PAVLI AEGINETAE TOTIVS REI MEDICAE LIBRI VII. AD PROFECTIONEM PARATI, ET BREVI SVMMA OMNEM ARTEM COMPLECTENTES. Per IANVM Cornarium medicũ Physicum Latina lingua cõscripti.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI, Dolabellarum, in Paulum Aeginetam medicum, libri VII.

Cum Indice rerum & uerborum locupletissimo.

Cum Cæsareæ Maiest. Gratia & Priuilegio ad decennium.

BASILEAE PER IOANNES HERVAGIOS ANNO D. M. LVI.

ORNATISS. VIRO D. MICHAELI MEIENBVRGO NORTHVSIEN. COS. ET

compatri suo Chariss. Ianus Cornarius Medicus physicus.

S. D.

I ullum aliquod studiorum genus est Cos. grauissime, quod æquè omni utriusq; sexus ætati, summis & infimis, diuitibusq; pariter ac pauperibus, & utilitatem de se exhibet, & necessariò ab omnibus expetitur, id esse studium conseruandæ sanitatis, neminem negare audere arbitror, quum hoc supra communem experientiam, tot in uita uulgata dicta confirment: inter quæ etiam illa circumferuntur, ut sanitate uita nil melius habet: &, Non est uiuere, sed ualere uita. Atq; ego admodum adolescens in eam sententiam deueni. Nam quum puer domi satis negligenter, quod ad uictum attinet, educarer, & puer adhuc à patre ad externas scholas emitterer, usq; ad adolescentiæ ferè finē, corpore non adeò firmo fui, sed quod ex facili afficeretur, ob uictus iusti negligentiam, Imò ut rectius dicam partim ignorantiam, partim inopiam. Quod ipsum quum non ita tardè intelligere inciperem, circa annum ætatis decimum octauum, animum ad medicinæ (quam & conseruandæ sanitatis & amissæ recuperandæ siue curandorum morborum artem esse audieram) studia adieci, nō admodū probantibus id parentibus ac amicis, qui sacris literis & pietatis religioni me addicere conabatur. His itaq; etiamsi obsecundandum ducerem, tamen magis literarum ac linguarum studio inhærens, per aliquot annos ita progressum faciebam, ut si omnino sacris initiandus essem, non ita ineptus ad hoc uiderer: & medicinam tamen neutiquàm negligebā, sed professores publicos audiebam, non uelut artis assecla, sed ut uerum fatear, uelut explorator, & prout ætas ferebat, uelut arbiter aliquoties his aures prebens. Et quanquam iudicio meo non ita confiderem, ut quid de eius seculi medicina sentirem publicè proferrem, & esset quædā quoque reuerētia publicè docentium, qualiacumq; uidelicet didicissent: tamen nō obscurè intelligebant illi quibus me associabam, non uideri mihi satis sanum esse hoc, tum autorum, tum professorum genus, quod tūc scholas medicas occuparet. Prælegebatur autem Auicēna, qui princeps totius artis habebatur ac appellabatur. Prælegebatur Rasis, & præsertim nonus ipsius ad Almansorem liber: in quo absoluta curandorum omnium morborum ratio proponi ferebatur. Allegabātur interim alij ab alijs faciendæ medicinæ, siue ut uocabāt practicæ scriptores recentiores, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius, Valescus, & aliorum innumerabilis turba. Sed inter præcipuos prodocebatur Arculanus quē alij Herculanum uocant. At Græcorum medicorum, uelut Megarensium, nulla ratio habebatur, nisi obiter mentio incidisset Hippocratis, ac Galeni & Dioscoridis. Nam reliqui penitus ignorabantur, & nec nati sciebantur:

Et illorum scripta nec Græca, nec Latina extabant, nisi quòd translationes quædam corruptissimæ pariter ac barbarissimæ ex Galeno, à paucis magni thesauri loco possiderentur & æquè uitiati, ac non satis latini, Hippocratis exigui mole libelli haberentur, alter Aphorismorum, alter prognosticon, qui aliquando itidem in scholis prælegebantur, ubi magni illi principes ultro his locum cessissent. Quòd itaque hoc autorum ac professorum medicorum genus, nec sanum nec rectum esse iudicaret ex linguarum studio, quod tum in Germania florere incipiebat, assequi mihi uidebar. Quum enim omnes relatos autores barbarissimos esse uiderem, ut nunquàm quod dicere, aut docere uellent, satis intelligendū exhiberet: & publici professores adhuc illis longè inferiores per omnia audirentur, nō dubitabam Græcos medicos optima scripta prodidisse, & maximè dolendum esse iudicabam, eorum nihil ad nos extare, aut haberi, quod sciri posset. Itaque etiamsi toto pectore à scholarum doctoribus abhorrerem, & barbaros illos autores auersarer: tamen nomine arti dato eo progressus sum, ut medicinam aliquot annis exercuerim ultra citroque Oceanum magnū apud Liuones, Rutenos, & in illustrium principum Megalopytgeum ducatu ac aula, utēs quidem barbaris illis magistris prauijs: quid enim aliud facerem in meliorum egestate? sed sperans quotidie fore, ut aliquādo inciderem in optimos artis autores, græcos sua lingua loquentes. Et hac de causa quum per Belgas ad Anglos, & rursus ab his per Gallias peregrinatus, Italiam petere constituissem, ubi Basileam perueni, cōmodum reperi illos penitus interijsse creditos medicos grecos, Hippocratem, Galenum, Paulum Aeginetam, Dioscoridem, ex Aldina Venetijs officina excusos, & ad Ioannē Frobenium, qui paulò antea è uiuis excesserat, perlatos, ita ut hi in officina Frobeniana, Cuius tum Hieronymus Frobenius successor & hæres erat, eo modo essent, ut doctis ac studiosis non solum legendi illos, sed etiam utendi larga facultas exhiberetur. Atque ego quidē si mox Basileç reperissem qui lōga peregrinatione exhaustos loculos mihi largo auro repleuisset, & uestitum aliamque supellectilem partim detritam, partim diuenditā, ac uelut uiæ onus relictā, luculenter suppeditasset (sicut sanè reperi paulò post illic qui ob medicinam utrunque offerrent ac exhiberent) tamen tam magnō gaudio neutrum admisissem, quāto me affecit optimus uir Hieronymus Frobenius, qui ubi me ignotum sibi penitus, familiariter excepisset, & in amicitiā recepisset, de grecis illis autoribus apud se extantibus edocuit, & ipsos paulò post utendos dedit. Horum itaque usus Italiæ uisendæ desiderium plurimum mihi mitigauit, & me per integrū annum Basileæ retinuit, qui erat à septembri anni uicesimi octaui, usque ad septembrem anni uicesimi noni, supra Christi nati maioris numeri annos, mille, quingentos. Quo tempore quum Erasmus Roterodamus in eā urbe uiueret: etiamsi ob tumultuantem rempublicam postea inde Friburgū Brisgoç se cōferret: multi quotidie docti homines ac studiosi adolescentes, ex Italia & Gallia, alijsque regionibus ad illū & uidendū, & salutandum affluebant: Quos etiam ut mihi familiares facerem, ex

illius & aliorũm doctotum hominum,Baſilienſium ciuium familiarita-
te contingebat. Intet hos autẽ non poſtremus I. Heruagius fuit, qui
defuncto Frobenio,& in thoto mattimoniali, & in officina ſucceſsit, &
poſtea multos bonos autores,& nunc Paulum hũc typis excudit. Ex illo
porrò tempore reprobatis ac reiectis medicis illis barbatis,quos per to-
tos nouem annos ſequutus eram,totum me ad græcam medicinam cõ-
tuli,gręciſq; medicis me totum addixi,quos & ſequor & ad quorum i-
mitationem medicinã exerceo, & iam per uiginti ſex annos Germaniæ
noſtræ perſuadere perſeuero,hos eſſe ueros medicos,& rectos artis me-
dicę autores,ipſorũ maxime lingua legendos ac ſequẽdos. Et ut nõ eſſet
quòd quererentur aliqui,uel de græcę linguæ ignorantia,aut horum au-
torum difficultate,conatus ſum gręcos illos medicos facere latinos,non
obſcura & perplexa ſed lucida & explicata uſus illorum in latinã linguã
tranſlatione. Extat itaq; Hippocrates noſter latinus,magnę doctrinæ,
ingentis utilitatis,imméſæ difficultatis opus,ſupra duo millia annorum
ab omnibus in latina lingua deſideratum,& à nullo unquàm feliciter an-
te nos tentatum. Extat Galenus totus,magna ex parte per nos latinè lo-
quẽs,& reliquis aliorum translationibus noſtra opera caſtigatis. Extat
Aetius,qui totam medicinam ſedecim libris includere conatus eſt. Pro-
dibit breui noua noſtra Dioſco. tranſlatio,noſtris itidem emblematis il-
luſtrata. Nunc uero damus Paulum Aeginetam,qui idem quod Aeti-
us ſeptem libris efficere ſtudio habuit. Et ad hunc acceſſerunt noſtri do-
labellarum libri ſeptem,quibus difficilles & obſcuros ac aſperos eorum
librorum locos explicamus,illuſtramus ac dedolamus:non ad hunc a-
lioqui autorem ſolum intelligendum conferentes,ſed etiam ad multos
alios græcorum medicorum locos:quemadmodum etiam antea cõmẽ-
tarios medicos in Galeni quidẽ libros. κατὰ τόπους conſcripſimus,ſed
quos ad omnem ueterem græcam & latinam medicinam rectius intel-
ligendam utiliſſimos eſſe iudicamus. Hæc ad te Michael Meienburge
publica hac præfatione recenſere uiſum fuit,non in aliquam gloriatio-
nis ſpeciem,ſed ut ſtudiorum meorum ratio omnibus cõſtaret,& quòd
nihil opis aut operæ omiſerim, ut recti ac ueri ueteres medici in lucem
reuocarentur, barbara ac corrupta medicina exularet, & in ſumma, ut
quantum in me eſſet,rebus mortalium iuuandis,ſanitati conſeruandæ,
morbis depellendis, amplus ac ſpacioſus campus aperiretur: qui ſanè
in relatis autoribus uerſari uolentibus,undiquaque amœniſſimus com-
perietur. At uero quid his præſtandis effecerimus, nulli iactamus. Per
omnẽ ferè Europam diſperſis his autoribus,nuſquã deſunt qui optimã
ueterem medicinã expaſſis ulnis excipiant,& omni ſtudio proſequant.
Sed ob ſurduerunt tamẽ magna ex parte publicę ſcholę,nec ſana cõſilia
admittunt,ſed antiquam ſuã cantilenam canunt,& cum Gryllo grunni-
te,& in luto ſe uolutare malunt, q̃ priſtina forma exuta, homines pu-
ritatis ac recti amantes conſpici. Sunt rurſus alij,qui græcos medicinæ
autores & ipſi recipiunt, & recipiendos cenſent,& ut recipiantur etiam
ſuam operam ſtrenuè nauant,ſed Arabum medicorum iugum, uelut

ad quod adsueuerunt,ut ego quidē arbitror,excutere non audent. Quibus sanè precor,ut inæquali illo partim græco,partim Arabico iugo, se minus grauari sentiant. Verum his qui nos sequi uolent,satis erit græci iugi onere premi,aut potius suauitatem eius experiri, & sub optimis artis magistris eò eniti, ut exhausti laboris iucundissimi fructus ipsis contingant:qui sunt sanitatis tutela, & morborum medela. Hos enim fructus longè iucundissimos proferūt nobis græci illi medici scriptores, ut apud nullos alios quęrere, nec aliunde desiderare sit opus. Et alioqui præstabilius est de fontibus haurire, quàm de riuis,etiamsi inde deriuētur. Ad horum medicorum præscriptum reformata uelim Pharmacopolia Europea,& quoquo uersum se latissime Romanum Imperium extendit. Nam quod de bello dicitur,multa sunt in bello inania,id multò uerius de nostri seculi officinis medicamentarijs dici meretur, multa sunt in Pharmacopolijs inania. Et ut nihil dicam de his siue simplicib. siue compositis medicamētis,quę tempore exoleuerunt,& præ ætate uires suas amiserunt: neq; de his quæ falsa pro ueris agnita usurpantur: neq; de his quę quum uera sint,& rectè se habeant,aut non rite paranē aut non prout debent in usum ueniunt: tot syruporum ac Iuleporū barbatis nominib. appellatorū,inutilis onerosaq; turba: tot aquarum per fornacis uim, de simplicibus medicamētis extortarū,rudis indigestaq; moles, Pharmacopolia tenet,quæ non alio q̃ calonum ac lixarum impedimentorumq; bellicorum loco haberi meretur: quum Hippocrati ptisana,cum familiaribus naturę humanę potionibus,uino,aqua,aqua mulsa, aceto mulso suffecerit, uelut iustus exercitus, ad omnes morbos acutos expugnandos. Ad Hippocraticum itaq; præscriptum, uelut ad Polycleti regulam,reformanda omnia illa ac usurpanda essent, neq; ulterius progrediendum,quàm in quantum Galenus & reliqui, quos dixi,græci medici nobis præuios se exhibuissent. Neq; enim dubium alicui esse debet,græcos medicos Hippocratis uerbis persuasos, ut modū non ita nimium excederent,se continuisse:& contra arabas ac Mauros ijsdem uerbis inductos,latius euagatos esse,& tot uariarum potionum, & aquarum destillatarum formas excogitasse ac inuexisse. Verba Hippocratis ex lib. de rati.uict. in morb. acutis, postquàm de supra relatis docuit,hæc sunt. Cæterū de reliquis potibus,qualis est ordeacea, aqua & qui ex herbis fiunt, & qui ex una passa,& uuarum expressarum retrimentis,& ex tritico, & cnico, & myrti baccis, & malo punico, & de alijs,ubi alicuius ipsorum usus contigerit,scribetur circa ipsum morbum quemadmodum etiam de alijs compositis medicamentis. Atq; hęc nō sub præcipientis, (neq; enim tantū mihi sumo) sed sub monentis persona,à me dicta accipi uolo, ut hi qui memoratis pharmacis uti uolent diligenter expendant quos sequātur, & quibus in morbis,& in quibus corporibus ac temporibus ea propinent, & cautissime circa multiplicē eorum usum se gerant. At uero sicut in Pharmacopolijs multa sunt inania, ita magna fiducia quidam nostra ætate per annos iam plus minus quinquaginta, ad unius medicamenti usum se contulerunt & primum quidem

quidem aduersus unum quendam, uariarum tamen specierum, morbū nouum creditum, & Gallicum appellatum: quem ego ueterem esse, & λειχήνων nomine Græcis uenire, & apud Plinium, & apud Galenum, Mentagram appellari non dubito: postea uero in communi aduersus omnes, ita tamen ut alij aliorum purgantium, et digerentiū, ac uires corrobotātium medicamentorum usum, ad unius illius primum per se usurpati, ligni Guaiaci appellati, et hebeni generis nō male iudicati, usurpationem adiungerent. Atq; ego sanè omnes qui hoc medicationis ductu usi sunt medicos noui plures ex ægrotis εἰδέναι προϊάψαι, quàm curasse ad integram sanitatem restitutos, siue hoc morbi malignitati, siue ægrototum fato, siue medicorum imprudētiæ adscribi debet: nihil enim definio: sed ut hinc nouorum & incognitorum medicamentorum: nisi quatenus felix iterum atq; iterum facta experientia docuit: usus periculum cognoscatur, in medium adduco. Idem profecto nouitatis studium nuper adeo etiam radicis Chinæ usum inuexit, radicis quidem nec admodum nobilis, nec satis cognitæ, sed cui tamen aliqui nō parum quid amplius tribuunt, in omnibus morbis curandis, quàm ipsi ligno Guaiaco. Sed quem in talibus exoticis inuehendis sperabimus finem, si ita procedet nouatum rerum experiendarum libido, quæ recens etiā Spartam parillam ex India apportauit, cuius stirpis item ut superiorum decoctum, omnia morborum genera, & imprimis gallicū sanare creditur. Ego certè ut nihil temere affirmandum, neq; quicquàm leuiter contemnendū puto iuxta id quod Hippocrates dixit, μηδὲν εἰκῇ, μηδὲν ὑπερορᾶν: ita illud quod idem circa morbos exercere iubet, cautissime obseruandū duco, ἀσκέειν inquit, περὶ τὰ νοσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν: maxime quum compertum sit, quædam etiam præsenti sua commoditate, longum in posterū ac grauius malum inducere. Proinde græcos medicos, uelut optimos ac cautissimos magistros, & maxime admitor, & libentissime, dicam etiam felicissime, sequor, & alijs sequendos esse iudico. Et hac de causa post illos supra relatos, etiam Paulum Aeginetam ad latinos transcribendum ac publicandum duxi, uelut ueteræ ac sanæ medicinæ certissimum exemplum. Hunc autem autorem peculiariter tibi compater charissime dicare uolui, tum ob præceptionum in ipso breuitatem, tum ob totius operis non onerosam adeò molem, ut tibi familiaris, & in multo usu esse possit, id quod neutiquam in istis maximè occupationibus tibi negligēdum esse nosti, ex Hippocrate edoctus qui dicit, Virum prudentem ratione apud se inita, quòd maximi pretij rés est hominibus sanitas, nosse conuenit quomodo ex sua ipsius intelligentia, in morbis utilitatem capiat. Nosse aūt conuenit ea quæ à medicis & dicuntur, et adhibentur corpori suo, eaq; diiudicare posse. Et quāquàm mox in eodem loco, libri περὶ παθῶν principio subijciat: Atque hæc singula hactenus nosse satis est, quatenus idiotæ cōtingere potest: tamen tibi in literis, sapientiæ ac eloquentiæ studio tantam claritudinem adepto, nō hactenus nosse, satis esse debet, aut potest, sed pro eo amore quo recta, & hęc nostra studia colis, longe altius ad sanitatis tractationem

curam te immittes. Sed stultum sit me præscribere modum ei qui iam multis annis, à prima adolescentia, in maximis rebus ad consilium adhibitus sit: ut in te ac prudentia tua plurimum situm esse, omnibus constet, quo patrijs regionibus pax, religioni cõcordia, & Germaniæ tranquillitas contingat. Hoc itaq; ut felicem successum deo opt. Max. largiente efficias, uel ego maxime omnibus uotis expecto. Nihil enim libẽtius in hac in grauescente ætate uideã, quàm ut uirtuti, & rectis studijs suus honor, pietati ac religioni suus cultus restituatur: bonis recte factorum præmia, improbis cõtraria contingant: ad quas res omnes his turbulentissimis temporibus miserrimè afflictas ac intercisas, aliquãdo & ut speramus breui reparandas, tu plurimum conferre posse, & collaturus esse crederis. Neq; enim sine his duabus rebus, premio uidelicet & pœna, respub. in integro statu contineri potest. Et sicut Plato dixit extremum iniustitiæ terminum esse, si qui iustus non sit, pro iusto habeatur: Ita extremus impietatis & maliciæ terminus est, haberi aliquem pium & bonum, qui talis non sit. Quod uero ad me attinet, ut non dubito quin hoc meum officium, tibi hunc meum laborem inscribendi ac dicandi, gratum tibi sit futurum, ita mihi satis est, si uicissim intellexero, memoriam nominis nostri esse apud te integrã, cui à prima nostra mutua cognitione semper, sic nunc ita turbatis rebus uel maximè, recte probari cupio. Vale Zuiccauij. Calend. April. M. D. LV.

Paulus Aegi-

PAVLVS AEGINETA DE SEIPSO, AC OPERE SVO.

Pauli laborem me uides, qui plurimum
Emensus orbis, ortus est ex Aegina.

PRAEFATIO TOTIVS OPERIS.

ON sanè quod à ueteribus quid circa artis tractationem prætermissum sit, ad huius operis compositionem perueni, sed compendiariæ doctrinæ gratia. Vice uersa enim ab illis quidem recte ac citra defectum omnia elaborata sunt. Recentiores uero supra hoc quod neq; omnino ipsos attingere studeant, etiam garrulitatem ipsorum damnant. Qua de causa ad hoc opus adornandum progressus sum, quod his qui ipsum, uelut par est, habere uolent, commentarij ac monumenti usum exhibebit, mihi uero exercitationis loco fuerit. Absurdum enim est, rhetoras compendiarijs iudicialibus libellis ad profectionem paratis uti, in quibus uniuersarum legũ summæ continentur ad usum expositæ: nos uero tales negligere, & quidẽ quum illi non ad modicum solum, sed longum etiam tempus, considerationẽ differre possint, nos autem nunquam, aut ualde raro, eiusmodi facultatem habeamus. Nam necessitas in quibusdam morbis sæpenumero solicitudinẽ requirit neutiquam differendam. Quapropter recte Hippocrates temporis occasionem præcipitem pronunciauit. Illos equidem in solis ferè urbibus negotiorum usus urget, in quibus etiam librorum luculenta adest copia. At Medicis non solum in urbibus, aut agris, aut desertis quibusdam regionibus, sed etiam in mari sæpe, in ipsis nauibus, repentina morborum necessitas ingruit, in quibus dilatio mortem, aut omnino periculum extremum inducit. Cæterum omnem medendi methodum, aut omnem particularem materiam, memoria tenere difficilimum est, aut etiam omnino impossibile: quare hoc compendium ex ueteribus collectum confeci. Neque enim meas fœturas in ipso proposui, paucis quibusdam exceptis, quæ inter artis opera, & uidi, & experientia cognoui: Verum in pluribus præclaris uersatus, & maxime in Oribasio, (qui & ipse totũ librum, in quo omnẽ tuendæ sanitatis rationem tradidit, instar florum aliunde decerpsit. Nam post Galenum & adhuc iuniores fuit) optima ex his delegi, nullo quantum eius fieri potuit morbo prætermisso. Etenim Oribasij opus illud in septuaginta libros distinctum, omnem artis doctrinam in se continet. At non facile parabilis est tantæ molis opus, ad multos adeo uersus extentum. Epitome uero compendio omnia huius tractans, ad filium Eustathium scripta, multos morbos penitus non habet, & reliquorum tractationem imperfectam continet, ita ut iam causæ, iam cognitionis signa, quandoq; etiã sufficiens curatio desit, itemq; alia quæ mentionem sui fieri postulant. At uero præsens nostrum scriptum, & signa, & causas, & curationes omnium morborum, similarium, instrumentalium, & eorum qui in unionis solutione considerantur, compræhendit, nõ modo summatim, sed etiam diffuse, pro-

Recentiores damnant ueteres

Dilationis periculum

Oribasius

ut res

ut res ipsa exigit. Et ante horum aggreßionem, totam tuendæ sanitatis ex uictu rationem exposuimus. Postremum uero librum, de medicamentis tum simplicibus, tum compositis conscripsimus.

QVAE IN VII. TOTIVS OPERIS. libris contineantur.

IN primo omnem tuendæ sanitatis comperies doctrinam: & affectionum ætatibus, temporibus, temperamentis, & quibusdam alijs peculiarium præseruationem ac correctionem: & alimentorum omnium uires ac usus per capita expositos.

In Secundo febrium omnium doctrina habetur, præmissis his quæ ad ipsam conferunt, nempe ex recrementis, & diebus iudicatorijs, & alijs signis, subiectis item symptomatis ad febres consequentibus.

In Tertio de affectionibus in locis consistẽtibus tractatur, initio à summo capite facto, ita ut ad summos pedes, usq; ad ipsos ungues deueniamus.

In Quarto de affectibus extrinsecus corpus impetentibus, & uelut in propatulo consistentibus agitur, nõ quidem in certis, sed in plurib. partibus. In quo etiam de lumbricis, & dracunculis dicitur.

In Quinto de uenenum iaculantium plagis ac morsibus tractatur. In quo etiam de morsis à cane rabido, & aquæ formidinis affectu agitur. Itẽ de morsis à cane non rabiente, & de morsis ab homine. Ibidem quoq; de uenenis, & auxiliaribus aduersus ea medicamentis habetur.

In Sexto omnia ad chirurgiam pertinentia recensentur, tum circa carnem, ubi & de telorum extractione agitur, tum circa ossa, In quibus etiam de fracturis, & luxatis sermo habetur.

In Septimo omnium medicamentorum uires continentur, primum quidem simplicium, deinde uero compositorum, & præsertim eorum quorum in aliorum sex librorum decursu mentionem fecimus, maxime maiorum & compositionis appellationem adeptorum. Neque enim placuit nobis in illis sparsim omnes compositiones collocare, quo & doctrina minus perturbata esset, & ut quis unam aliquã quærens, aut etiam plures ex nobilibus compositionibus, facile reperiat. Ad finem uero quædam ad componenda medicamenta conducentia, & succedaneæ inter se species referuntur, Ita ut totus liber in doctrinam de ponderibus ac mensuris absoluatur. Primum igitur librum iam exordiemur.

Liber pri

Primus totius operis præsens liber existit, in quo omnem tuendæ sanitatis rationem percurrimus, uelut & iam in præfatione dictum est, & rursus per capita referetur, ubi hoc tantum antea protulerimus, quod in primo & secundo libro plurima ex Oribasio transscripsimus. Non enim nostram sententiam producere uolumus, sed ex omnibus utilitatem colligere. At in reliquis quinque libris paucissima ex illius scriptis relata sunt.

CAPITA PRIMI LIBRI.

PAVLI

IN PAVLVM ÆGINETAM INDEX.

A

B

I

L

Lactucæ

Melancholorus

N

O.

Q.

R

FINIS.

2

A **PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER .I. IANO CORNARIO**
Medico Physico interprete.

De his quæ accidunt prægnantibus, & quo uictu uti debeant.
CAPVT PRIMVM.

VANDO QVIDEM ex his quę prægnantibus accidunt, hæc maximè ipsas diuexant, humorũ crudorũ redundantia, assiduus uomitus, sputatio, oris uentriculi morsus, & ciborũ fastidium, commodum sanè fuerit ipsis consilia præscribere. Conueniunt itaq; deambulationes, cibi non ualde dulces, & uina fulua, odorata, quinquēnia, & potus moderatus. Hæc enim omnia, humorũ crudorũ redundantiæ, & uomitus, remedia sunt. At medicamēti loco, polygonum herbam aqua coctam bibant, & Anethum similiter, & ponticam radicem, quæ uernacula lingua Rha uocatur. Hæc & post & ante cibum sumant. Foris autem Oenanthen, & balaustium, & mali punici florem, & smyrni comam, & fœnicu li semen, aut omnia hæc simul, aut prout miscere uolueris, cum palmulis & uino ueteri, præcordio cataplasmatis uice impones. Cæterùm oris uentriculi morsus alleuandi sunt, aquæ calidæ potu, & placida deambulatione, & præcordio molli lana intecto. Cibum uerò auersantes, ad uariorum edulio rum & ad uoluptatem paratorum, itemq; amyli sicci esum, inhortari oportet. Hoc autem potius his obtuleris quæ terram edere cupiunt, uelut in pica appellata affectione contingere solet, quæ circa tertium maximè fit imprægnationis mensem: eo quòd fœtus tum non possit totum id quod pro alimenti ratione ad uterum affertur consumere, nimirum imbecillior, ita ut ex hoc ipso uariæ in stomacho superfluitates redundent. Vnde etiam uaria & absurda appetunt, uelut carbones extinctos, & cimoliam terram, & alia multa. Hac enim de causa, etiam appellationē hanc affectio ipsa adepta est, ob picæ animalis uarietatem, aut quòd etiam illa sæpe hac affectione corripitur. Commodāt autem & labores, & longiores peregrinationes. Verùm quæ delicate uitam degere consueuit, ea ubi prægnans est, repentinas motiones non bene tolerat. Quin & acria aliquando gustare, & maximè sinapi, commodum est cibum auersanti. At uero ad pedum tumores præcipuū est, Anthyllidem aceto maceratam alligare, & brassicæ folia in latum superponere: & terram cimoliam cum aceto illinere: & alumen similiter cum aceto. Bonum est etiam malorum Medicorum, quę & citria appellantur, decocto ex aqua pedes lauare.

Rha pontica radix

B

Pica affectio

Pedum tumor

Mala medica, citria

De Nutrice. CAPVT II.

DEligenda est nutrix nullum morbum habens, neq; anicula ualde, neque iuuencula. Sit autem natu minima annorum uiginti quinq;: natu maxima triginta quinq;. Et habeat pectus magnum, & mammas magnas, & papillas neq; conniuentes, neq; auersas. Reliquum autem corpus neq; pingue sit ualde, neq; nimis tenue. Magnum uerò commodum fuerit infanti, si nutrix non ita multò ante pepererit, & præsertim masculum. Vitare porrò debet nutrix ualde siccantia, & salsa, & acria, & acerba, & acida, & amara, & uehementer calefacientia, & ualde graueolentia. Itemq; insigniter iucundos odores, & condimenta, & alia acria. Abstineat etiam nutrix à Venere. Et labores per manus & humeros, & molam uerset & texat. Et puerum ulnis gestans circumferat, qui tamen iam sit trimestris aut quadrimestris.

De lacte nutricis. CAP. III.

LAc optimum est, quod moderatum est crassitudine, copia, colore, odore, sapore. Commodum est etiam id quod pollicis ungui instillatũ, dum ad lucem consideratur, in flectendo unguem, neq; cito, neque tarde defluit. Præstat etiam sic lac probare. Infundatur lac in uas uitreum, & coaguli moderata copia immittatur, ac digitis conteratur, atq; ita donec coaguletur dimittatur, ac deinde consideretur, an casei minus in ipso sit quàm seri. Tale enim lac inutile est. Contrarium uero cõcoctu difficile. Optimum uerò est id quod utraq; habet moderata.

Lactis boni notæ

Quomodo uitiosum lac corrigatur. CAP. IIII.

LActis uitia hoc modo corrigere oportet. Si quidem crassius fuerit, tomitu pituita extrahenda est, optimus autẽ est ab aceto mulso. Sed & laboribus ante cibos attenuare oportet. Commoda sanè hic sunt, & origanum, & hyssopum, & satureia, & scandix, & thymus, & raphani modicũ, & salsamentum uetus, cum aceto mulso. Si uerò acrius fuerit ac tenuius lac, à multis laboribus nutricem leuare oportet, & sorbitionibus ac carnibus porcinis nutrire. Et sapam bibendam dare, ac uinum dulce. At si lac imminuatur, sorbitiones exhibendæ sunt ac largior uictus, & uinum dulce dandum, & pectus ac mammæ confricandæ. His uero etiam cucurbita medicinalis affixa commoda existit. Cæterùm quòd medicamenta ad lactis generationem efficacia sint noui, non tamen assiduum ipsorum usum probo. Violentius enim colliquant. Sunt autem fœniculi radix & semen, in ptisana cocta: & cytisi folia in uino nigro, aut ptisana: & melanthium in passo, & anethum, & pastinacæ radix ac semẽ. Oportet autem calida aqua prius rigata, ita exhibere. Omne uero uitiosum lac, siue crassum fuerit, siue acre, & graueolẽs, ubi nutrix prius id emulxerit, ita puerum admoueat: neq; unquam acre ieiuno exhibeat. Verum graueolentias & uinum odoratum, & cibus iucundus corrigere poterit. De lacte uero in caseum coagulato, in tractatione de mammis libro tertio dicetur.

Lac generantia nociua

Educatio pueri. CAP. V.

PRimum alimentum recens nato infanti mel exhibere oportet. Postea uero lac præbere bis in die, aut ad summum ter. Quum autẽ & ipse promptus fuerit ad accipiendum, & spem exhibuerit concoctionis, tunc iam etiam cibus dandus est, qui non repleat. Si uero nobis non animaduertentibus repleti fuerint, somnolentiores statim & segniores fiunt, & tumor in uentre adest, & flatus, & urinæ sunt aquosiores. Ex quibus signis repletione depræhensa, nutrix nihil exhibere debet, donec fuerit consumpta. Sufficit autem biennium lacte nutrire. Deinde ad cibos transgredi.

Mel primus infantis cibus

De pustulis puero erumpentibus. CAP. VI.

QVæ circa caput puero erumpunt, primũ quidem patienter ferre oportet. Vbi uero probè omnino eruperint, tũc iam curare, ita ut ad lauacra nutrix immittat myrtum, aut lentiscũ, aut rosas. Deinde rosaceo aut lentiscino utatur, & cerato cum cerusa. Sed & nitro mollius extergat. Nam fortiora non feret. Optimum est etiam nutricẽ dulciore uictus modo uti. Optimum item est & puerum ita nutriri, ut neq; ipsum nimis impleat, neq; rursus ualde famem ferre sinat. Quòd si aluus pueri supprimatur, mel ad cibũ affusum simul coquito. Si uero neq; sic obediat, terebinthinæ ciceris magnitudinẽ adijcito. At si liquidior fuerit aluus, miliũ maxime offerendũ est.

Aluo pueri soluendæ

De tussi & grauedine pueri. CAP. VII.

SI quando tussis aut grauedo puerũ uexet, mellis illitiones adhibeantur. Oportet itaq; ipsam ubi multa calida aqua lauit, caput quoq; multo melle illinere. Deinde linguã leniter digito cõprimere. Multã enim pituitã uomet.

De pruritu. CAP. VIII.

SI quis pruritus puerum infestarit, fomento utendum est, & unctione larga ex oleo cocto, modica cera in ipso cliquata.

De dentitione. CAP. IX.

A Dentiunt quidem pueri circa septimum mensem. Contingunt autē tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum: & aliquando cōuulsiones. Tunc igitur nihil puero exhibendum est, quod mansu opus habeat. Digito uero gingiuæ assiduè in lauacro contrectentur, ac molliantur adipe gallinaceo, aut cerebro leporino. Prominentibus autem iam dentibus, delicatarum mollium lanarum circumiectu utendum est, ad collum, caput, & maxillas, ita ut eædem ex oleo dulci calido irrigentur, & oleum quoq; auditorijs meatibus instilletur. Tunc uero etiam uictus luculentior puero dandus est, idemq; calida lauandus. Et si quidem alui profluuium habuerit, conandum est ut uenter epithematis impositis adstringatur, quę maxime sistunt, cumino lanæ insperso, aut aniso, aut apio. Bonum est & rosarum semen ammiscere: & in summa, calidè reficcare. Si uero nihil deorsum subeat, melle in glandulam efformato, aluus leniter irritetur: aut calaminha trita cum melle illinatur. At uerò conuulsionibus puerorū maximè auxiliari uidetur heliotropiū, si in aqua coquatur, & puer in hac lauetur. Prodest etiam irino, aut cyprino, aut sicyonio oleo uti, & in summa, calefacere. Quando uero emergentibus dentibus, & digitos mordet, & uulnerat, bonum fuerit iridis radicem rasam, & non ualde siccam, ore continere. Hoc etiam ulceribus auxiliatur. Prodest & butyrum cum melle illitum. Gingiuarum autem pruritus salsamenti ueteris caro sedat.

Alui profluuij in pueris curatio

Conuulsiones puerorum

Gingiuarum pruritus

De Aphtha ulcere. CAP. X.

Fit & ulcus puero, quod aphtha appellatur, modo subalbidum, modo subrubrum, quandoq; nigrum, ueluti crusta, quod pessimum est, & maximè letale. Auxiliatur autem iris cum melle: & si siccam inflare uelis. Item rosarum folia tusa, & flos rosarum, & crocus, & myrrhæ parū, & galla, & thus, & thuris cortex, & simul singulatimq; melle excepta. Post hæc, aqua mulsa, & mali punici dulcis succus. B

Aphthæ puerorum

Ad fœmorum intertrigines. CAP. XI.

Foemorum intertrigines myrto arida, & rosis, & cypero inspergito.

Ad aurium humiditates. CAP. XII.

Aurium humiditates siccat lana alumine imbuta indita: aut uinum mulsum aut uinum uetus instillatum: aut crocus cum uino tritus.

De Siriasi. CAP. XIII.

Siriasis est inflammatio partium circa cerebrū & membranas ipsius. Consequitur ad hanc sincipitis cauitas, itemq; oculorum, cum pallore ac siccitate corporis. Auxiliatur autem ipsis luteum oui cum rosaceo impositum sincipiti admodum lanæ conuolutæ, ita ut frequenter alteretur. Aliud ad Siriases. Folia heliotropij scorpiuri appellati, sincipiti imposito. Item cucurbitæ ramenta, & cucumeris peponis pelliculam, quæ eius carnem ambit. Aut solani hortensis succum cum rosaceo.

Siriasis

Victus infantium, & reliquarum ætatum, usque ad inclinatam.

CAPVT XIIII.

Infantes & à lacte amotos, in remissione ac hilaritate sinere oportet. Exercitia uero & alimenta leuiter exhibere. A sexto autem & septimo anno, & pueros, & puellas, literatoribus lenibus ac humanis tradere oportet. Hi enim cum remissione ac gaudio docent. At animi remissio ad bonam corporis nutritionem multum confert. Duodecimum annum egressos pueros, ad grammaticos iam ire ac geometras, & corpus exercere necesse est. Verùm à decimoquarto usq; ad tres annorum septenarios, conuenit exercitiū in disciplinis, & in philosophicis doctrinis instructio. Sed & exercitationes plures assumere conuenit, propter corporis robur: quo & anima & corpore laborantes, ab impetu in Venerem impediantur. In his etiam uinū contrahendum est. Cæterùm in uigore ætatis, uictus perfectus & animæ, & corporis conuenit. Quapropter exercitijs omnibus utendum est, maximè his quibus

Animi remissionis utilitas

Aetatum uictus

quibus quisq; adsuetus est, & alimentis sufficientibus ac probe alentibus. At in declinante ætate, uictus & animę, & corporis remissus cõgruit. Nam & exercitia qualiacunque fuerint, pro horum ratione subtrahenda sunt, & alimenta sensim contrahenda, quum habitus ipsorum frigiditatis principium accipiat.

De frictione præparatoria. CAP. XV.

ANte exercitia corpus moderate calefacere oportet, frictione perlintea facta. Deinde per oleum fricandum est nudis manibus, donec probè caluerit, & mollitum fuerit corpus, & florido rubore rubuerit, & ad tumorem perductum fuerit.

De exercitijs. CAP. XVI.

EXercitium est motus uehemens. Vehementiæ terminus est, respirationis mutatio ad densitudinẽ. Exercitia uero præparant partes instrumentales, ut ne facile offendi possint, & robustas ad actiones efficiunt. Faciunt etiam alimenti attractionem fortiorem, & alterationem promptiorẽ, & nutritionem meliorem, propter exorientem caliditatem. Expurgant quoque meatus, & superfluitates euacuant, propter fortem spiritus motum. Quandoquidem igitur distributioni alimenti opitulantur, non oportet crudorũ ac incoctorum neq; ciborum, neq; humorum copiam, aut in uentre, aut in uenis contineri. Periculum enim est ne ad omnes corporis partes attrahantur, prius quàm concocti commodi fiant. Clarum itaq; est etiam ante cibos exercitia assumi debere. Verùm notę oportuni exercitijs temporis, ex urinarum colore colliguntur. Nam quæ aquosa est, inconcoctum adhuc significat distributum ex uentre humorem. Fulua uero & biliosa, iam diu concoctum esse. Moderatè autem pallida, recens factæ concoctionis signum est. Tunc igitur ad exercitia ducere oportet, & uesicæ & uentris recrementis prius deiectis.

Exercitia etiã ante cibos

De exercitiorum speciebus. CAP. XVII.

OMnibus exercitijs commune hoc est, quòd caliditatis augmentum ex seipsis animantibus efficiunt. Proprium uero in singulis speciebus inest. Etenim ualidum exercitium, hoc est uiolentum, musculos ac neruos ad robur præparat. Talia autem sunt, fodere, & maximo onere sublato, aut in eodem loco manere, aut paululum progredi, ac uelut deambulare. Huius generis sunt, & per funem manibus ac pedibus nitendo ascendere, & pluri ma alia huiusmodi. At uero uelocia, sine robore ac uiolentia sunt. Talia sunt cursus, & umbratilis pugna, & summis manibus decertatio, & perfollem, & per magnam ac paruam pilam exercitium. Compositum autem fit ex ualido ac ueloci. Nam quæ exercitia ualida sunt, his uelut uehemẽtibus uti quis poterit, si ueloces motus addat. Præterea exercitia alia lumbos magis quàm manus aut crura exercent: alia spinam, aut thoracẽ solum, aut pulmonem. Exerceri autem oportet quàm diu ad tumorem corpus attollitur, & floridum existit: & quàm diu motus prompti, & æquales ac concinni fiunt. In hoc autem & sudorem calidum uidebis uapore ammixto. Tunc uero primum desinere oportet, ubi unum ex relatis fuerit alteratũ, ueluti uerbi causa, si corporis tumor contrahi uideatur, statim quiescendum est. Similiter si coloris floriditas marcescat, cessandum est. Quin & si motus omnino remittere uideantur, statim cessandum est: & si circa sudorẽ mutatio aliqua fiat, aut in copia, aut in qualitate. Si enim minor, aut frigidior fiat, cessare oportet, oleoq; circumfuso de cætero recurare. deinde recuratoria frictione uti, uelut pædotribæ facere solent.

Exercitia uaria

De frictionum speciebus. CAP. XVIII.

FRictio dura densare, mollis soluere potest. Quare corpora ultra modum exoluta, duriter fricanda sunt. adstricta uero, molliter. Si uero moderato corpore quis præditus sit, clarum est quòd neq; molliter, neq; dure, fricandus is sit, sed quantum eius fieri potest, excessibus utrisque uitatis. Etenim multa

Frictiones uariæ

A multa & dura frictio, corporis tumorem deprimit. Modica autē & mollis, uiceuersa in tumorem eleuat. At uero tres differentiæ frictionū secundum quantitatem, tribus differentijs secundum qualitatem complicatæ, coniugationes nouem efficiunt, uelut subiectum est. Nam una secundum quantitatem, multa uidelicet, tribus secundum qualitatem complicata, duræ dico, & molli, & moderatæ in duricia, tres differentias facit. Et rursus modica, ijsdem tribus complicata, alias tres. Moderata uero in quantitate, ijsdem tribus complicata, alias tres, uelut subiecta tabula ostendit.

Quantitas.		Qualitas
Multa		Dura
Multa		Mollis
Multa		Moderata
Modica		Dura
Modica	&	Mollis
Modica		Moderata
Moderata		Dura
Moderata		Mollis
Moderata		Moderata

De uocis exercitio. CAP XIX.

INter uocis exercitia iucunda ac concinna modulatio nihil ad sanitatem conducit. Verum grauiorum uocū sonus utilis est. Quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aër in respiratione in corpus tractus, & thoracem & uentrē diducit, & meatus totius corporis dilatat ac disparat. Quapropter in ipsis lectionibus redundantium humorum excretiones facit, his quidem qui maiore contentione legunt, magis, & per sudores: his uero qui lenius cōtendunt, per occultam de tota corporis mole contingentē transpirationem. Contingit enim ut propter attenuationem, multarum superfluitatum quæ screatu reijciuntur, & sputorum, & muci, & pituitæ excretio ac consumptio fiat. Proinde his qui caliditate opus habent, propter frigiditatem, quod nam aliud commodius auxilium contingere posset, quàm actio illa in transpiratione? Quare sæpe legere oportet, toto corpore remisso, & carne diffusa, ita ut de industria arteriam ac reliquos spiritus transitus, ad raritatem disparemus, & grauiores uoces sonemus. Vtendum est autem uocis exercitijs & actionibus, neq; temere, neq; inconsideratè. Imò neq; quum prauis ac corruptis pleni sumus humoribus, neq; in magnis & manifestis stomachi cruditatibus, ad uocis exercitium deueniendum est, ut ne maior distributio corruptorum humorum ac uaporum in corpus fiat. *Vocis grauis sonus utilis* B

De lassitudinibus ex exercitijs. CAP. XX.

LAssitudo ulcerosa ex recrementorum tenuium simulq; acrium copia fit. Tensiua uero, nullum quidem memorabile recrementū corporibus incumbere indicat. Verùm circa musculos & neruos affectio quædam contingit, in qua tendi sibi uidentur. Inflammatiua uero lassitudo, in qua uelut contusas aut inflammatas sentimus partes, tunc accidere solet, quum excalfacti musculi aliquid de circumfusis sibi superfluis recrementis attraxerint. Est & alia affectio quarta, cuius generatio ex eo est, quòd musculi ultra quàm conuenit siccantur, adeò ut denudatū corpus, appareat squallidum ac contractum, & ad motus pigrum. Curationem porrò ulcerosa lassitudo habet, recrementorum discussionem, per multam ac mollem frictionem cum oleo multo, quod nullam adstrictionē habet. Altera lassitudo tensiua scopum curationis habet laxationem. Laxatur autem id quod distentum est, frictione modica simulq; molli, cum oleo uelut ex sole calenti, requie itē ac omni quiete, & balneis temperatis, & diutiore in aqua calida mora. Quare si etiam bis aut ter ipsum laueris, plus profeceris. Tertia lassitudo inflammatiua tres curationis scopos habet, superflui euacuationem, distenti laxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleum itaq; multū tepidum, *Lassitudinis species quatuor.*

 & mol-

& mollissimæ frictiones, & in temperatis aquis longissima mora, tales lassitudines sanant. Sic autem & quies multa, & unctiones assiduæ. Quarta af- A fectio in prima quidem die nihil diuersum à prioribus postulat, præterquã calidiorem aquam, ut leniter cutem constringat. In secunda uero die exercitio recuratorio opus habet. Exiliant autem statim in balneis, in frigidæ aquæ solia. Omnes porrò lassati boni succi cibo opus habent.

De cutis adstrictione. CAP. XXI.

ADstrictio fit aut ex obturatione, aut ex densatione meatuum. Et obturatio quidem fit ob copiã aut crassitudinẽ, crudorum & inconcoctorũ humorum. densatio uero, aut per frigefacientia, aut adstringentia, aut siccantia. Statim autem cognoscitur ubi se exuerint, ex decoloratione alba, unà cum duricia ac densitate corporis. In ipsa uero exercitatione, ex eo quòd difficulter calescunt. Curatio huius affectionis est calefactio. Itaq; assiduis exercitijs utendum est, & balneis calidioribus. Mora uero in frigido solio non sit diuturna, neq; ipsa aqua ualdè frigida sit. Vbi autem se induere uolent, ex aliquo moderatè calfaciente ungantur, ueluti oleo dulci ac tenuiũ partium. At uero densitates cutis satis sanat oleum anethinum, præsertim si uiride fuerit anethum, itemq; oleum ex populo nigra.

De laßitudinibus spontaneis. CAP. XXII.

QVandoquidem ob acrium recrementorum uitium ulcerosa fit lassitudo, si quidem omnino modicus fuerit uitiatus humor, exercitium suf-
Spōtaneæ laßitudines ficiet recuratorium. Si uero maior & per profundum, talem nõ amplius ad exercitium ducemus, neq; omnino ad ullum motum. Verùm quiescere ac dormire iussum, per totam diem in abstinentia cibi conseruabimus. Deinde ad uesperam pinguiter uncto, & temperata calida loto, cibum boni succi ac sorbilem modicum dabimus. & neq; à uino ipsos prohibebimus. Vi-
Vini coctoria uis num enim semicrudos humores, si quid aliud, coquit. Si igitur ex relatis sedatum fuerit symptoma, ad consueta munia obeunda pro ratione homo re- B ducatur. Si uero etiam postera die adhuc permanserit, de fortiore auxilio iam consyderandum est. Nam si uires fuerint robustæ, ex duobus alterum, aut uenam secare, aut purgare conuenit, discrimine facto utro magis auxilio opus habeat. Si uero uires debiles fuerint, uena quidem nequaquam secanda est, sed purgatio moderatè facienda. Si uero crudi humores multi fuerint, neq; uena secetur, neq; purgetur, neq; exerceatur. Imò neq; omnino moueatur, neq; lauetur. Verùm in omni quiete seruetur. Et edulia & potiones ac pharmaca exhibeantur attenuantia, & secantia, citra manifestam calfactionem. Victus itaq; sit ex aceto mulso, ita ut aliquando etiam parũ ptisanæ & aquæ mulsæ exhibeamus. Quando uero etiam præcordiũ omnibus talibus eleuatum est, & inflatũ, & facilè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit aliquid piperis cum alimento dare. Melius etiam fuerit diospoletico uti medicamento, & simplici illo ex tribus piperis generibus cõposito. Sed & acetum mulsum commodissimum ipsis est. Potu uero utantur
Fauorum cremoris potus fauorum cremore cocto, maximè ubi exacuerit, & uinis leniter acidis, & edulijs attenuantibus citra calefactionem: qualis est & capparis, si ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo sumatur. At uero tensiua lassitudo, ubi citra exercitia oboritur, multitudinem indicat solidas animalis partes distendentem. Clarum autem est si sanguinis fuerit multitudo, optimũ esse aut uenam secare, aut malleolos scarificare. Cæterùm inflammatiua spontanea lassitudo, neque paucarum horarum tarditatem sustinet, nedum duorũ aut trium dierum. Statim enim febrem inducit uehementissimam, si non quis præoccuparit sanguinem detrahendo. Præstat autem si id fieri possit, bis detrahere una die, priore uice ita euacuando, ut ne animi deliquium incidat homo. Secunda uero uice neq; animi deliquium uereri conuenit. At si ue-
[illegible] na his secta non fuerit, bona fortuna ita affecti opus
[illegible] habent ut seruentur.

Victus

Victus senum. CAP. XXIII.

A Senectus sicca est & frigida. Correctio uero eius fit per calefacientia, ac humectantia unà cum calefacientibus. Oportet autem & fricare citra lassitudinem. Cibum autẽ dare debilioribus ter in die, circa horam tertiam parum panis cum melle Attico. Et postea hora septima, ubi defricti, & exercitijs conuenientibus senectuti exercitati, & loti fuerint, primũ exhibere quę aluum molliunt. deinde pisces aut auiculas. postea in cœna ea quæ optimi succi sunt, & ægre corrumpuntur. Nec uero prohibeo uinis ex melle præparatis uti, & maximè in his senibus, in quibus suspicio aliqua est generationis calculorum in rhenibus, aut etiam podagræ. Tunc uero in ipsum inijciendum est petroselinum. Si uero quandoq; pituita in uentre generata, de necessitate deligamus aliqua illam secantia, statim ad humectantem uictũ transire oportet. Dandæ uero sunt ipsis etiã maturę ficus, ante reliquũ cibum. In hyeme autem caricæ, si nullum symptoma circa dextrum præcordium sentiatur. Quandoquidem uero serosa ac pituitosa recrementa, circa senum corpus coaceruantur, mictionem quotidie promouere oportet, & uentrem subducere, maxime per oleum absorptum ante cibos. Clarum aũt est quòd omnia oleracea ante cibos edere oportet, ex oleo & garo. Itemq; oliuas ex muria, & damascena. At aluo amplius suppressa, etiam mercurialis satis est efficax, & cnicus. facit & terebinthina. de hac autem quandoq; nucis ponticæ magnitudinem sumere oportet, quandoq; duarum aut trium. Est & oleum per clysterem infusum aluo suppressæ commodissimũ.

Senibus ter in die cibus dandus

Vina ex melle præparata

Terebinthina ad aluum suppressam

Ad rugosum corpus. CAP. XXIIII.

Corpus erugat erui farina, uiti albæ ammixta. Aliud smegma, quo frequenter corpus confricari debet. Ficus pingues unà cum bryonia tunduntur, & farina erui, & sepiæ testæ ustæ adijciuntur, atq; hęc modico melle instillato excipiuntur.

Rugas tollentia

B *Vt iucundum odorem spiret corpus.* CAP. XXV.

Quo uero iucundum odorem spiret corpus, ad idem ungentum cupressi comam ammiscere oportet siccam tusam, aut pini corticem. Verùm eius meminisse conuenit, ut mane post indutas uestes parum casiæ aut sabinæ degustent.

Odorem corpori conciliantia

Vt recalescat habitus. CAP. XXVI.

Quandoquidem uero etiam habitui opitulari oportet, medicamẽto defrictorio inspersili feruefaciẽte in balneo dum lauatur utatur. Habeat autem id calaminthan, sampsuchum, hyssopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyriten, salem, fecem uini ustam, nitrum, & pumicem, singula pro ratione, & parum sinapis, & staphidis syluestris, & grani cnidij. Verum à balneo acopo utatur calefaciente, & bibat uinum fuluum uetus, & propoma ex uino mulso, pipere, & ruta, ac similibus.

Propomatis potus

Ad colorem uitiatum. CAP. XXVII.

Corporis colorem uitiatum minuit uita hilaris, & cibus gratus. cui ammiscere oportet radiculas, & porrum, & uiride cicer. Bonum autem colorem facit mali punici dulcis succus absorptus. Bonum est etiam oleũ coctã diutius in ipso bryoniæ radice. Hoc quoq; corpus erugat. Cæterùm in medicamẽta defrictoria ammiscere oportet pastillos factos ex farina aliqua detergente, & ex bulbo narcissi, & bryoniæ radice. Bonum colorem inducunt, si cui copia detur, amygdali amaræ & radix, & fructus, si in aqua coquantur, atq; hac quis pro balneo utatur.

Colorem bonũ inducentia

Ad liuores. CAP. XXVIII.

Liuores oboriri in senibus prohibere oportet, cutem ipsorum crassam faciendo, ita ut non facile lædi possit, & habitum ualde calidum reddendo. Quo uero citius decedant, sale utendum est in balneis ad denigratam partem. Sed & spongijs raphani aut absinthij decocto imbutis fouere prodest.

Liuoribus arcendis

Dentibus præseruandis. CAP. XXIX.

Dentes conseruantia

DEntes non discedent si quis hæc faciat. Vitare oportet primum ciborũ corruptiones. Vitare etiam assiduum uomitum. Vitare quoque cibos qui dentibus non sunt commodi, ficus siccas, & mel coctum ualde durum, & palmulas quæ ægre teruntur, & omnia quæ glutinum habẽt, & quæ uix franguntur, adeo ut dentes commoueant: & quæ dentibus stuporem inducunt, & perfrigida ac putrida omnia. Oportet etiam post cœnam, dentes perpurgare. A

Vt ne grauis sit auditus. CAP. XXX.

Auditus grauitati corrigendæ

VT ne grauis sit auditus, primũ sordes in meatu expurgare oportet. Per temporis autem interuallum linamẽtum dropace intinctum in ipsum demittere, & appressum extrahere. Nam simul & meatus expurgatio fit, & simul auditus prouocatio. Postea lana ad erui magnitudinẽ obuoluta, meatum ad diem obturato. Et deinde ea extracta, ad dies aliquot oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anserino cum modico felle bubulo illinito. Rursus autem tempore interposito, sinapi & ficus terito, & factum ex his collyrium ad horas duas indito. Et postea hoc quidem eximito, infundito autem oleum in asphodeli radicis cauitate feruefactum.

Ad caliginem oculorum. CAP. XXXI.

Oculis conseruandis

VT ne caliginem habeant oculi, quum in aquam frigidam te immergis, diutius apertis suspice. hinc enim robur uisui accedit. Nec uero lectionibus ralem offendere oportet. Caueant autem à uino crasso ac dulci, & cibis qui diutius supernè manent, & qui ægre concoquũtur, & liquidam materiam generant lentam ac crassam, erucas item & porrum, & omnia quorum acrimonia sursum attollitur. Vitare etiam oportet decubitum supinũ diutiorem, & frigus, & uentos contrarios, & fumum, & puluerem. Ipsis autem oculis aquam hoc modo factam quotidie instillare conuenit. Ad mensis & diei unius spatium, fœniculũ uiride in uas fictile forinsecus pice oblitum mittito, & aquam pluuiatilem affundito, & postea exempto fœniculo, aquam repositam seruato ac utitor. B

Fœniculi cremor

De repletione. CAP. XXXII.

Vomitus ratio

IN cibis maximè delinquitur circa repletionem. Nam etiamsi uentriculus probè concoquat, uenæ tamen nimium impletæ affliguntur, distenduntur, rumpuntur, obturantur, & flatu plenæ fiunt, & ualde grauantur. Pessimum autem est in morbis uenarum repletionem esse. At uentris repletio quandoq; sursum euacuat id quod redundat, quandoq; deorsum per secessum: & in summa, debilior est repletione uenarum. Et tamen neq; hæc admittenda est. Verùm si quis plura ingesserit, statim uomere oportet. Periculum enim est ne facta concoctione impleat uenas, & hoc magis si quis assiduè circa ciborum ingestionem intemperans, nullam euacuationem excogitet. Vomere igitur oportet priusquàm cibi corrumpãtur. Si uero aliqua impedimenta sint ad uomitum, si quidem fluat aluus, sæpe prodest: sin minus, diutius dormire, & aquam calidam frequẽter bibere. Facta autem sufficienti concoctione, & maximè facta etiam alui egestione, lauare oportet, & fomenta adhibere, & salsamentum modicum edere, & potionem aquosam bibere. Si uero neq; egeret quicquam, neque cito coquet: Insuperq; reliquum corpus graue, & ægrum ad motum, & somnolentum fuerit, & pigricies quædam præter rationem detinuerint quoque mentem. Hæc signa sunt repletionis uenarum. Qui uero ob hæc lassitudine premuntur, his quiescere conducit, donec ea quæ in uentriculo sunt concoxerint, & postea laboribus euacuare.

De ebrietate. CAP. XXXIII.

Ebrietatis medelæ

EBrietate detentis uomitus conuenit statim obortus. Oportet autem & largam aquam insuper bibere, itemq; aquam mulsam, & uomere donec quàmplurima reiecerint, & morsus obtuderint. Post uomitus autem folio

A utendum est, cum larga unctione. Reliquo uero tempore quiescendum, ita ut sub tegmine dormiant longissimo tempore, donec temulentia soluatur.

De his qui cibos corrumpunt. CAP. XXXIIII.

Corruptione ciborũ in uentre contingente, quibus quidem subeunt corrupta, hi magnum uiaticum ad sanitatem habent. Quibus aũt non subeunt, his irritatio facienda est, per ea quæ citra molestiã subducunt. Cęterũ ita affectis uomitus ante cibum conferunt, ex uini potu, & dulci uino ac passo inducti. Consulendum autẽ ipsis est, ut nullum nidorosum, aut graueolentem, aut omnino facile corruptioni obnoxium cibum ingerant, sed eos qui boni succi sunt eligant. His uero qui hoc modo habent, etiam per moderata temporis interualla uentris subductiones conferunt, per ea quæ moderatè purgant. *Vina ad uomitum.*

De Venere. CAP. XXXV.

EX Venere hæc commoda emergunt, repletionem euacuat, corpus leue exhibet, & ad incremẽtum promouet, & uirilius efficit. Circa animam uero, impeditam ratiocinationem soluit, & impotentẽ iram remittit. Quare etiam melancholico, si quod aliud, remedium commodissimum est coire. Redigit item ad moderatiorem mentem, eos qui etiam alio modo insaniuerunt. Et morbis pituitosis optimum est. Quidam etiam quũ cibos auersarentur, ad eos accipiendos promptiores inde facti sunt. Et quidam à semi nis per somnum assidua profusione liberati sunt. Naturæ uero ad Venerem idoneæ sunt calidiores ac humidiores, atq; hæ magis quàm aliæ in Venerẽ procliues sunt. Minimè uero uictus siccans ac perfrigerans, & ætas senilis, & tempus autumni. Oportet itaq; uictum humidum ac calidum esse. Sit autem & laborum, & ciborum moderatio. Quemadmodum autem moderati labores conueniunt, sic etiam moderata Venus. Nam & ad opus excitat, & facilitatem quandam consuetudini exhibet. Requirit autem coitus, si quicquam aliud, etiam alimenti copiam. Quare edulia quę multũ nutriunt commoda fuerint. Ex piscibus autem polypi. Nam & alias ad Venerem irritare creduntur, & quæcunq; mollium generis existunt. Ex oleribus horminum, irio, eruca, & rapum. Et hæc uelut medicamenta. Ex leguminibus fabæ & cicer, ochri, dolichi, pisa, supra luculentum alimentum etiam flatu implent. Proinde ruta quia flatus concoquit ac dissipat, ideo etiam coitus hebetat. Magnopere autem laudo botros uuarum. Humectant enim, & sanguinem flatu implent, qui sanè ad Venerem impellit. Qui Vencre usurus est, repletiones & cruditates uitet. Sed & lassitudines uitandæ sunt, & uomitus ac purgationes prægressæ. Similiter & alui profluuium repentinum. Nam inueteratum Venus reficcat. At uero uehementes Veneris appetentias non laudo, sed tunc magis reniti iubeo, & maximè eos qui morbum aliquẽ habent. Optimum igitur fuerit coitu uti post exercitia, & balnea, & moderatum cibum. Nam & ad robur conducit, & perfrigerationes ab eo urgentes minus fiunt. Tempus autem ad coitum oportunum est post cibum uelut dixi, ante somnũ. Obdormienti enim statim sedatur lassitudo. Et hoc tempus etiam commodum est ad liberos gignendos, tum ob alias causas, tum quòd mulier dormiens genituram magis continet. *Veneris utilitas* *Venerem stimulantia* *Ruta noxia* *Liberis gignẽdis aptum tempus*

Ad impotentes ad coitum. CAP. XXXVI.

PVdenda assiduè unguine illinere oportet, cui pars de radice narcissi modica addita sit, aut de cnidio grano, aut pyrethro, aut staphide syluestri, aut semine urticæ, aut anisi. præbibendum autẽ est piper, aut satyrium, aut eruca, aut cnicus, aut omnia simul. Edere uero oportet ante cibum, bulbos rubicundos paruos assatos, cum sale & oleo: aut scillæ marcidę parum. Sed & compositis descriptis auxilijs ad hæc utendum est. Quin & lasciua scripta sæpe legere prodest. *Coitum proritantia*

De immodico coitu. CAP. XXXVII.

QVandoquidem ex frequentiore coitu, rarius & frigidius, & siccius, & debi-

debilius sit corpus, ea quæ densant nimirum, & calefaciunt, & humectant, ac corroborant, adhibere oportet. His igitur qui immodicè Venere usi sunt, conuenit tegmen, tepor, quies, somnus multus, donec corporis concitatio remissionem accipiat, & seipsos ab imbecillitate recolligant.

Venus immodica

De seminis redundantia. CAP. XXXVIII.

QVidam semen multum calidum coaceruantes, deinde ad Venerem accedentes, ipsumque excernentes, & corpus debile habent, & stomachum exolutum, & attenuantur ac resiccantur. Si uero rursus propter hæc à Venere abstineant, & capite grauantur, & anxij fiunt. Deinde statim per somnum semen profundentes, eadem perpetiuntur. Oportet itaque nihil ex his quæ semen augent exhibere, sed & cibos, & medicamenta accipere, quæ ipsum corrumpunt. Et post balneum lumbos illinere oleo rosaceo, melino, & omphacino. Præstat autem hæc ipsa crassiora facta illinere, ammixta cera, & succo aliquo ex perfrigerantibus, semperuiui uidelicet, & solani, & cotyledonis, & psyllij. Et his quidem per æstatem, alijs autem temporibus, cum alijs, tum lactucæ succo, & lini semine in aqua cocto. Nam & hoc perfrigerantem succum facit. Sed & lamina plumbea lumbis subiecta, seminis per somnum profusionem prohibet. Et herbæ frigefacientes cum ruta, & summis teneris uiticis uirgultis substratæ idem faciunt. uiticis item semen, & rutæ si edantur. Vitare autem oportet ne lumbi uehementer perfrigerentur, ut ne rhenes lædantur.

Semen minuentia

De perfrigeratis. CAP. XXXIX.

PErfrictione multa facta, ita affectos in calidis locis reclinare oportet, illitos cyprino aut irino. Postea uero ubi paululum recalfacti fuerint, dandum est piper, & myrrha, cum uino dulci odorato ueteri: aut succus cyrenaicus cum uino aut aceto: aut pyrethrum, aut castorium cum aceto. Alimentum autem exhibere oportet calidius.

Perfrigeratos recalefacientia

De adustis à sole. CAP. XL.

ADustione in sole facta, decumbere in locis qui probè perflantur conuenit. proluere autem faciem, & manus, & crura aquis frigidis. Si uero si tiuexentur, bibere aquam frigidam, quibus id facere in consuetudine existit. Atque hæc paulatim facere oportet, & non aceruatim. Cibum autem accipere modicum, qui facile in corpus distribui possit, atque eum humidum magis quàm solidum aut frumentaceum. B

Percalefactos refrigerantia

De pituita in superno uentre redundante. CAP. XLI.

SI unquam in aliquem incidisti, qui nutrientes cibos oblatos auersaretur, & à cibis abstineret, & si cogeretur accipere, nauseabundus fieret, solos autem acriores (si tamen & hoc faceret) admitteret, & neque his delectaretur, sed uentre inflaretur & nausearet, & solis ructibus paululum alleuaretur, corrumperet autem quandoque etiam ipsos acceptos cibos, ea corruptione quæ fit in acorem: omnino cognosce summam curationis in his auxilijs sitam esse, quæ uentris pituitam extergere possunt. Ego itaque noui quendam ita affectum, à radiculis cum aceto mulso acceptis, crassissimæ pituitæ copiam fidem excedentem o uomuisse, & e uestigio penitus sanum euasisse.

Vomitus pituitæ à radiculis

Quomodo quis facile uomat. CAP. XLII.

QVandoquidem his qui assiduè uomunt multa absurda accidere solent, commodum fuerit modos referre, per quos facile uomere datur. Nam & pituitam euacuat, & caput alleuat, & quandoque etiam prohibet, ut is qui auidius cibum accepit, cruditate non laboret, & qui uinum uberius bibit, non lædatur. Sint igitur ea quæ ingeruntur, non acerba & sicca, sed partim dulcioris ac humidioris modi, partim acrioris. Inter hæc autem radicula laudatur, & eruca, & salsamentum uetus, & origanum uiride, & cepæ ac porri parum. Vomitus etiam promouent ex leguminibus, ptisana mel ammixtum habens, & decoctum fresarum fabarum, & carnes pingues: uerum ita ut non solum succos ipsorum accipias, sed etiam totam molem deuores. Ne itaque circa

Vomitus facilitas

A circa manducationem multum tempus teras, si uomere uoles: sintq́ omnia per cocturam mollia. Manifestū uero est quòd etiam ex uinis eligenda sint dulciora. Hæc enim magis innatant. Sed & potu tepidiore utendum est. Oportet autem & amygdalas melle tinctas edere, & placentas, tunc gustare, & peponis ac cucumeris semen madefactum ac tritum cum melle accipere. Facit etiam cucumeris radix trita cum melle. Qui uero fortioribus uti uolunt, narcissi bulbum in aqua coquunt, & cum hac uinum miscent. Vomitum mouet quoq; irinum ungentum, si quis illitis ex eo digitis proritet. Ad uomitionem etiam pertinet, non remittere, neque cessare inter uomendum: & os colluere, & factē posca aut aqua abluere. Nam & dentibus confert, & caput alleuat.

De subducentibus aluum, & urinam mouentibus in sanis. CAP. XLIII.

VEteres quidam ad sanitatem satis esse putabant, quotidie euacuari per uentrem, & urinas inculpatè ac sufficienter, pro ciborum ac potuum ingestorū copia. Et si quidem euacuationes pro ratione fiebant, laudabant: Sin minus, opitulabantur mictioni quidem, per scandicem & apium, asparagum, petroselinum, anisum, calaminthам, origanum, absinthium, graminis ac cardui radicem, cytisum, adiantum, in aqua cocta, ita ut decoctū cum uino biberetur. Hæc enim sanguinem per urinam purgant, & nō exiguam utilitatem exhibent. Verùm uentri opitulabantur, terebinthinā dantes, oliuæ magnitudine deuorandam dormituris. Si uero magis subducere uolumus, de rheo parum ammiscemus. Commoda autem sunt ad uentris subductionem, oua sorbilia, & ex oleribus bete, maluæ, & cochlearum iusculum. Et fortassis hæc suffecerint. Maiorem uero uim habet mercurialis in aqua cum sale cocta, & in cibo accepta, & decoctum ipsius in potu. Et sambuci folia eodem modo. Et polypodij radicis drachmas duas salsamentis insper- gere, aut in ptisana sorbere. Sed & lactis serū cum sale, aut melle, trium aut

B quatuor heminarū mensura. Et galli ueteris iusculum, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus. Quandoq; etiam aloës cicerum trium magnitudinem post cœnam sumere prodest. Optimum est & epithymū cum uino potum, post moderatam cœnam. Qui uero uehementiore euacuatione opus habet, ueris tempore mane epithymi drachmam ex aceto mulso bibat.

Vrinam mouentia

Terebinthina ad aluum suppressam

Rheon aluum subducit

Aluum subducentia

De infusis per clysterem. CAP. XLIIII.

CAeterùm in his qui aluum ægrè solubilem habent, & quorum stomachus debilis subducentia per os non admittit, infusis per clysterē utendum est, pituita in intestino incumbente, his quę fiunt ex decocto caricarū, & betarum, & nitri, & radicis cucumeris syluestris, & melle, & oleo chamęmelino aut anethino. Si uero siccitas magis inest, his quæ fiunt ex althæa, fœno græco, chamæmelo, & oleo ac modico melle. Et quandoq; oleum per heminæ dimidiæ mensura immissum, quod opus est præstat. Sed neque hoc assiduè faciendum est, ne natura his adsuescens, spontaneæ excretionis obliuiscatur.

Infusorum per clysterē ratio

Nimius medicamentorū usus nociuus

De glandibus. CAP. XLV.

VTimur & glandibus sæpe, stercorum excretionis gratia, & in his quibus id quod per clysterem immissum est nō excernitur. Formantur autem glandes ex sale tosto, & melle ac nitro. Sed & thymus cocto melli miscetur. Formantur etiam ex resina terebinthina, & nitro, & quandoq; etiam grano cnidio moderato. Excitant autem morsus. Quapropter oleo partes inungendæ sunt. Quin & pyrethrum aut piper ammiscetur, & conueniunt resolutis, & inflationibus ex frigiditate. At centaurium miscetur pici & cerato, & est commodum resolutis pudendis. In infantibus autem & salis granum inditur. Efformatur quoq; ficus cum nitro.

Glandiū subdititiarum usus

Quæ cōmansa, aut naribus indita ac illita, pituitam à capite ducant. CAP. XLVI.

HVmores in capite per sputa uacuamus, si quidē modice hoc facere uoluerimus, piper mastichæ ammiscentes. Si uero amplius uacuare uolumus,

mus, pyrethrum, aut staphidem syluestrem mandere iubemus. Sed & anemones omnis radix, si manducetur pituitam prouocat, & radicis capparis cortex. Serosum itaq; recrementũ per talia euacuatur. Crassum uero & pituitosum, sinapi cum aceto mulso gargarissatum euacuat: aut sapa origano aut hyssopo in ipsa cocto. Ego autem hanc ad sinapi cum aceto mulso ammisceo. Si uero cerebrũ à muco expurgari opus fuerit, acribus medicamentis irritantes ipsum proliciemus, quorum aliqua etiam sternutationem mouent. Purgat itaq; per nares anagallidis utriusq; succus, & anemones cuiusuis, & betæ. Sed & cucumeris syluestris foliorum succus naribus infunditur, tum ipse per se, tum cum betarum decocto, aut succo. Verùm sternutatio in crudis humoribus circa thoracem & pulmonem, & caput contentis, non conducit. At oris illitio talis est. Saponem cum betæ succo illine circa palatum ac columellam, probè facit. Idem etiam naribus inditur. Sæpe uero usus sum parabili medicamento, melanthio naribus illito, quandoque pridie acri aceto id macerans, deinde postera die rursus cum aceto terens, & naribus infundens: quandoq; oleo ueteri idem melanthium tero, & similiter utor. Atq; sic ipso utitur & Archigenes in narium obturatione. Priore uero cum aceto, Crito utitur in morbo regio.

Pituitam à capite deducẽtia

Sternutatio quando sit nociua

A

Quæ menses ducant. CAP. XLVII.

Menses ducentia

OMnia quæ urinam cient, etiam menses ducunt. radicis brassicæ decoctum, perseæ radix, ruta, chrysanthemum, dictamnũ, erucæ semen. Mouent etiam subdititia ad os uteri apposita, uelut est ruta trita cum melle, aut porri succus, aut scordium tritum appositum, aut myrrha trita ex uino, aut leporis coagulum.

Sudorifica. CAP. XLVIII.

Sudorẽ cientia

EX sudorificis est chamæmelon siccum tritum oleo inspersum, ita ut cutis contentè ex eo defricetur, seseli, pyrethrum, roris marini semen, anisum, similiter oleo inspersa. Nitrum rostum & non ualdè tenue cum oleo. B
Salis flos oleo permixtus. Succus cyrenaicus aqua dilutus, ad defrictionem corporis assumptus, & ciceris magnitudine in potu acceptus. Similiter & calamintha cum aqua mulsa pota, & forinsecus cum oleo affricta.

De aëre. CAP. XLIX.

Aër qui sit optimus, & uice uersa

OPtimus aër est exactè purus. Talis autem fuerit, qui neq; ex stagnorũ aut paludum exhalatione, neq; ex aliquo barathro uenenosam auram remittente turbatur. Sic autem & is qui ex aliqua cloaca magnam urbem expurgante turbatur, malus est. Quin & qui nebulosus est, bonus non est. Quemadmodum & qui in cauo loco undiquaq; montibus altis conclusus, nullam auram admittit. Qui igitur hoc modo prauus est, omnem ætatem, & omne temperamentum similiter lædit, quemadmodum bonus prodest. At uero circa qualitatem differentia, caliditatem dico & frigiditatẽ, & siccitatem & humiditatem, non similiter se ad omnes habet. Nam temperatis corporibus, remperatus aër commodus est. Inremperatis, is qui contrariam temperiem habet.

De aquis. CAP. L.

Aqua quæ optima sit, & contra

OPortet etiam aquarum uirtutis ac uitij peritũ esse. Multi enim usus sunt aquæ præ omnibus ferè rebus alijs, ad omnem uictus rationem. Nosse itaq; oportet optimam aquam omnis qualitatis exortem esse, tum in sapore, tum in odore. Statim autem hæc & iucundissima est bibentibus, & aspectu pura. Quum autem & de præcordijs cito secedit, ne quærere quidẽ meliorem oportet. Nam quæ in præcordijs morantur, & uentrẽ feriunt, & inflant, & grauant, prauæ censendæ sunt. Neq; enim calefiunt cito, neq; perfrigerantur tales aquæ. Sed & quæ in ipsis coquũtur, tardissimè ac peius coquuntur. Præstat itaq; experimento talem aquam iudicare. Qui uero etiam per notas cognoscere uolet, ex his quæ referentur iudicet. Etenim quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & à sole auersæ, tardi transitus sunt & incon

cociles:

A coctiles: & calefiunt & perfrigerantur tardè. Quæ uero ad orientem per meatum aliquem, aut terram puram excolantur, celerrimeq; calefiunt, & celerrime perfrigerantur, eas optimas esse sperandum est. Bonæ sunt & quæ æstate frigidiores, hyeme calidiores existunt. Quidam etiam pondere probant, leues meliores esse putantes. Verùm hoc si cum aliis relatis est, laudatur: solum autem non satis est, ut sit bonarum aquarum signum. Leuissimæ autem uelut Hippocrates ait, sunt pluuiales, dulcissimæ item ac limpidissimæ & tenuissimæ, eo quòd à sole id quod leuissimum ac tenuissimũ est abripitur. Educit autem sol non solùm ex aliis aquis, sed etiam ex mari, & ex corporibus. Quapropter etiam facillimè omnium putrescunt, ut quæ ex diuersis qualitatibus constent. Nemo uero suspicetur pessimam esse aquam quæ facile putrescit. Alterationis enim facilitas uirtuti magis quàm uitio adscribitur. Quare si aqua optimarum aquarum notas habens, facile quoq; putrescat, optimam ipsam esse putandum est. Quum tamen in his qui bibere mutari incipit, raucedinis & tussis, & grauis uocis causa existit. Ex ipsis uero pluuialibus aquis, æstiua & cũ tonitruo delapsa melior est quàm procellosa. Pessimæ autem sunt à glacie & niue. Nam circa aquæ congelationem, quicquid tenuiorũ partium est exprimitur. Bonum autẽ fuerit etiam palustres, & graueolentes, & eas quæ absurdas qualitates habent, per cocturam in melius mutare, atq; sic bibere, itemq; uino permiscere, adstringẽtes quidem dulciore, reliquas autem acerbiore. Quasdam etiam colare conducit, limosas, & salsas, & bituminosas. At ualde frigidas post cibum bibere oportet, & neq; aceruatim. Quidam uero cibos etiam ac potus inuenerunt aduersus aquarum uitia. Et aliqui quidem cicerũ decoctum præbibunt, aut etiam ipsum cicer edunt. Aliqui uero caucalidas similiter cum aliquo pisciculo coctas: & fœniculũ eodem modo. Alii uero betas & cucurbitas prius B edunt cum sale & uino diluto.

Aqua facile putrescens

De balneis. CAP. LI.

Laudo quidem in frigida aqua lotionem, non dico autem ipsam conferre his qui uulgari uictu citra delectũ utuntur, sed solis his qui exactè uitam degunt, & laboribus ac cibis prout conuenit utuntur. Satis estaũt plerisq; quandoq; perfrigerari amplius opus habentibus, innatare aliquando per æstatem, si iuuenes fuerint & carnosi, & frictionibus prius excalefacti. Sint autem neq; ex Venere, neq; aliàs defatigati, neq; cruditatem, aut uomitum, aut uentris euacuationem, aut uigilias perpessi. Periculosum enim est si quis ita simpliciter utatur. At calidum balneum optimũ est & tutissimũ, lassitudines soluens, & plenitudines discutiens, excalefaciens, leniens, molliens, flatus diffundens ubicunq; incubuerint, & somnum inducens, & carnositatem exhibens. Est autem & aptissimum ad usum, & uiro, & fœminæ, & puero, & seni, & magistratum gerenti, & priuato.

Frigidæ lauacrum

De balneis naturalibus. CAP. LII.

Ex balneis naturalibus aliqua sunt nitrosa, aliqua salsuginosa, aliqua aluminosa, aliqua sulphurulenta, alia bituminosa, alia ærosa, alia ferrosa. Quædam uero ex his composita. Omnium igitur naturalium aquarum uis est siccatoria ac calefactoria in totum, & maximè conueniunt humidis ac frigidis, priuatim uero nitrosa, & quæ salem habent, capiti congrua sunt, & thoraci fluxione infestato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumoribus ex morbis, & pituitosis. Aluminosa uero sanguinis reiectionibus, & stomacho uomenti, & mulieribus quæ inordinatè purgantur, & frequẽter abortiunt. At sulphurulenta neruos molliunt, ac calefaciũt, & dolores mitigant. uerũ stomachũ effœminant ac euertunt. Bituminosa autem caput implent, & sensuũ organa lædunt. Calefaciũt aũt perseuerãter, & tẽporis progressu molliũt. Aerosa uero ori, tonsillis, uuæ, & oculis insigniter cõmodãt. Ferrosa autem stomacho & spleni utilia sunt. Oportet autẽ desessus in aquã citra tumultum facere, quo uis ipsius remisso corpori allapsa immergatur.

Balnea naturalia

De uictu temporibus anni singulis conueniente. CAP. LIII.

Hyemis uictus

BOnum est & ad anni tempora habito respectu uictus rationē cōstituere: & hyeme quidē pluribus laborib. uti, & plura comedere, præsertim quū constitutio fuerit aquilonaris. Nam si austrina fuerit, laborandum quidem est similiter, sed pauciores cibi ac potus exhibendi sunt, & in summa, corpus siccum faciendum est penitus tempore humido: quemadmodum calidius in frigido. Edere autem oportet carnes calidas, & olera, & uinum bibere copiosius.

Veris uictus

Verùm uere ingruente, alius per uomitus, alius per uentrē euacuetur. & alius uenam secans sanguinem detrahat, prout quisq; consuetus & paratus fuerit.

Aestatis uictus

At æstate quies conducit, & laborum & alimentorum imminutio: & ut frigidioris modi sint cibi: & potu largo uti, & omnia facere quæ ad refrigerationem & ad humiditatem conferunt.

Autūni uictus

Circa autumnum uero, quandoquidem penitus est inæqualis, & inordinatus, & omnigenos inducit morbos, ualde cautè uictū constituere oportet, ita ut ne quis circa frigiditates delinquat, & à Venere ac frigida potione cōtinentissimus existat. Et mane quidem frigidum aërem, in meridie uero æstuosum declinet, & pomis nō nimis impleatur.

Pomorū usus ratio

Ledunt enim nō copia solū, sed etiam humoris uitio, & quòd flatum inducant. Nam & optima ex ipsis, ficus & uuarum botri, flatus pariunt, si quis non ante alios cibos accipiat, & cibos corrumpunt. Si uero præsumantur, neq; inflant, neq; corrumpunt. Cæterùm frigidiore euadēte aëre, pro ratione calefacere corpus oportet, & omnia facere uelut hyeme accedente. Quin & bonum fuerit post æquinoctium euacuatione aliqua ex prædictis uti, quo nihil superflui in corpore detentum, in hyeme fiat molestum.

Victus negociosam uitam degentium. CAP. LIIII.

EVm qui in negocijs uitam degit considerare oportet, an in ptiore uita exerceri consueuerit, aut iam se exercens, moderatè talem consuetudinem ferat: ut ne ægrotet ex eo quòd assiduè probe transpirat. Talem enim corporis naturam, ad aliam consuetudinem penitus transferre nō oportet, in his qui ex multo temporis interposito interuallo ægrotant. Si uero assiduè quis ægrotare uideatur, & hoc ob humorum copiam, scopus tibi sit per totam salubrem uictus rationem, quo moderatos humores habeat: Si uero ob humores uitiatos, quo optimos.

Consueti morbi nō sunt trāsmutandi

Ex his igitur qui humorū copiam coaceruāt, eos qui statim balneum ingressi sunt, postea frictione uti, & parum moueri exhortabimur. Qui uero iam talia fecerunt, paulatim etiam ipsos hæc augere consulemus, uerùm de cibis detrahere, & parū nutrientes ingerere. At eorum qui humores uitiatos coaceruant, non unus est scopus, quia neq; humorum uitiatorum una species. Quidam enim frigidiores ac pituitosiores coaceruant. Quidam calidiores ac biliosiores, quemadmodum alij atrabiliarios. Abstinendum itaq; unicuiq; est à cibis ac potibus, qui humorem eum qui in ipsis coaceruari solet, promptè generant. Verùm in omnibus his commune auxilium est uentris subductio.

Victus iter facientium. CAP. LV.

IN profectionibus facillimè quis uersabitur, si unctus sit, & nō ita contentè ac pertinaciter iter faciat, insuperq; æstate fascia molli, latitudinis sex aut septem digitorum, longitudinis autem non minoris quàm quinq; cubitorum, lumbos usq; ad laterum mollitudinem circundatus.

Proficiscentiū peregrè uictus

Sed & baculus commodus est ad profectionem. Nam in decliuibus locis præmissus, corpus pronum, quasi conto quodam sustentat. In accliuibus autē, dum quis ipsi innititur, motū corporis ad accliuem locum faciliorem facit. Quiete igitur in profectionibus contingente, unctio, & modica cibi alicuius æstiui oblatio, & potus moderatus, hac hora conuenit: & post prandium ante itineris ingressum quies. Si uero quis proficisci cogatur, & sitiat, polentā tenuem in aqua cum modico sale bibat. Cæterùm ardores & solem uereri oportet, & ut ne corpus nudum soli exponatur, sed contectum, ut ne in iti-

A nere resiccatum induretur. Sic enim & lassitudo minus contingit, & relatarum affectionū nulla similiter inciderit. At ubi hyems frigida est, ante profectionem uentre euacuato, & unctione facta, aliquem satis multum cibū hybernum, & exiguum potum sumere conuenit, & circundare fascia longiore non solùm lumbos, sed bene ac probè etiam spinam ac pectus. Vbi uero quiescit, si in tali recreatione frigus multum fiat, neq; ungi, neq; cibum, neque potum capere melius est, neq; aliam quampiam refectionem, si quis in eo loco permanere uelit. Post longas autem profectiones, & alios fortes labores, etiamsi quis lassitudinē non sentiat, curare ipsum oportet ueluti lassatos. Sic enim minus molestiarum acciderit.

Victus nauigantium. CAP. LVI.

VOmitibus qui primum nauigantibus contingunt, neq; facile, neq; utile est resistere, plerumq; enim omnibus prodesse solent. Oportet autē post uomitū non multa, neq; uulgaria edulia exhibere. Sed aut lente uti sicca & cocta, modicum pulegij habente, aut pane trito in uino aquoso ac odorato. potu uero utendum est modico, eoq; aut uillo penitus aquoso, aut aceto mulso. At lentem coquere oportet, & ubi mollis facta fuerit, probè terere, deinde siccare, atq; sic in uase fictili componere. Si uero ad longius tempus uomitus fiant plures, uehementiore cibi subtractione utendum est, & ipso potu modico, aut aceto mulso cum aqua, thymo in ipso macerato, aut pulegio: aut aqua cum polentæ polline: aut uillo odorato aquoso similiter cum polline polentæ. Cæterū ad molestos in nauibus odores, aut mala cotonea olfacere oportet, aut thymum aut pulegium. Sed & quàm minimum in mare aspicere oportet, donec ad consuetudinem perueniat quis conuersationis in mari. Ad aquas item respiciendum est, ut neq; turbatæ, neque graueolentes, neq; salsæ sint.

Nauigantium uictus

Vomitus primum nauigantium

De carnium imminutione. CAP LVII.

B QVum ad immodicam carnositatem egressum fuerit corpus, eliquare ipsum ac imminuere oportet. Ostensum autem est, quòd calidior ac siccior temperatura gracile efficit corpus. Talem igitur in crassis inducere conuenit, si ad moderationem reduci debent. Didicisti autem quòd exercitia uelocia & acuta, & diæta attenuans, & eiusmodi medicamēta, & animę curæ, temperamētum calidius ac siccius reddunt, & per hoc, etiam corpus tenuius. Qui igitur sit uictus attenuans, manifestum est. Medicamenta uero uehementiora sunt, rutæ semen, maxime syluestris unà cum corymbis, aristolochia rotunda, centaurium tenue, gentiana, polium, & quæ ex urinā cientibus fortiora sunt, uelut petroselinum. Singula enim hæc tum per se, tū inter se mixta, humores attenuare ac euacuare possunt. Sed & sal ex ustis uiperis abundè attenuat, & theriace. discutit autem & attenuat oleum illitum, cui syluestris cucumeris radix sit incocta. Itemq; althææ ac gentianæ, & panacis & aristolochiæ radix oleo incocta. Sed & polium & centauriū. Oportet autem cibum non statim à balneis dare, sed ut prius dormiant permittere. Præstat autem balnei aquam ex discussoriam uim habentibus esse, si quidem ex natura talem habeamus, qualis est aqua Mitylenes: sin minus, salis florem aquæ marinæ ammiscere oportet. Et uino utendum est tenui ac albo. Quin & frictio sicca per lintea extersoria crassiora, attenuare potest. At pro exercitiorū ratione, etiam pauciores cibos offerre oportet. prodest & Insolatio carnosis. Oportet autem neq; præpotationibus ipsos uti, & melius est semel tantum in die cibum capere. quin & corpus fricandum est nitro ac sale asperiore. Nitrum itaq; multum in balneis attenuat. Verùm modicum irritamento est ad bonam corporis nutritionē. Attenuat & hæc mixtura, piperis & petroselini duplum, asari & anisi dimidium. Hęc & ad urinam & ad aluum mouendam, commoda est.

Carnem imminuentia

Aqua Mitylenes

Quomodo attenuatos renutrire oporteat. CAP. LVIII.

QVos renutrire uolumus attenuatos, his uinū dabimus crassum. Edulia

uero crassi succi sint, & exercitia tarda, & frictionē moderatam, & in summa, omnia relatis contraria adhibebimus. Commodū est ipsis etiam picari, per tres aut quatuor interpositos dies. Si uero ieiunus lauetur, ante balneū linteis corpus defricare oportet, donec rubefiat. Et postea frictione dura, non tamen multa, cutem spissare, quo densam ac duram efficiamus. Oportet autem decoloribus & alimentū non sentientibus iracundiam inducere, & commotiones animales.

Picationis utilitas

Ira inducenda

Quomodo quis partes corporis attenuatas curare possit. CAP. LIX.

QVi in quibusdam partibus attenuantur, plerique ob diuturnam ipsarum quietem, aut fracturarum deligationis modum, ad hanc affectionem deueniunt. Oportet igitur facultatem in parte ipsa corroborare, & largum sanguinem attrahere, ex moderatarum frictionum usu, & motibus conuenientibus, & moderata calidæ aquæ affusione. Hæc autē facere oportet donec pars rubicunda facta attollatur, & antea quàm considat desinere. Quin & picationem adhibere oportet, iuxta relatos scopos. Vbi uero frigiditatis sensus circa attenuatam partem fuerit, linteis, & aliquo calefactorio medicamento, ipsam confricare oportet. Vsus aūt sum aliquando thapsia, quandoque cum melle illinens, quandoque cum cerato.

Calidæ affusionis modus

Dignotio optimi temperamenti. CAP. LX.

TEmperatissimus est homo, ubi corpore apparuerit exacte medius inter omnes extremitates, gracilitatem uidelicet ac crassiciem, mollicíem ac duriciam, caliditatem ac frigiditatem, humiditatem ac siccitatē. Et in summa, ubi & naturales & animales actiones inculpatas habuerit. Et ubi item medius est inter glabrum ac hirsutum, & nigrum colore ac albū. & ubi pilos habuerit, dum puer est fuluos magis quàm nigros. In ætatis autem uigore, uice uersa.

Temperatissimi hominis notæ

Dignotio corporum distemperatorum. CAP. LXI.

QVæcunque corpora moderato calidiora sunt, & dentes citius producēt, & similiter augescent. Apparent autem tangentibus calidiora, & pinguitudinis minus habent. Verū colore sunt ualde rubicunda, & nigros pilos habent, & moderatē hirsuta sunt, & amplas uenas habent. Si uero quis simul sit pinguis ac crassus, & uenas amplas habeat, hic propter consuetudinem, non natura pinguis est. At frigidioris temperaturæ signa sunt frigiditas ad contactum, glabritudo, pinguitudo. Color autē talibus unà cum capillis fuluior est. Si uero multa est frigiditas, liuidus quodammodo est, & plumbeus. Sed & angustas uenas habent. Gracilis autem si quis sit, talis nō ex necessitate, sed ob consuetudinem factus est. Sicca uero tempeties, & durior est & gracilior quàm tēperata, & hirsuta. Duricies itaque penitus inseparabilis est à sicca temperatura. Gracilitas autē non solùm sequitur ad naturales temperaturas, sed etiam ad acquisitas, ex longa cōsuetudine factas. Signum autem duriciei est æger motus, & quòd corpus ex siccantibus siccum ac squallidum redditur. Humida temperatura in cæteris quidem similis est tēperatæ, sed mollior ac carnosior. Et ab hac inseparabilis est mollicies: quemadmodum etiam crassitudo non ad naturalem solum temperaturā sequitur, sed etiam si ex longa quadam consuetudine conflata est. Proprium autem humiditatis signum, grauari corpus ab humidioribus. Cæterùm calida & sicca temperatura extremè hirsuta est, & capitis pilos multum augescentes, & nigros, & multos in iuuenili ætate habet. Progressu uero temporis etiam caluicies sequitur. Et uenæ amplæ sunt, quemadmodum & arteriæ magnæ sunt, simulque uehementissimè pulsant. Quin & firmū, & articulatum, & musculosum, & pinguitudinis exors est totum corpus: & cutis dura ac nigrior. At si frigida & humida sit temperies, thorax angustus est, quemadmodum & totum corpus pilis nudum. Cutis uero tenera & alba, & pili suffului maxime in iuuentute, & senescentes non caluescūt. Statim autem & timidi sunt, & minime audaces, & segniores. Et obscuras uenas

Temperamentorum simplicium ac cōpositorum notæ

A uenas habent. Et crassi sunt ac pingues, & fœmoribus ac musculis imbecilles, & inarticulati. Sed & blæsi fiunt. Verùm humiditate ac frigiditate amplius aucta, color unà cum pilis fuluus fit: si uero plurimum augescant, liuidus. Calida & humida temperies, mollior & carnosior est quàm optima. Si uero plurimũ fuerit aucta, putredinosis morbis prõptè corripitur. Si uero paulò humidior, multò uero calidior fuerit, tales moderatis paulò molliores sunt ac carnosiores, non paulò autem hirsutiores: sed & ad cõtactum non paulò calidiores. Nigri aũt sunt ipsis pili, & caro pinguitudinis exors.

Si uero frigiditas cum siccitate pariter fuerit aucta, natura durum, & gracile, ac album corpus habent, & non musculosum, ac inarticulatum, & pilis nudum: ad contactum autem frigidum. pinguitudo tamen ipsis, etiamsi graciles sint, per carnem dispersa est. At capillorum & corporis color, ad frigiditatis mensuram respondet. Mores animæ sunt, pusillanimitas, timiditas & tristitia. Vt autem in summa dicam, in coniugatis temperaturis semper qualitatis prædominantis notæ præualebunt.

De capitis formatione. CAP. LXII.

PAruum caput prauæ cerebri structuræ proprium signum est. Magnũ uero non necessariò bonæ. Si enim propter insitæ facultatis robur, quæ bonam & multam materiam formauit, factum est, bonum signum est. Si uero propter solius materiæ copiam, nõ bonum. Proinde distinguendum est iuxta figuram, & ea quæ ab ipso oriuntur. Figuram quidem, si concinnũ est. semper enim hoc bonum signum est. Ex his quæ ab ipso oriũtur, si ualidam ceruicem habet, reliquisq; ossibus optimè dispositum est, & si neruosum in ipso genus uniuersum habitius ac plenius est, & firmum: & si oculi acrem uisum habeant. At acuminata capita, defectuosam habẽt circa occiput aut frontem eminentiam, aut ulterius quàm conuenit auctam. Plerunq; igitur uelut magnum, ita etiam hæc capita repræhendenda comperiemus. Raro
B uero & ex his aliqua bona sunt, formante facultate forti existente.

Capitis formatio

Caput acuminatum

Cerebri temperamenti notæ. CAP. LXIII.

TEmperatum cerebrũ animales actiones moderatas habet, itemq; recremẽta: & minime ab omnibus externis lædetur. Talibus capilli capitis, dùm infantes sunt, suffului, pueris autem sufflaui. Perfectis autem flaui fiũt, medium modum inter exactè crispos & simplices tenentes, non tamen facile caluescunt. Si uero calidius moderato fuerit, omnia etiam circa caput, & calidiora & rubicundiora erunt. Et uenæ oculorum sensui expositæ. Capilli uero his genitis statim in capite fiunt, siquidem multò fuerunt calidiores, nigri & fortes, & crispi: si uero non multò, subflaui primum, deinde nigrescunt. progressu autem ætatis caluescunt. Recremẽta uero his sunt pauca, & inculpatè sani sunt. Replentur autem & grauantur capite, à calefacientibus edulijs ac potionibus, & odoribus, & forinsecus allabentibus. Tales temperaturæ breui somno contentæ sunt, & hoc neq; admodum profundo. At frigidioris quàm conuenit cerebri notæ sunt, recrementa, plura circa proprias effluxiones. capilli recti, fului, durabiles. & facile à frigidis cau sis læduntur, & defluxionibus ac grauedinibus assiduè corripiũtur. Et oculorum uenæ uisum effugiunt, & somnolentiores quodammodo existunt.

Cerebri temperati notæ

Cerebri temperamentorũ simplicium ac cõpositorũ notæ

Sicciores autem cerebri notæ sunt, recrementa in meatuum effluxionibus nulla, & sensuum sinceritas, & uigilantissimi sunt. Et capillos robustissimos, & citissime ubi geniti sunt, producunt, crispos magis quàm rectos. Breui autem caluescunt. At humidioris cerebri capilli simplices sunt, & omnino nõ caluescunt. Et sensus turbulenti sunt, & recrementorum copia adest, & somni multi ac profundi. Cæterùm calido & sicco cerebro existente, à recrementis liberi sunt, & sensibus integri, ac uigilantissimi: & cito caluescunt. Prima tamen pilorum generatio celerrima ipsis est ac plenissima. habentq; pilos nigros, & calidi sunt ad contactum capitis, & rubicundi usq; ad uigoris tempus. Si uero humiditas affuerit caliditati, & parum

quidem excesserint ambæ modetationem, bonus color adest, & calor: & in oculis uenæ magnæ. Rectementa uero pluta moderatè concocta: & ca, pilli recti & subflaui, & non facilè caluescunt. Replentur autem & grauan= tur capite, è calefacientibus & humectantibus. Vbi uero ad ampliorem hu miditatem ac caliditatem peruenerint, morbosum fit caput, & facilè à cale facientibus ac humectantibus læditur. Nec uero diutius uigilare possunt. Postquam autem obdotmierunt, imaginationibus per somnia turbantur. Et uisus caliginosus est, & sensus non sinceri. At uero frigidę simulq; sic, cæ cerebri temperaturæ, frigidum ac decolotatum caput faciunt. Et oculo, rum uenæ in ipsis non extant, & à frigidis causis promptè læduntur. Qua, propter etiam inæqualiter sani sunt. Sensus autē ipsis in iuuentute quidem sinceri sunt & inculpabiles, uerùm progressu temporis cito marcescunt. Et in summa, omnia circa caput cito senescūt. & capilli ipsis genitis uix emer, gunt, atq; hi macri ac fului. Porrò humidæ ac frigidæ tempetaturæ cere, bri, soporosos & somnolentos efficiūt, & sensibus deprauatos, & recremen tis abundantes, & quibus caput facilè perfrigeratur ac repletur, & qui de, fluxionibus ac grauedinibus facilè corripiūtur. Non tamen caluescūt tales.

Ventriculi temperamenti notæ. CAP. LXIIII.

Ventriculi tēperamentorū notæ

VEntriculi natura siccioris notæ sunt, si cito siticulosi fiant, & modicus ipsis potus sufficiat, & grauentur uberiore, & fluctuationes habeant, si id quod redundat innatet, & edulijs siccioribus gaudeant. Humidiotis autem, si non siticulosi fiant, & uberiorem humorem citra molestiam ferāt, & edulijs gaudeant humidioribus. At calidior natura uentriculus con coquit melius quàm appetit, & magis quæ dura sunt, & difficultet alteran, tur. Gaudet autem calidis edulijs ac potibus, neq; à frigidis quicquam lædi tur, si moderatus fiat ipsorum usus. Frigidior autem natuta uenter, bene quidem appetit, non autem bene concoquit, & maximè edulia quæ ægrè alterantur ac frigida sunt. Facilè itaq; in ipso acescunt. Et gaudet quidē fri, gidis, læditur autem facilè immodico eorum usu.

Naturales temperaturæ similia. Morbosæ contraria appetunt

Cæterùm ex motbo cō, tractæ uentris intemperatutæ, in hoc differunt à naturalibus, contrariorum nimirum appetentia, non similium. Siquidem igitur probè concoquit uen triculus, temperatus est. Si uero non concoquit, intēperatus. Verùm si qui, dem nidorosos fecerit ructus, immodicus est ipsi ac feruidus calor: Si uero acidos, uiceuersa. Et qui ægrè concoctilia probè concoquunt, eorū immo, dicus est calor. Debilis autem in his est, qui hæc quidem non concoquunt, pisces autem coquunt Considerare autem oportet num ob aliquem humo rem aliunde influentē, hoc symptoma fiat. Nam pituitosis ructus acidi fiūt. Biliosis autem nidorosi, uirosi, aut peregrinæ quædam qualitates. Commu, nia uero symptomata accidunt, nauseę. Verùm si quidem praui humores in capacitate uentris innatarint, redundant ac uomitu reijciuntur. Si uero in corporc uentris, circa tunicas ipsius contineantut, inanibus ad uomitū nau seis frustra lancinant.

Pulmonis dignotio. CAP. LXV.

Sitis ex uisceribus

NOn solū uenter siticulosos & non siticulosos efficit, & frigidi ac calidi potus appetentes, sed uiscera etiam in thorace, cor & pulmo, & hepar. Et sanè bibentes nō statim sitire cessant, & frigidus paucus potus sitim ipso rum magis sistit, quàm multus calidus. Refrigerat autē ipsos etiam multus aër inspiratus, qui nihil alleuat ex uentre siticulosos. Sic autem & qui con, trario modo affecti sunt, à frigida inspiratione sensibiliter læduntur.

Pulmonis temperamentorū notæ

Et mà, ximum indicium hoc est frigidi pulmonis, sed & pituitam exscreantes cum tussi expuunt. Verùm pulmonis siccitates superfluitatibus carent, & uocē puram habent, quemadmodum humiditates obscuram & raucā uocem effi ciunt, & ubi amplius aut acutius loqui uolunt, superfluitates ipsis incurrūt.

Cordis notæ. CAP. LXVI.

COrdis rabidioris signa sunt, respirationis magnitudo, & pulsus ueloci

A tas ac densitas, quandoque audacia, ac furiosa ferocia. Est etiam ipsis thorax hirsutus, maximè pectus, & quæ circa præcordia his propinqua sunt. Magna uero ex parte, & totum corpus calidum, nisi hepar magnopere reluctetur. Quin & thoracis amplitudo, caliditatis nota est, nisi & hic magnopere cerebrum renitatur. At frigidius cor pulsus habet moderatis minores. Et tales timidi sunt natura, ac pusillanimes, & segnes, & glabrum ipsis pectus est. Siccius autem cor pulsus efficit duros, & animi concitationem nō facilem, sed feram & ægrè sedabilem, & plerunque totum corpus siccius, si non hepar reluctetur. Humidioris autem signa sunt, pulsus molles, & mores ad iram procliues, ac facilè sedabiles, & totum corpus humidius, nisi hepar obstiterit. Calidi porrò ac sicci, pulsus duri sunt & magni, & ueloces ac densi. Et respirationes magnæ & ueloces ac densæ. Et hi omnium maximè hirsuti sunt pectore, & circa præcordia. Verū ad actiones impigri ac animosi, & audaces ac tyrannicis moribus præditi. Nam & ad iram celeres sunt, & in ipsa pertinaces. Si uero humiditas cum caliditate præualuerit, minus quidem hi hirsuti sunt prędictis. uerùm ad actiones expediti. Non tamē ferus est ipsorum animus, sed solum ad iram procliuis. sed & pulsus magni & & molles, & ueloces ac densi. Humidioris autē ac frigidioris cordis pulsus sunt molles. Mores pusillanimes, & timidi ac pigri. Sunt autē hi pectore pilis nudo, & minimè furiosi fiunt, quemadmodū etiam ad iram nō sunt procliues. At frigidum ac siccum cor, pulsus duriores ac paruos facit. Hi omnium maximè ab ira alieni sunt. Verum irati iram conseruant. Sunt autem pectore maximè omnium depiles.

Cordis temperamentorum notæ

Hepatis temperamenti notæ. CAP. LXVII.

HEpatis calidi notæ sunt, uenarū amplitudo, flaua bilis copiosior. Tempore autem uigoris etiam atra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea etiam totum corpus, præterquam si cor reluctetur. Præcordia & uenter hir
B sutasunt. Frigidioris autem notæ sunt, uenatum angustia, pituita copiosior, sanguis frigidior, totus corporis habitus frigidior, nisi à corde calefiat. præcordia & uenter pilis nuda. Siccioris uero, sanguis crassior est, & paucior. uenæ duræ, & uniuersus corporis habitus siccior. Humidioris autē notæ sunt, sanguis copiosior & humidior. uenæ molliores. sic & totum corpus, nisi cor reluctetur. At uero calidi simulque sicci hepatis signa sunt, prę cordium hirsutissimum, sanguis crassior simulque paucior, & amara bilis plurima, in uigore uero ætatis etiam atra. uenarum amplitudo & duricies. Sic & totum corpus calidum ac siccum. Nam caliditas ex corde proficiscens, frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest: quemadmodum etiam frigiditas caliditatem. At siccitatem hepatis cor humidius ad contrarium mutare non potest. Manifestum itaque est quòd ubi amborum principiorum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur. Calidum uero ac humidum hepar, minus quàm calidum ac siccum, præcordia hirsuta facit. Verum plurimum sanguinem, & uenas magnas, & habitū humidum ac calidum, si non cor reluctetur. Si uero amplius utrisque qualitatibus naturalem modum excesserit, facile putredinosis ac mali succi morbis tales corripiuntur, & hoc adhuc magis, si plurimū aucta fuerit humiditas, paulùm autē caliditas: Si uero uice uersa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimum uero caliditas, uitiosi humores minimè in ipsis gignuntur. Frigidius autem ac humidius hepar, prǫcordium depile habet, & sanguinem pituitosiorem efficit; unà cum uenarum angustia. Et totū corpus similiter frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur. Frigidum uero ac siccum hepar, corpus modici sanguinis, & angustarum uenarum facit, & frigidius quoque. & præcordium pilis nudum, nisi & hic cor superarit.

Hepatis temperamentorum notæ

Hepar quando à corde emendetur

Testium temperamenti dignotio. CAP. LXVIII.

TEstium temperamentū calidum, uenereum est, fœcundumque ac mascu-

Testium tẽperamentorum notæ

lorum generationi aptum, & cito genitales partes hirsutas facit, contingit A autem & uicinas partes. frigidũ uero uice uersa. Et humidum quidem multi seminis est ac humidi. Siccum autem pauci ac crassi. At calida & sicca temperatura moderate, crassissimi seminis est ac fœcũdissima, & celerrime ad coitũ stimulat animal statim ab initio. Tales itaq; celerrime hirsuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca sitas, sursum usq; ad umbilicũ, deorsum usq; ad media fœmora. Multum igitur concitata est talis temperatura ad Venerem, & celerrime satiatur, & si cogatur, læditur. Si uero humiditas caliditati copuletur, hirsuti quidem minus tales sunt, sed magis semine abundant: non tamen plus quàm alij appetunt, sed multæ Veneri minore detrimento sufficiunt. Si uero ambo & humiditas, & caliditas, multũ fuerint aucta, neque sine noxa à Venere abstinent. At si humidi ac frigidi temperamento testes fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem Veneream agere incipiunt, & neq; ad actionem procliues sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen, & infœcundum, ac fœminarum generationi aptum. Siccum autem & frigidum temperamentũ simile quidem est in reliquis superiori. uerum crassius est ipsis semen, & omnino modicum.

De omissis. CAPVT LXIX.

Singularũ partium temperamenti notæ

SIngulæ in nobis partes propriam quandam temperiem ac uim habẽt, & omnium notas nunc dicere non est necessariũ, quũ infinitę ferè sint, compendiaria doctrina hic instituta. Quum autem de his dixerimus, quæ maxime præ reliquis totum corpus sibi coafficiunt, etiam de alijs per eandẽ methodum ratiocinationem facere iubemus, ita ut ex his quæ excernuntur, & reliquis ipsarum actionibus ac symptomatibus, temperamenta ipsarum cognoscamus. Tempus itaque iam postulat ut ad intemperietum totius corporis correctionem, sermonem conuertamus.

Calidæ corporis intemperiei correctio. CAP. LXX.

Temperamenti calidi correctio

QVandoquidem in calidis intemperaturis bilis superat, si quidem deorsum ipsa subierit, manifestũ est quod nihil moliri oportet. Si uero ad B supernum uentrem feratur, per uomitus ipsam euacuare, post exercitia, ante cibum, ab accepta aqua tepida. Melius autem ab ipsis exercetur, non uelox & concitatum exercitium, sed tardius ac mollius. Quidam uero uehementer calidi, neq; omnino opus habent, sed satis est ipsis deambulatio ac balneum. Hi autem & post cibum balneis gaudent. Qui uero cum siccitate calidi sunt, humectante diæta opus habent, ex humectantibus edulijs, & balneis, & abstinentia exercitiorum concitatorum ac multorũ. Quare per æstatem & citius lauentur, & rursus secunda uice post cibum. Prodest his etiam frigidæ potus. maxime autem contraria est siccis temperamentis Venus. Abstinere etiam ipsos oportet maxime à lassitudinibus, & ardoribus, & curis ac uigilijs.

Temperamenti humidi correctio

At humidæ natura temperaturæ, in puerili ætate, morbis ex defluxione, & plenitudine, ac putredine corripiuntur. Opus itaque exercitijs pluribus, & exacta in uentriculo cõcoctione, & per urinas excretione. Quapropter si etiam ante cibum bis ac ter lauentur, & naturalibus aquis calidis utantur, maxime opem sentiunt.

Defluentia à corpore

Sed & ea quæ defluunt à corpore procurare oportet, per balnea, & exercitia multa, & per excretionés ante cibum per urinas ac uentrem factas. Nihil autẽ uetat & apophlegmatismis, pituitã à capite detrahentibus, aliquando & purgationibus uti. Edulijs item boni succi, & uini urinam proritantis potu.

Frigidæ intemperiei correctio. CAP. LXXI.

Temperamenti frigidi correctio

FRigidarum intemperierum tres sunt differentiæ, quarum pessima est sicca. Quod enim temporis progressu senescentibus cõtingit, hoc statim ab initio his adest. Itaq; humectare ipsos oportet ac calefacere. Continget autem hoc exercitijs moderatis, & alimentis humidis ac calidis, & uini calidioris potu, somno uberiore, & prouidentibus nobis, quo recrementa quæ quotidie in corpore generantur, omnia excernantur. Venus autem omnes siccio-

A ficciores lædit, & maxime eos qui cum ficcitate frigidi sunt. Solis autem calidis & humidis innoxia est. Prauæ sunt etiam frigidæ intemperaturæ cum humiditate, & hæ maxime fluidis morbis corripiūtur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia plura, & uictus attenuans, & unctiones moderate calidiores. Qui uero frigidiores quidem sunt natura, moderate autem habent temperamentum siccitatis ac humiditatis, eorum caliditatē excitare ac corroborare oportet, & in totius uictus ratione, quod ad humiditatem ac siccitatem attinet, id quod medium est eligere.

Siccæ intemperiei correctio in uentriculo, uelut exempli causa. Deinde etiam reliquarum intemperierum. CAP. LXXII.

Sicca intemperies quædam est, ubi solidæ essentiæ similaria corpora sicciora fiunt, quæ etiam incurabilis est. Altera siccitas est essentiæ ex humore compactæ. Ad has tertia est, quum propria humiditas ex qua partes nutriuntur, penitus perditur. Continetur autem hæc in omnibus animalis partibus, instar roris in ipsis dispersa. Hanc autem ipsis partibus apponere impossibile est citra alimentum, & propterea difficilima talium affectionū curatio est. Alia uero est iuxta paruas arterias ac uenas consistens. Has siccitates curare cōuenit, ita ut singulas similares partes, ex humectante alimento, propria humiditate impleamus. Balneum igitur commodum est temperatum, ægro diutius in aqua moram trahente. Post balneum uero statim lac dandum est asininum recēs mulctum. Oportet & mellis tepidi parum lacti ammiscere, & postea quiescere permittere, usq; ad secundum balneū. Tunc autem fricare oportet moderate ac pinguiter, an exacte confectum sit datū lac, ex ructibus ac uentris mole coniectura facta. Moderatū autem est, tempus à primo balneo usq; ad secundum, horarum æquinoctialiū quatuor aut quinq;, si tertiò ipsum lauare uelis. Sin minus, pluriū. Et sanè illinere ipsum

Temperamenti sicci correctio

Horæ æquinoctiales

B oportet oleo, antequàm induatur à singulis balneis. Si quidem igitur lacte delectetur, & à secundo balneo ipsum dabimus. Sin minus, ptisanam exactè coctam, aut alicam instar ptisanæ præparatam. deinde rursus quiescere iussum, ad tertium balneum ducemus, aut contrà ad cœnam. Panis autē sit probe præparatus, clibanites, purus. Obsonium autem ex piscibus petrosis aquis degentibus quispiam, aut asellus ex iure albo. Quo uero in summa decibo dicā, sit concoctu facilis, & nutriens, minime uiscosus ac superfluitatibus abundans. Potus autem sit uinum aquosum album, purum, modicū aquæ ammixtionem ferens, modice adstringens. Maximæ igitur siccitatis hæc curatio est. Verum moderatæ ita exquisito uictu, non habent opus, & pleniorem diætam sufficere licet. Ponatur autem similis priori siccitas, sed ammixta sit ipsi moderata frigiditas. In hac ad calefacientiū materiam mutationem faciemus, & relatis apponemus, in lactis quidem usu plus mellis. Vinum uero minus priore aquosum dabimus. Sed & ipsa edulia calidiora danda sunt, non solum ex naturali temperatura, sed etiam à recenti qualitate. Et nardinum unguentū aut mastichinum frequenter illinendum. Quòd si frigiditas multa sit unà cum siccitate, primum quidem affectionē grauissimam esse scito, & quæ ægrè corrigi possit. Verùm ijsdē utere, & per se melle cocto ac despumato. Vinum autem elige uetustius. Optimum aūt pharmacum in talibus est id quo assiduè picatores utuntur, & ex ipso uentrē illinere oportet, & dum adhuc calidum est auellere. prodest autem talibus etiam puer carnosus condormiens, ut semper supernum uentrem cōtingat.

Siccitas cum frigiditate

Picatorū pharmacum est ipsa picatio

Misceatur autem consequenter ad siccitatem moderata caliditas. In hac primum uictus ductum seruabimus, ita ut mel prorsum non gustent. Vinū autem accipiant minime uetustum. Edulia uero tepida, & lactosa hōc est lactei teporis exhibebimus, & uentrē omphacino aut melino oleo illinemus. Cæterum hos contentiosius perfrigerare, periculo non uacat, quum febrilis quodammodo hæc sit affectio, ubi caliditas redundarit. Ponatur porrò rursus præualere calidam intemperiem, ammixtam autem esse ipsi humiditatem

Siccitas cum caliditate

Lactosa edulia

Caliditas cum humiditate

ditatem. Talem intemperiem aquæ frigidę potu curauerimus. Commodus A
autem est adstringentium eduliorum usus. Sint & hæc citra caliditatem au
Humiditas sola stera. At humida intemperatura sola consistente, siccantia edulia, citra ca
liditatem ac frigiditatem, opitulantur: & ad hæc inopia consuetorum po
Humiditas cũ frigiditate tuum. Humidæ uero cum frigiditate intẽperaturæ optimæ medelę sunt,
acria omnia: adijciantur autem his etiam adstringentia, absq; hoc ut mani
feste frigefaciant. Optima uero medela & his est modicus potus, & hic ex
uinis uehementer calefacientibus. Atq; intemperierum quidem ex qua
litatibus obortarum, eiusmodi curationes existunt. Quandoquidem ue
ro humiditas in capacitate uentris contenta, aut in tunicis ipsius imbibita,
intemperaturam efficit, commodum fuerit etiam de his dicere. prior itaq;
affectio si quidem semel constiterit, per uomitus purgata facile sedatur. Si
uero rursus ex alia quadam, aut alijs partibus influxerit, exacta cognitione
opus habet. Curatio uero statim sequetur. Vniuersam enim curationem lo
co affecto adhibere oportet. prouidere autem in tantum solum his quæ su
scipiunt, ut non facile influentia suscipiant. Id uero contigerit per adstrin
gentia, & per ea quæ totum corpus ad bonum habitum perducunt. Atue
ro uitiatos in tunicis uentris humores, per moderatè purgantia educemus:
quale est aloë, & medicamentum ex ipsa constans, picra confectio ab amy
Picra ex aloë ritudine appellata. Si uero uiscosa pituita uentri fuerit infarcta, prius ipsis
danda sunt quę hanc secant. Deinde sic purgandum. Si tamen ad hoc aptus
sit, à radiculis acceptis uomat. Quod si neq; uiscosus neq; crassus fuerit hu
mor, sufficit etiam à prisanæ succo uomitus, & ab aqua mulsa. Bibatur etiã
absinthij succus in aqua mulsa. Porrò ad hanc proportionem etiam intem
peries in alijs partibus factas curare oportet, ita ut humoribus idoneas efflu
xiones inuenias. Si uero neq; effluxionem habeat pars sensui expositã, per
resolutionem in uaporem euacuare oportet abundantes in ipso serosos at
que reliquos humores: quemadmodum etiam, si spiritus flatuosus fuerit B
id quod continetur.

De alimentorum facultatibus. CAP. LXXIII.

QVum de alimentorum facultatibus doctrina, pars sit tractationis tuen
dæ sanitatis, iam quoq; ad prædicta de illis subiungemus, paucis qui
busdam ante particularem de ipsis doctrinam pręmissis. Nam si quid aliud,
Attenuantia alimenta alimentorum facultates nosse oportet. Quę igitur attenuantem uim habẽt,
transitus meatuum ab obturatione liberant, & uiscosa impacta detergunt,
& crassa secant ac attenuant. Verum his qui diutius in ipsorum esu perseue
rant, serosas ac biliosas superfluitates congregant. Et si adhuc amplius quis
immoretur; atrabiliarius sanguis redditur. proinde ab assiduo ipsorum usu
abstinere oportet, & præsertim eos qui biliosum habent temperamentum.
Solis enim his competunt, qui pituitam, & crassum crudumq; ac uiscosum
Crassefaciẽtia alimenta humorem coaceruarunt. Quę uero crassefacientem uim habent, abundè
quidem alunt, & si in uentre ac hepate cõuenienter cocta fuerint, boni suc
ci sanguinem generant. Verum splenem & hepar obturant. Ex his autẽ ali
qua sunt solum crassi succi, uelut lenticula: quædam uiscosa, uelut maluæ.
Quibusdam ambo contigerunt, ut & crassi succi sint, & uiscosa, uelut testa
intectis. Securior itaq; est attenuans uictus ad sanitatis præseruationem, q̃
is qui magis crassefacit. At quum parum ille nutriat, firmitatẽ ac robur cor
poribus non addit. Et oportet aliquando etiam multũ nutrientia moderatè
exhibere, ubi quis indigentiam deprævhenderit. Maxime uero citra pericu
lum hæc acceperint, qui exercitijs dediti sunt, & qui quantum uolunt dor
miunt. Omnes uero qui ante cibos se exercere non possunt, crassi succi ali
Ocium nociuũ menta fugiant. sed neq; ociosi talia alimenta admittant. Maximum autem
malum ad sanitatis custodiam, ocium perpetuum existit: quemadmodũ sa
nè moderatus motus maximum bonum. Quæ uero edulia medium, inter
Media edulia crassefacientia ac attenuantia habent, omnium optima sunt, & moderatum
compa

A compage sanguinem generant. Tale igitur alimentum corporibus nostris conueniens est. Nociuum autem id quod mali succi est, quod semper fugere oportet. Sed & uarietatē alimentorū uitare melius est, & præsertim si ex contrarijs sunt facultatibus. Nam accepta nō conuenienter cōcoquuntur. *Varietas eduliorum noxia*

De oleribus, CAP. LXXIIII.

LActuca manifeste perfrigerat & humectat. Quapropter etiam somnifica est. Quantum uero eius in oleribus existit, probe nutrit, & boni succi sanguinem gignit. Sed & Intubus frigidi ac humidi temperamenti est, sed minus quàm lactuca. Malua frigefacit quidem, sed non manifestè, magis autem humectat. Vnde etiam uentrem subducit. Hoc autē etiam ob uiscositatem quam in se habet. Beta extergendo aluum subducit. Quare etiam stomachum mordet, si amplior edatur. Obturat autem hepar & splenem. Brassica bis cocta si edatur, uentrem cohibet. Semel autem non diu cocta, & cum oleo, garo, aut sale accepta, magis subducit: quemadmodum succus ipsius magis quàm lenticulę succus purgat. Adhuc autem magis marina brassica manifeste aluum mollit, ut quæ salsuginosa sit & amara. Sed & Alimum amplioris salsuginosæ qualitatis particeps uentrem subducit: uerum magis quàm brassica stomacho commodat, utpote moderatæ adstrictionis particeps. Lac autem & semen generat. Blitum & atriplex humida quidem sunt, & aluum subducunt, uerum parum nutriunt. Spinosa omnia, uelut carduus, & atractylis, & huiusmodi, stomacho commoda sunt, excepta cinara. Hæc enim quum dura sit, malum succum generat. Quapropter optimum est coctam ipsam exhibere cum oleo, garo, & coriandro. Apium & hipposelinum, sion, & smyrnium, urinam omnia cient. Verū smyrnium magis aromaticum est, & acre, ac urinam ciens, & mulieribus menses mouet. Apium autem & hipposelinum iucundiora sunt, ideoq; stomacho commodiora. Eruca calida est, & semen gignit. Quapropter & Venerē, & capitis dolorem excitat. Nasturtium & Ocymū, & sinapi, calida sunt & acria, & maxime nasturtium: ægre uero concoquuntur, & stomacho incommoda, ac mali succi sunt. Vrtica tenuium partium est, & aluum subducit, ac parum nutrit. Gingidium simile est scandici, adstringentis & amaræ non paucæ particeps qualitatis. Est & stomacho commodum, ut etiā cibum auersantibus aptum sit, si cum aceto edatur. Verum modicū alimentum corpori exhibet. Cæterùm syluestria olera extremè uitiosos succos generant. Capparis autem appetentiam cibi excitat, & hepar ac splenem ab obturatione liberat, & pituitam subducit. Vtendum autem ea est cum aceto mulso, aut cum aceto & oleo, ante reliquum cibum.

Lactuca
Intubus
Malua
Beta
Braßica
Alimum
Blitum
Atriplex
Carduus
Atractylis
Cinara
Apium
Hipposelinum
Sion
Smyrnium
Eruca
Nasturtium
Ocymum
Sinapi
Vrtica
Gingidium
Scandix
Capparis

B

De asparagis. CAP. LXXV.

BLiti, lactucæ, atriplicis, maluæ & betæ planta humida est, asparagus autem siccus. Rapum autem & sinapi, radicula, nasturtium, pyrethrū, braßica, & alia calida, plantam siccam, asparagum autem humidum habent. At uero fruticosarum plantarū asparagi, & palustris & hortensis, & qui à bryonia est, stomacho quidem commodi sunt, & urinam cient, uerum parum nutriūt. Si uero concoquantur, magis nutriunt quàm olerum asparagi. Similiter & chamædaphnes asparagus. *Asparagi omnis generis*

De radicibus esui aptis. CAP. LXXVI.

BVnias, quod & rapum appellatur, bis coctum in cibo acceptum, non minus quàm aliæ plantę nutrit. Verum si assiduè accipiatur, crassum succū gignit. Bulbi adstringunt, extergunt, appetentiam cibi faciunt, stomachū corroborant, & uiscosa in thorace probe educunt. Verū bis cocti alunt magis, sed minus probe educunt amaritudinem abijcientes. Generant & semē, & Venerem stimulant in uberiore usu, flatus quoq; faciūt ac tormina inducunt. Qui uero cum oleo & garo eduntur, iucundißimi sunt, & flatus nō generant, & probe nutriunt, ac facile concoquuntur. Pastinacę, dauci & cari radices, minus quàm rapa nutriunt, calidæ autē & aromaticę palàm sunt, & uri-

Rapum
Bulbi
Pastinacą
Daucus
Carum

& urinam cient. Abutentibus autem & malos succos gignunt, & communi radicum ratione ægrè concoquuntur. Quidam pastinacam syluestrē dau cum appellant, quæ magis urinam promouet. Radicula attenuatoriæ ac calidæ est facultatis. Verum ante cibum edere ipsam oportet, cum aceto aut garo, uentris subducendi gratia: nequaquam post cibum. Cepa, alliū & porrum, acrem uim habentia, calefaciunt corpus & attenuant, & crassos in ipso humores secant. Et bis cocta quidem parum nutriunt, non cocta autem, omnino non alunt. Alliū tamen magis obturationes aperit, ac discussorium est. Ampeloprason siccius est quàm porrum, utpote syluestre. In summa, ex oleribus quæ cruda eduntur, magis uitiosum succum gignunt quàm cocta, & ampliore superflua humiditate participant. Quę uero ad repositionem, muria aut acida muria asseruantur, stomacho commoda sunt, & appetentiam excitant, & crudos humores secant. Verū ægrè concoquūtur, & abutentibus prauos succos gignunt.

Radicula · *Cepa* · *Allium* · *Porrum* · *Ampeloprason*

De tuberibus & fungis. CAP. LXXVII.

Tuber · *Fungi* · *Boleti* · *Ammanitæ*

TVber succum qui ex ipso redditur, qualitatis exortem habet, frigidiorē autem & crassum. At fungi frigidi sunt, & pituitosi, ac mali succi. Ex his autem boleti innocentiores sunt, & qualitatis exortes, probe cocti. Secundi ordinis sunt Ammanitæ. Cæterùm à reliquis fungis abstinendum est. Multi enim ex ipsis letales sunt. Sed & ipsi boleti, si crudiores edantur, sæpe periculi causa existunt.

De frumentaceis. CAP. LXXVIII.

Chondrus · *Alica* · *Triticum* · *Panis genera* · *Amylum* · *Hordeum* · *Polenta* · *Maza* · *Auena* · *Milium* · *Panicum* · *Oryza* · *Ptisanæ confectura*

EX frumentaceis appellatis chondrus probe nutrit, & uiscosum succū generat. Verum lotus prauus est, quoniam prompte crassescens in concoctus manet. Melior autem est succus ipsius totius probe cocti, instat ptisanæ. Alica in reliquis condro similis est, magis aūt aluum cohibet. Triticum coctum in cibo acceptum ægrè concoquitur, & flatuosum est: si uero concoquatur, alimentum fortissimum exhibet. At si in panem cogatur, flatuositatem & difficultatem concoctionis deponit, ob fermentū & salis participationem. Verum ex panibus magis alit siligineus. deinde similaceus. Tertio loco ex toto collatus, cui nihil furfurum decessit. Sordidus autē panis minus quidem nutrit, sed magis per uentrem subit. Amylum parū nutrit, uelut etiam panis lotus. Hordeum frigidam & exterforiam uim habet, & coctum quidem uelut ptisana humectat. Tostum autem uelut in polenta siccat. At polenta in æstate ante balneum pota ex aqua, sitim sedat. Panis hordeaceus friabilior est, & parum nutrit. Maza ægrius concoquitur, & flatuosior est quàm hordeacei panes. Vetum si mel addatur, aluū subit. Auena calida est & parum nutrit. Milium & panicum, frigida sunt & sicca, & parum alunt, & uentrem sistunt. Per omnia tamen milium panico melius est. Oryza ægrè concoquitur, & parū nutrit, & aluū sistit. Ptisana sic coquitur. Vna pars ipsius ad quindecim aquæ partes inijcitur, oleiumq; moderatum ammiscetur, & postquàm intumuit, etiam acetum additur. Vbi uero exactè cocta est, etiam sal tenuis inditur. In quibusdam porrum quoq; ac anethum ipsi ammiscent. Similiter autem uelut ptisana, etiam Auena, & chondrus coquitur.

De leguminibus. CAP. LXXIX.

Lenticula · *Fabæ* · *Faba Aegyptia* · *Pisum* · *Cicer* · *Lupini*

EX leguminibus lenticula mali succi est, & atrā bilem parit. Verum ipsa quidem, & maxime bis cocta uentrem sistit. Decoctū autem ipsius, cum oleo & garo potum, uentrem promouet. Ammiscere aūt oportet ipsi thymbram, aut pulegium, propter flatuositatem. Fabæ leues sunt, flatuosæ aūt exterforiæ. Faba Aegyptia nostrate faba humidior est, & superfluitates gignit. Pisum laxum quidem est, non tamen ita flatuosum. Cicer flatuosum est & exterforium, & semen gignit, & Venerem stimulat, ac calculos atterit. Tostum uero flatuositatem deponit, sed ægrè concoquitur. Lupini ægrè concoquuntur, & difficulter aluum subeunt, & crudum humorem gignunt.

gignunt. Fœnum græcum calefacit, & uentrem promouet, si ante cibum accipiatur. Ochri & phaseli præmacerati ut radices producant, aluũ subducunt, ante cibum cum garo accepti. Et nutriunt magis quàm fœnum græcum. At phasioli, qui etiam dolichi appellantur, si integri cum siliquis uirides edantur, magis recrementitiam superfluitatem generant. *Fœnũ græcum* *Phaseli* *Ochri* *Phasioli* *Dolichi*

De fructibus fugacibus. CAPVT LXXX.

CVcurbita frigefacit & humectat, & aluum subducit. Modicè autem nutrit. Pepon totus quidem mali succi est, & frigidus, & humidus, & uomitorius. Si uerò non concoquatur, etiam choleram efficit. Semen autem ipsius urinam ciet, & calculos in rhenibus atterit, & in totum abundè exterget. Melopepon minus quàm pepon omnia hæc possidet. Cucumis autem minus pepone frigidus ac humidus est, uerum magis urinam ciet, & ægrè concoquitur, ac mali succi est, etiamsi concoquatur. In summa uerò omnes fugaces fructus frigefaciunt, & humectant, parum nutriunt, & mali succi sunt. *Cucurbita* *Pepon* *Melopepon* *Cucumis*

De fructibus arborum. CAP. LXXXI.

FIcus & uuæ uelut principatum inter omnes pomorum ac autumnales fructus obtinent. Nam & minus mali succi sunt, & magis nutriũt. Ex his autem ficus meliorem succum habent, & magis alunt, & aluũ subducunt, urinamq; cient, & rhenes expurgant, præsertim ualdè maturæ, ac ipsæ caricæ. Flatuosæ autem sunt, & sanguinem non bonum gignunt. Quapropter etiã pediculos generant, si quis frequentius ipsis utatur. At uuæ si non secedãt, neq; concoquuntur, sed & crudum humorẽ generant. Si uero secedant, moderatiores sunt. Vuæ passæ calidiores uuis sunt, & stomacho commodiores, & magis nutriunt, minus autem aluum subducunt. Mora quæ & sycamina, ualdè humectant, perfrigerant moderatè, & aluum subducunt prima accepta, & non ualdè stomacho incommodant, sed parum alunt. Cerasa quæ dulciora sunt, aluum subducunt, sed stomacho incommoda sunt. Quæ uero adstrictione participant, minus stomacho nocent, aluum autem subeunt. Eadem ratio etiam in uuis, moris, ac pluribus alijs habetur. Et in summa, quæ adstringunt, prima si sumuntur in cibo aut potu, ante alium cibum, uentrem sistunt. Quibus uero ob debilitatem uenter cohibetur, his si acceperint ea quæ mollire solent, uelut olera, aut pisces, aut huiusmodi quędam, & postea ingesserint adstringentia, per hoc quòd corroborant hæc ipsum, deorsum propellunt, & ad excretionem excitant. Pini fructus, strobilus appellatus, boni ac crassi succi est, & probe nutrit, non tamen facile concoquitur. Persica mali succi sunt, & acescunt ac facile corrumpũtur. Quapropter prima danda sunt, eo quòd prompte subeant, & non corrumpantur per moram in uentre. Præcocia & Rhodacena & Armenia, meliora sunt Persicis. Neq; enim acescunt, neq; similiter corrumpuntur. Sunt autem & iucunda. Mala dulcia alijs sunt calidiora, & facile in corpus distribuuntur, & præsertim si assentur, aut coquantur. Acida uero frigidiora sunt, sed humores in uentre magis secant. Austera stomachum roborant, & uentrem sistunt. Et his adhuc magis cydonia. Pira magna ac matura, ad hæc etiam magis alunt. Mala punica frigefaciunt, ac parũ nutriunt. Mespila & sorba magis adstringunt, & fluenti aluo commoda sunt. Palmulæ stomacho commodant, si non ualdè fuerint pingues, uerum aluum sistunt, & crassos ac uiscosos humores generant, & capitis dolorẽ inducunt. Oliuæ druppæ stomacho nocent, pinguem succum generant. Colymbades autem muriaq; conditæ, si ante cibum sumantur, appetentiam excitant, & aluum subducunt: & amplius quæ cum aceto & aceto mulso præparantur. *Ficus* *Vuæ* *Caricæ* *Vuæ passæ* *Mora* *Cerasa* *Pini fructus* *Persica* *Præcocia* *Rhodacenæ* *Armenia* *Mala* *Pira* *Mala punica* *Mespila* *Sorba* *Palmulæ* *Oliuæ*

Nuces regiæ minus alunt quàm auellanæ, & magis stomacho commodant. Virides nuces humidiores sunt, & aluum subducunt. At siccas si quis aqua maceratas interna membrana denudet, consimiles ipsas uiridibus efficiet. Amygdala incidendi ac attenuandi uim habent. Quapropter uiscera *Nuces regiæ* *Auellanæ* *Amygdala*

Pistacia
Damascena
Serica
Siliquæ
Sycomora
Citrea mala
Glandes
Castaneæ

& thoracem expurgant, & adhuc magis ea quæ amara sunt. Similiter etiam pistacia, & amplius hepar obturatione liberant. Damascena uentrē subducunt, si ante cibum edantur cruda, & in aqua mulsa cocta. Serica ægrè concoquuntur, stomacho incommodant, & parum alunt. Siliquæ ægrè concoquuntur, & aluum sistunt, & malum succum gignunt. Sycomora perfrigerant & humectant manifestè. Citrei mali externa pars acris est, & difficulter concoquitur. Quæ uero uelut caro ipsius est, nutrit quidē, sed & ipsa ægrè concoquitur. At interna pars siue acida, siue aquea fuerit, multum frigefacit. Glandes alunt non minus quàm frumentacea, uerum difficulter concoquuntur, & crassi succi sunt, ac tardi transitus. Castaneę per omnia his meliora sunt.

De animalibus, & primum uolatilibus. CAP. LXXXII.

Volatilium caro
Pyrgitæ

ANimalia uolatilia alimentum minus quàm quadrupeda, & præsertim sites, exhibent. Facilius autem concoquitur ipsorum caro, & magis à perdice, & attagena, & pullo columbino, & gallina ac phasiano. Atturdorum caro, & merularum, & auicularum paruularum, inter quas sunt etiam pyrgitæ à turribus appellati, durior est. Et his adhuc magis turturis, & palumbi, & anatis caro. Multò autem difficilius concoquitur, & durior ac fibrosior caro pauonis est. Verum anserum & struthocameli caro, omnibus relatis difficilius cōcoquitur, & superfluitatibus abundat, exceptis alis. Hæ enim non minus quàm aliarum auium boni succi sunt. Gruum autem caro fibrosa est & dura. In summa, iuniora uolatilia uetustis humidiora sunt, facilius concoquuntur, & magis alunt, ac per aluum subeunt. Cocta uero assis ac in sartagine frictis similiter præstant. Et quæ ex siccis ac montanis locis sunt, facilius concoquuntur, & superfluitatibus carent, magis quàm ea quæ in palustribus nutriuntur.

De ouis. CAP. LXXXIII.

Ouorum facultas
Oua suffocata

GAllinarum ac phasianarum oua omnium optima sunt. Anserum autem & struthocamelorum non bona. Ex omnibus autem recentia uetustis meliora sunt. Et tremula quidem magis nutriunt. Sorbilia uero magis subeunt, & faucium asperitates leniunt. Reliqua omnia ægrè concoquūtur, & tardè transeunt, & crassum succum gignunt, exceptis suffocatis appellatis. Hæc autem fiunt cruda cum garo & uino ac oleo subacta, & in duplo uase moderatè cōpacta. Talia enim facile concoquuntur, boniq; succi sunt, Pessima autem sunt in sartagine fricta.

De pedestribus animalibus. CAP. LXXXIIII.

Carnes animalium

EX pedestribus animantibus suillæ carnes reliquis edulijs magis alūt, eo quod & sapore, & odore, familiaritatem quandam ad humana corpora habent: uelut quidam qui per ignorantiam humanas carnes gustarunt, cognouerunt. Alimentum autem quod ex illis contingit uiscosum est, & non facile discutitur ac transpirat. Ouilla caro superfluitatibus abundat, & mali succi est, Caprina acris est & mali succi. Pessima autem est hircorū, & ad concoctionem, & ad succi bonitatē. Bubula atrabiliaria est. Leporina crassi succi, sed minus quàm ouilla ac bubula. Ceruina dura est, & difficulter concoquitur. In summa, recentia animantia ac iuniora, humidiora sunt, & molliora, & facilius concoquuntur quàm uetusta. Ita & castrata non castratis, & saginata gracilibus præstant.

De partibus animalium. CAP. LXXXV.

Partes animalium

EXtremæ partes neruosæ sunt, & pinguitudinis exortes, & excarnes. Et proptcrea uiscosę sunt, & parum alunt, & uentrem subducunt: exceptis uolatilium extremis partibus, propter multam siccitatem. Rostra & aures cartilaginosa sunt, & ægrè concoquuntur. Lingua laxa est, exanguis, ac pauci alimenti. Glandulæ iucundę sunt & friabiles. Verum iucundiores sunt quæ in mammis existunt, & maxime suum, ubi plenæ fuerint lactie. Hę etiam nutriunt non minus quàm carnes. Rhenes & testes uirosi odoris ac saporis

A saporis sunt, & ægre concoquuntur. Verum saginatorum gallorum testes iucundi sunt, & bonum alimentum corpori præbent: quemadmodum taurorum, & hircorũ, & arietum, ægre concoquuntur, & mali succi sunt. Cerebrum pituitosum est, & crassi ac mali succi, tarde transit, ægre concoquitur, stomacho incommodat, & nauseam parit. Si uero probe concoquatur, satis nutrit. Medulla pinguis & iucundior cerebro est, sed in reliquis similis. Pinguedo & adeps parum nutriunt, & stomacho nocent. Cor & hepar crassi succi sunt, ægre concoquuntur, & tarde transeunt. Sed suillum hepar reliquis melius est. Splen praui succi & atrabilarius est. Pulmo facilius concoquitur uelut laxus, minus autem nutrit, & pituitosus est. Ventriculus, uterus, & intestina, dura sunt, & ægre concoquuntur, & pituitam generant. In summa, syluestrium animalium alimentum siccius est, & minus superfluitatibus abundans quàm domesticorum. Sanguis omnis difficulter concoquitur, & præsertim crassus ac atrabilarius, qualis est bubulus. Leporinus autem uelut iucundissimus in pretio est, & multis hic mos est, ut ipsum coquant cum hepate. Quidam etiam cum alijs uisceribus coquũt. Aliqui & iuuenis porcelli sanguinem edunt. At caprarum sanguinem ab aliquibus edi, etiam Homerus nouit. *Sanguinis esus*

De lacte. CAP. LXXXVI.

Lac si concoquatur, nutrit quidem, sed gingiuas & dentes lædit. Quare post ipsum acceptum, primum aqua mulsa, deinde uino adstringente, os colluere oportet. Capitis etiam dolorem inducit, & præcordia ac uentrẽ inflat, & in rhenibus calculos generat. Et quod quidem liquidius est, minus nutrit, sed magis aluum subducit. Crassius autem uice uersa, magis nutrit, & minus subit. Moderatum autem compage caprinum est: quemadmodũ sane ouillum crassius. Et statim quidem post partum, tenuius est. Progressu B autem temporis crassius ac deterius fit. *Lactis uires*

De lactis potu. CAP. LXXXVII.

Lac bibens ab alijs cibis abstinere debet, donec concoctum fuerit, & de/orsum secesserit. Præstat igitur mane bibere recens mulctum, & ab ipso accepto, cibis abstinere, & tunc quoque laboribus nimijs aliquid detrahere. Nam in laborantibus necesse est ipsum acescere. Quare leniter deambulare melius est, & interim uigilantes quiescere. Sic enim facienti primum secedit; eo autem excreto, aliud bibat. Et si hoc secesserit, rursus aliud. Ab initio igitur probe purgat, non quidem ita multũ de reliqua mole, sed quæ intus sunt in uentre. Postea uero iam ingreditur in uenas, & optime nutrit, & non amplius per aluum secedit. At uero in biliosis fluxionibus, & in colliquationibus ad uentrem nutantibus, lac coctum dare oportet. Coquere autem oportet primum leniter ac paulatim, ut ne pars quædam diffundatur, pars uero consumatur. Postea uero magis atque magis coquere, cauendo ut neque amburas, neque caseum ex ipso facias. Optime uero cauebis hoc, si & molliter coques, & quod motu disparatur undique derades. Mouere autẽ oportet ferula leui ac tenui: & si quid ad ollæ labia ebulliat, etiam hoc spongia repurgare. Sæpe enim hinc etiam reliquum corruptum est. Hoc igitur modo uelut dictũ est, lac coquere oportet, donec æqualiter crassius ac dulcius crudo euadat. Quin & per ignitos silices in lac immissos exhauritur ac consumitur id quod in ipso est tenue ac serosum. Sed & hoc alui fluxionibus, & maxime biliosis conuenit. *Lactis potus ad purgationẽ* *Lactis cocturæ modus* *Silices igniti*

De lacte scisso. CAP. LXXXVIII.

Serosa lactis pars à caseosa, uehementiore ad ignem luculentiorem ac nõ fumosum coctura separatur. Deinde per colum, aut panniculum exacte excolatur. Et ad serum quidem mel moderatum, aut acetum mulsum moderatum, aut sal ammisceatur, & ad uentrẽ subducendum exhibetur, in uigore ætatis consistentibus, usque ad sextariorum duorum mensuram. Iunioribus autem, non minus sextario. Cæterum lac per ignitos silices immissos, aut *Lac scissum*

per ferri immissionem crassefactum, & ad dysenterias, & uentris fluxiones recte dari potest.

De caseo. CAP. LXXXIX.

Casei uires — OMnis caseus acris est, & sitim excitat, & ægre cõcoquitur, & mali succi est, & calculos generat. Melior autem est recens, & laxus, & mollis, & iucundus, & moderati salis particeps. Contrarius uero pessimus.

De piscibus. CAP. XC.

Piscium in cibis uires — QVod omnis piscis frigidioris ac humidioris sit temperamenti, manifestum est. Verum omnibus alijs præstant petrosi pisces appellati, ut qui facile concoquantur, & boni succi sint, & moderatè humectent, ubi non habuerint carnem duram. Verum ex non petrosis, pelagij multũ præstant his qui in limo nutriuntur, aut isthic ubi flumina in mare incurrunt. Deteriores autem his sunt, qui in stagnis, & mari stagnante aluntur. At particulatim Capito ubi pelagius fuerit, moderatè iucundus est, & minus ægre concoquitur, & bonum succum gignit. Verum sanguinem tenuiorem ac debiliorem generat. Similiter etiam Lupus. Sed & Mullus ipse si pelagius est, durior alijs piscibus ac friabilior est, & facile concoquitur, & alit, & iucundus est, & non pinguis.

(Margin: Petrosi pisces; Pelagij pisces; Capito; Lupus; Mullus)

De testaceis. CAP. XCI.

Pisces testa intecti — PIsces qui testa integuntur, salsum & crudum humorem generant. Ex his autem ostrea mollissimam carnem habent, & magis subeunt. Chamæ uero, & purpuræ, ungulæ, spondyli, buccina, cochleæ, & quæcunq; talia dura: & quæ molli testa integuntur, uelut gammari, paguri, cancri, locustæ, & squillæ, ægre concoquuntur, & nutriunt, & uentrem sistunt, si sæpe in aqua dulci coquantur. Omnibus autem testaceis succus inest qui uentrẽ subducit. Quare etiam cochleis terrestribus. At quum hæc duram carnem habeant, quæ ægre cõcoquitur, & nutrit, ac malum succum generat, quidam iusculum per oleum ac garum condientes, ad alui subductionem ipso utuntur. Cæterum Echini siue erinacei moderatè perfrigerant, & modicè alunt, & urinam cient.

(Margin: Erinacei)

De mollibus. CAP. XCII.

Molles pisces — MOllia piscium genera, uelut sunt, polypi, sepiæ, loligines, dura sunt, & ægre concoquuntur, & magis polypi. Salsum autem succum modicũ habent. Si uero concoquantur, modicum alimentum corpori præbent.

De cartilagineis. CAP. XCIII.

Cartilaginei pisces — EX cartilagineo genere torpedines, & pastinacæ, mollem ac iucundam carnem habent, & cito subeuntem, facilemq; cõcoctu, aut nutrientem. Raiæ uero & leuiraiæ, & squatinæ, ac huiusmodi alia, duriora sunt, & ægrè concoquuntur, & magis nutriunt. Nam in uniuersum animalia quæ duram carnem habent, & ægrè concoquuntur, & magis alunt. Vbi uero concoquuntur, multum ac solidum alimentum exhibent.

De cetaceis. CAP. XCIIII.

Cetacei pisces — CEtacea uelut balænæ, uituli marini, libellæ, delphines, & magni thunni, duram & ægre concoctilem ac crassi succi carnem habent. Si uero sale asseruãtur talia, moderatiora fiunt. Sed & ex alijs piscibus qui humidiores sunt, & superfluitatibus abundant, etiam ad inueterationem magis idonei sunt. Verũ in salsamentis talis est differẽtia, qualis est pisciũ ex quibus fiũt.

De uini facultate. CAP. XCV.

Vini facultates — QVi sanitati studet, eum etiam uini facultatem cognoscere oportet. Etenim in summa, omne uinum nutrit. Verum rubrũ & crassum magis quidem nutrit, non autem boni succi est. Dulce uero & ipsum quidem nutrit, non autem stomacho cõmodat. Adstringens autem stomacho quidem commodat, ægrè uero distribuitur, & minus alit. Adhuc uero minus, albũ. Optimum autem uinum est colore fuluum, uetustius autem calidius est ac siccius, quàm nouum. Hæc uini facultas est in summa. At uero uinum calorem

A rem qui in nobis est suscitat, & propterea concoctiones meliores fiunt, & sanguis bonus. Alimentũ autem deducit, ut quod quoquo uersus penetrat. Quapropter & ex morbis attenuatos, habitiores efficit. Nam & ciborũ appetentes facit, & pituitam attenuat, & bilem per urinas expurgat, & bonũ colorem inducit: sed & animi hilaritatem ac iucunditatem conciliat, & robur exhibet. Atq; horum quidem bonorum causa est uinum moderatè potum. contrariorum uero, immodicum. Et propterea ebrij mutantur, & delyrant, & in grauem somnum delabuntur. Quare fugere immodicũ adeò uini potum oportet: quanquàm longiore temporis interuallo interposito, liberaliter bibere conducat. purgationem enim per urinas largam mouet, & sudores profundit. Melius aũt est ad hæc etiam uomete, aqua mulsa præsumpta, ut ne minimum quidem ab ipso lædamur. Qui uero uini potationi indulget, reliquo cibo non ualde se expleat. Dum uero potat, interim brassicam edat, & bellaria gustet, præsertim amygdalas. Hæ autem etiam capitis dolores leuant, & uomentibus nequaquam molestæ sunt. Præstat quoque absinthij cremorem ante potationes sumere. præ omnibus enim crapulam maxime arcet. Si uero aliqui ex uino morsum percipiant, frigida aqua bibenda est. Et postridie rursus absinthij cremor sumendus. Deambulationibus item ac frictionibus, & balneo, & pauciore cibo reficiantur. *Ebrietatis mala*

De melle & aqua mulsa. CAP. XCVI.

MEl coctum magis nutrit quàm aluum subducat. Non coctum, uice uersa. Et frigidis quidem ac humidis temperaturis confert, calidis autẽ in bilem transit. Sed & aqua mulsa non ualdè commoda est amara bile abundantibus, utpote in bilem transiens ipsis. Conducit itaque in talibus naturis aquosiorem dare aquam mulsam. Incommoda est & his quibus uiscera facile læduntur. Præparare autem aquam mulsam oportet, uel octupla portione aquæ ad mel ammixta, atq; sic coquere donec spumare desinat. Assiduè ue-
B to spumam ab ipsa auferre oportet, statim simulq; ubi oborta apparet. *Mellis uires* *Aqua mulsa*

De somno. CAP. XCVII.

COnsequens est ut post omnia de uictus ratione relata, etiam de somno quid dicamus, eo quòd etiam postremus omnium plerunq; admittitur. Somnus itaq; ut breuiter dicam, animalium facultatum quies est, bona humiditate cerebrum rigante contingens. Quòd si rectè admittatur, multa bona facere potest. Nam & cibos concoquit, & humores excoquit, & dolorẽ mitigat, lassitudinesq; lenit, & distentorum laxitatem efficit. Sed & animalium affectionum obliuionem inducere potest, & emotam mentis rationẽ corrigere. Tempus somni optimum est post cibum. Sed diurnus non omnibus commodus est. Non enim sufficit ad perfectam ciborum concoctionem id tempus in quo dormiunt. Interrupta autem ante tempus concoctione, ex meridie surgentes sæpe ructum acidum habent, sæpe etiam flatibus implentur. Quidam etiam fluctuationes habent, nisi aut ob cõsuetudinem, aut quòd sufficienter dormierũt, hæc ipsis non fiant. Optimi uero sunt somni nocturni. Ex natura enim noctis humiditas, & quies, ad somnum procliuis, concoctionem perfectam efficit. Nam post nocturnos somnos, maxime ad excretionẽ festinamus. Terminus igitur temporis somni sit, ciborũ perfecta cõcoctio, quæ tũ ex ructibus, tũ uentris cõtractione cognoscitur. post quã neq; uigilię inutiles sunt, rectemẽtorũ ex cõcoctione secessũ efficiẽtes. *Somnus est quies facultatũ animaliũ*

De uigilia. CAP. XCVIII.

VIgiliæ quæ in ægrotantibus iam, aut ob dolorem, aut ob febrem, aut symptoma aliquod acutius fiunt, curationẽ in tractatione febrium habebunt. Verum nunc de sanorum uigilia dicendum est. Si igitur aut ob tristitiam, aut curam, aut aliquam animalem affectionem uigilarint, primũ quidem tristitiam, & id quod molestum est, quantum eius fieri potest, recidemus, postea etiam iucundorum sonorum auditu, cogitationẽ ab illis abducemus. Et quidam sanè sonum aquæ placidum ad hoc machinantur, quo *Vigiliæ ob affectiones animales*

deliniti ad somnum deducuntur. Sed & balneis maxime uespertinis, ubi probe cōcoxerint, utantur: & uictu humectante, uelut lactucis & similibus. Et papaueris nigri quandoque folia uiridia obsonijs admisceant. Et pisces concoctu faciles edant, uinoq; uberiore, tenui, non uetusto utantur. Vbi uero reclinari uolunt, rosaceo caput ungant, aut oleo in quo papaueris capita aut mandragoras incocta sint. Quin & anethinum oleum non uetustum ex somnificis est. Noui & post prægressam lassitudinem, quietem derepente succedentem somnum induxisse. Sed & coitus moderatus idem hoc efficit. Alij si aut caput aut pedes perfrigerentur, facile in somnum delabuntur. Si uero ob multitudinem, aut maliciam cibi, stomacho grauati uigilarint, nam & hoc factum esse nouimus: quemadmodum rursus alij præter consuetudinem à cibo abstinentes, aut modicum cibum capientes uigilatunt: considerare hoc, & causam recidere oportet.

Somnum inducentia

De sopore graui. CAP. XCIX.

Sopor profundus

AT si uice uersa in profundum ac altum somnum delabuntur, à frequentibus balneis ipsos arcebimus, & à perfrigerante inunctione. Apophlegmatismis autem pituitam per os detrahentibus utemur. Et in summa, ad calidiorem ac sicciorem & modicam uictus rationem ipsos transferemus, quum hæc affectio à frigidiore magna ex parte, & humidiore materia cerebrum perrigante, oboriatur.

Dioclis epistola præseruatiua. CAP. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI SALVTEM.

Antigoni regis præstantia

QVandoquidem cōtigit tibi, ut omnium regum maximus Musicus sis, & plurimo tempore uixeris, omnisq; philosophię peritus sis, & in mathematicis disciplinis primas teneas: arbitratus sum eam philosophiæ partem, quæ de sanitate tuenda tractat, regiam esse, & ad te priuatim pertinere. Itaq; præscripsi tibi, unde morbi hominibus oriuntur, & quibus præcedentibus signis, & quomodo quis ipsis opitulari possit. Nam neque tempestas unquā in cœlo conflari poterit, non præcedentibus signis quibusdam, quæ nautæ, ac reliqui multi experimenti homines sequuntur: neq; affectio in hominis natura unquam conflari poterit, non signo aliquo præcedente. Tu uero his quæ à nobis dicuntur persuasus, certitudinem ipsorum assequeris. Hominis corpus in quatuor partes diuidimus, caput, thoracem, uentrē, uesicam. Quum igitur affectio circa caput diutius futura est, uertigo præsignificare solet, & capitis dolor, & in supercilijs grauitas, auriū sonitus, temporum pulsationes, oculi mane tument, cum uisus hebetatione, nihil olfaciunt, & dentium gingiuæ attolluntur. Quum itaq; huiusmodi quippiam præsignarit, caput purgare oportet, nullo quidem medicamento, sed hyssopi aut origani capitibus acceptis, tritis, ac in ollula cum passi aut sapę hemina dimidia feruefactis. Hoc ieiunus sorbens os eo collue, & gargarissando humores detrahe. Hac curatione nō est alia leuior in affectionibus circa caput. Optimum est & sinapi aqua mulsa calida dilutum. Hoc ieiunus sorbēs gargarissa, & humores detrahe. Cæterum caput contectum prǽcalefacere oportet, quo liquata pituita facile fluxioni obediat. Qui uero talia signa negligunt, his hi morbi succedere solent, lippitudines, glaucomata oculorum, aures rumpuntur, strumæ in collo fiunt, cerebri corruptio, grauedo, angina, capitis ulcuscula manantia achores appellati, teredines, uua, capillorum defluxio, capitis ulceratio, dentium dolor. At ubi circa thoracem quid futurum est, ex his aliquid præsignificare solet. Sudor contingit per totum corpus ac thoracem, linguam crassam habent, salsa aut amara, aut biliosa spuunt, sub costis aut scapulis dolores fiunt citra occasionem, hiatus oris assidui, uigiliæ, suffocationes, sitis, ex somno animus tristis, perfrigerationes pectoris & brachiorum, manuum tremor. His aūt hoc modo prudenter auxiliari oportet. Vomitus fiat quàm optime à cœna absque repletione

Simile

Humani corporis partes IIII

Capitis affectionū præsagia

Thoracis morborū præsagia

A tione, sine medicamento. Commodi sunt & ieiuni uomitus, quos aliqui uocant syrmaismos. Oportet autē eum qui ita uomere uolet, radiculas tenues præsumere, nasturtium, erucam, sinapi, portulacam, atque deinde accepta aqua tepida, sic uomere. Qui uero talia signa contemnunt, eis hi morbi succedere solent. pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardens singultuosa. Postquam uero circa uentrē affectio aliqua diutius cōsistere parat, ex his aliquid præsignat. Aluus prius cōtorquetur, & ipsa in seipsa turbatur. Cibi ac potus amari apparent, genua grauantur, lumbos flectere non possunt, dolores sunt totius corporis, citra occasionem, torpor crurum, febriculæ paruæ. Quum horum quid præsignificarit, aluum mollem præparare oportet cum uictu, absque medicamento. Sunt autem plura & secura, ex quorum usu falli non possis. Betæ aqua mulsa cocta, allium coctum, malua, rumices, mercurialis, placentæ ac dulciaria ex melle. Omnia enim aluum subducunt. Si uero aliquod signum augescat, cnici succum ad omnia decocta ammisceto. Iucundiora enim fiunt, & periculo uacant. Commoda est & brassica leuis aqua multa cocta. Huius succus bibitur cum melle & sale, ad quatuor heminarum mensuram. Cicerū quoque arietini cocti aqua, pota ieiuno, eodem modo facit. Qui uero talia signa negligunt, has affectiones incurrere solent, alui profluuium, dysenteriam, lienteriam, uolulum, coxendicem, febrem tertianā, podagram, syderationem, hæmorrhoidas, articularem morbum. Porrò ubi circa uesicam aliqua affectio diutius consistere uolet, hæc præsignant. A paucis cibis repleri sibi uidetur, flatus sunt, ructus, decoloratio totius corporis, somni graues, urinæ liuidæ, & uix prodeuntes; tumores circa pudenda fiunt. Quū igitur tale quid præsignificarit, urinā cietibus odoratis securissime auxiliari oportet. Licet aūt fœniculi & apij radices macerare in uino albo odorato, & hoc bibere quotidie ieiunū mane duorū cyathorū mensura, cū aqua in qua cōmaduit daucus, smyrnium, heleniū, quicquid talium habueris. omnia enim prosunt. Item cicerū maceratorū aqua pota cum uino, eodē modo. At negligentibus talia signa, hæc succedere solēt. Aqua intercus, splen magnus, hepatis dolor, calculus, rhenū affectio, urinæ stillicidium, uentris repletio. Cæterū in omnibus talibus signis, infantib. lenes curationes adhibere oportet, maioribus efficaciores. Scripsi aūt tibi etiā de mutationibus temporum per annū, in quibus singula fiūt, & quæ in corpus assumere te oporteat, & à quibus abstinere. Incipiā aūt à solstitio hyberno. Solstitiū hybernū auget in hominibus defluxionē, ac humiditatē, usque ad æquinoctiū uernū. Oportet igitur cibos calidiores assumere, & parcius bibere, & uinū meracius bibere, & ab origano macerato potare, & Venere uti. sunt aūt ad æquinoctiū, dies nonaginta. Aequinoctiū uernū auget in hominibus pituitā, & dulces serosos sanguinis humores, usque ad pleiadū ortū, utere igitur odoratissimis & acribus cibis, & labori deditus sis, & Venere utere. Sunt aūt usque ad pleiadum ortū, dies quadraginta sex. Pleiadū ortus auget in hominibus bilem fuluā, & amaros serosos humores, usque ad solstitium æstiuū. Vtendū itaque est dulcibus aluū soluentibus, & quàm minimū coeundū. Sunt aūt ad solstitiū æstiuum, dies quadraginta quinque. Solstitiū æstiuū auget in hominibus bilem atram, usque ad æquinoctiū autūnale. Vtere igitur aqua frigida, & odoratis omnibus, & quàm minimū Venere utere, aut minore læsione quàm de Venere scriptum est, admitte. Sunt aūt ad æquinoctiū autumnale, dies nonaginta tres.

Syrmaismus

Ventris affectionum prænotiones

Vesicæ morborum prænotiones

Temporū mutationibus corpora affici

Aequinoctiū autūnale auget in hominibus pituitā, ac tenues fluxiones, usque ad Pleiadū occasum. Oportet igitur fluxiōes detrahere, & acerrima ac odoratissima exhibere, & quàm minime uomitū facere, labori deditū esse, & à coitu abstinere. sunt aūt ad Pleiadū occasum, dies XLVI. Pleiadū occasus auget in hominibus pituitā, usque ad solstitiū hybernū. Proinde acerbissima exhibere oportet, & uinū bibere quàm iucundissimū, & pinguibus uti, ac labori deditū esse. Sunt aūt ad solstitiū hybernū, dies quadraginta quinque.

CAPITA SECVNDI LIBRI.

In hoc libro totius tractationis secundo, de febribus totus sermo habetur: primum quidem de his quæ conferunt ad signorum cognitionem, & totam ipsarum curationem. Deinde de uniuscuiusque speciei febris generatione ac curatione. Et tertio loco de consequentibus ad febres symptomatis.

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER II. IANO CORNARIO *Medico Physico interprete.*

De febribus, ex Galeno & alijs pluribus. CAPVT I.

OST sanitatis tuendæ doctrinam, ad ægrotantium iam correctionem progredientes, à morbis similarium partium, uelut simplicioribus, initium sumemus. Tales autem sunt maxime qui febriles appellantur. Rursus igitur Oribasij ex Galeno compendiaria tractatione quàm maxime, imò etiam aliorum plurimorum utentes, nos quoque paucissima quædam relicta apponemus. *Morbi similarium partium, simpliciores, febriles*

Quot & quæ capita in febribus maxime morbis inquirere oporteat. CAP. II.

PRimum quidem inquirere oportet, an salutaris sit morbus, aut perniciosus. Et si salutaris, utrum acutus aut diuturnus. Atq; hæc quidem etiam in alijs magnis morbis inquirenda sunt. Et tertio, utrum aceruatim iudicabitur, quod maxime febrium proprium est, aut particulatim soluetur. *Iudicatio excretoria per aliqua*

Principium morbi quod dicatur. Ex Galeno. CAP. III.

NOn idem est capitis dolor, & febris: quemadmodum neq; uigilia, & ciborum inappetentia, et totius corporis grauitas, aut lassitudinis sensus. Verum singula hæc aliud quiddam à febre sunt, & febrem annunciant. Febris irruens, & præsertim acuta, neq; nos, neq; idiotam aliquem latere potest. Detur autem, si ita uoles, etiam ipsam latere, at mirum fuerit, si ultra horam ægrum lateat. Quapropter illud tempus principium morbi esse dicemus, quando manifeste febrire auspicati debuerunt. *Febris irruens* *Principium morbi*

Vnde cognoscendum salutaris ne sit morbus aut perniciosus.
CAPVT IIII.

PErniciosa signa sunt, facies cadauerosa, nasus acutus, oculi caui, & reliqua ab Hippocrate relata, si hæc non ex uigilia, aut uacuatione, aut inedia acciderunt. Et lucis splendorem fugere, aut lachrymari, non ex aliqua externa causa, neq; oculis propriam affectionem habentibus: & alterũ oculum minorem apparere: aut etiam albas ipsorum partes rubicundas, aut liuidas, aut nigras, aut etiam sordes in ipsis: & in somnis albas oculorum partes apparere, palpebris foris non commissis, nisi multa euacuatio facta fuerit, aut hoc symptoma ipsis ex cõsuetudine sit: & dentibus frendere, aut delirare, aut floccos legere, aut festucas decerpere. Attendendũ est & ad decubitum. Nam supinum decumbere, & uelut resolutum, aut etiam de lecto defluere ad pedes, extremæ debilitatis signum est. Et adhuc peius, frigidum respirare ex naribus & ore: & pulsuum obscuritas, ac densitas, & deficere ipsos. Et sudare ad animi deliquium, perniciosum signum est. Si igitur omnia relata signa, aut plura ex his apparuerint, aut etiam pauciora, uerum ualida: nullo præsente salutis signo, mors euitari non potest. At spiratio bona, & pulsus bonus, & mente ualere, & bene se habere ad ea quæ offeruntur: & facies & decubitus similis sanorum, bona & euasuri signa sunt. Et in summa, quæ maxime sunt contraria naturalibus, perniciosa sunt. Quæ uero similia, salutaria. Cæterum de prænotione ex urinis, alui egestionibus, & sputis, paulò post dicetur. *Signa perniciosa* *Signa salutaria*

Vnde cognoscimus acutum, aut diuturnum morbum. CAP. V.

MOrbi tempus ex quatuor notis cognoscitur, ex morbi ipsius motu, ex ægrotantis habitu, ex pulsibus, ex febrium specie. Ex morbi motu hoc modo. Si quidem quatuor particularis exacerbationis tempora, citius & in minimo tempore præterierint, peracutus fuerit morbus, cuius extremus termi- *Morbi motus* *Morbus peracutus*

terminus eſt ſeptimus dies, plerũq; uero quarto die iudicatur. Si uero in ampliori quàm hoc eſt tempore, ſed ut non excedat duodecim horarum ſpatium, acutus præindicatur, qui intra decimumquartum diem iudicatur. At ſi ad plures horas ſe extendat, ut principium ſolum & augmentum, in maiore diei ac noctis tempore perficiat, talis morbus diuturnus eſt. Quòd ſi non habeat morbus particulares exacerbationes, ſed ab initio ad finem uſque, uelut una ſit exacerbatio, quemadmodum in febribus cōtinentibus, etiam hunc ex acutis eſſe dixeris. Cæterùm ex ægrotantis habitu hoc cognoſcetur, ſi facies, aut etiam reliquum corpus, moderatam iam habeat contractionem, acutum morbum indicat. Si uero penitus contractum nō eſt, neq; conſidit, diuturnus erit. Copia enim materiæ indicatur longiore tempore concoquendæ. At uero ab arteriarum motu ſic. Magnus & uehemēs, & celer, & denſus pulſus, acutum morbum indicat, contrarius diuturnũ. Verum ex febrium ſpecie cognoſcitur, quatenus calidæ & ardentes, acutum morbum indicant. Molliores & uelut deliteſcentes intus, diuturnum.

Morbus acutus

Morbus diuturnus

Quomodo prænoſcamus an iudicabitur morbus, aut ſoluetur. CAP. VI.

EX iam relatis etiam hoc prænoſcimus, nimirũ ex febrium ſpecie ac tempore, & fortaſſis in totum ex febrium ſpecie. Calidæ enim & ardentes, & breuis temporis ſunt, & per excretiones iudicari tales ſolent. Molliores autē, & diutius durant, & in abſceſſus plerunq; erumpunt. Et ex relatis manifeſtum fit, quòd non ſolum quando morbus iudicatur, prænoſcimus, ſed etiam quomodo iudicabitur. Nam acutis magis per excretiones contingũt iudicationes, quemadmodum diuturnioribus per abſceſſum.

Iudicatio per excretiones, per abſceſſus

De iudicatorijs diebus. CAP. VII.

IVdicatorij dies partim frequenter, & fideliter, ac bene ſoluunt, perfectè item, & manifeſtè, & cum certis notis, partim contrario modo. Verũ decimus tertius medium quodam modo locum habere comperitur. Et ſunt quidem ex ipſis qui iudicare ſolent, ſi uel modicum naturæ impetum nanciſcantur, uelut eſt ſeptimus & decimus quartus. Multi uero, in uehementibus quidem motibus iudicant, aliàs autem non poſſunt. Quin neq; omnes boni, ſimiliter boni ſunt: neq; omnes mali, ſimiliter mali. Neq; iuxta ordinē, utilitatem aut malignitatem habent. Primi igitur ordinis de numero bonorum ſunt hoc modo. Optimus omnium eſt ſeptimus & decimus quartus. His proxime accedit nonus, & undecimus, & uigeſimus. Et huic prope accedit decimus ſeptimus, & quintus. Et poſt hos quartus. Et poſt hunc tertius, & decimus octauus. Verum his contrarij ſecundi ordinis ſunt hi. Peſſimus, & cum periculo & obſcurè iudicans, uelut ex diametro ſeptimo oppoſitus, ſextus eſt. Huic autem ſimiliter octauus & decimus. poſt quos duodecimus, & decimus ſextus, & decimus nonus. Inter hos autem mediũ locum habet decimus tertius, ut qui non ſimiliter reijci poſſit, uelut hi qui in ſecundo ordine ſunt, neq; ſimiliter his qui primi ordinis ſoluere ſunt ſoleat. Atq; hoc quidem ordine dignitatis Galenus uſus eſt. Verũ iuxta numerorum ordinem boni ſunt, tertius, quartus, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus quartus, decimus ſeptimus, decimus octauus, uigeſimus. Mali uero, ſextus, octauus, decimus, duodecimus, decimus ſextus, decimus nonus. Medium autem locum habet decimus tertius. Ex his iudicatorijs quidam etiam aliorum indicatorij ſunt, quos Hippocrates etiam contemplari iuſſit, & contemplandos nominauit, eo quòd iudicationes in alio iudicatorio die futuras, præiudicent, & contemplandas exhibeant. Velut eſt quartus, qui futuram in ſeptimo die iudicationem præiudicat, ſi ſudores aliquos, aut humiditates, aut eiuſmodi quaſdam particulares euacuationes, aut ſignificationes prius non factas efficiat, aut etiam concoctionis ſigna oſtendat. At Galenus etiam ſexti indicatorium eſſe dicit diem quartum, etiamſi ille non ſit bonus. Verum undecimus decimiquarti indicatorius eſt, & decimus ſeptimus uigeſimi. Itaq; uſq; ad decimumquartum diem contentioſiſſimæ iudica-

Dies decimus tertius

Dies iudicatorij

Quartus dies ſexti index

dicationes fiunt. proximè uero ipsis accedunt, quæ usq; ad uigesimum fiūt.
A Quæ uero post uigesimum, usq; ad quadragesimum, paulatim contentionē remittunt. Sunt aūt primæ dignitatis, uigesimus septimus, trigesimus quartus, & quadragesimus. Post hos uero uigesimus quartus, trigesimus primus, & trigesimus septimus. Sed reliqua intermedia multitudo, à uigesimo usq; ad quadragesimum, in totum nō iudicat. Quemadmodum omnes post quadragesimum diem, penitus exoluti sunt, concoctionibus magis ac abscessibus, non iudicationibus, soluentes morbos. Proinde reliquos post quadragesimum diem, penitus contemnere uidetur Hippocrates. Sexagesimi tamen ac octoagesimi, & centesimi uigesimi rationē habet. Post hos aūt, alios morbos in septem mensibus, alios in septem annis iudicari dicit, alios ut uerisimile est, in duobus aut tribus annorum septenarijs.

Quòd iudicatoria signa in principio apparentia, mala sint. CAP. VIII.

Concoctionis signa nunquàm male apparent. Omnis enim cōcoctio naturā præualente, contingit, & propterea semper bona existit. At iudicatoria signa quandoq; male apparent, eo quòd iudicatio ambigua est, & modo bona, modo mala contingit: quemadmodū antea de iudicatorijs diebus dictum est. Neq; igitur in principijs, neq; in augmētis, ipsa apparere oportet, sed in uigoris tempore, in quo natura morbo superior euadit. *Signa cōcoctionis semper bona* *Signa iudicatoria quando bona sint*

Quomodo futuram iudicationem prænoscere oporteat. CAP. IX.

Si augeantur, & anticipent exacerbationes, & multò uehemētiores fiant, & per tertium diem significationem de se præbeant, & signa concoctionis in urinis, aut alijs egestionibus, aut etiam sputis comperiantur, omnium maxime breui morbus iudicabitur. Si uero lentè moueantur, & eadem horā irruant, quotidie contingentes exacerbationes, post longius tempus futuram iudicationem expecta. Sed & eorum qui à rigoribus uehementer febricitant, ut solutio fiat, fieri non potest, antequàm rigor mitigetur. Nam *Iudicationis breui futuræ notæ*
B hoc nihil remittente, contingere nequit, ut iam uigorem morbus acceperit, quapropter multò minus declinationem sperare oportet.

Quomodo instantem iudicationem cognoscamus. CAP. X.

Molesta morbi tolerantia omnem iudicationem præcedit. Et si quidem in die iudicabitur, noctu præcedit. Sin noctu, in die. Et symptomata accedunt, uelut est capitis dolor, qui prius non fuit, & collum condolet, & præcordium reuellitur, & spirandi difficultas repentina, & alia multa difficilia symptomata prius non facta apparent. Et si his contingentibus, pulsus non conciderint, sed magis in altum tollantur, & uehementiores fiant, confirmetq; etiam insuper iudicatorius dies, & hic maxime ex bene iudicantibus, non solum futuram iudicationem, sed etiam bonā ipsam expecta. Nec uero consterneris inter hæc, si delirantem hominem aut exilietem uideris. Nam & hæc lationis humorum sursum uersus signa sunt, quemadmodum rursus deorsum alia, & imi uentris morsus, & tormen circa umbilicum, & lumborum dolor, & murmuratio. Quandoq; etiam alia eiusdem generis signa apparēt. Et ad hæc si per hæmorrhoidas æger uacuari consueuit; etiam huius circuitus tempus concurrit. Similiter & de mensibus, si mulier fuerit quæ ægrotat, nihil absurdi est per talem rursus euacuationem, fieri iudicationē. Sed & sudores, ex prægressis uelut uerisimile est madoribus, & præsertim in die indicatorio factis, & ex meatuū apertione prænoscendi sunt. *Iudicationis instantis notæ*

Cæterùm euacuationem per supernas partes, & his maxime cognoueris. Inspicere enim iam ad prædicta oportet, etiam ægrotantis faciem, & si qua in ipsa pars palpitet, aut uenæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus, aut oculus rubicundior fiat, magis sperandum est. Si uero etiam intuiri lachrymentur: aut etiam splendores oculis obuersari imaginentur, & manus ad nares adhibeant, uelut scalpturi, tunc quidem non amplius fluxurū, sed iam fluentem sanguinem uidebis. Vbi enim semel atq; iterum scalpserint, erumpit. Morsus autem stomachi, & inferni labij tremor, iudicationem

nem per uomitũ ſæpe nobis indicauerunt. Et hæc quidem ſufficiunt. Accedit autem ad hæc, & ægroti ætas, & natura, ſpem confirmans, & inſuper anni tempus, & præſens conſtitutio. Si enim adoleſcens fuerit ægrotus, aut aliàs natura calidus, aut multi ſanguinis, adhuc magis ſperabis. Si uero etiam antea ipſi ſanguinis euacuatio, aut ægrotanti, aut ſano contigit, uelut antea diximus: hoc uel ſolum ſufficiẽs eſt, ad ſanguinis eruptionis ſpem exhibendam. Quòd ſi etiam tempus anni uideris æſtatem, aut nõ quidem æſtatem, ſed aliàs calidam præſentem aëris conſtitutionem: & ſæpe illo tempore per ſanguinis eruptiones fuerint iudicati: & plenum ſanguine corpus fuerit, & conſuetarum excretionum ſuppreſſio: & hæc ſpem tuam augere poterint. Similiter autem & de reliquis euacuationibus ratiocinari oportet. Si uero horum quidem nihil uiſum fuerit, uerum moleſta morbi tolerantia, in quodam iudicatorio poſt uigeſimum die fiat, & hoc morbo in uigore conſiſtente: & dolores in quibuſdam articulis, aut circa aures, aut etiã in alijs partibus fiant, aut non quidem dolores, ſed ſudores particulares iuxta aliquam partem aſſiduè oboriantur: per abſceſſum iudicationem expectare oportet, & circa illam maxime partem abſceſſum futurum, ubi ſudores aut dolores, aut tumores facti fuerint.

Iudicationis per abſceſſũ notæ

Quomodo factam optimam iudicationem cognoſcamus. CAP. XI.

SI quidem euacuatio conueniens poſt concoctionem fiat, & febris ſoluatur in eo qui iudicatur, & idem ab alijs ſymptomatis liberetur, & pro ratione euacuationis coloratior fiat, & pulſum meliorem habeat, & ad exurgendum robuſtior euadat, & quod omnium ſecuriſſimũ eſt, bona tolerantia cõſequatur: hæc optima eſt iudicatio. Si uero quid ex his defecerit, tantum ab optima abeſt, quanta fuerit uis eius quod deficit.

Iudicationis bonæ factæ notæ

De pulſibus, ex Galeno. CAP. XII.

PVlſus eſt motus cordis & arteriarum, per diſtentionem ac contractionẽ contingens. uſus eius duplex eſt. Per diſtentionẽ enim, qua uelut expanditur ac aperitur arteria, frigidus aër ingreditur, uentilans & ſuſcitans uitalem firmitatem. Vnde etiam animalis ſpiritus generatur. per contractionẽ autem, quà arteriarum extremitates ad medium cõniuent ac conſidunt, excretio fuliginoſarum ſuperfluitatum contingit. Hæ uero arteriæ oblonga ſunt uaſa caua, uelut uenæ, & duas tunicas habent, tum propter relatum motum, tum quòd ſanguinem & ſpiritum continent: & enaſcuntur quidẽ ex corde, diſperguntur autem per omnes corporis partes. Omnes igitur arteriæ eodem modo pulſant, & inter ſe, & cum corde, ut ex una de omnibus rationem inire poſſis: non tamen fieri poteſt, ut omnium motum quis ſimiliter ſentiat, ſed earum quæ ſunt in excarnibus corporis partibus promptius, obſcurius autem earum quæ ſunt in carnoſis. Neq; autem decentiorem, neq; uſui commodiorem aliam attigeris, ſi eas quæ ad manuũ iuncturas ſunt omiſeris. Eſt igitur primum genus pulſuum, quod circa motus tẽpus, & in diſtentione, & in contractione conſideratur. Differentiæ ipſius ſunt, uelox, tardus, & moderatus. Nam quicquid mouetur, aut uelociter, aut tarde, aut medio modo, in tempore mouetur. Velox itaque eſt, qui in modico tempore, per multum ſpatium mouetur. Tardus, qui in multo tempore, per modicum ſpacium mouetur. Moderatus, qui medio modo circa motum ſe habet. Alterum genus eſt, circa diſtentionis quantitatẽ. Quandoquidem enim omne corpus tres habet dimenſiones, longitudinẽ, latitudinem, & profunditatem: corpus autem eſt etiam ipſa arteria: tres habere & hanc dimenſiones neceſſe eſt. Verum dum ſecundũ naturam ſe habet animal, moderatè ipſam undequaq; diſtendi comperies. Vbi uero præter naturam ſe habet, aliquando deficit, aliquando excedit aliquid, iuxta quamcunq; tandem dimenſionem. In hoc autem meminiſſe oportet, qualis erat pulſus naturalis. Et ſi quidem latitudine maior comperiatur, latum uocare. Si uero longitudine, longum. Si profunditate, altum. Clarum uero eſt quod

Pulſus quid ſit

Spiritus animalis generatio

Arteriarũ pulſus contactus ubi ſit commodus

Pulſuum genera X

quod etiam contrarios ipsis, & naturali minores, iuxta eandem rationē no/
A minare oportet, angustum, breuem, & humilem. Ex his uero qui in omni/
bus dimensionibus similiter ad statum præter naturam mutantur, is qui pe/
nitus imminutus est, paruus: qui auctus, magnus appellatur. Tertium ge
nus pulsuum est circa facultatis firmitatem. Differentiæ ipsius tres sunt, ue/
hemens, languidus, & moderatus. Vehemens est qui tactum medici robu/
ste ferit. Languidus qui ægre & debiliter. Moderatus qui medio inter hos
modo, quem quidam naturalem esse putauerunt. Nam ex ira & exercitijs, *Pulsus naturalis putatus*
uehementiorem fieri pulsum dicunt, qui non sit naturalis. Verum his Gale
nus se opposuit, non durabilem, sed qui prompte transmutetur, esse dicens
eum pulsum, qui ob non naturales causas uehementior efficitur. Qui igitur
uehementior est, & non prompte mutatur, hic naturalis & moderatus fue/
rit. Quartum genus est circa instrumenti, corporis arteriæ dico, compa/
gem. Differentiæ huius item tres sunt. Aut enim durius est naturali instru/
mentum, & uocatur pulsus durus: aut mollius, & mollis dicitur: aut medio
modo se habet, & iuxta hoc moderatus appellatur. Quintum genus pul/
suum est iuxta quantitatem humoris arteriæ. differētiæ ipsius sunt, plenus,
uacuus, & moderatus. Nam & omne uas, aut plenum est, aut uacuum, aut
moderatum humorē habet. Plenus igitur pulsus est, uelut Archigenes defi
nit, qui solidiorem exhibet arteriam, & occursum ipsius humore refertum.
Vacuus autem qui bullosam arteriæ excitationem facit, ut ad digitorū im/
pressionem, progressus per uacuū occurrat. Hæc quinque pulsuum genera
iuxta unum arteriæ motum consistunt. Quandoquidem uero qualitas calo
ris cordis, magis quodam modo manifestè circa arteriam apparere uide/
tur, uoluerunt & hoc genus pulsuum sextum ad prædicta annumerare. Ex
reliquis generibus, tum quæ iuxta unum, tum quæ iuxta plures pulsus su/
muntur, est & quod circa quietis tempus cōsistit, & quod circa rythmum,
B & quod circa æqualitatem ac inæqualitatem, & quod circa ordinem ac or/
dinis turbationem. Quod igitur circa quietis tempus consistit, & septi/
mum est à primo, diuiditur in densum, rarum, & moderatum. Quum enim
arteria duplici motu moueatur ex cōtrarijs motibus composito, necesse est
ipsi etiam duplices quietes coincidere, alteram post distentionem ante con
tractionem, alteram post contractionem, ante distentionē, quam etiam sen/
su percipi posse quidam negauerunt. Quare inter duos motus, una quies
media intercedit. Cui igitur multū est quietis tempus, hic rarus est. cui bre
ue, densus. cum medium, moderatus. Octauum genus pulsuum circa ry/ *Rythmus quid sit*
thmum consistit. Est autem rythmus in summa, habitus aut proportio tem/
poris ad tempus. In pulsu uero, uelut aliqui uolunt, temporis motus ad tem
pus quietis, uelut distentionis & contractionis, ad aliquam intercedentem
quietem. Verum iuxta aliorum sententiam, temporis motus ad motum, ue/
lut distentionis ad contractionem: aut quietis ad quietem, uelut internæ ad
externam. Differentiæ rythmi primæ duæ, pulsus boni rythmi, & sine ry/
thmo. Quum autem dico sine rythmo, non nullum habentem rythmum di/ *Voces nō priuationem, sed corruptionē significantes*
co: hoc enim fieri nō potest: sed eum qui malum rythmū habet: quemadmo
dum sine uoce, & sine collo esse dicimus, eum qui malam uocem, & malum
collum habet. Pulsus autem sine rythmo triplex differētia est. Alius enim
præter rythmum est, moderatam habens boni rythmi peruersionem. Alius
alterius rythmi, amplius peruersus. Alius extra rythmum, qui bonum ryth/
mum penitus corrumpit. Velut exempli gratia, si in puero notas colligere
uelis, proprius ætati puerili pulsus iuxta rythmum cōtingens, boni rythmi
pulsus appellatur. Qui uero ætatis rythmum corrumpit, sine rythmo. Et corrum/
pens qui quidem propinquæ ætatis rythmum assumit, pulsus præter ryth/
mū appellatur. Qui uero ætatis uigoris, alterius rythmi dicitur. At qui ne/
que huius ætatis rythmum conseruat, extra rhythmum nominatur. No/
num genus pulsuum est quod in omnibus relatis generibus reperitur, circa

d æquali/

æqualitatem ac inæqualitatem consistens. Hoc aut in uno pulsu, aut in plu A
Systematicum pulsuũ genus ribus consideratur. Et hoc à plurium congregatione systematicum appellatur, de quo uelut manifestiore primũ dicendum. Aequalis igitur pulsus est, qui consequenter æqualis est, aut magnitudine, aut firmitate, aut uelocitate, aut aliquibus alijs generibus, aut etiam omnibus. Inæqualis uero est, qui consequenter inæqualis est. Si enim uerbi gratia, omnes consequenter magnitudine æquales fuerint, æqualis magnitudine talis pulsus uocatur. Si uero primus & secundus & tertius æquales apparuerint, quartus autem inæqualis, clarum est quòd talis pulsus magnitudine inæqualis appellatur. Huius generis sunt, & Intermittens & Intercidens. Non enim solum circa
Intermittens pulsus unum aut plures magnos, unus apparet minor: sed aliquando etiam totus motus penitus perit, & intermittens pulsus dicitur: Quemadmodum
Intercidens pulsus alter intercidens huic contrarius, quum expectata quiete intermedia, uelut superfluus quidam incidit. si uero secundus paulò minor fiat primo, & tertius secundo, & quartus tertio, in æqualitate, & hoc ulterius contingat, tales pulsus Miurizontas & Miuros, hoc est decurtatos appel-
Miurus pulsus lant, à figuris in acutum desinentibus nomen transferentes. Et qui quidem ex ipsis perpetuò minuuntur, & nunquam à tali affectione cessant, in
Decurtati deficientes pulsus absolutam motus interceptionẽ desinunt: & uocamus ipsos decurtatos deficientes. Qui uero cessant, duplicem differentiam habẽt. Quidam enim ex ipsis, paruitatem eam in qua primum cessarunt, seruant semper. Quidam uero rursus augentur, aut ad æqualem ei quæ ab initio fuit magnitudinem redeuntes, aut ad minorem, aut ad maiorem: atq; hi decurtati recurrentes ap-
Decurtati recurrentes pulsus pellantur. Fiũt etiam in unius pulsus inæqualitate decurtati pulsus, de quibus paulò post suo loco dicetur. Ac huiusmodi sanè est congregatoria appellata pulsuũ inæqualitas. Quæ uero in uno pulsu consistit, aut circa unã arteriæ partem, aut circa diuersas contingit. uelut in tempore motus, circa unam quidem arteriæ partem inæqualitas dicitur, quum aliter inceperit, & B
aliter desierit moueri arteria, circa unum digitum. incipiens quidem uelocior, desinens autem tardior, aut uice uersa. Hoc autem trifariam contingit. aut cõtinuo manente motu, aut interciso, aut recurrente & ueluti bis feriente. Siquidem igitur continuus manens, & non intercisus, à uelocitate ad tarditatem, aut uice uersa mutatus fuerit, inæqualiter uelox talis pulsus est, & dicitur. Si uero intercisus quieuerit, & de cætero uelocior appareat, dorca-
Dorcadissans pulsus dissans appellatur, metaphora à dorcade animante accepta, quæ saltando sublimis in aëre consistit, & improuisum quendam secundum motũ priore uelociorem facit. At si post distentionem recurrerit, & prius quàm contrahatur penitus, iterum tactum ferierit, talis pulsus bis feriens appellatur. Hu-
Bis feriens pulsus iusmodi uero quippiam & in incudibus fieri uidere datur, quũ mallei qui-
Simile dem semel per manum incussi ipsos ferierint, uerum incudis renixu resilij rursus aut etiam tertio feriant. Non solum autem circa motus tempus, inæqualitatem circa unam plagam, in una arteriæ parte fieri contingit, sed etiam circa facultatis firmitatem: non autem circa dimensionum quantitatem: nõ enim fieri potest ut idem pulsus in eadem parte, magnus ac paruus fiat: neq; circa aliud pulsuum genus, sed in partibus diuersis. Cæterũ circa diuersas arteriæ partes, in uno pulsu inæqualitas duplex fit. Quandoque continuo manente motu, & circa aliquos digitos arteria uelocius mota, iuxta aliquos tardius. quandoq; uero etiam interciso, ut aliqui digiti motum
Nutantes pulsus depræhendant, aliqui non. Sed & circa distentionis quantitatem, inæqualitas in pluribus partibus manifesta est. Cuius generis sunt decurtati circa unam plagam, & nutantes ac circumnutantes. Si enim circa interiorẽ digitum, magnus & qui in gibbum eleuetur pulsus occurrens, hinc iuxta ra-
Myuron dicũ etiã miuron pulsum tionem minuatur, ita ut circa exteriorem arteriæ partem, ad ægroti pollicẽ minimus appareat, Myurus id est decurtatus appellatur, ad similitudinem caudæ animalis muris: aut Miurus, quod instar caudæ decurtetur ac immi nuatur.

A nuatur. Si uero circa medios digitos, magnus & qui in gibbū eleuetur occurrens, utrinq; minuatur minor apparens: hunc Archigenes nutantem & circumnutantem appellauit, clare declarare uolens circa distentionem breuitatem, cum utriusq; extremitatis uelut nutatione. Non enim uelut aceruatim recisis, sed uelut inflexis utrinq; partibus, ad breuitatem contractus est, quum sit magnitudine decurtatus circa utrasq; partes. At ubi inæqualitas circa magnitudinem, ut aut maturius aut tardius contingat assumpserit, & undosi, & uermiculantes pulsus fiunt. Si uero etiam positus differentiam assumpserit, & conuulsorij, & agitatorij appellati constituuntur. Incipiendum igitur est ab undosis, in quibus non simul apparet circa talem inæqualitatē, tota arteria distendi, sed aliqua ipsius pars primo, aliqua secundo, aliqua tertio, alia quarto, motu continuo manente, ad eleuationis undarum similitudinem. Et quidam in directum tendentem undam habent. Quidam ad obliquum declinantem. Et quidam in breui secundum longitudinem dimensione, altitudinem magnam habēt. quidam uice uersa. Et aliqui latitudinem, aliqui angustiam. Similiter autem & circa uelocitatem & firmitatem inæqualiter se habent. Si uero undosus totus ad paruitatem imminuitur, uermiculans appellatur, uermiculi gressui similis. Quemadmodum autem undosum pulsum minorem factum uermiculans excipit, sic uermiculantem formicans, quum pereuntibus motibus multis, in unum & eundem penitus paruum desierit. Appellatus & hic est à similitudine ad animal formicam, tum propter paruitatem, tum propter motus speciem. Est enim ualde paruus formicans, quo minor alius non existit. Similiter autē & languidissimus omnium ac densissimus, non tamen uelox, uelut Archigenes putabat. Huic propinquus est pulsus Hecticus appellatus. Quemadmodum enim febris hectica, ita etiam pulsus hecticus est, qui nullam magnam mutationem facit, sed semper similiter manens, connectensq; uelut ab initio incœpit, & nunquam desinens, toto habitu morbose mutato. At uero conuulsorij pulsus, dum utrinq; ab extremitatibus retrahuntur, & tenduntur ac conuelluntur, uelut chordæ cuiusdam intentæ sensum exhibere uidentur. Verum in agitatorijs nihil tale est, sed maior in his distentio est, ut quędam arteriæ partes uno & eodem tempore sursum ferantur. Et sane motum ipsorum iaculis quis maxime assimilare possit, quę uehementer emissa, dum uibrantur ac agitantur, celeriter feruntur. Porro pulsus secantis quippiam modo se habens, tunc est quum pars aliqua arterię distenta esse apparet, aliqua uero non, duriore nimirum ipsa apparente. Habet etiam quid agitatorij hic pulsus, & uelox quidem est ac densus, non autem semper magnus. Decimum supra relata pulsuū genus est, quod ex inæqualitate generatur, & circa ordinem ac ordinis turbationem consistit. Nam ordinatus ac inordinatus, secto inæquali, in æqualem iuxta circuitus, & in penitus inæqualem; ex utroq; segmento generationem habent. Ordinatus quidem circa æqualitatem circuitum. Inordinatus autem rursus circa absolutam inæqualitatē. Etenim æqualis pulsus penitus est etiam ordinatus, si quidem consequenter æqualem ipsum esse diximus. Inæqualis autem non penitus inordinatus. Si enim æqualitatem corrumpat, circuitum autem aliquem seruet, uelut uerbi causa, in quantitate distentionis, si duos contingat fieri magnos, & unum paruum: deinde rursus duos magnos, & unum paruum, & sic consequenter; uocabitur talis inæqualis quidem, uerum ordinatus. Si uero ad hoc quod æqualitatem corrumpit, neq; ordinem aliquē inæqualitatis conseruet, supra inæqualitatem etiam inordinatus est. Similiter etiam in alijs generibus. Cæterum ex inordinatis quidam per totum inordinati sunt, neq; minimum quendam circuitum conseruantes: quidam uero iuxta circuitus ordinati. Nam in quantum continuum ordinem non seruant, uocabuntur inordinati: in quantum uero per longum, circuitum quendam seruant, iuxta circuitus ordinati. Velut si cōtingat duos fieri magnos, & duos

Vndosi pulsus

Vermiculans pulsus

Formicans pulsus

Hecticus pulsus

Conuulsorij pulsus

Agitatorij pulsus

Secans pulsus

B

paruos. deinde tres magnos, & tres paruos. & quatuor magnos, & totidem paruos. Et rursus uelut reflectētes, duos magnos, & duos paruos. & tres magnos ac totidem paruos. Et consequenter eodem modo. Illud porrò sciendū est, uniuscuiusq; aliorum contrariorum medium quendam esse. Verum æqualis & inæqualis medius nullus est: neq; ordinati & inordinati. prætereà si iuxta circuitus ordinatum, medium dicere uelis, inter ordinatum & inordinatum. Et aliorum omnium medij, secundum naturam se habēt, excepto eo qui inter uehementem & languidum medius est. Inter hos uero æqualis solum secundum naturam est. Alij autem præter naturam, & inæqualis, & ordinatus, & inordinatus. Hæc sunt genera pulsuum omnia, & differentiæ ipsorum secundū genera. Quidam uero etiam alia duo ad hæc annumerāt, alterum circa positionem arteriæ, iuxta quod sursum ac deorsum, & ad dextra, & ad sinistra, traducta esse uidetur: alterum quod circa hoc ut aut maturius, aut tardius contingat, consistit. Ex quibus undosos & agitatorios pulsus esse diximus. Et nos quidem breuis cōpendij ergò, simplices tantū differentias tradidimus. Verum ex relatis facile has componentes, etiam cōpositas inueniemus.

Medij pulsus quorum sint, & quorum nō

Cæterùm consequens fuerit etiam causas pulsus mutantes referre, ad quas sequitur etiam prænotio quæ ex ipsis contingit. Initium autem à magnitudine sumemus, quoniam hæc alijs manifestior existit. Magnus itaq; fit pulsus, aut ob urgentem necessitatem, quæ est caliditas in corde redundans, externam appetens refrigerationem, & uelut uentilationem: aut ob corporis gracilitatem, uelut paulò post ostendemus. Augescit autem caliditas, aut propter naturales causas, uelut ætatem uigoris, aut puerilem, aut simpliciter calidum tempus, item & regionem, & temperaturam calidiorem. Aut ob causas non naturales, uelut aërem nos ambientem calidiorem, balnea calida, exercitia, cibos, uinum, medicamenta calidiora. Aut propter causas præter naturam, uelut intemperiem calidam, aut humorum putrefactionem, aut iram, aut similes. Discernes autem singularum causarum pulsum, ex eo quòd causæ naturales, durabilem & quę ægrè transmutetur magnitudinem faciūt. Reliquæ uero facile mutabilem, adeò ut etiam adhuc tangente te sæpe, aut omnino paulò post, penitus discedat. Et magnis quidem pulsibus propter balnea calida, etiā mollitudo accedit: quemadmodum rursus his qui ob calidam, & maxime cum siccitate cōiunctam intemperiem, tales sunt, duricia. Qui uero moderate se exercuerunt, aut defricti sunt, medio modo se habent circa duriciem ac molliciem. Verum partes circa pectus calidiores magis habent, quod sanè etiā iratis contingit. At magnis pulsibus ob uinum, aut cibum, aut iram, ad magnitudinē etiam uehementia accedit. Quicūq; uero occultare student iram, aut aliud quid factum ab ipsis, citra medici permissionem: quemadmodū ille qui calidum accepit medicamentum, & cælare id uoluit medicum simul cum tactu manus interrogantem: his ad magnitudinem etiam manifesta inæqualitas adest. Ad hoc uero etiam ægroti mores ac consuetudo, nō parum conferunt ad dignotionem. Consuetudo quidem medicamentis dedita. Mores autem improbi, & ad suspicionē eximendam callidi. Qui uero ob humorum putrefactionem magnus est, is ad magnitudinem etiam contractionē magis festinantem habet. Cæterùm ad hoc ut magnus fiat pulsus, non solum necessitas sufficit, sed opus est etiam facultate inseruiente, & moderato instrumento, iuxta duriciem ac molliciem. Aucta itaque in corde caliditate, ob quamcunq; tandem ex relatis causis, primū quidem fit magnus pulsus. Vbi uero non suffecerit necessitati magnitudo, statim ipsi etiam uelocitas accedit. Si uero neq; sic suffecerit, etiam densitatem assumit. Parui autē & tardi ac rari pulsus, à contrarijs fiunt. At uero ubi à magno & ueloci ac denso, ad contrarios mutatio contingit, necessitate nimirum deficiente, nō amplius id quod primum in pulsu factum est, etiam primum cessat. Sed id quod posterius acquisiuit, primum abijcit, statim quidem euadens rarus. deinde

Pulsuum causæ

Magnus pulsus quas causas requirat

A deinde tardus, postea etiam paruus. Si uero amplius deuenerit ad tarditatẽ ac paruitatem, rursus raritas in densitatem transit, quo per ipsam necessitas perficiatur. Atq; hę quidem sunt magnitudinis, & uelocitatis ac densitatis, & contrariorum ipsis, pulsuum causæ. Coniungenda uero his est, & mutatio pulsus circa unam solum dimensionem. Latitudo igitur solum augetur, propter humiditatem maxime redundantem, aut secundum naturam, aut etiam ab externis causis. Quemadmodũ altitudo propter instrumenti mollitiem, facultate ad hoc coadiuuante. Longitudo uero ob siccitatem, & circumsitarum carnium eliquationem, manifestò fit, alijs dimensionibus collapsis. Non enim longiorem quàm secundum naturam, fieri arteriam contingit: & talem sanè pulsum magis propriè gracilem quis appellarit, quẽadmodum contrarium ipsi, secundum latitudinem ac profunditatem solum auctum, amplum. Contrarijs autem harũ affectionibus pulsus quandoq; incidit, & iuxta aliquam, aut aliquas dimensiones impeditur, humilis aut angustus, aut breuis apparens, quum talis non sit: sed ob pinguedinis alicuius crassitudinem, aut carnibus aut membranis impedientibus. Quandoq; etiam totus paruus apparet, quum reuera non sit paruus. Et languidus similiter. Et quid dico? Sæpe enim absoluta pulsus interceptio quibusdam esse uisa est per omnes arterias, quum reuera non esset, & præsertim negligentius tangentibus, sed propter carniũ copiam latente motu, qui uere languidus existit. Non enim fieri potest, ut perfecta pulsus interceptio contingat, uiuente adhuc homine: quemadmodum rursus in excarnibus etiam pulsus parui, uidentur esse magni. Eliquato igitur uehementer corpore, & quę circa spinam est arteria, sæpe contingentibus summum uentrem, motum significat: & quædam aliæ in artubus, quæ prius inconspicuę erant. Quapropter omnes causas diligenter animaduertere oportet, ne qua nos lateat dignotio.

Gracilis pulsus

Amplus pulsus

Pulsum nõ intercipi penitus, uiuente homine

B At uero pulsus uehemens prę robore facultatis fit, si nulla ex reliquis causis reluctetur, uelut necessitas exoluta, aut instrumenti duricia. Languidus autem pulsus debilis facultatis uel solius soboles est, etiamsi nulla alia causa adsit. Nam uehemens pulsus omnibus causis opus habet ad sui generationem. Verum languidum uel sola debilitas efficit. Qui igitur ab initio uehemens est, ad ætates, & tempora, & regiones, & temperaturas temperatas consequitur. Languidus autem ad intemperatas. Qui uero ex languiditate ad uehementiam transit, facultate ex prægressa debilitate corroborata contingit. Corroboratur autẽ uel per ea quæ in ipso sunt corpore, uelut humorum cõcoctionem, aut excretionem, aut iram: uel per externa, uelut uina, cibos, exercitia, & quæ intemperiem corrigunt. Exoluunt autem facultatem, inediæ, uigiliæ, euacuationes immodicæ, tristitiæ, curæ, dolores maxime animi deliquia inducentes, & quæ intemperiẽ efficiunt. Quidam uero inexercitati durum pulsum putauerunt esse uehementem. Verum qui ratiocinatione, & tactu exercitatus est, eum non fefellerit. Nam uehemẽs pleruncq; cum magnitudine in altum tollitur, robuste tactum feriens. Durus autem magnitudinem non suscipit, propterea quòd arteria ægrè cedit. Durus itaq; fit pulsus, propter instrumenti duriciam. Hanc autem frigiditas immodica, aut siccitas, aut tensio ab inflammatione, aut conuulsio efficit. Statim autẽ ad duriciam, & paruitas, & uelocitas, quandoq; etiam densitas pro magnitudine, ob necessitatem consequitur. At mollis pulsus ad humiditatẽ arteriæ sequitur. Hanc autem humidiorem efficiunt, ex his quæ præter naturam non sunt, cibi humidiores, & balnea plura, & somni multi, & uictus delicatior, & animi iucunditas. Ex his uero quæ præter naturam sunt, sopores, lethargi, hydropes, & reliqui morbi pituitosi. Porrò plenus pulsus, aut humorum copiam, aut ciborũ, aut uini potus redundantiam indicat: quẽadmodum uacuus contraria. aut enim inediam, aut uacuationem. Quòd si calidius occurrat arteriæ corpus, multam in corde caliditatẽ, reliquo corpore perfrigescente: aut conuulsoriam aliquam arteriarum affectionẽ significat,

Durus pulsus

Mollis pulsus

ficat, per uiolentum motum caleſcentium. Verum Archigenes dicit arteriæ locum proprie in ſtupore correptis, catochis appellatis, calidiorem reperiri, uelut quibus conuulſio imminet cum graui in ſomnum delatione. A

Catochorum pulſus

At uero rythmi ratio ſi æqualis eſt in motu ac quiete, totius corporis temperiem indicat, quantum in ſeipſo: aut non magnam mutationem. uelut in puerili ętate, & corporibus alioqui temperatis. Si uero longius fuerit quietis quàm motus tempus, caliditatem prædominari indicat. Velut in ætate uigoris, & his uicinis: quemadmodum ſanè in ſenilibus corporibus æqualiter frigidis, longius eſt motus tempus quàm quietis. Id autem ſciendum eſt, inæqualitatem circa rythmum menſuram eſſe eius quæ circa uelocitatẽ ac denſitatem conſiſtit. Hanc autem uelut materiæ rationem ad rythmũ obtinere. Intermittentes & intercidentes pulſus fiunt, dum premitur & uelut grauatur facultas. Verum intercidentes, minorem lęſionem: deficientes maiorem indicant. Et in ſumma, facultas quæ premitur ac grauatur, ad inæqualitatem ac ordinis turbationem, pulſus mutat, tum aliam omnem, tum ad eam quæ circa uehementiam & magnitudinem contingit. Quum autem decurtati pulſus duplices genere demonſtrati ſint: aut enim in congregatoria inæqualitate, aut in ea quæ fit circa unum ictum reperiuntur: deficientes quidem extremam facultatis collapſionem indicant. Redeuntes autem & recurrentes, etiam ipſi imbecillem quidem, ſed adhuc repugnantem, & reſiſtentem, ac renuentem declarant. Qui uero circa unum ictum decurtati ſunt, & nutantes ac circumnutantes appellantur, in his qui paulatim emarcuerunt maxime ſunt, & in inflammationibus nõ ſolutis: imò & in plurimis quomodocunq; marceſcentibus exiſtunt, dum corpora circa arterias conſumuntur. Inæqualiter ueloces & dorcadiſſantes pulſus, ad febriles maxime caliditates conſequuntur. Verum ſi quidem principia diſtentionis exoluat pulſus, & finem ipſius, ac contractionis principium acceleret; putredinem pręualentem indicat, natura ad fuliginoſatum ſuperfluitatum excretionem feſtinante. B Si uero uice uerſa, cõtractionis principium exoluat, ad diſtentionem autem magis feſtinet, caliditatem magis prædominari ſcito refrigerationem appetentem. Conſequitur ad hos in febre etiam denſitas plerunq;, quandoq; etiam magnitudo, ſi nõ facultas, aut inſtrumenti duricia impediat. Augeſcente uero arteriæ duricia, & facultate nõ debili exiſtente, bis feriens fit pulſus. At undoſus ad humidiores affectiones maxime ſequitur, & ex his magis ad hydropes ſubtercutaneos, & lethargos, & peripneumonias. Vbi uero ſolui incæperit facultas, adhuc tamen interim modice reſiſtit, undoſus in uermiculantem tranſit. Extremè uero ipſa collapſa, & hunc formicans excipit. Hecticus pulſus proprie tabeſcentibus, & alioqui marceſcentibus adeſt. Conuulſorius pulſus fit, neruorum principio inflammatoriam quandam affectionem habente, uelut in phreniticis & comitiali acuto correptis, quando etiam moriuntur ita affecti, dum adhuc calidi ſunt, contrario planè modo his qui ſyncope corripiũtur. Illi enim dum multum frigidi ſunt, adhuc uiuunt. Agitatorius autẽ fit pulſus, quũ neceſſitas quidem opus habet magna diſtentione, & robur uitale operari poteſt, ſolum aũt arteriæ corpus contradicit, quod præ duricia ad magnam diſtentionem eleuari non poteſt: quemadmodum in inflammationibus magnis, & diuturnis obturationibus. Porrò pulſus ſecantis quippiam modo ſe habens, in totum inflammationem ſignificat, & maxime alicuius neruoſæ partis. Non minus autem & pleuritidis proprius eſt, ſi remiſſus eſt, mollis & facile concoquendæ: ſi intentus, difficilis & ægrè cõcoctilis, quæ cum debili quidem uirium facultate, acutè periculoſa eſt: cum forti uero, diuturno tempore concoquetur. Aut enim in ſuppurationem ſæpe tranſit, aut tabidus marcor ipſam excipit. Illud autem noſſe oportet, quod ad inæqualitates, ordinis turbatio ſequitur. Raro uero inuenire datur inæqualem pulſum ordinatum. Et ſanè minores læſiones, inæquales & ordinatos: maiores,

Comitialis morbi acuti affectio

Syncopes affectio

A res, inæquales & inordinatos pulsus efficiunt. Atque hæ quidem sunt simplices pulsuum causæ ac prænotiones. Ex his autem & compositæ non difficulter inueniuntur, uelut etiam in sermone de differentijs ipsorũ diximus.

De alui egestionibus. CAP. XIII.

ALui egestio optima est mollis & compacta, & quæ tempore consueto, quo in sanitate prodibat, egeritur. Talis autem est subfulua, cum conuenienti compage, & non ualde graueolens. Quæ uero præter hæc est, bona non est. Quę igitur similis colore est his quę in cibo accepta sunt, & tenuis, & sine humorum exsuccatione, & cito progressa, incocta est. Quæ uero fulua, & meraca, in principio quidem biliosiorem indicat morbũ. Si uero circa declinationẽ talis excernatur, corpus cõmode expurgari indicat. Cum uirore pallida, æruginosæ bilis nota est. Nigra, aut atræ bilis, aut sanguinis isthic adusti. Liuida, frigiditatem quandam, & internarum partium non leuem mortificationem indicat. Pinguis, colliquationis pinguitudinis quæ est in corpore nota est. Quemadmodũ rursus uiscosa deterior pingui est, & animalis partium colliquationem indicat. Quę uero ualde graue olens est, non exiguam significat putrefactionem. In omnibus autem his, si nõ iuxta acceptum cibum qualitas fuerit eorum quæ egeruntur, hoc modo affectionem considerare oportet. Omnium uero pessima, & perniciosa est alui egestio, quæ nigra est, & liuida, & pinguis, & cito progressa. *Egestionum alui ratio*

De urinarum significatione. CAP. XIIII.

QVemadmodum in alui egestionibus, sic etiam in urinis, regula sanorũ usi, de ægrotis significationes sumemus. Vrina itaque optima est, quæ sanorum urinis simillima est. Talis autẽ est subfulua & subflaua. Statim uero & crassitudinem moderatam hæc habet. Quum autem triplex urinarum turbatarum differentia sit, aut enim mictæ tales paulò post subsidunt, aut perpetuò similiter manent, aut puræ excernuntur, & postea turbantur: tertia ex relatis mala est, prima moderata, in medio autem ambarum secunda. *Vrina quæ optima*
B Quæ uero extremè cruda est, hoc est quæ exactè aquosa est, uelut desperatæ concoctionis symptoma uenosi generis est. Vbi uero etiam cito exit, urinæ profluuium, quod diabetes uocatur, oboritur. Atque hæc ex crudis urinis pessima est. consequẽs est tenuis adeò ac alba, uelut aqua. His proxima est alia urina, quæ in multis morbis apparet, propè admodum accedens ad uinum tenue ac album. Ab hac consequitur subpallida. Pallida uero fuerit etiam subfulua, & concoquitur iam pro coloris ratione. Verum & crassitudine in tantum ab aqua secedere ipsam oportet, si probe concoqui debeat, quantum colore. Si uero colorem secundum naturam exactè seruans, subsidentiam albam ac leuem, & æqualem ac multam habet, concoctionis quidem exactæ nota est, uerum copiosum crudum humorem expurgari indicat. Sed & si moderatè crassior fuerit, & subsidentiam aliquam habuerit, nõ penitus iam cruda est. Si enim aut farinæ crassiori, aut laminis, aut furfuri similes, aut liuidas, aut nigras, aut pallicantis uiroris, aut graueolentes subsidentias habuerit, præter hoc quòd omnis huiusmodi cruda est, etiam aliàs perniciosa existit. At uero urinæ boni coloris, simulque aut subsidentias albas, & leues, & æquales: aut nubeculas quasdam consimiles: aut quædam in medio innatantia facientes, omnium urinarum optimæ sunt, & maxime quarum subsidentia talis fuerit: secundo loco sunt, quarum innatantia talia sunt. Tertio, quarum nubeculæ. Et in summa, quæ in urinis utiliter feruntur, quanto magis deorsum subsiderint, tanto meliora existunt. *Diabetes*

De sputorum notis. CAP. XV.

QVæcunque sputa subflaua sunt, & subfulua, & subspumosa ac tenuia, solius cruditatis notæ sunt, & nullum grauius malũ indicant. Quæ uero meraco modo flaua sunt, & fulua, & spumosa, & cum uirore pallida, uiscosaque ac rotunda, & his magis adhuc nigra, mala sunt. Nam sanguine solum excepto, quisquis aliorum humorum meracus fuerit, malam affectionem *Sputorũ ratio*

nem indicat, quæ ex flammea caliditate ortum habet. Cruenta igitur sputa A moderata sunt, flauæ uero aut atræ bilis, horrenda. Verũ inspicere insuper oportet etiam eductionis ipsorum modum. Si enim facile exspuantur, manifestum est talia esse bona, contraria uero mala. Perfectę itaq; cõcoctionis nota est, sputum leue, album, & æquale, & compage neq; liquidum, neq; nimis crassum. Absolutę uero cruditatis nota est, id quod omnino nõ exspuitur. Si uero exspuatur quidem, sed tenue, concoctionis languidæ signũ est. Sin autem meracum fuerit, fuluum aut flauum, non bonum est. Si uero liuidum, aut æruginosum, aut nigrum, perniciosissimum.

Diariarum febrium cognitio ac curatio. CAP. XVI.

Febrium diariarum proprium & inseparabile signum est urinarum concoctio in prima die. Sed & caliditatis iucunditas, proprium ac inseparabile talium febrium signum est. Verum post primam febris solutionem, certiorem cognitionem habebis. Nam & arteriarum motus tunc per omnia assimilatur sanorum motui, quum nulla alia febris ad naturalem statum reuertatur: & ægri bona tolerantia, magnum etiam ipsa signum est. Facile uero his febribus corripiuntur hi, quibus defluxiones corporis non sunt uaporosæ, sed acre quiddam, & uelut fumosum habent. Hi autem sunt calidi ac sicci temperamento, & omnino ex amara bile biliosi. Eos igitur qui ex lassitudine febrierũt, pinguiter simulq; molliter fricare oportet, ac lauare. Qui uero ob siccitatem, minus quidem illis fricare, sed plus lauare. Ex cutis autem, & mœroribus, & uigiliis, & ira illapsos, lauare non sæpe, sed oleo multo tepido minimum adstrictionis participanti parum fricare, & ut mos est lauare. Ex ardore uero febri correptos, statim ab initio frigefacientibus curare oportet, & balneis pluribus. Minime autem oleo largo, ac frictione. Frigefacientia sint rosaceum, & oleum omphacinum, absq; sale præparatũ. Verum hæc ipsa uehementer frigefacta sincipiti affundere oportet, & declinante febre lauare. Si uero quis perfrigeratus febrierit, & hunc lauare oportet in declinationibus. At si unà cum grauedine ac defluxione febriant, B prius quàm concoquantur illæ, lauare non oportet. Verum eos qui ex ardore febriunt, etiam illo præsente lauare cõuenit. Qui uero ex frigiditate, his caput rigandum est moderatè calefacientibus, uelut est irinum ac nardinũ. In quibus autem meatuum cutis coarctatio febrem efficit, his conueniunt balnea dulcium aquarum temperatarum, & frictio rarefactoria, & exercitia, & uictus succi dulcis. Si uero ob inediam fiat febris, prima exacerbatione inclinata ad balneum inducantur, & oleum plurimum tepidum affundatur, lenissimeq; defricentur, & plurimum temporis in solio calido immorentur. Vbi uero egressi sunt, & uires refecerint, ad balneum rursus inducantur. Et postea calidam aquam bibant, & ptisanæ succum, quandoq; etiã lactucæ. & teneræ carnis pisces sumant ex albo iure. Communis autem uictus species in omnibus sit, boni succi, facilis cõcoctu, nusquam circa meatus hærens. Vinum dandum est aquosum, & aspectu, & facultate. Oportet autem circa primũ primæ exacerbationis febrilis insultum, aliquando horum aliquos nutrire, in quibus corporis intemperies ad caliditatem ac siccitatem emota, febres accendit. Qui uero ex glandularũ inflammationibus febriunt, ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat. Verũ ulceris ex quo inflammatio oborta est, prouidentia habita, circa exacerbationis declinationem lauantur. Conuenit autem ipsos prohibere à uino, donec inflammatio fuerit soluta, & tenuiore uictu uti.

Febrib. diariis qui facile corripiantur

Putredinosarum febrium cognitio. CAP. XVII.

Putredinosarum febrium cognitio contingit ex eo quòd nulla externa lacessens causa præcessit. Sed & quòd à rigore incœpit, neq; ardore, neque frigore uehementi prægresso, proprium & hoc ipsum est febrium putridarum: quemadmodum etiam pulsus compressio. Sic autem nominãt, quum incipiente exacerbatione satis paruos, ac ipsos inęquales habent pulsus. Hoc

Febris putridæ notæ

Pulsus compressio

A Hoc enim præcipuè talium febrium proprium est. Quin & maxima putridarum febrium nota est caliditatis qualitas. Fumosa enim est, ut tactũ perrodat. Proprium item maxime harum febrium est, urinarũ cruditas, & languida concoctio. Magna uero & memorabilis nota cõcoctionis, in primis urinis, nunquam in talibus febribus apparet.

Putredinosarum febrium curatio. CAP. XVIII.

Si uires robustæ fuerint, febriẽti ex putrida febre statim uena secanda est, si absit cruditas uentris. Verum uiribus debilibus, aut ætate impediente, uenam non secabis. Post sanguinis autem euacuationem, putrefacta expurgare oportet, per urinas, uentrem, & sudores. Si uero sua sponte aliquãdo impetum ad os uentris fecerint, etiam per uomitus: alioqui præter naturam irritare non oportet. Eligendæ uero sunt materiæ, quæ citra hoc ut ealfaciant ac siccent, relatas euacuationes efficere possunt, uelut est ptisanæ succus, aqua mulsa, acetum mulsum, fauorum cremor coctus, & apij radix. Quum autem aluus non subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totum corpus rarefacere non conuenit, ante euacuationem. facta autem euacuatione, rarefacere licet aliquo tepidam habente caliditatem, quale est chamæmelinum In hoc tempore etiam uinum aquosum potũ omnes excretiones mouet. Et balneum temperatum ex aqua dulci. Ceterũ ubi magnitudo febris resistit, neq; uino, neq; balneo utendum est, neq; unctionibus rarefacientibus: sed frigida aqua in his febribus commode bibitur, si non quid impediat etiam hanc. Si igitur facultates uirium robustæ fuerint omnes, & febris ardentissima, & concoctionis signa manifesta, frigida confidenter danda est. Si uero etiam carnosus fuerit, & constitutio aëris calida ac sicca, & in solium aquæ frigidæ ipsum immiseris, non lædetur. Moderata uero si est febris, & uires robustæ, unà cum concoctionis signis, talibus balnea prosunt, & uini potus, & rarefacientia unguenta.

Febris putridæ curatio

Frigida quando danda

B

Tertianarum cognitio. CAP. XIX.

Febris tertiana quę ex flaua bile mota generatur, statim ab initio rigorem non exiguum inducit, qui à quartanario rigore differt, eo quod pungi ac uulnerari corpus uideatur. In quartanis autem insultus uehementem perfrigerationem habet. Verum quotidianas febres neq; præcedit rigor, sed perfrigerantur solum. Est autem & in tertianis ordo pulsuum exactus. Infert autem sitim, circa uigorem, uehementem, & hominem perurit, & paulò post in uigore consistit. & calor undiquaq; æqualiter extentus est. Si uero manũ adhibeas, iuxta primum occursum caliditas multa & acris occurrit, quæ uelut cum uapore quodam effertur. Vincitur tamẽ paulò post sub manu eius qui perseuerat. Vbi uero bibit, statim sanè copia calidi uaporis per cutem exurgit nuncians sudores. Vomitus autem bilis comparet, aut uenter deorsum erumpit, & biliosa mingunt. Post hæc ad febris quietem desinit, ubi exacerbationis tempus non plurium quàm duodecim horarum fecit. Eam igitur quę intra duodecim horarum tempus quiescit, tertianam exquisitam nominamus. Quæ uero diuturniorem exacerbationem habet, eam simpliciter tertianã uocamus. Quæ autem longissimè extentam exacerbationem habet, exiguum uero interuallum, eam rursus uocamus tertianam extentã.

Rigoris tertianæ ac quartanæ differentia

Tertiana exquisita

Tertiana extenta

Tertianarum curatio. CAP. XX.

Tertianam exquisitam uelut à flaua bile orientem, humectare ac frigefacere oportet, & quod in uentre confluit, per uomitus, ac deorsum euacuare, sed & per urinas ac sudores uia aperta deducere. Venteritaq; mollibus infusis moueatur. Vrinæ uero, apio & anetho in potionibus maceratis promoueantur. Et si concoctionis signa appareant, confidenter iam etiã absinthium dato. Balnea ex aqua calida potabili conueniunt, & neq; nitrũ, neq; sal, neq; sinapi, in balneis aspergatur: sed oleo quàm maxime calido affuso circumcirca, in solium immittito. Eos autem qui balnea amant etiamsi bis laueris, nihil deliqueris. Si uero etiam concoctionis morbi signa appareant,

Absinthij potus

reant, non peccaris si sæpe laueris. Vinum prius quàm concoquatur morbus penitus prohibendum est. Vbi uero concoqui incœpit, tenue & aquosum ac modicum prima die dato: & cibi qui humectant ac frigefaciunt commodi sunt. Abstinendum est à melle, sinapi, salsamento, & natura calidis. Atque hæc quidem ueterum curatio erat, & nihil miri est, quum illius tempo-ris homines in exercitijs, & alimenti inopia degerent. Nunc uero ordine peruerso, bilis ut plurimum pituitæ ammixta reperitur. Proinde plurimæ tertianæ, aut citra rigorem fiunt, aut ualdè paruus rigor ipsis cõtingit. Itaque etiam curationis ratio euariat. Neque enim balneum, neque pleniora ac solidior aliquis cibus, ante concoctionem tertianarijs conuenit, præterquàm panis mica, & oua, & similia.

Veterum curatio à posteriore cur differat

Tertianarum spuriarum curatio. CAP. XXI.

Tertianæ spuriæ

Lauare in tertianis spurijs in principijs commodum non est, sed quando iam signa cõcoctionis apparent: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis diebus. Quies autem & calefactio partium circa præcordium ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciles, & infusa ad infernam aluum non ualde mollia. Et si sanguinis detractione opus sit, neque hæc relinquenda est. Totus autem uictus status, non in totum perfrigerans ac humectans sit; sed etiam de modo qui magis secet insuper assumat. Maxime autem conuenerit ipsis ptisanæ succus, pipere insperso, aut hyssopo, aut origano, aut nardi spica. Sed & aquæ mulsæ piper iniicito, & coctam bibendam dato, itemque alia quæ urinam cient, exceptis uehemẽter calefacientibus ac siccantibus. Absinthium autem maxime post septimum diem dandum est. Quin & acetum mulsum multis in potu profuit, & aliquod ex his quę moderatè aluum ducunt. At uomitus à cibis acceptis commodissimus est his qui in hac febre diutiorem moram trahunt.

Quartanarum cognitio CAP. XXII.

Quartanæ notæ

Qvartana insultum facit cum multa perfrigeratione, utpote quæ ex frigido humore, atra bile originem habet. Sed & calorem & ardorem febrilem non habet, uelut tertiana. Imò neque bilis uomitus consequitur. Ad hæc si tenues, & albæ, & aquosæ urinæ fuerint, quartana febris fuerit. præcipuum uero quartanæ signum est pulsus paruus & rarus. Sed & autumno plerunque initium habent, ad erroneas febres succedentes. & quandoque ad formam per quartam diem maxime reuertentem consistit: quandoque etiam per plures dies iuxta circuitus quosdam exacerbatur.

Quartanarum curatio. CAP. XXIII.

Ex quartana ægrotantes leniter tractare oportet, neque medicamentũ aliquod forte adhibendo, neque euacuationem, si non sanguis ualdè redundare appareat, quando sanè uenam secare conuenit. Victum autem flatus exortem & bonum exhibere, & uentrem per consueta mollire. Si uero hęc nihil efficiant, infusis per clysterem uti, mollibus primum, postea uero acribus. A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ uiscosa sunt, & tardè transeunt, & à frigefacientibus ac humectantibus edulijs omnibus. Vino utendum est tenui & albo, ac moderate calido: salsamento itẽ & sinapi. Et per dies aliquot, medicamentum ex tribus piperis generibus constans sumere oportet, & diospoliticum appellatum. Sed & si piper solũ ex aqua quotidie accipiant, rectè fecerint. Quum autem in morbi uigore æger fuerit, tunc uictu tenuissimo utendum est, statimque iubendum ut diu conquiescat, & uisceribus prospiciendum per mollientia & laxantia. Consequenter autem urinam cientibus utendum, & si concoctionis signa apparuerint, tunc confidendum, & atros humores euacuantibus utendum, non semel solum, sed sæpe. post uehementem autem purgationem, etiam ex uiperis medicamentum dato, & alia quæ ad tales febres laudantur, inter quæ est & illud familiare nobis, & omnium laudatissimum, quod succum Cyrenaicum recipit.

Medicamẽtum ex tribus piperis generibus.
Diospoliticũ
Medicamẽtum ex succo Cyrenaico

Quoti-

Quotidianæ cognitio. CAP. XXIIII.

A QVotidiana nequaquàm cum rigore irruit prima die, sed progressu temporis perfrigeratio magis quàm rigor fit. ægre autem calescit, & diuturnum incrementum habet. Non tamen ægrotos perurit, neq; multam ac densam respirationem facit, neq; efflare, aut frigidam bibere cogit. Fiunt & pituitosi uomitus, & quæ per uentrem euacuantur, frigidiora, crudiora, & aquosiora, in his febribus comperies. Et circa primos dies minime exudãt, neq; ad febris quietem deueniunt. Sed & ex pallido albidus est his color. Vrinæ uero tenues & albæ, aut crassæ, & turbatæ ac rubræ. Quotidiana febris

Quotidianæ curatio. CAP. XXV.

QVotidianam curantes primis diebus aceto mulso utimur, & his quæ urinam bene promouere possunt. Et uniuersa uictus ratio incidendi uim habeat. Verum circa rigorem uentri prospicere oportet, & præsertim osculo ipsius. Deinde etiam uomere iubere, à radiculis ac cibis acceptis, & pituitam subducentibus uti multum ac diu donec sedetur.

De Hepialo febre, & rigore calescere nequeunte. CAP. XXVI.

VItrea pituita omnium pituitarum frigidissima, si imputrefacta manẽs, in toto corpore redundarit, rigorem calescere nequeuntem absq; febre efficit. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio quàm maxime febrilem calorem accendit. Si uero putrescat, atque hoc per totam ipsam contingat, quod rarum est, propter immodicam frigiditatem, quotidianæ febris causa fit. Quum autem ex dimidio computruerit, non per totã essentiam suam æqualiter, sed partibus quibusdam putrescentibus, quibusdam imputrefactis manentibus, hepialom febrem efficit, in qua rigẽt simul ac febriunt. Et imputrefactæ quidem humoris partes, per totas uenas dispersæ, aut etiam per reliquum corpus, rigorem faciunt: putrefactæ uero febrẽ accendunt. dicitur autem hepialos translatione à uoce ἤπιος & ἁλὸς, id est à miti, & mari facta: quum mite quidem appareat mare, horrendum autẽ sit ubi perturbatum est: aut ab eo quod ἠπίως, id est leniter, ἀλεαίνει hoc est calefacit. Proinde & hæc febris quum quotidianarum generis sit, nimirum à pituita oborta, illarum curationi subijcitur secundum speciem, præterquàm quod tantò calidioribus ac magis secantibus auxilijs, quàm prædicta quotidiana opus habet, quantò hæc pituita frigidior quàm illa existit. At rigor ille qui calescere nequit, adhuc magis calefacientibus opus habet quàm hepialos febris. Medicamentum itaq; ex tribus piperis generibus, & quod ex calamintha constat, & quod ex succo cyrenaico paratur, his conueniũt. Et quæ ex castorio ac similibus parantur auxilia. Latiorem autem horũ curationẽ reperies capite XLVI. de immodico rigore ac perfrigeratione. Porrò lipyriæ & fumosæ, & quæcunq; preter relatas, febres dicuntur, quum ex relatarum genere sint, curationes quoq; de illis dictas ac dicendas exigunt.

Pituita uitrea

Hepialos febris

B Hepialos unde dicta

Rigor non calescens

Lipyriæ & fumosæ febres

De continuis febribus. CAP. XXVII.

FEbres continuæ eiusdem generis sunt cum singulis intermittentibus: cũ tertiana exquisita, ardens: cum quotidiana, ea quę quotidie exacerbatur, uerum ad febris quietẽ non desinit. Sic cum quartana, ea quæ quarto quoq; die exacerbatur. Nam febris ardens exquisita, omnia alia tertianæ exquisitæ signa seruans, in hoc solo ab ea differt, quod cum rigore non irruit, neq; ad febris quietem desinit. Et ea quæ quotidie exacerbatur, omnes notas similiter uelut exquisitæ quotidianæ habet, uerum eo quod non desinit in febris quietem, ab eiusdem generis quotidiana differt. Eodem modo etiam ea quæ quarto quoq; die exacerbatur, sed ad febris quietem non desinit, eiusdem generis est cum quartana. Continua igitur febris est quę ad febris quietem, prius quàm perfectè soluatur, non desinit. Quum uero nec declinatio aliqua apparuerit, generis quidem ardentium & hæc febris est, uerum acumine ab ipsis differt.

Continua febris quæ sit

Continen-

Continentium febrium cognitio ac curatio. CAP. XXVIII.

Continens febris synochos

Continentium (synochos græci uocant) febrium generatio ex sanguine est, quandoque feruefacto solum, quandoque etiam putrefacto, ob obturationem. Quapropter exacerbatio ipsis ad finem usque una est. Signa uero sunt, pulsus maximi & uehementes, & ueloces ac densi, & æquales, nõ mordaces. Vrinæ à naturalibus non ita ualdè deficientes. Curatio est, per uenę sectionem, usque ad animi deliquium. Si uero talibus uena secta non fuerit, febricirantes ad extremum periculum deueniunt. Quòd si quid prohibeat, ut euacuatio per uenam sectam fieri non possit, alijs auxilijs obturatione liberantibus uti oportet, quæ & multitudinẽ sanguinis euacuant, & febriũ feruorem mitigant. Quum uero in ipsis concoctionis humorum notas uideris, & neque in principali parte inflãmatio aliqua, aut tumor laxus aut durus fuerit, neque pars aliqua frigida, ut ad ipsam læsio irruat ac decumbat, confidenter frigidam dato, & maxime si æger frigidæ potor fuerit.

Frigida quando danda

Ardentium febrium cognitio. CAP. XXIX.

Febris ardens

Febribus ardentibus hæc symptomata accedunt, lingua sicca, aspera ac nigra: Morsus uentriculi, egestiones alui pallidæ, sitis uehemens, uigilię, quandoque uero etiam delyrium.

Ardentium febrium curatio. CAP. XXX.

Frigidæ potus

Ex duobus alterum fieri necesse est, si ardens febris perfectè solui debet. Aut ut biliosi humores excernantur, aut extinguantur. Excernũtur igitur per sudores, aut uomitus, aut infernam aluum. Extinguuntur per frigidæ potum, per quem nos omnes ardentes febres curauimus. Verum hac febre affectos, neque ex aqua solum, neque ex aqua mulsa sola, uictum instituere conuenit. Sed aqua mulsa aquosa cocta ipsis danda est. Oportet enim ita ægrotantes ex solis potionibus uictum habere. Balneum uero his solis cõuenit, qui citra inflammationis aur erysipelatis tumorem febri ardente laborant. Si uero etiam concoctionis signa habuerint, multò magis ipsis conducet. Qui uero ob salsum humorem, ardentem febrem habent, eis non conducit. Hos uero etiam ptisanæ succo nutrire conuenit.

Febrium ex erysipelatis affectione cognitio ac curatio. CAP. XXXI.

Febres ex erysipelatis affectione

Febres ex erysipelatis hoc est ignis sacri, circa uiscera affectione, cognoscuntur ex loci & feruore excellenti, & dolore uehementi. Insuperque siti, ac ardore immodico. Et in summa, ex signis acerrimæ bilis cum pauco sanguine putrescẽtis. Curare uero oportet hoc modo. Abstinere quidem à balneo in totum oportet. Aqua uero frigida circa uigorem morbi utendum est maximè contentiosa, hoc est frigidissima. Verum in principio, utendum ea nõ est, sed forinsecus imponenda frigefacientia. Et si nihil effecerint, etiam intra corpus ut ea ęger sumat cogendus est. Maxime autẽ ipsis conueniunt lactucæ, & quæ his parem uim habent. Forinsecus autẽ & ipse lactucæ succus commodus est, imò etiam semperuiui, & quæcunque alia frigefaciunt. Optimo uero quàm maxime utimur tali, Liquorem alicuius frigefacientis expressum in mortarium inijcimus, cum portulaca. Deinde contusa exprimimus. Vsus uero tempore, ammixra modica polenta subigimus, atque ita in uas indita, in frigidã aqua immisso uase perfrigeramus. Et postea linteũ duplicatũ in his imbutũ forinsecus præcordijs imponimus, nõ diu immorari sinentes, sed aliud frigidũ imponentes. Miscemus aliquando & oleũ omphacinũ.

Hecticarum febrium cognitio. CAP. XXXII.

Hectica febris

Hectica febris nõ in humoribus & spiritu solo consistit, sed solidis etiam partibus. Verum doloris exors est, & febrientes neque febrire omnino se putant. Neque enim calorem sentiunt, omnibus partibus æqualiter in ipsis excalfactis. Duplex autem febrium hecticarum species est. Quædam enim ex ardentibus febribus plerunque fiunt, aut usque adeò extentis, ut temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut etiam manẽte adhuc multo. Illæ itaque non solum hecticæ sunt, sed iam etiam marcorosæ.

Quæ

A Quę uero manente adhuc humiditate fiunt, hæ cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo, manẽte adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem una est ipsarum generatio. Altera uero, quum ab initio statim irruerint, primam generationem diarijs similẽ sortitæ, ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. Has igitur non difficile est curare. Eas uero quæ ad marcorem deueniunt, sanare impossibile est. Et sane quæ in marcorem incidit Hectica febris, facilime cognosci potest. Oculos enim immodice cauos conspicies, & gramas in ipsis reperies siccas, & squallidam quandam affectionem. Perijt autem & coloris ipsorum uitalis flos, & frons sicca est ac circumtensa. Et plerunq; palpebris nictant, quemadmodum ad somnũ procliues. Est autem hæc affectio non somnus, sed uigilandi impotentia. Et tempora collapsa sunt. Et quid nam aliud quàm ossa & cutis solum existunt? Et si denudatas inspexeris partes circa uentrem, neq; aliquod intestinum, neq; uiscus aliquod saluum esse putes, & præcordium uehementer retractum est, & cutis ipsis extremè arida est. Pulsus gracilis est, & densus, ac durus. Caliditas autem circa primum occursum languida. Verum paulò post uim acrem ac erosiuam declarat. Quandiu igitur aliquid humiditatis seruatur, hectica febris solum est. Vbi uero ad id periculi deuenerit, ut non amplius quicq; eiusmodi humiditatis supersit, exquisitus iam marcor consistit. *Marcor ex febre hectica consequens*

Hecticarum febrium curatio. CAP. XXXIII.

HEctica febre laborantes statim ab initio alimento opus habent, propter humorum mordacitatem. Maxima autem medela est uictus humectãs. Oportet itaq; quàm maxime per ptisanæ succum, & per alicæ sorbitiones nutrire, paneq; insuper exhibito, ægrum moderato frigidæ aquæ potu curare, ubi neq; inflammatio aliqua ipsi aderit, neq; humorum putrefactio. Et si magnam inde læsionem fore conijectes, frigidæ quidem exhibitionem inhibere oportet, uerum auxilijs frigefactorijs quæ extrinsecus imponuntur uti. Sed & balnea ita affectis per omne tempus commoda sunt. *Mordacitas humorum in hecticis*

B

De semitertianis. CAP. XXXIIII.

QVum tertiana quidem cum rigore irruat, quotidiana uero sine rigore, febris quæ ex utrisq; mixta est, horrorem inducit, qui rigore quidem minor res est, maior autem perfrigeratione, & sane dum temperantur extremitates consistit. Itaq; neq; absonum nomen huic febri indiderunt, qui hemitritæum hoc est semitertianam appellarũt. Duplex autem est generationis ipsius modus, aut duabus exacerbationibus uno tempore coincidentibus, aut ambabus statim ab initio inter se permixtis. Quum itaque tertiana prædominatur, horridior febris fit, & circa accessionem etiam aliquid rigoris assumit. Statim autem talis & calidior est, & ardentior, & quendam bilis uomitum, aut alui egestionem, aut sudorem inducit. Vbi uero altera pituitosior præualet, extremarum partium frigiditates prædominantur, pauci autem sunt horrores, non tamen siticulosi sunt, neq; æstuosi. At si æquales magnitudine fuerint, tertiana intermittens, & quotidiana continua, exacerbationis quidem insultus cum horrore fit, & quum pituitosa prædominatur febris, contractiones fiunt ac horrores. Si uero calidior præualuerit, aceruatim excalescũt. Ac talis quidem est semitertiana exquisita, ex æqualiter forti duarum febrium mixtura oriens, tertiana intermittente, & quotidiana continua. Quæ uero exquisita non est, aut biliosum humorem uberiorẽ habet, aut pituitosum, quæ sane etiam magis facile curari potest, quũ paucior humor promptè superari possit, tum ab uberioris prædominio, tũ ab artis auxilio. Si enim pituita præualuerit, auxilijs de quotidiana relatis maxime utimur. Si uero bilis flaua, his quæ de tertiana dicta sunt, ita ut in uniuersum aduersus id quod urget instemus, & tamen neque alterum omnino negligamus. *Semitertiana* *Hemitritæus* *Febris mixta mixtam curatione requirit*

De popularibus morbis. Cap. XXXV.

Populares morbi Populares & communes morbos nominant eos qui in multos simul incidunt: quorum ueluti generatio, ita etiam causa communis est. Communia igitur edulia praua, tales morbos pariunt. Communis item aquæ uitiatæ potus, & labores immodici, & labores consueti intermissi, indigentiæq; ac repletiones, ubi uel fames grassata est, uel largior rerũ prouẽtus cõtigit. Sed & locorũ naturæ cõmunes morbos sæpe inuexerũt, quãdoq; palustriũ, quãdoq; barathrũ uicinũ habentiũ, quod exhalationẽ uenenosam ac prauã remittit. Atq; hæc quidem frequenter contingere solent. Verum ambiens nos aër mutat temperamenta, siue immoderate calidior, siue frigidior, aut siccior, aut humidior fiat. Nam reliquis causis neq; omnes simul obnoxij sumus, neq; per totum diem occursamus. Aër uero nos ambiens, & extrinsecus omnibus circumfusus est, & per inspirationem attrahitur. *Aëris ambientis nos necessitas* Necesse autẽ est unà cum ipsius secundum temperamentũ alterationibus, etiam animantium corpora coaffici. Qui igitur hæc nouit, non solum futuros morbos ex unaquaq; constitutione prænoscet, sed etiam fieri prohibebit, ad immoderata ambientis aëris temperamenta, contrariam uictus rationẽ excogitans. Quæcunq; igitur corpora propinqua ad hoc sunt, ut morbum aliquem incidant propter propriam intemperaturam, ea à simili ambientis nos aëris temperatura læduntur. Quæ uero contrario modo temperata sunt ad aërem, supra hoc quod nihil iniuriæ accipiunt, etiam meliora fiunt, temperamẽti immodestiam contraria immodestia castigante. Et qui hoc nouit, sanitatẽ conseruabit, contraria corporibus adhibens, quandoq; refrigerationibus utẽs, si ita opus fuerit, quãdoq; calefactorijs, ita ut aquæ inductionibus, & ocio, *Aquæ inductiones* & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo uberiore, & potu parciore calefaciat. Sed & rogo ingenti extructo ac incenso, aërem ad caliditatem ac siccitatem multum transmutare quis poterit, si antea humidus ac frigidus fuerit, quemadmodum Acronem Agrigentinum fecisse dicunt. *Acron Agrigentinus* B

De peste, ex Rufi scriptis. CAP. XXXVI.

Pestis horrendissima Omnia horrendissima in peste fieri possunt, & nihil occultatum manet, quemadmodum in singulis morbis. Nam & delyria fieri possunt, & bilis uomitus, & præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremarum partium frigiditates, profluuia alui biliosa, tenuia, flatuosa. Vrinæ aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, malas subsidentias habẽtes, & ea quæ in medio innatant pessima, sanguinis de naribus stillationes, ardores in thorace, linguæ torrefactæ, siticulosi sunt, anxij, uigilantes, conuulsiones uiolentæ, & alia multa praua. Si uero solerti ingenio quis præstet, futurã pestẽ prænoscet, attendens & temporibus prauis, & studijs hominum ad sanitatem *Pestis prænotio* non conducentibus, & alijs animalibus prius pereuntibus. Quum itaque hæc consideraueris, insuper & illud tecum expende, quale sit præsens tempus. qualis item uniuersus annus. Hinc enim comperies quomodo uictus rationem optime constituas. Verbi causa, debebat esse si recte res fieret, tempus siccum, nunc uero humidũ factum est, necesse igitur est per uictum resiccare, quo excedens humiditas consumatur. Habenda autem est & alui cura. Quibus uero supernus uenter pituitam habet, uomitibus euacuare oportet. Quibus autẽ sanguis excedit, uenam secare. Commoda est etiam per urinas purgatio, & quæcunq; aliæ, & quæ fit per totum corpus. Si uero etiam ardore æstuet æger, & flamma ad pectus usq; ascendat, nõ alienum fuerit, & frigefactoria pectori adhibere, & frigidæ potum exhibere, non paulatim, plus enim exurit, sed aceruatim, ut flammam extinguat. *Frigidæ potus aceruatus* Si autem ardor internas partes occuparit, extremæ uero partes & cutis superficies frigidæ fuerint, & præcordium distendatur, & uentriculus colliquamẽta partim sursum, partim deorsum mittat, & uigiliæ affuerint, & delyrium, & linguæ asperitates, his calefactorijs opus est, quo caliditas ad superficiem

A perficiem corporis trahatur, & si quo alio modo fieri possit, ut caliditas ex profundo ad externas partes educatur. Vtendum & hac quæ præsumitur potione. Aloës partes II. ammoniaci thymiamatis partes II. myrrhæ partē I. Hæc trita in uino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie uidelicet. Haud scio inquit Rufus, an sit quis qui ex hoc potu non à peste immunis ac superior euaserit. Hęc quidem Rufus. Verum Galenus ad pestilentes putredines, armeniacū bolum in potu, & similiter ex uiperis theriacam, magnopere prodesse ait. profectò in peste quæ Romæ grassata est inquit, omnes mortui sunt, quibus neutrum horum profuit. *Potio quæ præseruat à peste* *Bolus armeniacus*

De his qui ob crudorum humorum copiam syncopen incidunt. CAP. XXXVII.

QVidam febricitare incipiunt, ex magna crudorum humorū copia collecta, unà cum hoc quòd os uentriculi male affectum est. His inflatum est præcordium, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color alijs ad albidiorem & aquosiorem speciem mutatur, alijs ad nigriorem ac liuidiorem. Nulli talium sanguinis detractio citra maximum detrimentum fieri solet, & quidē cum opus habeant euacuatione. Imò neq; uenæ sectionem, neq; purgationem ferunt, ut qui etiam sine his derepente animo concidant. Curare igitur ipsos oportet per frictionē. Incipere uero statim ab initio morbi conuenit, primum à cruribus supernè deorsum, per lintea moderatè asperiora. Deinde etiam totæ manus confricentur supernè deorsum. Postquàm autem artus satis calidi apparent, & timor fuerit lassitudinis sensus, oleo laxante utendum est: abstinendum autē ab adstringentibus. Hyemis uero tempore etiam discussorio utendum est, quale est oleum sicyoniū ac chamæmelinum. Defrictis autem iam plurimum artubus, oleum quidē detergeatur. uerùm ad spinam totam progressus fiat, & hæc similiter fricetur. deinde rursus ad crura transgressio fiat, & ex his rursus ad manus, & postea ad spinam, ita ut per totum diem id agamus. Commodissima his est a/ *Syncope ex crudis humoribus*
B qua mulsa, in qua coctum est hyssopum. Et neq; cibos ipsis, neq; sorbitionem, neq; aquam dare oportet, neq; permittere ut omnino largius bibant, sed sola aqua mulsa contenti sint per primos tres dies, ita ut per successionē fricemus, & illud solum tempus remittamus, in quo somnus ipsos occuparit. Siquidem igitur pulsus ipsis ualdè paruus, & fortiter inæqualis est, extremum periculum imminet, & facere oportet ea quę dicta sunt, nihil aliud curiosius conando. Si uero firmitatem moderatè habeat, & nō probè prodeant alui excrementa, infusum per clysterem confidenter adhibe. Si uero superfluitatum impetus amplius quàm oportet in uentrem fiat, primū quidem amplius aquam mulsam coquito. minus enim subducit. Si uero adhuc amplius aluus subeat, neq; sic sistere oportet, uerum pro aqua mulsa ptisanę succum dare. At si adhuc ferri perseueret, sorbitione ex alica nutrire. Quòd si debilitatem ex pulsu didicerimus, & uires collapsas, panem ex uino diluto dare conuenit, neq; uentre, neq; hepate inflammato. Nam si inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger. Si uero quandoq; perceperis satis crassos esse humores, acetū mulsum semper pro aqua mulsa dato, si quidem æstas est, & aquæ frigidæ potor sit æger, frigidum acetum mulsum huic dato: hyeme uero calidum. Aduersissima sunt his balnea, & aër nos ambiens multus calidus, aut frigidus. Hæc igitur facienda sunt à prima die, ubi ipse inceperis curationē. Si uero ubi iam animo concidunt, uocatus fueris, partibus his de quibus dixi nō inflammatis, panem quidem dato ex uino non multum, statim autem ad frictionem procedito, & iuxta relatum modum utitor: porrò in quibus propter flauam bilem, quæ os uentris læsit, syncope contingit, frigidum potum assumere oportet, uinumq; tenue, fuluum ac uetus exhibere. *Aqua mulsa amplius cocta*

De his qui ob tenues humores syncopen incidunt. CAP. XXXVIII.

QVi uero ob tenues humores animo concidunt, cōtrario prædictis modo curandi sunt. Nam & signa notoria contraria his cōperies. Nutrire *Syncope ex tenuibus humoribus*

igitur paulatim assiduè oportet. Sed & hos incurabiliter affectos esse putandum est, quum hepar ipsorum aut uenter inflammationẽ habuerit, languentibus iam uiribus. In his affectionibus letalis cõstitutio celeriter fit in facie. Et sane nutrire ipsos necessarium est. Similiter etiam superficiem corporis densare, quemadmodum superiorum rarefacere. Parandus quoq; aër frigidus, & adstringentibus inungendi sunt. Cibi dandi sunt nõ ualde diffluentes. Dandus itaq; panis est, & sorbitiones ex alica, & fructus austeri qui ægre corrumpuntur, tum per se, tum cum pane. Commodum his est uinum aquosum, quod statim ab initio post cibos assumatur.

De alijs occasionibus, ob quas syncopæ fiunt. CAP. XXXIX.

Syncope ex uarijs occasionibus SVnt & aliæ occasiones ob quas homines animo concidunt, quatuor numero. dolor uehemens, uigiliæ, euacuatio immodica, & in delyrantibus aliquando ipse motus. His quintam si uoles adde, principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto, consequenter autem crebro, parum uero hepate. *Cordis affecti pernicies*

De dolore. CAP. XL.

Dolorum species DOlor igitur stupefactorius ob frigidam fit affectionem: pulsatorius autẽ proprius est magnæ inflãmationis. Si uero uelut ab aculeo infixo, aut uelut à terebello forari se quis putet, crassi intestini hæc doloris species est. Verũ in rhenibus cum grauitate quadam dolor est, in uno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut sinistrum, retrorsum magis. In colo uero dolor ex loco ad locum transit. Punctorius consistit circa pelliculas. Persultans dolor non solum uehementissimis alterius tantum capitis partis doloribus contingit, sed etiam antiquis capitis doloribus, cephaleis appellatis. Est autem dolor persultans, quum uelut à radice primario affectæ partis initiũ sumens, cito in circunsitas fertur. Distendentes utrinq; dolores, neruorum sunt, quando & dolent, & ad ambas extremitates distenduntur. Minime enim ad latitudinem distentos dolores nerui ipsi habent. Tensiuos autẽ & stupefactorios dolores inducit membrana sub cute extenta. Quę uero inter carnem sunt membranæ, dolores uelut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter insitæ, & ipsam carnem ambientes. At circunsitarũ ossibus membranarum dolores profundi sunt, & ipsorum ossium dolentiũ imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa doloris causa apparuerit, prægressum uictum considera. Aut enim fuerit præter consuetudinem ociosior, aut cibis pluribus homo usus est, aut multum nutrientibus, aut consueta excretio suppressa est. Si enim quicquam horũ, aut etiam omnia apparuerint, humorum multitudo causa est doloris, & quàm celerrime hominem euacuato. Sic enim cum omni securitate tibi licebit his quæ fluxiones repellunt uti, in partibus dolore affectis. Si quidem igitur sanguinis multitudo fuerit quæ distendit, statim uena magna secanda est prope affectam partem. Vitiosis autem humoribus solis infestantibus, purgatio fiat. Ambobus autem concurrentibus, utrisq; euacuationibus utendum est, uena prius secta. Si uero his factis dolor remanet, manifestũ sane est circa partem affectam impactum esse id quod molestat. Manifesta est etiam curatio, per discussoria futura medicamenta. Eodem uero modo & dolores ob flatuosum spiritum obortos curabimus, placantes ipsos magis attenuantibus edulijs, infusisq; per clysterem, cataplasmatis, irrigationibus ac fomentis, rarefacientes corpus illum continens. Si uero tumor grauans aut premẽs dolorem efficiat, tumor curandus est. Si ob mordacem humorẽ dolor fiat, aduersissima his sunt attenuantia ac calefacientia. Anethum igitur in oleo coctum, dolorem eximit, & somnum inducit, & uiride magis quàm siccum. *Venæ sectio ante purgationem*

De colliquatione. CAP. XLI.

Colliquatio QVum quid per uentrem excernitur, non à cibo aut potu accepto, sed ex humoribus ex toto corpore in ipsum confluentibus, quod simile quidem est bili, quæ assiduè per uomitum reijcitur, ac per aluum secedit: differt

A differt autē ab ipſa, fœtoris graueolentia, & quòd egeſtio fuluior apparet, & craſſitudinē habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam: ſyntexis id eſt colliquatio appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febri ardēte reſoluitur ac colliquatur. Diutius uero perſeuerante malo, ex ipſis etiam ſolidis partibus aliquid collique ſcit. In hac peſſima febre frigidę potus remedio eſt, ex frigidiſſimo fonte petitæ. Talia uero eſſe oportet etiā cataplaſmata, & epithemata frigefacieñtia, tū thoraci, tū præcordijs impoſita, perfrigerātes quoq; cibi exhibendi ſunt. *Syntexis*

De uigilijs in febribus. CAP. XLII.

Sluigiliæ nimiū infeſtauerint, manus & crura deligari iubebimus, eo tempore quo ad ſomnum cōuerti ſolent, & uigilare. Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus, donec ſufficienter fuerint fatigati. Deinde repente ſoluimus ligamenta, & lucernam tollimus, & multam quietem eſſe iubemus. Quòd ſi fortiter incumbant uigilię, in exacerbationis remiſſione facies proluenda eſt papaueris nigri capitum decocto. Idem etiam olfaciendum eſt. Et papaueris albi corticem toſtum, tritum, & mandragoræ radicē tritam, æquis portionibus, cum uino & roſaceo, in malagmatis formam redige, ac fronti impone. Serpillo item cum meliloto in paſſo cocto utere, & hoc in ipſis quoq; exacerbationibus. Aut trita papaueris capita pane excipientes, cum roſaceo aut cerato imponimus. Sed & cibus quodam modo curioſior ſit, & ſorbitionibus papaueris albi ſemen adijciatur, trium cochleariorum menſura. Olera uero parētur, papaueris nigri ſi affuerint, folijs adiectis uiridibus, quantum tribus digitis capi poteſt: ſin minus, tria aut quatuor capita ſicca ſimul incocta eximantur. Si uero neq; ſic in ſomnum deferantur, papaueris ſucco, aut mandragoræ ſucco oblinantur. Sed & eclegma quod ad delingendum ex capitibus papaueris componitur, & maximè id quod ex ſapa cōſtat, ſi cochlearij unius aut dimidij menſura bibatur, B ſæpe ſomnum conciliauit. In quibus autem caput non facile repletur, utendum eſt ſi uigilijs infeſtentur, in declinationibus tali ſuffumigio. folij, amomi, coſti, zarnabo, ſingulorum unciam unam. carpobalſami drachmam unam. ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, bdellij ſcythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris, tantundem, ſuffito in lignis cupreſſinis. *Vigiliarum cura* *Eclegma ex papaueris capitibus* *Suffumigium ſomniferum* *Zarnabo*

Curatio ſomni grauioris. CAP. XLIII.

FAciem ſpongia poſca lactei teporis imbuta detergere oportet, & extremas partes fortiter deligare. Odoramēta adhibeantur inciſoriam uim habentia. Et in exacerbationum remiſſionibus cucurbitæ dorſo ac ſpinæ efficaciter affigantur. Perſeuerante uero morbo, etiam ſternutatoria in exacerbationum remiſſione adhibeantur. Sit autem & ciborum materia ſecandi ac diuidendi uī prædita, uelut in ſanitatis præceptis diximus. *Somnus grauior*

Curatio doloris capitis in febribus. CAP. XLIIII.

CApitis dolore in febribus uexante, poſt conuenientem ſuperflui uacuationem, circa exacerbationum declinationes, unctione capitis utendū eſt, primum ex oleo communi acerbo ac crudis adhuc oliuis expreſſo, aut roſaceo, ammixto ad ipſum etiam aceto pauciſſimo, æſtate quidem, & in febre ardente, frigido: hyeme uero, & in non ardente febre, calido aut tepido. Coquatur aliquando in oleo etiam ſerpilli ac polygoni ſuccus. In æſtate etiam calices papaueris, aut ipſum papauer, quemadmodum rurſus hyeme, peucedani parum. Perſeuerante dolore in fronte, ſi ſinciput nudum fuerit, cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline, & polygono. aut ex pane ſimiliter ac roſis, aut modica myrto, aut ſerpillo. Quoſdam etiam pulegium ammixtum magis leuauit. In quibuſdam uero etiam quum feruoris ſenſus eſſet, pſyllium polentæ ammixtum profuit: aut etiam per ſe in cocturā ad uiſci formam redactum, & aſſiduè permutatum. Et coriandrum ſimiliter cum polenta. Sed & aloë cum aceto illinitur. Et myrrha, & ammoniacum ſimiliter & crocomagma. At pulſatiles dolores ruta & menta cū pane *Capitis dolor in febribus*

 diſſlat,

difflat, adstillato etiam rosaceo. Si uero ad relata dolor non cesserit, primum caput ad cutē attōdere oportet. deinde pinguioribus irrigationib. per totū ipsum utendum est. postea cucurbitæ affigendæ sunt occipitio, & extremę partes deligandæ ac confricandæ. Commodæ sunt & hirudines appositæ. Cæterùm si defluxio aliqua, aut grauedo illapsa, capitis dolorem accenderit, his quæ ad hæc proprio loco describentur auxilijs utendum est. Si uero à locis circa stomachum uapores exhalantes caput læserint, etiam his prospiciendum est, quemadmodum ex ordine subscriptum habetur.

Hirudinum usus

De stomachi affectionum curatione. CAP. XLV.

Stomachi uariæ affectiones

SI imbecillis fuerit stomachus, cataplasmatis corroborare potentibus utemur. qualia sunt quæ palmulis constant, uino, polenta, croco, mastiche, & aloë. Irrigationes autem adhibebimus ex absinthio, & oleo melino, mastichino, nardino, & uino. Et si stomachus exuratur, ammiscenda sunt etiā frigefacientia aliqua, ueluti est cucurbitæ succus, & lactucæ, & portulacæ, & solani, & intybi, & uuæ acerbę. Si uero aliquid inflammati circa uiscera appareat, etiam ex laxatorijs quędam ammiscenda sunt: ad irrigationes quidem, oleum chamæmelinum ac cyprinum: & de adipe, gallinaceus ac anserinus. Bdellium item aut ammoniacum, aut similia. Ad cataplasmata uero, apij ac fœni græci semen, althææ ac chamæmeli flos. Et in summa, cōposita hæc facultate habeant, ex laxatoria tenuiū partiū, & amara, ac adstringēte.

De immodicis perfrigerationibus ac rigoribus in febre. CAP. XLVI.

Rigor iudicatorius

RIgoribus qui iudicatorio modo fiunt, resistere non oportet, neq; certamen exoluere: sed & perfrigeratio quę ex sudore oboritur, promptè sedatur, & nihil molestat. Si uero perseueret rigor, aut perfrigeratio (à frigidiore uero & multa pituita maxime oboritur) primum artus pluribus modis constringendi sunt. deinde primum illinendi oleo chamęmelino, aut cyprino, aut irino. Si uero maiore auxilio opus sit, piper quoq; oleo ammiscēdum est, aut roris marini semen, aut adarce, aut castorium. Et frictio mollis totius corporis adhibenda est. Quo uero non facile oleum defluat, non ineptum est ceræ parum in ipso liquare. Quod si rigor recalescere non possit, fortioribus etiam acopis ex his compositis, & dropacibus, ac sinapismis utendū est, & alia insuper fomenta conuenienter excogitanda. Sed & acriora odoramenta conueniunt, calaminthe, pulegium, hyssopum. Quin & ante febris accessionem, aqua mulsa bibenda est, in qua piper & ruta sint incocta. Et succi cyrenaici milij magnitudinem cocto melle efformati, duabus ante exacerbationē horis dabimus. Similiter & silphij succi. Sed & id quod ad quartanas ex succo cyrenaico componitur, multis profuit. Et qui in olei multi calidi solia se dimiserint, inquit Archigenes, rigores pertinaciter hærentes excluserunt. At Galenus ante accessionē febris, cutem abrotono defricare iubet, aut calamintha sicca, aut conyzæ folijs & floribus, aut costo, aut pyrethro, utrisq; his cū oleo: & aut omnino nō, aut saltē minus rigebūt.

Ceræ usus

Solium olei calidi

De sudoribus. CAP. XLVII.

Sudor iudicatorius

SVdores iudicatorios admittere oportet usq; ad sufficientem euacuationem, ita ut etiam adiuuemus moderata calefactione, ac quiete, ut sudorē non abstergeamus: Alius enim alium ducit: & calida oris collutione ac sorbitione, & somno. Sed & remissos sudores similiter ut iudicatorios adiuuabimus. Quæ igitur sudores ducunt auxilia, libro primo capite quadragesimo octauo sufficienter relata sunt. Postquàm uero sudores amplius proruperint, tunc detergere oportet, & tegumenta leuare ad refrigerandum. Lassitudinem enim inducunt nimium erumpentes, adeò ut sæpe ad syncopen adduxerint. Tenue igitur sit amiculum & madefactum, & aër frigidior, somnus quoq; ac uentilatio assumatur. Et myrtus nigra trita corpori inspergatur, & similiter galla, & pini cortex. Electrum item ac polenta, cum uino adstringente, partibus admittentibus imponantur. Et spongia posca imbuta facies detergeatur. Archigenes autem & calcem uiuam, & fecem uini ustam

A ustam, tum in his, tum in rigore recalescere nequeūte assumit. Ambo enim hæc inquit, dum incalescunt reficcantur. Irrigare etiā medias corporis partes iubet succo plantaginis, aut coriandri, aut portulacæ, aut brassicæ, quo compactæ sudores arceant. In somno uero, in cimolia terra aqua dissoluta, pinguefiunt linteola, & subijciuntur dorso ac thoraci. Illinendum est autem totum corpus rosaceo, aut melino, aut myrteo, aut lentiscino, aut cera, tis ex his paratis. Idonea enim magis sunt his pinguia, eo quòd obscuros meatus obturant, humoris transitum prohibentia. Manifestū uero est quòd & cibus siccior his conducit, & uina moderatè adstringentia. Verùm à pluribus potionibus, & præsertim humidioribus, & à frequentibus oris collutionibus abstineant. Si uero id fieri potest, etiam gestationes assumantur, in frigidiore aëris constitutione. Extremæ autem partes his maxime perfrigerentur. Qui uero per expressionem fiunt sudores: Hi autem ob dolores, aut conuulsiones contingunt: eos & deligatione, & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione leuiter curare oportet. *Sudores per expressionē*

De tussi in febribus. CAP. XLVIII.

TVssi in febribus, præsertim cū rigore orientibus, resistere oportet. Nam per tussis instantiam labans alioqui febris erigitur. Dandæ igitur sunt confectiones sub lingua tenendæ, ex melle cocto coactæ, quæ linguæ subditæ eliquantur, atque inde hypoglottia uocantur, & id quod bonam spirationem impedit dissoluunt. Tempus usus ipsarum est circa exacerbationū uigores, & deinceps usque ad modicum tempus ante accessionem. Detur item aqua mulsa cocta. In quibus uero neruorū genus suspectum non habes, tempore progressu confidenter etiam acetum mulsum dabis. Sin minus, hyssopi decoctum. Hoc etiam rigentibus auxiliatur. Dabis item castorium, si febris non sit ardens. Hoc & neruorum generi conducit. Eclegmata uero delinguntur ex pini & strobuli nucleis, iride, semine lini, amygdalis amaris, B & urticæ semine. Pleraque ex his etiam cibis ammisceantur. Sed & resina terebinthina in ouo detur. Forinsecus aūt thoraci, & partibus circa arteriam, lana sulphurata imponatur. oleum uero aut rutaceum sit, aut irinū, aut anethinum. Ligamentum quoque robustum in longum deligatum, tusses exactè cohibet: in medijs dico, ac extremis partibus. Nec præter rationē est, tussis gratia uti staphyde syluestri, ita ut unà cum uuis passis, aut cum masti che manducetur. Quin & extremæ partes defricandæ, contrectandæ ac deligandæ sunt. Deinde rursus exoluenda illa in contrarium protractio. Si uero ob febris acrimoniam tussis irritat, gargarismate ex aqua tepida utendum est. Sed & frigida sæpe profuit. Conferunt & ex posca gargarismi, & ex palmularum, aut rosarum, aut radicis dulcis decocto. Visceribus autem ac ipsi cordi ea quæ moderatè frigefaciunt imponenda sunt. *Tussis in febribus* *Hypoglottia* *Lana sulphurata*

De sternutatione. CAP. XLIX.

STernutationes sæpe uexant in febribus illabentes. Nam & caput replēt, & uires prosternunt. Quibusdam etiam sanguinem erumpere faciunt, atque alias eiusmodi turbationes inducunt. Quare ipsis resistere oportet. Irruentem itaque sternutationem cohibet confrictio nasi, frontis, & oculorum, oscitatio item, & palati diligens frictio, ructus, laterum mollitudinis intensio, capitis eleuatio, conuersio ad latus, summarum partium cōtrectatio, musculorum mandibularium inunctio, olei calidi in aures infusio, puluini calidi sub mentum subditio. Vitare autem oportet repentinam ex somno excitationem, fumum, puluerē, acriores odores, piperis, castorij, sinapis, mentæ. Lenis est odor mali, ac polentæ. Nam sternutationū elapsum obtundit. Idem faciunt & spongiæ marinæ nouæ. Cæterùm impetu ad sternutationem oboriente, & sternutatione non prodeunte, labia quiescant, & acriores odores assiduè experiatur, & mens remittatur. *Sternutationē cohibentia*

De ciborum inappetentia. CAP. L.

SI ob uitiosos humores ciborum inappetētia oboriatur, cibi ac potus illi *Inappetentia ciborum*

dandi ipsis sunt, qui tales humores detergere, & aut per uomitum, aut per infernam aluum excernere solent: aut temperare, & meliores efficere possunt. Horum materiam habes in præcedente hunc libro, qui primus est totius operis. Si uero ob uirium debilitatem inappetentes sunt, quandoquidẽ omnis uirium facultas propter partium intemperiem debilis est, intemperiei speciem per contraria curare oportet. Variegationem itaq; de inappetentia tractationem, inter stomachica libro tertio trademus. Verum infebricitantibus statim ab initio appetentiam odoramentis recuperare conandum est, maxime aqua in qua polenta subacta est, aut posca, aut uino diluto, aut fructus alicuius odorati ac adstringentis decoctio. Vnctione item leni, & moderata totius corporis frictione ac contrectatione, & faciei prolutione, ac modicæ aquæ absorptione. Sed & digitorum immissione stomachus lancinatus, conuersus quodam modo ad hoc est, ut cibum admitteret, & præsertim ubi biliosum quid aut acetosum eductum est. Post primos dies etiam cataplasmatis forinsecus stomachus inuitetur, quæ parata sint ex palmulis, malis, œnanthe, absinthio, aloë. Cibi uero præparentur plures & simplices, & frumentacei, & qui ex alia materia alterationes quasdam habeãt, non tamen procul ab usu febrium recedant, inter quos fructus quoq; pomorum numerari possunt, qui non facile acescunt, neq; ualde dulces sunt, sed maturi, & non usq; ad satietatem, sed solum ut appetentiam ad alios cibos irritent. Adsint autem ipsis dum cibum capiunt, qui lenissimi sint, & compescere ipsos ac cohibere possint. Remotis iam febribus, si etiam in refectionibus inappetentia permaneat, sisarum coctum cum aceto mulso, & lactuca, & oliuæ muria conditæ, & capparis, & salsamentum, & bulbi, & quicquid stomacho commodum est excogitetur, ita ut & illos cibos in memoriã reuocent, in quibus dum sani essent, maxime immorabantur. Deambulationes etiam ac gestationes, & uociferationes, & dropacismi, & frictiones, & exercitia assumantur. Sed & præpotationes succi absinthij, aut aloës. Aceti quoq; scillini mystri mensura absorpta probe facit.

Præpotationes

A

B

De magna fame. CAP. LI.

Fames magna Bulimos

SI uero ad magnam famem, bulimon appellatam, ciborum inappetentia deueniat, hoc est ut excellenter animo linquãtur, hos reuocabimus tum alijs odoramentis, tum suillis carnibus assatis, & hœdinis. Et in summa omnibus nidorosum odorem habentibus, nimirum ubi acumen febrium iam præterijt. Et extremitates ipsorum deligare, ipsosq; excitare oportet, & maxillas pungendo, & capillos aut aures uellicando. Reuocatis autem, panẽ ex uino diluto dabimus, aut aliud quid ex his quæ facile distribui possunt.

De canina appetentia. CAP. LII.

Canina appetentia

ETsi hoc symptoma nõ ita ualde in febribus accidat, sed aliquando post ipsas, tamen tum aliàs, tum ob cognationem quam ad ciborum inappetentiam habet, non malum fuerit, & de immodica dicere appetentia, quum ambæ modũ excedant. Quandoquidem igitur à pituita acida hæc affectio maxime oritur, his quæ hanc secant ac detergent utendum est. Sunt autem talia dulcia & salsa, & alioqui detersoria calefacientia. Vinum igitur ipsis dare oportet largum, & multum calfaciens, talia autem sunt fulua colore, aut rubra, citra adstrictionem. Magis uero dulciora danda sunt, etiamsi nõ sitiant. Quum autem ad prandium accedunt, primum pinguia ipsis dare oportet, & alia omnia multo oleo præparata, nihil austerum, aut adstringens habentia. Hæc enim etiamsi non palàm ipsam impugnent causam, tamẽ incontinentem ad cibos impetum dissoluunt. Verum abstinentia ab his, pituitæ in stomacho collectionem minuit. Et salsamenta danda sunt. Postea uero prædicta uina largè bibãt. Si enim lõgiore tẽpore ita fecerint, sedatur.

De siti. CAP. LIII.

Sitis causæ & curatio

SItim admodum paruam, proprer siccitatem, aut caliditatem partium fieri putandum est, per quas potus humor ex ore ad uentriculum defertur. Et me-

A Et medela quidem ſiccitatis, eſt ſomnus. Caliditatis autem, uigiliæ. Aliqui tamen ſiticuloſi ex uino fiunt, & ob eduliorum caliditatem, & horum medela eſt frigidæ potus. Appetunt autem uitioſas qualitates, quemadmodũ etiam cibos, iuxta rationem prædominantis uitioſi humoris. Cæterùm inextinguibili correptos ſiti, ex qua etiam mortui ſunt, aliquando uidi quoſdam, qui uiperas dipſadas appellatas ediſſent: & qui uino ueteri ſe inebriaſſent: atq; hos qui in naui, in qua aqua deficeret, eſſent: nam qui ex ipſis marinam bibere auſi ſunt, omnes perierunt. At in febribus ſitim, mitigare ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, quæ cum delapſione inſtar ſalientis aquæ contingit. Optime uero ad ſitim facit lactucæ nigræ ſemen commanſum, & glycyrrhiza appellata, & cucumeris ſemen ore detentum. Dato etiam ſitim eximẽs catapotium hoc. Cucumeris ſatiui drach. VIII. tragacanthæ drach. IIII. Tragacantham ouorum crudorum recentiũ albumine diſſolue, & ubi diſſoluta fuerit, ad cucumeris ſemen antea tritum adijce, & ex ſimul tritis ac emollitis catapotia efforma, eaq; in umbra ſicca, & unum ſub lingua tenendum præbe, ita ut diſſolutum liquorẽ abſorbeat. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum, aut pirorum, aut meſpilorũ, aut pampinorum uitis abſorbendum: aut mali punici ſuccum. — *Siti mortui*

De lingua aſpera. CAP. LIIII.

Linguæ aſperitatem humectare oportet, ita ut ſeminis lini decoctum ægros in ore continere iubeamus. Efficacius autem erit, ſi myxæ cum lini ſemine fuerint coctæ. Sed & digito in hoc ſucco tincto, & lingua confricta, os aqua pura colluant, aut ſpongia detergeant. deinde roſaceo illinant. Sed & ipſum roſaceum melli ammixtum egregie efficax eſt. Et portulacæ ſuccus ore detentus, & rhus qui obſonijs inſpergitur, aquæ mulſæ mixtus prodeſt. Et damaſcenorum, & myſchij, hoc eſt myxæ oſſa in ore retenta, & B linguæ obuoluta, & lactucæ cauliculus. Archigenes uero ſal Indicus inquit, colore quidem & compage ſimilis communi ſali, ſapore uero mellito, lentis magnitudine, aut ad ſummum fabæ, arroſus, uehementer humectare poteſt. Decumbant autem in latus: ſupinus enim decubitus reſiccat, & os claudant. Nam & hiare, humorem ſiccat. Sternutationes quoq; accerſitæ, omnibus alijs magis efficaciter linguas humectant. — *Linguæ aſperitas* — *Myxarum oſſa* — *Sal Indicus*

De Nauſea. CAP. LV.

QVum abſq; eo quòd aliquid quod uomitũ mouet ingeſſit, nauſeabundus fit æger, manifeſtũ eſſe opinor, ut ratiocinemur prauos humores uentriculum infeſtare. Quidam uero lancinantur quidem, non autem uomũt quicquàm, in ipſis tunicis humore imbibito. Si igitur pituitoſi ſunt humores, coquere ipſos oportet, homine in quiete, & inedia, ac ſomnis ſeruato. Si uero tenuiores, uomitus ipſos eijcit, qui aliquando ex ptiſanæ ſucco contingit, aut aqua mulſa. Qui uero uiſcoſi ſunt ac craſſi, attenuantibus opus habent, quale eſt acetum mulſum, & ſimilia. Quod ſi humiditas praua in tunicis imbibita eſt, amara ex aloë confectio commoda eſt. Verum quæ adſtringunt, plurimum lædunt. Quemadmodum rurſus ubi humiditas multa eſt, citra prauam uitiationem, quæ adſtringunt commodiſſima ſunt. Verum medicamentum ex aloë ad marcorem perducit. At ſi frigiditas humiditati adeſt, ad adſtringentia ammiſcenda ſunt etiam calefacientia. Signum autem frigidam eſſe affectionem, eſt non ſitire, neq; ardorem ſentire. — *Nauſeæ curatio*

De bilis uomitu. CAP. LVI.

Bilem uomentibus cataplaſma adhibendum eſt ex palmulis, malicorio, galla, coctis in uino aut poſca, pane ſimul contrito. Sed & acacia, & hypociſthis, & balauſtium, & rhus cataplaſmati ammiſceantur. Et cucurbita cum multa flamma affixa magnopere prodeſt. Cibum uero ſæpe, paulatim, dabimus. Cæterùm in his qui atram bilem uomunt, & ſtomachum inflatum habent, ſpongias aceto acerrimo calido imbutas impone, aut hederæ folia in uino cocta appone. — *Vomitus bilis* — *Vomitus atræ bilis*

De singultibus. CAP. LVII.

Singultus causæ Singultus fit aut ob repletionem, aut ob euacuationem, aut humoribus acribus stomachum mordentibus, quibus uomitu reiectis sedatur. Multi uero etiam ubi medicamentum ex tribus piperis generibus constans acceperunt, si statim uinum insuper bibant, singultiunt. Quòd uero etiam aliqui cibum corrumpentes singultiant, ex confessis est. Sed & à rigore multi singultiunt. proinde in his qui ob plenitudinem aut mordacitatem singultiũt, sufficientem medelam esse uomitum comperiemus. Calefactionem autem in his qui ob frigiditatem. Quum uero ob repletionem factus fuerit singultus, uiolenta opus habet euacuatione. Hoc autẽ præstat sternutatio. At singultus ob euacuationem, sternutatio non sanat. Dare uero singultientibus oportet, rutam cum uino, aut nitrum in aqua mulsa, aut seseli, aut daucum, aut cuminum, aut gingiberim, aut calaminthani, aut nardum celticam. Atque hæc quidem sunt auxilia eorum qui ob ciborum corruptionem, aut ob frigiditates, aut ob repletionem singultiunt. Verum his qui ex plenitudine singultiunt, ob frigidos ac uiscosos humores, castorij obolos III. dato ex posca bibendos. Idem etiam forinsecus cuti ad stomachum impositũ prodest, cum oleo sicyonio aut antiquo. Conuenit etiam acetum scillinum, aut acetum mulsum in potu. Sed & detentio spiritus magnoperè commodat.

De aluo suppressa ac laxa in febribus. CAP. LVIII.

Quæ resiccatam aluum promoueant, in primo libro telata sunt, quantũ opus erat. Quandoquidem uero & in febribus hanc humectari cõtingit, hic de hoc dicendum uenit. Multi enim non pro febris ratione, sed propter solum hoc symptoma perierunt. In principio igitur sustinere oportet *Aluus humecta ac fluida* ea quæ prodeunt, ita ut nihil resistamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur. Verũ ubi ultra modum euacuatio contingit, cohibere conuenit. Et si quidem acriora prodeant, oportet ea quæ exhibentur boni succi esse, & alioqui etiam crassiora. Talia autem sunt, sorbitiones ex alica B ac ptisana. Sed & balnea his commoda sunt, post morbi concoctionẽ. Vbi uero pituitosiora & fluida feruntur, uice uersa ficciores sint ac calidiores cibi, quantum febres permittunt. Tales autem sunt qui ex condimentis calfactorijs parantur. A' balneis autem his abstinendum est, si non quid aliud cogat. Quod si debilis sit concoctoria facultas, adstringentibus edulijs & auxilijs utendum est. Edulijs quidem, in quæ maxime mala punica, aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta: aut etiã his ipsis, & uino tenui odorato adstringente. Auxilijs autem ex cataplasmatis polentæ, palmularum, absinthio, rosis, myrti baccis, & consimilis materiæ. Considerandum uero in quibus maxime partibus imponenda sint cataplasmata, circa stomachum dico, aut infernam aluum. Quandoque etiam circa lumbos imponimus. At cruentas excretiones reprimunt ac resiccant cataplasmata ex thure. Aut pollentæ pollen cum thure, aut manna, uino aut posca subacta. Acriorem uero humiditatem per infusum clysteris edulcare oportet, quandoq; per solam aquam, quandoq; per ptisanæ, aut alicæ, aut oryzæ, aut tragi succum: atq; hoc non semel, sed sæpe. Postea uero ammiscendæ sunt & rosæ siccæ, aut myrti baccæ, aliquando etiam gallæ. Et ouum unà cum rosaceo, & uino te-*Glomeris ex staminibus usus* nui adstringẽte, aut rosarũ decocto infusum, aut etiam sedi appositũ, promptitudinẽ ad excernendũ hebetat ac retundit. ubi uero frequẽs cõtingit ad egerẽdũ surrectio, glomer ex calidis staminib. ad sedẽ efformatus apponat.

De sanguinis stillatione, & sanguinis è naribus eruptione. CAP. LIX.

Sanguinis stillatio Vandoquidem sanguinis stillatio plenitudinem in toto corpore, aut in capite significat, ob expressionem contingens, aut ob meatuũ dentationem: Amplior autem excretio plenitudinem laxare ac minuere potest. iuxta rationem uero ipsam facere licet inde, unde natura impetum habet: *Typhæ usus* Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus quarta die cõtingentibus, per typham uelut mos est, uasa in naribus sauciare. Verum nõ oportet mo-

A tet modico fluxu contentum esse, sed iuxta uires detrahere. Cæterùm spontaneas in febribus per nares sanguinis eruptiones, si iudicatorio modo fiat, sustinere oportet. Si uero immoderatè sanguis feratur, reprimere conari. Deligentur igitur primum ualidè extremæ partes, & æger ita figuretur ut sublime caput habeat. Videtur autem & preputij pudendi uirilis deligatio, sanguinis è naribus eruptiones peculiariter cohibere. Non autem emungat, neq; irritet locum, sed grumum congelari sinat. Et nasus spongia posca imbuta detergeatur, & cuneolus ex lintco in narem unde sanguis erumpit, indatur, facta prius illitione ex aliquo sanguinem sistente. At horum medicamentorum materiam, ac reliquam curationem, in tractatione de locis affectis, libro post hunc sequenti abundè proponemus. *Sanguinis eruptio*

De animi deliquio. CAP. LX.

His qui ex cholera, bile supernè ac infernè prodeunte, & ob alui profluuia, & propter alias multas & aceruatas euacuationes exoluuntur, aquam frigidam aspergere oportet, & nares apprehendere, & os uentriculi confricare, & ut uomāt iubere, stomachumq; lancinare aut per digitos, aut per pinnas immissas. Sed & fortiter multis ligamētis deligare, ubi quidem per infernas partes euacuationes fiunt, manus: ubi uero per supernas, crura. Excogitare insuper in his quibus sanguis erumpit, figuram sursum uergentem citra dolorem. Est & cucurbita affigenda, ita ut ad contrarias his quæ euacuantur partes retrahamus. Sanat etiam uinum aqua temperatum exolutiones ex aceruatis euacuationibus obortas, si non uiscerū inflammatio, aut capitis uehemens dolor, aut affectio aliqua mentem emouens, aut febris ardens, in morbo crudo prohibeat. Nam in his uinum magna detrimenta inducit. Et si quidem æstas fuerit, & æger calidi temperamenti, & aquæ frigidæ potor, frigida danda est. Sin contra, calida. At uero his qui ob sudorum copiam animo linquuntur, cutem densare oportet, uelut antea dictum est, & flatuum frigidorum accessus excogitare. Verum fluxionibus in uentrem nihil horum conuenit, præterquàm ut uentri & stomacho corroborantia adhibeamus, & hos lauemus. Balnea enim fluxionibus in uentrem commodissima sunt. Sed sanguinis eruptiones & sudores uehementer exasperant. Cæterùm eos qui ob plenitudinem animo linquuntur, à uino & cibo abstinere oportet, & à balneis, si febricitarint. In potu detur aqua mulsa, in qua thymus, aut origanum, aut pulegium, aut hyssopum sint incocta. Commodum his est & acetum mulsum. Si uero propter prauos humores in stomacho cōtentos animo linquantur, uomere ipsos iubeto ex aqua & oleo, digitorum aut pinnarum immissione. Si uomere nequeant, oleum optimum bibant. Hoc sæpe etiam per infernam aluum euacuat. Sed & absinthium his prodest. At si ob stomachi debilitatē exoluantur, his quæ corroborare ipsum possunt utendum est, uelut antea in capite de ipso dictum est: & extremas partes defricare oportet, & eos qui ardore exusti sunt, ad balneum ducere. perfrigeratis uero, medicamentum ex tribus piperis generibus constans, & ipsum quoq; piper dare. Qui uero ob ampliorem caliditatem, aut ob solis ardorem, aut quòd in balneis moram diutius traxerunt, animo linquuntur, eos curabis frigidam aquam aspergens, & ad uentū cōuertens, & stomachum fricans, & uinum ac cibos exhibens. Si uero propter inflammationis magnitudinem, aut malam febris afflictionem, in accessionum insultibus animi deliquium incidant, & perfrigerētur, artus fortiter fricare oportet, & calefacere, ac deligare, & uigilare iubere, & à cibo abstinere. Hæc autem & ante exacerbationē facienda sunt. His uero qui propter siccitatem animo linquuntur, duabus aut tribus horis ante exacerbationem cibus dandus est, aut alicæ succus, aut panis ex aqua, cum mali punici granis, aut pomis, aut piris. Si uero magnum periculum timeatur, etiam uinum detur. Sed & in his qui derepente animo linquuntur, ita faciendum est. Et ubiq; causam, ob quam animi deliquium contingit, considerare

Animi deliquium

Figura sursum uergens

B

Balnea quibus commoda & incommoda

derare oportet, & aduersus hanc instare. Quandoq; tamē etiam symptomatis maior cura habenda est, si quidem periculum, aut mortem minetur.

Vlcerationis circa os sacrum curatio. CAP. LXI

Ossis sacri exulceratio

ET hæc affectio in febribus maxime diuturnis, propter decubitus diuturnitatem contingit. Quum igitur locus rubicundus fieri incipit, circulū laneum iustæ magnitudinis loco subdemus. Postea uero rosaceum aut myrreum ceratum, quod spumam argenti, aut cerusam recipit, imponemus. In, flammatione autem oboriente, panis cataplasma cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassica tenera. Si uero ulceratio pascendo proserpat, lenticula cocta cum malicorio imponatur.

CAPITA TERTII LIBRI.

In hoc libro, qui tertius est huius Operis, de affectionibus secundum locos sermo habetur, cuius initium à summo capite est, & ad extremos pedes terminatur.

De

B

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER III. IANO CORNARIO *Medico Physico interprete.*

DE CAPILLORVM AFFECTIONIBVS.

De alopecia, ophiasi, ac caluicie. Caput I.

VEMADMODVM plantæ aliquæ ob humoris inopiã resiccatæ corrumpuntur, aliquæ uero ob humoris alieni ab ipsarum natura attractionem. Ita etiam in capillis fieri solet. Nam ob humorum inopiam caluicies contingit. propter uitiatos autem humores, alopecia & ophiasis, figura solum inter se differentes: nam in ophiasi serpẽti similis pars læsa apparet: uerum alopecias ex eo quod hęc affectio frequenter uulpeculas infestet, nominauerũt. Ex colore igitur cutis, redundantem humorem coniectantes, euacuatione per purgatoriũ medicamentum prius utimur, deinde localibus auxilijs curationem absoluimus. Si igitur color cutis nigrior aut albidior factus fuerit, per hieram antidotum purgamus, quæ & pituitam, & atrabiliarium humorem euacuat. Si uero pallidior, catapotia ex aloë dabimus. Vniuscuiusq; ex his descriptionem in libro de compositis medicamentis reperies. Post totius corporis euacuationem apophlegmatismo pituitam per os detrahente utendum est. non semel, sed sæpe, ex aceto, sinapi ac melle. Melius autẽ est si in aceto origanum quoq; aut pulegium, aut thymus, aut hyssopum maceretur. Sed & in alijs circa caput affectionibus, eadem methodo utendum est, ita ut primum redundantem humorem euacuemus, aut per purgationem, aut per

Simile
Caluicies
Ophiasis
Alopecia

uenæ sectionem, si etiam sanguinis redundantia fuerit, deinde sic ad localem curationem procedamus. A

Ad alopecias. Vbi nitro præparasti, & linteo aspero, aut potius lana extersisti, & ad ruborem defricuisti; uerbenacam in sole cum aceto tritã illine. Aut alcyonium asperrimum ustum ac tritum, cum oleo lucernarum illine. Aut atundinis radicem, aut amygdalæ amaræ corticẽ ustum, oleo aut adipe ursino exceptum illine. Moderata igitur sunt hæc. fortiora uero quæ ex euphorbio & thapsia, & adarce, cum oleo laurino trita, aut pice liquida.

Aliud. Herinaceorum marinorum testas ustas ursino adipe excipe, & loco ex nitro præparato illine. Aliud. Piperis, stercoris ouilli sicci, itionis, seminis erucæ, singulorum drach. IIII. ueratri albi drach. III. stercotis murini drach. I. excipe felle taurino, aut hircino aut suillo. Aliud, experimento cognitum ad alopeciam. Radicis mandragoræ, aristolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, singulorum unc. VIII. axungiæ porcinæ non salsæ, nerij herbæ cordis siue internæ partis parum. Axungiam & nerium coquito donec herba flaccescat. deinde facta excolatione herbam abijcito, & reliqua ad axungiam adijcito ac coquito. postea ceram & picem liquidam addito, & confidenter in sole utitor. Et ubi ulcera ad cicatricẽ perducta fuerint, caput uulpeculæ urito, & cum ipso alcyonium, anchusæ nigræ folia, omnia trita supra illitionem supernè inijcito, quo capiti pili succrescant.

Axungia nõ salsa.

Nerium herba

Aliud. Capitis muris usti partem unam, testarum buccinorum marinorum partem unam, cum axungia porcina in olla coctis utere. potes & sicca ipsa inspergere. Medicamentum ex thapsia, ad omnes ueteres affectiones. Euphorbij, rhapsiæ, baccarum lauri; singulorum unc. I. sulphuris uiui unc. dimidium, ueratri unc. dimidium, ceræ unc dimidium, olei laurini, aut cicini, aut ueteris quantum satis est. In fortioribus etiam nasturtij unc. I. & alcyonij unc. I. Hoc nõ solum ad alopeciam, sed etiam ad omnem diuturnã perfrigerationem facit. Vbiq; uero præparatione per nitrum, & defrictione utendum est in alopecijs. Et pili assiduè radendi. Multos enim noui per solam defrictionem, & assiduam rasuram pilos produxisse. Ad caluiciem & pilorum augmentum, ex Critone. Leporum uentres quinq; siccatos, in testaceo uase diligenter torreto, & ad hos tertiam uirgultorum myrti partẽ accipito, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, singulorum tantundem. adianti unc. III. Hæc omnia tundito, ac tenui cribro excernito. deinde adipis ursini libris IIII. additis, & adipis phocæ totidem contundito, & plumbea pyxide recepta seruato. Vsus autem tempore quocunq; uoles ungento dissoluito. Conseruantia pilos. Polytrichi partem I. ladani partes II. uino & myrteo oleo excipe ac utere. Aliud. Anemonæ florem tritũ cum oleo illine. Idem etiam pilos nigros facit. Aliud. Verbenacam rectam cum radicibus siccatam ac contusam tenui cribro excute, & amınixto oleo ut strigmentitiam crassitudinem accipiat, in æneo uase repone. Et liquefactis pro oleo utere. Aqua pilos augens. eadem etiam nigrefacit. Aquæ pluuialis sextar. VI. rhois Alexandrini sextar. III. polytrichi trientem, herbæ sabinæ trientem. ladani unc. I. mytti unc. I. cucurbiræ siccæ unc. I. Hæc ad dies uiginti in uase uitreo madescere sinito, bis per diem tædacea spathula mouens. Deinde pectinem in aqua tinge, ac quotidie utere. Sed & althææ semen in balneo affrictum, capillos conseruat ac auget. Similiter & oleũ illitum, in quo althææ semen coctum aut impositum fuit. Pilos attenuantia. Foliorum fici, corticis uitis agrestis albæ, pumicis, testarum buccinorum, terræ cimoliæ, singulorum minam unam. Omnia in ollam nouam crudam immissa, & olla luto oblita, in camino torreto, ac terito: & aphronitri mina dimidia, gallis omphacinis triginta, adiectis ac tritis excipe ac utere.

Præparatio per nitrum B

Rhus Alexandrinus

Pectinis usus

Aliud. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem, aluminis scissi, iridis siccæ, comæ myrti syluestris nigræ, radicis bryoniæ, singulorum drach. IIII. lupinorum crudorum molitorum congij

quartam

A quartam partem. utere sine pingui. Ad defluos capillos. Aloën cum uino nigro austero illine. Aut purpuræ opercula cum oleo cocta. Aut myrrham & ladanum cum uino, & oleo myrteo. Aut caprinum stercus in testa ustum tere, cum oleoq; præ rasis illine.

Quæ crispos capillos faciunt, & quæ eosdem tingunt. Ex Cleopatræ scriptis.

Caput II.

Defricto prius capite, spondylij radix cum uino meraco capillis illinatur. Aliud. Præraso ac confricto capite, nucem pineam recentem sumito, & in cinerem exurito, & in mortarium coniectam terito, myrteum ungentum affundens, donec mellis spissitudo fiat, atq; sic illinito. Aliud. Baccarum myrti ac betæ pari mensura utere, cum oleo affricans. Aliud. Gallas uiginti, adianti sextantem, in aqua marina ad mellis crassitudinē tere, & ubi capillos urina aut lixiuia prius confricuerit, & aqua calida abluerit, ad biduum medicamentum hoc illinat, & ubi ipsum continuit ita, tertia die abluat, & siccatos capillos ungento myrteo inungat. Hoc tenerum facit, & crispum ac nigrum capillum. Crispior autem fiet, si præ rasus utatur. *Crispis capillis faciendis*

A canis præseruantia, & alia denigrantia. Olei acerbi sextar. III. spicæ nardi drach. I. unguis aromatici drach. IIII. floris iunci rotundi odorati drach. IIII. coquito cum oleo, & seorsim habeto acaciæ succi unc. I. uino dissolutam ac probe tritam. Quum autem olei tertia pars reliqua fuerit, excolato & ad acaciā ammisceto, uasculo excipito, ac utitor quotidie illinēs.

Aliud. Nucum uiridium corticis quadrantem, radicis ilicis quadrantem, uini nigri sextar. III. coquito ad tertias, exprimito, & quōd superest cū olei myrtini sextario uno commisceto. usus est quotidianus. Aqua capillos denigrans. Gallæ sextar. I. rhois coriarij sextar. II. baccarum myrti nigrarum sextar. II. ligustri foliorum tantundem, cinnaræ manipulum, capitum papaueris tantundem, aquæ lacustris sextar. XII. Ad multos dies præ-

B macerata ad tertias coquito, & prius defrictis illinito. Quin & siccatos capillos cimoliæ acetabulo uno, & calcis uiuæ pari mensura illinito. Hæc autem betarum coctarum succo dissoluta illinantur. deinde custodiæ gratia, betæ folia supernè imponito. Et ubi satis diu hæserint, in balneo abluito.

Vt fului pili tingantur, & flaui fiant. Myrrhæ partem I. floris salis partem I. diligenter tere, & facta strigmenti spissitudine, præfrictum caput medicamento illine, & per diem ac nocte sine, & tunc abluere iube. Aliud. Lupinos crudos cum aqua illine. Aliud. Spumæ argenti drach. I. terræ creticæ drach. IIII. calcis uiuæ drach. I. cum aqua ad strigmenti crassitudinem redacta illine, & betæ folia superimpone ad duos aut tres dies, & ablue. Vt nigri capilli flaui fiant. Vini fecem in balnei strigmenta mittito, & cerati crassitudine facta illinito, ubi dormire uoles, & mane flaui fiūt. Aliud. Ligustri folia in herbæ lanariæ succo macerato, & cremore utitor. *Terra cretica*

Tinctura aurū referēs. Aluminis drach. VI. sandarachę drach. VI. croci drach. II. thapsi qua tinctores utuntur, quā Romani herbā rubiam uocant, drach. VIII. lixiuij pileatorij sextar. IIII. Lixiuium & thapsum cōtusam ad dimidias coquito, & liquorem exprimito, & cum hoc alumen, sandarachā & crocum diluito, & in uas uitreum mittito. Vsus autem tempore præfrictis illinito. Vbi uero combiberint, ex fœni græci, ordei, ac cumini decocto abluito, ita ut aqua tepida sufficienti sapone addito prius obleueris. *Thapsus, quæ rubia* *Lixiuium pileatorium*

Aliud. Fecem uini ustam, & oleum balaninum, simul mixta pilis illine.

Aliud. Saponem Gallicum cum aqua singulis balneis affricet. Aliud ualde prestans. Rhois rubri sextar. I. gallarum sesquilibram. stercoris murini sextantem. herbæ auri colorem referentis, quam Romani rubeam uocant, sextantem. polytrichi fasciculos II. absinthij fasciculum I. lupinorum decorticatorum cyathos II. aquæ sextar. VII. omnia in uas uitreum coniecta, ad dies IX. macerari finito, per diem bis agitando: usu uero postulante, quod satis est excolato, & in hoc spongiam imbutam capillis affricato, & *Rubia auri colorem referens*

humectatos combibere sinito. Vbi uero resiccati fuerint, sapone in calida 4 aqua dissoluto abluito. Vt pili albi fiant. Verbasci albi florem urito, & aceto subigito, & ad smegma ammisceto. Aliud. Verbasci seminis drach. I. aluminis drach. I. corticis raphanorum drach. I. contundito, & glutinis taurini drach. IIII. ammisceto.

De affectionibus cutis capitis. Caput III.

De porrigine, siue furfuribus.

Porrigo *Furfures* PORrigo tenuium ac furfuri similium corpusculorum ex capitis, aut ex reliqui corporis superficie eliquatio est, citra exulcerationem. Fit autem uitioso humore ad caput allato, aut pituita salsa, aut bilioso, aut atrabiliario sanguine. Post euacuationem igitur totius corporis, uelut dictum est, subscriptis compositionibus utendum est. Cimoliam aqua præmadefactam ad betæ succum ammisce, illine, & donec resiccetur sine. deinde ablue, & thus cum uino ac oleo tere ac illine. postridie uero staphidem syluestrem cum oleo illine. Aliud. Nitri, fecis uini ustæ, myrobalanorũ, singulorũ lib. I. staphidis syluestris sesquilibram. Vino dissoluta capiti affricato. Si uero reliquum corpus pruritum habeat, sicca. Verum ad humidiores porrigines muria, aut lupinorum decocto, ad abluendum utere. Huius multam experientiam habeo. *Psydracia* Ad psydracia & pustulas capitis. Psydracia paruæ extuberantiæ sunt pustulis similes, in superficie ac summa cute extantes. Pustulæ uero superficiariæ sunt ulcerationes, subrubicundæ, & asperæ. Ambo uero curantur subiectis compositionibus. Spumę argenti drach. IIII. cerusæ drach. IIII. aluminis drach. II. foliorum rutæ uiridium drach. II. aceto & oleo myrteo trita illine. Aliud. Rutam & alumen trita cum melle, capiti præraso illine. Si uero cutis capitis discedat, oleæ folia cocta cum melle impone. Aliud. Spumæ argenti, cerusæ, singulorum drach. XII. sulphuris uiui drach. VIII. cerato myrteo excipe. Ad capitis ulcuscula densa ac rubicunda, paruis papillis similia, à quibus sanies eliquatur, præraso capite, & cum aqua ac nitro pręfricto, sulphure uiuo cum urina humana trito utere. Aut melanteriam cum aceto illine.

De achoribus, id est ulceribus capitis manantibus, & cerijs, id est fauis.

Achor Ex affectionibus quæ in capitis cute fiunt, est & Achor, ulcus manans, quod tenuibus ualde foraminibus cutẽ erodit, per quæ sanies redditur uiscosa. *Cerion* Similis ipsi in speciem affectio est, quam cerion, id est fauum uocant, eo quod foramina habet maiora, melleam humiditatem continentia, uelut apum faui. Generatio his est ex nitrosa ac salsa pituita. Victum itaq; constituant ex boni succi cibo, ab omni acri ac salso abstinentes, & præsertim si inflammata sit affectio. Et post cõuenientem redundantis humoris euacuationem, prærasis pilis, bis aut ter, aut sæpius fomentum aquæ calidæ adhibe, in qua cocta sit myrtus, aut rubus, aut lens, aut lupini amari, aut asparagi radix. Quũ uero amplior sanies fluxerit, salicis folia cum aqua, aut cum lenticula, pro cataplasmate impone. Illitiones autem sint, terra cimolia, aut cretica, aut samia, aut pompholyx, aut spodium, aut argẽti spuma, aut cadmia, aut charta usta, aut siccum ex charta medicamentum, omnia cum aceto. *Perdicias herba* Smegmate uero utendum est hoc. Sulphuris, herbæ perdiciadis, & saponis, æquales partes. Composita hæc sunt. Spumæ argenti drach. XVI. foliorũ rutæ drach. VIII. staphidis syluestris drach. IIII. atramenti sutorij drach. II. cum aceto ac myrteo oleo ad strigmenti spissitudinem redacta illine.

Sandix Aliud. Sandicis drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. sulphuris uiui drach. II. mannæ thuris drach. IIII. cum oleo ueteri illine. Ad Achoras saniem manantes, recrementum argenti, aut plumbaginem tritam insperge. Aliud, ad achoras & humidam scabiem. Rosarum rododaphnes trientem, sulphuris uiui trientem, picis liquidæ trientem, picis siccę trientem, ceræ sexuncem. olei myrti quod satis est. Verum in pueris lacte exoluta illinito.

De ficis

De ficis.

A Ficus nominant eruptiones ulcerosas, rotundas, subduras, rubicundas, ad quas consequitur dolor. Nascuntur hæ plerunque in capite, sed & reliquo corpore. Optimum in his medicamentum hoc est. Aluminis scissi, floris æris tosti, glutinis taurini, singulorum æquales partes, cum dupla æris squama, terito cum aceto, & illinito. Commodant & menarum capita usta, & bulbi cocti, & cinis aceto permixtus. Ad ficosas in capite ac mento pustulas, medicamentũ siccum. Misyos drach. IS. chalcitidis drach. IIS. squamæ æris drach. I. aluminis scissi drach. I. Hoc siccum loto large impone, ac sine. Sequenti die rursus loto, ac spongia deterso impone. Crassissimum enim ulceris tectorium decidit. Et rursus sequentibus diebus idem facito, intra paucos dies absque cicatrice sanat. Verum non parum uexat hoc medicamentum. Ad pediculos in capite. Lupinorum in aqua coctorum cremore confricare iube. Aut staphidem sylvestrem, aut sandaracham, aut ambotrita, cum oleo ueteri aut aceto illine. Aut piperis parum, ut ne exulceret, cum oleo. Aut hederæ succũ cum melle. Aut sinapi cum aceto. Aut cedriam, aut picem liquidam, cum alumine. Aut baccarum lauri expressum retrimentum. Aut oleum raphaninum. Ego autẽ staphidem sylvestrẽ cum aceto & oleo tritam illeui, & semper successum sensi.

Ficus quæ sint eruptiones

Ficosæ pustulæ

Pediculi capitis

De capitis dolore. Caput IIII

Capitis dolor qui grauissimũ symptoma est, aliquando ex sola qualitate intemperata oboritur: aliquando etiam ob humorum copiam: aliquando ex utraque causa. Quandoque uero & ob externam lacessentem causam: uelut ob ardorem extrinsecum, aut frigiditatem, aut ebrietatem, aut plagam. Vehementissimi igitur capitis dolores per actiuas ac efficientes qualitates fiunt, & maxime per calidam. Qui uero ob siccitatem fiunt, uehementiam non similiter habent. At humida qualitas, quantum in ipsa est, omnino doloris exors est: præterquàm si cum caliditate, aut frigiditate, aut humorũ copia, coniuncta fuerit. Itaque de capitis dolore in febre contingente, in præcedenti de febribus libro dictum est. De alijs uero nunc dicemus.

Capitis dolor

Qualitates actiuæ & passiuæ

Humiditas doloris exors

De capitis dolore ex ardore solis.

His qui caput ex ardore dolent, cutis ad contactum calida, & siccior statim ad primum occursum apparet: & oculos rubicundos habent. Gaudent etiam frigidis perfusionibus, ac ungentis, & ex his opem sentiunt. Curatio uero his conuenit ea quæ ad dolentes caput in febribus relata est. perseuerante uero dolore, subscriptis cataplasmatis utendum est. Fronti ac temporibus adhibita conueniunt, panis ex posca & rosacco: quandoque cum amygdalis, aut rosis siccis aut teneris, aut cum menta pulegio ammixto. Aut panis cum Persici folijs, facit & ocymum tritum cum aceto & rosaceo. Aut hederæ corymbi aceto cocti, & cum rosaceo triti. Aut ad serpilli in aqua decoctum, farinam triticeam ammisceto. Aut cardamomum tostum ac tritum cum aceto & rosaceo. Aut fermentum cum rosaceo. Aut iris sicca cum aceto. Singula uero ex his assidue permutentur. Inefficacia enim sunt ubi diutius moram traxerunt.

Capitis doloris causæ uariæ

Pastilli ad capitis dolorem, ob calidam intemperiem. Croci drach. V. atramẽti sutorij drach. X. aluminis drach. XVI. myrrhæ drach. VII. omphacij drach. III. chalcitidis drachmas III. gummi drachmas III. uini austeri quod satis est. Vtere cum posca. Si uero etiam uigiliæ adsint, ex somnificis aliquid ammisce.

De dolore capitis ex frigida intemperie.

Et signa & curatio eorũ qui ob frigiditatem caput dolent, contraria sunt his qui ob ardorem. Nam & incontracta & decolorata ipsorum facies est: & frigidis neque gaudent, neque ex ipsis opem sentiunt. Horum autem cognitionem confirmabunt, & uictus ratio, & reliqua eiusdem ordinis. Inunctio igitur fit, oleum rutaceum, laurinum, irinum, nardinum, aut etiam balsami

Balsami succus

succus, & maxime si crassiores & uiscosæ fuerint superfluitates. Oportet autem frontē ex hoc illinere, & ex his quoq; quæ ex pipere ac euphorbio parantur. Dandum est & uinum tenue, & iubendum ut motu utantur, & balneis calidis, & quandoq; etiam uomitu à radiculis acceptis. In quibus uero qualitas est absq; humorū copia, diutius durans, uteris & hoc medicamento. piperis albi drach. II. crocomagmatis drach. II. euphorbij recētis drach. VIIIS. stercoris columbini drach. IS. aceti acerrimi quod satis est. Loco prefricto illine affectam partem.

De his qui ob biliosum humorem caput dolent.

Signa quidem similia sunt his qui ob ardorem. Verum accedit ipsis maior morsus, & faciei pallor, & quandoq; etiam oris amaritudo. Aetatibus autem uigoris, & temperaturis calidioribus, & uitæ curis oneratæ, & his qui bilem flauam coaceruant, hæc affectio magis contingere solet. Balneis igitur temperatis, & ungentis, & aquoso potu, in his utendū est. Et uniuersa uictus ratio humidior, ac boni succi assumatur. Cæterùm biliosus humor euacuandus est absinthij cremore, aut per aloēn, aut per picram antidotum per seipsam, aut cum modica scammonia, & per catapotia ex aloē. frons autem illinatur pastillo croceo, aut trigono, aut aliquo consimili.

De dolore capitis per consensum.

Dolor capitis per consensum Si quidem ex toto corpore per consensum afficiatur caput, illi prospiciendum est, ita ut & aduersus intemperiem, & contra materiam superantem instemus. Et si quidem plenitudo fuerit, & maxime in uenis, uenam secabimus. Si uero magis qualitas, purgatorio medicamento utemur. At si alicui parti per consensum coafficiatur, uelut hepati, aut uentri aut stomacho, his auxilia adhibenda sunt. Et si quidem calida in ipsis fuerit intemperatura, panem ex uino aquoso dabimus, aut etiam sorbitiones ex alica. forinsecus autem irrigationes moderate refrigerantes ac corroborantes adhibemus, uelut antea dictum est. Si uero propter uiscosos & crassos humores in stomacho contentos, caput doluerint, etiam hos expellemus, acetum mulsum bibere exhibentes, tum simplex, tum Iulianum. Et decoctionibus ex hyssopo & origano, & calidioribus adhuc quàm hæ sunt, & quæ magis secare possunt utendum est. Vomitu item à radiculis, & irrigationibus calidioribus, & cataplasmatis.

De dolore capitis ex uino.

Dolor capitis ex uini potu Si incoctum adhuc maneat uinum, iubendi sunt ut uomant ab aquæ tepidæ potu. Si uero etiam post concoctionem caput doluerint, refrigerantibus ac repulsorijs uremur, uelut est rosaceum, & per se, & cum aceto, aut hederæ aut brassicæ succo. Sed & ipsa brassicæ folia calida aqua rigata, & *Brassica aduersatur uino* capiti circundata ac alligata, naturaliter ebrietati resistunt. Quin & feruefactam brassicam edere oportet. Et lenticula his prodest, & præsertim his qui humidiorem uentrem habent. Alicam item, & mala punica, & poma ac pira edant, & aquam bibant.

De dolore capitis ex plaga.

His qui ob plagam caput dolent, si non omnino in superficie plaga consistit, statim uenam secabimus, & conuenientibus capiti irrigationibus utemur, ex lanis nimirum oleo dulci imbutis, capiteq; ex ipsis contecto. A uino autem & cibis solidioribus abstineant, maxime si febriant. Et in summa, uelut ad inflammationem partium neruosarum, & maxime cerebri membranarum, curationem adaptabimus. Si uero etiam uulnus factum fuerit, & hoc conuenienter curabimus.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drach. VII. olei amygdalini quadrantē, terebinthinæ drach. VIII. æruginis rasæ, cimoliæ, chalcitidis, singulorum drach. IIII. pumicis drach. III. æris usti, squamæ stomomatis, singulorum drach. II. Si uero durius esse uideatur, oleo amygdalino molliatur.

De ce-

A De Cephalæa capitis dolore antiquo, & de Hemicrania, dimidiæ capitis partis affectione. Caput V.

Vtraq; harum affectionum perseuerãs capitis dolor est, qui strepitibus, clamoribus, clara luce, uini potu, & his qui caput replẽt, odoribus exacerbatur, putantq; ita affecti sibi caput percuti, aliqui totum, aliqui altera parte, quos etiam Hemicranicos nominant. Et quibus quidem intra caluariam affectio consistit, his dolor ad oculorum radices pertingit. Quibus autem extra est, circa ipsam caluariam dolent. Dolores igitur cum grauitate, plenitudinem indicant: cum morsu, humorum aut uaporum acrimoniam: cum pulsationibus, inflammationem: cum tensione, si quidem absq; grauitate & pulsu fuerint, spiritus tenuis ac flatuosi copiam: si cum pulsu, membranosi corpusculi inflammationem: si cum grauitate, plenitudinem intra membranas cõtentam. Si uero etiam putrefactus humor calidior fit, etiam cum febre caput dolent. febriunt autem omnino & qui ob inflammationẽ dolent. Proinde ubi totum corpus humoribus plenum est, uenam secare oportet, uirium respectu habito: & infusis per clysterem uti acrioribus. Si uero adhuc redundare sanguis uideatur, etiam per nares uena aperta euacuãdi sunt, quantum satis esse uidebitur. Deinde hiera exacuta danda est, & deinde utendum apophlegmatismis pituitã per os detrahentibus, & euacuationibus per nares, inditis in ipsas errhinis appellatis, uelut est elaterij succus, qui cum lacte infunditur: aut etiam siccum elaterium, quod insufflatur. Item cyclamini ac porri succus. Composita uero hæc sunt. *Cephalæa Hemicrani.* *Errhina, naribus indita medicamenta*

Errhinon ad diuturnos capitis dolores, lippitudines, & morbum comitialem. Melanthij drach. VIII. salis ammoniaci drach. IIII. elaterij drach. IIII. trita excipe oleo sicyonio, aut irino, aut cyprino, ut cerati crassitudo fiat, & nares inde continge. Errhinon quod insufflatur. Cyclamini siccæ

B drach. VIII. nitri rubri drach. IIII. Si uero pro nitro elaterium conieceris, adhuc melius est. per stipulam insufflato. Vtere quoq; epithematis capitis & ungentis, ubi diuturnior est affectio, his. Epithema ad cephalæã. Vngenti irini, peucedani, castorij, singulorum drach. I. baccarum lauri drach. II. ramulorum rutæ drach. IIII. Excipe cerato rosaceo, & raso capiti per totum ipsum impone. Cæterùm mulier quædam in hemicranicis etiam hoc usa, mirifice successum sensit. Radicem cucumeris syluestris uiridem in tenues partes concisam, & absinthiũ, in aqua & oleo donec flaccescerent coquebat. Et aqua quidem cum oleo calidis affectam partem moderate rigabat. Radicem autem & absinthium terebat, atq; ita trita imponebat. Et per hoc solum hemicranicos & cum febre, & sine febre curabat. Si uero exacerbatio consequatur maxima, ut dolorem ferre non possint, utere etiã his quę mitigare, & ex alto euocare ac meatus transmutare possunt, quale hoc est. *Mulier medica*

Vngentum ad cephalæam. Succi peucedani drach. XVI. succi papaueris, anisi, hyoscyami, croci, myrrhæ, scammoniæ, singulorum drach. II. Excipe aceto, & fac pastillos. Vsu uero expetẽte, cum aceto aut posca illine eos qui ob crassos humores, aut spiritum flatuosum dolent. Sed & dropace, & sinapismo utendum est. Itemq; ex thapsia pastillo. Quin & medicamentum ex atramento scriptorio mirifice in eadem causa auxiliatur, & utendum est eo in his, uelut in libro de compositis medicamentis dicetur. Sed & hoc mirandum est ad hemicranicos ob crassum ac uiscosum humorem. Euphorbij partem I. castorij tantundem, aqua excepta in aurem inde, eam quæ est à dolente parte, & in balneum introire iube, & ubi paululum immoratus est ita assumare, & consueto modo lauare. Hoc modo experientia cognitum est. Non absurdum autem fuerit etiam oleo ipsa excepta, in aurem instillare. Et medicamentum ad coxendicum morbum descriptum, diuturnos quoq; capitis dolores, & hemicranicos perfecte sedat. Ad hemicraniam diuturnam. Allij drach. IIII. ceræ drach. II. axungiæ ueteris drach. II. cantharidum drach. II. uesperi imposita, pernoctare sine. Mane uero pustulam rum- *Atramẽti scriptorij medicamentum*

pe,& parygro appellato emplastro cura. Aliud. Baccarum lauri decorticatarum drach.II.foliorum rutæ drach.II.sinapis drach.I.aqua diluta impone. At uero his qui à frigidis causis infestantur cōmodissimum hoc est, adeò ut sæpe semel ante balneum illitum, cito affectionem percurarit, ita ut post balneum penitus sanus æger euaserit. Olei sabini lib.I.ceræ quadrantem, euphorbij unc.I.Ex hoc dimidiam frontis partē illinito, iuxta temporalem uidelicet musculum. Verum in quibus non multa frigiditas est, gallæ & crocomagmatis æquales partes uino tritas illine. His uero qui ob calidos uapores aut humores caput dolēt, medicamenta ex euphorbio ne adhibeto. Apophlegmatismus pituitā per os detrahens ad cephalæam. Sinapis triti & in succum redacti cum aceto & melle trientem, staphydis syluestris drach.IIII.pyrethri drach.IIII.tusa, cribrata & mixta, in sole garga rissanda præbe. Si uero ob biliosum humorem, aut aliquam intemperiem, cephalæa sit diuturna, antea de capitis dolore relatis utendū est. At si etiam post hęc dolor perseueret, & neq; cucurbitulis, neq; hirudinibus pretermissis, & distributio per arterias suspecta sit, nihil absurdi est, etiam arteriarum retrò aures sectione uti. Verum in humidioribus etiam balnea naturalia rectè assumuntur.

De phrenitide. *Caput VI.*

Phrenitis PHrenitis membranarum cerebri inflammatio est, aliquando etiam ipso cerebro simul inflammato: aliquando caliditate præter naturam in ipso consistente. Causa uero morbi est, aut sanguis redundans, aut flauæ bilis humor. Quandoq; uero etiam flaua bilis superassata, & in atram transmutata, quando sanè grauissima phrenitis existit. Aliquando etiam cerebrum ex septo transuerso per consensum affectum, per dispersos in ipso neruos, affectionem sustinet. At uerò quæ circa ardentissimarum febrium uigores, & *Mentis emotio* quæ ex stomachi per consensum affectione contingit mentis emotio, phre-*Delyrium* nitis non est, sed solum delyrium. Consequūtur in his qui propriè phrenitici sunt, uigiliæ quidem in totum. Quandoq; uero etiam somnus turbulentus, adeò ut exurgant, & exiliant, & furiosè clament, qui quidem ob sanguineum humorem affecti sunt, cum risu: qui uero ob flauam bilem, cum ferocia: quemadmodum qui ob atram bilem, furiosè adeò ut contineri nō possint, obliuiscunturq; & eorum quæ dicuntur, & quę fiunt ab ipsis. Et oculos sanguinolentos habent, ipsosq; fricant quandoq; squallidos, quandoque la-*Gramiæ in oculis* chrymantes aut gramijs oppletos. Et lingua exasperatur, & ex naso sanguinis destillationes fiunt, & floccos legunt, & festucas uenantur, & febrem acutam habent per totum morbi tempus, febre in alto malignè latitante. Et pulsus paruos ac languidos cum quadam duricia habent. Et respiratio magna est & rara, cerebro primariò affecto. Si uero per consensum ex septo transuerso phrenitis fiat, & respiratio inæqualis est, & præcordia reuelluntur, & caliditatem multam habent. Sicut rursus his qui ex cerebro affecti sunt, partes circa faciem calidæ, & subsanguinolentæ sunt, & plenas uenas habent. Quòd si etiam pituitosus humor ammixtus fuerit bilioso, quemad-*Sopor uigilans* modum causam, ita etiam nomen compositum acquirit. Vigilans enim sopor appellatur. Bilioso etenim humore superante, tales uigilantes phrenitici sunt. Pituitoso uero rursus prædominante, soporosè rursus in somnū de-*Catochos* labuntur. Vetustiores Galeno catochon, id est soporis detentionem appel-*Catoche* lauerunt. Catochen uero & catalepsin, id est appræhensionem, recentes.

Curatio phrenitidis.

Siquidem uires permittunt, uenam cubiti secare oportet statim, & multum sanguinis detrahere. Si uero delyrans æger manum non porrigat, aut etiamsi porrigat, timor sit sanguinis eruptionis, dum post euacuationē manus sæpe lancinatur, ex eo quod furiosè æger turbatur: rectam in fronte se-*Venæ frontis sectio* cantes uenam semel sufficienter detrahamus, & infusis per clysterē utemur, ex oleo aut rosaceo, cum ptisanæ succo. Vigilijs autem superantibus, rosaceo, aut

A ceo, aut rosaceo cum aceto caput inungemus, aliquando calida aqua prius ipsum perfundentes: & medicamentum ex papaueris capitibus dabimus, si non uires debiles prohibeant. Sed & alia ad uigilias, ex supra relatis huc transferenda sunt. Decumbat autem æger in loco lucem ac temperiem moderatam habente, & in quo non sint uariæ picturæ. Hæ enim turbationem inducunt. Ingrediantur autem eò ad ipsum amici grati, & commode compellent, quandoq; leniter placantes, quandoq; etiam austerius perterrentes. Alimentum uero primum sit aqua mulsa. deinde ptisanæ succus, & sorbitiones ex alica, cum aliqua iucunda potione, uelut est fauorum cremor, aut hydrorosatum, aut rhodomelum, aut dulce hydromelum. Nam quod à Cebyra affertur hydromelum uinosum in paruis uasis, reprobandũ est, ut quod peiora detrimenta quàm uinum in talibus inducat, & præsertim in capitis affectionibus, & ante concoctionem. Et panem ex aqua lotum exhibemus, & intyba ac lactucas coctas. Si uero multus feruor sit, etiam cruda hæc danda sunt, & cucumeris internam partem dare conuenit itemq; peponis, & rhodacena, ac consimilia. Ab aqua frigida hos abstinere oportet, maxime si ex septi transuersi consensu, causam affectionis compererimus. Si uero urina ipsis ob dementiam, uelut uerisimile est, supprimatur, fomentum adhibebimus, & oleo & aqua calidis pectinẽ ac uesicam perfundemus. Deinde digitis manus ad locos admotis, ad mictionem irritabimus. Et decumbentibus ipsis reliquum corpus oleo calido illinemus. Nam in quiete, quantũ eius fieri potest, conseruandi sunt, si ualde diuites fuerint, ut à famulis contineantur: sin minus, uinculis constricti. Vires enim concidunt ex inordinato motu. Sed & propter alium modum, ligamentis pedes prius persusi constringantur ac contrectentur, reuulsionis uidelicet gratia. Si uero longior, & ægre solubilis fiat affectio, ab his quę soporem inducunt abstinendũ est, addenda uero ad capitis irrigationes ea quæ discutere solent, uelut est men-

B tæ succus, aut serpilli, aut calaminthæ, aut rutæ. Et tunc quoq; errhinis in nasum datis utendum est. Post septimum uero diem, si uiscera fuerint inflammata, cataplasmatis ex semine lini, & cruda ordeacea farina, cum aqua & oleo mitigabimus. Postea uero etiam cucurbitas leues, aut etiam cum scarificatione adhibemus, tum his ipsis, tum occipiti ac spinæ. Si uero corpus squallidum & adustũ esse coniectaueris, etiamsi adhuc febricitent, balneis aquæ potabilis, & largiore illitione utendum est: & uinum dandũ tenue, ac parum aquæ ferens, ad uirium refocillationem, nequaquam uerendo mentis emotionem ex ipso, uelut par est, futuram. Aut enim non contingit, declinatione instante: aut etiam si fiat, facile sedatur. procedente uero declinatione, etiam gestationibus utendum est, & conueniente uirium refectione. faciendæ sunt autem uirium refectiones, ita ut caueant ebrietates, iras, ciborum corruptiones, & præ omnibus solis ardores.

Cebyraticum hydromelum

Rhodacena

De cerebri inflammatione. Cap. VII.

Cerebrum inflammatum sępe intumescit, adeò, ut futuræ in capite dispàrentur. Et dolor maximus ac perseuerans consequitur, & anxietas multa: & rubor circa faciem multus consistit cum tumore, & oculi pronui fiũt, & caput intumescit. His uenam secare oportet, & de cubito euacuare. Sed & ex naribus, & uenis sub lingua, sanguinem euacuare oportet. Vtere etiam irrigationibus & cataplasmatis ad capitis inflammationes idoneis, quæ humectare ac concoquere possunt.

Cerebri inflãmatio

De cerebri erysipelate. Caput VIII.

Fit & erysipelas, id est ignis sacer, in cerebro, & æger hæc patitur. dolet caput totũ, & flãmas in ipso esse putat. Et facies ægroti frigida est ac subpallida, & os siccatur. proinde ita affecto uenã secato, & maxime uenas sub lingua diducito, & frigefactoria adhibeto, quibus etiã ad alia erysipelata utimur.

Erysipelas cerebri

De lethargo. Caput IX.

Lethargus qui læsio est partis animæ rationalis, locum quidem eundem habet,

Lethargus

habet, quem etiam phrenitis, cerebrum dico, materiam uero cōtrariam. Ex pituita enim humidiore ac frigidiore cerebrum perrigante oboritur. Consequitur lethargicos febris debilis, non ualde mordax, cum delatione in soporem. Pulsus his magni & rari ac undosi sunt. Respiratio ualde rara ac debilis. Et somnolenti semper sunt, & ægre excitari possunt, & difficulter respondent etiamsi interrogentur, & obliuiosi sunt, ac mente moti. Hiant assidue, & quandoq; hiantes permanent, uelut qui os claudere obliuiscantur. Egerunt per aluum plerūq; humidiora. Quibusdam uero uice uersa uenter reficcatur. Vrinas mingunt quales sunt iumentorū. Quidam etiam tremūt & exudant. Porrò soporis species quæ caros appellatur, quum ex eadem sit materia qua lethargus, ab hoc differt, eo quod febris soporem illum præcedat, & uehementior est: sequitur autē ad lethargum. differunt item in eo, quod sopor etiam ad alia symptomata sequatur. Nam & ad febrium exacerbationes sępe accedit, & ad morbum comitialem, & ad cerebri compressiones, aliquando osse in fracturis, aliquando membranarū custode, anteriorē cerebri uentriculū constringēte. Lethargus uero propriā quandā constitutionem habet.

Caros, soporis species

Curatio lethargi.

Permittentibus uiribus etiam hic uenam secemus. Si uero non permittant, infusis per clysterem acribus utemur. Aegrum autē in domo ampliore reclinabimus, quę moderatam habeat lucem, & caput irrigabimus oleo, cui castorium sit ammixtū. Quidam pro oleo, rosaceo cum aceto, unà cum castorio utuntur, corroborantes simulq; calefacientes per hoc caput. Reliquum uero corpus, & maxime extremas partes, oleo ueteri illinunt, & cum nitro tosto, aut pyrethro, aut pipere, aut grano cnidio uellicāt. Potest & ceratum ex his cum castorio factum in usum assumi. Odoramenta uero adhibebimus thymum, aut origanum, aut pulegium aceto tritum. Os autem, & partes circa palatum, sinapi trito cum modico melle illinemus, ita ut etiam per digitos pituitam affixam auellere conemur. Si uero admiserint, etiam apophlegmatismo utere aceto mulso, cum hyssopo, aut pulegio, aut origano, aut etiā ipso sinapi. In potu uero dato aliquod ex his quæ cito transeūt, oxypora græci appellant, & maxime diospolitici cochlearium unum cum posca. In diuturnis ac tremulis etiam castorium dandum est, scrupulorum duorum aut trium pondere. Si uero copia humoris sit, & non aliud quid impediat, etiam scammoniæ scrupulum unum castorio addemus. Perseuerante uero affectione, raso capite fomentum adhibere oportet ex sale & milio, ac similibus in sacculis. sinapismis item in capite, & sternutatorijs uti. Deinde cucurbitas occipiti affigere, partim leues cum multa flamma, partim cum scarificatione. Naturales etiam excretiones assidue irritare oportebit infusis per clysterem, & urinam cientibus. Pecten autem oleo rutaceo, aut sicyonio, cum modico castorio rigetur. Frequentius quoq; irritanda est deglutitio, ita ut calidæ aquæ aliquam ex iucundis potionibus, maxime fauorum cremorem ammixtum, per angusti oris uascula instillemus. Et si alicubi circa medias partes inflammatio aliqua fuerit, etiam hęc curanda est per irrigationes ac cataplasmata. Naribus autem admouendum est sinapi aceto tritum, aut castorium ustum. Alantur ex ptisanæ, auenæ, aut alicæ succo, cum aceto mulso, aut sale, aut pulegio, quandoq; quotidie, quandoq; alternis diebus. Post cibum extremæ partes deligentur, aut etiam multū refringantur: & crura uellicentur, & quandoq; pili ex ipsis uiolentius euellantur, quo excitētur. Sed & rubificationes fœmorū ac crurū sæpe cōmodant. Declinātē uero affectione, statim gestationibus cōuenientibus utendū est, & ad balneū deducātur, & refectoriæ diætæ ductus cōuenienter assumatur.

Vellicantia corpus

Oxypora

B

De catocho, id est soporis detentione, siue uigilante sopore. Cap. X.

Catochus. Sopor uigilans

HVius morbi constitutionem in capite de phrenitide iam diximus. Si gna uero ut in summa dicam, communia quodam modo sunt phreniti dis ac lethargi, iuxta materiam prædominantem euariantia. particulatim autem

A autem hæc. Detinetur æger supinus, extentus, & quandoq; subtumidam ac liuidam moderate faciē habet, uel ut lethargici: quādoq; rubor in ipsis efflorescit, & supernam palpebram sibi reuulsam esse putant ac eminere, ut neq; nictare possint. Nequaquam autem respirare uidetur, sed uelut mortuus iacet. Pulsum habet paruum & languidum, & uehementer densum. Et urinę, & aluus suppressa sunt, aut modice feruntur. Et qui moderate habent, infusum aliquem liquorem deglutiunt. Victi uero, ad nares relidūt. Qui igitur pituita bilem superante affecti sunt, eos à lethargicis discernimus, eo quòd neq; tument, neq; liuidum colorem habēt, uelut lethargici, præterquàm modice sanè, & quòd moderate exudant. In maiore uero periculo uersantur, quibus uigiliæ multæ adsunt, & urina supprimitur, & spirandi difficultas intenditur, & exudant, & quibus potus ad nares reliditur. At si mulier ita affecta fuerit, discernetur a b ea quæ uteri strangulatione correpta est, ex eo quòd naturaliter facere uidetur, & loquentes sentiat, & quòd excitatur, & rursus in somnum delabitur. Aliquando uero soporis detentionē, aliud esse dicunt à uigilante sopore, quod non amplius compositam, sed simplicem quandam causam habeat. frigidiorem enim & sicciorem materiam, quæ posteriorem cerebri uentriculum obturauit, eam affectionē efficere. Qua correptus æger derepente, in illa figura manet, in qua correptus est, stans uidelicet, aut sedens; aut clausis oculis, aut uidentibus & apertis. Quapropter etiam catochos id est detentos, ipsos ueteres appellarunt. Recentiores autē catochen, & catalepsin, id est appræhensionem ac detentionem appellaue runt affectionem ipsam. Curatio uero similis relatis est, sed euarians iuxta symptomatum diuersitatem.

Catochi differentia ab uteri strangulatione

Catochi
Catochē

Curatio catochi.

Etnunc quoq; uenæ sectionem adhibere oportet, & maxime in quibus
B facies rubicunda est, uiribus rursus consentientibus: aut infusis per clysterem uti. quandoq; excitantibus, pituita prædominante: quandoq; mitigantibus, bile redundante. Eodem modo etiam aliorum auxiliorū ductu utendum est, & similiter nutriendum, quandoq; quotidie, quandoq; alternis diebus. Est autem ualde periculosa affectio, si ob aliquod cibi aut potus peccatum fiat. In his itaq; cogere ipsos oportet, ut statim uomant, & in cibi contractione custodire, & aluum irritare, & irrigatione uiscerū ex cumino, aut ruta uti. Qui uero propter ebrietatem affectione correpti sunt, post solutā crapulā, humidiore alimento curentur, talis est ptisanæ succus. Caput quoque conuenientibus illitionibus rigetur, si æstas fuerit, frigidis: si hyems, tepidis. Si uero crapula nequaquàm soluatur, neq; ad sobrietatem redeat, pro desperato relicto ipso, longè fugere oportet.

Ebrietas causa catochi

De amißione memoriæ ac rationis, & de sopore ac fatuitate. Cap. XI.

Memoriæ amissio aliquando per se contingit, aliquando etiam cum aliqua rationis læsione: quemadmodum etiam rationis læsio per se prius contingit, & deinde memoriæ læsio sequitur. Vtrisq; uero affectis, fatuitas appellata consistit. Causam uero habent communem, consistentem ac constituentem ipsas intemperiem. Verum si hæc humida solum fuerit, & memoriæ & rationis uitiationem inducet, & torpores, & in somnum delationes, & somnos longos ac profundos. Si uero cum frigiditate, sopores & lethargos. Eodem modo etiam siccitas, sola quidem uigilias inducit: cum caliditate uero, delyria, & phrenitidas. Consistunt autem hæ intemperaturæ quandoq; in humoribus, quandoq; in cerebri uentriculis, aut in ipsius uasis, aut in dispersa humiditate, aut in ipso cerebri corpore, aut etiam musculis temporalibus tale quid perpetientibus. Si uero humores fuerint inter se permixti, etiam affectionem talem inducent. Vtrum autem simplex sit, aut composita intemperies efficiens, ex eorum quæ excernuntur specie cognosces. Nam quòd memoriæ & rationis amissio, ex frigiditate proueniat, scimus: An uero cum humiditate aut siccitate coniuncta sit, ex his quæ excernuntur

Memoriæ amißio.
Rationis læsio
Fatuitas

nuntur discemus, & ex ægri habitu ac temperamento, & ex uictus ratione, 4
temporeq; anni ac regione. Curatio. Si quidem frigida fuerit intemperies, calefacere oportet: si uero cum humiditate, insuper siccare. Si rursus cum siccitate, humectare simulq; calefacere. Eodem modo etiam in intemperie calida, frigefacere: si uero etiam siccitas sit, etiam humectare. Si cum humiditate, frigefacere simulq; siccare In quibus autem sanguineum humorem redundantem compereris, uenam secare, aut infusis per clysterem uti acribus, deinde etiam hieram dare, & apophlegmatismis uti, & unctiones adhibere capiti, frigefacientibus ac siccantibus ad oleum ammixtis, rosis inquam, ac myrto, & lentisco, ac similibus. Sed & toti corpori prospiciendum est. Si uero ex ardore solis ac lassitudine, oborta fuerit intemperies, intendum est irrigatione capitis ex aceto & rosaceo, & reliquo ductu frigido ac humido, tum aliàs, tum in cibo ac potu. Si uero soporis species caros appellata, ad fatuitatem, aut obliuionem accedat, etiam huic prospiciendum est, uelut antea in lethargicis diximus, ubi etiã discrimẽ ipsorũ exposuimus.

Caros, soporis species

De uertiginosis. Caput XII.

Vertiginis affectio ex frigido ac uiscoso humore cerebrum occupante conflatur, unde ex parua occasione promptè etiam hi cõcidunt, quandoq; dum circumagi quædam uident forinsecus, uelut rotas, aut turbines: aut dum etiam ipsi circumaguntur. quandoq; uero etiam capite calefacti, dum commouentur humores in ipso, aut etiam spiritus: Aliquando uero dum anteriores cerebri uentriculi comprimũtur, circa caluariæ fractæ perforationes. In quibus etiam uehementes dolores fiunt. præcedit autẽ in his qui ex primaria capitis affectione afficiũtur, dolor in ipso uehemens, & sopor, & aurium sonitus. Et quibusdam olfactus læditur, quibusdam gustus. Qui uero ex oris uentriculi consensu afficiuntur, eos cõsequitur osculi uentris morsus, & nauseæ quoq; concomitantur. Curatio. Vertiginosos in aggressione consistentes excitare oportet, & idoneorum odoramentorum usu, & frictionibus, & consimilibus. Vbi uero in remissione sunt, ad destruendam affectionem, uenam primũ secare oportet. deinde per hieram purgare. Et tempore interposito, infuso per clysterem acri utendum est, ex centaurij aut colocynthidis decocto. Post tales autem euacuationes, lancinandum est caput localiter, per cucurbitas occipiti affixas cum scarificatione. & post hæc, pituitam per os detrahentibus ac sternutatorijs utendum est. Verum in quibus caliditas capitis, & aurium sonitus est, utpote uaporibus calidioribus per arterias allabentibus, etiam arteriarum sectionem assumimus retrò aures, quemadmodum in chirurgica tractatione dicetur. 2

Vertigo

De morbo comitiali. Caput XIII.

Morbus comitialis qui conuulsio est totius corporis, cum principalium actionum læsione, aliquando in ipso cerebro consistentem causam habet: aliquando in ipsius uentriculis uniuersis. Hæc autem est quandoq; pituitosus, quandoq; a trabiliarius humor. Quin & propter os uentriculi per consensum oboritur: quemadmodum etiam in colicis, uelut in tractatione de illis dicetur. Aut etiam ex aliarum partium distributione, aura aliqua frigida ad cerebrum perueniente, aliquando à crure, aliquando à digitis manus. Visus est quoq; aliquando ab utero in aliqua muliere, quo tẽpore prægnans fuit. post partum autem sedatus fuit. Fit hæc affectio maxime pueris, & ex his amplius recens editis. postea uero etiam adolescentibus, & in uigore consistentibus: minime autem adultis & senibus. præcedit igitur in comitialibus corporis & animæ seditio, inuoluntaria, & tristicia, & familiarium obliuio, & insomniorum uisiones turbulentæ, & capitis dolor, & repletio capitis assidua, maxime ex iracundia, & faciei pallor, & linguæ motus inordinatus. Quidam etiam ipsam mordent. At in his qui per consensum ex stomacho afficiuntur, etiam ipsius stomachi palpitatio præcedit, & agitatio ac morsus: & in inedijs, aut dilatis cibis exacerbantur. Instante uero iam

Comitialis morbus

Præcedentia morbum comitialem

Palpitatio stomachi

A roiam symptomate, collapsio ipsis derepēte contingit, & cõuulsio, & quandoque nihil significans exclamatio. Præcipuum uero ipsorum signum est oris spuma, quum reliqua etiam alijs morbis quodam modo communia sint. Quibusdam autem etiam urina & stercus inuoluntariè excernitur. aliquibus etiam semen. Quum igitur in aliquibus acutissima sit affectio, cito occidit, tum exacerbationum assiduitate, tum symptomatis uehementia. In quibusdam uero in longum extenditur, adeò ut si non circa pubertatem, aut lunares purgationes, aut impręgnationes soluta fuerit: aut si post hoc tempus contracta fuerit, plerunque commoriatur, præterquàm si conuenientem curationem consequatur. Declarant autem comitiales suffita hæc, bitumen, lapis gagates, cornu caprinum. In cibo uero acceptum hepar hircinum, & hepatis dum assatur odor. Curatio. Si adhuc puer infans fuerit qui ægrotat, nihil curiose moliri oportet: nam & ætate ad biliosiorem ac sicciorē constitutionem transeunte, & uictu ad moderationem commutato, plerunque sua sponte affectio sedatur. Oportet autem uictus rationem non solum infantibus, sed etiā nutricibus ac lactantibus prospicere. Qui uero post puerilem ætatē in comitialem illapsi sunt, his conuulsas ac distortas partes pinguiter irrigare oportet, & deligareque ac dirigere. Deinde disparato ore, digitū aut pinnam oleo irino illitam immittere, ad pituitæ eductionem. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, ueluti peucedano, succo cyrenaico, bitumine, pice cedræa. Post exacerbationes, si nihil impediat, utendum est uenæ sectione in cubiti flexura. Si uero nihil remittat exacerbatio, extremæ partes sinapismo integantur, & cucurbita præcordijs affigatur. Si neque ad hæc remissio contingat, minimum spei est. Et tamen confidens medicus castorium per uim ori infundat, & cyrenaicum succum cum melle & aceto. Et per sedem infundat centaurij decoctū, aut colocynthidis. Qui uero exur
B gunt ab ipso morbo comitiali, post refectionem, purgatione per hieram euacuandi sunt. Atque hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Consequenter autem quæ ad inueterati destructionem commodant tra demus. Affectos itaque in aquæ potu diu continere oportet. Et in curationis aggressione uenā secare, si nihil prohibeat: & interpositis quatuor aut quinque diebus corpus reficere, & sic purgatorio medicamento euacuare, maxime quidem ueratro nigro, aut colocynthide, aut certè scammonia. Oportet autem ueratrum citra internam partem tusum ac cribratum, aquę mulsę cyathis quinque uel sex inspergere: aut melle cocto excipere cum modico pipere. Colocynthidem uero eiecto semine, medullam adhuc habentem passo exple, & per totam noctem sine. Mane uero passum euacuatū bibendum præbe. Vtendum etiam purgatorio medicamento ex ueratro albo, est autē hoc. Baccarum lauri depuratarum drach. VIII. piperis albi drach. VIII. alypiadis drach. VIII. euphorbij drach. VIII. ueratri albi drach. VIII. hæc pro una uice præbe, cū passo quod est in colocynthide. probe per uomitus purgat. post sufficientem purgationem, lauare ipsos oportet. Tertio post die cucurbitæ affigendæ sunt cum scarificatione præcordijs ac dorso. Deinde multis diebus interpositis, & corpore refecto, hiera ex colocynthide danda est. postea capiti ac occipiti cucurbitæ affigantur. Sequenti die cataplasma adhibeatur ex pane cocto in aqua mulsa, & contrito cum amygdalis amaris, aut serpillo, aut menta, aut calamintha, aut ruta: & ad tres dies hoc faciendum est. Et postea caput radatur, & peucedani succo in aceto dissoluto, in quo spondylium coctum est, illinatur. Interpositis autem rursus aliquot diebus, & corpore refecto, antidoti ex colocynthide obolos IX. in aqua mulsa dato. Et rursus interpositis diebus antidotum dato. Deinde sternutatorijs utere. Et post quinque aut decem dies castorium in aqua mulsa præbe. Et rursus interposito tempore centaurij & colocynthidis decoctum per clysterem infunde. deinde rursus hieram præbe: & consequenter pituitam per os & nares detrahentibus utere. deinde sinapismum capiti adhibe. Oportet

Veratri nigri præparatio *Colocynthidis præparatio* *Medicamētum ponderis sui aspecti*

Acrium esus item acrium esu tempestiue uti. prodest his & acetum mulsum scilliticum quotidie bibere. Et mel in qua scilla contabuit cochlearij mensura. Victus ratio his conuenit incidendi ac attenuandi uim habens, & proinde capparis & salsamentum assidue in cibo competit. Abstineant autem à carnibus, & leguminibus, & uino largiore, Venereq; multa, ac à balneis, & à sinapi, & à potu statim post balneum, præsertim uini meraci. Vtantur exercitijs & frictionibus, ita ut postremum omnium caput deficrent.

Curatio comitialis ex stomacho oborti. Si uero stomacho primario affecto affectio fiat, bonam concoctionem ægroto prospicere oportet, & circa tertiam horam panem diligenter præparatum exhibere, ex uino dilutole uiter adstringente ac albo. Dato etiam his de medicamento ex aloë, bis aut ter singulis annis. Noui autem inquit Galenus, puerum quendam, qui omnino non correptus fuit à morbo, ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem de collo suspensam. Sed & agaricũ comitialibus prodest, seseliq; ac spondylij semẽ ac radix. Et aristolochia rotunda ex aqua pota. Auxiliatur etiã his magnopere scarificatio crurũ si frequenter adhibeat.

Pæoniæ radicis de collo suspensio

Curatio comitialis ex aliqua parte oborti. Quum symptoma futurũ est, ubi senserint partem, siue manus sit, siue pes, laqueo superpositam partẽ fortiter appræhendere oportet. In remissionibus autem curationem moliri, ex ustorijs medicamentis aliquod parti adhibendo, uelut est lepidium, & quæ ex cantharide constant, & similia. Acetum quoq; mulsum Iulianium comitialibus magnopere prodest, particulatim materiam excutiẽs. Post omnia relata, & theriaca, & balnea naturalia, locum habent. Per totum uero uitæ tempus caueant maxime cruditatem, & nutrimenti ingestionem ante concoctionem, & cibos crassi succi, & cibi dilationem, & uehementem ad Venerem impetum, & multi uini potum, & potum post balneum, uelut dictũ est, præsertim uini meraci, & uina ualde uetusta ac crassa, & acria odoramẽta, & quæ caput replent, & ne intente inspiciant ex alto, & ne diutius moram trahant in balneo, & ne caput ardori solis exponant.

Acetũ mulsum Iulianium

De melancholia, & insania, & his qui numine afflati putantur: Caput XIIII.

Melancholia

Hypochondriaca melancholia

MElancholia delyrium quoddam est citra febrem, ex atrabiliario humore, qui mentem occupauit, maxime oriens, quandoq; ipso cerebro primario affecto, quandoq; una cum toto corpore permutato. Sed & tertia melancholiæ species est, quam flatuosam & hypochondriacam, id est præcordialem nominant, ex inflammatione præcordiorum circa stomachũ oborta, quæ aliquando auram quandam prauam, aliquando etiam de humoris essentia partem, ad cerebrum transmittunt. Signa omnium cõmunia sunt, timor, tristitia, hominum auersatio, & quòd putant aliqui se animalia bruta esse, & illorum uoces imitantur: aliqui uero uasa testacea se esse putant, & ne frangantur timent. & quidam ex ipsis cupiunt mortẽ, quidam uero rursus timent ne moriantur. Et aliqui semper rident, aliqui plorant. Quidam uero etiam putant se ab aliquibus maioribus potestatibus impeti, & futura prædicere, uelut numine afflati, quos etiam priuatim numine afflatos nominant. propria uero signa melancholicorum per consensum totius corporis sunt, gracilitas corporis, & nigricia, & hispiditas, & habitus atrabiliarius, aut ex natura, aut acquisititius, per curas quasdam, aut uigilias, aut uitiosorum ciborum ingestiones, aut hæmorrhoidum aut mensiũ suppressionem. Eos autem qui propter præcordia melancholici sunt, cruditates declarant, & acidi ructus, & ardor ac grauitas ipsorũ: & quòd reuulsum est præcordium, & aliquando etiam inflammatũ, maxime circa initia. Deinde ubi hæc maiora fiunt, sequuntur melancholica symptomata. Et hæc leuantur concoctionibus, aut excretionibus, aut flatibus pluribus, aut uomitibus, aut ructibus. Nullo uero ex his, aut omnino paucis ex ipsis cõtingentibus, signa melancholica apparentia cerebrum primariò affici indicant, ex atrabiliario humore. Si uero aliquando flauæ bilis nimium assatæ, mutatio in atram

Numine afflati

A atram fiat, insaniam, maniam appellatam, inducet: in qua ferino modo furiunt, adeout eos qui minus prouide cum ipsis conuersantur interficiant. *Insania*

Curatio. Eos igitur qui ex primaria cerebri affectione melancholici sunt, per balnea assidua, & boni succi ac humidum uictum curare oportet, unà cum conueniente animi iucunditate, citra aliud auxilium, ubi nondū ob temporis longitudinē, humor affligens difficulter euacuari potest. nam si contra habet, fortiores & magis uariegatas medelas adhibere oportet. Purgare igitur ipsos conuenit ab initio, epithymo, aut aloë. Horum enim etiamsi modicū singulis diebus acceperint, maxime prodest, & leniter subducit. Purgatione igitur facta, uelut dictum est, absinthium dandum est, ita ut modo herbā in aqua maceres & coquas, & inde cyathos duos exhibeas: modo succi drachmæ dimidium aqua liquefacias, ac assidue præbeas. Sed & aceti acerrimi parum insuper sorbeat dormitū iturus. pleraq; etiam ob somnia in hoc tincta edat. præstat autem aceto ammixtam esse scillam, & polium, & tenuem aristolochiam. At uero ubi in incipientem morbum propter totius corporis consensum, uelut dictum est, incideris, & corpus fuerit compactum, omnino à uenæ sectione incipiendum est. post sectam autē uenam, refectis uiribus deorsum purgare oportet, per cucurbitam syluestrem, & per ueratrum nigrum, medicamento dato. Sed & hæmorrhoidum ora aperiemus, & menses proliciemus, si ob horum suppressionem affectio fuerit oborta. Commodæ sunt etiam urinam cientes facultates, & sudorū purgationes. Si uero ob præcordiorum afflictionem constiterit affectio, etiā horum curam habere oportet, & fouere ipsa irrigando, rutæ, anethi, absinthij, pulegij, seminis uiticis, & baccarum lauri decocto. Nam hæc & dolores mitigant, & flatus minuunt. Coquantur autem in oleo, & imponantur. Habeant etiam horum cataplasmata, ea quæ ad flatus faciunt, apium, aut anisum, aut cuminum. Nec malum est & cyperum, & iridem, & rorem marinum, in cataplasmata addere. Sinenda uero sunt hæc, ut diu incumbant, etiam per diem, & ubi cibum accepit, & ubi ieiunus adhuc est. Postquàm autem detraxeris, aliud operimentum, lanam latam imponito. Sed & cucurbitis utere, ad flatus quidem, leuibus: ad dolores uero & inflammationes scarificatione facta. Cæterùm curationi attendendo, neq; sinapis obliuiscere, utereq; etiam acribus smegmatis, & dropacibus, & in dorso, & ad uentrem. In ineteratis porrò optimū auxilium est purgatio ex ueratro per uomitum. Victus autem omnibus melancholicis boni succi, & moderate humidus conuenit, ita ut uitent bubulas ac ceruinas carnes, & lenticulam, & brassicam, & cochleas: uina item crassa ac nigra, & in summa, omnia quæ atram bilem generant.

Aloë usus quotidiani

Absinthij potus

Atram bilem generantia

Curatio insaniæ. Insanientes quoq; similiter ueluti melancholicos curabimus. priuatim uero horum capiti rosaceum, & acetum ac rosaceum adhibebimus. Et uena ipsis secta, per picram antidotum purgabimus. Hirudinibus quoq; ad caput utemur. Maxime autem ipsis prodest hippomarathri radix ac semen, si in aqua bibantur. Bryoniæ item radicis drachma una cū aqua quotidie. Si uero delyrantes ad purgatoria medicamenta bibenda induci nequeant, ammiscenda sunt ipsa latenter, quandoq; edulijs ipsorū, nimirum buccellis, aut caricis, aut palmulis: quandoq; etiā potibus. præ omnibus uero aut uinciantur in lecto, ut ne mali quippiam faciant sibijpsis, & his qui ad ipsos accedunt: aut intra sportam cancellatim textam cōclusi, in lecto ex alto suspenso, in altum attollantur.

De incubo. Caput XV.

EPhialten id est incubum, aliqui à uiro nominatum esse dicunt, aut ab eo quod hi qui in hac affectione constituti sunt, aliquem sibi insilire ac incumbere imaginantur. Themison autem decimo epistolarum libro Pingalionem id est Suffocatorem nominauit, à suffocando uidelicet nomine imposito. Consistit autē circa crapulosos, & assidua cruditate laborantes. His

Ephialtes

Pingalion

uero qui in hac affectione constituti sunt, adest æger motus, & torpidus sensus in somnis, suffocationis imaginatio, & uelut irruente aliquo oppressio, cum exclamandi impotentia, aut uociferatione nihil significante. Quidam uero imaginantur etiam audire se eum qui in ipsos irruit, & Venerem appetere, uerum fugere, digitis ad apprehendendum contractis. Cauendum igitur est malum ab initio. Nam ubi diu durat, assiduè nocte irruens, magnos morbos, syderatione, aut insaniam, aut comitialem denunciat, ubi ad caput feratur causa. Quæ enim comitiales interdiu, ea incubo oppressi dormientes perpetiuntur. Oportet igitur uenam secando, & purgationes adhibendo, totum affecti corpus euacuare. Maxime autem opitulatur his ueratrum nigrum drachmæ unius pondere, si scammoniæ obol. III. ammi, sceas, & quædam odorata, anisum, daucum, petroselinum. Sed & ex cucurbita syluestri hiera magnopere auxiliatur. Est autē Rufi. Victus sit tenuis. & flatuosa uitare oportet. Opitulatur ipsis & pæoniæ semē: ex eo uero quindecim grana nigra cum aqua trita, assiduè bibenda dato.

Incubus nocturnus comitialis morbus

Hiera Rufi

De Lycaone. aut Lycanthropia. Cap. XVI.

Lycaones Lycanthropi

QVi lycanthropia corripiuntur noctu exeunt per omnia lupos imitantes, & ad diem usque circa monumenta uersantur. Cognosces autem ita affectum ex his signis. pallidi sunt, & obscurè uident, & oculos siccos, & linguam siccissimam habent, & saliua ipsis omnino non prodit. Sunt etiam siticulosi, & tibias eo quòd frequenter impingant, incurabiliter ulceratas habent. Ac talia quidem sunt signa. Verum nosse oportet melancholiæ speciem esse lycanthropiam: quam curabis tempore accessionis uenam secās, & sanguinem usque ad animi deliquium uacuans, & boni succi cibis ægrum nutriens. Vtatur etiam balneis dulcibus. Deinde lactis sero ad triduū usus, etiam purgatione per hieram ex colocynthide iterum atque iterū utatur. post purgationes autē, theriaca quoque è uiperis utetur, & reliqua quæ de melancholia dicta sunt adhibebis. Inuadēte uero iam morbo, irrigationibus somnū inducere solitis uteris, opio quoque nares illinēs dū ad somnū se cōuertūt.

De amantibus. Caput XVII.

Amoris affectio

Cura quid sit

AD cerebri affectiones etiam amores adiungere, nihil absurdi est, quum curæ quædam existant. Cura autem animæ affectio est, ratione in motu delassante constituta. Comitantur autem amantes hæc, Oculi caui sunt, & non lachrymantur, uerū apparent uelut uoluptate sint repleti. Et palpebræ ipsis frequenter mouentur: & quum reliquæ corporis partes non collabantur, soli oculi in amantibus contrahuntur ac concidunt. Pulsus autē amantium proprius nullus est, uelut quidam arbitrati sunt, sed qualis est curiosorum. Vbi uero eius quod amant recordatio incidit, aut per auditum, aut uisum, & præsertim derepente, tunc anima turbata, pulsus alterari contingit, & neque æqualitatem secundum naturam, neque ordinem conseruare. Hos igitur tristes & uigilantes, quidam ignorantes affectionem, illuuie & quiete, & tenui uictu consumpserunt. Verum sapientiores comperto amore, ipsos ad balnea, & uini potum, gestationesque ac spectacula, & ad audiendas fabulas animū ipsorum abducunt. Quibusdam uero etiam timorem impendere oportet. Nam qui semper amori uacant, ægrè desinentem affectionē habētu Oportet igitur & contentiones aduersus aliquos excitare, pro uitæ à singulis delectæ proposito, & in totum ad alias curas rationem transferre.

De syderatione, semisyderatione, siue resolutione. Cap. XVIII.

Syderatio

Semisyderatio

Resolutio

COmmuni neruorum principio affecto, quum ex hoc omnes corporis partes simul & motum, & sensum amiserunt, apoplexia id est syderatio appellatur affectio, ita ut simul etiam principales actiones læsæ sint. Si uero circa alteram partem obturatio fiat, semisyderatio & resolutio uocatur. At si circa unam aliquam partem læsio constiterit, illius partis affectio dicetur. Itaque Hippocrates ait, syderatum ipsi crus fuit. Seruatur igitur in syderatis breuis quædam respiratio, quæ si multum à naturali actione euariauerit,

maximam

A maximam affectionem inducet. Sin parum, breuem. pessima uero est quæ intermittit, aut etiam cum magna uiolentia contingit. Constituitur autem affectio aceruatim, frigida pituita principalissimos cerebri uentriculos implente. Si uero medullæ spinalis principium totum ita affectum fuerit, omnes infra faciem partes resoluentur, ipsa illæsa manente, eo quòd sensum & motũ partes quæ in ipsa sunt, à cerebro accipiunt. Si uero ex dimidia parte, semisyderatio illarum partium oboritur. At si olfactus patiatur, aut anterioribus cerebri uẽtriculis intemperiem adeptis, aut meatibus in ossibus, quæ instar coli sunt, obturatis, talis affectio contingit. Syderati itaq; iacent sine uoce, sine motu, sine sensu, absq; febre. præcedit affectionem, capitis aceruatus & acutus dolor, & uenarum iugularium eleuatio, & uertigo, & splendores oculis obuersantes, & extremarũ partium frigiditas præter rationẽ, palpitationesq; totius corporis, & æger motus, & dentium stridores inter dormiendum. Minguntq; uelut æruginosa, & nigra pauca, & farinæ crassæ similem subsidentiam habentia lotia. Contingit autem affectio circa ætatẽ senilem, pituitosioribus temperamentis, & tali uictu usis. Si uero quandoq; in iuuentute, & tempore æstatis oborta fuerit, magnam necessitatẽ indicat. *Dentium stridores inter dormiendũ*

Curatio. Syderationis affectio nunquam, aut raro curatur. præsentem enim mortem minatur. Si uero etiam soluta fuerit, plerunq; cum partis alicuius corporis resolutione discedit. Eis itaq; qui quomodocũq; curari possunt, statim uena secanda est. & si remissionem aliquam habuerint, repetita sectione detrahere sanguinẽ oportet, eadem aut sequenti die. Ventrẽ quoque acri infuso per clysterem subducere, muria ac melle permixtis. Deinde oleo multo sulphurato totum corpus illinatur. Et caput oleo chamæmelino, aut anethino, in quo coctum sit spondylium, aut calamintha. Instillanda est quoq; aqua mulsa. Et odoramenta adhibenda, opopanax, sagapenum, galbanum, aut castorium. Oportet etiam ore uiolenter aperto, digitũ aut pennam immittere oleo imbutam, ad eijciendum ea quæ in ipso hærent. Perungenda etiam est sedes his quæ flatus educunt. dandumq; acetũ mulsum, aut aqua mulsa in potu. Vtemur item pituitam per os detrahentibus, ex thymo aut origano coctis in aceto. Remissione uero cõtingente, tenerum & succulentum, & qui facile distribui possit, cibum exhibebimus. At uocis priuatione permanente, & uiribus permittentibus, etiam cucurbitas occipiti affigemus cum scarificatione, & si fieri possit etiam præcordijs. Deinde gestentur sella, aut lectica, aut pensili lecto. Frequẽtius etiam adhibenda sunt sternutatoria, & pituitam per os detrahentia. Post diem decimumquartum ad reliquas gestationes perducemus, & uocis ac loquelæ curã habebimus, & ueterem fauorum cremorem dabimus, cum micis panis, aut alica. Et postea dandum est etiam modicum de hiera. Post uigesimam primam diem ad balneum ducemus, & uinum uetus bibendum dabimus, calida aqua instillata. Et de cætero per balnea & unctiones faciemus refectiones. Degant autem si id fieri possit, in maritimis locis. *Syderatio est incurabilis* *Oleum sulphuratum* *Vocis priuatio*

Curatio resolutionis. At si resolutio fuerit partium omniũ, aut aliquarum, citra principalium actionum affectionem ac læsionem, etiam hic molestantem humorem euacuare oportet, qualiscunq; tandem fuerit. Deinde danda hiera, quæ & castorij partem habet, initio facto à dimidia drachma, cum pauco melle & aqua calida dissoluta, aut per se, aut piperis scrupulo dimidio addito. deinde quatuor diebus interpositis exhibeatur drachma perfecta: & postea sesquidrachma. deinde duæ & tres. Et rursus totidem diebus interpositis dentur drach. IIII. si modo æger sumere possit, adiecto mellis cochleario uno. Ipsis autem partibus imponere oportet medicamenta quędam discussoria, unà cum his quæ rubificare possunt, adiecto ad hæc castorio, aut pipere, aut pyrethro, aut rosmarini semine, aut euphorbio. Ad hæc prosunt irrigationes ex oleo rutaceo, aut sicyonio, aut ueteri. Cibi sint frumentacei, sorbiles, aut alioqui concoctu faciles, & non recrementicij. Cu- *Resolutionis curatio*

curbitæ affigantur partibus resolutis,si multæ fuerint,particulatim: si paucæ, uni. Post cucurbitas cataplasmata conueniunt ex pice, aut resina, aut manna thuris. Optime uero facit artemisia simul cocta, & calamintha, & conyza, & nitrum. Ammisceatur & aquæ parum, quæ & ipsa in coctura consumatur. Aluus rursus subducatur per aloën, aut polypodium, aut scammoniam, aut per pultem ex colocynthide. Fiant etiam pingues illitiones ex oleo uetusto, in quo scilla inueteratur ad dies quadraginta ad solem. Si uero hoc non adsit, coques in oleo scillæ sextantem, & illines. Aut rorismarini semine similiter præparato utere, & ceræ unciam adde, ut ne diffluat. Quod si etiam galbani, castorij, euphorbij, adarces, & nitri, singulorum semuncia addetur, medicamentosius reddetur. Commodat etiam exquisitè batrachium herba, si in oleo cocta ad solem inueteretur. potiones conueniunt, castorij drach. I. opoponacis magnitudo fabæ deglutita. Mirificè facit & sagapenum erui magnitudine in aqua mulsa. Et castorium cum opopanace. Et succi cyrenaici milij magnitudo. Prodest & ex tribus piperis generibus antidotus. Vtemur etiam acopis calefacientibus, & pituitam per os detrahentibus. post decimumquartum diem, solidiorem uictum exhibemus. Et multa oboriente utilitate, ad balneum ducemus. Post trigesimum, dropacem adhibere conuenit, & ad balneum ducere, & de cætero cataplasmata ex sinapi imponere, ita ut in his quibus & motus, & sensus perijt, attendamus ne nimium adurantur, eo quòd sensum non habent. In his autem qui sensus participes sunt, rubificationes solum adhibere oportet. Verum postquàm intumuerint, ad balneum ducere oportet, & ceratis mollibus curare. Sed & à uena uomitu utantur, & à radiculis præsumptis. Gestentur quoq; sella, aut curru, qui manibus aut iugo trahitur. de cætero uero ad naturalia balnea ducantur. Victus autem conuenit siccior, & modicus potus, & frictio. Siccos itaq; cibos edant, & sitim quantum possunt ferant.

Puls ex colocynthide — *Siccorum esus*

De resolutis per laxationem, aut distentionem.

Quandoquidem partes resolutæ aut conuelluntur, aut laxantur: & hoc aut à repletione, aut ab euacuatione, rursus attentione opus est, quando sanguinem detrahere oportet, & quando non. Et deinde in laxatis, adstringētia ad laxantia ammiscere, & frictionem intentam facere. In contrarijs autē, laxantibus solum uti, unà cum hoc ut molliter fricemus. Habeat autem oleū in laxatis, parum nitri, & fecis uini ustæ tritæ additum. perfundantur autē uehementer aqua calida, & maxime marina, in qua coctæ sint lauri baccæ, aut uiticis germina, aut sampsuchus, aut tale quippiam. Si uero æstas sit, natent etiam in mari. Rubificationes autem his maxime conueniunt. Proinde cædantur etiam partes ferulis, aut urticæ ramusculis. Si uero permaneat resolutio, carnem inter articulos mediam laxatam attrahere oportet, & cauterijs paruis ac tenuibus transmissis urere. Contractis autem partibus assiduè dropacem imponere oportet.

Natationes marinæ

De resolutione in singulis partibus consistente.

Resolutio partium quæ ex nerui diuisione cōtingit, incurabilis est. Quæ uero ex intemperie, aut humore aliquo oboritur, in cōmuni quidem ex relatis remediorum facultatibus opem sentit. Sunt autē & propriæ quædam ad singulas ex ipsis, quas subijciemus. In his igitur qui canino modo cōuelluntur, maxillam in contrariam partem per capistri deligaturam reduces. Conuenit & sanguinis detractio à uasis sub lingua, & cucurbitæ primo uerticulo affixæ, & pituitam per os detrahentia, & purgationes per narium infusa. Nosse igitur oportet non eam maxillam quæ distorta apparet, resolutā esse, sed oppositam. At si deglutitio resoluta est, cucurbitas mento affigere oportet, & medicamenta illinere ex castorio, & sagapeno, ac succo parthico. prodest & acrium gargarismus. Si uero lingua resoluta est, secandæ sunt in ipsa uenæ, & cucurbitæ mento affigendæ, & apophlegmatismis ex sinapi utendū, & exercitijs linguæ. Quod si uocis instrumenta resoluta sunt,

Nerui diuisio incurabilis — *Canina conuulsio* — *Capistri deligatura* — *Deglutitio resoluta* — *Lingua resoluta*

A ſunt, thoraci adhibere auxilia oportet, & ſpiritus detētione, ac uociferatione uti. At in ſuperciliorum, aut palpebrarum reſolutione, unctiones ſimiliter proſunt. Ad finem uero etiam futura ſurſum uerſus. Si uero ueſica reſoluta eſt, ſiue ſupprimantur urinæ, ſiue inuoluntariò excernantur, pectini & intercapedini inter anum & ſcrotum, medicamenta adhibeantur. In ſedem uero oleum rutaceum infundatur, aut ſicyonium cum butyro, & caſtorio ac galbano, aut opopanace, aut ſilphij ſucco. Sed & in ueſicam tranſmiſſa hęc per colem, magnifice profuerunt, aut etiam ſola ſuffecerūt. Quin & ex centaurio ac colocynthide in inteſtinum infuſa per clyſterem, cum oleo ſicyonio commoda ſunt. Commodant etiam urinam cientia in potu, & caſtorium ſimiliter. Et præ omnibus, catheteris inſtrumentum immittendum eſt, in his qui nihil urinæ emittunt, & inſeſſus, & cataplaſmata ex laxantibus adhibenda. In his autem qui inuoluntariè excernunt, aſtringente ductu utendum eſt per corroborantia auxilia. Cibis uero ſiccis, & aquæ frigidæ potu. Verum in refectionibus, etiam rubificationibus, & naturalibus balneis frigidis utantur. At uero eos qui in ſpina reſoluti ſunt, ex uulnere, aut caſu, aut luxatione uerticuli, ſi letalium ſignorum concurſiones adſint, curare impoſſibile eſt. Si uero coles reſolutus fuerit, his quæ ad ueſicam relata ſunt utendū eſt, & ad eaſdem partes, & ad lumbos. Inſuper autem & tentiginem cientibus utemur. Incōmodum his eſt lac, caſeus, & reliquæ placētæ, lactucæ item, ac reliqua olera. Recto porrò inteſtino reſoluto, in quo aliquando inuoluntariò ſtercus excernitur, aliquando ſupprimitur, ijſdem utendum eſt, & quandoq; per clyſterē immittenda, nunc ea quæ adſtringunt, uelut eſt cupreſſi, lentiſci, rubi decoctum: nunc ea quæ laxant, uelut eſt adeps ſuillus, & anſerinus, & oleum maluæ: interdum autem mordentia, uelut eſt muria, aut colocynthidis, aut ſimilium decoctum. Nihil enim ita ad motus prodeſt, uelut uaria moliri. Si uero frigiditatem ſentiant,
B etiam acopon ex euphorbio oleo dilutum per clyſterem immittatur. Cæterùm artus reſoluti, cum communi curatione, flectantur, ac fricētur, & extendantur iuxta relatum modum. Plurimum enim ſpei in frictione ſitū eſt.

Vocis inſtrumēta reſoluta. *Supercilia reſoluta* *Veſica reſoluta* *Catheter inſtrumentum* *Spinæ reſolutio* *Coles reſolutus* *Inteſtini recti reſolutio* *Artus reſoluti*

De reſolutione ex colico morbo oborta.

Noſtra ætate colicus quidam morbus homines uexauit, in quo abſoluta motus priuatio in artubus conſequebatur, & maxime in his qui ſuperſtites euaſuri eſſent. Verum ſenſus tactus illæſus conſeruabatur, uelut ueriſimile eſt, iudicatoria quadam tranſitione ex alto contingente. Vnde ſua ſponte ceſsit pleriſque motus temporis progreſſu. Qui uero difficilius curari potuerunt, his ſimpliciores ex relatis illitionibus profuerunt. Præcipua uero ad ipſos comperta ſunt acopa, & id quod ex populo nigra fit, & quod ex abiete paratur. Multis uero etiam corroborantia, & moderatè frigefacientia magnopere profuerunt.

Colicus morbus tempore Pauli

De conuulſionibus. Caput XIX.

AD tractationem de reſolutione, de conuulſionibus ſermo conſequitur, eo quòd ambæ neruorum ſunt affectiones. Quapropter etiam de tremoribus conſequenter dicetur. Quum igitur ab initio, aut non longe poſt initium morbi, exorſæ fieri conuulſiones permanent, ex repletione generationem habent. Quum uero poſt ſudores multos, aut uomitus, aut alui egeſtiones, aut ſanguinis eruptiones, aut uigilias, aut famem, aut motus multos & uehementes, ob euacuationem fiunt ac conſequuntur. Et ubi aliquē ſanum derepente conuelli contigerit, neceſſe eſt à repletione fieri. Si uero ex febribus ardentibus reſiccatum fuerit totum corpus, & nerui: & deinde ob ſiccitatem conuulſi fuerint, maximum hoc malum eſt, & ferè incurabile. Primum igitur delegare oportet partes, quæ contrahuntur ita ut cedant, & inordinatis reſiſtere motibus, defricareque oleo rutaceo, aut ſicyonio, aut ueteri, aut aliquo huiuſmodi, & aquam mulſam præbibendam dare. Et qui quidem ob euacuationem conuelluntur, oleo, aut

Conuulſio

aqua & oleo calido perfundendi sunt. Nulla aũt re prohibente, etiã ad bal-
neũ abducemus, tẽperatoq; solio utemur, cum oleo ac frictione mollissima. A
Nutriemus ipsos sorbitionibus ex chondro & alica, & uinum tenue, aquo-
sum, & quod facile distribuitur dabimus, præterquàm si febriant: tũc enim
ptisanę succo utemur: & somnum conciliabimus. At uero conuulsiones ob
plenitudinem, aut inflammationem obortas, curabis plenitudinẽ euacuan-
do, inflammationem autem proprijs ipsius auxilijs persanando. Fit etiam
Conuulsio ex uehementi uomitu conuulsio quum uomentes uehementius lancinantur. Opitulatur autẽ con-
uulsis acanthij radix, & spinæ albæ semen potum, itemq; spinæ Aegyptiæ.
Sed & centaurij tenuis succum quidam bibendum dant, quum ob repletio-
nem conuulsio contingit. Non solum autem bibendum dato, sed etiam fo-
rinsecus ad cutem illinito castorium cum oleo sicyonio. Si uero non sede-
tur, cucurbitas affigito cum scarificatione, si quidem crura cõtrahantur, ad
coxas & ultimũ uerticulum: manibus autem conuulsis, & dorso, & primo
ipsius uerticulo, & ei quod humero superincumbit. Si tamen toto corpore
ab affectione immuni, labium contrahatur, aut palpebra, aut lingua, graue
symptoma putandum est, & quod magnos timores afferat, etiamsi affectæ
partes paruæ esse uideantur. In his igitur detractiones sanguinis ab occipi-
tio, & à primis uerticulis faciendæ sunt.

De tetano, id est distentione, eiusq; differentijs. Caput XX.

Tetanus TEtanus quum & ipse conuulsio quædam sit, uelut compactis corporis,
& maxime spinæ musculis oboritur, ex frigido humore intrinsecus ac
forinsecus concreto. Vnde affecti neq; seipsos flectere possunt. Verum quũ
Emprosthotonos in anteriorem partem corporis, partes tendũtur, affectio Emprosthotonos
appellatur: quum in posteriorem, opisthotonos. Vbi uero æqualiter in u-
Opisthotonos tranq; partem tenduntur, tetanus affectio nominatur. At pelops has affe-
ctiones tentionem & distentionem esse dicit musculorum ac neruorum cir-
ca collum, per quos inclinatio, & nutus, & conuersio capitis contingit. Ve- B
rum si circa posteriores colli musculos consistat affectio, opisthotonos ex
contingente: si uero circa anteriores, emprosthotonos: si circa utrosq;, teta-
nus appellatur. Causam autem repletionem esse dicit musculorum, ex spi-
ritu & aëre crasso ac nebuloso. Dicit autem frigidũ ualdè ipsum esse ac con-
gelatum, & propterea ægrè mobilem. Vnde non sicca potius his fomenta,
sed humida conuenire. Atq; hæ quidem sunt tetani differentiæ. Cæterùm
Febris commoda curatio communis quædam est, & iuxta has differentias non euariat. Opti-
mum igitur omnium auxilium ipsis est febris insuper accedens, quæ ab ini-
tio non fuit. Signa horum sunt respiratio suspirabunda, & pulsus rarus ac
Risus Sardonius paruus. Et quandoq; etiam risus Sardonius ipsis cõtingit. Et rubor in facie
est, & oculi ipsis in mole maiore apparent. Et aut omnino non mingunt, aut
uelut aqua ipsis emittitur, aut urina subcruenta, bullas quasdam habens. Et
aluus resiccatur, & uigilantiores sunt, & præ conuulsionibus sæpe pericli-
tantur ne ex lecto excidant. Et quandoq; etiam singultire incipiunt. Et do-
lent alij caput, alij scapularum nexus, & lumbos. Quidam ex ipsis etiam tre-
muli fiunt. Facit porrò affectionẽ, quanquam raro, etiam lassitudo, & hu-
mi dormitio, & grauis oneris eleuatio, & casus, & uulnus, & ustio & plaga,
& alia quæ eandem læsionem neruis inducere possunt. Curare uero ipsam
oportet uelut conuulsiones ex euacuatione obortas.

Curatio tetanorum. Qui tetanica distentione conuelluntur, in princi-
pio uenæ sectionem adhibeant, & partes lanis oleo imbutis tegant, sicyo-
nio, aut castorio cum oleo ueteri. Aut etiam uesicam amplam oleum calidũ
habentem tendinibus imponant, & cucurbitas cum scarificatione. Nam le-
ues noxiæ sunt. Affigantur autem & ceruici, & utrinq; ad spinam, & muscu-
losioribus pectoris partibus, & præcordijs, & ad uesicæ ac rhenum locum.
Nec parcè detrahendum est, ita tamen ut non aceruatim detrahamus, sed
particulatim. Sudores autem lanis oleo imbutis excipere ac abripere opor-

tet,

A tet,ut ne latenter nobis non animaduertentibus perfrigerent. Si uero diuturnus fiat tetanus,bis in die in olei solium demittantur,non tamen in ipso moram trahant. Nam olei solium maxime uires exoluit. In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta,& panacis drach.I.robustis,sin minus,obol.III.aut minimum obol.I. Nam quòd stomacho incommodat, id in ipso quis uereri possit. Dandum est & ammoniacum, & succi cyrenaici erui magnitudo,cocto melle oblita deuoretur: & radicis silphij cochlearia II.tribus aquæ mulsæ cyathis inspersa dantur, aut cum ipsius decocto. Aut myrrhæ drach.I.ex aqua mulsa,aut hyssopi decocto. Minime omnium uero offendit,& efficacissimum est,ut demus castorij cochlearia II.aut III.diuisa ipsius copia. Non enim offendet etiamsi post cibũ ex ipso dederis. Sed & ipsum potum,& reliqua,lente ac paulatim accipiant. Nam quũ difficulter deglutiant,in nares potum relidunt,unde uehementer lancinati ad conuulsionem irritatur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace illinatur,& eadem per clysterem immittantur. At uero frigidæ affusionem,uelut Hippocrates dicit,quum maxime temeraria sit,& propterea à posterioribus damnata,etiam nos reprobamus. Vngentum. Nardini sextar.I.ceræ sextantem, folij,amomi,styracis,mastiches,singulorũ unc.I.castorij, adarces, euphorbij,piperis,singulorum unc.I.spicæ nardi,opobalsami,singulorum unc.I. *Solium olei* *Frigidæ affusio Hippocratis*

Potio ad opisthotonicos. Radicis panacis,piperis albi,costi,myrrhę, succi papaueris,singulorũ æquales partes,dato araci magnitudine ad somnum.facit & ad recta ceruice spirantes. Sit porrò uictus his attenuãs, & qui facile coqui ac distribui possit,& penitus sine recrementis.

De tremoribus. Caput XXI.

Tremor in uniuersum quidem ob neruorum debilitatem fit. Hoc autem testatur senilis ætas. Verum particulatim multæ causæ hunc efficiunt. *Tremoris causæ*
B Nam & ob frigidam fit intemperaturam, & ob frigidæ aquę potum,& præsertim in febribus intempestiuè acceptæ. Insuperq; ob frigidorum ac uiscosorum humorum abundantiam,& ob copiosiorẽ uini usum. Qui igitur ex delictis palàm tremunt,ab his quæ læserunt abstineant. perseuerante uero tremore in febribus,primum totum corpus oleo sabino irrigetur. Verum in accessionum remissionibus, uetusto aut sicyonio. Extremæ uero partes præillitæ,lanis mollibus integantur. deinde affigantur cucurbitæ, à primo uerticulo usq; ad spinã & lumbos, intectis antea partibus unà cum præcordijs,cruda ordeacea farina. Tegantur autem & hæ partes lanis ueteri aut sicyonio oleo imbutis. Si uero diuturnæ fiant febres, alternis diebus in olei, aut aquæ & olei solium insideant, & mollibus frictionibus utantur. Si uero affectio prorogetur, & frigiditas sit suspecta, aqua mulsa cum castorio præbibenda detur, & calidis locis gestatio fiat. Cæterũ cibum qui facile coqui ac distribui possit dabimus, primũ sorbilem, postea etiam uolucres, & pisces mollis carnis. Solutis autem febribus lauent, ita ut frigidę solium, & uini potum uitent. At si crassorum ac uiscosorum humorum copia fuerit,secantibus & attenuantibus utendum est: quale & hoc est,rutæ ramulorum,spondylij,singulorum quantum tribus digitis præhendi potest. castorij,nitri,singulorum obol.II.Dato quotidie cochlearium unum cum aceto mulso,ad triduum ieiunis. Aut panacis & piperis,singulorum grana V.in aquæ mulsæ cyatho uno bibendo præbe. Simplicia uero quæ tremulis prębibenda dantur prosunt hæc:castorium, leporis cerebrum in cibo, althææ radicis decoctum, damasonij foliorum drach.IIII. in aqua mulsa, eupatorium cum aqua. Si uero prædominetur frigiditas, etiam zosimi ungento, & acopis ad resolutiones descriptis, & unctionibus ac rubificationibus utemur, exercitijs item ac defrictionibus. Eos uero qui ob uini potum tremũt, à uino abstinere oportet, donec penitus liberentur. *Damasonij folia*

De oculorum morbis,& primum de dolore,ex Galeno. Cap. XXII.

Quum dolores uehemẽtiores in oculis fiunt, considera ex qua'nam affectione *Oculorũ morbi ac affectiones uariæ*

ctione oculum dolere contingit in inflammationibus. Aut enim eo quod A mordentur uehementer ab influentium acrimonia: Aut quòd repletæ tunicæ tenduntur: aut propter crassorum humorum, aut spirituum flatuosorum intensionem, dolores uehementes in ipsis fiunt. Morsus itaq; per purgatoria uacuando curare oportet, & oui candidum infundendo. Concocta uero iam inflammatione, & corpore à superfluitatibus libero, conuenientissima his sunt balnea. At inflammationes ob repletionem, & per sanguinis euacuationem, & per uentris subductionem, & infernarum partium frictionē, curare conuenit. Intensiones autem, toto corpore præeuacuato, & humorum momento deorsum reuulso, consequenter localibus discussorijs curandæ sunt. Fomenta igitur ipsis adhibere oportet, & fœni græci decoctum infundere. Verum in quibus intensio est sanguinis crassi in oculorum uenulis, citra plenitudinis affectionem in toto corpore, his uini potu utendū est, quod & percalefacere potest, & euacuare, & obturationes referare.

De turbatione, & ophthalmia, id est lippitudine, proprie appellata.

Turbatio oculorum Turbatio quidem humiditas est oculi, & caliditas cum rubore præter naturam, quæ non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, uelut à sole, fumo, puluere, uento. Quare etiam citissime soluitur, dum causa *Oculis inimica* summouetur. Est & lippitudo quædam perturbatio, non solum forinsecus, sed etiam citra manifestam causam oboriens, & permanēs usq; ad tertium, *Lippitudo* aut quartum, aut quintum diem. Curatur aūt facilime, forinsecus irritantiū custodia, pauci cibi usu, aquę potu, deambulatione, & facili alui solutione.

De inflammatione.

Inflammatio oculorum Si uero inflammatio relicta fuerit in oculis, post totius corporis euacuationem, sublitionibus utendum est, per ea quæ humorum allationem repellere possunt, & irritationem mitigare. quale est collyrium Nili ex rosis, aut etiam Chiacum, & Nardinū. Inflammata uero tunica agnata, collyrijs mo- B nohomeris ab unius diei usu appellatis utendum est, cum oui candido infusis. Postridie si non inflammatio intendatur, nardinum illinatur. Fomento uero utendum est ex decocto meliloti ac fœni græci. Quòd si crassus sit humor qui lippitudinem facit, medicamentis utemur quæ neq; meatus obdurunt, neq; humores crassos faciunt, sed diffundere, & humectare, ac excernere possunt, uelut est collyriū Chiacū. Si uero circa caput impacti sunt humores, cucurbita occipiti affigatur, aut scarificatio fiat, aut hirudines fronti adhibeantur ad dolentem oculum. Et cataplasma fiat ex pane puro aqua madefacto, cum modico rosaceo: aut ex polenta in capitum papaueris decocto cocta, eodem modo. Sed & efficaciore utendum est cataplasmate, ex croco, & meliloto, & palmularum carnibus, & coriandri folijs teneris, & ouorum uitellis assatis, & micis panis sapa madefactis, & modico rosaceo, contritis his in papaueris capitum decocto. Sed & papaueris semē aliquando ammiscemus, doloris sedandi gratia. Si uero magna sit doloris necessitas, etiam opij minimum quiddam ammiscendum est. Verum citra maximum dolorem, reprobanda sunt quæ torpefaciūt. At si moderata fuerit in- *Diacroca collyria* flammatio, aloën per se, aut aqua, aut oui candido dissolutū illine. Quo uero etiam paratum sit auxilium. Croci drach. VI. aloës drach. XVI. gummi drach. IX. aqua pluuiali excipe, & collyria effinge. Quin & ex croco diacroca appellata collyria, ad lippitudinum initia commoda sunt. At in quibus tumor est laxus & exalbidus, & circa palpebras, & circa tunicā agnatam, citra tunicarum læsionem, bene faciūt & liquida uocata collyria, quæ ex croco, & atramento sutorio, ac melle parantur. Sed & hoc optimū est.

Collyrium liquidum dolorem eximens.

Melanteriæ coriariæ, mellis Attici, succi fœni græci, æquales singulorū partes, coquito ad spissitudinem mellis. deinde per specilli nucleum siue caput summum ambos angulos continge.

Adflu-

Ad fluxionum allationem impetuosam.

A Ad fluxionum impetuosas allationes in principio conducit inedia, & a- quæ potus, & præ omnibus Veneris abstinētia. Et aluus subtrahatur, & po sca aquosa facies proluatur, maxime si feruens fuerit fluxio: Sin minus, a- tramento sutorio cum melle, frons & palpebræ illinantur. Quidam uero a- tramentum sutorium aqua dilutum proluendum exhibent. Verum in his qui absq; inflammatione fluxione infestantur, aut cum inflammatione, ra- men ut supra caluariam structura affectionis consistat, agglutinatorijs uten dum est in fronte, simplicibus quidem, uitis folijs uiridibus, aut rubi succo, aut portulacæ, aut malorum cotoneorū succo, cum tenui polenta, aut galla trita cum uino, ac tenui polenta, aut cicuta, aut psyllio cum aqua, aut sola- no, aut cochleis unà cum testis tritis impositis à tempore ad tempus: & in summa adstringentibus & perfrigerantibus. Compositis autem his. Pollen tritici, & myrrha, aut thus, cum oui candido illinatur. Aut samia terra cum myrrha, & manna, similiter cum oui candido. Verum in frigidioribus flu- xionibus, sulphuris uiui, bituminis, picis, colophoniæ, singulorum drach. II. Musæ item pastillus, & Aster, & consimiles probe repellunt. Et theriaca uino adstringente diluta, & fronti illita, frigidas fluxiones sistit. Hęc tamen etiam pota magnifice his prodest. Supra ipsum uero oculū, lanam, aut lin- teum tenue oui candido imbutum impone. Et caseus recens similiter oculo impositus, acres maxime fluxiones cohibet. Et collyria sistentia appellata illita, & aquosa instillata, hoc faciunt. Si uero per profundum, & sub calua- ria consistat humor, & ad longum tempus extendatur, post uniuersales eua cuationes, & errhinis, & apophlegmatismis, ad pituitā detrahendam uten- dum est, & rasura, & rubificationibus capitis. Verū in his etiam chirurgias in capite assumunt, uasorum uidelicet dissectionem, & arteriarum sectio- B nem, & hypospathismum, & circum caluariam incisionem, & ustionem in uertice ad os usq;. Sed & cucurbitæ sincipiti affixæ cum scarificatione, in- fluxionem reuellere possunt. Signa uero fluxionum extra caluariam sunt, distentiones uasorum circa frontem & tempora, & uelut uinculum capi- tis. Et quòd siccantia agglutinatoria prosunt. His uero non præsentibus, influxione moram trahente, & sternutamentis aliquando uexantibus, sub caluaria humorem esse putandum est.

Fluxiones in oculos impetuosæ

De Chemosi.

Chemosin dicunt, quum præ inflammatione uehementi, ambę palpebrę euersæ fuerint, ut oculi uix ab ipsis cōtegantur, & candidū oculi sublimius fuerit quàm nigrum, & rubicundum, & multam nigri partē occuparit. Cu- rare uero ipsam oportet uenæ sectione, & medicamento purgatorio, & col lyrio ex rosis albo, & spodiaco, cum lacte muliebri, aut candido oui. Eo- dem etiam oblinendæ sunt palpebræ, & tempora, & frons. Fomentis quo- que & cataplasmatis utendum est mitigatorijs. Remittente uero inflamma tione illinantur acriora, uelut est uiride ex rosis.

Chemosis

De sugillationibus ac inflationibus.

Sugillatio est ruptura uenarū membranæ agnatæ, ex plaga maxime obo riens. Instillare igitur ipsis oportet sanguinē palumbi aut columbæ, aut lac muliebre calidū modico thure cum ipso trito. Aut muriam instilla, & præ- sertim quæ est ex Cappadocico sale. Et fomento utere ex decocto hyssopi. Verum ad tumores circa oculos factos ob plagas, facit fomentum assiduū ex posca, & spongia ex posca incumbens. Medicamētum uero illitioni ac- commodatum hoc est. Lapis specularis ustus, & columbinū stercus, æquis portionibus uino, aut aceto trita. Cataplasma autem fit ex caseo recēti, aut raphani cortice, aut uua passa exemptis uinaceis, singulis in posca, aut in a- qua mulsa. Eadem faciunt etiam ad inflationes.

Sugillatio oculorum

Inflatio

Ad inflationes pruriginosas, & scabras lippitudines.

Inflatio tumor est palpebræ laxus. Scabra uero lippitudo, pruriginosa palpebræ

Lippitudo scabra

palpebræ scabies est, ex salso ac nitroso humore oborta. Conuenit igitur A ipsis posca, & lentium decoctum, itemq; rosarum, ut his fomenta fiant. Collyrium autem liquidum hoc. Aeris drach. VI. misyos tosti, myrrhæ, singulorum drach. III. croci drach. I S. piperis drach. I. uini chij, & passi cretici, singulorum sesquicyathum. coquito ad mellis spissitudinẽ. Hæc est Erasistrati

Panchrestos Erasistrati

panchrestos ab omnimoda utilitate appellata, faciens etiam ad anginã, & ulcera in ore, & in pudendo, & ad auriũ dolores. Inungant autẽ & oleo palpebras, ubi dormire uolent. Abstineant ab acidis, & salsis, & acribus.

De dura lippitudine, & de sicca lippitudine.

Lippitudo dura

Lippitudo sicca

Lippitudo dura duricies est, & difficilis oculi motus, cum dolore ac rubore, citra humiditatem. Fouere igitur ipsos assidue oportet spongijs ex aqua calida. Et ad somnũ ituris imponere palpebris ouum cum rosaceo, aut anseris adipem, ita ut fugiamus frigida & indurantia. Tegatur autem & ungatur caput, & aluus subducatur. Lippitudo uero sicca, est pruriginosa oculorum affectio, citra fluxionem. Curare oportet ipsam balneis, & unctionibus, & boni succi uictu. In communi uero utrisq; cõueniunt medicamenta acria, ut & lachrymas prouocent, per quas & duricies remittetur, & siccitas humectabitur. Talis autem est & panchrestos Erasistrati, & collyrium

Diacenteton collyrium

Stratioticum collyrium

diacenteton appellatum, & quod stratioticum uocatur.

De palpebræ euersione.

Palpebræ euersio

Palpebræ euersio contingit, aut ob cicatricem, aut ob nimiam carnẽ excrescentem. In diuturnis igitur euersionibus ob nimiam carnem excrescentem, æruginem rasam tostam tritam adhibe: aut plumbum ustum & lotum: aut utraq; pariter, æruginem & plumbum admoue. Nam ex cicatrice obortam palpebræ euersionem, si quidem omnino curetur, chirurgia sanat.

De Aegilope & Anchilope.

Aegilops

Anchilops

Perdicias

Aegilops abscessus est inter magnum oculi angulũ & nasum, qui & rumpitur, & in fistulam abit, si neglectus fuerit, usque ad os ipsum. B Priusquàm uero in ulcus eruperit, abscessus, Anchilops uocatur. Bene igitur faciunt glaucium & crocus, si cum perdiciadis succo imponantur. Verum assidue alterare oportet, & ad transmutationem non peruenient. Aliud. Alica cocta in aceto, & probe trita, non solum incipientes, sed etiam in pus transmutatos sanat, & rumpit, & ad os usq; subit. Huius usu non modo Aegilopas, sed & Anchilopas curabis. Aliud. Ruta satiua cum lixiuio

Lixiuiũ protostactum

protostacto, ex cinere calce adiecta parato trita, cocta ac imposita, ualde probe extirpat ægilopas, & ad os usq; subit, ab initio mordens, postea non item, & quod mirũ est, neq; cicatricẽ indecoram inde ferunt. Aliud. Cochleas cũ testis tritas impone, aliquando etiã aloën & myrrhã ammisce, antea q̃ in pus ægilops transmutatus fuerit. Sed & postq̃ ruptus fuerit, ipsum (resiccat.

De Trachomate, Sycosi, ac Tylosi.

Trachoma

Sycosis

Tylosis

Trachoma asperitas intra palbebram est, huius intensio ut uelut incisuras habeat, sycosis à ficus similitudine uocatur. Vbi uero diu durauit & callum contraxit, tylosis id est callositas nominatur. Collyrijs itaq; utendum est, tum eo quod ex uino, tum eo quod ex duobus lapidibus paratur. Sed & ipso hæmatitæ lapide per aquam loto ac subiecto, palpebra confricatur. Quin & Harmation collyriũ, cum modico cygnario, aut eo quod ex croco constat, ad hæc etiam scabris lippitudinibus citra exulcerationem conducit, si inuersa palpebra illinatur. Si uero durus sit callus, & his non cedat, inuersam palpebram per pumicem rademus, aut per sepiæ testam, aut fici folijs, aut etiam per instrumentum blepharoxyston ab hac opera appellatum.

Blepharoxyston

De grandinibus.

Grando oculi

Grando lenti humoris circa palpebram concretio est, cui ammoniacum aceto tritum cum galbano illines. facit & terebinthina cerato excepta.

De Ordeolo.

Ordeolum

Ordeolum abscessus paruus est, iuxta palpebræ marginem oblongus. Oportet

A Oportet igitur ipsum cera alba fouere, aut de musca capite abiecto, reliquũ corpus affricare, aut ordei cremore perfundere.

Ad pediculos in palpebris.

Expurgatis prius pediculis, aqua marina tepida proluere oportet, deinde marginem subscripto medicamento contingere. Aluminis scissi partes II. staphydis syluestris partem I. tritis utere. *Pediculi palpebrarum*

De Madarosi, aut Milphosi.

Defluuium pilorum palpebræ hæc affectio est. Post totius igitur corporis curam, smegmatis calliblepharis, ab ornandis palpebris uocatis, utere. Aut terræ ampelitidis, croci, celticæ, ladani, singulorum æquales partes tere ac utere. Aliud. Stibij tosti loti drach. I. plumbi usti loti drach. IIII. croci drach. IIII. nardi Indicæ drach. III. tritis utere. Hoc etiam scabiosos oculos sanat. Aliud Neapolitæ, ad milphosos, & diuturnas palpebrarũ affectiones. Stibij cadmię, chalcitidis, misyos peregrini, singulorum partes ęquales, cõtundito crassiore modo, & melle subacta torreto, ac tritis utitor. *Madarosis Milphosis Calliblephard*

De ptilosi.

Ptilosis crassicies est palpebrarum callosa, rubicunda, quibus contingit etiam sæpe pilorum defluuium. Preter relata igitur etiam hoc summe facit. Stercus murinum ustum ac melle contritum illine. *Ptilosis*

Ad pilorum superciliorum defluuia.

Oleo aut adipe anserino illitis digitis plumbum confricato, & hoc illinito. Aliud. Hoc etiam subnigros facit. Nuces auellanas ustas cum caprino aut ursino adipe confricato. Aliud. Hoc etiam ad barbarum alopecias facit. hyoscyami drach. II. stercoris murini drach. I. polytrichi drach. I. ungẽti irini cochlearia IIII. Ad reliqua probe trita ungentum ammisce, & fomento prius adhibito illine. Si uero præraseris, magis efficax est. *Alopeciæ barbarum*

Ad pilos palpebrarum pungentes, Trichiasin appellatam.

B Pilis pungentibus præeuulsis, locum sanguine ranarum per se statim illine, aut cum cinere chamæleonis albi. Aut cimicum sanguinem, aut fumariæ inter ordeum nascentis succum, cum gummi. Aut tellinarum salsarũ cinerem, cum cedria. Aut loti cinerem. Aut alumen liquidum, phorimum appellatum. Aut ricini à cane auulsi sanguinem. ualde efficax est. *Trichiasis* *Ricinus à cane*

Pilos agglutinantia.

Pilos introrsum refractos glutinat bitumen, mastiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinositas.

De carnis in angulo magno incremento ac decremento.

Encanthis naturalis in magno angulo carunculæ incrementum appellatur. Et rursus huius decrementum Rhœas. Incrementum igitur his quæ ad palpebræ euersiones relata sunt, & similibus ustorijs, aut corrodẽtibus consumpseris, non tamen totum, ut ne rursus decrementum fiat: sed ad naturalem usq; magnitudinem. Decrementum uero, tota quidem carne consumpta, aut à parum artificiosa chirurgia, aut per medicamenta, incurabile esse scias: si uero pars ipsarũ imminuta fuerit, moderatè adstringentibus & incarnantibus ipsam renutriueris. Qualia sunt quæ fiunt ex croco, glaucio, & aloë. Et collyria ex croco. Et hyoscyamos in uino coctus ac impositus, & modicum alumen cum uino. *Encanthis Rhœas*

De ulceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem unum est, differentiæ uero particulares plures. Nam quod in corniformi membrana cauum, & angustum ac purum ulcus est, Bothrium id est fossula cognominatur. Quod uero latius bothrio est, minus autem profundum, Cœloma uocatur. Argemon autem ulcus dicitur in iridis circulo obortum, circumcirca occupans, ut circa externam iridis partem rubicundum appareat. Circa internam uero album. Epicauma uero ulcus est sordidum, & impurũ, ac crustosum, quod dum repurgatur, sæpe humores in oculo effluunt. Sed & aliæ plures ulcerum differen- *Vlcera oculorum Bothrion Cœloma Argemon Epicauma*

riæ sunt, de quibus in communi dicemus. Si igitur cum inflammatione ulcus constiterit, etiam curatio per ea quæ inflammationem mitigare ac concoquere possunt, facienda est, unà cum proprietate quã ulcus requirit. Talia uero sunt collyria, libyanum, & cygnus, & pelaria appellata, & aster, & similia: & quæ ex amylo, terra samia astere dicta, & cerusa componuntur. Omnibus autem magis dolorẽ sedare nouimus collyrium Nilamonis, sed in ipsius usu non diu immoramur, propter uehementẽ stupefaciendi facultatem. Optimum est & collyrium ex decoctis, quod neq; habet uim stupefaciendi. Si uero cum fluxione ulcus fuerit, ex collyrijs ad illam commodis aliquod ammiscebimus, quale est quod ex hydria fit, & chiacũ, & cygnus fuluus, & quæcunq; repulsoriam non mordacem uim habet. Quòd si sordida ulcera fuerint, aqua mulsa moderatè aquosa, & fœni græci decocto utemur, tum per se, tum cum collyrijs ad hoc facientibus, acrioribus quidẽ ulceribus existentibus, Seueriano, & eo quod ex fœni græci succo paratur: nõ acribus autẽ, diasmyrnis & nardinis. Verũ purgata ulcera probe ad cicatricẽ perducere solet collyriũ Cleon, ad hoc quod etiam cicatricẽ cõcolorẽ efficit.

De prolapsu oculi.

Prolapsus oculi *Myocephalon* *Staphyloma* *Malum* *Clauus* Prolapsus est pronuẽtia tunicæ acinoformis, ex corrosione, aut ruptione corniformis tunicæ oborta. Quæ sanè ubi adhuc parua est, ut muscæ capiti similis sit, Myocephalon uocatur. Amplius autem aucta, ad acini uuæ similitudinem, Staphyloma. Plurimum uero, ut ultra palpebras excedat, Malum. Si uero callosum factum fuerit, hoc clauus appellatur. Si igitur modicè ad capitis muscæ similitudinem prolapsus factus fuerit, restringentibus ac repellentibus compositionibus urendum est, chiaco uidelicet collyrio, & fusco, & nardino, & Theodotio, & eo quod ex oleæ frõdibus fit, & quod ex cornu. Spongiam quoq; posca aut uino adstringente, aut rosarum decocto imbutam, aut etiam splenium, citra compressionem deligare opottet. Principatum autem habet ad prolapsus, & ulcera omnia, olympiacum siue olympus appellatũ collyrium, cum succo oleæ, aut polygoni, aut polij. Eadem hæc etiam Malis conducunt, & staphylomatibus, prius quàm inalbescant. Vbi uero alba aut callosa facta sunt, incurabilia existunt. B

De suppurulentis.

Suppurulenti oculi *Vnguis oculi* Suppurulenta fit aliquando corniformis tunica, quandoq; per profundum, quandoq; in superficie, ut ungui simile figura pus sit. Quare etiam affectionem unguem appellant. Scopus igitur curationis est, aut pus discutere, per ea quæ moderate hoc faciunt, uelut est aqua mulsa, & fœni græci succus, & quæ ex ipso parantur collyria, & Libyanum, & quæ ex thure fiunt: Aut rumpere & repurgare per fortiora, qualia sunt collyria diasmyrna, & hygidium appellatum. At uero ad purulentos absq; ulceratione, etiam hoc liquido collyrio utendum est. Atramenti sutorij, croci, singulorum drach. VIII. myrrhæ drach. IIII. mellis libram I. Quin & pustula quum sit corniformis tunicæ eminẽtia, humore quodam strias ipsius subexcoriante, purulentorum curationi subijcitur. Liquidum Bassi, ad oculos suppurulentos. Croci, aloës, myrrhę, singulorum unc. I. uini quadrantem, mellis optimi sexuncem. Crocus cum modico uino teritur. deinde aloë, & myrrha, & ubi crassa facta fuerint, adijcito mel, & unita in uitreo uase repone. Vtere autem bis in die. Si uero res urget, ter. Nam oculum simul & purgat, & incarnat, ac cicatrice includit.

Pustula oculi

De cicatricibus ac albuginibus.

Cicatrices *Albugines* *Nubeculæ* Quæ in superficie in oculis fiunt cicatrices, quidam hoc ipso nomine solum cicatrices, quidam Nubeculas uocant. Quæ uero in profundo consistunt, albugines. Horum medelæ sunt ea quæ affricta detergent. Nubeculas itaq; anemones succus deterget, & parui centaurij succus cum melle. Diuturniores autem cedria attenuat, & æs solum aqua tritum uelut collyrium, & collyria exteriora, quale est id quod ex cornu fit, & quod Rinarion appellatur,

A pellatur, & Hecatombe, & similia. Albugines uero nitrum cum oleo ueteri tritum diligenter, ac illitum, probe exterit. Et sepiæ testa usta, & cum melle trita. Ex collyrijs autem hoc probe & leniter exterget. Mameræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ troglodyticæ, stercoris crocodili, singulorũ æquales partes. Fac collyrium & utere. Aut crocodili terrestris stercus aqua tritum, ac in collyria redactum illine. Bene autẽ feceris, si salem Cappadocicũ aqua dissolueris, & cũ hac aqua collyria ad albugines cõmoda instillaueris. Mameras

Cicatricum tincturæ.

Gallæ, acaciæ, singulorum drach. IIII. atramenti sutorij drach. II. utere. Collyrium uero hoc. Florum mali punici, id est cytinorum, atramenti sutorij, acaciæ, gummi, singulorum drach. IIII. stibij, gallæ, singulorum drach. II. tere cũ aqua. Si flores mali punici non adsint, membranosum illud quod intus inter grana in malo punico est admisce.

De pterygijs.

Pterygium, unguis à quibusdam uocatus, neruosa est tunicæ agnatæ eminentia, enascens quidem ab angulo, progrediens autem ad coronã usq; Vbi uero nimium aucta fuerit, etiam pupillam tegit. Magna igitur & diuturna pterygia per solam chirurgiam excinduntur. Recentiora uero & moderatæ magnitudinis, etiam exterioria auxilia consumunt, qualia sunt quæ ad asprettudines ac albugines adhibẽtur. Ex simplicibus igitur sunt æs ustũ, aut atramentũ sutoriũ cũ felle porcino, probe hæc faciũt. Efficacius aũt hoc est. Atramẽti sutorij partẽ I. gummi partẽ dimidiam. Vino trita illinimus; aut etiã collyria formamus. Quidam etiam fel caprinũ melle mixtũ illinũt. Vnguis Pterygion

Ad pterygia, & purulentos oculos, ac hebetem uisum, Oribasij.

Lapidis magnetis, æruginis rasæ, sinopidis, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmas IIII. croci drachmas II. mellis Attici cochlearij dimidium. facit & ad albugines.

B

De carbunculatione & carcinomatis.

Carcinoma est affectio tunicę urniformis, quæ dolorem habet, distentionem, ruborem tunicarum, dolorem punctorium usq; ad tempora, & magis si concussi fuerint. Cibum etiam non appetunt, & acribus exacerbantur. Et est hæc affectio incurabilis, & tamen lenire affectos oportet lactis potu, & frumentaceorũ ac aliàs boni succi eduliorum exhibitione, citra omnẽ acrimoniam: & collyriorum tenerorũ infusione, uelut est spodiacum, Seuerianum, & similia. prouidendum quoq; est ut bonum sit totius corporis temperamentum. Carbunculatio uero etiam ipsa malignum ac crustosum ulcus est, aliquando in bulbo, aliquando in palpebra, quemadmodum & in alijs corporis partibus consistens. In bulbi igitur carbunculationibus, ab initio per clysterem euacuare oportet primum, deinde per lac coctum moderate purgare. Postea fomento per spongiam adhibito, farinam erui aut tritici in aqua mulsa coctam imponere, & aliquando etiam iridem tritam addere: & oculum lacte eluere. Si uero proserpant ulcera, lenticulam cum melle imponere, aut cũ malis cydonijs coctis. Si uero amplius depascendo proserpant, oleæ folia cocta, aut malicorium coctum in uino, tritum cum melle. At sedata nome proserpente, & crusta elapsa, per dicendi medicamenti impositionem, & puris factis ulceribus, cataplasma ex uitellis ouorum assatis, cum croco & melle tritis imponere oportet, usq; ad cicatricem inductam. Medicamentum uero hoc est. Spodij drach. IIII. myrrhæ non ualde tostæ drach. III. obolos III. Tritis in uino aminæo donec siccata fuerint, passum creticũ uetus ammisce, & simul trita liquida pyxide fictili excipe, & inunge. Cęterum ad carbunculos in palpebris, malum punicum acidum totum concisum in aceto coquito, & flaccidum factum ac probe tritum in linteũ indito ac utitor, bis aut ter permutans in die, & semel in nocte. Carcinoma Carbunculatio

De Mydriasi, id est pupillæ dilatatione.

Quum pupilla colore quidem nihil alterata apparet, uerum multò latior Mydriasis

quàm pro naturali modo, & quandoq; uisum in totum impedit, quandoq; multum, & quæ uidentur ab ipsis omnia minora esse putātur, Mydriasis appellatur affectio. Causa uero eius superfluus quidam humor est. Curare igitur ipsam oportet uena in cubiti flexura secta, aut purgatione: sin minus, salem in angulis uenas diuidere. Deinde cucurbitam occipiti affigere, & aqua marina faciem & oculos proluere. Si marina desit, muria aut posca uti. Medicamentis uero ad pustulas conuenientibus utendum est.

De tabe, & macie.

Tabes oculi — Tabes affectio est pupillæ, quæ angustior & hebetior ac rugosior fit, & quæ uidentur maiora his apparent. Causa autem est densatio à siccitate magis oborta. Differt tabes à macie in hoc, quod tabes angustiorem pupillam Macies oculi — facit. Macies autem totum oculum minorem ac humiliorem efficit. Curare hos oportet exercendo, & diligenter fricando, & caput, & faciem, & oculos, & faciē aqua proluendo, & caput ungento aliquo calefactorio ungendo. Oculi uero rarefaciente & acriore medicamento sublinantur, quale est subscriptū. Ammoniaci drach. I. crocomagmatis drach. IIII. croci drach. II. æruginis drach. IIII. trita in aqua in collyria efforma ac utere.

De Nyctalope.

Nyctalopes — Nyctalopas dicunt, quum interdiu quidem uidere contingit, occidente uero sole obscurius, & nocte penitus nihil. Curare igitur & hos oportet euacuando, & de cubiti flexura, & de angulis. deinde purgando, aut per clysterem uacuando. deinde pituita per os detrahenda, & sternutationes mouendæ. Dandum est ante cibum hyssopum bibendum, aut ruta. Si uero nō cedat, rursus dandum purgatorium ex scammonia ac castorio. Oculi uero illinantur melle despumato, & claudantur, ita ut etiam comprimant ipsos ad continendum illitum liquorem. Aut aluminis usti partes II. salis fossilis Hepar hircinū — partem I. trita cum melle illinito. Aliud. Hepar hircinum assato, & saniem inter assandum collectam illine. Ipsum uero hepar edendum præbe. Et dum coquitur uaporem oculis apertis admittere iube. B

De glaucomate & suffusione. Ex Ruso.

Glaucoma, Suffusio — Glaucoma & suffusionem ueteres unam quandam affectionem esse putant. posteriores autem glaucomata humoris crystallini affectiones esse putauerunt, qui præ humiditate ad glaucedinem transmutaretur. Suffusiones uero esse præterfusionem inter tunicam corniformem, & crystallinum humorem. Sunt autem omnia glaucomata incurabilia. Suffusiones autem sanantur, sed non omnes. Curandi igitur sunt qui suffusione tentantur, antea quàm consistat affectio, sanguinis à cubito detractione, & purgatione, & infusis per clysterem acrioribus, uelut sunt quæ fiunt ex centaurij aut cucumeris amari decocto: & alui solutione frequentiore. Affigendæ etiam cucurbitæ occipitio cum scarificatione. Oportet etiam aquā bibere per omnem uictum, & uti cibis attenuantibus. progressu temporis conferet & pituitam per os detrahentibus uti per aliquot dies. Quibus uero ueluti cu-Culices oculis obuersantes — lices oculis obuersantur, ex uitioso aliquo humore, aut uaporibus biliosioribus allatis, his amarum ex aloë medicamentū assiduè dabimus, aut etiam per hoc purgamus. Ad oculos uero medicamentis utendum est primum simplicibus, uelut melle, & oleo, cum fœniculi succo. Postea etiam compositis, quale & hoc est. Sagapeni drach. II. succi cyrenaici, ueratri albi, singulorum drach. VI. teruntur in mellis heminis octo. Nos autem inquit Oribasius, subscripto utimur. Succi caucalidum, chamædryos, coronopodis, singulorū paribus portionibus contritis. Faciūt etiā collyria, & quod ex succo fœniculi paratur, & proteus, & Thalasserū appellatū, & quod fit ex opobalsamo. Sed & quę ex his præparātur prodesse solent. Et fœniculi decoctū in principijs affusum prodest. & quod ex succis fit, & opobalsamo, & melle, ac oleo, & similibus.

De obfuscatione ac hebetudine.

Obfuscatio — Obfuscatio est perfectum ut plurimum uidendi impedimentum, citra manife-

A manifestam circa oculum affectionẽ. Hebetudo uero est obscuritas uidendi, ab occulta aliqua causa oborta. Curatio cõuenit in communi ea quæ est ad suffusos relata. priuatim uero, sanguinis ab angulis euacuatio, & hirudinum ad tempora admotio, & infernarũ partium frictiones. Temporis progressu etiam sternutatorijs utendum est, & uomitibus dum ieiuni sunt, & sublitionibus, primum quidem ex melle & oleo paribus portionibus. Deinde subscripto cõposito. Croci obol. II. fellis hyænæ drach. I. piperis communis grana LXXXXV. succi fœniculi drac. XVI. ammoniaci thymiamatis drach. I. siccis tritis cũ succo, mellis cochlearia IIII. adde, præpara, & ærea pyxide exceptis utere. Ante illitionẽ foueat oculos spõgia aqua marina calida imbuta. — Hebetudo

De Strabismo.

Infantes ex natiuitate strabones, curantur larua faciei pretenta, quo in directum intueantur (est enim strabismus conuulsoria affectio musculorum bulbum mouentium) & lucerna e directo posita, & nõ ex obliquo allucente: & ubi ad nasum oculi nutarint, floccos puniceos agglutinare angulis ad tempora oportet, quo ad illos intenti oculos corrigant. — Strabismus

De expressione oculorum.

Exprimuntur aliquando oculi, ut prominentes permaneant. Eis igitur quibus ex strangulatione expressi sunt, uena in cubiti flexura secanda est. Si uero aliquo alio modo id acciderit, purgatio facienda est ueratro nigro, aut scammonia. At uero expressiones oculorum ex doloribus partus, sæpe quidem purgationes in partubus succedentes soluunt, quare has procurare oportet. Verum in uiris post uenæ sectionem, si non sedetur, cucurbitam occipitio affigere, & lanam melle illitam imponere, aut floccũ cum aqua, superneq; linteum duplicatum leniter deligare. Conducit his etiam aqua marina frigida faciei affusa, & intybi ac polygoni succus cũ papaueris succo illitus. Item alia quæ constringere ac contrahere possunt. — Expressio oculorum

B

De confusione.

Confusiones ex plaga obortas, uenæ in cubito sectione, & totum oculum replendo sanguine recens mactati turturis, aut in illius penuria, columbæ, curare oportet. Deinde lanam mollem, ouo cum uino ac rosaceo conquassato imbutam imponere, ac deligare. Postera die idem faciendum est, & tertia fomentum adhibendum, & lac instillandum, & quæ commodant imponenda. deinde sublinenda quæ ad ueteres affectiones pertinent, quale est collyrium chiacum. — Confusio oculi

De Myopia.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate ea quæ propinqua sunt uident, quæ uero longe distant, cernere non possunt. Incurabilis est autem hęc affectio, præ uisiui spiritus debilitate oborta. Cæterum senes contrariam habẽt his affectionem. Nam quæ propinqua sunt non uidentes, procul dissita cernũt. — Myopes

Aurium affectiones, & primum de dolore. Cap. XXIII.

AVrium dolorem ob frigiditatem obortũ, & ex tempore, & ex prægressu uictu, aut etiã ex ægri narratione, si ex lacessente aliqua externa causa obortus fuerit, edoctĩ: & ex eo quòd dolor in profundo firmatus est, citra grauitatem, aut distentionem, aut feruorem, calefacientibus auxilijs curabimus, oleum rutaceũ calidum, aut nardinum, aut laurinũ calidum, aut amaracinum, aut foliatum, aut spicatum, aut commune cum euphorbio, aut pipere, aut castorio: aut comagenũ uocatum ungentum, aut opobalsamum, in auditorium meatum instillantes. Sed & oleum in quo coctum est allium aut cepa, instillatum prodest. At uero dolorẽ ex calida intemperie, in quo feruorem quendam, citra grauitatem aut distentionem sentiunt, contrarijs curaueris, album oui tritum instillans, quemadmodum in oculo, & lac muliebre cum aliquo dolorem sedante collyrio: aut perdiciadis succũ cum modico rosaceo, & ipsum rosaceum, aut acetum ac rosaceum, aut solani succũ, aut coriandri, aut asphodeli: aut oleũ in quo intestina terræ, aut aselli circa — Aurium dolor — Perdicias

hydrias nascentes, incocti sunt: aut amygdalinum oleum per se, aut buccinis tribus uiuis in ipso coctis. Hoc naturaliter efficax est. Verum dolorē ob uiscosos ac crassos humores, & ex capitis, & ex auditus ipsius grauitate, & prægresso uictu cognosce. Distentio uero sola citra grauitatem, flatuosum spiritum qui exitum non habet indicat. Vtendum igitur est in utrisque medicamentis obturatione liberantibus ac incidentibus, uelut est aphronitrum cum aceto & melle, & fel ouillum cum oleo communi aut amygdalino, & porri ac cepæ succus tepidus cum melle. Aut origanum cum melle ac lacte muliebri tritum instilla. Ad fortiores uero obturationes, fel caprinum cum porri succo instilla. In quibus autem dolor multus & diuturnus, & auditus grauitas adest, utendum his est, uelut est dracontij succus, & ari, & bryoniæ, & similia. Priuatim uero ob spiritum dolentibus flatuosum, cucurbita aqua calida prius feruefacta, & ad aurē apposita maximopere prodest. Si uero grauitas, & distentio simul calida, & dolor pulsatorius fiat, aut etiam æger febriat, aurem inflammatam esse scito. Et præ omnibus utendū est ucnæ sectione, deinde fomentum faciendum frequenter cum oleo dulci calido, per auricularium specillum lana obductum. Instillandus autem est in meatum, & anserinus adeps, & uulpinus: Aut regium medicamentum cum rosaceo, aut cyprino, aut irino. forinsecus imponenda sunt quæ mitigare ac cōcoquere possunt. Quod si dolor cogat, his quæ moderatè sensum torpefaciunt utemur. Non enim exiguum est periculum, quum cerebrum uicinū sit auditorio neruo inflammato. Probe igitur hoc mitigat, opij partem I. castorij partes II. cum lacte muliebri, aut oui candido, aut uino dulci, tepida instilla. Sed & croceus pastillus, & Aster, & Philonis antidotus, sæpe his profuit. Oportet autem frequenter fomentum adhibere, aut ex oleo communi, aut ex aliquo calido ungento, ita ut in hoc ipso lanam madefactam auri imponas, & nequaquam quantum eius fieri potest, inflammatas partes contingas. Perseuerante uero dolore, & in pus transituro, utere medicamento ex lini seminis succo, instillans ipsum dissolutum cum rosaceo aut chamæmelino. Porrò si ex aqua medicata in auditorio meatu contenta doleant, si quidem multa fuerit, per os, aut etiam per stipulam, ipsam exugere oportet. Si uero modica, hac extersa per auricularium specillū lana obductum, oleum quoddam tenuium partium instillare, aut rosaceum, aut oui candidum, aut lac muliebre. Calida uero omnia moderatè esse oportet quæ auribus adhibentur.

Buccinorū naturale auxiliū — *Aqua medicata*

Ad ulcera cum inflammatione.

Vlcera auriū inflammata

Lyciū & papaueris succū paribus porrionibus trita cum melle immitte.

Ad dolores maximos, & pus, & auditus grauitatem.

Amygdalas depurgatas XX. aphronitri drach. III. opij drach. III. thuris drach. III. croci drach. IIII. galbani drach. II. myrrhæ drach. I. aceto trita instillato, si dolor adest, rosaceo diluta: si pure fluant, uino mulso aut aceto mulso: si auditus grauitas sit, aceto. Verum recentia ulcera glaucium curat aceto solutum, & collyria quæ ex ipso fiunt, & quæ ex rosis, & croco, & myrrha, appellationem habent. Quæ uero pure manant citra dolorem, recrementum ferri cum aceto sub caniculæ æstu tritum.

Ad sordium duriciem.

Sordium auriū durities

Nitrum aceto dilutum cum aqua infunde, & detersione facta, nitrum aceto dilutum cum rosaceo instilla. Aliud ad sordes. Nasturtium, & nitri parum, caricis exemptis granis excipe, & facta inde collyria in aurē indē, & per triduū exime. Ducit enim sordes multas, & abunde leuat, facit & ad carnis excrescētias, dolores diuturnos, & ulcerationes: aut aloës, thuris, myrrhæ, singulorum drachmam unam. misyos drachmas quatuor, cum aceto in pastillos efformato. usus autem tempore, aceto & rosaceo solutos infunde. Item Andronis pastillum, & Neren, & Musæ inscriptum.

Ad diuturna ulcera.

A Cedriam melle mixtam illine. Aliud. Misy ustum ac tritum insuffla. Cæterum ante eorum quæ infunduntur usum, aures per auricularium clysterem eluuntur posca, aut aceto mulso, aut uino mulso, aut decocto aliquo ex repulsorijs, uelut lenticulæ, aut rosarum.

Ad cruentatas aures.

Eluito quidem cũ lentisci decocto, instillato autem polygoni succũ cum paucissimo aceto. Aut lycium, aut amurcam, aut acaciam, aut porri succũ. *Aures cruentatæ*

Ad carnem excrescentem.

Nitrum cum aqua calida, unà cum æris squama, ac sandaracha, æquis portionibus infundito. crusta uero inducta melle repurgato. *Caro in auribus excrescens*

Ad uermiculantes aures.

Eluito absinthij, aut centaurij, aut porri decocto: instillato autem cappa- ris foliorum uiridium ac fructus succũ, aut cedriam, aut urinam humanam ueterem, aut ueratrum album cum melle, aut calaminthæ succum, aut scammoniam cum aceto, aut absinthij succũ. Oleum autem meatui instillatum ad summum usq; emergere ipsos facit. Melius tamen est oleum & acetum. Sed & ad illabentia auribus animalcula ijsdem utere. *Vermiculantes aures*

De calculis & similibus in aures illapsis.

Lanam circum specillum obuolutam terebinthina, aut gummi, aut aliquo glutinoso tingito, & sic ipsum extrahito. Si uero non concesserit, oleũ calidum frequenter meatui instilla. Et si non exciderit, aut relictum fuerit, adhuc alijs modis utere, uelut in chirurgia referetur. *Auribus illapsa*

De sonitibus aurium.

Si in febribus, aut harum iudicationibus sonitus fiant, nihil moliri opus est. statim enim plerunq; sedantur. Si uero etiam post morbum permaneat, fomento ex absinthij decocto adhibito, acetum ac rosaceum infundito, aut B raphani succum cum rosaceo, aut ueratri nigri cum aceto. Verũ ad diuturnos sonitus, ob crassos ac uiscosos humores obortos: cognosces autẽ hoc ex eo quod nõ aceruatim, sed particulatim consistunt: aceto & nitro ac mel le colluito. Aliud. Veratri nigri drach. II. castorij drach. II. croci drach. III. nitri drach. XVI. fac pastillos, & aceto tritis utere. *Sonitus auriũ*

Ad diuturnos sonitus ac sibilos.

Euphorbio cum oleo cyprino trito ac calefacto utitor. In his autem qui ob multam sensus subtilitatem, uapores aut flatus afferri sentiũt, castorium & cicutæ semen, tritum cum aceto instilla.

De auditus difficultate ac surditate.

Quæ ex natiuitate, aut etiam post natiuitatem quidem, uerum diuturnissimæ & perfectæ surditates consistunt, incurabiles sunt. Quæ uero non perfectæ, diuturnæ tamen, & hæ incurabiles sunt, aut uehementer ægre curari possunt. Quæ tamen ob biliosum humorem sursum repentẽ consistũt, euacuationibus per medicamenta bilem ducentia nõ difficulter sanaueris. Quidam uero etiam sua sponte liberantur ab affectione, bile ipsis subtus egressa. At ob crudos ac crassos humores consistentes surditates, aut auditus grauitates, uenæ sectione curato, aut omnino per hieram purgato, utẽs etiam pituitam per os ac nares detrahentibus, & balneis naturalibus, aut aquæ marinæ. Ad meatum uero auditorium instillare conuenit, & ea quæ ad sonitus descripta sunt. Priuatim uero hæc. Vrinã capræ, & fel caprinũ. Aut fel per se solũ instilla. Aut rutę succũ cũ melle. Aut castoriũ cũ oleo anethino. Aut œsypũ medicamentũ cũ ungẽto nardino. Aut fel caprinũ cum galbano. Aut hoc, castorij drach. II. nitri, ueratri albi, singulorum drach. I *Auditus difficultas* *Surditas*

Ad aurium contusionem.

Hippocrates monet ut nihil ipsis adhibeamus. Quandoquidem uero ab ipsis affectis sæpe cogimur, utendum his est. Myrrhæ, aloës, thuris, acaciæ, singulorum æquales partes, cum aceto aut oui candido illine. Aut *Aurium contusio*

panis calidi internam partẽ, cum melle in pila contusam impone. Aut hoc, A bituminis, thuris, aloës, carnium cochlearum, bulborum Aphricanorum, singulorum æquales partes aceto tritas impone. Si uero inflammatio oboriatur, cataplasma ex sesamo impone, aut ex alica cum aceto cocta. Sint autem leuia cataplasmata, & citra deligationem: aut leuiter deligentur. Et lana oleo imbuta meatui auris indatur.

De parotidibus.

Parotides Parotis affectio est glandularũ circa aures, quæ fit dum iudicatorio modo in febribus, materia quãdoq; de capite, ab impactis in ipso humoribus, quandoq; de reliquo corpore expellitur. Siquidem igitur adhuc in profundo hærens parotis, non in molem attollitur, adiuuabimus naturã attractoria auxilia adhibentes, aut etiam cucurbitam apponẽtes, aut frequentibus fomentis utentes. Nam si in profundum recurret materia, periculum nõ uulgare sequetur. Si uero inflammata in tumorem attolletur, uice uersa mitigare ac concoquere potentibus utemur cataplasmatis: quale est quod ex farina ordeacea, aut triticea, aut seminis lini, cum aqua mulsa, aut fœni græci, aut althææ, aut chamæmeli decocto coquitur. Itemq; quod ex rumice & *Axungia nõ salsa* axungia non salsa paratur. Si uero etiam sanguis tibi redundare uideatur, euacuabis ipsum uenæ sectione, uiribus præsertim permittentibus. Vbi uero tumor non discutitur, suppuratorijs medicamẽtis utendum est: quale est *Suppuratoria medicamenta* triticea farina, cum caricarum decocto ac oleo. Itemq; ex polline constans, & quod ex fermento paratur medicamentum. Transmutato autem abscessu, aut per sectionem pus excernimus, aut acri medicamento rumpimus: quale est quod similium appellatur, & quod ex allijs paratur. Cæterùm mitiores parotidas etiam fomentum ex muria discutit, & ex apyrano medicamentum. Hoc etiam transmutatum iam pus discutit, ad hoc dolores maximè sedat. Verùm ad inueteratas parotidas, buccinorũ aut purpurarũ ustarum cinerem, cum melle aut axungia imponemus. Aut ficus aqua marina B coctas. Aut marrubium cum sale. Induratas autem iam mollit emplastrum Mnasææ, & Ariobarzanium. Optimũ est & quod ex succo seminis lini paratũ. Ante hæc uero, cataplasmata ex ammoniaco imponẽda sunt, ammixta pice liquida, aut adipe taurino, aut bdellio, aut styrace, aut medulla ceruina

De narium ac olfactus affectionibus. Cap. XXIIII.

Narium affectiones *Olfactus læsus* Olfaciendi facultate læsa, si quidem uox illæsa conseruetur, anteriorum cerebri uentriculorũ affectionem esse suspicandum est, qui aut ob nudam intemperiem læsi sunt, aut ob uitiosorum humorum copiam. Si uero etiam uox simul læsa fuerit, laboriosior quodammodo facta, propter ossium coliformium obturationem, affectionem factam esse suspicare, atq; hoc rursus à uitiosis quibusdam humoribus. Vbi igitur cerebri intemperiem per sæpe relata compereris, contrarijs auxilijs utere. Humores autem per detrahentia pituitam per os euacua, & per ea quæ fortiter euacuant naribus indita. Et odoramenta adhibe tenuium partium, quemadmodum in defluxionibus. Si uero plenitudinẽ totius corporis deprẽhenderis, hanc prius euacua, aut per uenæ sectionem, aut per purgationẽ per hieram. Atq; sic etiam *Polypus quid sit* in polypade & Ozæna utere. Deinde etiam localia auxilia adhibe. Et theriace sæpe pota magnifice profuit. Est autem polypus tumor præter naturam in naribus obortus, essentia sua similis polypi carni. Eiusdem essentiæ *Ozæna quid sit* est etiam carnositas in naribus præter naturã producta. At ozæna ulcus est putredinosum, ex acrium humorum influxu proueniens.

Ad polypos & carnositates.

Carnositas in naribus Squamæ æris drach. VIII, atramenti sutorij drach. VI. sandarachę drach. IIII. uerarri nigri drach. II. Insuffla ac utere ut optimo. Nam in tredecim diebus utilitatem suam manifeste declarat. facit & atramentũ sutoriũ cum aceto. Aliud. Malicorij drach. XII. atramenti sutorij drach. X. chalcitidis drach. VIII. fellis taurini, amomi, myrrhæ, calaminthæ, marrubij, singulorum

A loru drach.IIII.croci drach.II.ueratri albi drach.IIII. utere ficco. Aliud. Diphryge tritonares continge, & linamento ex ellychnijs nares distende.

Ad Ozænas.

Misyos, chalcitidis, myrrhæ, singulorum drach.VII. atramenti sutorij drach.VI.aluminis scissi, gallæ, squamæ æris, singulorum drach.IIII.aluminis rotundi drach.II.thuris drach.I.aceti sextar.I.coquito hoc totum in æreo uase, & mellis spissitudine in linamentis utere. Aliud. Aeruginem, & squamam æris, æquis portionibus sicca adhibeto.

Ad narium graueolentiam.

Myrrhæ, acaciæ, amomi, singulorum drach.I.melle cocto excepta, ad summum narium interseptum agglutinari iubeto. Aliud. Amomi, myrrhæ, rosarum siccarum, singulorum æquales partes ungento nardino exceptas subline. facit & Hedichroum magma cum uino. *Narium graueolentia*

Ad narium ulcera.

Cerusæ lib.I.spumæ argenti quadrantem, recrementi plumbi quadrantem, aut plumbi usti. Sint autem omnia lota. Excipe uino & oleo myrteo.

Ad ulcera dulcia appellata.

Spumæ argenti drach.IIII.rutæ recentis drach.IIII.aluminis scissi drachmas duas, oleo myrteo & aceto excipe. *Vlcera dulcia*

Sternutatoria.

Veratrum album, castorium, piper, herba lanaria, cyclaminus, euphorbium, nitrum, cuminu, herba sternutatoria uocata, singula per se, aut simul omnia. Non autem insufflare oportet, sed penna aut digito penitissime naribus indere. Si uero sternutatio redundet ex medicamento, sedare oportet infuso nardino, aut rosaceo, aut oleo dulci. Olfactu uero sedant sternutationem, anisum, ocymi festucæ tusæ. præ omnibus autem siccandum est caput smegmatis ex nitro & pumice: aut etiam appellato Aesculapio utendu est, & sapone Constantini, & sale Cappadocico, & similibus. *Sternutatoria*

B

De sanguinis ex naribus eruptione.

De sanguinis ex naribus in febribus eruptione, dictum est libro secundo in illarum tractatione. Verum de ea quæ aliter quomodocunq; fit, & simpliciter ægre supprimi potest, nunc dicetur. Chalcitidem tritam linamento ex ellychnijs, aut priapi forma, aqua madefacto excipe, ac naribus inde. Aut oui testam ustam, & gallæ dimidium ipsi ammisce. Aut lycio Indico cotinge. Aut stercoris asinini usti cinerem insuffla. Aut expressum de asinino stercore succum instilla. Aut lapidis molaris usti & aceto extincti uaporem olfaciat. Aut etiam meatus obducente hoc utere. Mannæ thuris partem I. aloës partem dimidiam, candido oui excipe, & per linametum ex ellychnijs utere, forinsecus leporis pilis ad illitionem appositis. Aut lysimachium appellatam in nasum indito. Aut cucurbitam leuem, magnam, & perseuranter apponito ad præcordium è directo naris unde sanguis erumpit. Aut aures firmiter obturet. Et frontem spongijs ex aqua frigida irriget. Aut cucurbita occipitio affigatur cum sanguinis detractione. Aliquando etiam uenã secare conuenit, si nihil impediat: & extremas partes deligare, brachia præsertim ac fœmora, quemadmodum in uenæ sectionibus. Iubendiq; sunt ut ipsa moueant, manus quidem fricando, pedes autẽ ambulando. Dum enim uenæ quæ isthic sunt sanguine implentur, uasa circa nares sanguine destituentur. Sed & spongia sæpe in posca frigida imbuta, & extrinsecus ad sanguine manantẽ narẽ cũ adstrictione apposita, quod opus fuit effecit. Præstat autem hoc facere, oblongo ad cuneoli formã linamẽto prius in narẽ subdito. *Sanguinis eruptio* *Lysimachiũ*

Ad faciei affectiones. Caput XXV.

AD faciem à rugis conseruandã. thuris drach.IIII. fuci drach.III. spumæ argẽti lotæ drac.VIII. Omnibus in cremore glutinis piscium cõtusi diffolutis, & in pastillos efformatis utere. Aliud. Ramenti eboris drac.VIII. thuris masculi, glutinis piscium, singulorũ par pondus, utere uelut dictũ est. *Rugis arcendis* *Fucus*

Ad fa-

Ad faciei nigredines.

Nigredines faciei — Iridis, ptisanæ, fabæ fresæ, singulorum sesquisextarium. salis ammoniaci, cornu ceruini usti, ammoniaci thymiamatis, singulorum sextantem. Aqua dissoluta in pastillos efforma, & rursus aqua tritos, ante balneum illine.

Aliud. Ptisanæ, erui, thuris, fabæ fresæ, iridis illyricæ, aphronitri, costi, singulorum chœnicis quartam partem. amygdalas amaras X X. efformato cum candido ouorum & lacte asinino, & utere uelut antea dictum est. Facit etiam pastillus peponatus.

Peponatus pastillus

Ad maculas solares, & lentigines.

Maculæ solares Lentigines — Terræ cimoliæ torrefactæ heminæ dimidiũ, aphronitri tosti drach. VIII. farinæ erui drach. IIII. ramentorum fellis taurini drach. VIII. trita affricato. Aliud. Fecis uini drach. X. farinæ erui drach. X. fabę fresæ drach. X. ueratri albi drach. V. aphronitri drach. X. alcyonij drach. X. tritis cõfricato.

Ad sugillata.

Sugillata — Postquàm ab initio quidem fœni græci decocti, postea uero etiam meliloti decocti fomentum adhibueris, collyrium Nili ex rosis aqua dilutum illine. Deinde collyrium ex myrrha. Si uero nihil efficiant hæc, collyrium ex sandice ustum illine. Aut hyssopum cum aqua impone. Aut hyssopo in linteolum illigato, & calida aqua tincto, fomentũ adhibeto. Aut cum acri muria foueto. Et raphani corticem cum melle tritum imponito. Hoc etiam ad diuturna facit. Cæterùm ad sugillata ac liuedines inueteratas, tordyli partes II. terræ samiæ partẽ I. cum melle impone animaduertens ne exulcerentur. Aliud defrictorium. Hyssopi, thapsiæ, cassię, singulorum drachmas duas, ceræ drachmas duas, terebinthinæ drachmam unam. Impone cauens ne exulcerentur, & propterea assiduè rollens.

Ad Varos.

Vari — Vari parui ac duri sunt circa faciem tumores, eos aceto mulso illinito ac confricato. Aut spumam argenti cum terebinthina, & modico oleo albo tritam, illine affricando. Aut alumen scissile cum terebinthina. Aut amygdalas amaras aceto tritas affricato. Ad callosos uaros hoc facit. Saponis gallici drach. quatuor. thuris, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. I. Aqua diluta illine, & post horam ablue.

Ad uaros, pilos, & asperitudines faciei.

Ceræ drach. X. terebinthinæ drach. I. uisci drach. II. oleo affuso eliquato, & hoc faciem confricato. Radicitus enim tollit. Aliud. Papauer tritum, aut pulegium cum sale & aceto imponito.

Ceratum Thaidis ad faciem rubicundam faciendam.

Thaidis ceratũ — Croci, radicis erythrodani, fuci, thuris, myrrhæ, singulorũ drachmas II. excipe adipe uitulino & oleo mastichino. Deinde illinito, & tempore interposito spongia calida imbuta detergito. Conueniunt autem hæc ad faciem medicamenta etiam reliquo corpori.

De oris affectionibus, & primum de dentibus. Cap. XXVI.

Oris affectiones Dentiũ dolor — Dentibus dolentibus citra gingiuarum inflammationem, aliquando in ipso proprio dentis corpore, aliquando in neruo qui ad ipsos defertur, dolorem esse contingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, & propterea pleraq; ipsorum ex aceto acerrimo præparantur. Verum gingiuis ob inflammationem dolentibus, optimum medicamentũ est oleum lentiscinum temperatum ore detentum. Sit autem recens. Nam uetustum tanto deterius est recenti, quãto ætate antecellit. Seruetur aũt & hic cõmunis ratio, quòd præeuacuatũ esse oportet humorẽ in toto corpore redundantẽ.

Ad dentium inflammationem.

Dentium inflammatio — Os colluãt aceto in quo cocta sit galla, aut halicacabi radix, aut hyoscyami semen, aut folia, aut pulegium, aut solani succus, aut capparis radix, aut myrti folia, aut polium, aut cucumeris syluestris radix, aut rutæ folia cum aceto mulso, aut cornu ceruinũ, aut etiam acetum scilliticum. Aut pyrethrũ cum

A cum hyssopo. In corrosum uero dentem, styracem cum opio indito. Aut galbanum, aut sulphur uiuum cum lycio. Aut hyoscyami seminis cocti uaporem admittat per infundibulum. Sed & Philonis antidotus denti oblita dolorem eximit. Si uero fluxione infestentur dentes, myrti, & lentisci, & gallę decoctum colluant, aut rhois Syriaci, & balaustiorum, & malicorij. Insper/gito autem salis partes II. aluminis usti & aceto extincti ac triti partem I. Deinde uino colluant. Cruentis uero gingiuis alumen tenue tritum insperge. Aut aloēn cum uino colluant, aut rubi radicem uino feruefactam, aut rhoen syriacum. Cruentis autem & fluore uexatis gingiuis, thunni salsamentum in olla exurito, ut in carbones redigatur, & cinere contingito. Sistit autem commotos dentes aloē inspersa, aut rhus syriacus, aut alumen scissile, aut galla, aut rubi radix, aut per se, aut cū uino cocta. Aliud. Nucis uiridis corticē terito, & in liquorem ab ipso expressum, myrrham Minæam, & alumen scissile inijcito, & simul unito. Usu uero expetente infunde, & ad gingiuas immitte, ad dentis dolentis partem, & sanabitur. Aliud. Allium, & piper, & staphidem syluestrem trita, linteo excipe, & in paruos globulos efforma, ac sæpe permuta. Hoc humorem in capite purgat, & dentes curat. Aliud. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluidas, & ad omnem nomen in ore proserpendo depascentem. Chalcitidis tostę drach. XII. cadmiæ drach. VIII. utere sicco cum aceto.

Dens corrosus

Gingiuæ cruentæ

Dentes commoti

Ad dentem citra dolorem tollendum.

Farinam cum tithymali succo imponito, & superne hederæ folium addito, & ad horam sinito. Sua sponte enim conteretur.

Dentifricium etiam ad parulidas.

Dentifricium

Aluminis plinthitidis trientem, salis ammoniaci trientem, myrrhæ, costi, pyrethri, singulorum drach. IIII. piperis grana LXXX. Aliud. Sulphuris uiui, piperis, aluminis scissilis, singulorum æquales partes.

B *Ad parulidas, & Epulidas.*

Parulis est inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non solum suppuratur. Suppurata uero scalpello uenæ sectorio diuisa, linamento dissparatur. Epulis autem est carnis excrescentia ab inflammatione, circa intimum dentem molarem, aliquando cum febre & dolore. Opus igitur habet compressione. Quare utendum est ærugine rasa per se, aut cum pari galla. Aut sori combusto, aut omni alumine usto, aut galla per se, aut squama æris cum aceto trita ad sufficientes dies, ac resiccata.

Parulis

Epulis

Dentifricium.

Aristolochiæ radix usta, cornu cerui ustū, cum modica mastiche. Aliud. Sal albus melle subactus, & fici folijs inuolutus ac ustus, donec ad carbones redigatur. Aliud. Buccina sale impleta ac usta. Cochleæ terrestres ustę cum melle. Lanæ succidę ustæ cum modico sale. His singulis grati odoris gratia ammisceatur, iunci odorati rotundi flos, aut nardi spica, aut folium malabathri, aut cyperus, aut iris. Aliud, quod dentes dealbat, & gingiuas adstringit, & iucundum odorē inducit. Pumicis, salis tosti, iridis, singulorū drach. IIII. cyperi drac. V. spicæ nardi drach. I. piperis drac. VI. tritis utere.

Ad dentium stuporem.

Ad dentium stuporē facit portulaca cōmansa, aut oleum crudū affrictū, aut amurca in æneo uase ad mellis compagem cocta, & inueterata illita.

Dentium stupor

Ad dentes detritos.

Dentibus detritis commodant, baccarum lauri, aluminis scissi, aristolochiæ clematitidis, singulorum æquales partes.

Ad gingiuas corrosas.

Floris rosarum drach. VIII. gallarum drach. IIII. myrrhæ drach. II. Cęterum erosas & fluidas gingiuas sanant si colluantur hæc. Lac asininum, tociorum oleæ decoctum, acetū scillicum: sicca uero si admoueantur, rubigo ferri, mali punici flores. Ad tumidas uero & carne excrescētes facit portulacæ

lacæ ſuccus ore detentus, oliuarum colymbadum muria, oleum crudum ca lidum, aut lentiſcinum, aut melinum, amurca. Sicca ueto, ferrugo, aut æru go, ariſtolochiæ radix, plantaginis ſemen, diphryges, attamentum ſuto rium toſtum, mali punici flores.

Ad labia rupta.

Labia rupta Amurcã coctam illinc. Aut hoc. Adipẽ anſerũ, cum melle & terebinthi na, æqualibus portionibus, floris roſarum, œſypi, roſacei, ſingulorũ parũ.

Ad ranunculum appellatum.

Ranunculus Ranunculus tumor eſt inflammatus, ſub lingua conſiſtens, maxime in pueris. Confricato itaq; locum ex miſyos, & æruginis raſæ æquis partibus ſiccis. Ad mentum uero utendum eſt emplaſtris, anthero, aut ſphærio, aut parhygro ex ouis. Verũ in adultis uenæ ſub lingua prius ſecentur. Aliud. Vlcera oris feruida Facit & ad feruida oris ulcera. Aeruginis raſæ, gallæ, chalcitidis, ſingulorũ æquales partes. Hoc cum paſſo etiam colluí poteſt. Aliud. Farina erui cum melle ubi prius defricueris, gallam tritam cum melle illine. Aut roſarũ flores ſimiliter. Aut oleæ foliorum decoctum colluant.

Ad tonſillarum inflammationem.

Tonſillæ inflammatæ Siquidem in febre inflãmatæ ſint tonſillæ, & columella, gargariſmi con ueniunt ex decocto furfurum, aut roſarum, aut palmularum, aut myxarum, aut lenticulæ. Remittente uero inflammatione, aut decreſcente, mel ad ipſa decocta ammiſcendum eſt, quod in principijs facere non oportet, neque in augmentis, ut ne acrimonia ſua fluxionem aliquam attrahat. Si uero ſuppu ratæ rumpantur, aqua mulſa per ſe gargariſſetur, aut cum lentium aut roſa rum decocto, ita ut in his perſeueremus uſq; ad perfectam ſolutionem, aut etiam ſtomaticam collutionem exhibeamus gargariſſandam. At ſi peſtife ra ulcera in tonſillis fiant, utendum quidem eſt etiam præſcriptis. priuatim uero exhibendum eſt medicamẽtum ex moris, cum aqua calida. Aut aqua mulſa habens florem roſarum inſperſum, aut coſtum, aut rhoëm, atq; hæc B ſicca, aut incocta. Aut glaucij foliorum ſiccorũ decoctum. Eſt quidem hoc amarũ. Vetum optime facit, ſi ſuccum quemadmodum in collytia utimur, in aqua mulſa ſolueris. Ipſius aũt fruticis uſus optimus eſt, ſi ſiccus inſuffle tur, aur cum digito admoueatur. Conandum uero eſt ut omnino non adhi beamus manum, aut ualde leniter cõtingamus. prodeſt & paſtillus Andro nius. Cæterum poſt irritationes ab his factas, gargariſſandum eſt glycyrrhi zæ decoctũ, aut gargariſmus dandus, qui pararur ex uino ſcybelitæ, & cro co, & maſtiche chia, & myrrha. deinde etiam ex amylo & tragacãtha. Poſt quàm autem nome depaſcẽs ſedata eſt, gargariſmo ex lacte ac terra Samia utendum eſt. Aliud ad antiadas. Malum punicum dulce unà cum puta mine cõtundito ac exprimito, & ſucci parres ſex ad unam mellis ammiſce Galla omphax to, & ad mellis ſpiſſitudinem coquito, ac illinito. Aliud. Gallæ ompha cis ſexrantem, aluminis ſciſſi unc. I. ſalis ammoniaci toſti unc. I. ſicca admo uero. Aliud. Gallæ drach. VIII. miſyos drach. II. ſalis toſti drach. V. ute Antias quid ſit re ſicco. Eſt autem Antias tumor durus tonſillarum.

De Columella.

Columella inflammata Columella inflammata utendum eſt gargariſmis iiſdem quibus ad tonſil larum inflammationem, & moderatè adſtringentibus, qualis eſt mali puni ci ſuccus per cochlearium, aut per inſtrumentum uuæ leuandæ commodũ ſubiectus, & per ſe, & cum melle ſatis cocto. Aut radice dulci ad mali puni ci ſuccum ammixta. Facit & radicis dulcis ſuccus cum melle. Reprimit au tem & lapis hæmatires, & phrygius uſtus, & Ageratus, & medicamentum ex lapide phrygio ad pudenda deſcriptum, & terra ſamia, & erettia, & ſino pis, & lemnia, & omphacium per ſe, & cum aliquo ex relatis, & ſpinæ Ae gyptiæ fructus, & alumen ſciſſum. Verum roſarum ſemen, & folia, mitiore efficaciam habent. Adhuc aurem mitius eſt gummi, & tragacantha, & ſar cocolla, & amylum: quibus utendum eſt ubi magis compreſſa fuerit, dum ab ad

ab adstringentibus constringitur. At si æqualem crassitudinē habet, quam A sane columellam uocant, gargarismis fidendū est his qui ex myrrha, & croco, ac cypero parantur. Vitandæ uero cōtusiones, & illitiones per pinnam potius fiant. Compositum facit hoc. Rhois syriaci drach. VIII. croci drach. IIII. costi drach. VIII. seminis rosarū drach. IIII. facit & ad gingiuas. Porrò filum lanæ purpura marina infectæ, quod obligatum est collo uiperæ, ipsamq; strangulauit, deinde pro amuleto appensum est, mirifice quodam modo iuuat tonsillas, & colli affectiones, uelut Galenus testatur. *Filū quod uiperam strangulauit*

Ad sanguinis ex ore eruptiones.

Porri folia cōtusa imponito. Aut spongiam nouam pice crūda tinctam comburito, & trita utitor. Commodæ uero ualdè sunt etiam collutiones, rosarum siccarū aut uiridiū decoctū frigidū, aut pampinorū uitis, aut foliorū lentisci, aut rubi, aut malorū cydoniorū, aut rhois, aut uinaceorū, aut lentiū. *Sanguinis ex ore eruptio*

De angina, & huic uicinis affectionibus, ubi & de his qui strangulantur, aut alias quomodocunq; suffocantur. Caput XXVII.

INternis faucium musculis inflammatis angina fit, quæ synanche appellatur. Externis uero, quæ parasynanche. Eodem modo interni summi gutturis musculi inflammati eam efficiunt quæ cynanche uocatur. Externi uero eam quæ paracynanche. Consequitur ad omnes rectæ ceruicis spiratio, & dolor cum spirandi difficultate. In aliquibus etiam febris, ruborq; faciei ac colli, & in quibusdam tumor. Et os apertum habent, & deglutire non possunt. In cynanchicis quandoq; etiam suffocatio sequitur. Fit etiam in pueris raro tamē talis affectio, colli uerticulis ex elapsu ac discessu affectis. Verum illorum uelut incurabilium curationem non aggrediemur. Reliquis uero statim uenam de cubito secabimus, & non aceruatim euacuabimus, sed sæpe copia partita. Nam ex aceruata euacuatione si in animi deliquiū inciderint, suffocationis periculum succedit, ac eruatim confluente materia B ad affectum locum. Si uero non statim leuentur, uenæ etiam sub lingua secandæ sunt, aut etiam ipsa lingua scarificanda, si prominentior cum tumore appareat. Aluus quoq; acriori infuso per clysterem eluenda est, & pedes aqua calida perfundendi, & deligandæ fortiter extremæ partes, & collū integendum lanis succidis, aut etiam oleo imbutis, & cataplasmata ex cruda ordeacea farina imponenda. Ab initio gargarismis utantur ad tonsillarū inflammationem relatis, aut simplici medicamēto ex moris, cum rhois decocto, præstat autem ex syluestribus moris esse id medicamentum. postea uero etiam composito ex moris, aut medicamento ex nucibus iuglandibus illinantur. Vigente uero morbo, etiam nitri parum ammiscendum est, aut sulphuris uiui, nisi acrimonia aliqua id prohibeat. Sed & caninū stercus aridum tritum, & cum melle illitum, optimum est medicamentum, & maxime quod album est. Et syluestrium hirundinum cinis eodem modo. Si diuturna fiat affectio, & illitione ex besasa, hoc ruta syluestri utendum est: ita ut quandoq; exoluamus, quandoq; intendamus ipsius facultatem, aliorum medicamentorum ammixtione. Cucurbitæ quoq; aut hirudines adhibendæ sunt mento & collo. Et fortioribus gargarismis utendum, ex iride, hyssopo, melanthio, abrotono, glycyrrhiza, caricis in aqua mulsa coctis, aut rutę succo cum lacte, aut sinapi cum aceto mulso. Si uero ex his aliqua acrimonia oboriatur, dandum est ipsis oleum optimum calidum, aut rosaceum per se, aut cum ptisanæ succo, aut fœnigræci succo gargarissandum. Alimentū sit aqua mulsa ad tertium usq; diem. Post quam ptisanæ succus, cum aliquâ ex iucundis potionibus. deinde etiam ouorū uitelli liquidi. Et ex alica sorbitionibus utendum est deglutitione directiore euadente, & cibis ægroti uiribus congruis. Declinatione uero apparente, ad dembulationem & balneum ducemus. Locos autem ex cerato rutaceo integemus, & reliquo refectorij uictus ductu conuenienter utemur. Ex his uero qui strangulantur, manus non admouebimus his quibus iam spuma circa os est, Hippocrati credentes.

Angina
Synanche
Parasynanche
Cynanche
Paracynanche
Stercus caninū
Strangulati

dentes. Alij uero reuocantur aceto & pipere instillato, aut urticæ semine in A accto acerrimo trito. Laboriose uero admittunt, quare cogere oportet. dissolutis autem circa collum ruboribus, statim suspiciunt, & relaxantur. Similiter etiam in naufragis, & in summa in omnibus qui suffocantur. Resuscitatur enim horum calor.

Naufragi

De grauedine, & defluxu, & de arteriacis, ac de tussi. Caput XXVIII.

COmmune habent hæ affectiones hoc, quòd superflua humiditas ex capite ad subiectas partes defertur. Et ubi quidem hæc ad nares irruit, grauedo appellatur affectio. Vbi uero ad fauces & palatum, simpliciter defluxus. Si uero ad summum guttur ac asperam delabatur arteriam, ut membrana quæ hanc intrinsecus ambit exasperetur, raucosa uox fit, & raucedo, & arteriaca affectio appellatur. In quibus non solum ex capite, sed etiam per uehementem uociferationem, & frigidi spiritus inspirationẽ, asperitas inflammatoria contrahitur. Diuturno uero facto morbo, & fluxione ad thoracis ac pulmonis partes delabente, tusses oboriuntur malignæ. Sed & ob intemperiem sæpe tussis fit, quandoq; calidam, uelut in febribus: quandoque frigidam, uelut in aquilonaribus constitutionibus, quæ etiam sicca magis existit. Quin & aliorum morborum symptoma aliquando fit tussis, uelut pleuriticorum, hepaticorum, tabidorum, peripneumonicorũ. Galenus igitur in diuturnis tussibus, grandinum quarundam eductionem è thorace factam esse narrat. Alexander etiam lapidem quendam graue, qualis est qui in urinarijs meatibus nascitur, in diuturna tussi eductum esse dicit, atq; in de quoq; tussim sedatam esse. Nos autem in sanguinis reiectione lapidũ excretionem uidimus, uelut ubi ad eum locum deuenerimus, exactius referemus. Qui igitur ob ardorem habent grauedinem, aut defluxum, his caloris sensus circa partes contingit, & tenuium humorum fluxus per nares, & per os, ruborq; circa faciem & nasum. Qui uero ob frigiditatem, his distentio fit partium circa caput & frontem, & coliformium meatuum obturatio, ut B uox superne per nares personare non possit. In diuturniore autẽ affectione etiam tusses accedunt, & pituitæ eductio, aliquando crudæ & liquidæ, aliquando cum uirore pallidæ. Quibusdam etiã febris accedit, quæ quidẽ ob ardorẽ affectis nihil prodest, ob frigiditatẽ uero affectis cõcoctionẽ efficit.

Grauedo
Defluxus
Raucedo
Arteriaca affectio
Tussis sicca
Alexander
Lapides tussi, & in sanguinis reiectione excreti
Febris utilitas

Curatio defluxus & grauedinis.

Siquidem igitur calida intemperies prædominetur, auxilia conueniient ea quæ competunt caput dolentibus ob eiusmodi causam. Sed & balneis utendum est, & calida uberiore perfundendum est caput. Cibi uero his cõueniunt sorbiles, & oua sorbilia, & amylum, & dulciaria liba, & sesama, & oryzæ, & amygdalæ, & nucis pineæ nuclei, & quæ ex lacte fiunt placentæ. Ex uinis dulcia, & non uetusta. & ex capitibus papaueris medicamentum delinctile, & composita ad hæc auxilia. Si uero frigida fuerit intemperies, & morbus ægrè solubilis, modicus cibus assumatur, & capitis illitio per calida & tenuium partium ungenta, nardinum ac rutaceum. Irinum uero nõ solum illinendũ est, sed etiam naribus instillandum, quæ etiam intrinsecus thure, & myrrha cum oleo illinendæ sunt, & præsertim in his qui grauedinem ex frigiditate habent. Quibusdam etiam odoramenta per linteũ combustũ, aut melanthio, aut cumino, combustis & linteo illigatis profuerunt. Et cyphi seleniacum olfaciant, & fronti illinant, cui etiam unum ex emplastris inflammationem arcentibus agglutinetur, uelut est Icesium, aut Oxerum, aut Barbarum, aut Athena appellatum. Verum ad defluxum ob frigiditatem etiam bibere cyphi conducet. Thoraci uero illinendus est balsami succus, ipseq; cõcalefaciendus per lanas succidas cum styrace, & irino, aut anethino. Cibis etiam calidioribus ac concoquentibus utendum est. Materia uero iam concocta, etiam apophlegmatismus per os pituitam detrahens ipsis conuenit, & smegmata capitis, uelut sapo Constantini, & consimilia.

Arteriacorum curatio.

A Arteriacis uero qui & raucosi appellantur, conueniunt quidem & relata, priuatim uero ubi inflammatoria est affectio, circa arteriam & summam ipsius partem, in principio meatus obducentibus utendum est auxilijs, donec inflammatio moderatior fiat. Talia autem sunt quæ ex passo cretico, & tragacantha, & gummi, & amylo parantur, & pinguium palmularū decoctum: & radicis dulcis cum sapa, ad mellis compagem: & hypoglottidum ab eo quod linguæ subijciantur, appellatarum usus. præ omnibus uero à uini potu abstineant hoc tēpore. Vbi uero moderatior facta fuerit inflammatio, uinum dulce sumant, & sorbitionibus ex melle & lacte, cum amylo aut pane siligineo: itemq; ex amygdalis utantur, & butyrum sumant. Humiditate uero in partibus relicta, ad ea quæ magis extergunt deueniendum est, uelut est faba fresa elixata, & quæ ex melle parantur, & brassicæ, & porrum probe coctum: Medicamēta uero calidiora, & quæ ad tussim faciunt, ex sapa de caricis coctis, & thure, & iride, & terebinthina, & styrace, & galbano, & pipere, & cinamomo ac cassia, & his similibus. *Arteriaci qui sint* *Sapa ex caricis*

De tussi.

Sed & tusses eadem methodo curare oportet, ita ut hoc solum respiciamus, an etiam ob aliarum partium fiant consensum, uelut gurgulione, aut capite destillante: & si ad alios morbos acciderint, ut etiam horum quantū fieri potest prouidentiam habeamus, iuxta relatum ac referendum modū. At compositorum auxiliorum expositio consequenter subiecta est.

Catapotia ad defluxum & tussim.

Styracis, myrrhæ, opij, galbani, singulorū pares partes passo excipe, aut per se tusa in pila, ad erui magnitudinē redige, & tres, aut quatuor, aut quinque eiusmodi pilulas dormitū ituro præbe, & passum insuper sorbeat. Hæc ad acrem & tenuem fluxionem faciunt. Aliud. Seminis hyoscyami
B drach. XII. nucleorum nucis pineæ drach. VI. croci drach. II. Excipe sapa aut passo, & utere. Eclegma. Mellis unc. I. butyri semunciā, simul cocta dato, & hyssopi, ac ficuū, & nucleorū nucis pineę, & iridis decoctū sorbeat.

Catapotia diuturnioribus.

Styracis drach. VI. myrrhæ drach. IIS. terebinthinæ, galbani, opopanacis, iridis, singulorum drach. II. piperis albi, nitri, seminis hyoscyami, succi papaueris, singulorum drach. I. Citra aliquem liquorem in pila contusa, in catapotia effingito, & uelut dictum est utitor.

Ad gutturis asperitatem, & tussim, & sputa cruenta.

Amygdalas amaras dealbatas XXV. seminis lini tosti drach. IIII. tragacanthæ drach. II. nucis pineæ nucleos XXX. oui in fermento oblito assati uitellum. Tragacantha aqua maceratur. Totum uero passo excipitur. Si uero etiā sonus uocis fuerit fractus, mel pro passo ammisce, & maxime in quibus educi quid opus est. *Gutturis asperitas* *Sputa cruenta* *Vocis sonus fractus*

Arteriaca hypoglottis sub lingua tenenda.

Ad uocē abscissam, raucosos, & cruēta reiectantes. Tragacanthæ drach. VI. gūmi drach. VI. myrrhæ drach. I. thuris drach. IS. piperis albi grana XX croci drach. I. succi radicis dulcis drach. VI. palmularum III. carnem, passi cretici quantum satis est. Facit etiam ipse solus tragacanthæ succus sub linguam subditus. Cæterùm pro radicis dulcis succo, ipsius coctæ decoctum ad spissitudinem redactum, quadruplum reijcitur.

Arteriaca ad sonos abscissos, conueniens etiam phonascis.

Porri capita VI. ad tertias coquito, & ipsa quidem abijcito, ad aquam uero aliç succum ammisceto, & mel, & ouorum prius coctorum uitellos III. simul coquito, anethi ramulis agitando. *Phonasci*

Ad tussim.

Pulegij sextantem, nucleorum nucis pineæ, seminis cnici, seminis lini, singulorū unciam unam. piperis albi trientem. Excipe melle cocto. Aliud.

 Hyssopi,

Hyssopi, pulegij, piperis, singulorum unciam unam. petroselini unc. s. mellis heminam unam. A

Concoctorium diuturnæ tussis.

Mellis drach. XVI. terebinthinæ drach. II. galbani drach. XIIII. simul cocta ad fabarum magnitudinem, & ad nucis ponticæ magnitudinē efformato, & his suctu utatur. Aliud. Tussim siccam curant & arteriaca, & aquæ aliquando sorbitio feruefacta. Nam ob crassitiem pituitam non educentes, ex humectantibus opem sentiunt. Conuenit ipsis etiam hyssopi, & iridis, & nucleorum nucis pineæ decoctum.

Pastillus suffumigabilis ad assiduam tussim.

Styracis, piperis, mastiches, petroselini, singulorū unc. I. sandarachæ scrupul. VI. lauri baccas II. melle excepta suffito prunis iniecta, ut tussiēs per infundibulum fumum inspiret. facit ad quomodocunq; perfrigeratos.

De rectæ ceruicis spiratione, anhelatione, & spirandi difficultate.

Caput XXIX.

Spiratio rectæ ceruicis QVi citra febrem spiritum densum habent, uelut hi qui uelociter cucurrerunt, hos à symptomate anhelosos nominant. Eosdem uero ab eo *Anhelosi* quòd thoracis figuram totam erectam seruant, ob timorem ne suffocentur, *Orthopnoici* orthopnoicos id est recta ceruice spirantes uocant. Fit autem affectio crassis ac uiscosis humoribus, cartilaginosis pulmonis partibus infarctis. At spi*Spirandi difficultas* randi difficultas commune symptoma est, & his & alijs pluribus affectionibus accedens. Cæterùm anhelatorum curationis scopus est, consumere crassum ac uiscosum humorem, per attenuantia ac extergentia medicamenta. Acetum igitur ipsis conuenit scilliticum, & acetum mulsum ex hoc paratum, potum. Et ipsa scilla assata trita cum melle. Et ex antidotis hiera. Et purgatio assidua ex medicamētis fortissimis. Et uomitus ab acceptis raphanis, & aristolochia rotunda pota, centaurij magni radix, sphondylij semen & radix, calaminthæ coma, hyssopum, iris, melanthium. Asellorum sub hydrijs degentium sextarium in fictile uas conijcito, & ad prunas torreto, dealbatos autem terito, & melle cocto exceptos, mystri mensura ante & post cibum dato. Si uero necessitas urgeat, etiam uenam ante omnia hæc secato, & pro uiribus euacuato. Aluus quoq; infusis per clysterem irritetur. Cataplasma uero extrinsecus thoraci imponatur ex ficis, & loliacea ac hordeacea farina, resina, cera, ac melle adiectis. Inspergatur ipsi etiam iris & manna thuris: non inutilis est & cruda hordeacea farina cum resina, cera, iride, & manna. Vngentis autem utendum est calidioribus, irino, anethino, rutaceo. priuatim uero hoc. pumicis partem I. fecis uini ustæ partes IIII. arsenici partem I. floris iunci rotundi odorati partes II. alcyonij partem I. aphronitri partes II. tusa cribrata ungento excipito, & ex hoc partes circa thoracem confricato. Sed & malagmatis utendum est, quæ serosos humores trahere possunt. B

Anhelosis potiones.

Polij, abrotoni, castorij, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, singulorum æquales portiones melle subactas dato. Alia. Quidam aphronitri cochlearium unum in tribus aquæ mulsæ cyathis dederunt. Alia. Aphronitri drach. IX. piperis drach. I. silphij drach. s. Dato cochlearium cum aqua calida. Alia. Castorij, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. VI. piperis grana XL. Excipe passo, & fabæ magnitudinē præbe cum aqua *Dichalci pondus* mulsa. Alia. Sinapis drach. I. spumæ nitri, obolos III. elaterij dichalcon, hoc est oboli dimidium. Totū hoc in pastillos VIII. digere, & duos ad dies duos præbe. purgant enim sursum citra molestiam. Verum in his qui suffocantur aphronitri drach. III. cum aquæ mulsæ cyathis III. præbe. & aliquando cum cardamomo, & statim auxiliatur. Facit & ad coxendicum morbū.

De peripneumonia. Caput XXX.

Peripneumonia PEripneumonia inflammatio pulmonis est, plerunq; ex defluxibus fortibus, aut anginis, aut anhelationibus, aut pleuritide, aut alijs morbis oboriens

A oriens. Quandoq; uero ipsa per se affectionẽ auspicatur. Sequitur bos spirandi difficultas, febris acuta & ardens, grauitas & tensio pectoris, impetus & perceptio multæ repletionis circa faciem, materia sursum uersus impetũ faciente instar ignis. Rubicundæ igitur ipsis apparent malæ, & oculi tument, & cutis superciliis incumbens deorsum nutat, & corniformis tunica subpinguis apparet: si uero signa ad maiorem ardorem inclinant, inflammationem sacri ignis naturam in pulmone habere putandum est. In his igitur qui ex transmutatione aliorum morborũ ad hunc deuenerunt, uenæ sectionem reprobare oportet, & præsertim si diuturni fuerint, aut etiam ab initio uenam secuerint. Verum in remissionibus infusum per clysterem in aluum mittatur, quæ ægrè subduci potest. Et cucurbitæ affigantur ad pectus & ad latera, si nihil prohibeat, atq; hæ multæ cum scarificatione. At si statim ab initio peripneumoniæ affectio auspicetur, permittentibus numeris ad hoc requisitis, uena secetur. Sin minus, etiam his saltem cucurbitæ affigantur, ita ut pro uiribus sanguinis euacuationem faciamus. Sorbitiones autẽ accipiant ex ptisanæ, aut alicæ succo, cum melle: aut ex amygdalis amaris, cũ similagine aut alica, ex iucundis potionibus aliqua ammixta, hydromelo; aut fauorum cremore cocto, aut hydrorosato. Commodum est & butyrum recens trium cochleariorum mensura. Præbibant autem ficuum cum hysso po decoctum, aut iridis coctæ in aqua mulsa. Aut iridis tritæ cochleariorũ II. mensuram inspersam aquæ mulsæ. Hoc etiam deorsum purgat. Verũ ad uirium conseruationem, frequentius potent aquam mulsam per se, & cum nucleis nucis pineæ, & cucumeris semine. Verum ad totum thoracẽ ac costas laterum imponere oportet ceratum cyprinum iridem inspersam habẽs: Aut ceratum ex oleo rutaceo & iride sicca. Aut id quod ex cera, resina, medulla, butyro, œsypo, iride sicca, & ungento nardino præparatur.

De sanguinis sputo. Cap. XXXI.

B Si quidem ex ruptione uasorum, sanguinis sputum fiat, multus euacuabitur: & quandoque ex manifesta causa, uelut casu, clamore, ac similibus: quandoq; ex obscura, uelut plenitudine, aut immodica frigiditate. Nam frigidum uenarum ruptorium esse Hippocrates ait. Si uero ex corrosione, nõ aceruatim, sed paulatim sanguinis eductio fit, acribus quibusdam ac prauis eduliis prægressis, aut inedia, aut acri defluxu. At si ex uasorum apertione, ex relatis nihil, præterquàm plenitudo aliquando præcedit: uerum uictus humidior ac calidior, & balneorum immoderatus usus, & in ualde calidis locis habitatio, his causa apparebit: & neq; in inflammationibus, neq; in febribus, neq; in doloribus erunt ita affecti, uelut hi qui ex corrosione. Imò uiceuersa lenius ferent, dum ut par est euacuantur. Si uero etiam hæmorrhoides, aut muliebres purgationes suppressæ fuerint, etiam à periculis liberabuntur. Eadem bona cõtingent etiam his qui ob plenitudinẽ ex ruptione euacuantur, præterquàm si propter ulcus, aut immodicam euacuationẽ lædantur. Cæterum sanguinis ex corrosione euacuatio, nunquàm ad bonum contingit. Et si quidem per uomitus efferatur, manifestum est quòd ex locis circa stomachum aut uentrem fertur. In quibus etiam per sedem descendẽs quandoq; euacuatur. Si uero cum tussi, à partibus respiratoriis. Verũ si quidem spumosus fuerit & subalbidus, & per interualla efferatur, citra dolorẽ ac compressionem, ex pulmone ferri indicatur. In quibus progressu temporis etiam febris continua sequetur, & maxime in his quibus ex corrosione: & de pulmonis essentia aliquid, aut cartilaginosa pars, aut uena efferetur. Noui autem aliquem ex his qui sanguinem ex pulmone expuunt, progressu temporis cum maxima tussi, & sanguinis copia, quatuor aut quinq; lapides expuisse asperos, ueluti tribulos, magnitudine uero siliquarum triũ aut quatuor pondus habentes: & statim quidem alleuatus est, paulò post autẽ in tabem transiit, & mortuus est. Si uero aliquando pituitosa eductio fiat, cum leuiore tussi, aut etiam excreatione, & quod effertur spumosum fuerit

Sputum sanguinis

Frigidũ uenarum ruptoriũ

Lapides cum sanguine reiecti

ac leue, ab aspera arteria eductionem esse scito. At si niger fuerit sanguis & grumosus, & doloris significationem circa locum de se præbeat, de thorace elatio indicatur, transsumptione per pulmonem aut guttur contingente: quæ uero cum exscreatione cōtingit elatio, ex partibus circa fauces per palatum educetur. Si uero aliquando à capite destillet, cum irritatione aliqua ac tussi emittitur, defluente ipso ad summum guttur, & arteriæ caput, ita ut rursus sursum efferatur. Verum in his pleruncp acris defluxus, aut capitis dolor, aut grauitas præcedit. Continget etiam aliquando per palatum sanguinis euacuatio, & propter hirudinem deuoratam, & adhærentem in aliqua eius loci parte. Sed de hac in tractatione de uenenis dicetur. A

Curatio. Eis qui ob defluxum sanguinem spuunt, statim uenam secabimus, si nō ualdè acris fuerit defluxus: & moderate pro uiribus detrahemus. Extremæ partes deligentur ac confricentur cum oleo ueteri calido aut sicyonio, capite excepto. Cibus detur frumentaceus, cui additus sit succus alicuius ex austeris, uelut mali punici, pomorum, pirorum: aut illa ipsa simul coquantur. Dormire uero uolenti pastillum ex succino dato. Et tertia die mellis cōcti parum delingendum dato. Si uero hæc superata fuerint, morbo diuturno facto, raso capiti medicamentum ex stercore syluestrium columbarum impone, & post tres horas ablato pharmaco, ad balneum ducito, nequaquàm illinens caput. Deinde sorbitionibus nutrito, ad somnū theriacen antidotum dato. Et ubi rursus postridie dederis, similiter confricato totum corpus, capite excepto. Huic autem ceratum ex thapsia imponendū est, aut aliud quoddam. Et rursus sorbitionibus utendum. perseuerante malo etiam cucurbita ad occiput affigatur. Si uero ualdè acris defluxus fuerit, uenæ sectio reprobetur. Cibis uero & auxilijs antea in capite de defluxu relatis utendum est, & his quæ paulò antea relata sunt cōmodis. At his qui ob frigiditatem sanguinem spuunt, thoracem calefacere oportet cū his quæ simul siccant. Et medicamentum ex duobus piperis generibus dare, una cum pastillo ex succino. Sed & qui ex respiratorijs partibus, ob ruptionem aut apertionem uasorum, sanguinem educunt, his uena secanda est, si non sanguinis copia feratur. Omnes porrò decumbere oportet in locis ad aërem expositis, in lecto immobili, figura sursum uergente, ita ut uitent uehementem respirationem, & ne loquantur. Affectis autem locis iniciendæ sunt spongiæ ex posca tepida. Post septimum diem lanæ succidæ cum rosaceo, aut myrteo, aut lentiscino, quandocp cum aceto, quādocp cum uino austero. Si uero multa elatio contingat, pollinem & mannam thuris cum aceto imponemus. Aut alumen, & acaciam, aut malicorium, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polenta & malis cydonijs coctas in uino austero. Postea uero etiam emplastrum ex salicibus imponendum est, præsertim si moderatior elatio existat. per os uero accepta hæc faciunt. portulaca comesta. Efficacior autē succus ipsius est potus, balaustium, rubi fructus, & flos, quercus mēbranosa sub cortice pars, & quę sub putamine glandis est membrana. Maxime uero his coctis utantur. fagi autem & ilicis membranæ efficaciores sunt: samius aster ad omne sanguinis sputum facit, lemnium sigillum, lapis hæmatites leuissime tritus, cum succo mali punici, aut polygoni. Quantitas autem lapidis sit scrup. I. Composita uero hæc faciunt. Pastillus ex succino, & qui ex corallio constat, & qui ex Aegyptia spina. Item puluillus siccus ex terra astere, lemnio sigillo, corallio, symphyto & amylo, omnibus æqualibus portionibus. Verum in his qui ex corrosione sanguinem spuunt, & maxime defluxu prægresso, etiam opij partem dimidiam ammiscemus. Sed & id medicamentorum quod accipit samij asteris, lapidis agerati, lemnij sigilli, æquales singulorum partes, commodum est si duorum cochleariorum mensura bibatur in duobus cyathis succi plantaginis. Aliud. Sigilli lemnij drach. XVI. samij asteris drach. XVIII. amyli drach. VIII. sarcocollæ drach. IIII. gummi drach. II. puluilli ex his sicci cochlear. I. cum B

Figura sursum uergens

decocti

decocti palmularum cyathis duobus datur. Sorbeant etiam poscam frigidam, aut palmularum, aut malorum, aut pirorum, aut uitis pampinorũ, aut eiusmodi cuiusdam decoctum. Cibum uero accipiant si uires urgeant, circa secundam aut tertiam horam. Sin minus, circa quartam. Sit autem panis lotus ex aqua frigida, aut alica, siue chondrus, cum aliquo ex succis astringentibus, uelut mali punici, aut myrti baccarum, aut omphacomelitis: aut oua sorbilia, aut placentæ ex lacte cum aliquo ex adstringentibus. Ex oleribus intybum, cichorium, plantaginem sumant, cocta cum oleo crudo & aceto. Ex fructibus, mala, pira, mespila, mala punica, corni fructum. Potus non febrientibus sit uinum aquosum, modicum, febrientibus aliqua ex relatis potionibus, aut hydromelum cebyraticum. Ad eos uero qui sanguinem uomunt, eodem ductu utendum est; solum ut uitemus ne frequenter cibum capiant. facile enim hi curantur, eo quòd auxilia quę præbibuntur, statim ipsis partibus unde sanguis erumpit occurrunt. Porrò si sanguis in uentre in grumos coactus fuerit, coagulum bibatur, maxime leporinum, aut lixiuium ficulnũ cum aqua, aut thymus, aut thymbra cum aceto. Aut etiam per lac scissum euacuentur, aut per aloën. At in his qui de palato per screationem sanguinem spuunt, gargarismis ex adstringentibus utendum est: & fronti ac capiti adhibenda ea, quę his quibus ex naribus erumpit sanguis adhibentur. Atque hæc est sanguinem spuentium curatio, quam studiose facere oportet, propter instans ex immodica euacuatione periculum. Nam copia eius qui euacuatur, quemadmodũ in his quæ mactantur, breui mortem inducet. Si uero affectio perseueret, transitionem ad tabem minatur. Omnibus igitur secundum rationem peractis, & desinente sanguinis latione, reficere ipsos oportet, ita ut piscem exhibeamus, & ex iuuenculis suibus pedes, & cerebella: & corpus confricemus, ac iubeamus ut uitent assiduum balneorum usum, & uini potum, & iracundiam, ac Venerem.

Cebyraticũ hydromelum

Sanguis grumosus in uẽtre

De suppuratis & tabe. Cap. XXXII.

SVppuratio in uacuis thoracis partibus, aut circa membranam succingentem costas consistit, quandoque ob sanguinis eductionem ulcere ad cicatricem non perducto: in quo etiam tabes statim sequitur, si ex pulmone eductio fiat: quandoque inflammatione prægressa, deinde ad abscessum permutata, ac rupta: quemadmodum in pleuriticis etiam aliquando cõtingit. Aut etiam ob cõfluxionem ex capite obortam. Signa igitur suppurationis quæ adhuc colligitur, sunt, grauitas thoracis, & tussis iugis sicca cum dolore, quandoque etiam cum humiditate, ex qua etiam leuari sibi uidentur. Et febres ab initio ipsis fiunt debiles, & inordinatæ, ac quæ ægre iudicantur. Vbi uero prope ruptionem est abscessus, uehementius febriunt cum quodam horrore, & inter loquendum impelluntur dum à spiratione uexantur. Rupto autem abscessu, pus educitur, quandoque purum, quandoque fœculentum. Et aliquando sursum rumpitur abscessus, quando etiam periculosior est: aliquando etiã deorsum. Et in quibus deorsum rumpitur, partim ad uentrem & intestinum transsumitur, partim ad uesicam, transsumptione per uasa quædam cõtingente. febriunt autem semper hectica febre, usque ad repurgationem. Quæ si non diligenter procuretur, cito in tabem transit suppuratio, pulmone ulcerationem sustinente. Qua iam consistente, & genæ liuescunt, & circa frontem ac collum exudationes fiunt, & carnes colliquescũt, & ungues incuruantur, & pingues, & exalbidi, aut ualde pallidi apparent. Cæterum affectione prædominante, & uenter exturbatur, & præcordium reuellitur. Et sitis ipsos diutius tenet, & cibi inappetentia, & quod effertur sursum, ualde graueolens est.

Suppuratio thoracis

Tabes

Curatio. Oportet igitur primum quidem suppurationis concoctionem adiuuare, & per spongiarum fomẽta, & per cataplasmata ex farina hordeacea, cum caricis coctis, & modica resina, & columbino fimo, & nitro ac hibisco. Adiuuat ruptionem etiam decubitus ad latus non affectum. Sorbeãt

Rumpẽtia thoracis suppurationem

autem ex interuallis aquam mulsam, & ptisanæ succum cum melle. Qui ue A
ro robustiores sunt, etiam hyssopi ac thymi decoctũ bibant cum melle. Adiuuat item ruptionem salsamentorum esus, & hieræ ex colocynthide cata potia ad somnum accepta. Vbi uero pus excerni cœpit, rursus dandũ est hyssopi decoctum, & iridis ac glycyrrhizæ, sint autẽ hæc cocta in aqua mulsa. Aut glycyrrhiza trita cũ sesamo. Cataplasma sit ex polline, in aqua mulsa & oleo cocto. At si ulceratio ægre repurgetur, compositis utendum est. uelut est quod ex marrubio paratur simplex ac compositum, & quod ex eruo, & dodecatheon, & philoxeni appellatum. Verũ ad tabem dilapsis, porrum capitatum in alicæ aut ptisanæ sorbitionibus eliquatũ dato. Imò etiam per se bis coctũ dandum est. potus sit aqua pluuia, & aqua mulsa ex illa parata. Ab initio uero remissionum, cataplasmata adhibeantur ex lini semine ac polline, cum decocto fœnigræci aut maluæ, oleoq; ac melle, & foliis althææ. Tempore uero progresso, ad cerata transeundum est ex butyro, & cyprino, & laurino, & iride. Sed & Mnasææ emplastro utendum est. Thorace uero fluxionibus infestato, emplastrum ex salicibus imponendum est. præbibant etiam antea relata ad suppuratos simplicia, & quædam ex compositis. Cæterum tussi grauiter obtinente, thymum & hyssopum cum glycyrrhizæ succo melle cocto excipe, & efformata sub lingua tenẽda præbe. Conueniet ipsis etiam Mithridatis Antidotus ex interuallis, & quæ ex uiperis paratur. Optimum uero his auxilium est Armeni boli potus, & Antidotus Esdra non minus quàm prædicta.

Tussis grauis

De pleuritide. Caput XXXIII.

Pleuritis

QVæ proprie pleuritis dicitur, inflammatio est membranæ intrinsecus costas succingentis, cui adest spirandi difficultas, & tussis, & febris continua, & dolor pertingens usq; ad clauiculam, & præcordiũ. Discernes autem pleuritidem ab hepatis inflammatione, nam & in illa omnia hæc apparent: eo quòd in pleuriticis punctorius est dolor, & tussis aliquando sine B
sputo, quando etiam crudus indicatur morbus, aliquando uero etiam sputum efferunt, quod indicat humorem morbum efficientem. Rubicundum enim & subcruentum educitur, sanguine redundante: flauum uero & cum pallore subuiride, bile: quemadmodum rursus album & subspumosum, pituita: In atrabiliario uero humore, nigrius: & pulsum durũ, & secantis quippiam modo se habentem habent. At in hepatis inflammatione, neq; punctorius est dolor, neq; pulsus adeò durus. Sed & tussis semper sicca & sine sputo est, & facies decoloratior apparet. Quæcunq; uero pleuritides propter externorum musculorum fiunt inflammationẽ, quæ sanè neq; propriè sunt pleuritides, in his unà cum hoc quod neq; tussiunt, neq; spuunt, neq; durum pulsum habent, si quis manu affectum locum contingat, dolent ægroti, & si non fuerit discussus, tumor suppuratus ad hoc deuenit, ut forinsecus incidatur, quũ pleuritis ex membranæ costas succingentis inflammatione oborta, ad hoc nõ deueniat. Illa enim si non fuerit expurgata aut foras, aut intus, in suppurationem, & multò prius in peripneumoniam transit.

Hepatis inflãmatio differt à pleuritide

Pleuritis nõ uera

Curatio. Si quidem igitur ad clauiculam dolor se extendat, uena ipsis secanda est. Si uero ad præcordium, purgandum. Recentiores autem omnibus uenam secãt, ueriti ut arbitror turbationem ex purgatione. At uiribus non permittentibus, neutrum faciendum est, sed acribus per clysterem infusis utendum. Et si quidem moderatus fuerit dolor, post infusum danda est ipsis aqua mulsa, & ptisanæ, aut alicæ succus. Declinante uero affectione, porrum ad succos iniiciatur. Aut calaminthen, aut pulegium, aut urticæ semen, cum melle delingant. Verum uehemẽtes dolores post euacuationem mitigandi sunt, lana calida, aut sulphurata imposita, aut etiam fomentis ex milio, aut furfuribus, in sacculis admotis: aut per calidam aquam, aut oleũ in uesica. Lanæ quoq; succidæ imponantur cum oleo, ac uino marinam aquam ammixtam habẽte, aut sale ad ipsum iniecto. Aut cataplasma ex medica-

Lana sulphurata

A dicamento ex ſeminibus adhibeatur, cum decocto chamæmeli, & althææ, caricarū, iridis & abſinthij, cum modico melle, & oleo nardino. Circa quartum autem diem ſorbitionibus nutrito, cum pauco melle. poſt ſeptimū diē eclegma ex amygdalis & urticæ ſemine, in melle cōtritis dabimus: & quod ex butyro ac melle ſimul coctis fit eclegma, & hypoglottide ex melle cocto utemur. Epithematis uero, & graueolente, & eo quod ex ſampſucho paratur, & rutaceo emplaſtro, ad locos dolentes utemur. Sed & bulbi cum axungia impoſiti ſæpe ſatis fecerunt. Infuſumq́ ex butyro ac terebinthina ipſis per clyſterem immittatur. Ex efficacioribus autem eclegmatis dabimus id quod ex nucleis piceæ, amygdalis amaris, ſemine lini, nucleis pineę nucis, & amylo, ſingulis æquis portionibus, cū melle paratur. Vigilijs ſi infeſtentur, medicamentum ex capitibus papaueris delingere conueniet. Antidotis item & Athanaſia, ac alijs ad hoc compoſitis utemur. At poſt decimum quartum diem permanente affectione, cucurbitæ ipſis affigantur, & in uictu tenuiore conſeruentur. Et poſtea declinatione facta, ad balneum ducantur, ita ut frigidum uitent, & ſolidiore ac pleniore uictu utantur. Si uero non diſcuſſa ſuccingentis coſtas membranæ inflammatio, transmutationē ad pus oſtenderit, ſupra relatis utemur.

Ad dolores laterum ſine febre.

Laterum dolores ſine febre ſanant bdellium, & coſtus, ad braſſicæ caulium uſtorum cinerem, & adipem ammixta. Eſt enim hoc medicamentum forti diſcuſſoria facultate prædituṁ.

De cordis affectionibus. Cap. XXXIIII.

COr ipſum primaria affectione affectum, longe ab eo abeſt ut medicorū auxilium admittat, citam mortem inducens, & in inflammationibus ipſius, & in igne ſacro, & intemperamento uehementi in acutiſſimis febribus, & in ſanguinis eruptione, ubi uulneratum eſt circa ſiniſtrum maxime uentriculū. *Cordis primaria affectio deſperata*

B At ex conſenſu affectum, & ex cerebro, & hepate, & ore uentris, triſticiaq́ ac timore, & alijs pluribus, animi concíſionem, ſyncopen appellatam inducit, quæ aceruata uirium collapſio exiſtit, & exolutionibus ac animi deliquijs, & pulſuum paruitate, & extremarum partium perfrigerationibus, & exudationibus cognoſcitur. Atq; hęc ſanè etiam ipſa auxiliū non admittit, ſi fortis exiſtit. Si uero uires adhuc aliquo modo conſiſtunt, aliquando auxilium ſentit. *Syncope quid ſit*

Sed & palpitationes cordis uehementes ſæpe fiunt, ob ſanguinis in ipſo copiam aut feruorem. Hoc uero calefactum quidem, magnam & denſam efficit reſpirationem. frigefactum uero paruā & raram. *Palpitationes cordis*

Quomodo igitur cordis ſyncopas in totum corrigere oporteat, in febrium ſymptomatis libro ſecundo diximus: Tantum tamen hic addendū eſt, quod inualeſcente ſymptomate, poſt extremarū partium defrictiones, & unctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animam ductum, inſpergenda eſt exudantibus corporis parti bus myrtus trita, aut terra cimolia, aut ſuccinum, aut malicorium cum thuris manna, aut ſamia terra cum gummi. Extremis uero partibus perfrigeratis uſq; ad inguina ac ſub alas, cataplaſma imponendū eſt ex ſinapi, aut pyrethro, aut adarce. Cibus aūt ſit panis ex aqua, aut ex uino frigido diluto, pedes ſuilli, articuli, ac roſtra uolucres, omnia frigida. Capiti ac fronti illinendum eſt omphacium, aut aliquid adſtringendi uim habēs cum gummi, aut roſarum decocto. Cataplaſma conuenit præcordijs & ſtomacho, ex palmulis, roſis, œnanthe, acacia, hypociſthide, alumine.

De palpitatione cordis.

Noui quendam inquit Galenus, qui ſingulis annis uerno tempore, palpitationis cordis ſymptoma patiebatur. Et poſtquàm tribus annis expertus eſſet uenæ ſectionem ſibi cōmodam, quarto anno uenam ſecuit ante quàm ſymptomate corriperetur, & correptus non eſt, atq; ſic conſequenter fecit per plures annos, unà cum hoc quod conueniente uictu utebatur. Attamen *Hiſtoria palpitantis cordis*

& hic

& hic mortuus est ante senectutem, quemadmodum & alij omnes, quorum
aliqui in febribus acutis aceruatim in syncopen collapsi, similiter mortui A
sunt: aliqui uero ipsorũ etiam citra syncopen, syderationis modo, derepen-
te uitam cõmutarunt. Pleriq; uero ex ita affectis ætatem agebant inferiorẽ
quidem annis quinquaginta, uerum quadragesimum annum transgressi.

De affectionibus circa mammas. Cap. XXXV.

Mammarum affectiones POst partum lac sæpe uelut in caseum concrescens, inflammationes circa
mammas efficit. Ab initio igitur his utendum est. Spongiam tenerã po-
sca tepida imbutam ac expressam imponito, ac apposite deligato. Aut pal-
mulas cum pane & posca tritas. Aut ouo toto utendum est, cum rosaceo ac
modico cerato. Aut alumine & psyllio, cum coriandro. Aut portulacã im-
pone. Aut lapidem pyriten cum cerato impositũ deligato. Distentione ue-
ro aut grumositate contingente, panem ex aqua & oleo, aut uino mulso im-
ponito. Aut panem cum perdicia de uiridi, unà cum cerato, bis in die. Aut
farinam fabaceam cum aqua mulsa, aut sapa. Si uero grauitatem nõ ferant,
irrigatione ex oleo dulci calido utendum per molles lanas. Fomentum au-
tem ipsis adhibeatur ex aquæ calidæ uapore, aut fœni græci, aut althææ,
aut seminis lini decocto. Cataplasma ipsis imponatur ex polline cum lini se-
mine, aut ex fœnograeco cum aqua mulsa, aut ex sesamo cum melle aut bu-
Mãmarũ exsuctio reprobata tyro trito. Reprobare uero oportet mammarum exsuctionem, ut quæ per
suctum amplius ad ipsas attrahit. Declinante inflammatione, cerata adhi-
beantur hæc. Betam donec flaccescat in oleo coquito, & ipsam quidẽ abij-
cito, ad oleum uero ceram cõmoderatam adijcito ac utitor. Aliud. Ouo-
rum crudorum uitellos decem, ad ceratum ammisceto, quod habeat ceræ
sextantem, & unciæ dimidium, & rosacei trientem, & ad hæc cum spathu-
la agitata, muriæ quantum admittere possunt affunde, & rursus spathula
Mammarum duricia agitatis utere. Cæterũ ad mammarũ duricias facit emplastrum ex melle,
& omnia mollientia medicamenta. Si uero tumor ad abscessum uertatur, B
his quæ ad parotidas relata sunt, & quæ in tractatione de abscessibus refe-
rentur, utendum est.

Archigenes ad erosiones mammarum cum malignitate.

Vinum Adrianum Vini Adriani boni sextar. XX. rhois coriarij lib. I. pilularum cupressi lib.
I. gallæ omphacinæ nigræ sexuncem. cassiæ sexuncem. Contusa in uino ad
Mammarum erosio dies decem macerantur. Deinde coquuntur, & sparhula cupressina agitan-
tur, ad dimidiæ fermè partis consumptionem. Et tunc quidem herbę reijci-
Galla omphacina untur. Succus autem ad mellis spissitudinem coquitur, & uase uitreo exci-
pitur. Vtere in ulceribus proserpendo depascentibus meraco. Si uero cras-
sius fuerit, uino humectetur. Accommodatum est medicamentum, utpo-
te cuius usus aduersus nomas in mammis resistere possit, & ad aures puru-
lentas, & gingiuas humentes ac putridas, & dysenterias. Mitigat etiam
dolores lacte dilutum. Aliæ porrò mammarum ulcerationes communi re-
liquis ulceribus modo curandæ sunt.

Mammas conseruantia.

Mammis conseruandis Cuminum in aqua tritum mammis imponito. deinde spongia ex posca
extrinsecus imposita, pectus fascia constringito. post triduum uero ablato
cumino, lilij bulbos cum melle mammis imponito, & deligatos rursus ad
triduum sinito. Atq; hoc ter in mense facito. Aliud. Cicutam tritam ad
dies nouẽ impone, & spongiam uelut dictum est, forinsecus adhibe, & pau-
cis interpositis diebus idem facito. Quin & coctis Naxiæ dum ferrũ in ipsa
acuitur detrimentum, mammas uirginum conseruat.

Ad grauem alarum fœtorem ac exudationes. Cap. XXXVI.

Alarum fœtor ALuminis liquidi partes II. myrrhę partẽ I. uino dissolutis utere. Aliud.
Plumbaginem ustam & uino odorato extinctam, cum uino terito, mo-
dica myrrha adiecta, donec strigmentitia fiat crassitudo, & utitor. Aliud.
Spumæ argenti drachmas XVI. myrrhæ drach. II. amomi drach. I. uino ex-

cipe.

cipe. Aliud. Aluminis liquidi drach. VIII. amomi, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drach. IIII. uino tritis utere.

De affectionibus circa stomachum, præcordia ac uentrem. Cap. XXXVII.

De ciborum quidem in febribus inappetentia, & de fame magna, ac de canina appetētia. Itē de stomachi debilitate, ac animi deliquio. Et insuper de siti, singultu, nausea, ac syncope, in tractatione de febribus lib. 2. hūc præcedente sufficienter dictū est, nec tempestiuū est rursus de ijsdem sermonem instituere. Cæterùm inflammationes oris uentriculi & hepatis, adstringentium ammixtione opus habent. Si enim quis per solum laxatorium ductum curet, periculum uitæ inducet. Oporter igitur siue oleum fuerit id quod affunditur, siue cataplasma, aliquid ex adstringentibus ammiscere, uelut est absinthium, nardinum aut melinum ungentum, aut malum cydonium incoctum. Ceratum uero quo assidue utor hoc est. Ceræ albæ unc. I. æstate uero drach. VII. aloës, mastiches, singulorum drach. I. olei omphacini, aut melini, & nardini, usus tempore quantum satis est ad compagem. Si uero ampliore adstrictione opus sit, ut neq; cibos retineant, ammisceatur etiam omphacij drach. I. aut iucci absinthij tantundem, & tertiū insuper hypocisthidis & œnanthes & rhois succus. Cerati uero copiam augere oportet, pro reliquorum pharmacorum numeri proportione. Diuturna autem iam inflammatione ac indurescente, magis uaria medicamenta adhibere oportet, quæ & aromata quædam habent, & mollitoria, ac discussoria, uelut est quod ex meliloto paratur, & philagrianum, & odoratum dictum: & uiridis iaspidis torques de collo suspensus, ut stomachum contingat, magnifice prodest. At in calidis stomachi intemperamentis, & ardore, cum exolutione aut animi deliquio, aut aliqua ciborum inappetentia, ex qualicunq; causa, excepta febre, frigidam aquā dato cum uuæ acerbæ succo, aut malorum cy[d]oniorum decoctum, aut pampinorum uitis, aut cucumeris semen tritum cum frigida. Stomacho uero imponito uesicam aqua frigida plenā, aut cucurbitæ ramenta. Sed & catapotia sitim eximentia dan da sunt, uelut capite de siti dictum est. Refrigeratorium autem & corroboratorium humecti stomachi hoc est. Foliorum rosarum siccarum drach. VI. succi glycyrrhizes drach. IIII. Excipe uino dulci, & fac catapotia sub lingua tenenda. Verum in his qui ob pituitæ crassitudinem, calefacientibus ac secantibus opus habent, commodum hoc est. Corticis radicis fœniculi sextantem, aceti sextar. I S. aloës quadrantem, mellis lib. IIII. Radices cum aceto coctæ exprimuntur, ac reijciuntur: & mel additum ad compagem coquitur, & tunc aloë trita inspergitur. Dato cochlearia tria cum aqua. Quidam sine aloë ipsum præparant. Et medicamentū ex calamintha in his commodum est. Quibus autem cibus acescit, coriandri seminis drach. I. uelut polentam aquæ inspersam bibendam præbe, aut mastiches cochlearium I. aut lactucæ albæ seminis cochlearia duo. Compositum uero hoc. piperis drach. I. seminis anethi drach. III. cumini drach. IIII. trita dato cochlearij mensura ad somnum, in uino diluto. At in his qui bilem generant atram, & stomacho inflatis, in aggressione spongias imponito acerrimo aceto imbutas, post has uero si permaneant affectiones, alumen cum ære trito melle exceptum imponito. Bibat autem intybi succū. Aut mentam potui inspergito. Quibus uero stomachus inflatur ac distenditur, his calaminthæ decoctum ammixto melle, ac modico pipere dato. Verū ad stomachi subuersiones, succi nucleorum mali punici acidi partes III. succi mentæ partem I. coquito ad spissitudinem, & ante cibum mystrum I. dato.

Ventriculi ac hepatis inflammationes adstringētia requirunt

Iaspidis usus

Cibus in uētriculo acescens

Stomacho inflati

Stomachi subuersio

Ad stomachi saliuationem.

Acetum scillinum, aut oliuarum muria conditarum iusculum, aut oliuæ frondium decoctum colluat. Aut etiam minimum quid ex ipso deglutiat. Præ omnibus uero facit aloë aqua diluta. Verum ad eos qui cibum nō continent, quos ueteres priuatim stomachicos nominant, fœni græci farinam, & maluæ

Stomachi saliuatio

Stomachici & maluæ ſemen tritum ſiccum, melle ammixto pro cataplaſmate impone. A
qui ſint Ceratum uero facit, ex cera, olei irini fece, & caſtorio.

De ciborum inappetentia.

Ciborum inappetentia Ciborum inappetentia eſt ciborum auerſatio, aut intemperie in ſtoma-
cho exiſtente, aut humorum redundantia. Calidam autem intemperiem co
gnoſces, & ſiti, & nidoroſis ac cœnoſis ructibus, ſi coacti aliquid ederint: &
ex eo quòd frigidiora, & concoctu difficilia, magis concoquere poſſunt. fri
gidam uero contrarijs. Neq; enim ſitiunt, neq; frigida ſuſtinent, & ructum
acidum aliquando habent. Qui uero propter humores, cibos auerſantur,
qui quidem ob tenues ac mordaces hoc patiuntur, ſtomacho morſum per-
cipiunt, & nauſeant magis, & ſitiunt. Quibus autem computruerint humo
res, aliquando etiam febriunt. Qui uero ob craſſos ac uiſcoſos humores,
morſum & ſitim omnino non percipiunt, uerum commune ſymptoma om
nibus eſt nauſea. Verum ſi in cauitate uentris fuerint humores, etiam hos
ipſos reuomunt. Si uero in tunicis ipſius infarcti aut imbibiti, nauſeant ſo-
lum, non uomunt, præterquàm cibos ſi forte aſſumpſerint. Qui igitur ob ca
lidam intemperiem cibos auerſantur, his uictus ex refrigerantibus conſti-
tuendus eſt, & maxime ex his quæ parantur cum aceto. Panē igitur ex po-
ſca dare his conuenit, & ipſam poſcam bibendam, & lac acidū, & apud Ro
Melca quid ſit manos Melcam appellatam: Eſt autem obſonium quoddam ex lacte: & in-
tyba, & lactucas, & aliquando etiam frigidam aquam, omnia moderate iu-
xta præſentis intemperiei oppoſitionem. Nam immoderatus horum uſus
non ſolum non prodeſt, ſed etiam incurabilem ſæpe fecit affectionem. Qui
uero ob frigiditatem, eos contrarijs ſanare conuenit, ita ut uinum uetus bi-
Conditum bendum præbeamus, & conditum, & hydrogarum, & aniſi ac rutæ & pe-
Hydrogarum troſelini decoctum. Et piper ex aqua calida cōmuni, aut etiam ipſum ex tri-
bus piperis generibus medicamentū, aut quod ex calamintha paratur. Da-
bis etiam theriacen ex uiperis, quæ neq; his qui ob humorū copiam cibos B
auerſantur, incommoda eſt. Allium uero his & ut cibus, & ut medicamen-
tum, commodum eſt. At ſi ob humorum copiam ciborum faſtidium fiat,
tenues quidem & mordaces euacuabis, aut per uomitus, aut per infernam
aluum. Voment igitur facilius, ſi temperatam aquam, aut aquam mulſam
aquoſiorem præbiberint. Melius autem ſi ante hæc humectantes cibos de-
deris, uelut ptiſanæ ſuccum, aut ouorum uitellos. Verum quomodo quis fa
cile uomat, libro primo dictum eſt. Si uero æger difficulter uomat, melius
eſt ad infernum uentrem materiam promouere, uberiore ac temperato ci-
bo hos præhumectando. purgatorium autem medicamētum ſit, aut ex aloë
amarum appellatum, aut id quod ex malis cydonijs paratur ac recipit ſcam
moniam, aut quod fit ex rhodomelite. Quòd ſi fieri poſſit ut citra ſcammo-
Scammonia niam, ex aloës copia magis ipſos euacues, melius feceris, propterea quòd
noxia ſcammonia eſt ſtomacho infeſta. At uero craſſos ac uiſcoſos humores cibo
rum faſtidium inducentes, attenuabis ac ſecabis per acetū mulſum, & quæ
ex hoc, & muria componuntur, uelut eſt capparis, oliua, ſinapis, & ſimilia.
Nec uero incommoda his ſunt ea, quæ ad eos qui ob frigidam intemperiē
cibos auerſantur relata ſunt, & maxime poſt euacuationem. Euacuabis au
tem ipſos per acetum mulſum Iulianium. Forinſecus autē calfacere ac cor-
roborare ſtomachū potentibus utendum eſt ungentis ac malagmatis, qua-
lia ſunt maxime, & quod ex uua acerba paratur, & Marciaton appellatum,
& conſueta ungenta. Epithemata uero Baium, & odoratum, & ſimilia. Ex-
ercitia etiam ac frictiones maxime adhibeantur. Cæterùm his qui ægrè
concoquūt ac cibos auerſantur, propter humorem frigidum ac humidum,
aut talem intemperiem, quæ ex malis cydonijs parantur conueniunt, dico
Meloplacuntion autem id quod Meloplacuntion appellatur, & quod ex ſucco fit malorū, &
quod ex carnibus ipſorum, & quod ex citrio præparatur. Malagmata uero
Marciaton, & quod ex uuæ acerbę ſucco paratur, & Baiū, & polyarchion,

& quæ

A & quæ eiusdem cum his generis sunt. Si uero ulcus est in stomacho aut uentre, ab omnibus abstinendum est acribus cibis ac potibus, & medicamentis. Vtendum autẽ mitigantibus, uelut sorbitionibus absq; oleo, & his quæ ex amylo fiũt, & terra samia, & lemnio sigillo, & lacte ac melle paucissimo, quo citra mordacitatem perpurgent. Epithema cõuenit ex palmulis, & malis cydonijs ac polenta. Ceratum ex melino aut rosaceo cum ammoniaco, & thure. Et Nilei epithema, & emplastrum ex salicibus, ac Icesium. Cognosces autem ulcus, ex eo quòd sanguis, aut pus, aut etiam ulceris tectorium uomitu reijcitur. *Stomachi aut uentris ulcus*

Ad exolutos ac debiles stomachos, & propterea non coquentes, aut etiã cibum uomentes. Aloës, masucha, mastiches, styracis, singulorum sextantem, absinthij trientem, œnanthes quadrantem, gleucini sexuncem, melini quadrantem, uini quod satis est. Quidam etiam cypheos & rosarum, singulorum sextantem. Trita hæc purpura aut lana excipiuntur, & stomacho imponũtur. Quidã etiam ceræ sexuncẽ admiscentes, epithema ex ipso faciũt. *Masucha*

Ad uoluulosas stomachi affectiones, hoc est uehementes ac cõuulsorios dolores, optimum medicamentum est Amazonum pastillus. At huius descriptionem, itemq; reliquorum stomachicorum compositorum materiam, reperies libro ultimo, in tractatione de compositis medicamentis.

De uentris inflatione. Cap. XXXVIII.

Flatuum in uentre generatio, humoribus aut cibis, præ tepida caliditate in uapores dissolutis, contingit. Nam frigiditas eo quòd attenuare ac dissoluere non potest, nihil flatuum gignit. Vehemens uero caliditas, non attenuans solum, sed etiam discutiens, flatus collectionem impedit. At minor caliditas, diffundit quidem ac transmutat cibum, uerum defectuosius, atq; inde est flatuum generatio. Conuenit igitur ipsos per calefactoria medicamẽta attenuare, cumino in oleo cocto, & apio, & spondylio, & dauci semine. Si uero frigiditas affectioni adest, ruta, & lauri baccæ, & melanthium, & fœniculum, in oleo coquatur, & ammisceatur bitumen, ac oleum laurinum. Quòd si etiam inflammatio doloribus adsit, pro calefactorijs uteris laxatorijs, anethum coquens, ac miscens adipem gallinaceum ac anserinum. Facit etiam ad inflatos, polij fasciculus coctus, aut calaminthæ decoctum, ammixto modico melle, & piperis drachma una. Atq; hæc quidẽ uehementi dolore irruẽte adhibenda sunt. In mediocri uero sufficient fomenta ex milio. Cæterùm cucurbita bene magna umbilicum complectens, sæpe aceruatim symptoma submouet. Prodest ipsis etiam castorium potũ ex posca, & forinsecus cum oleo sicyonio impositum: & si cum tormine sunt inflationes, ipsas sanat. Sed & talus suillus ustus & potus, tormina ac inflationes sanat. Aristolochia item rotunda. Verũ dolores ob alui obturationes, aut inflationes ob crassiciem, aut ob frigiditatem, uinum meracius potum post cibum sanat. Si uero somnus accedat, etiam perfectè ipsas summouet. *Ventris inflatio* *Flatuum generatio* B *Tormina*

De cholera. Caput XXXIX.

Cholera immoderata est uentris exturbatio, & infernè, & per uomitum contingens, propter assiduam ciborum cruditatem. Fit autem cruditas quandoq; ob multam ciborum prauitatem, quandoq; ob prauorum humorum redundantiam. Si quidem igitur nauseat, & lancinatur æger, manentibus adhuc cibis crudis in uentre, aquam tepidam ipsos bibere iubebimus, ac reuomere, digitis aut pinnis immissis. Adiuuanda est etiam uentris excretio. Post superfluorum euacuationẽ, quiete & calefactione partium circa præcordia utendum est, per oleum dulce cum modico uino, aut per mastichinum, aut nardinum, si hyems fuerit: & ut dormiãt permitrendum est. Post perfectam autẽ concoctionem, balneis utendum est, & cibis boni succi. Si uero euacuatio immoderata fiat, sufficiũt in principio etiam ea quæ libro secundo de uentris exturbatione dicta sunt. Perseuerãte uero lationis impetu, & uentre collabẽte, & pulsu imminuto ac denso, cataplasma ad- *Cholera quid sit*

hibeatur ex palmulis, cũ œnanthe, & acacia, & hypocisthides succo, ac malicorio. Detur autẽ aquæ moderate frigidæ cyathus sorbendus. Melius autem est si decoctum fuerit rosarum, aut œnanthes, aut rhois, aut pampinorum uitis: aut mali punici acidodulcis succus detur, modica mentainspersa. Si uero acriora fuerint quæ excernũtur, ardoreq; ac siti accedente, cucumeris semen dandum est cum aquæ cyathis tribus. Intybaq; ac lactucas coctas in posca, in cibo accipiãt. At si lationis impetus sisti non possit, uinum aliquod austerum dandum est, non febrientibus Palmatianum, aut Aminæum, aut spathites, aut omphacomelites. febrientibus uero ex malis punicis, rhoites appellatum, aut myrtites, aut Cebyraticum hydromelum, & in potu, & cum micis, aut alica, aut chondro. Si uero frumentacea edulia auersentur, ex fugacibus fructibus aliquos manducantes, mespila uidelicet, aut pira, aut mala cydonia, aut mala punica, id quod carnosum ac durum est expuant. Quòd si cibum non contineant, cucurbitam maximam leuem stomacho affigant, & hac incumbente ex aliquo ex relatis nutriantur. Cæterum ad conuulsorias contractiones, oleo imbuta linteola calida musculis circundare oportet, & cerata liquida, quæ & castorij, & sicyonij quid habeant. Ante hæc uero, artus calida aqua perfundantur. Si uero uigilijs uexentur, ad uigilias descriptis utantur. Et si uires non prohibeant, medicamentum quoq; ex papaueris capitibus bibendum detur. Declinatione uero cõtingente, ad balneum perducantur, & reficiantur pullis gallinaceis, aut columbæ, aut pedibus suillis, aut similibus. Quin & alui profluuium, quod ciborum corruptio est, plerunq; sua sponte sedatur, si non alantur ipsi usq; ad perfectam concoctionem ac euacuationem eorum quæ corrupta sunt. Si uero perseueret, utendum est his quæ ad choleram relata sunt.

Punicum acidodulce — *Vinum Palmatianum* — *Cebyraticum hydromelum* — *Contractiones conuulsoriæ* — *Alui profluuium*

De leuitate intestinorum, & cœlica affectione. Cap. XL.

Intestinorum leuitas

QVum duplex sit intestinorum leuitas, altera ob superficiariam intestinorum ulcerationem, uel ut aliqui sentiunt, ob cicatricem ex dysenteria plerunq;, aut ex alijs fluxionibus obortam. Altera ob facultatis cibũ retinentis in uentre debilitatem: secundam differentiam arbitror cum cœliaca affectione copulandam esse. Nam in hac, debili existente uentre ad concoquendos ac distribuendos cibos, læuia & cruda ac liquida egeruntur, aluo in omnibus fluxione laborante. Verum in læuitate intestinorũ, & transitus ciborum uelox fit, & cruditas magis intenta est, ut acceptus cibus manifestus fiat: & per hæc maxime à cœliacis discernuntur. Imponendum igitur ipsis est lini semẽ cum palmulis. Egregie facit etiam lentiscus & rubus, si in aceto mulso coquantur. Si uero etiam inflatio adest, cuminum & anethum, & ruta ammisceantur. Augescente autem fluxione, adijcimus etiam mala cydonia, alumen liquidum, acaciam, hypocisthidem, gallam, aut quędam ex his, aut omnia. Cerata faciunt ex oleo myrteo, cum aliquo uino adstringente. Epithemata autem calidiora, & quod ex baccis lauri paratur, & quod ex seminibus. Magis aũt adstringũt, & quod ex œnanthe fit, & quod ex uinaceis, & Antylo inscriptum. Sed & id quod Erythrion inscribitur mirifice facit. Diuturno uero euadente morbo, etiam dropace ad uentrẽ utendum est, & cerato ex sinapi, & ipso sinapi. In potiones conueniunt, simplicia quidem, plantaginis semen, rumicis semẽ, malicorium, sorba sicca, uua aminæa acerba sicca trium obolorum pondere, febre carentibus cum uini austeri cyath. VI. febrientibus cum aqua pluuiali. Minus autem stomachũ offendit uentriculus gallinarum siccus potui inspersus. Sed & urinam cientia, apium, adiantum, & similia si bibantur, fluxionem transferunt. Ex compositis autem est sigillum polyidæ, & pastillus ex succino, & ex spina Aegyptia, & Clidion appellatum, & ex seminibus constans. Sed & hoc optimum est. Seminis rumicis syluestris unc. I S, seminis plantaginis unc. I. succi hypocisthidis drach. VI. gummi aut acaciæ drach. III. Excipe malorũ cydoniorum decocto ad tertias redacto. Alius. Cumini, piperis, rhois syriacæ

Cœliaci — *Gallinarum uentriculus*

A riacæ, balaustij, singulorum unc. I S. malicorij unc. I. silphij unc. S. aut pulueris eius sicci drach. I. Inspergito in potum, aut aceto mulso ammixto dato mane ac uesperi. Aliud. Myrti baccarum nigrarum cochlear. I S. anisi, rosarum siccarum, œnanthes, singulorum cochlear. S. palmulas XX. fac pastillos, & præbe drach. I. cum aqua aut uino diluto. Theriaca quoque è uiperis optimum his auxilium est. Cibus si acris & biliosa est excretio, ex alica, chondro, & oryza, ac similibus sit, ita ut adstringentium quid simul coquatur, pirum, malum cydonium, mespila, & similia. Coctum quoque lac his conuenit. Potus autem uel uinũ aquosum tenue, aut aliqua ex iucundis sit potionibus. Si uero pituitosiora excernant, ad cõtraria cibum transmutamus, & semina quædam stomacho grata ammiscemus, anisum, aut cuminũ, aut apij semen. Sed & lenticula bis cocta sæpe ipsis profuit, comesta cũ modico aceto, aut aceto mulso. Brassicæ quoque & ipsæ bis coctæ. Præstat aũt secundam ipsorũ cocturã in posca facere. Vinũ uero uetustius ac calidius bibãt.

De tenesmo. Caput XLI.

Tenesmus aliquando dysenteriam præcedit: aliquando etiam ipse solus non diu durans cessat. Est autem affectio ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non potest, nihil educens præterquàm pauca cruentũ aspectum habentia, aut etiam mucosa, quæ fere totius morbi sunt causa, & inflammatio laxi tumoris in intestino recto oborta, incumbentis stercoris suspicionem ipsis præbet, quod excretionem quærat. At uero Galenus narrat etiam lapidem quendam per sedem excretum esse, circa tenesmi affectiones. Sæpe uero etiam ob stercoris obturationem in tenui intestino consistentem, tenesmus sequutus est, ex adstringentibus & meatus obducentibus amplius augescẽs. Verum ex infusis per clysterem acrioribus, ueluti est aqua mulsa cum sale: aut ex aliquo aluũ molliente per os accepto: ueluti sunt damascena, aut caricæ, mercurialis, serum lactis: stercore excreto, statim sedatus. Citra igitur eiusmodi causam tenesmo oborto, conuenit inflammationem cruda ordeacea farina calida, & irrigationibus ex uino, & oleo myrteo, aut rosaceo, aut omphacino, ad lumbos ac pectinem adhibitis mitigare: & mucosa quæ intestino recto infarcta sunt, per aquæ mulsæ infusum detergere. Sed & muria infusa per clysterem sæpe quod opus fuit effecit. Satis autem est ut salis drach. VI. in heminam calidæ aquæ iniectis muria fiat. Mitigare uero oportet dolores ac distentiones, per insessus fœni græci, aut maluæ, aut seminis lini. Sæpe uero & hic insessus successum habuit. Rubi, myrti, floris mali punici, lauri & cupressi ramulorum uiridium, singulorum æquas portiones coquito in aqua. Est autem Marcelli. At in profundo si est inflammatio ac irritationes, frumentacei succi cum aliquo adstringente cocti infundantur. Sed & oleũ dulce infusum & pluribus horis retentum, dolorem soluit. Si uero frequens ad egerendum surrectio fiat, etiam glomerem ex staminibus calidis sedi apponant, aut furfures calidos in fasciculum deligatos, aut spongiam, aut tale quippiam.

Tenesmus

Lapis excretus in tenesmo

B

Muriæ parandæ modus

Glomeris ex staminibus usus

De dysenteria. Caput XLII.

Dysenteria est exulceratio intestinorum, quandoque ex tenesmi transmutatione, aut alicuius ex relatis alui exturbationibus ortũ habens: quandoque uero ipsa affectionem auspicatur. Et in ipsa excretiones fiunt primum biliosæ, uariæ. Deinde pro ratione cruentæ, & ad finem saniosæ, quales à mortuis corporibus defluere solent. Quæ uero ab atra bile initiũ sumit dysenteria, letalis est, cum exulceratione cancrum indicans. Si igitur ulcerationis signa stercori ammixta excernantur, cum doloribus ac torminibus: in tenuibus intestinis ulcerationem esse scito, quæ auxilijs per os acceptis maxime opus habet. Si uero sine mixtura stercus exeat, crassorum est intestinorum ulceratio, quæ infusis per clysterem magis cedit. Quum uero multi sanguinis per se excretio contingit, affectionem ipsam sanguinolentam dysenteriam uocant. Excernitur tamẽ quandoque etiam sanguis nigrior quàm

Dysenteria

Cancer exulceratus

pro natura ſua, & ſplendidus, hepate non probe concoquente alimentum A
quod diſtribuitur. Quin & ob debilitatem retentricis aut alteratricis ipſius
facultatis, excernuntur per uentrem ſimilia carnium recens mactatarum lo-
Hepatica dyſenteria turæ: hepaticam autem hanc uocant dyſenteriam, de qua in ſermone de he-
pate dicetur. In communi igitur his quæ ad cœliacos, & alias præter natu-
ram excretiones, relata ſunt, utendum eſt. Priuatim uero lemnium ſigillũ,
etiam depaſcendo pro ſerpentem iam dyſenteriam ſanat, & potum, & per
clyſterem infuſum, inteſtino prius per aquam mulſam eloto, deinde per mu-
riam Et portulacæ ſuccus, commodus eſt dyſentericis potus. Et ipſa portu-
laca cocta in poſca comeſta. Conuenit etiam plantago, & rubi fructus ac fo-
lia, & radicis althææ decoctum, hippuris ex aqua aut uino pota, & ſuccus
ipſius, Mori immaturus fructus ſiccatus, & hoc magis rubi mora ſimiliter
ſiccata. Siccant etiam fluxiones per aluum, oua aceto cocta & comeſta. Me-
lius autem eſt ſi miſcueris ipſis aliqua ad dyſenteriam commoda, & in ſar-
tagine fricta ad edendum dederis. Vtiliſſimũ eſt ad hæc omphacium, rhus
ruber, & ſuccus ipſius, malicorium, galla, uinacea, meſpila, myrti baccę, cor-
na, cochlearum integrarum uſtarum cinis. Compoſitũ uero hoc. Cochlea-
rum cineris partes IIII. gallarum partes II. piperis partem I. In puluillũ re-
dacta obſonijs inſpergito, aut in aqua, aut uino albo bibenda dato. Genero-
ſe auxiliatur hoc dyſentericis, quibus nondum putredinoſum factum eſt ul-
cus. Sed & canum qui oſſa comederunt ſtercus ſiccum, cum lacte per can-
dentes ſilices immiſſos feruefacto potum, magnopere prodeſt. Compoſi-
ta uero, paſtillus ex ſpina Aegyptia, & Philippi paſtillus, & qui fit ex cor-
nu ceruino, & qui ex ſeminibus, & trigonus. Et ex macere catapotia admi-
Ex macere catapotia randa ſunt. Optimus eſt & hic, opij, croci, lycij indici, acaciæ, rhois, thuris,
gallæ, hypociſthidis, malicorij, myrrhæ, aloës, ſingulorum æquales portio-
nes aqua excipe, & obol. III. præbe. Aliud. Rhois drach. VIII. gallæ,
malicorij, ſingulorũ drac. IIII. dato cochle. I. ex uino. Aliud. Rhois drach. B
VIII. gallę, acaciæ, gũmi, ſingulorũ drac. II. opij drac. I. dato drac. I. in uino
diluto. Eclegma uero ipſis conuenit hoc. Myrti nigræ baccarum ſextar. I.
rhois ſyriaci ſextar. I. palmularum Thebaicarum lib. II. carnis malorum cy-
doniorum lib. I. mala punica acida cum ipſis corticibus X. Vini adſtringẽ-
tis ſextar. XII. coquito ad tertias, & excolato ac iniicito mellis lib. VI. & ad
ſpiſſitudinem coquito ac delingenda dato. Manifeſtum uero eſt quòd etiã
cataplaſmata ex adſtringentibus erunt, quorum materiam habes. Infuſa au-
tem per clyſterem dyſentericis commodant, propter teneſmos uexantes,
ſuccus oryzæ, aut alicæ, aut alicuius huiuſcemodi, cum adipe caprino aut
hircino, & quæ in capite de teneſmo relata ſunt. Si uero ſanguis deſtillat,
infundatur ſuccus polygoni, aut plantaginis, cum acacia, aut hypociſthi-
Sanguinem ſiſtentia de, aut tali quopiam. At ſi res urgeat, etiam ex ſanguinẽ ſiſtentibus aliquod
infundatur. uelut eſt cinis lanarum ſuccidarum, aut ſpongiæ nouæ, pice li-
quida, aut ſanguine bubulo, aut alumine liquido, aut ſtercoris aſinini ſuc-
co imbutæ, & uſtæ. Sed & Andronis paſtillus bonum medicamentum eſt,
Collyria ſubdititia & Muſæ inſcriptus, & cõſimiles. Sed & ſubdititia collyria ex efficaciſſimis
exiſtunt, maxime in quibus etiam dolores circa excretionem fiunt. Vlcere
uero depaſcente circa inteſtina conſiſtente, quod & fœtore, & putredine
eorũ quæ excernuntur cognoſcimus, & quòd non ſtatim ab initio, ſed poſt
tempus fiat, cruſtam inducentibus infuſis utemur. Velut ſunt paſtilli fau-
ſtini appellati, & qui ex charta fit, & bithynus, & thronius, & qui ex ſube-
re paratur, per lenticulæ, aut alicuius ex adſtringentibus decoctum, per cly-
ſterem infuſi. Sed & hoc infuſum ex his eſt quorum multam experientiam
Omphacitis quid ſit feci. Omphacitidis uſtæ: eſt autem cauum illud ex quo quercina glans ena-
ſcitur, quo coriarij utuntur: auripigmenti, ſymphyti, rhois ſyriaci, ſingulo-
rum æquales portiones. De his contuſis cochlear. II. excipe ſucco oryzæ,
aut ſucco anchuſæ: quæ ſpinoſum & latum ac nigrum folium habet, quam

choe-

A choerospelethron,id est iugerum porcinum uocant: & candido ouorū, ita ut de singulis ex æquo sextantem,aut quadrantem accipias, & per clysterē immitte.Epithemata uero faciūt quæ ad cœliacos relata sunt.Sed & uētris illitiones,quæ adstringentem ac siccantem materiam habent, cum aliquo ex glutinosis,gummi,thure,glutine,polline,in his quæ cataplasmatis simi/les sunt locum habeant. Cibus his ab initio sit lac ouis permixtum deinde ex frumentaceis sorbitiones,per se,& cum lacte coctæ.Ipsum quoq; lac mo derate coctum optimum est.Olerum usus non est necessarius, attamen gu/standa dentur,seris cocta,intybus, & plantago, & brassica bis cocta: & ex fructibus adstringentes, carnibus ipsorum sputo reiectis, aut his quæ alias intestina exasperare possunt. Si uero multa fuerit calida intēperies, etiam intybus crudus detur.Et aquam frigidam sorbeant Reliquus uero potus sit aqua pluuialis.Languente uero stomacho,etiam uinum.postea uero etiam de uolucribus ficciores & concoctu faciles sumant.Et balneis utantur dul/cibus.Si uero ab ipsis fluxione infestentur,spongiam magnā,aut panis sili/ginei micas,uino Ascalonite,aut aliquo adstringente calido imbutas, per totum superiorem uentrem imposito,deligato,atq; sic lauare iubeto.

Anchusa ingerum porcinū dicta

Vinum Ascalonites

De colica affectione. Caput XLIII.

Colon quod crassi intestini pars est, exortum quidem à dextera lateris mollitudine habet,fertur autem ad sinistram,instar cinguli. Verum do/lores huic grauissimi fiunt,ob plures causas.Aut enim ob crassum ac pitui/tosum humorem intra tunicas ipsius interclusum: aut ob spiritum crassum ac flatuosum,qui transitum non habet: aut ob intestini inflammationē, aut ob acres ac mordaces humores. Qui igitur ob crassum ac pituitosum hu/morem dolent,his dolor per totum abdomē in profundo sentitur, maxime circa coli situm, doloris sensu uelut à terebellæ perforatione contingente.

Colica affectio

Coli situs

B Tormina autē hos uexant, & ructus, & nauseæ, & uomitus omnigeni, ma/xime pituitę.Et uenter ipsis sistitur adeò grauiter,ut neq; flatus pertranseat. Excretum uero quandoq; stercus bubulo simile uidetur,leue,& flatu plenū. Præcedit in his maxime frigidorum ac crassi succi eduliorum assidua inge/stio,repletioq; ac cruditas, & ocium, & quæ his consona sunt. His autem qui ob spiritum flatuosum dolent, tensionis magis sensus contingit. Qui uero ob inflammationem,feruoris in loco sensum percipiunt, & febris ad/est non ingenerosa,suppressioq; stercoris & urinarum. & pulsus uexat cir/ca uentrem,& sitis ac ardor hos infestat,& nauseæ, & bilis magis uomitus nihil alleuantes. Et in summa, grauissima hæc est ex colicis affectionibus, transitionem ad uoluulum minans, At ob acres ac mordaces humores do lentibus,quemadmodum etiam his qui ob inflammationem,ardor,& sitis, & uigiliæ adsunt.Febriunt autem omnino,aut minus quàm illi, & acre lo/tium emittunt, & biliosa egerunt, & sæpe in alui egestione magis dolent. Et calidiorum eduliorum ac potuum ingestione magis exacerbantur. Do/lores igitur ob frigidos & uiscosos ac crassos humores sanare conuenit,nō uehementer calfaciendo. Nam à calfacientibus multū diffunduntur, & ma gis inflantur tales humores. Conuenit igitur ipsos secare ac cōcoquere per ea quæ flatus discutiunt,& attenuant, ac siccant, citra uehementem calidi/tatem,ab initio morbi.Stercoribus igitur ex uentre per conuenientia infu/sa prius eductis,infundendum est oleum, in quo coctum est cuminum, aut ruta,cum adipe anserino,aut gallinaceo.Aut radicum cucumeris syluestris decoctum,cum myrrhæ drach. I. & melle,ac oleo. Sed & oleo sæpe cōmu ni infuso,pituita uitrea coexcreta statim dolorem sedauit. Si uero ob dolo ris uehementiam,etiam infusum retineāt,glandula indatur ex melle,cumi/no,nitro,rutæ semine sicco. Aut brassicæ caulis probe derasus, & muria ma ceratus. Aut brassicæ cinis melle subactus. Aut colocynthis trita cum mel/le,& nitro,ac cumino. Sint autem glandulæ digitorum sex,quo musculum adstrictorium transgrediantur. Illinatur etiam sedes cyclamini succo,cum

Glandulæ uariæ subdititiæ

 melle

melle & nitro. Aut centaurio cum melle & nitro. Dolore perseuerante supra relata infundatur resinæ terebinthinæ unc. I. aut opopanacis drach. I. aut galbani drach. IIII. bituminis tantundem, cum nitri drach. I. & aquæ unc. I. & olei rutacei quincunce, aut amplius. Irrigationes autem partibus dolentibus adhibeantur ex oleo rutaceo, aut anethino, aut sicyonio. Cataplasma fit ex medicamento trispermo, cum cumino, baccis lauri, apij seminc. Epithemata sint, & quod ex seminibus constat, & quod ex baccis lauri, & quod ex meliloto paratur, & polyarchium. Insideant autē in decocto fœnigræci, althææ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Sed & in oleum calidum, aut aquam & oleum demittendi sunt. Potiones sint absinthium & cuminum, æquis portionibus. Aut panax cum aqua, aut castoriū & anisum. Aut piperis drach. I. cum aceto mulso. Dolore uero non remittente, medicamentū ex tribus piperis generibus bibendum detur, aut theriace. Sed & sinapismo & dropace utendū est in remissionibus, & balneis naturalibus. A' balneis autem aquæ potabilis abstineant, nisi ob doloris afflictionē cogantur, quando sanè præimmisso aliquo ex relatis medicamentis lauare oportet, & iubere ut calorem admittat intra feruidos parietes, inspersis quibusdam nitrosis smegmatis. Si uero dolor uehemēs est, etiam moderatè mitigantibus utendum est. Velut est pastillus ex castorio, tum infusus, tum potus, & medicamenta eiusdem generis. Nam uehementia stupefactoria uitanda sunt, ut quæ ad breue quidem tempus mitigent, diuturniorem autem affectionem faciunt, eo quòd materiam crassefaciunt, & intestini meatus densant. Attenuata uero iam pituita, per hieram amarā ipsos purgamus. Aut per hęc catapotia. Aloës, euphorbij, grani cnidij puri, scammoniæ, singulorum æquales partes. Dantur huic scrupuli II. Victus autem calidior ac siccior his conuenit, ut qui ab initio à cibo abstinent, postea uero etiam acrium esum assumūt. Porrum igitur his dandum est coctū cum condito, & apium, & asparagus palustris, allium crudum, maxime his qui hæc non molestè admittunt. Et ipsum Conditum bibant, & panem ex ipso accipiant. postea uero etiam reliqui boni succi & cōcoctu faciles cibi ipsis dentur, ita ut uitent repletionem & cruditatem. At si fuerit spiritus flatuosus qui dolorem efficit, post infusa, & potiones flatus discutientes, etiam cucurbitæ maximæ leues ignitæ, per totum superiorem uentrem affixæ, ad curationem sæpe suffecerunt. Si uero inflammatio in intestino sit, uenam in cubiti flexura secabimus. Et si urinæ difficultas inualescat, etiam eam quæ ad malleolum est secabimus: & relatis auxilijs utemur, exceptis acribus ac uehementer purgantibus. Verum mitigantibus magis infusis, & cataplasmatis, & irrigationibus, & demissione in oleum utemur, cucurbitasq; etiā his affigemus. Ceratum quoq; superiori uentri imponemus, quod habet ceræ quincuncem, olei chamæmelini sextantem, rosacei sextantem, farinę fabaceę unc. S. uitellos ouorum V. cum succo seminis lini terito. Victum autem tenuem & febricitantium ipsis constituimus, usq; ad inflammationis solutionem. Quòd si ob acres & mordaces doleant humores, infundatur ipsis oleum in quo coctum est fœnumgræcū, aut althæa, cum simplici adipe recenti anseris aut gallinæ. Aut etiam ptisanę succus cum rosaceo, aut succus seminis lini. Detur ipsis in potu amara ex aloë antidotus. Et balneis utantur aquarum dulcium. Et cibis sorbilibus ex alica, aut ptisana, piscibusq; petrosis. Et in summa totus uictus humidior sit ac frigidior. Abstineant autem ab acribus omnibus edulijs ac pharmacis, & ab irrigationum ac cataplasmatū fomento, uiniq; potu, & præsertim ueteris. Inualescente uero dolore, etiam sensum stupefacientibus utendum est. Minime enim præ alijs has affectiones lædunt, ut quę tenues & mordaces humores crassefaciunt, & moderatè perfrigerent. Porrò arbitror etiam eam quæ nunc inualuit colicam affectionem, ex talibus humoribus generatā esse, quæ ab Italiæ quidem regionibus initium cœpit, sed & in alijs multis Romanæ reipublicæ locis grassata est

Parietes feruidi balneorum

Conditum

Colica affectio tempore Pauli

A ta est, pestilenti quadam distributione: in qua plerisque ad morbũ comitialẽ, alijs ad artuum resolutionem, seruato sensu, quibusdam ad ambo, delapsus contigit. Et qui quidem ad comitialem delapsi sunt plerique perierũt. Qui uero ad resolutionem, plerique seruati sunt, uelut in iudicatione causa translata. Sic igitur ægrotantes medicus quidam in Italia curauit, incredibili quodã ac temerario frigefactorio uictu constituto. Lactucas enim ipsis exhibebat non coctas, frigefaciens ipsas, intybaque similiter supra satietatem edenda, uuas item & mala, & pisces duræ carnis, omniaque testa intecta, & pedes bubulos, & bulbos, & similia, non solum potentia, sed & tactu frigida. Vinum uero raro, aliquando tamen dabat, & frigida aqua miscebat. Sed & frigidã aquam, aut etiam poscam frigidam dabat, ab omni alio calido ac medio cibo abstinens. Et plurimos hoc modo, præter omnem opinionem sanauit, & ex his aliquos qui iam ad comitialem, aut resolutionem delabi cœpissent. *Medicus quidam temerarius felix*

De uolulo. Cap. XLIIII.

QVum acutissima & dolorosa affectio sit uoluulus, habet quoddã symptoma periculo grauius. Nam superati miserrima morte pereũt, stercus tandem per os reddentes: Conflatur autem affectio ex cruditatibus & obturationibus, ubi corrupta permanserint, & ex uenenosis medicamẽtis, & ex intestinorum ad scortum delapsu, & ex inflammatione intestinorum, plerunque colica affectione malũ auspicata. Pueros igitur irrigationibus, cataplasmatis, infusis, glandulis, & fomentis, uelut de colicis dictum est, curabimus. Adolescentibus autẽ & in uigore constitutis, uenam secabimus citra dilationem, repetita sanguinis detractione. Sin minus, cucurbitas affigemus per totum superiorem uentrem multas & leues. Ad dolentes uero partes, etiam cum scarificatione. Defricentur autem & constringantur ipsorũ artus, & tunc efficaciora infusa adhibeantur, & in oleum calidum demissiones, antidotique ac purgationes, & in summa, omnia ad colicos relata, exceptis his quę adhibentur ob acres ac mordaces humores colum dolentibus. Mirifice uero facit, etiamsi uomant, anethum coctum ac potum. Post potũ uero, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta edenda dato. Cibum uero non continentibus rhoẽm & cuminum simul trita, in aceti mulsi cyathis VI. bibenda dato. At eos qui ex ueneno accepto uoluulum inciderunt, ab aquæ calidæ potu ad uomitum cogere oportet. Habes autem omnium uenenorum acceptorum notas libro quinto. deinde bibendum detur oleum calidum, aut infusa pinguia, ut rursus uomant. post aliquot dies etiam theriace detur. Perseuerante uero obturatione, lacte scisso cum modica scammonia, aut aloë, aut aliquo purgatorio aluum euacuato. Si uero ob delapsum intestini in scortum affectio facta est, statim ipsis sursum uergente figura reclinatis, delapsum intestinum ad inguem retrudemus, & ligamento hoc retinebimus. *Voluulus* *Stercus per os redditum* B

De rhenum ac uesicæ affectionibus. Caput XLV. *De calculo.*

ORdinem hunc docendi persequi nos cogit morborum cognatio. Commune enim est colicis, & lapidem in rhenibus habentibus, ut & ab initio aluus sit adstricta, & uehementer doleant, & cibum fastidiant, & nõ concoquant, & tormina habeãt. Proprium uero colicis quidem, ut hæc omnia magis intenta fiant: Nephriticis uero minus: Et quòd colicis circa dexterã lateris mollitudinem magis sint dolores, & ascendant ad stomachum usque, & hepar, ac splenem: & quòd stercus penitus sit suppressum, ut neque flatus penetrent, & si ad necessitatem ipsum excernant, quòd flatuosum sit, similiter uelut bubulũ: & quòd aliquando pituita uitrea excernatur, & urina copiosior ac pituitosa reddatur. Nephriticis autẽ dolor circa ipsos rhenes firmatus est grauis, instar pali impacti: & testem è directo dolent, & torpor fœmoris è directo fit, raroque sua sponte aluus excernit, omnino autem infusis per clysterem immissis, flatus & stercus biliosus: Vrinæ uero paucæ & arenosæ magis redduntur, & meatus urinarius est adstrictus. Hæc sunt calculorum *Calculus rhenum* *Nephritici*

 lorum

lorum in rhenibus signa, quæ in uiris perfectis magis fiunt. At calculorum A
Calculus uesicæ in uesica coactio, pueris magis fieri solet. Notæ horum sunt, cruda & sub albida urina cum arenosa subsidentia. Fricant assiduè ac contrectant pudendum, & arrigunt, & assiduè ad urinam reddendam urgentur, & urinæ stillicidium habēt. Materialis igitur calculorū generationis causa est crassus ac terreus humor. Efficiens uero, feruida rhenum aut uesicæ caliditas. Cæterū ad rhenes, atterentibus calculos, & secantibus medicamentis utendum est, absq; hoc ut manifeste calfaciant. Talia autem sunt, asparagorum regiorum radix, & rubi radix, & uitrum ustum, & graminis radix, & adianton, & bdellium, radicis lauri cortex, althææ semen, cicer nigrum arietinū,
Carpesia Prionitis lapides spongiarum, acetum scilliticum, phu, meon, asarum, carpesia, saxifraga, sion & comestum & potum, cardui radix, erysimon, & prionitis. Balneis etiam assiduè utantur, & post balneum statim aliqua ex relatis bibant. Irrigationibus quoq; & cataplasmatis, & fomentis ac insessibus laxatorijs ac mitigatorijs utendum est, ex colicis ipsa transferendo. Compositæ potiones sunt. Rutæ syluestris, maluæ syluestris, & apij radices coquito in uino, & expressum liquorem aqua temperato, & cyath. II. bibendos dato. Insper sile uero hoc est. Fructus balsami, lapidis spongiarum, pulegij sicci, seminis maluæ agrestis, singulorum æquas portiones contundito, & cochleariū I. cum uini diluti cyath. II. dato. Sed & siccatus sanguis hircinus, & cicadæ
Cicadarum usus siccæ sine alis ac pedibus, & lapis Iudaicus siue tecolithos ex uino mulso, in calido balnei solio dentur, & quæ ex ipsis parantur composita medicamenta. Et posca nephritica, & condita ad hoc composita. Quin & troglodytes
Passer Troglodytes laudatissimum auxilium existit. Est autem auicula siue passerculus omniū uolucrium minimus, solo regulo excepto. Nam ut paruus sit, illo tamen solo maior est, & ipsi similis, colore inter cinereum & cum uirore pallidū, tenui rostro præditus, in parietibus maxime ac sepibus degens. Hic totus sale seruatus, & crudus assiduè comestus, & calculos natos per urinam expellit, & de cætero generari uetat. Sed & usti totius uiuentis unà cum pennis B cinis, totus per se, & cum pipere & folio modico, ex uino mulso potus, idē efficere solet. Cæterùm ad dolorum acumen, & uigilias, antidotus Sotira, & Philonis, bona sunt pharmaca. Venæ quoq; sectio adhibita sæpe dolorem leuat, uelocem lapidis excretionem faciens. Præseruantia uero à calculi generatione sint, primum boni succi & moderatus cibus, & exercitia. Deinde à leguminum omnis generis, & à frumentaceorum assiduo usu prohibeantur, & à caseo ac lacte, & obsonijs quæ ex ipso parantur. A uino itē nigro, & carnium multitudine. Et in summa, ab omnibus crassi succi cibis abstineant, & à ualde calidis & acribus, hydrogaris inquam, ac conditis, & similibus. Hæc enim non solum nondum generatos lapides cōcrescere prohibent, sed etiam iam generatos atterere & excernere solent. Bibant autem acetum mulsum, cum aliquo ex simplicioribus urinam cientibus, adianti, apij, graminis decocto. Et post balneum ieiuni, ante uinum, aquam temperatam bibant. Et in medio prandio frigidam insuper sorbeant, si nihil prohibeat. Si uitiatorum humorum copiam simul sentiāt, per uenæ sectionem aut purgationem euacuētur. Omnium uero optimum est ad præseruandos calculos, post balneum, prius quàm uinum aut alium cibū capiant, aquam temperatam bibere. Porrò uesicæ calculos in pueris, fortioribus auxilijs conficies, quæ ex relatis deliges. Nimium uero aucto lapide, aut etiam iuxta uesicæ collum obturato, catheteris instrumento, aut etiam lapidis exsectione utendum est, uelut in chirurgia dicetur.

De inflammatione.

Rhenū aut uesicæ inflammatio Si rhenū aut uesicæ inflammatio fuerit, quæ & ex feruore loci cum grauitate, & dolore cognoscitur: & quod febriunt, & mente mouentur, & uomunt biliosa meraca, & meiere non possunt, & præsertim uesica inflammata: uena statim secetur. Et mitigatoriæ irrigationes, ac cataplasmata ex ruta, & ane-

A & anetho, & fœnograeco, & althææ radice adhibeantur. Et per clysteres infusa ex oleo, papauere, & adipe anserino. In uesica autem & opij obolus dimidius, cum myrrha, & croco, & oleo, in sedem immittatur. Aqua etiam mulsa ipsis præbibenda detur, ita ut abstineant à fortibus urinam cietibus, & multo potu, præterquã si acris & biliosus humor in ipsis redundet. Tunc enim & multo potu utendum est, & aceruatim, ex aliquo urinam cientium citra mordacitatẽ. Bibant item de seminis lini partibus duabus, amyli parte una, cochlearium unum ex aqua. Cucumeris quoq; ac peponis semen accipiant. Si uero feruoris sensum circa rhenes percipiant, linteola ipsis inijciatur ex uino & rosaceo, aut aqua & rosaceo, aut melino. Aut ceratum ex cera, & rosaceo, & chamæmelino, aut melino, & uitellis ouorum compositum, cum modico aceto aut polygoni succo. Postea uero etiam emplastro ex succis, cum chamæmelino utendum est. Abstinendum autem à ualde calidis, propter mutationem in pus: & à ualde frigidis. Nam ab his rhenes facile in scirrhum indurantur. A balneis quoq; inflammatione instante abstineant, & uictu febricitantium & inflammationem arcente utantur.

De abscessu & ulceratione urinariarum partium.

Dolores circa laterum mollitudines, & horrores inæquales, & febres inordinatæ, abscessum in rhenibus significant. Verum circa uesicam abscessum, supra relata indicat etiam dolor circa locum. Affectum autem rhenem comperies ex eo quod in sanum latus decumbens homo, ex opposito dolet, uelut rhene dependente. In quibus insessibus ex aqua & oleo utendum est, & cataplasmatis ex polline, oleo, ac resina. Aut ex erui farina cum melle: Aut ex nasturtio, aut fimo columbino, cum caricis. At uero pus per urinas excretum, abscessus ruptionem, & ulcus in parte esse indicat. Quandoquidem uero etiam absq; abscessu partes urinariæ ulcerantur, ob uasis ruptionem, aut corrosionem ex materia acri, aut ex lapidis derasione, distinguẽda est ulceratio in rhenibus, ab ea quæ in uesica est, aut iuxta urinarios meatus, hoc modo. Rhenibus exulceratis circa lumbos dolent cum grauitate, & citra impedimentum urinam emittunt, & pus urinis ammixtum reperitur, carnosis particulis in ipsis innatantibus. Vesica uero ulcerata, pectinẽ & imum uentrem uehementer dolent, & ægre urinam eijciunt, & pus post mictionem deorsum subsidet, & squamæ in ipso graueolentes aut laminosæ feruntur: furfuraceæ uero subsidentiæ scabiosam esse uesicam significãt. At meatibus urinarijs ulceratis, & puris ammixtio medio quodã modo se habet, & pilis similia magis in urinis feruntur, & dolor in medio loco inter rhenem ac uesicam fit. Si uero pus aut sanguis excernatur, etiam citra urinarum emissionem, nullius relatorum, sed pudendi ulceratio indicatur. Qui igitur partes urinarias exulceratas habent, aquam mulsam aut fœnigræci decoctum præbibant cum melle: aut cucumeris semen cum passo. Qui uero pus mingunt, eis detur armenica bolus, aut ferularum ustarũ cinis, quantum tribus digitis præhendi potest, cum passo. Lactis quoq; potus magnopere his prodest. Composita uero hæc. Seminis lini, seminis cucumeris, tragacanthæ singulorum drach. II. in pastillos efforma. Aliud. Nucis pineæ nucleos XX. seminis cucumeris satiui grana XL. amyli drach. I. Excipe duabus heminis decocti nardi ac seminis apij. Archigenes autem in epistola ad Atticum, ad urinæ difficultatem urgentem se accepisse ait, papaueris albi tosti drach. I. inspersam in decoctum iunci rotundi odorati, aut calami, aut glycyrrhizæ. Vlcerosos autem dolores eximit hoc. Seminis cucumeris purgati grana XXX. nucleos pineos XII. amygdalas amaras dealbatas XXXV. croci quantum ad colorem satis est. Ieiunus accipiat quotidie cum lacte, aut uino protropo. Mitius autem fiet, si pro nucleis pineis, maluæ semen pari mensura accipiat. Sanare uero potest inquit, ulcerationes in uesica cyphi, & cyphiformes antidoti. Ego uero in uetustioribus hoc utẽs, nõ opus habui uariegatiore. Chamædryos, chamæpityos, singulorũ drach.

Vrinariarum partium ulceratio

Protropum uinum

XXIIII.

XXIIII. asari, piperis albi, singulorũ drach. VII. cinamomi drach. I. leuissime quantum eius fieri potest triti cochlearia duo præbeo, ex cretico passo. Si uero febriat, aquæ cyath. III. Quòd si morsus ulcerosus adsit, etiam amyli cochlear. II. & seminis cucumeris grana XV. adijciens, quod expeto asse quor. Atq; hæc ex Archigene. Sed & ex physalide medicamenta, & antidotus ex semine maluæ, & ex bellarijs constans antidotus cõmoda est. Ad intercapedinem ani ac scorti, & ad pectinẽ imponantur cerata ex œsypo, loto, butyro, adipe anserino ac styrace. In uesicam uero infundatur per paruũ clysterem aqua mulsa aquosissima, aut lac cum paucissimo melle, aut cũ cucumeris semine. Aut oui candidum cum pompholyge, aut aliquo ex relatis medicamẽtis. Vlcere uero pascendo proserpente, pastillus ex charta immittatur, aut bithynus. Et cataplasma ex palmulis, uua passa, cum galla, acacia, hypocisthide, alumine imponatur.

De sanguinis ex rhenibus eruptione.

Sãguinis è rhenibus eruptio Rhenes debiles sæpe urinam retinere nõ possunt, sed ampliores existentes, aliquid sanguinis ex uena emittunt, simulq; alias quasdã crassitudines. Erumpit etiam sanguis sępe ex rhenibus per circuitum, quemadmodum in hæmorrhoidibus. Euacuati uero alleuantur. In his nihil cito interturbare oportet, si sanguis rursus sistatur. Si uero perseueret, uena in cubito secetur, & medicamenta ad sanguinem spuentes, & alias sanguinis eruptiones destinata, etiam ad rhenes ac uesicã, unde sanguis erumpit, in usum assumantur. Maxime uero symphyti radix, & tragacantha uino macerata ipsis detur, & polygoni ac plantaginis succus cum posca. Aut amygdalæ amaræ cũ passo. Aut hoc: aluminis scissi drach. I. tragacanthæ drach. II. gummi obol. V. Excipe passo. Imponatur autẽ cruda ordeacea farina cum posca & rosaceo. Aut cataplasma ex palmulis, & pane siligineo, cum acacia, aut hypocisthide coctis in uino adstringente, aut posca. At sanguine ex uesica erumpente, etiam cucurbitis ad laterum mollitudines ac coxas affixis utemur. B Dinoscitur autem affecta pars, dolore circa locum, aut quòd ammixtus est urinæ sanguis, aut nõ, uelut de pure dictum est. Si uero grumosus factus est sanguis in uesica, cognosces quidem hoc, ex eo quòd aceruatim suppressa est urina post sanguinis mictionem: & quòd uibices quidam sanguinis, uelut par est, exeunt, aut cruentæ humiditates. Dato autem artemisię decoctũ bibendum. Et elichrysi, aut conyzæ, aut raphani semẽ: aut silphij succũ, aut cyrenaicum, aut apij succũ, singula aceto diluta: aut leporis coagulum, aut hinnuli aut hœdi, in aceto mulso: aut lixiuium cum oleo. Et foris spongia muria aut lixiuio calido imbuta imponatur. Si uero non soluatur, intercapedo ani ac scroti secetur, ueluti in calculosis, & grumis sanguinis ablatis, congrua curatio adhibeatur.

De duricia rhenum.

Duricia rhenum Quæ uero durícies circa rhenes fiunt, dolores quidem non amplius exhibent, uerum uidentur ipsis uelut ex laterum mollitudinibus pendere. Et coxę quidem ipsis stupore corporis torpent, pedum uero impotentes sunt. Mingunt pauca, toto uero corporis habitu similes sunt his qui aqua inter cutem laborant. Hos igitur mollire oportet ceratis, & malagmatis, frictionibusq; ac somẽtis. & urinam cientia exhibere, & uentrem infuso per clysterẽ subluere.

De diabete.

Diabetes Diabetes uelox est eorum quæ bibuntur transitus, ut quæ talia mingun-
Dipsacos tur, qualia pota sunt. Quapropter etiam immodicè sitiũt, unde & dipsacos appellata est affectio, quę conflatur ubi debilis est facultas retentrix rhenũ, fortis autem magis attractrix, quæ totum corpus humore priuat ob immodicam caliditatẽ. Aduersus hanc igitur instantes, cibos plures & ægrè com-
Rosatum mutabiles, & non adeo humectos dabimus, uelut est alica cum rosato, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut uino non uetere, aut alias calido aliquo. Ex oleribus intyba, seridem, lactucas. Ex piscibus petrosos. Et pedes ac uuluas

fuillas, pira item ac poma, & mala punica. Bibant autem frigidam. Præbi/
A bant etiam polygoni ſuccum, & helenium in uino nigro, & palmulatum ac myrti baccarum cremorẽ. Cataplaſma adhibeatur præcordio ac rhenibus, ex polenta in aceto & roſaceo. Item ex folijs uitis, cotyledone, helxine, ac portulaca. Sudores ipſis excitentur, & uomitus, ex aquæ frigidę potu. Et ab omnibus urinã cientibus abſtineãt. Neq; abſurdũ eſt ab initio uenã ſecare.

De urinæ ſtillicidio eiusq; reddendæ difficultate.

Si neq; inflammatio, neq; calculus, neq; aliud quicquam ex relatis adeſt, & acris fuerit urina, & totus habitus, aut etiam reliqua ſigna, bilem oſtendunt, ob hanc ſane aut urinæ difficultas, aut eius ſtillicidium conſiſtit. Et oportet alterantibus ac temperantibus hanc uti, ptiſanæ ſucco, piſcibus, balneis, & uictu congruo, ita ut ab acribus abſtineamus, & à uino ac exercitijs, & ab iracundia, & tarda cibi acceptione. Si uero urinarum tenuitas, & albedo, ac reliqua ſigna, frigidam indicant intemperiem, uinum calidũ cõuenient, & condita, & urinam cientia medicamenta ac cibi. Et inſeſſus calidiores. Si uero ſupra albedinem etiam craſſiores appareant urinæ, pituitoſum humorem eſſe opinandum eſt, qui ueſicæ collum obturauit: & oportet aceto mulſo uti, & hyſſopo, ac pulegio, aut origano, aut thymo, aut ſilphio, coctis in aqua mulſa: & irrigationibus calidioribus. Siue autẽ humor craſſus, ſiue lapis, ſiue grumus, aut huiuſmodi quiddam obſtructionẽ induxit, & urinarum tranſitum impedit, catheterem adhibere oportet, ſi non inflammatio partis adſit. At uero urinæ in febribus difficultatem ſanat irrigatio ex rutaceo, aut anethino, aut ueteri oleo. Si adſtricta ſit aluus, fœni græci aut maluæ decoctum infundatur. Inſideantq; etiam hi in aquam & oleum, aut in decoctum quoddam ex relatis ſpeciebus, cum oleo. Ceratum uero ipſis conuenerit hoc. Maluæ ſylueſtris radices in oleo ſicyonio cũ modica aqua coquuntur, donec torrefiant, & ipſæ quidem abijciuntur, ad oleum ue
B ro ammiſcetur rutæ ſuccus quarta parte, & ceræ, & caſtorij quod ſatis eſt.

Vrinæ ſtillicidium

Vrinæ difficultas

Dereſoluta ueſica, ad quam aliquando urinæ difficultas, aliquando inuoluntaria urinę excretio ſequitur, in tractatione de reſolutione antea dictũ eſt.

Veſica reſoluta

De permingentibus ſtratum.

Laxatio muſculi circa ueſicæ collum, hanc affectionem inducit. Quapropter pueris maxime contingere ſolet. In communi igitur corroborantibus quàm maxime utendum eſt, uelut uinum ac oleum calidum eſt, ac conſimilia, ita ut uitemus uehementer frigefacientia, magis uero conclefaciamus ipſos, quantum eius fieri poteſt. Nam perfrigeratio uelut reſolutionis imaginem repræſentat. Naturaliter autem hæc efficacia ſunt. Galli guttur uſtũ ieiuno bibendũ dato ex aqua calida. Aut leucanthemi flores ſimiliter. Aut leporis teſtem deraſum in uinum odoratum bibendum dato. Aut calaminthan & myrrham ante cœnam bibenda dato. Aut rutæ ſylueſtris ſemen toſtum bibendum dato ad triduum. Illinatur etiam pudendum ipſius cimolia terra cum ſucco perdiciadis.

Permingentes ſtratum

Naturalia auxilia

De hepatis affectionibus. Cap. XLVI.

QVum uarias ſuſtineat hepar affectiones: nam & debilitate, & inflãmatione, & igne ſacro, & induratis ſcirrhis, & abſceſſibus, & ulceribus, & obturationibus corripitur: primum de debilitate ipſius dicendum eſt, à qua proprie hepaticos uocare affectos ſolent. Si igitur in ſuccum quidem commutata, uerum liquidiora euacuentur alui excrementa, diſtributione ad hepar defectuoſius, aut omnino non contingente, ſi ab affectione immunis eſt uenter, attractricem hepatis facultatem debilem eſſe opinandum eſt. Si uero ſimilia loturæ carnium recens mactatarum, alteratricem & ſanguificatricem appellatam. At ſi ob calidam debile fuerit intemperiem, temporis progreſſu recrementum feculentius apparet, & ualde graueolens, & bilis abunde colorata craſſa. Iam uero etiam eſſentia hepatis cum ipſa colliqueſcente, & totum corpus colliqueſcit, & febriunt, & cibum faſtidiunt, & bilem

Hepatis uariæ affectiones

Hepatici

bilem uomunt. Si uero frigida intemperies est, neque assiduæ, neque multæ ex A cretiones fiũt. Diuturna enim est affectio, & per aliquos dies uenter magis aceruatim erumpet, uerum minus graueolentia erunt excrementa, uelut limus sanguinis crassi propinquus atræ bili. Quin & plures & uariegatiores colores, frigidam intemperiem indicant, & febris ipsis languida apparet, & facies collapsa, & magis cibos appetunt. Vtra uero harum intemperie rũ fuerit, si sicca fuerit ipsi adiuncta, sicciora apparent excrementa, & sitiunt magis. Si uero humida, liquidiora ac plura, & minus sitiũt. Porrò si inflamatum est hepar, dolor in communi omnibus adest in dextro præcordio, transiens sursum ad claviculã usque, deorsum ad spurias usque costas, & febris acuta, & tusses siccæ, & sitis, & cibi inappetentia, & spirandi difficultas, & lingua primũ quidem rubicunda apparet. postea uero nigra. uomunt que bilem & aluus suppressa est. Quum autem consimilia quodam modo sint signa etiam in pleuriticis, differentiam ipsorum in capite de pleuritide diximus. At si erysipelas siue ignis sacer constiterit in hepate, & inflammationis ardor extenditur, & exuruntur, & marcor succedit. Priuatim uero simis hepatis partibus inflammatis, nauseæ, uomitus, ciborum auersationes, flammei ardores, & animi deliquia intenduntur. Et sæpe perfrigerãtur, ut aquæ præterfusiones hinc initium sumant. Gibbis uero ipsius inflammatis, ad reliqua relata, etiam tumor manifestus certa descriptione ad uisum ac tactum expositus adest. Atque hæc quidem si uehemẽs & magna est inflammatio. Si uero obscura fuerit, iubebimus ægrum ualde respirare: & si circa dextrum præcordium dolere se dixerit, moderatam hepatis inflammationẽ esse censendum est. Si uero iuxta incumbentium musculorum situm, oblongus inflammationis tumor appareat, nullo ex relatis præsente, illos ipsos inflammatos esse cognoscimus. Grauitatis autem cum distentione ac dolore sensus in dextro precordio, citra tumorem ac febrem, obturationem uenarum significat, qua parte uenæ in porta & simis hepatis partibus, cum his quæ B in gibbis sunt cõmittuntur. Proinde si in abscessum inflammatio uertatur, & dolor, & distentio ipsis augetur, & rigores præter rationem accedunt. & in sinistrum latus decumbere nõ possunt hepate magis dolentes. Rupto autem abscessu, aut per urinas, aut per uentrem, aceruata puris excretio contingit. Si uero ad scirrhi duram affectionẽ tumor transmutetur, dolores quidem minuuntur, tumor autem cum duricia manifestus est. Corpora uero circunsita attenuãtur. progressu uero temporis difficilis fit cognitio. Nam aqua inter cutem accedit, & totum præcordium ab humiditate contegitur. Ad calidam igitur hepatis intemperiem utendum est perfrigerantibus ac corroborantibus uiscus moderate, qualis est seris, & cichorium, quandoque crudum comestum, quandoque coctum cum coriandro. Decoctũ item ipsius potum, & succus, & ipsum adeò siccum aquæ mulsæ inspersum, & ad calidas & ad frigidas hepatis intemperies facit. Intybum autem troximum appellatum, & sonchus, ex consimilibus sunt. facit & citrij succi cyathus ex aqua mulsa. & filicis succus similiter. Si uero etiam cum moderata obturatione intẽperies fiat, cum uino aliquo tenui & urinam ciente, illa dato. Capapotiũ uero sumitur hoc. Cichorij drach. IIII, radicis chamępityos drach. IIII. Excipe melle cocto, & nucis ponticæ magnitudine præbe, & aquam calidam insuper sorbeat. Et ex opio ac hyoscyami semine facta ipsis præbibenda dentur, & ipsa Philonis antidotus. In quibus autem calor intẽditur, etiam rosaceum optimum aut melinum ipsis bibendum dato. Cibum uero ptisanæ succum, aut alicam, cum hydrorosato accipiant. & panem similiter ex aqua, cum aliqua eiusmodi iucunda potione. Et in summa, cibos moderate perfrigerantes citra obturationem sumant, à uino in totum abstinentes, preterquàm si ob aliam causam, uelut est stomachi debilitas, utantur, & tunc tenue quoddam, & parum aquæ ferens, aquosum ipsis detur. Sed & ignem sacrũ in hepate similiter curare oportet. At uero si frigida est intemperies,

Hepar inflammatum

Hepatis erysipelas

Intybum troximum

Hydrorosatũ

A peries,per cōtraria procedendum est. Panis igitur ipsis cum uino detur, & bis aut ter cocta brassica. Castaneas item gustent, & uuas passas, & de gallinis quod satis est, & uinum bibant. Præbibendum uero ipsis detur eupatorium, aut asarum, & medicamentum ex pipere, & ex descriptis antea ad cœliacos ac dysentericos commoda deligantur. At cōfectiones cyphiformes appellatæ, ad calidas quidem intemperaturas omnino non conueniunt, nisi modicus quidam calor cum largiore humiditate fiat: Verum ad frigidas optima sunt auxilia, & magis si cum humiditate aut obturatione hepatis fiant. Si uero à crassis ac uiscosis humoribus obturatio fiat, myacantha, & maxime ipsius fructus detur, & radicis lauri cortex; & eupatorium ex aceto mulso, aut lupinorum amarorum decocto, cum ruta & pipere. facit & farina lupinorum pota, & radicis capparis partes II. costi pars I. cum uino, & medicamentum ex cacano; ad crassorum ac uiscosorum humorum obturationes: iris item; & pistaciorum fructus ac cortex, & marrubium, & amygdalæ amaræ, & pastillus ex ipsis, dracontij quoq; ac ari radix, & agaricum, & acetum scilliticum, & acetum mulsum. Hepar autem lupi siccum tritum cochlearij mensura datum, omnibus hepatis affectionibus conducit, cum uino dulci. Quin & Theodoretus antidotus optimū est medicamentū, & in obturationibus hepatis, & in scirrhis induratis, & in diuturnis inflāmationibus, in colicis itē, ac morbo regio. Similiter & picra ex aceto mulso. Cibi porrò his dandi sunt calidiores & ab obturatione liberantes, uelut est porrum ex aceto mulso, & palustris asparagus, & capparis similiter. Sed & reliqua obsonia cū aliquo ex calfacientibus ac aperiendi uim habentibus condimentis cocta. Et uinum sit tenue ac uetus, ita ut crassi succi omnia uitemus, & balnea assidua, & maxime post cibum. Diuturna uero euadente affectione, etiam uenæ sectionem ac purgationem assumemus, si nihil prohibeat.

Ex cacano medicamentum

Lupi hepar

Inflammato uero hepate citra dilationem uena secetur de cubito
B dextero, & multus sanguis detrahatur, uiribus sufficientibus. forinsecus autem cataplasma imponatur uisceri, ex farina ordeacea, fœnogræco, semine lini, cum palmulis, aut malis cotoneis; & flore meliloti, & absinthio, ac chamæmelino. In uniuersum ita ut mollitorijs adstringētia ammisceantur. Epithemata uero sint; Nili, & odoratum, & Philagrianum, & Apollophanis, & ex melilotis, & tusile; copton appellatum. Ad maximas autem inflammationes ualde multæ experientiæ hoc est. comæ absinthij, nardi celticæ, asari, croci, singulorum unc. I. iridis, myrrhæ, styracis, bdellij, ammoniaci thymiamatis, singulorum sextantem, medullæ uitulinæ trientem, cerati lentiscini lib. IIII. Dandum etiam ipsis acetum mulsum, & simplicia auxilia, uelut est asarum, nardus celtica aut Indica, iuncus rotundus odoratus, petroselinum. Et uentrem irritare oportet per urticam & mercurialem, cocta in cibo accepta. In declinationibus etiam epithymū ac polypodium dentur in aqua mulsa. per clysterem quoq; aluus euacuetur, in principio ex aqua mulsa infusa cum sale aut nitro. Verū declinatione contingente, misce hyssopum, aut origanum, aut cnicum, aut centaurium, & colocynthidem. Et in summa, simæ hepatis partes per uentrem, gibbæ per urinas expurgantur. Cibus uero his detur ptisanæ succus, in quo apium coctū est. Quod si inflammatio sacri ignis speciem præferat, curationem antea diximus. Si uero abscessus fiat, ruptionem eius adiuuabimus cataplasmate ex trispermo, cū resina, manna thuris, pice, althææ radicibus, fimo columbino, stercore caprino. præbibendum uero detur decoctū polij, fumariæ circa sepes nascentis ad tertias redactum. Item thlaspis decoctum, aut cichorij, & radicis chamædryos. Ruptione autem facta aqua mulsa, & quę ad ulceratos rhenes relata sunt. forinsecus emplastrum Mnasææ, & reliqua mollitoria, & Icesium imponatur, aut quod ex salicibus constat. At si in scirrhum induratū est hepar, modica curationis spes est, ad aquam inter cutē affectione translabente, attamen ad mollitoria ammiscenda sunt, ammoniacū, bdellium, medul-

Hepatis inflāmatio

Copton medicamentum

Hepar induratum

læ, & adipes, & quæ his parem uim habent. Bibenda uero dentur quæ ab A obturatione liberant & extergunt ipsum uiscus, uelut est piper, urinã cientia, & calculos atterentia, cum his quę paulò ante ad hepatis obturationem relata sunt, ciborum quoq; esu conuenienter exhibito.

De malo habitu. Cap. XLVII.

Habitus malus

PRincipium affectionis hydropicorum malum habitum uocare consueuimus. Curare uero ipsum oportet uenæ sectione, si nihil prohibeat, partita sanguinis detractione, ad tertium usq; ac quartum diem faciendo detractionem. Euacuandi autem maxime sunt qui ob hæmorrhoidum, aut mensium purgationis suppressionem, in affectionem collapsi sunt: quemadmodum qui ob plenitudinem humorum, à uenæ sectione abstinere debent, omnino autem purgandi sunt per hieram ex colocynthide. Victus tenuis sit & resiccatorius. Et naturalium aquarum usus assumatur, aluminosarum ac nitrosarum magis. deinde sulphurulentarũ. Reliquum uero balneum ex longioribus interuallis assumant, & uarijs modis se exerceant, maxime per iatraliptas, unctionis doctos medicos. postea uero etiam ueratro utantur. Mirifice ipsis prodest & absinthij præpotatio, & sinapismi, & dropaces. Si uero ad hydropem affectio delabatur, ad hydropicorum curationem deducatur, iuxta modum qui referetur.

Iatraliptæ

De aqua inter cutem. Cap. XLVIII.

Aqua inter cutem

HEpate uehementer perfrigerato, quandoq; primaria affectione, aut inflammato, aut in scirrhum indurato, aut alio quopiam modo affecto: quandoq; per consensum cum alijs partibus, sanguificationis successus nõ contingit, & uocatur affectio Aqua intercus. In qua aliquando flatus copia cum paucissima humiditate coaceruatur, inter membranam peritonæũ appellatam, ac intestina, adeò ut si uerberetur superior uenter, instar tympani sonitum edat. Vnde etiam tympanites hydrops uocatur, conflatus ab inflatione circa stomachum, & uentrem, & colon, & à febribus diuturnis: quandoq; uero etiã à duricia peritonæi membranæ, aut uteri in mulieribus, aut scirrhi indurati. Aliquando uero uiceuersa humoris copia cum paucissimo flatu, in ijsdem locis coaceruatur, uelut in utre quodam compræhensa. Vnde affectio Ascites hydrops nominatur, conflatus & ipse ex relatis causis: plerunq; uero à duricia & scirrho, circa splenem & hepar, & à diuturnis circa intestina fluxionibus, in quibus uentrem in tumorem eleuari contingit, reliquum autem corpus alimentum non sentiens consumi. Quandoq; uero etiam per totam corporis molem frigidior ac pituitosior sanguis continetur, qui interdum ab hepate talis affertur, interdũ etiam omni corporis carne uelut exaquescente generatur, adeò ut albũ ac pituitosum appareat corpus, mortuó simile, & uocatur Leucophlegmatias, hydrops sub carne, aut intercus, conflatus à longis febribus, & malo stomachi habitu, & diuturnis hæmorrhoidibus suppressis, & à fluxu muliebri, & spirandi difficultate, & uigilijs præter rationem obortis, & ab alijs his similibus causis. Curantes igitur ipsos in communi quidem ab euacuatione initium facimus. Verum in ascite ac tympanite, per medicamentorum aquam ducentium exhibitionem. In intercute uero, per uenæ sectionẽ, maxime si ob hæmorrhoidũ aut menstruæ purgationis suppressionẽ conflata fuerit affectio, nisi dum in malo habitu constituti fuerunt uenæ sectionem præmiserint. Et tunc igitur uelut in malo corporis habitu euacuationem partiri oportet. Deinde bubulũ bouis armentarij stercus siccum exactè tritum, in posca aut aceto mulso coquito, & sulphuris quarta parte inspersa, toti uentris capacitati imponito. Aut caprinum stercus, in urina pueri aut capræ, ad strigmenti spissitudinẽ redactum impone. Hæc per uentrem summe ipsos purgant. Quin & ex fermento cataplasmatis, & ex caricis, & calce, & nitro, & iride, & nasturtio, & sulphure uiuo, & ammoniaco, laurię baccis ac staphide syluestri, & syluestrium columbarum stercore, aut omnibus aut quibusdam ex his assumptis, cum

Tympanites B

Ascites

Leucophlegmatias

A ptis, cum aceto mulſo utendum eſt. poſt hæc epithema ſpongiola appellatum, ex caprino ſtercore, mirifice humiditatem euacuat, tum per obſcuros meatus, tum per uentrem. poſtea uero reſiccantia emplaſtra imponantur, id quod ex ſalicibus conſtat, iceſiũ, tonſoris, ex baccis lauri: aut epithema polyarchium, aut ex ſeminibus. Sed & hoc mirum in modum efficax eſt. Ex profundo enim abripit humiditatem. Lapidis pyritæ drach. XII. ſulphuris uiui drach. XII. ammoniaci thymiamatis drach. XII. cumini drac. XVI nitri drach. XII. Excipe modica cera ac terebinthina, & pelli inducta per totum uentrem impone. Præbibenda uero ipſis detur ſambuci radix in uino cocta. Aut cucumerem ſylueſtrem in uino auſtero maceratum ad triduum dato, ita ut de uino cyathum unum bibat, additione quotidie facta uſq; ad cyathos III. Multæ uero mixturæ hoc eſt. Balſami, nardi, caſiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, iunci rotundi odorati, aſari, dauci, amomi, ſmyrnij, petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpondylij, ſingulorum æquales partes. facit & unumquodq; ex his per ſe. Similiter etiam omnia urinam ciëntia. Citra grauitatem uero urinam ciet ſcilla aſſata cum melle trita, & uelut eclegma delingenda exhibita. Poteſt etiam aquis quæ bibũtur incoqui. Bonum eſt & hoc. Internæ ſcillæ partis lib. II. in uini auſteri ſextarijs III. ad tertias coquito, & de uino bibendum dato quotidie, initio à myſtro facto uſq; ad unciam unam. Optimum eſt & hoc ad ciendam urinam. Aluminis liquidi magnitudinẽ fabæ aqua diluito, & per linteum excolato, & ad triduum, aut alternis diebus bibendum dato. Conuenit etiam his picra ex aceto mulſo, & antidotus Theodoretus, & ex amaris amygdalis paſtillus. Cæterùm aquã ducentia plura ſunt, experimento uero cognita hæc. Grana cnidia XL. aut L. aut lathyrides XX. uel XXX. Aut euphorbij ſiliquæ V. aut VII. Aut ſquamæ æris drach. II. aut III. Excipiuntur micis panis, &

B in catapotia efformantur. Aut corticis radicis ſambuci ſuccus potus cum condito. Aut foliorum chamelææ, & ſquamæ æris, & aniſi, ſingulorum pares partes dato ex aqua, ab initio quidem drach. I. interpoſito autem interuallo etiam II. & plures. Sed & hæc catapotia admiranda ſunt. Aloës, euphorbij, grani cnidij, ſingulorum unc. I. Rhei unc. S. excipe braſſicæ ſucco, & catapotia efforma. Dato de his ſiliquas VII. aut IX. Quin & antidotus ex charyophyllo mirifice aquam ducit. Sed & ut uinum aquam ducẽs ipſis demus conandum eſt. Eſt autem optimum hoc. Scillę quadrantem, ſeminis apij, capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drach. IIII. grani cnidij decorticati drach. I. folij malabathri pilulas II. Vini optimi heminas XII. mellis crudi lib. VI. contuſa ac cribrata uino macerantur, ſcilla uero ſimul conteritur. Dantur huic cyath. III. At poſt humoris euacuationem etiam theriaca utendum eſt. Bubuli quoq; ſtercoris uſti cochlearij menſura, quotidie ex uino pota magnopere prodeſt. Infuſis etiam per clyſterem utendũ eſt, niſi aluus ſua ſponte liquida egerat. Tunc enim magis reſiccare ipſam conuenit. Porrò in mulieribus hydropicis etiam peſſo hoc ſubdititio ad uuluam utendũ eſt. Aniſi, cardamomi, cumini, nitri, ariſtolochiæ, fœnigræci, pulegij, ficuum internæ partis, ſingulorum pares portiones, ſuſino excepta apponantur. poſt hæc etiam naturalibus balneis utendum eſt perſeueranter, & arenæ ingeſtione, ab alijs uero balneis abſtineant. Et ubi lauerint, in balneo utãtur inſperſionibus ex nitro, ſale, ſinapi, calce, ac ſimilibus. Atque hæc quidem etiam citra balneum commoda ſunt, ſi ſicca cum oleo uentri affricentur. At in hydrope ſubter cutẽ etiam alijs partibus ſe exerceant, quantum eius fieri poteſt, & ſicca frictione in ſole utantur. Sed & reliquus uictus ſiccior aſſumatur. Salſamenta igitur edant, & ſinapi, & allium, & ex uolucribus ſylueſtres ac ſiccas. Et ex oleribus aſparagum, gingidium, porrum, ſinapi, caucalidas, & reliqua ſylueſtria. Et ſalem theriacum aut Iamblichi obſonijs adſpergant. Vinoq; utantur, ueteri, tenui, urinam ciente: & ſi adſit, mari mixto, ita ut ab omni largiore potu abſtineant, & ab aqua in to-

Spongiola epithema

Aquam ducentia

Folij malabathri pilulæ

Peſſus uuluæ ſubdititius

Arenæ ingeſtio

tum. Si uero cũ febre consistat hydrops, ab omnibus calidioribus & acrioribus edulijs ac auxilijs abstinendum est. Verum mixtim his utendum, ad ucrsus id quod urget instando. Cæterum in tympanite hydrope, & purgatoria, & quæ totum corpus colliquāt tollantur, & quæ efficacius urinā cient. Quæ uero flatus attenuare ac discutere possunt, intrinsecus ac extrinsecus utenda dentur. Et cucurbitæ leues assidue toti uentri affigantur. Qui uero hydropem asciten habent, si non relatis cesserit auxilijs, ad perpunctionem deducantur, quæ nulli alij hydropi conuenit.

Perpunctio in ascite

De splene. Cap. XLIX.

Splenis morbi

QVum splen ab hepate trahere soleat atrabiliarium humorem, qui uelut sanguinis fex existit, si quidem attractoria huius uis debilis fuerit, aut obturatus meatus, per quē prius illum traxit, Icterus niger conflatur, dum sanguis impurus per totum corpus fertur. Verū si quidem grauitas, aut distentio fuerit circa splenem, aut etiam dolor, obturatio indicatur. Si uero nihil horum, attractoriæ facultatis debilitas. Vomitus autem atræ bilis, absq; febre & alia malignitate contingens, retentricem splenis facultatem debilē esse indicat. Expulsoriæ uero ipsius facultatis debilitas, inappetentiā inducet, dum non amplius atrabiliarium rccerementum ad os uentris affertur, appetentiamq; excitat. Quòd si atrabiliarius humor in ipso splene obturatur, primum quidem inflammatio huius fit, quam & feruor, & dolor, & tensio indicat. postea uero etiam in scirrhum induratur, ubi feruor quidem ac dolor cessauit, manet autem tumor ac duricia. His igitur & os graueolens fit, & gingiuæ corrodūtur, & ulcera in cruribus absq; cicatrice manent. In quibus hepate coaffecto, uelut diximus, hydrops oboritur. Intemperies itaque ipsius similiter uelut hepatis curabimus. Inflammatione uero præsente, uena de sinistro cubito secetur, aut circa summam manum, eo quòd ex longiore distantia reuulsio fiat, aut etiam ob naturalem quandam cognationem. Deinde imponantur cataplasmata attenuantia citra manifestam caliditatē, ita ut etiam nūc aliqua adstringentia ammisceamus. Talis autem est ex sua natura salis flos appellatus. Est & hoc cataplasma admirandum. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ, nasturtij, singulorum unciam I. ficuum pinguium lib. I. herbæ uerbenacæ siccæ unc. I. ficus aceto acerrimo macerare oportet, & cum alijs prius contusis coquere, & postea rursus coquere. Aut stercus caprinum cum cruda ordeacea farina in posca coctū imponito. Habeat autem si uoles, etiam salis florem. Vbi uero prius cyprino cum aceto modico foueris, utere malagmatis primū simplicioribus, quale est hoc. Ceræ sesquilibram, adipis taurini lib. I. nitri quadrantem, terebinthinæ, seminis uiticis, corticis radicis capparis, singulorum quincuncem, coctis quæ liquari possunt sicca inspergito. Sed & Nili malagma optimum est. Si uero inflammatio in scirrhum delabatur, fortioribus utendum est, ut etiam cutē lancinent, quale est quod ex stercore caprino paratur, & Citrinum, & Macharionis, & Tonsoris, & quod ex lauri baccis constat, & quod ex salicibus. Hoc uero etiam ipse cum successu expertus sum. Auripigmenti sextantem, sandarachæ sextantem, ceræ, terebinthinæ, singulorum lib. I. picis siccæ lib. I. galbani unc. I. opopanacis unc. I. corticis radicis capparis, myrobalani, singulorum trientem, ammoniaci thymiamatis sexuncem, nardini aut cyprini quadrantem. Sed & ammoniacum cum aceto illitū spleni safe profuit. Itemq; potum scrupulorum III. aut IIII. pondere, cum castorij scrupulo I. in balnei solio, ubi caricas præmanducarunt ac exspuerunt. Aut ammoniaci partem I. castorij partem I. dato drach. I. Hæc etiam in scirrhū induratis prosunt, quemadmodū etiam capparis cortex aceto tritus ac impositus: qui etiam bibitur cum aceto aut aceto mulso, & crassos ac uiscosos humores euacuat: quandoq; uero etiam sanguinem. Salicis quoq; cortex similiter illinitur. Facit & cinis ex officina fabrili, cum cruda ordeacea farina impositus ex aceto mulso. Et centaurij succus forinsecus impositus, & potus.

Icterus niger · *Oris graueolētia ex splene* · *Splen inflammatus*

A potus. Et lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potum, & farina ipsorum pro cataplasmate imposita. Et aqua in qua sæpe ferrum extinctum est, febrientibus per se data cyathorum III. mensura, nõ febrientibus cum uini & aceti cyath. I. Aut rumicis sylvestris radicis cum scilla obol. III. Aut chamædryos aut serpilli acetabulum, omnia cum aceto, aut aceto mulso. Aut anagallidis cęruleum florem habentis succi obol. II. cum posca bibendos dato. Aut acetum scilliticum, aut acetum mulsum. Composita uero hæc. Radicis panacis, ammoniaci thymiamatis, corticis radicis capparis, herbæ lanariæ, scillæ assatę internæ partis, singulorum æquas portiones permisce, & præbe drach. I. facit & ad anhelosos ac hydropicos. Aliud. Myricæ fructus drach. IIII. piperis drach. IIII. spicæ nardi drach. II. ammoniaci thymiamatis drachmas II. tere cum aceto scillitico, & præbe drachmam unam ex aceto mulso.

Ad induratum splenem.

Cyclamini drach. XX. bryoniæ drach. III. dictamni drach. II. scillæ assatæ drach. VIII. herbæ lanariæ drach. VI. radicis capparis drach. VI. Dato de his pastillum trium obolorum cum aceto mulso. Quin & ex erica pastillus commodus est. Cibi horum sint attenuantes, acres, sicci, & parcissimus potus. Exercitia item ac frictiones, & sinapismi assumantur. Quandoque etiam cucurbitæ cum scarificatione. *Splen induratus*

De morbo regio. Caput L.

Morbus regius Icterus appellatus, diffusio est bilis in toto corpore contingens, quandoq; atræ, de qua in splenicis diximus, quandoq; flauæ. Differētiæ uero horum plures sunt. quorum causæ & dignotiones hę sunt. Si enim ex febrili morbo aceruatim obortus regius morbus sedauerit febrē, iudicatorius est, materia ex profundo extrinsecus translata consistens, *Regius morbus*

B neq; medicamentis opus habens, sed ex balneis, ac moderata frictione cito decedens. Si uero cum febre fiat, & biliosis egestionibus, & grauitas sit circa dextrum præcordium, inflammatio feruens indicatur ipsius hepatis, ob quam bilescens sanguis per totum corpus fertur. Si autem citra grauitatem feruor sit in ipso, ob solam calidam intemperiem hepatis, affectio cōflatur. Si uero citra febrem fiat, sintq; albæ alui egestiones, uesicæ bilem suscipientis affectio indicatur, aut meatibus ipsius obturatis, siquidem grauitas est circa dextrum præcordium: aut absq; hac, uiribus suis debilitatis, siue attractoria eius qui ex hepate trahit, siue expulsoria eius qui ad intestina expellit. Dum enim non purgatur sanguis biliosus, in totum corpus distribuitur, quemadmodum in nigro ictero diximus. Statim autem his etiam urinæ biliosissimæ abunde coloratæ prodeunt. Fit etiam icterus ob intemperiē calidam solidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quę alimenti ratione ad ipsa deferuntur: quemadmodum in hydrope subter cutem consistente, ad pituitosam humiditatem transmutatio fit. Talis autē morbus regius cognoscitur ex eo quòd non aceruatim, sed particulatim fit, nullo relatorū præsente. Quin & ex uenenosi medicamenti potu, & propter uenenum extrinsecus ex aliquo uenenum eiaculante allabēs, morbus regius conflatur. Calidæ igitur hepatis intemperiei, & inflammationis ipsius, & facultatum debilitatis curationem, antea in tractatione de ipso recensuimus, quæ etiã citra permutationem huc transferenda est, ut ne eadem sæpe dicamus. Obturatis autem uesicæ bilem suscipientis meatibus utrisq;, aut altero solo, uena secetur in cubito dextero. Quidam uero & in his, & in illis qui ob inflãmationem hepatis morbum regium contraxerunt, uenam propè paruū digitum dextræ manus secant. Cataplasmatis autem inflammationem arcentibus utendum est, & ipsi per hieram purgandi sunt. Commodi sunt etiam clysteres. præbibendum uero detur morbo regio affectis, apij, aut adianti, aut rumicis, aut serpilli ad tertias decoctorū decoctum. Aut absinthium potui inspergatur. Summè uero faciunt succi raphani cyath. II. cū uini cyath. *Icterus niger*

I.poti. Itemq́ succi cichorij cyathi II. aut III. per se, & cum uino. Verũ ob hepatis inflammationem ictericis uinum mulsum bibendum prebe, aut decoctum aristolochiæ tenuis, aut hyperici, aut adianti, aut herbæ lanariæ, aut rubiæ tinctorum. Aut ramenti cornu ceruini drachmam unam cum uino. Aut pastinacæ in uino ad tertias coctæ decoctũ. Aut sulphuris uiui drach. I. in ouis sorbeant. Hæc etiam ob obturationẽ ictericis magnificè prosunt. Seminis autem atriplicis scrupuli VIII. cum chrysattico aut alio passo, in balnei solio poti, sufficientem euacuationem faciunt. Rectè etiam picra datur, & arida, & ex aceto mulso constans, & Theodoretus antidotus, & ex amaris amygdalis pastillus. Dato etiam cinamomi quantum tribus digitis præhendi potest, in uini mulsi cyath. I. aut aqua temperata. Aut myrrhæ magnitudinem fabæ, cum piperis granis V. parićq cinamomo. Qui uero ob calidam solidorum corporum intemperiem icterici sunt, simplicibus frictionibus, & exercitijs moderatis, & unctione, & balneis utantur, & humectante ac moderatè frigefaciente uictu, ptisanæ succo, intybis, seride, cichorijs, piscibusq́ ac uino tenui aquoso. Cæterùm de his qui ex ueneni potu, aut ob uenenum eiaculantium morsum, ad hanc affectionem deuenerunt, libro V. dicetur. Porrò bile circa oculos & faciem recepta, elaterij erui magnitudinem cum lacte muliebri instilla in nasum in balneo, & statim in solium demitte, ac præcipe ne caput mergat, & post balneum refectorio uictu dato, rursus in nares infunde in sole. Facit & cyclamini succus, & marrubij, & melanthij. Sed & acetum acerrimum naribus attrahat dum sedet in solio, & parumper nares comprimat, & mirificè euacuabitur.

Passum chrysatticum (margin)

De umbilici prolapsu. Cap. LI.

Vmbilici prolapsus (margin)

CAusam & chirurgicam curationem umbilici prominentis, in chirurgiæ tractatu dicemus. Quando quidem uero & per medicamentorum usum quidam ad naturalem statum reuersi sunt, de hoc hic dicendum est. Aluminis scissi drach. V. fecis uini rhodij drach. X. gallarum omphacinarũ drach. II. uino diluta, & ad mellis spissitudinẽ redacta impone, forinsecusq́ spongiolam posca imbutam superadde, & fascia deliga. Aliud. Corticum fabæ fresæ, gallarum, balaustij, singulorum æquales partes in aqua coquito. Vbi uero dissoluta fuerint, diligenter trita imponito, cum spongia quemadmodum dictum est. Aliud. Ramenti plumbi drach. XVI. cicutæ, mannæ thuris, cerussæ, succi hypocisthidis, singulorum drachmam unam, uino dissolutis utere quemadmodum dictum est.

Quomodo quis impubis ac imberbis diu permaneat, & de pudendorum ac testium custodia, & simul psilothra. Caput LII.

Imberbis ut quis maneat (margin)

CImoliæ terræ & cerussæ æquales partes hyoscyami succo excipe, ut strigmentitiam spissitudinem habeant, deinde oleo lentiscino quantum satis est addito concute, ac utere. Aliud. Cicutæ succum, & solani, hyoscyami, lupini foliorum tenerrimorum, & psyllij, singulorum pares portiones terito ac utitor, ubi prius deterseris ac laueris. Oportet autem prius aliquot diebus aquam bibere.

Psilothron pilos disperdens.

Psilothron (margin)

Asellorum domesticorum qui in globulum se conuoluunt drach. II. sandarachæ drach. IIII. calcis uiuæ drach. VIII. aceti ueteris cyath. I. lixiuij siculnei cyath. I. coquito in olla, & utere in balneo. Aliud. Calcis uiuæ partes II. auripigmenti partes II. cimoliæ partẽ unam. coctis in aqua utere uelut dictum est. Aliud simplex & sine odore. Calcis uiuæ sextar. I. sandarachæ unc. I. coquito uelut dictum est, ac utere. Cæterùm depilatoria inter oculorum morbos relata habentur.

De Herniæ speciebus. Caput LIII.

Herniæ species (margin)

QVæ ex peritonæi membranæ ruptione fiunt intestinorum delapsiones, ualdè graues sunt. Quæ uero ob rarefactionem, facilius curantur, pueris magis uelut humidioribus contingentes: & multi sanè ex his citra chirurgiam

A rurgiam, & per medicamenta quæ imponuntur, & per conuenientem deligationem curati sunt. Vtendum autẽ est subscriptis compositionibus, ubi hoc solum addiderimus, affectiones has solo loco differre. Quum enim adhuc supernè circa inguen, intestinum manet, bubonocele, hoc est inguinis ramex siue hernia appellatur. Vbi uero ad scortum iam delatum est, enterocele, hoc est intestinorũ ramex nominatur. Proinde malicorij drach. X. gallæ omphacis drach. V. in uini austeri cyath. III. coquito, tritaq; præfricto ac retruso intestino imponito, ubi frigida aqua prius perfuderis. Et per dies decem soluito, ita ut in lecto maneat æger ad dies triginta, & cupressi decoctum cum uino bibat. Aut pilularum cupressi obol. III. in uino diluto. Hoc medicamentum in pueris efficax est.

Bubonocele
Enterocelé

Aliud agglutinatorium. Radicis symphyti, succi marrubij, amygdalarum amararum, gummi, singulorum pares portiones. Aliud. Terebinthinæ unc. I S. ceræ, thuris, myrrhæ, glutinis piscium, cochlearũ unà cum testis, singulorum unc. I. gluten ad triduum aceto præmacerato. Aliud. Cupressi pilularum unc. I. gallarum unc. I. malicorij unc. S. glutinis quadrantem, mannæ thuris unc. S. symphyti unc. S. cochlearum unà cum testis unc. I. pilulas & malicorium uino adstringente diu coquito ac terito, & reliqua ammisceto, & exceptis utitor. Aliud. Aloës, malicorij, thuris, succi hypocisthidis, glutinis fabrilis, picis, bituminis, singulorum unc. I S. uini dulcis, quod satis est. Aliud uariegatius, facit & ad perfectæ ætatis homines, malo non diuturno. Chrysocollæ, glutinis, taurini, sarcocollæ, glutinis piscium, lapidis gagatæ, lapidis hæmatitæ, rhois syriaci coriarij, acaciæ, singulorum unc. I S. lapidis pyritæ, sulphuris ignem nõ experti, magnetis spirantis, aluminis scissi, mannæ, thuris, singulorum unc. I. picis brutiæ quincuncem, cochlearum unà cum testis unc. I. recrementi argenti trientem, galla-
B rum unc. I. squamæ stomomatis ferri unc. I. æris unc. I. bituminis sexuncẽ, olei myrtei quod satis est. Vino adstringente sicca excipito, & manus non inquinante utitor. Quòd si decumbere non sustineant, triangulari crassiore ligamento, quod intestinum adstringere potest, secure deligato. Abstineãt a flatuosis cibis, & uino largiore, & assiduis balneis, & intento motu, uelut est cursus, saltatio, uociferatio, & similia.

Magnes spirans

Ad hydrocelen, hoc est aquosum ramicem, ut humor euacuetur. Piperis grana C. baccas lauri LXXX. nitri drach. XX. ceræ drach. XL. olei heminã dimidiam, exceptis utere. Aliud optimum. Floris lapidis asij drach. VI. uuæ passæ uinaceis exemptis sextantem, cumini æthiopici drach. VIII. nitri rubri drach. VIII. trita imponito, fomẽto mane ac uesperi adhibito. Quidam etiam sulphuris drach. VIII. addunt. Aliud. Calcem uiuam strigmento exceptam, cum cerato impone, & parum nitri ad calcem ammisce.

Ramex aquosus

Aliud. Brassicæ radices urito, & cinerem adipe porcino ueteri eliquato excipito. Soluito autem per tertium diem. Quò uero non rursus ualdè multa fiat humoris collectio, hoc malagmate utere. Ceræ lib. II S. picis trientem, ammoniaci thymiamatis trientẽ, aluminis liquidi unc. I S. facit etiam emplastrum ex populo nigra, & reliqua attractoria.

De testium inflammatione, itemq; scorti, & de alijs ipsorum affectionibus. Caput LIIII.

SCorti inflammatio cognoscitur ex eo quòd circa primum manus contactum dolent, & quòd feruor ac duricia intenta appareant. Teste uero inflammato, neq; ad leuem contactum dolent, sed digitis innitentibus: & rubor, & duricia, circa superficiem minus apparet. Si uero quis digitis innitatur, duricia in profundo occurrit. & febris aliquando oboritur. Proprie igitur testibus inflammatis conuenit uenæ sectio circa malleolum. In communi uero omnibus cataplasmata & cerata. Cataplasma itaq; imponẽdum est ex fabacea farina cocta in uino diluto, cum uuis passis pinguibus uinaceis exemptis. Aut cuminum, aut asphodeli radicem coctam ac tritam, ad parẽ

Scroti inflammatio
Testium inflammatio

polentæ pollinem ammiſceto ac imponito. Aut lini ſemen in uino diluto. A Aut fœnum græcum in aqua mulſa. Aut lilij radicem in aqua mulſa. Aut ſecem uini recentem cum polline polentæ. Aut ſenecionem & coriandrum uiride, cum uuis paſſis uinaceis exemptis. Si uero multus ſit feruor, folia hyoſcyami cum triticea aut cicerum farina imponito. aut harundinis folia. Aut cucurbitam crudam. Si uero diuturna eſt affectio cum duritia, cucumeris ſylueſtris radicem coctam in aqua mulſa, & cum farina loliacea tritã imponito. Sed & hoc bonum eſt auxilium. Vuarum paſſarum exemptis uinaceis quincuncem, ciccrum feruefactorum unc. I S, cumini unc. I. ſulphuris dodrantem, nitri unc. I reſinæ quadrantem & ſemunciam, terito omnia cum melle, & pro cataplaſmate utitor. Cerata uero hęc faciunt. Olei cyath. I, colophoniæ ſexuncem, plumbaginis, cumini, uuarum paſſarum, farinæ fabaceæ, ſingulorum trientem, cerę ſextantem. plumbaginem cum oleo coquito ad aliquam compagem, deinde ceram & reſinam adijcito, & ablata ab igne ſemifrigefacta, ad uuas paſſas tritas, & ad farinas affundito. Aliud. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ pinus, ſingulorum quincuncem, cumini ſextantem & ſemunciam, ſtercoris aſinini unc. I S. Cuminum cum ſtercore aſinino terito, & ceratum frigefactum ammiſceto ac conterito ſimul, deinde linteo exceptis utitor, lanam ſuperimponens. Aut oleo omphacino, aut butyro & reſina, æqualibus portionibus utitor. Si uero ex ſudoribus ulcera in ſcorto fiant, gallam tritam aut alumen, pinguedini & felli hircino inſperge, ac obline. At uero ad teſtes feruido ulcere infeſtatos, ubi cimoliam terram cum aqua prius illeniſti, ſiccari permittito, & ablutione cũ calida aqua facta, myrtum ſiccam, & ſmyrnij parum, terito ac imponito. Cęterum carnium in teſtibus excreſcentias, cinis ſarmentitius cum nitro & aqua ſubactus, impoſitus ſanat. Si uero pruritus circa ſcrotum eſt, nitrum, ſtaphidem ſylueſtrem, alumen liquidum, aceto & roſaceo trita in balneo illine. poſt balneum uero, oui candidum cum melle illine. B

Scorti ex ſudore ulcera

Pruritus ſcroti

De ſeminis profluuio, & eiuſdem in ſomnis effuſione. Cap. LV.

Seminis profluuium

Seminis profluuium inuoluntaria eſt excretio aſſiduè contingens, citra pudendi tentiginem, propter retentricis facultatis debilitatẽ. In qua conuenit in quiete aſſeruare, ita ut lumbos & pubem lana conuoluta integant, uino & melino oleo, aut œnanthino imbuta. Conſequenter aũt cataplaſma imponatur ex palmulis, malis, œnanthe, acacia, hypociſthide & rhoë, ac ſimilibus. Inſideant autem lentiſci & rubi, ac ſimilium decoctis in uino, aut etiam aqua. Cibis uero utantur reſiccatorijs. Poſt prima uero tempora ad exercitium deducantur, per quod & totum corpus, & affectæ partes ad robur deducantur. Cæterùm ad ſeminis redundantiam facientia, ſufficienter relata ſunt libro primo in tuendæ ſanitatis tractatione. Vbi etiam de his qui coire non poſſunt ſcriptum eſt. Verum ad ſeminis in ſomno effuſiones profuerit ipſis etiam lectus frigidior, & decubitus in dextrum aut ſiniſtrum latus, & quæcunq; medicamenta frigida lumbis ſublinũtur, qualia ſunt, coriandrum, cicuta, ceruſa, portulaca, omnia cum aceto.

De Satyriaſi. Caput LVI.

Satyriaſis

Satyriaſis eſt palpitatio pudendi, ad inflammatoriam quandam uaſorum ſeminariorum affectionem conſequens, cum tentigine: & ſi non deſinat palpitatio, ad uaſorum ſeminalium reſolutionem, aut conuulſionem delabi ſolet, & pereunt celeriter conuulſi, morientes autem uentre inflantur, & frigidum ſudorem excludunt. Contingit autẽ hic morbus, ſed raro: etiam mulieribus. Vena igitur ſtatim ſecanda eſt, & uictus tenuis ac ſine uino conſtituendus, & quotidie aluus mollienda eſt, uehementer nunquam, ſed placide ac leniter. Optima igitur eſt beta, & malua, & mercurialis parum, & concharum iuſculum. Non malum eſt etiam ſimpliciter clyſterem adhibere. Verum urinas cientes medicinæ uitentur. Lumbis autem frigefacientia adhibeantur, uelut eſt ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut hyoſcyami, aut

A aut cicuta. Necesse est etiam colem, & ani ac scorti intercapedinem, ex aliquo mitigante frigefactorio illinere, uelut argenti spuma, terra cimolia, cerussa, aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci, aut sapa. Decubitus supinus noxius est. Bibat autem nymphææ radicem, & iridem, & adiantum. Ruta aũt & seminis profluuio, & satyriasi laboranti prodest. Cibus detur frumentaceus modicus. & siti premantur. Si uero perseueret affectio, cucurbitæ affigantur cum scarificatione. Et si plenitudo adsit, etiam per hirudines euacuatio fiat. Venter autem cruda ordeacea farina integatur.

De priapismo. Cap. LVII.

PRiapismus est auctio pudendi perseuerans, in longum ac circulum intumescentis, citra rei uenereæ appetentiam. Est autẽ flatuosus spiritus qui membrum tumefacit, ex humoribus uiscosis ac crassis præ moderata calidi tate generatus. Manifestum igitur est quòd partes calefacere non oportet, sed leniter frigefacere, cerato rosaceo cum aqua conquassato: & per chamęmelinum ceratum pudendo ac lumbis imposito. Victus & medicamenta adhibeantur attenuantis facultatis, citra manifestam calefactionem. Adhibeantur etiam quæ naturaliter efficacia sunt, per experientiam comperta. Nymphæa igitur etiam his bibenda detur, & uiticis semen, & rutæ uiridis, obsonijs misceatur. Ab initio uero hoc ne detur, multũ enim calefacit, sed postea post aliorum attenuantium usum. Si euacuatione utendum sit, per uomitus ea fiat. Nam per infernum uentrem contingentes, sępe fluxionem concitant ad uicinas partes. Sed & exercitium, & frictio assumatur, ad flatus discutiendos. Nulli ex relatis cõuenit coitus, præterquàm in quibus ob huius abstinentiam, semen redundare coniectamus. *Priapismus*

De membrorum genitalium impotentia. Cap. LVIII.

QVi hanc affectionem habent, ad Venerem non stimulantur, & propterea tristes sunt. Causa autem horum est, partium resolutio, aut semi- *Genitaliũ partiũ impotentia*
B nis inopia. Quum igitur semen generantia libro primo in sanitatis tuendæ tractatione relata sint, itemq; quæ ad coitum stimulent secundum simplicẽ facultatem, nunc fortiora apponenda sunt. Communiter igitur acopis ad resolutionem commodis, etiam hic utendum est. Priuatim uero stellionem ustam terito. deinde addito oleo dextri pedis magnum digitum illinito ac coito. Si uero cessare uoles, digitum abluito. Sed & ex stellionibus multæ mixturæ medicamentum efficax est. Præbibenda uero dentur tentiginem cientia, uelut est primum hoc. Piperis, nucleorum nucis pineæ, petroselini, ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, singulorum æquales partes excipe melle. Aliud. Cicerum crudorum, nucleorum nucis pineæ, singulorũ sextantem, erucæ, piperis, singulorum unc. I. excipe melle. dato drach. II. cum uino. Sed & Satyriaca appellata multiplex compositio conueniet, & quæ his similia sunt. Considerare uero oportet etiam alias affectionis causas, & correctionem ipsis conuenientem adhibere. *Stellionum medicamentum* *Tentiginem cientia*

Pudendorum ac sedis affectiones. Cap. LIX.

VLcera in pudendis & circa sedem, si sint citra inflammationem, ualdè siccantibus opus habent medicamentis, qualia sunt id quod ex charta usta constat, & anethum ustum siccum, & cucurbita usta. Non humidis autem & recentibus ulceribus, etiam aloë bonum pharmacũ est, sicca in puluillum redacta inspersa. prę omnibus uero dolorem eximit, & nullo minus efficax est pompholyx. Si uero humidiora fuerint ulcera, pinus cortex per se, & lapis hæmatites. Si autem & profunditas aliqua ipsis affuerit, ad relata manna thuris ammiscenda est. At si nome depascendo proserpat, lenticula imponatur cum malicorio. Vtendum etiam emplastro coraco ex aceto mulso appellato, & pastillo bithyno, & qui ex charta constat. Rimas autem in pudendis ac sede iuuat resina fricta cum rosaceo trita, ut strigmentitia crassitudo fiat, ammixto etiam oui uitello, & opio. Aut foliorũ hederæ siccorum ustorum cinis tritus cum rosaceo in plumbeo mortario adhibeatur. *Pudendorum affectiones* *Rimæ pudendorum*

Pastillus

Pastillus quoq; ex uino & oleo, & qui ex lapide phrygio paratur, ualde cõmoda sunt medicamenta, & ad rimas, & ad sordida circa coronam ulcera, A & maxime quum detrahere præputium nõ possunt. Aliud simplex, quod etiam acrimonias obtundit. Cadmiæ ustæ ac lotæ sextantem, foliorum rosarum exunguium sexuncem, sicca insperge, abluens prius uino. Ad condylomata uero facit hoc. Chalcitidis, œsypi cerati, medullæ ceruinæ, foliorum rubi, singulorum pares portiones cum cerato. Et pastillus ex uino ac oleo similiter. Si uero in cole, intra pudendi foramen, inconspicuũ ulcus fiat, cognoscitur ex eo quòd aut pus, aut sanguis euacuatur, citra mictionẽ. curatur autem primum quidem aqua mulsa aquosa collutum. deinde lacte. postea ammixto etiam ad lac Astere collyrio. Aut pastillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito, aut etiam pinna in eo tincta illinito. Deinde linamentum tortum illitum indito. Optimũ est & quod gallam recipit & pompholygem, amylumq; & aloën, æquis portionibus trita cum rosaceo, & plantaginis succo.

Ad dolores in pudendo.

Butyrum & resinam pari modo liquata imponito. aut lini seminis succo pares partes myrrhæ & resinæ frictæ terito ac imponito.

Ad tumidum pudendum.

Vitis foliorum tenerorum drach. I. cerusæ drach. V. trita impone. Vtere etiam aquæ marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis deligatione.

Thymi in pudendis

Verrucæ omnes

Verrucas in pudendis, Thymos appellatos curat, & augeri rursus nõ sinit cinis sarmentorum uitis cum aceto impositus. Item corticis salicis usti cinis. In summa uero, uerrucarum genera omnia, & thymus, & formicaria, & quæ quasi ex chorda pendet, per medicamẽta quidem uehementer exulcerantia auellentur, per putrefacientia uero ac erodentia mortificãtur. Propriè uero facit elaterium cum sale impositum, grossi cum aceto, nitro, & farina. fici succus illitus. smaridis caput salsum ustum. ęrugo cum sulphure uiuo usta. Tithymalli succus illitus. ocymi folia cum atramento sutorio. B Heliotropij magni semen cum uino impositum.

Ad inflammationem ani.

Ani inflammatio

Cerussæ trientem, pompholygis aut cadmiæ teneræ unc. I. thuris unc. I. seridis succi heminam unam. Dilue paulatim succum instillans donec consumptus fuerit. Deinde cerato facto ex ceræ sextante, & rosacei lib. I. ubi eraseris ammisce, & fortiter emollito. Immittito autem per instrumentum puris tractorium, & supernè deligato. facit etiam ad rimas inflammatas, & ad ulcerationes sedis, cum feruore aut morsu.

Ad ignem sacrum circa sedem.

Ignis sacer circa sedem

Emplastri ex succis lib. I. rosacei quod satis est, panis puri lib. I. crociunciam I. opij unc. I. Crocus & opium macerantur passo, panis aqua. Deinde ad ipsa trita adijcitur emplastrum ex succis, & rosaceum, & emollitur. facit etiam ad calidissimas podagras. Aliud faciens etiam ad inflammationem ani. Cerusam uino, & rosaceo, in plumbea pila, plumbeo pistillo tritam illine. Aut cerussam & oui candidum, & rosaceum in eadem pila, donec strigmentitiam crassitudinem habeant trita illinito.

Ad sedis dolores.

Hyoscyami foliorum tenerorum, portulacæ foliorum tenerorum, micarum panis uino maceratarum, uitellorum ouorum assatorum, singulorũ pares portiones, rosacei quod satis est. postquàm fomentum adhibueris ad locum ex rosarũ ac meliloti decocto, cataplasma imponito. Aliud optimũ. Ad ani inflammationes, & extuberantias. Cerusæ, spumæ argenti, ammoniaci thymiamatis, bdellij, singulorum sexuncem, terebinthinæ unc. I. ceræ unciæ dimidium. Arida succo solani, hyoscyami, aut portulacæ terito, quæ liquari possunt liquefacta ammisceto & excipito, & rosaceo mollitis utitor. Sed & emplastrum Phicotyche appellatum, & quod ex plumbagine paratur,

A paratur, & pastillus ex loto, & ex halicacabo, & ex rosis, ad sedis inflammationes, inter clara sedis ac pudendorum medicamenta habentur.

Ad extuberantias ani.

Si inflammatę sunt extuberantiæ, & relatis in communi utendum est, & priuatim hoc pastillo. Cerusæ quadrantem, pompholygis unc. I. spumę argenti sextantem, mastiches sexuncem. excipe hyoscyami succo. Si uero nõ sunt inflammatæ, uino prælotis pilularum cupressi ustarum cinerem insperge. Aut corticis cucurbitæ siccæ usti, aut ossium palmularum cinerem similiter. Aut testarum ouorum & fœniculi cinerem. Aut mali punicæ foliorũ succo, pari uino albo ammixto prolue ad dies septẽ. Verũ ad callosas extuberãtias, calcẽ & auripigmentũ cũ aceto acri trita, in sole illinere bonũ est. *Extuberantiæ ani*

De hæmorrhoidibus.

Si hæmorrhoides plus quàm oportet euacuantur, corporis habitũ aquosum fieri contingit, & ut praue cibos auersentur. periculum est etiam si larga sanguinis eruptio fiat: quemadmodum etiam si penitus supprimatur. un de operosa est curatio. Quare cum plures sint hæmorrhoides, unam relinquere oportet, purgationis gratia. Quędã uero sunt quæ in superiore parte non apparent, & propterea ægrè curantur. Cæcæ uero nihil quidem excernunt, uerum magis dolorosę sunt. Ad has igitur cyclamini succum illine, & aperiuntur. Ad eas uero quæ immodicè euacuantur, spinæ Aegyptiæ, sambuci foliorum, artemisiæ, singulorum quincuncem, sideritidis tricntem, in aquæ heminis VIII. ad dimidias coquito. Deinde herbas quidem reijcito, ad aquam autem siccum hoc ammisceto. Melanterię, aluminis rotundi, singulorum drach. VIII. spumæ argenti drach. IIII. gallæ quadrantem, misyos drach. II. soreos drach. II. Soluto hoc sicco in decocto, septies in die irrigationem facito. Sequenti uero die similiter alia facta eiusdem ponderis præparatione, similiter irrigationem facito. Et tertia die eodem modo. Si uero B reliquiæ aliquæ manserint, quarta die per acum facta compunctione, si senserint, aut sanguinem fuderint, decoctum quidem similiter facito, de sicco uero dimidium ammisceto. Vbi autem irrigasti, cum sicco contingito, quo exactè exurantur. Verũ propter inflammationẽ panem imponito. Aliud. Panem purum in garo primario macerato, & in noua olla ustum ac tritum imponito, abluens antea uino. facit & ad extuberantias. Aliud. Soreos drach. II. chalcitidis drach. I. misyos drach. I. atramenti sutorij drach. III. aluminis scissi drach. IX. æris usti drach. I. melanteriæ drach. I. utere sicco. Cibi uero sint in his quæ nimium euacuantur, qui paucum sanguinem faciunt ac minimum superfluitatis, siccantesq; ac adstringentes, qualis est lota alica ex posca, & oryza & chondrus. Ex oleribus intyba, cichorium, & portulaca. Et uina adstringentia. At in excæcatis hæmorrhoidibus conueniunt cibi his contrarij. Maxime autem lolliginum, & sepiarum, & polypodum, torpedinisq; ac chartilagineorum esus probe commodat. Hæc enim sanguinem turbant. Sed & quæ menses ducunt, his commoda existunt. *Hæmorrhoides* *Garum primarium*

Ad procidentes anos.

Ericæ fructus, gallarum, ceruſſæ, acaciæ, ſucci hypociſthidis, corticis pinus, thuris, myrrhæ minnææ, singulorũ æquales partes, sicca insperge prælatis uino austero. Aliud. Recrementi plumbi, rhois syriaci, singulorũ drach. VIII. floris rosarum drach. IIII. myrrhæ minnææ drach. II. utere uelut priore. Aliud. Corticis pinus, mannæ thuris, spumæ argenti, singulorũ drach. VIII. pilularũ cupressi siccarũ, plumbaginis, singulorum drach. II. utere uelut dictum est. Et urina ipsius ægri adhuc calida affusa prodest. *Anus procidens* *Myrrha minnæa*

De uteri affectionibus, & primum de mensium purgatione. Cap. LX.

PLerisq; purgatio mensium contingit circa decimumquartum annũ. Paucis citius circa decimumtertium, aut duodecimum. Non paucis autẽ tardius quatuordecim annis. Tempus uero unicuiq; purgationi statutum non est. Multæ enim ad duos aut tres, plurimæ ad quinq; dies purgantur. Aliæ ad se- *Vteri affectiones* *Mensium purgatio*

ad septimum usque diem. Paucæ etiam ad duodecimum usque purgatæ sunt. A Desinunt autem purgari, aliquæ circa quinquagesimum annum. Paucæ usque ead sexagesimum. Quibusdam à trigesimo quinto anno, & maxime pinguibus, menses desinere cœperunt. Si igitur remoratur purgatio, circa præfinitum tempus lauato, & sesanum, aut porrum capitatū præbibendum dato, cum pipere, & ruta simul coctis. Edat autem lolligines, sepias, polypos, & quæcunque eius generis sunt. priuatim enim sanguinem turbant.

De mensium suppressione. Cap. LXI.

Menses suppressi Supprimitur menstrua purgatio, aliquando toto corpore male affecto, aliquando ubi uterus ipse propriam affectionem susceperit, propter loci frigiditatem, aut plagam, aut intemperiem ex natiuitate, aut ob acquisititiam uexationem. Plerunque uero ex abortibus, & ob partem aliquam principaliorem primariò affectam, uelut est hepar, aut uentriculus, aut thorax, aut eiusmodi quędam in diuturna affectione constituta. Suppressa uero multarum & diuturnarū affectionum causa fieri solet. Quum igitur ob aliquam uiscerum interaneorū affectionem primariam purgatio intercepta fuerit, aut moram traxerit, maxime operæprecium est primariò affectam partē curare, & post ipsam uteri meminisse. Notas autem illarum partium affectarū in superioribus tradidimus. ubi uero nihil illorum affuerit, manifestum est ipsum uterum primariò affectum esse. Si igitur non prohibet ætas, aut habitus corporis, aut aliud quiddam, uena secetur, non ante præfinitū mensium tempus, sed præterito iam dies decem adijciantur. detrahatur aūt non plus duabus libris & dimidia, neque minus una, si sane uenam secuerimus: sin minus, hiera ex colocynthide purgētur, duabus drachmis datis in sex cyathis aquæ mulsæ. Febre uero præsente hiera uti non expedit. Commodum autē est uenam secare in primis febrium diebus. post purgationem reficiatur ad paucos dies. In sequentibus autem exerceantur deambulationibus, frictionibus infernarum partium, & lauentur. Cibi conueniunt qui facile concoqui ac distribui possunt, & olera humida ac dulcia omnia. Ex piscibus petrosi. Ex uolucribus teneriores. Lactis potus, dulciaria ac mellita lība. Vinū tenue album, non ualde uetus. Ineptæ sunt carnes, & legumina, excepta ptisana. Vbi uero propinquum est præfinitū tempus, ex marinis dentur chartilaginea ac mollia, uelut dictum est, & resta intecta. Et porrū capitatū cum ruta & pipere coctum, & decoctum ipsorum bibant. Tunc quoque ligamentis infernas partes adstringant ad tres aut quatuor dies. Instante autē præfinito tempore, ligamenta quidem tollantur. Præbibant autem myrrhæ obolum, aut fabæ magnitudinem. Aut castorium ex passo, aut aqua mulsa: aut artemisiæ decoctum, aut saluiæ, post balneum ex passo & uino absinthite. Absinthites autem uinum per totam curationem præbibatur. Præterito autem tempore præfinito, & nulla, aut non memorabili purgatione facta, ad malleolum uena secetur, & repetita detractio fiat. post septimum uero aut octauum diem, purgatione ex hiera utatur. Et post quartum diem dropacē adhibeat ad pectinem, lumbos, ac fœmora. Et ubi per triduū aquam bibit, cataplasma ex sinapi ac pane madefacto, paribus portionibus imponat, usque ad æquinoctij tempus. deinde lauet. Sequenti mense caricæ pro pane ammisceantur in decoctum fœnigræci, maluæ, pulegij, rutæ & artemisiæ. In sinum uero infundatur susinum, aut amaracinum, & pessus subdatur enneapharmacus, à nouem quas recipit rebus appellatus, aut libanius uocatus. *Pessus quid sit* Est autem pessus lana carpinata, & in rotunditatem ad digiti figuram redacta, in qua continentur medicamenta. Atque hæc curatio plurimis sufficit ad purgationem. Si uero fortioribus opus habuerit medicamentis, sunt hæc. Iris illyrica pota cum uino, cyperus, ari radix, casia, iunci rotundi odorati flos, nardus, radicis helenij decoctum, myrrhæ fabæ gręcę magnitudo. Hæc cum passo bibuntur, in aquæ mulsæ cyatho dimidio. Et dictamni decocti cyath. II. & ammoniacum, & sagapenum. Quæ uero stomachū minus noxæ

noxæ expositum habent, his & opopanacis parum in pilulam coactum, &
A melle cocto tinctū dari potest. Quin & familiaria nobis semina menses mouere solent, sed minus, uelut est, fœniculum, cuminum, apium, daucus creticus, seseli, ammi, sinon, cicer, cedri baccę, & omnia urinam cientia. Apposita autem & subdita faciunt hęc. Myrrha, absinthij aut lupinorum decocto trita, aut etiam rutę succo trita. Bdellium eodem modo. Styrax item & oleę syluestris gummi, cum rutæ succo similiter. Aut aristolochia longa ad collyrij formam exsculpta. Similiter etiam magni centaurij radix, aut ueratri, aut scammoniæ succus, & colocynthidis medulla per se, & artemisia impo sita cum ruta. Et galbanum suffitum. Eadem etiam fœtus eijcere solent. *Fœtus eijcientia*

De nimia purgatione uteri, & sanguinis ex eo eruptione. Cap. LXII.

Nimiæ purgationes mulieribus fiunt, quandoq; dum menses augentur, & aceruatius feruntur: quandoq; in partu perfecto, quæ plerūq; etiam sua sponte cessant. Frequenter autem & ex abortibus uehementer sanguis erumpit, ut sæpe periculum incurrant. Primū igitur constringendi sunt artus, ab alis & ab inguinibus. In potu uero danda est posca nō frigida, & posca quoq; affundenda. Imponiendaq; locis lanæ multæ ex uino & oleo aut rosaceo, aut melino, aut myrteo expressæ. Cibus detur chondrus lotus ex posca, aut oryza, aut alica. hydromelum quoq; austerum, aut omphacomeli, aut talium quiddam ipsis detur. Præbibant autem balaustium in posca, aut hypocisthidis aut acaciæ succum, aut lycium, aut samium asterem, aut uuam acerbam siccā, aut rheon, aut suberis ex Italico uase usti cinerē. Aut sesamum edant in posca maceratum donec molle fiat. Apposita uero & in pudenda subdita sanguinis eruptiones sistunt, hypocisthidis succus aut acaciæ, triti cum manna in aceto. Mirifice uero auxiliatur spongia uino aut pice liquida imbuta ac apposita. Aut ustæ ipsius cinis cum aceto aut posca appositus. Similiter etiam suberis ex Italico uase usti cinis. Forinsecus autem *Vteri nimia purgatio* *Suberis ex Italico uase cinis*
B imposita prosunt epithemata adstringentia, & cataplasmata ex palmulis ac malis cydonijs, in quæ addita sunt malicorium, ilicis glandes, rubi uirgulta, lentisci folia, balaustium, acacia, hypocisthis, gallæ parum, alumen. Maxime autem hoc: Glutinum maceratur in posca donec fuerit dissolutū, deinde in robustum linteū inducitur, & lumbis agglutinatur. Efficaciter quoque ad hoc faciunt emplastra glutinatoria, uelut est, Harmonia, Icesium, Athena, Melinum, Indicum, & similia. pessis autem utendum est ad sanguinis eruptionem his. Gallæ internam partem tritam, & thus, aqua dilue, ac appone. Aut flores mali punici dulcis similiter. Aut polygonum tritū. Compositō uero hoc. Aluminis scissi, gallarum internæ partis, succi acaciæ, mannæ, singulorum drach. IIII. ouorum assatorum uitellos quinq;. Sicca teruntur succo plantaginis, & miscentur. Vsus autem tempore in pessum laneum excipiuntur, & in rosaceum tinguntur, ac apponuntur. Sed & cucurbitæ leues, magnæ, sæpe sub mammas appositę, abunde reuellunt. Insessus autem his quibus sanguis erumpit conueniunt hi. Iunci acuti capitulorum, myrti, rosarum, rhamni foliorum, rubi uirgultorum, singulorum æquales partes in aqua coquito, & insidere iubeto. Aliud. Corticis radicis mali punici dulcis, myrti, corticis cupressi, singulorum partes III. gallæ partem I. coquito in aqua sufficiente. Cæterum per clysterem uterifusorium plantaginis succum infundito, aut seridis, aut polygoni, aut solani, aut perdicij, aut psyllij, aut hypocisthidis, aut acaciæ. Indantur etiam hæc per lanam, aut digitum, aut specillum; aut pennam in longitudinem formatam, usq; ad uteri osculum. Sed & Andronis pastillus per uterifusorium clysterem, cum aliquo ex prædictis succis, aut cum uino adstringente immissus, efficax est medicamentum. *Sanguinis ex utero eruptio*

De fluxu muliebri. Caput LXIII.

Fluxus muliebris est fluxio uteri, per quam totū corpus expurgatur. Tali autem specie præditū est id quod euacuatur, quale est id quod redundat. *Fluxus muliebris*

m

dat. Aliud enim est rubicundum, uelut serosus sanguinis humor: aliud album, à pituita: aliud pallidū, ab amara bile: aliud aquosum. Si uero aliquando sanguis purus, uelut in uenæ sectione feratur, diligenter animaduertere oportet, an'ne aliqua erosio facta est in utero. Notæ fluxus sumuntur, ex eo quòd assiduè loci humectantur, humoribus colore diuersis: & ex eo quòd ægrota decolor est, alimentum nō sentit, cibum auersatur, & in deambulando difficulter spirat, & tumidos oculos habet: & ex eo quòd aliquādo cum dolore, aliquando sine dolore fit, & aut cum ulceratione, aut citra ulcerationem, aut inflammatam, aut sordidam, aut puram. Proinde toti corpori opitulari oportet, quum humida sit affectio, per siccantia citra manifestam calfactionem, & per frictiones totius corporis, & per unctiones ex melle abunde cocto. Danda sunt etiam urinam cientia medicamenta, uelut est aqua, in qua asarum & apium sunt incocta. Euacuandum quoq; totum corpus per aluum. Ad hæc portula comesta, & succus eius potus prodest. Item balaustiū, rubi fructus & flos, quercus membrana illa quæ sub cortice trunci est, & quę sub cortice ipsius glandis. hippuris rubicundum maximè fluxum sistit pota ex aqua aut uino. Item hypocisthis, lentisci fructus torrefactus cū uino potus, samius aster, lemnium sigillum, coagulū leporis, aut hœdi, aut agni, aut uituli, aut cerui. Vinacea trita, myrti baccæ, uua acerba sicca, pinus cortex, & quæ in sanguinis ab utero eruptione dicta sunt, quæ non ualde efficacia existunt. Quum uero cum dolore fertur, per uterifusorium aut alium clysterem, succum alicæ, aut ptisanæ, aut tragi, aut oryzæ infundito, cum aliquo dolorem sedante medicamēto. Et in exacerbationibus quidem mitigatoria adhibeantur. In interuallis autem: per circuitus enim aliquando affligit: ex alto euocare ac meatus transmutare oportet, per diuersas gestationes, deambulationes, uociferationes, unctiones, cucurbitas, dropaces partium superincumbentium, insolationes, frictiones, psilothra, smegmata, sinapismos, uomitus à raphanis, uictum refectorium, balnea, uinum, uarium cibum.

De inflammatione uteri ac declinatione. Caput LXIIII.

Vteri inflammatio

INflammatio uteri fit ex pluribus causis. Nam & ex plaga, & mensium suppressione, & frigiditate, & inflatione. Non minus etiam ex abortu, & partu, propter malam partus ediuonem. Sequitur ad uteri inflammationem febris acuta, dolorq; capitis ac tendinis, & basis oculorum, iuncturæq; manuum, ac digitorum: & colli detractio, & declinatio ad contraria, stomachi per consensum affectio, osculi uteri conclusio, pulsus parui, densi. Et si obtusa fuerit inflammatio, non uehementer uterum dolent. Si uero fortis, etiam ipse totus pulsatorio modo dolet per totū, si totus est inflammatus. Sin pars inflammata fuerit, circa hanc magis dolor de se significationem præbet. Si enim posteriores ipsius partes solum inflammatæ sunt, dolor circa lumbos fit, & stercora supprimuntur ex recti intestini compressione. Si anteriores, dolor circa pectinē fit, & urinæ stillicidium ac emittendæ difficultas, ex uesicæ compressione. At lateribus inflammatis, & inguina tenduntur, & crura grauantur. Si uero fundum ipsius inflammatum fuerit, circa umbilicum dolor maxime consistit cum tumore. At si circa osculū est inflammatio, circa supernum uentrem dolēt, & digito immisso durum ac renitens osculum occurrit. In curatione igitur primum irrigatione ex uino & oleo, aut uino & rosaceo utendum est, circa pectinem & lumbos, per hapsos lanæ puræ, citra deligationem. Cibi abstinentia indicitur usq; ad tertium diem. Post quā uena secanda est in cubito, si nihil prohibuerit. Nutriantur autem alica ex aqua mulsa, aut pane, aut ouo sorbili alternis diebus. Post quintum diem cataplasma imponatur ex polline, semine lini, fœnograeco, ex aqua mulsa, in qua papaueris capita cocta resecta sunt, & oleo. Si uero indignetur aduersus caliditates inflammatio, utpote ignis sacri naturam habens, ad meliIotum in passo coctum ac tritum, adijce uitellos ouorum assatorum, cum rosaceo,

Inflammatio ignis sacri naturam habens.

A rosaceo, aut melino, aut crocino, & impone. Aut palmulas uino diluto feruefactas cum polentæ polline trito, addito aliquo ex relatis ungentis, & imponito. Declinatione uero contingente, ceratum nardinum aut cyprinũ adhibeto. Per totam uero curationem etiam insessibus utendum est, ex decocto fœnigræci, aut seminis lini, maluæ, artemisię, & ex oleo. In his autem quæ ferre nequeunt calorẽ, ex aqua calida, affuso rosaceo. Pessi uero & infusa assumantur ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, ungento susino, & cera Tyrrhenica. Verum quæ calorem sustinere possunt, in his etiam aureus appellatus pessus conueniet, & enneapharmacus. Quæ uero non sustinent, cum ouo, & rosaceo, & adipe anserino aut gallinaceo. Ad feruidiores autem inflammationes, emplastrum ex succis in duplici uase cum rosaceo liquefacito, & succũ plantaginis, aut seridis, aut cichorij, aut intybi misceto. Aut hoc utitor. Adipis anserini aut suilli recẽtis drach. IIII. cerati rosacei aut susini sextantem, uitellorum ouorũ assatorum unc. I. croci drach. I. myrrhæ obol. III. opij obol. II. aut pro opio, papaueris capitum decoctum. Si uero multus uexat dolor, succi papaueris magnitudinem fabæ, cum lacte muliebri, ac succo fœnigræci, apponendam præbe. Cæterũ ad inflammationes cum duricia, emplastrum tetrapharmacum rosaceo dilutum apponito, aut infundito. Quin & declinationes uteri circa exacerbationes quidem, similiter uelut inflammationes curẽtur. Verum in remissionibus & mali declinatione, his quæ magis molliunt utendum est. In inueteratis autem, his quæ ex alto euocant, & meatus transmutant. Si uero extrinsecus duricia est, malagmatis utendum, eo quod ex meliloto paratur, & Mnasææ inscripto: & Icesij, & Melino Serapionis, aut pyrino emplastris. Victus ab initio quidem sit tenuis. Declinatione uero modica contingente, ad balneum ducantur, & pleniore cibo utantur. *Vteri declinationes*

De abscessu uteri. Caput LXV.

B Si inflammatio in abscessum mutatur, relata signa intendentur, insuperq; inordinatæ exacerbationes cum horrore ipsis fiunt, primis quidem temporibus intensæ, cum doloribus: perfecte uero suppuratione facta aliquantum remittũt. Verum circa ruptionis tempus, & dolores acriores sæpe punctorio modo irruere putantur, & febriculæ uehementiores uexant, & aliquando urina supprimitur, aliquando stercus, circa affectam uteri partẽ impedimento contingente: aliquando uero tumor circa pubem, & uelut fluctuatiõis sensus, ubi abscessus maior fuerit. Qui uero in expeditis locis est, etiam per dioptram instrumentum immissum, aut per digitorum contactũ depræhenditur, supra hoc quod etiam dolores uehementiores habent, propter osculi neruositatem: quemadmodum sane in fundo abscessus, & in sinu, minorem dolorem inducit: & digitis quidem tumor non occurrit, osculum autem gracilius comparet. proinde quo citius suppuretur, auxilium ferendum est, per cataplasmata ex fœnogræco, semine lini, ordeacea aut triticea farina, ammixtis ficubus coctis, quandoq; etiam columbino fimo: Sed & insessibus inflammationi congruis assidue utendum est, & pessis ex terebinthina, myrrha, œsypo, & butyro. Rupto autẽ abscessu, si quidem ad uesicam pus delatum fuerit, lactis potu utendum est, & cucumeris semen bibendum. Si uero ad intestinum rectum eruperit, lentis ac malicorij decocto colluatur per clysterem infuso. At si ad sinum ruptus fuerit abscessus, siquidem purum pus fuerit, rosaceum infundatur, aut oleum inalbatũ, aut tetrapharmacum regium emplastrum, aut butyrum recens: si uero sanies tenuis graueolens feratur, uelut ab ulcere depascendo proserpente, adstringentius sit infusum, ex myrti baccis, palmulis, lenticula. Et post humorũ excretionem si inflammatio permaneat, in cataplasmatis ac insessibus perseuerandũ est. Cæterum si circa uteri osculum abscessus fiat, & non rumpatur, postquàm tenues factæ fuerint partes puri incũbentes, ad puris excretionem per chirurgiam nos conuertemus, uelut in chirurgiæ tractatione dicetur. *Vteri abscessus* *Dioptra*

De ulceratione uteri. Caput LXVI.

Vteri exulceratio

VLcetatur sæpe uterus, ob partus difficultatem, aut fœtus extractionem aut corruptionem, aut ab acribus medicamentis, aut à fluxione, aut ex abscessibus ruptis. Si igitur exposita fuerit ulceratio, per dioptræ usum deprehenditur. Si uero in profundo, ex his quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, inflammato quidem ulcere, paucus cruentus aut feculentus cum dolore: si uero sordidum est ulcus, copiosior, & sanies cum minore dolore: si uero depascendo proserpit, graueolens niger, cum uehementioribus doloribus, & alijs inflammationis signis, & irritatio ad laxatoria medicamenta, ad contraria uero, alleuatio. purum uero si est ulcus, humor paucus, æqualis, sine odore, crassus, albus, cum sensus facilitate. Si igitur inflammatum est ulcus, his quæ ad inflammationem relata sunt utendum est. Si uero sordidum, ptisanæ succus cum melle infundatur, aut tetrapharmacum emplastrum cum susino, aut aqua mulsa cocto in ipsa fœnogræco, aut malua, aut furfuribus, aut lente decorticata, aut quo magis repurgetur, marrubio, aut eruo. Aut ammixtam melli erui farinam, aut iridem, aut alumen rotundum, aut simile quiddam immittito. Hæc ipsa etiam forinsecus cataplasmatis modo imponũtur aqua mulsa subacta. peculiarius autem prodest hoc medicamentum. Crocus optimus teritur cum lacte muliebri, deinde rosaceo cerato exceptus cum adipe anserino illinitur lanæ tomento. Præstantius hoc est quod etiam ad dolores conducit. Capita papaueris in passo diluto macerantur ad triduum, deinde coquuntur donec flaccescant, postea teruntur cum foliorum rosarum drachmis v. croci drach. III. ammixtu capitum papaueris decocto. deinde ceræ drach. II. cum rosaceo liquatæ affunduntur, & in pesso apponuntur illito ex rosaceo. Facit etiam id quod ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratur. Et emplastrum Aegyptium absque ætugine mirifice ad ulcerationes facit. Si uero ulcus depascendo proserpit cum inflammatione, imponatur panis purus maceratus cum aqua mulsa, oleo, althæa, fœnogræco, & palmulis pinguibus. Infundatur autem succus plantaginis, solani, polygoni, seridis, primum per se, postea cum uino austero aut aceto. Si autem sine inflammatione nome depascitur, fortiora infundantur. uelut est decoctum malicorij, rosarum, oleæ uirgulrorum, cupressi, malorum cydoniorum, rubi, baccarũ myrti, lentisci, rhamni, rhois coriatij, ex uino adstringente. postea uero etiam decoctum aluminis, acaciæ, lycij, hypocisthidis. Ex ijsdem uero decoctis fit etiã insessus. Si non succedit medicamentum aridum ex charta immittito, primum cum posca, deinde cum aceto. Aut puluillum Antherum hoc est floridum appellatum. Aut chalcitidem, aut atramẽtum sutorium, cum ijsdem liquoribus. Item ea quæ dysentericis conueniunt. Dato autem cibum boni succi modicum. puro autem facto ulcere, & lauato, & nutrito uariegatius & uinum exhibeto, quo caro cito producatur. Pessi uice apponatur confectio ex moris, dissoluta cum cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Forinsecus autem emplastrum cicatricem inducens, superno uentri ac coxis imponatur. Quemadmodum enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorũ facultas, per occultos meatus penetrans transfèretur.

Antherus puluillus

De cancro uteri. Cap. LXVII.

Cancer uteri

CAncri in utero partim cum ulceratione, partim sine ulcere consistunt. In his igitur qui sine ulcere sunt, tumor reperitur circa uteri osculum durus, inæqualis, præminens, colore feculenrus, rubicundus, quandoque etiam subliuidus: & dolent uehementer circa inguina, & supernum uentrem, & pectinem ac lumbos: ægreque ferunt contactum, & uariegatiorem medicationem. Si uero ulceratus est cancer, ad dolores, duricias, & tumorem, erosa etiam & inæqualia ulcera conspiciuntur, plerunque quidem sordida, oris tumida, albicantia, turpes crustas inductas habentia: quæ uero pura uidentur, feculenta, liuida, rubicunda & cruenta apparent. Excernitur autem assidue ab ipso

A ab ipso sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua graueolēs. Aliquando etiam sanguis fertur, & alia signa ad inflammatum uterum relata. Affectio igitur ipsa incurabilis est, uelut alicubi etiam Hippocrates dixit, mitigare tamen oportet per insessus ex fœno græco & malua, & per cataplasmata similia. Valde autem mitigant in exacerbationibus malua aut althæa, in aqua mulsa flaccida facta, & cum modico rosaceo contrita ac imposita. Itemq; cataplasma ex caricis, meliloto, ruta, thure, bumiade herba cum oleo diligenter contusa. Et cataplasma ex palmulis coctis in passo, additis ouorum uitellis, & polenta. Aut cataplasma ex papauere cum coriandro, aut polygono, aut seride. Hæc quidem in doloris uexationibus. postea uero ceratum adhibeatur ex rosaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis. Priuatim autem commodat id quod ex fece in æneis uasis, in quibus aqua coquitur, subsidente paratur. Hæc enim fex insuper assata minutissime teritur, & cerato rosaceo excipitur, ad emplastri compagem redacta. Et hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos etiam oleū. Si uero ulcerati fuerint, etiam lac muliebre infusum, & succus plantaginis tepidus. Si uero cruentati fuerint, succus polygoni cum modico thure mitigat, & pessi ex croco, & muliebri lacte, & succo papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est, etiam ad sedis affectiones hoc. Spumæ argenti Italicæ lotæ sexuncem, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recentis, butyri recentis, ceræ Tyrrhenicæ, singulorum sextantem, rosacei trientem. Spumam argēti seridis succo tritam liquatis adijce. Cibi dentur boni succi, qui facile concoqui ac distribui possint. Vinum sit modicum aquosum. Vitent acrium esum, & ciborum copiam. prompte enim in ipsis cibi corrūpuntur.

Cancri occulti incurabiles

De scirrho & tumore duro. Cap. LXVIII.

IN scirrhum induratur uterus, aliquando derepente nulla prægressa causa: plerunq; uero inflammatione prægressa, & neq; soluta, neq; in abscessum B transmutata. Species scirrhi est etiam tumor durus, scleroma appellatus, in collo uteri maxime consistens, qui quidem tumor similis est, minus autem renitens, cum moderato dolore. Consequitur etiam in his declinatio ad opposita, estq; tumor pro ratione affectionis uehementer renitens, cum grauitate & ægro motu, non solum crurum, sed etiam totius corporis, adestq; ad actiones obeundas pigricia. Sequitur non probe curatas malus habitus aquosus. In principio itaq; uena secetur, aut purgatio assumatur, per hieram Archigenis. Deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, & absinthio. Et cucurbitæ cum scarificatione. Malagmata uero polyarchium, & ex seminibus constans, & ex lauri baccis paratum. Insessus ex decocto caricarum, artemisiæ, pulegij, althææ. Pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, œsypo. Dropaces item, & aquarum naturalium nitrosarum usus, itemq; bituminosarum. Viribus autem tolerantibus, etiam ueratri usus.

Vteri scirrhus

Scleroma uteri

Pessus mollitorius.

Ceræ ponticæ, ungenti nardini, singulorum quadrantem, irini, gleucini, cyprini, singulorum sextantē, adipis ursini, anserini, butyri, œsypi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum unc. I. Alius. Polij drach. II. myrrhæ drach. IIII. cum uino Mendesio trita, & irino subacta apponenda prægbeto. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis uitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis Attici, olei ueteris, singulorū æquales portiones.

Medicamentum ex alto euocans, facit & ad inflationes. Vuæ passæ albæ exemptis uinaceis quadrantem, rutæ uiridis foliorum sextantem, aquæ marinæ sesquiunciam, cumini drach. IIII. mellis quod satis est. Formatum autem inde pessum cyprino oleo intinge, ac appone. Sed & aureus pessus, & libanius, & enneapharmacus affectioni cōmodant. Magis uero proprie (Titianus.

De mola. Cap. LXIX.

MOla quoq; in scirrhum induratus est tumor, aliquando circa osculum uteri, aliquando circa totum ipsum comparens, tactu lapidis duriciam

Mola

referens, cum detractione partium superincumbentium, & gracilitate, decoloratione, ciborum inappetentia, mensium suppressione, mammarũ tumore, adeò ut conceptus suspicio in aliquibus ab initio fiat. postea uero tẽpore discernuntur. Quædam etiam aquæ inter cutẽ suspicionem de se exhibent, & hoc discernendum est, tum tumoris duricia, tum quòd non fiat sonitus digitis illisis, quemadmodum in hydropicis. In quibusdam autem reuera in hydropem transitio fit. Quandoq; etiam incurabilis ut plurimũ fit affectio. Quibusdam etiam sanguis fertur. In communi igitur decubitus in domo parua & umbrosa ac tenebricosa conducit, quæ etiam moderatè refrigeret, in lecto immobili, ita ut partes ad pedes habeant sublimiores, & in quiete. Nam motus omnem fluxionem prouocare potest. Et tumores quidem ac duricias, his quæ ad scirrhos & scleromata relata sunt curabimus. Verum aquæ inter cutem suffusiones, per ea quæ dicta sunt in tractatione de hydrope. Sanguinis autẽ eruptiones, uelut sanguinis eruptiones, & fluxum muliebrem. Quidam tradunt molam esse carnem informem, ad ipsas uteri tunicas consistentem, & quæ pariatur ueluti fœtus. Sed & hęc species laxatorio curationis ductu tractanda est, ut facilius excernatur. A

Motus prouocat fluxiones

De inflatione uteri. Cap. LXX.

Vteri inflatio

INflatur uterus ex frigiditate, aut fœtus corruptione, aut partus difficultate, osculo occluso, aut sanguinis grumo in ipso obturato, quandoq; in cauitate spatij ipsius flatibus cõclusis, quandoq; in raritatibus corporis ipsius uteri. In his sequitur tumor pectinis, & imi uentris, cum duricia & dolore punctorio, usq; ad septum transuersum, & stomachum, ac inguina perpungente: & ad digitorum illisionem sonitus instar tympani oboritur. Curare igitur oportet primum uenæ sectione, si nihil impediat. Deinde circa exacerbationes, inedijs, & irrigationibus ex oleo rutaceo. Insessibusq; ex decocto rutæ, pulegij, artemisiæ, casiæ, & similibus. Et cataplasmatis ex semine apij, cumini, fœniculi, anisi, ammij, & farina loliacea. Cucurbitis item leuibus, & cum scarificatione. Moram uero trahente affectione, purgatione utendum est ex picra, & hiera: & dropacismis ac sinapismis, & balneis naturalibus. Obstetrix autem digito prius pinguefacto immisso, incumbentem sanguinis grumum, si ita contingat ut adsit, educat leniter ipsum exoluens. Rursusq; cataplasma imponatur ex ficu, nitro, & absinthio. Epithemata uero sint mollitoria, polyarchium, & quod ex seminibus paratur, & quod ex lauri baccis. Pessi conueniunt ex ruta, melle, nitro, maxime uero hic. ficuũ pinguium contusorũ drach. I. cumini drach. II. aphronitri drach. I. Verum propter acrimoniã prius in lac tingatur. sed & mollitorij pessi cõmodi sunt. B

De uteri strangulatione. Cap. LXXI.

Strangulatio uteri

STrangulatio uteri est recursus uteri, ad affectionem per consensum ducẽs principalissimas partes, uelut sunt arteriæ carotides, cor, cerebri mẽbranæ. Sequitur in affectis accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia, crurum debilitas, faciei pallor, aspectus tristis. Instante autem suffocatione, sopor grauis, mentis emotio, instrumẽtorum sensuum appræhensio, cum uocis interceptione, crurum contractio. Deinde incipiunt rubere malæ, & facies aliquantulum plena fit. Vbi uero remissura est, prodit humiditas quædam ex locis muliebribus ad contactum, & murmur quoddam intestinorum præcedit, & ipse paulatim laxatur uterus, atq; sic & mentem, & sensum recipiunt. Mouetur autem morbus secundum circuitum, uelut comitialis, repleto uidelicet utero aut seminaria, aut alia materia, aut putrefacta in ipso materia. Et multæ quidem restitutæ sunt: quædam uero in exacerbationibus derepentè perierunt, pulsibus quidem densis euadentibus, & inordinatè subtremiscentibus. deinde etiam ipsorum interceptione frequente, modica autem humiditate instar roris in cute consistente: Verũ respiratione primum obscura contingente, deinde penitus intercidente. Abundat hæc affectio hyeme & autumno, in iuuẽculis salacibus, sterilibus, &

præsertim

A præsertim si pet medicaméta steriles factæ fuerint, & alijs perfrigeratis. Itaque in exacerbationibus extremas partes deligare oportet, & tota crura, totumq; corpus confricare, & uelut eos qui in animi deliquium inciderūt reuocare, & odoramenta graueolentia naribus admouere, uelut sunt, funiculus lucernarius extinctus, castorium, pix liquida, cedria, lanæ & panniculi usti. Quidam etiam matulam urinæ ueteris, aut egestionis alui naribus adhibuerunt. Cucurbitas quoq; affigere oportet ad inguina & imum uentrē, cum multa flamma, & leues, & cum scarificatione. Si uero prolongetur exacerbatio, etiam ea quæ flatus ducunt commoda sunt, uelut collyria in anum subdita, quale est cuminum & nitrum cum melle. Sed & infuso per clysterem stercora subducere oportet, ut ne sua appositione premant. In ipsum uero uterum odoratissimā ungenta infusa, detrahere ipsum solent, uelut est amaracinum, malabathrinum. Sed & sinapi partim naribus adhibeatur, partim pedibus cataplasmatis modo imponatur. Voce quoq; asperiore quis inclamet, excitet, ac uocet ipsam. Sternutatoria etiam adhibeantur ex castorio, herba lanaria, pipere. Vbi uero remisit exacerbatio, ad uomitū cogantur, & in cibi abstinentia, aut omnino modico cibo conseruentur. Post septimum diem hiera ex colocynthide purgentur. Post tertium uero diem, cucurbitas affigere oportet lumbis, & laterum mollitudini. Deinde castorij potu uti, aliquando cum artemisiæ decocto, aliquando cum aqua mulsa. In quibusdam enim hoc etiam solum ad perfectam curationem satis fecit. Insessus autem, & pessi mollitorij assumantur. Atq; hæc quidem ad exacerbationes. Verum ad totius corporis reparationē, à uenæ sectione initio facto, ad purgationem per hieram transire oportet. Deinde picram ex aloë da re drachmæ pondere, cum cyathis III. aquę mulsę, in assiduo usu, aut ex interuallis drach. II. cum aquæ mulsæ cyath. VI. Vtendū etiam dropacismis, B & cucurbitis, & sinapismis, & acopis ex euphorbio. Deinde exercitijs, frictione, & uociferationibus. Postea etiam aquarum naturalium balneis.

Collyria subdititia

Hieræ picræ ex aloë usus

De uteri prolapsu. Cap. LXXII.

VTerus procidit raro quidem, uerum ob plures causas. Aut enim muliere ex alto delapsa, & ad coxas delata, ruptis pelliculis quæ ipsum uiscus continent: aut ob extractionem secundæ uterum simul attrahentis, & ipsi adnatæ, uelut in partus difficultate: aut ob inartificiosam fœtus extractionem: aut ob plagam: aut ob animæ affectiones, uelut liberorum amissione nunciata, aut hostium incursu: aut ob periculosam nauigationem, aut aliquā huiusmodi causam, tota corporis miscella exoluta, utero simul prolabente: aut ob resolutionem & debilitatem partium, uelut inclinata maxime ætate contingit. procidit autem os ipsius. Quidam uero totum ipsum procidere narrant, id quod probabile non est. Quomodo enim reductus sic mari posset? Oportet igitur euacuato primum per clysterem stercore, & excreta urina, quo undiquaq; à compressione liber sit uterus, ægrotam supinam collocare, altiores coxas habentem, & poplites incuruatos cum cruribus diductis. deinde accipere hapsum lanæ figura & crassitudine sinui muliebri respondentem, eumq; tenui linteolo circundare, & in succum acaciæ intingere, aut in hypocisthidis succum uino dilutum, & ad uterum apponere, & citra uiolentiam retrudere totum id quod procidit, donec tota moles ad sinum redigatur, & forinsecus contegere pectinem spongia expressa in posca, & decumbere facere hominem extensis ac coaptatis inter se cruribus, ita ut alterum alteri incumbat. Postea uero cucurbitæ affigantur cum plurima flamma, & ad umbilicum, & ad utranq; laterum mollitudinē. Odorata quoq; naribus adhibeantur olfacienda. Tertia uero die, incumbente in sinu lanæ hapso, insideat mulier in uinum nigrum austerum aliquantulū tepefactum, aut in myrti, lentisci, ac malicorij decoctum. postea incumbens lanæ hapsus tollatur, & alius eodem medicamento imbutus indatur. Cataplasmata extrinsecus imponantur ad imum uentrem, ex palmulis, polenta,

Vteri prolapsus

aut lenticula & malicorio, cum aceto mulso: & per tertium diem rursus ea- A dem fiant usq; ad perfectam curationem. Si uero ubi per tempus mansit, putrefactum fuerit id quod procidit, auferatur id citra omnis periculi formidinē. Nam totū ablatū esse uterū putrefactū narrant, & tamē mulierē uixisse.

Vterus totus ablatus

De obturamento in utero. Cap. LXXIII.

Obturamentum uteri

Fit obturamentum circa uteri osculum, aut ob ulcerationem prægressam, aut ob inflammationem in scirrhum induratam. Curare uero oportet insessibus emolliendo, ex aqua & oleo, & fœnigræci decocto: ita ut etiā similia cataplasmata imponamus, & pessos mollitorios adhibeamus. Si uero diuturna fiat affectio, subuaporationibus & suffimentis ex aromatis utendū est. Soluit obturamentum etiam pessulus ex œsypo, nitro, & resina terebinthina: ut quod nihil aliud sit quàm osculi uteri coarctatio.

Non concipientium curatio. Cap. LXXIIII.

Conceptionē adiuuantia

IN communi quidem utrisq;, & uiro & mulieri conuenit, ut totum corpus in bono temperamento conseruetur, per laborum, ciborum, balneorū, & reliquorum omnium commoderationem: & quod maximum est, ut ne negligamus habitum pinguescentem. Neq; enim idonei sunt pingues ad liberorum generationem, tum quod pudendis non congruunt, tum quòd modicum etiam semen emittunt: neq; tamen etiam attenuati. Profuerint autem ipsis omnia calefacientia, & leniter inflantia, uinum igitur calidum moderate accipere oportet, & ex oleribus erucam, & horminum, & erysimum, & similia. Rutam autem & calaminthen præ omnibus uitare. Si uero ob uitiosum aliquem humorem conceptio non fiat, hunc expurgare, aut bono uictu contemperare. Priuatim uero mulieribus conuenit partium circa uterum quàm maxime prouidentiam habere, & menstruam euacuationem citra impedimentum fieri. Vbi itaq; prope adest purgatio, ciborum ac potuū moderationem quàm maxime procurare oportet, ita ut etiam aliquid ex irritantibus ad purgationem accipiat, qualia sunt odorata ac acria olera, ue- B lut est scandix, crithmum, fœniculum, apium, smyrnium: uteri uero intēperies corrigere. frigidiores itaq; uteros indicat mensium suppressio, & uictus frigidior, ac crassi succi, & torpor oboriens circa pectinem, lumbos ac crura. Si uero perfectè perfrigeratæ fuerint, neq; Venerem appetunt. Oportet itaq; ipsam tum alijs laboribus se exercere, tum omnibus fomentis, & his quæ per suffitus fiunt uti, & calorem reuocare. Neq; absonum est castorium bibere, & semina odorata, cuminū, anisum, pulegij comam, & iuniperi fructum, piperesingulis ammixto. Ipsorum uero uterorum fomēta partim uapores sint, insidentibus sellis perforatis, partim calida aqua affusa, in qua cocta sit saluia, artemisia, ruta, cyperus, pulegium, acorum, & odorata semina. Cataplasmata etiam ex his singulis pectini adhibeantur. Bonum est & polyarchium epithema. frictiones item pectinis & coxarum nullo minus conferunt. Vtendum etiam pessis subdititijs, ex myrrha, ruta, galbano & castorio, ubi prius fomentū aquæ mulsæ aut marinæ adhibuit. Bonus est ad hæc pessus qui gone, id est genitura appellatur. At uero calidiores uteros conijectare oportet ex toto corpore calidiore, & mensibus paucis, & cum dolore, & quod exulcerant pudenda mulieris. Corrigere autē per moderatè humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus lactucæ, ac maluæ, & blitum ac cucurbitæ, & cucumis, & pepo, & atriplex, & portulaca, & alij consimiles cibi. Vesicæ uero & superno uentri, & lumbis adhibeantur frigefactoria tum cataplasmata, tum succorum illitiones. Si uero ob humiditatem uteri non concipiant, signum est quòd & humectantur circa coitus, & tenuiores ac multi deferuntur menses. Victus autem his cōuenit siccior, labores, frictiones partium supernarum, uomitus, siccitas & moderatio cibi. Commodum fuerit etiam acerbis medicamentis uterum corroborare, qualia sunt lentisci decoctum, & myrti baccarum, rosarum, rhois, floris mali punici, rubi tenerorum uirgultorum, & gallæ. Quòd si siccior sit uterus,

Venerē non appetunt perfrigeratæ

A per contraria curetur, balnea dico, & unctiones, & cibos humectantes ac oleraceos, uinumq; moderatum, & non ualde uetus. At si præ humoribus crassioribus conceptus impediatur, si quidem is mordax fuerit humor, purgare oportet mulierem, quemadmodum quisq; humor peculiariter id exigit, maxime uero per picram ex aloë. Deinde serum lactis per clysterē immittere, & uictum commodiorem excogitare. Pituitosi uero humores laboribus, & sudorificis, & uomitibus, aut etiam infernè euacuandi sunt. Oportet & medicamētum hoc bibendum dare. Epithymi, euphorbij, piperis, seminis dauci & petroselini, omnia trita drachmarum duarum pondere exhibeto. Hoc & per uentrem probe ducit, & uterum calefacit, quemadmodū sæpe etiam menses his quæ nō purgantur prodire fecit. postquàm uero correctio se declarauerit, mensibus probe prodeuntibus, tūc coire oportet desinente purgatione. Quandoquidem uero etiam flatus in utero prohibent conceptionem, signa quidem ipsorum ex his quæ de uteri inflatione dicta sunt accipere oportet. Curare autem primum uictu parciore. deinde cumino, & anetho, & apij semine, & ruta, & aniso exhibitis. Aromata item pleraq; exhibeantur, partim ut bibantur, partim ut apponantur. Cæterū conclusos uteros aperire oportet, odoratis decoctis affusis, & fomentis adhibitis ex malua, semine lini, fœnograeco, & oleo, quandoq; etiam melle. Fortioribus item, artemisia, conyza, calamintha, pulegio, & anthemide. in pessis uero utantur terebinthina, nitro, cucumere syluestri, elaterio, cassia, & picis sero. Quibus autem osculum uteri hiat, his uictus, & fomenta, & medicamenta sicciora ac adstringentia conueniunt, mali punici flores, lentiscus, rubi radices, myrti baccæ, & quæ in humidiore commodant. Distortiones autem uteri fomentis dirigere oportet, & mollientibus pessis subditis. Porrò coitus cum muliere auersa, etiam ad conceptionem conferre uidetur.

Coitus tempus ad conceptionem

Coitus cum auersa

De fissuris, condylomatis, ac hæmorrhoidibus uteri. Cap. LXXV.

B Circa uteri osculum fissuræ fiunt ex uiolentis partubus, & primum quidem latent, dum recentes adhuc sunt ex partu dolores. postea uero paulatim percipiuntur, aliquando ad manuum contactus, aliquando etiam in coitu, quando etiam cruentæ fiunt propter confrictionem. deprædenduntur autem sinu diducto. Nam ruptiones in ambitu osculi conspiciuntur. In quibus chirurgia & mordentibus medicamētis reiectis, simplicioribus infessibus & pessis uti oportet. Cōuenit etiam emplastrum tetrapharmacum dilutum. Si uero callosa fuerit fissura, medicamento ex charta usta utendū est, cum rosaceo. Quòd si uim ipsius non ferant, iridem illyricam terebinthina exceptam indito. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, conuenerit id quod ex cadmia constat, aut aliquod sedi destinatum, uelut est id quod ex spuma argenti paratur. Quandoquidem uero contingit fissuras diuturnas in condylomata mutari, per consimilia callus adimatur, & condylomatum eminentiæ ad cicatricem perducantur. Hæmorrhoides autem fiūt circa osculum aut collum uteri, & per dioptram instrumentum deprædenduntur, ex eo quòd eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta, & rubicunda. In interuallis autem rugosa, doloris exors, subliuida, ac stillans. In his igitur si fieri potest, in interuallis excisione utendum est in uolsella prehensis. Sin minus, per medicamēta saltem ipsas constringere oportet, ita ut aliquando malicorio sicco cum galla, aut tali quopiā attingamus: aliquando his quæ in eruptione sanguinis ex utero relata sunt utamur; quę etiam his quibus ob debilitatem sanguis erumpit, conueniunt, quæ cognoscuntur ex eo maxime quòd uterus assiduè cruorem remittit ex interuallis, & non solum menstruæ purgationis tempore.

Fissuræ uteri

Condylomata uteri

Hæmorrhoides uteri

De difficili partu. Cap. LXXVI.

Difficultas pariendi fit aut circa parientem, aut circa fœtum, aut circa secundam, aut propter externa. Circa pariētem quidem, aut crassam, aut obesam, aut quæ totum uterum paruum habet, aut dolorum partus expers est,

Pariendi difficultas

est, aut tumida, aut inflammationem circa uterum habet, uel in alia parte, aut quomodocunq; aliàs ægrotat, aut naturaliter debilis est, & extrudere nõ potest, aut ante tempus parit. Circa fœtum uero, qui aut nimis magnus est, aut paruus, & parũ grauis, aut magni capitis, aut monstrosus, uelut biceps, aut mortuus, aut uiuus quidem, uerum debilis, & qui extra prodire nõ potest: Aut quod plures sint fœtus: Quinq; enim uisos prodidit Herophilus: aut quòd figuram habeat præter naturam. Nam figura secundum naturam fœtibus est, prima quidem in caput, manibus ad fœmora extensis, ita ut è directo osculi uteri, caput nullatenus inclinatum habeat. Secunda ab hac in pedes citra inclinationẽ. Quæ uero præter has sunt figuræ, omnes præter naturam sunt. Circa secundam autem, quæ aut non auellitur, propter crassitudinem, aut etiam antea quàm oportet auellitur, propter tenuitatem. Euacuato enim humore, fœtus præ siccitate ægre deuoluitur. propter externa uero, si aut frigiditas densauit, aut immoderata caliditas uires exoluit, aut etiã fortuita aliqua re allapsa. Si igitur ob coarctationem aut uelut obturationẽ fœtus, difficultas pariendi fiat, primum coadiuuare oportet per laxationẽ, infundendo assidue oleũ calidum, cum decocto fœnigræci, aut maluæ, aut seminis lini, aut etiam cum ouis, mitigationis gratia. deinde cataplasma imponere pubi, superno uentri ac lumbis, ex semine lini cum aqua mulsa, aut aqua & oleo: & insessibus similibus uti. Sed & ex balneis assumere laxationes, si non febris, aut alia aliqua causa impediat, & parientem per lecticam mouere in aëre moderatè calido. Quidam etiam concussiones fortes adhibuerunt, & sternutatoria admouerunt. Et quæ quidem timida est, impellatur. Quæ uero inexperta est dolorum partus, persuadeatur, ut maxime fortiter spiritum contineat, & ad laterum mollitudines compellat. Quæ uero animi deliquium incidit, odoramentis non offendentibus refocilletur. Alleuata autem modiocriter, modico cibo nutriatur. At uero quæ obesa est, in lecto prona figuretur, genibus ad fœmora inclinatis, quo uterus ad abdomen delatus è directo osculi sit. per digitos autem ceratis aut pinguedine osculum illinatur, & leniter diducatur. Et si qua affectio fuerit circa partes, etiam huic prospiciatur: & stercus cõtentum per molle infusum per clysterem eijciatur: & secunda aperta dirimatur, aut digitis, aut scalpello interipsos occultato, præcedente sinistra manu: & aliquis pinguis humor per clysterem in uteri capacitatem immittatur. Si uero præter naturam figuratus est fœtus, naturalis figura restituatur, partim impellendo, partim deducendo, partim flectendo, partim dirigendo. Et si quidem manũ aut pedem præmiserit, non hac parte appræhensus extrahatur. Magis enim obturatur, aut exarticulatur, aut etiam abrumpitur uterum digitis humero iniectis, aut coxæ ipsius fœtus, pars præmissa ad cõuenientem locum retrudatur. At si unà cum obturatione, totius fœtus figura euariet, prius ipse ab uteri osculo in sublime retrudatur. deinde appræhensus rursus ad osculum dirigatur. Si uero plures uno fœtus deferantur, rursus sursum ac deorsum dirigantur, omniaq; fiant sensim ac leniter circa compressionẽ oleo locis affuso. Tempus autem desessus in sellam est quum osculum uteri apertum digito occurrerit, & præruptio prominuerit. Quòd si uero nõ prodierit, eo quòd mortuus est fœtus, aut ob aliam causam, ad fœtus extractionem progrediendũ est.

Quinq; fœtus simul in utero

De coxendicum morbo. Cap. LXXVII.

Articularis morbus

Coxendicum morbus

Qvum articularis morbi generis sit coxendicũ morbus, in eo solo differt ab eo, quòd causa ipsius circa coxam firmatur. Causa uero huius est crassus ac pituitosus humor coarticulationi circa coxam impactus. Dolor autem ipsis est à locis circa nates & inguina, usq; ad genua. In plerisque uero usq; ad summum pedem pertingit. Ab initio igitur ægro oblato, post stercorum per clysterem euacuationem, uenæ sectionem à cubito assumimus cum repetita detractione. Si uero post tempus æger nobis obtigerit, à malleolo circa crus affectum detractionem faciemus. Et circa exacerbationes

A bationes hac irrigatione utendũ est. Cyprini cyath. VIII. aceti cyath. IIII. nitri cyath. II. seminis rosmarini cyath. I. per lanas succidas calida hęc adhibentur. Post hanc cataplasma imponatur ex lupinorum amarorum farina, cum aceto mulso: aut ex loliacea farina cum resina, & cucumeris syluestris radice, & nitro, & calamintha, & rosmarini semine, & lauri baccis. Sed & sola calamintha utiliter imponitur cũ aceto mulso, aut aqua mulsa. Emplastro uero mitigatorio utendum est hoc. Cerę drach. C. terebinthinę drach. XXV. æruginis drach. VI. myrrhæ, galbani, iridis, singulorum drach. VI. cedriæ drach. V. præbibendus detur succus cyrenaicus erui magnitudine, aut castorij drach. I. cum opopanacis obol. III. Radicis autem capparis cortex potus, & cataplasmatis ammixtus prodest. Si uero multus est dolor, etiam dolorem eximentia medicamenta locum habent. Velut est antidotus Philonis, & quę ex duobus piperis generibus constat. Infusum uero hoc immittatur. Mellis sesquicyathus, olei sesquicyathus, aquæ cyath. II. nitri drach. VIII. terebinthinæ drach. IIII. His calidis infusis, insuper fomentũ ano adhibeatur, quo longiore tempore retineatur. Euacuat mucosa, quandoque etiam sanguinem, quando etiam plus prodest. Si uero perseuerauerit affectio, quod tamen raro contingit, rursus ipso utendum est frequentius, pro aqua centaurij decocto ammixto. Sanguinem euacuat etiam Thlaspeos semen infusum, & elaterij succus, & quod ex ipso, aut ex radicibus ipsius cõponitur oleum sicyonium: & salsorum piscium muria, & oliuarum colymbadum muria recte infundi potest. Cucurbitis etiam ad coxam, cum multa flamma & scarificatione utendum est. Aliquando etiam hirudinibus. perseuerante autem affectione, ad purgationẽ procedendum est, aut per hieram, aut per colocynthidem, ita ut medullæ ipsius probe tritæ drachmæ pondus detur, in aquæ mulsæ cyathis plus minus duobus, pro uiribus ægri, & pro
B ut aluo bene affectus est. Sit autẽ ruta in aqua mulsa cocta. Probe etiam hos expurgat puls ex colocynthide. In quibusdam etiã uomitus à raphanis ab initio profuerunt. In interuallis autem dropax adhibeatur, & acopa ex euphorbio, præsertim id quod uarium appellatur. Balnea uero naturalia his commoda sunt. Si uero nõ adsint, in alijs saltem loti, relatis acopis utantur, & compositis his, tum Asclepio appellato, tum hoc, quod ex euphorbij, adarces, ueratri nigri, castorij, pyrethri, piperis, staphidis syluestris, singulorum æqualibus partibus paratur. Post balneum picis aridæ quadrans, sulphuris uiui sextans, calido adhuc corpori inspergatur, ipsumq; charta integatur. Si uero neq; hæc profuerint, aut reliquijs morbi restantibus, bonum est etiam sinapi cum caricis impositum, aut etiam per se. perfecte uero ipsos restituit Iberidis herbæ usus, quam sane etiam lepidium, aliqui uero syluestre nasturtium appellant. Quæ uero apud nos nascitur fruticosa, folijs lauri similibus, & multò maioribus, multam de se experientiam dedit, non solum in coxendicum, sed etiam alijs diuturnis morbis. Aestate autem multò efficacior est. Si uero etiam folia tunc quum expetitur, non produxerit, radicis ipsius corticem contundere oportet cũ adipe suillo, ad emplastri formam, deinde in linteum densum infarcta, dolentibus maxime locis imponere, aut circa totas nates & fœmur, & sinere donec nigrescat, aut omnino liuida fiat summa cuticula: postea ipsum auferre, & loto hoc ceratum imponere. Opopanacis trientẽ, in aceti cyathis duobus dissolutio, & ceratro cyprino excipito. Quod si recusent talium urentium usum, emplastris malum extirpantibus utendum est, quorum de numero & hoc est. Ceræ, resinæ, pinus, singulorum drach. XII. terebinthinæ, fimi columbarum syluestrium, fecis uini ustæ recẽtis, singulorum drach. VI. galbani sesquidrachmam. Est etiam de extirpantibus emplastrum leæna appellatum. cõmoda sunt quoq; ea quæ ex lixiuio ac nitro parantur. Quin & potionibus quę ad annum bibuntur quidam usi sunt, ex quibus est & ea quæ ex quatuor rebus constat, chamædryos libra una, gentianæ dodrante, aristolochiæ rotũdæ dodrante, semi-

Sicyonium oleum

Iberidis herbæ usus

Annui usus medicamẽta

Medicamẽtum quatuor rebus constans

seminis rutæ sicci sextario uno. Hęc contusa & cribrata quotidie dare oportet cochlearij mensura, ieiuno & concoctione probe facta, cum aquæ frigidæ cyathis duobus, ad annum donec morbus sedetur. Medicamentū quoque ex septem rebus compositum, & quod proclo adscriptum est, idem promittunt. Exercitia faciat per deambulationes, & per assiduos flexus, saltus ac cursus. Cibus sit attenuans moderate & concoctu facilis. Si uero nulli ex relatis cedat coxendicum morbus, quandoq; ad suppurationem uertitur, quandoque laxatis neruis colligantibus, coxa ex articulo luxatur. Oportet itaque diuturna facta affectione, articulum urere tribus aut quatuor locis, uelut in chirurgiæ tractatione referetur, & ulcera ad plures dies conseruare, ut ne cicatrix inducatur.

De podagra, & morbo articulari, arthritide dicto. Cap. LXXVIII.

NOn sola partium debilitas podagricam & arthriticam affectionem efficit: alioqui exacerbationes indesinentes esse oporteret, in quantum etiam debilitas semper inest articulis debilibus: neq; humor solus: non enim in articulos solos irrueret affectio: uerum ambo, & humor præter naturam, & partium debilitas, morbum efficiunt. Quum enim nutritoria partium facultas debilis fuerit ob ciborum repletionem, consequenter cruditates oboriuntur, & redundans humor in quamcunq; tandem coarticulationē iam antea debilem irruens, & neruos colligantes distendens, dolorem efficit. Neq; enim neruorum qui uoluntario motu mouētur, primario affectorum est inflammatio: alioqui in locis inter coarticulationes medijs itidē ipsam fieri oporteret, uelut in tibijs medijs, aut fœmoribus, aut cubitis, aut brachijs. per consensum igitur afficiuntur etiam uoluntarij motus nerui. Quandiu igitur pedum coarticulationes solum humor infestat, podagra affectio appellatur. Vbi uero causa omnes corporis articulos pertrāsiuit, arthritidē appellare solent in qua & uerticula, & scapulæ, & maxillæ, & omnes articuli morbo feriuntur. Quibusdam etiam aures, & dentes, & fauces, & quandoq; etiam hepar & splen, articularibus doloribus participant. In quibus si non breui ad articulos translatio fiat, periculum in modico tempore ægrotos corripit. Cæterùm redundans humor, quandoq; biliosus, quandoque sanguineus, aliquando atrabiliarius, plerunq; uero pituitosus & crudus est, ex ciborum redundantia, cruditatibusq; ac ocio collectus. Moram aūt trahens circa articulos crassescit ac uiscosior euadit, ut etiam tofos appellatos efficiat. Aliquando uero etiam humor ex pluribus mixtus est. Quare fit ut & cognitu & curatu difficilis, & ferè incurabilis sit morbus. Auspicatur autem & lacessit affectionem plerunq; lassitudo immodica, & deambulationes concitatæ, & equitatio frequens, & rei Venereæ intempestiuus usus, frigidæ potus non consuetus, frigidorum aut multorum aut malorum eduliorum esus, uinum multum: sed & ex offensionibus, aut impulsionibus, aut luxationibus, aut alijs huiusmodi, quidam primum affectionis experimentum fecerunt, præcedente quidem in corpore, & hactenus quiescente materia, externa autem lacessente causa ipsam commouente. Tristitiæ autem & curæ, & uigiliæ, ac reliquæ affectiones, nō solum cōmouent, sed etiam ipsæ generant, siue primario, siue per accidens, uitiosos humores. Variæ igitur sunt uelut dixi affectionis causę. Facilime tamen quantum eius fieri potest, affligentium humorum differentiæ depræhenduntur, utpote quarum notæ ex coloribus ac symptomatis accidentibus sumuntur. Biliosa enim fluxio ad coloris pallorem ac ruborem, etiam caloris sensum, & dolorem acutiorē efficit, & cito per cutem distribuitur, citra magnum tumorem, & calefacientibus impositis exacerbatur, quemadmodū uice uersa à frigefacientibus remittit. Atq; hoc quidem etiam in alijs omnibus plerunq;, maxime tamen ex bilioso affectis humore contingit. Et febris ipsis accedit sæpe in exacerbationum uigoribus, quando etiam siticulosi sunt. Sic autem & nigriorem in atrabiliarijs reperies colorem. Album autem & aquosum in pituitosis. In quibus

Marginal notes: Nerui colligantes — Nerui motus uoluntarij — Podagra — Arthritis — Tofi in articulis — Humorum notæ

A In quibus autem sanguineus est redundans humor, in his & dolorem intus delitescentem, & tardius in tumorem se attollentem, uelut etiam sanguineũ colorem depræhendes. Ad firmiorem uero dignotionẽ conferet tibi etiam prægressa uictus ratio, & reliqua.

Curatio eorum qui ex biliosi humoris fluxione laborant.

Principium curationis in his qui ex flaua bile, aut potius ex qualitate affecti sunt, affligentis humoris sit euacuatio, per purgantia medicamenta, quale est maxime quod ex rhodomelite paratur, & quod ex malis cydoniis & quod ex picra antidoto, & catapotia ex aloë. In exacerbationibus autẽ forinsecus rosaceo utemur, cum oui uitello, ac uino modico, confricta insuper leniter parte. Sed & frigefacientes herbas adhibemus, uelut est solanũ, portulaca, hyoscyamus, sem peruiui, lenticula palustris, seris, papauer, polygonum, rosarum folia, & similia: ita ut aliquando ipsa illinamus, aliquando cum micis panis posca maceratis, aut cum ordeacea farina, ac rosaceo cataplasmatis modo imponamus. At in inflammatione articulorum ignem sacrum referente, manifestè mitigat cucurbitæ recentis cortex impositus, & peponis ac cucumeris caro, per se, & cum pane: & perdicij folia, itemq; hederæ, cum pane aut polline polentæ. Sed & psyllium cum ordeacea farina coctum feruidas inflammationes mirificè mitigat. Similiter & rosaceũ ceratum cum aliquo perfrigerante succo frigefactum: & quod ex fabacea farina paratur. Habet autem hoc modo. Ceræ quincuncem, chamæmelini sextantem & unc. S. rosacei sextantem & unc. S. farinæ fabaceæ unc. S. ouorum V. uitellos.

Aliud cataplasma. Maluas uirides coctas terito, & psyllium priuatim uiscosum factum ammisceto. Deinde uitellis ouorũ additis, cum oleo chamemelino imponito. Si uero multus & ægrè tolerabilis est dolor, etiam ex croco, & glaucio, ac opio paratis utendũ est, ita ut cum posca ipsa teramus,
B & aut illinamus, aut cum micis panis imponamus. Galenus autem huius meminit. Succi papaueris drach. IIII. croci drach. I. cum lacte bubulo aut caprino terito, aut panis internam partem adijcito, & ex contactu rosacei emollito, ac pro cataplasmate utitor. Aut opium & crocum cum lacte tritũ, cerato rosaceo excipito. Sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est *Torpedinis ceratum.* in exacerbationibus, & oleum ex ipsa. Quin & hoc consimile est. Micarũ panis aqua aut posca maceratarum, semperuiui, aut solani, aut portulacæ, carnium palmularum, seminis papaueris, singulorum parcs partes, uitellorum ouorum assatorum, & rosacei quod satis est, pro cataplasmate imponito. Verum stupefacientibus immorari non oportet, sed eò usq; solum ut doloris uehementia moderatior fiat. Nam uberior ipsorum usus, & humorũ *Stupefacientiũ usus noxius* compactiones, & tofos, & diuturnas motus difficultates efficit. Post usum igitur eorum quæ dolorem eximunt, aut emplastro ex succis cum chamæmelino dissoluto utendum est, aut eo quod ex althea paratur, aut aliquo huiusmodi medicamento. Postquàm autẽ recalfacta fuerint perfrigerata, partem corroborabimus emplastro phœnicino, aceto & rosaceo, aut uino ac rosaceo dissoluto. Si uero grauentur emplastris, acaciæ succus cum posca illinatur, aut lyciũ cum croco, & glaucio, & perdiciadis succo in posca. At uero uictum ipsorum perfrigerantem & humectantem esse conuenit, quales sunt ex ptisana & alica sorbitiones: & ex oleribus malua, lactuca, intybus: & gallinarum domesticarum pulli: & pisces petrosi, & erinacei, & pectines, & similia. Vitent omnia calefacientia, & quæ pallidam ac flauam bilem generant, & uina uetera, fulua ac nigra, & repletionem. Vtantur etiam balneis potabilium aquarum, & circa ipsas fluxiones, quantum ad causam attinet, & absq; illis, si nõ aliud quid prohibear. Vitent iracundiam, ciborũ abstinentiã, acriũ eduliorũ esum, ebrietatẽ, lassitudinẽ immodicã, Venerẽ.

Curatio eorum qui ex sanguinei humoris fluxione laborant.

595 In quibus sanguineus humor redundat, uenæ sectione utendum est citra

dilationem. Imò etiam in pituitosioribus aut atrabiliarijs, quandoquidem & his humor in uenis quàm maximè continetur, quantitate magis quàm qualitate lædens. Venæ igitur sectionē assumimus statim circa primā morbi tentationem. Nam quos sæpe iam fluxio præoccupauit, illi læduntur magis ex sanguinis euacuatione, quàm ut opem sentiant, & magis hi quibus ex natura frigidius aut etiam debilius est corpus. Post sanguinis euacuationem, si non solum sanguis est qui redundat, modico tempore interposito, etiam purgatione ex hiera utemur. Sed & acetū mulsum Iulianium ex his est quæ hos conuenienter purgant. Qui uero talia purgatoria medicamenta recusant, his catapotijs utantur. Aloës, colocynthidis, ueratri nigri, scammoniæ singulorum unc. I. euphorbij unc. S. nitri unc. S. excipe succo brassicæ, & præbe pro uiribus. Melius autem in malorum cydoniorum succo. A

Catapotia uaria

Aliud catapotium. datur & in exacerbationibus, & in interuallis, & in omni humore in podagricis. Aloës sexuncem, agarici unc. S. croci unc. S. costi unc. I. spicę nardi unc. I. floris iunci odorati unc. I. carpobalsami unc. I. cassiæ sextantem, scammoniæ sextantem, epithymi quadrantē & unc. S. Dosis moderata est scrupulorum II. perfecta IIII. Quin & ex armeniaco lapide catapotia mirificè purgant, priuatim in arthriticis cōuenientia, tum in principijs, tum in declinationibus fluxionū, atque etiam in interuallis data. Quandoquidem uero quidam scammoniam uelut stomacho incommodam fugiunt, danda sunt ipsis, & præsertim si pituitosa materia redundat, hæc catapotia. Colocynthidis medullę, ueratri nigri, bdellij, gummi, aloës, singulorum unc. I. nitri Alexandrini, euphorbij, singulorum unc. S. dantur scrupuli IIII. Ego uero pro gummi, epithymū adieci. Quidam uero in ipsis exacerbationibus, in omnibus arthriticis, purgatione ex hermodactylo utuntur. Verum attendendum est, quia stomacho incommodus est hermodactylus, & anxios ac ciborum inappetentes facit. In solis igitur his qui negocijs quæ differri non possunt urgentur, ipso utendum est. Compendio enim & post duos ut plurimum dies sedat fluxionē, ut quis ad consuetas functiones obeundas transire possit. Noui autem quendam qui non ipsam Hermodactyli substantiam exhibet, neque aliquod medicamentum ex ipso compositum, sed herbam ipsam coquit, cum aliquo ex consuetis pharmacis, uelut aniso, aut apio, & decoctum bibendum præbet. Et mirum est quomodo per uentrem euacuati à fluxione liberātur. Oportet autem propterea quòd stomacho incommodus est, uelut dixi, postea stomacho gratis & corroborantibus, cum moderata caliditate, osculum uentris corrigere. Cæterū Alexander purgationem ex coronopodio, meliorem esse dicit ea quæ fit ex hermodactylo, ut quæ eandem euacuationem & doloris sedationem efficiat, cum hoc quòd neque stomacho incōmoda est. At uero localia pituitosis adhibeantur, si quidem moderatus est dolor, brassica uiridis imposita, & apium, & conyza, & uerbenaca recta: si uero uehementer dolent, farinæ fœnigræci partes III. farinæ lolij partem I. farinæ cicerum partem I. cataplasmatis modo imponito cum aqua mulsa, aut uino tenui, cum modico cyprino, aut nardino, & maximè hyeme. Cinis item radicis & caulium brassicarū ustorum, cum axungia impositus multis prodest. Verum ad mitigandum dolorem, recentem axungiam esse oportet: ad discutiendum uero ueterem salsam. Facit & bubulum stercus cum farina ordeacea, in aqua mulsa coctum: aut per seipsum recens humidum impositum, cum brassicæ folijs. Similiter etiam caprinum stercus per se, aut cum farina ordeacea, ex posca coctum. Quandoquidem uero & ex his quæ contraria esse uidentur quidam opem senserunt: uariorum enim humorum mixtura dignotionem excindit: materiam mixtim referemus. Prodest itaque syluestris & hortensis atriplex cum pane imposita. Aut uerbasci folia cum bulbis & pane trita, aut cum polenta. Aut ex cruda ordeacea farina cataplasma. In summa porrò, in quibus est obscura causa, transitionē facere oportet, quandoque ad ea quæ sunt eiusdem generis B

Scammoniæ fuga

Hermodactylus stomacho incommodus

Alexander medicus

Axungiæ uires

Causa obscura quid faciendū.

A generis, aliquando etiam ad contraria, ita ut neque iisdem immoremur, si nõ mitigationem exhibeant. Hæc enim quotidie in ipsis artis operibus uidemus fieri, & idem auxilium huic quidem articulo prodest, alteri uero in eodem ægroto similiter inflammato, non solum non prodest, eadem etiam hora, sed quandoque etiam insuper lædit. Et quod sane mirum est, unus & idem articulus sæpe ab eodem auxilio, nunc quidem utilitatem percepit, paulò post autem etiam insuper inflammatus est. Non igitur aliquando fortassis, ubi quidem uiscosa & crassa materia obtinet, ex calidioribus opem sentit: ubi uero acris ac feruida humoris qualitas obtinet, frigefacientibus mitigatur. Et nihil miri est etiam frigidiorē natura materiam, inflammationis tempore exardescere ac feruere, ut bilis si ita contingat, ammixtionē omittam. At uero toforum coactionem prohibet farina lupini cum aceto mulso aut posca. Aut silphij, aut bryoniæ radix cum pane. Sed & hoc ex his est quæ citra læsionem mitigant, simulque moderate discutiunt. Lycij unc. I. ammoniaci thymiamatis unc. I. cum uino uetustissimo trita & oleo acerbo coquito, & farinæ fabaceæ quod satis adijcito, & moderate cocta imponito. Post uigores autem tumore relicto, imponantur bulbi per se, aut cum polentæ pollineo, usque ad lancinationem. Ita enim operari solent. Si uero cataplasmatis non mitigentur, irrigationibus & perfusionibus utantur ad locos, maxime si extremæ partes fuerint, ex chamæmeli & meliloti, aut etiam centaurij decoctis. Quosdam etiam capparis decoctum multum iuuit. Hoc autem omnium efficacissimum est. In aceto acerrimo Thymum, origanum, Thymbram & calamintham coquito, indeque locos affectos perfundito, nõ solum semel, sed sæpe in die confidenter, multis profuit non solum ex pituita, sed etiam bile affectis. Quidam & hoc obseruarunt. Ilicis glandes tundunt, & diu coquunt, & decocto hoc extremas articulorũ partes in fluxionis principio, ad multum tempus irrigant, interiores autem partes spongijs perfundunt, & statim materiæ impetum repellunt. Hoc etiam ex bile affectis conuenit, quemadmodũ etiam in aquam calidam absque aliquo decocto demersio. Cæterum ad dolores, & impactos articulis humores, ob intentam frigiditatem obortos, forte est hoc auxiliũ. Olei ueteris libram I S. nitri Alexandrini lib. I. terebinthinæ lib. I. euphorbij unc. I. iridis sextantem, farinæ fœnigræci sextar. I S. His uero etiam conueniunt quæ ad coxendicum morbũ relata sunt. Multi enim ex ita perfrigeratis, in declinationibus & sinapi cũ caricis usi sunt, & alijs rubefactorijs. Quidam etiam medicamento ex cantharide. Verum hæc lædunt in posterum, si non aliquo ex mollientibus usi fuerint, uelut est quod ex herba lanaria paratur, & quod pyxis, & quod Basilij appellatur. Et quod ex abiete fit, & quod ex populo nigra, & Bromiũ, & lysiponium appellatum, & ex acopis fortiora: In quibus etiam maxime neruorum per consensum affectiones & humorum impactiones fiunt. Emplastrum uero ex mulæ urina, etiam in uigoribus impositum, frigidioribus præsertim fluxionibus commodum est. Similiter & ex duobus ueratri generibus pastillus. Porrò ad laxos tumores conuenit fomentum quidem ex sale fricto, aut etiam alio modo aquæ marinæ calidæ per spongias perfusio aut irrigatio: & emplastra ex sale parata, item ex lixiuio, & ex nitro emplastra, & consimilia his cataplasmata post uigores. Victus autem siccior, & nihil superfluitatum habens his conuenit, & ciborum abstinentia, aut parsimonia, & balneorum assiduorum abstinentia. Loti uero, nitris & alijs defrictorijs utantur. In declinationibus autem exercitijs & frictionibus articulorũ maxime utãtur, & naturalibus balneis, aut etiam arenæ ingestione, uomitibusque à raphanis ac cibis. Qui uero ad hoc idonei sunt, etiam per uetrum albũ euacuentur per uomitus, aut etiam per infernam aluũ purgẽtur.

Tofos cõcrescere prohibẽtia

Tumores laxi

598 *Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.*

Qui ex mixto humore affecti sunt, post sanguinis in principio morbi euacuationem, relatis localibus auxilijs utantur, si quidem biliosior & acrior

 est

est redundans sanguis, his quæ in bilis fluxione relata sunt. Si uero frigidior & pituitosior, aut etiam magis atrabiliarius, his quæ post illa dicta sunt, exceptis ualde acribus. Si uero diuturnum sit malum, etiam his. Sed & hoc cataplasma ab initio conuenit. Malicorium & rhus, & polenta, in uino trita imponuntur. Aliud. Ad folia brassicæ cocta ac probe trita fecem aceti adijcito, & ouorum crudorum uitellos duos, & rosacei parum, & trita imponito assidue permutando. Cibos autem attenuantes & parum nutrientes sumant. proinde à carnibus ac leguminibus abstineant, & à uino copioso, re ac nigro. Quod si fieri possit, etiam in totum uini potum uitent. Multos enim noui qui à solo hoc penitus abstinuerunt, & omnes opem senserunt. Quidam enim in principio morbi perfectè liberati sunt: quidam postea, & raro, & neque ualde dolorose exacerbati sunt. Si igitur nihil aduersi ex hoc contingat, aut in futurum timeatur, per totam uitam à uino abstineat. Qui uero propter debilitatem, aut perfrigerationem, aliquantulum succumbere apparuerint, ubi ad biennium à uino abstinuerunt, hinc iam modicum & aquosum perpetuò bibant. Oportet autem eos qui à uino abstinent, pro uino anisi decoctum bibere, aut alicuius eiusmodi seminis, abstinendo quantum eius fieri potest à fructibus pomorũ, & reliquis perfrigerantibus, itẽq; à Veneris usu. Qui uero medicamentis quę per annum bibuntur perfectè à morbo liberare uolunt, hi plerosq; pituitosiores ac superfluitatibus abundantes iuuerunt: calidioribus autem & siccioribus repentinæ mortis causa fuerunt, materia ad intestinum, aut rhenes, aut latus, aut pulmonem, aut aliquam principalem partem translata. Melius igitur est in biliosioribus, aut multo sanguine redundantibus, uini usum uitare, quum ex hoc nullus in relata pericula incidat. Verum in frigidioribus & superfluitatibus refertis, theriaca ex uiperis utendum est, ita ut bona facta concoctione frequentius ipsam sumãt hyeme, rarius autem æstate. Aut enim à morbo liberat, aut moderatiorem ipsum reddit, nullam relatarum partium lædens. Quandoquidẽ uero cogunt aliqui nos etiam ad relatorum antidotorum usum, eiusdem generis esse scito, & quod ex Damasonio paratur, & quod Agapeti appellatur, & Inordinatum dictum, & Octaidon octo rebus constans, & quod proclo adscribitur, & quod ex scordio fit, & quod ex corallio, & alia complura. Verum securissimum omnium, insuperq; multi experimẽti est, quod ex corallio paratur, ut quod etiam tofos in articulis iam coactos dissoluit. Horum autem omnium & facultates, & usus modum, & in his cautionem, in libro de medicamentis comperies. Similiter etiam psilothrorum ad arthriticos, & compositiones, & usus modum, in ijsdem habitibus, pituitosioribus dico, in usum uenientium. Alij ad totius morbi exclusionem, uulpeculas totas in oleo coquentes arthriticis medentur, partim uiuas in maximũ lebetẽ mittentes, partim mortuas. Similiter etiam hyænas coquunt, discussorium oleum facientes. Deinde folia ex ipso complentes, & arthriticos in ipsa demittentes, & multo tẽpore immorari iubentes. Ex hoc autem cõtingit non solum timores circa articulos, sed etiam totum corpus euacuari.

Vini abstinentiæ utilitas — *Antidoti annui usus* — *Vulpecula uiua in oleo cocta*

De tofis.

Tofi in articulis

Quandoquidẽ etiam tofi sæpe in articulis coguntur, aliquando ob crassum ac terreum humorem in ipsos irruentem, aliquando etiam ob medicamentorum discutientium ac immodice reficcantium, citra emollitionem usum, id nosse expedit, commodiora pharmaca esse quę unà cum hoc quod molliunt, etiam discutere solent. Molliunt itaq; adipes uetusti, & medullæ, & ammoniacum, & bdellium, oleumq; ualde uetus, & styrax. Discutiunt autem & siccant, nitrum, sal, lixiuium, adarce, euphorbium, & similia. Verum ad tofos in articulis priuatim facit caseus uetustissimus & acerrimus, cum carnis suillæ pinguis ac ueteris decocto tritus ac impositus. Erumpente enim tofo sua sponte, quotidie euacuatio contingit. Compositum autem id quod ex perna fit, experimento cognitum est, & dupliciter paratur, & quod

Caseus uetustissimus

A quod à lixiuio appellatur. Sed & hoc priuatim facit. Aphronitri, terebinthinæ, lixiuij ex cinere calce addito parati, propolis, singulorum trientem, ceræ dodrantem, colophoniæ lib. I. olei unc. XVI. mixtis utere ad tofos & abscessus. Quod uero ex cinnabari paratur, admirandum quidem & ad tofos, & ad plura alia, sed difficulter haberi potest. At quod ex nucibus auellanis fit, ad hoc quod felicem successum habet, etiam facile parari potest, & non solum in fortioribus, sed etiam subtili sensu præditis corporibus conuenit, si emplastri ex melle, aut quod ex anemona fit, duæ partes ad unam ipsius assumantur. Si uerò non adsint, etiam ex eo quod ex cerussa fit, æqualis portio ad ipsum ammisceatur. Aliud ad tofos. Sandaracham tritam uisco quercino excipe ac utere. Aliud. Facit etiam ad fistulas & Aegilopas. Olei sextar. I. spumæ argenti bessem, & unciæ dimidiū, auripigmenti unc. I. Spumam argenti & oleum coquito, donec non amplius inquinent, Dein de auripigmentum ualde tritum inspergito, & prius quàm adurantur, ab igne ablatis utitor. Quæ uero ex lapidis Asij flore in interuallis exacerbationum imponuntur, ad omnes circa articulos consistentes collectiones conuenientia, ueterum testimonio quorundam, à toto morbo liberare creduntur. Sed & id quod ex salis flore paratur, in declinationibus similiter impositum, relictos tumores discutere creditur. *Cinnabaris raritas*

De præseruatione podagræ.

Podagram iam consistentem, aut etiam arthritidem, corrigere operosissimum est, citra relatas methodos. Verum eam quæ nondum facta est, præcauere facile est, ita ut ciborū detractio fiat, & eis utatur quis, qui & facile concoquuntur ac distribuuntur, & nihil superfluitatū habent, itemq; uino moderato: & ut exercitijs additio fiat, quantum satis esse uisum fuerit. Auxilij uero loco, sal in oleo tritus, & articulis affrictus, omnibus qui præcauēt ne in podagricam affectionem incidant, magnificè prodest, si nō ualdè siccam habuerint intemperiem. Oportet autem eo uti mane & uesperi per omnem uitam. Sed & post inflammationum declinationes eodem utendum est. *Podagræ præseruatio*

Ad perniones in plantis ac pernis. Cap. LXXIX.

PErniones ulcerosæ sunt affectiones, circa manuū ac pedum digitos consistentes hyemis tempore. Oportet itaq; ipsos aqua marina tepida perfundere, aut betæ, aut lentis, aut erui, aut radicis asphodeli decocto. post perfusionem lentes coctas in uino tritas imponito. Aut ficus tritas cum oleo imponito. Aut alumen, & farinam, æquis partibus in uino trita adhibeto. aut fecem uini subaridam. Aut bulbum recentem uino tritum imponito. Aut allium in oleo torreto, ac reijcito, & moderata cera in oleo liquata imponito. Aut malicorium uino coctum ac tritum, cerato rosaceo excipito ac utitor, irrigatione ex lupinorum decocto præmissa. Aut mannam, & sulphur uiuum cum melle cocto imponito. At hyoscyami succus assiduè illitus, ab inflammatione ac dolore conseruat. *Perniones*

Marcellium ad perniones.

Rapi radicem excauato, & in fossulam excauatam ceræ sextantem, & olei lentiscini sextantem indito, & in duplici uase, in aqua marina, aut muria, aut lupinorum decocto coquito, & hoc quidem perfundito, ceratum uero in rapo liquatum, frigefactum imponito. Verùm in ulceratis pernionibus, thuris, aluminis scissi, rubricæ, resinæ, æquales partes, adipe suillo dilutas excipe ac utere. Cæterùm ad ulceratos cum inflammatione, hexapharmaco à sex rebus quas recipit appellato utere. Olei dodrantem, adipis taurini, fellis item, singulorum libram I. spumæ argenti sexuncem, colophoniæ trientem, mellis sexuncem. *Hexapharmacum*

Ad digitorum ex totorum pedum rimas.

Picem liquidam illinito. Aut cancrum fluuiatilem aut marinum in prunis exurito, & detracta testa, cum oleo terito, & ad mellis spissitudinem redigito, & præterea rimis instillato. Facit & scillæ pars interna oleo feruefacta, & *Rimæ pedum*

cta, & cum terebinthina contrita: & cornu ceruinum ustum & adipe caprino exceptū. uerū digitos præmūdare oportet, & sic medicamēta adhibere. A

Ad fissuras pernarum ac plantarum floridum emplastrum.

Calcis uiuæ drach. XX. cerusæ drach. XX. ceræ drach. XX. aut XXX. adipis porcini recentis septuncem, colophoniæ dodrantem, succi seminis lini cyath. I. olei dulcis uncias XL. teneram plantam facit uelut nullum aliud. Aliud. Adipis caprini, ceræ, olei, æquis portionibus utere. Aliud. Malicorium in aceto coctū per quinq; dies imponito. deinde circumcirca mundatis calcē cū oleo aut strigmēto imponito. Aliud. Scillā in oleo coquito, & ipsam quidē torrefactā reijcito, in oleo uero terebinthinā liquato, ac utitor.

Ad attritus pernarum ex longo decubitu.

Attritus pernarū ex decubitu Ceræ, olei, spumæ argēti, mellis, singulorum æquales partes. facit etiam ad omnem ulcerationem plantarum ac calcaneorum, & uolarum, & internæ digitorum partis, & hoc magis si ulcus propinquum ungui fuerit.

Ad sordida in planta ulcera medicamentum quod linamentis inditur.

Facit etiam ad pudendū. Amurcæ cyath. I. aceti cyath. I. coquito in uase æneo ad mellis spissitudinem, & priuatim squamæ æris drach. II. mannæ drach. II. Lanarum succidarum mollium tedæ obuolutarum ac ustarū cineris, quantū manu prehendi potest terito, excipitoq; omnia, ac utitor, ad uulnera quidē uino dilutis, ad pudenda uero ac plantas passo. Aliud. Amurcæ, mellis despumati, singulorū pares portiones. Hoc etiā gingiuas purgat.

Calceamentorum attritus Ad attritus ex calceamentis, facit pulmo agninus, & porcinus, & caprinus. coria à ueteribus soleis usta, inflammatis quidem non prosunt, uerum sedata inflammatione opitulātur. Aut cepam cum multo gallinaceo adipe impone. Aut gallam ustam insperge. Aut acaciam aceto dilutam illine.

Ad clauos ac callos. Caput LXXX.

AD clauos præmundatos unam aliquam ex corrodentibus compositionibus imponere oportet, aut æruginem rasam, aut sandaracham, aut fistulis dicatum puluillum siccum, aut fistulare collyrium, gummi uice, ammoniaco exceptum. B

Clauus quid sit Est autem clauus rotundus, albus, claui capiti assimilis, circa omnes corporis partes consistens, maxime tamen in plantis ac digitis pedum. Aufertur autem longiore tempore, etiamsi quis præminentē claui partem assiduè deradat scalpello, aut pumice deterat. Similiter etiam

Callus callus. facit & lupinorum crudorum ustorum cinis cum melle. Misy picelliquida exceptum. Melanthium cum pueri impuberis urina. fabæ lomentū cum aceto coctum. Hoc autem sæpe experimento cognitum est. Cantharidum, atramenti sutorij, castorij, singulorum æquales partes, excipiuntur terebinthina ad emplastri formam, & clauo præmundato imponuntur. Aliud. Fecis uini ustæ, calcis uiuæ, uisci, singulorum pares portiones cum lixiuio aut urina pueri impuberis.

De affectionibus circa ungues: & primum de paronychia. Cap. LXXXI.

Vnguiū affectiones

Paronychia

Nere pastillus

PAronychia id est reduuia abscessus est circa radicem unguis consistens. Quum adhuc parua est paronychia & incipiens, galla cum melle cōprimit, ac consistere impedit. Aut Musæ pastillus, aut Nere, cum aqua. Verū ubi iam caro præter naturam excreuit, scopum habemus ut ipsam per non erodentia consumamus ac rumpamus. Facit ad paronychias, autium sordes, & lycium. Suppuratam autem pungito, & emisso humore spongiam aqua imbutam imponito. Aut lentem cum aqua tritam adhibeto. Aut phœnicinum emplastrum cum uino. Aut rosas uirides siue siccas, aqua maceratas ac tritas. Aut polentam cum aqua. Facit etiam ad paronychias farina lupinorum melle, aut uino mulso subacta. Ad ulceratas autem, æruginis, spumæ argenti, singulorum drachmas quatuor. sarcocollæ drachmas quatuor, quantum satis est insperge, & superne linamentū ex uino, itemq; spongiam impone. Oportet autem & carnem undiquaque ab ungue disparare.

De pte-

De pterygijs.

A Pterygium est nimium carnis incrementum, quod partem unguis operit, ex paronychia, aut alia huiusmodi causa ortum habens. Ad hoc igitur auripigmentum, & mannam, æquis portionibus insperge, & superne linamentum ex uino, & spongiam impone. Aliud. Chalcitidis, squamæ æris, malicorij, singulorum equales partes. Excipe ficu assata & melle, & lo co prius ex spissamentorum decocto rigato impone. Quod uero de pterygio exarescit depurga. Pterygium Spissamentorũ decoctum

Ad digitorum pterygia putrescentia, & ad pudendorum ulcera.

Thuris drach. I. squamæ æris drach. I. æruginis rasæ drach. IIII. mellis cyath. I. terito ad solem donec subflaua fiant, & utere cum splenio, loco ex uino prærigato. Aliud, breui resiccans ac curans pterygia. Soreos usti drach. II. thuris drach. II. æruginis rasæ drach. I. cum melle contrita pterygio ipsi impone. facit etiam ad reliqua horum locorum ulcera maligna, & nigredines, & putrefacta. Aliud. Squamam æris palmularum aut ficuũ carne excipe, ac utere. Aliud. Columbinum fimum cum polentæ polline in passo coctum ac tritum, calidum impone. Sed & æris squama per se inspersa pterygia reficcat. Oportet autẽ angulum unguis assidue per scalpellum eleuatum auferre, ut ne augescens, pterygium pungat.

Ad contusos ungues. Myrti & mali punicæ folia tenera imponito.

Ad subcrudentos ungues. Farinam pice ammixta imponito.

Vt discedat affecti ungues. Sulphur tritũ adipe suillo exceptũ imponito.

Vt discedant scabri ungues. Visci quercini, sandarachæ, fœni græci, singulorum sextantem, cantharidum, thapsiæ, singulorum unc. I. aceti quod satis est. Aliud, Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drach. II. sulphuris uiui drach. I. Excipe line oleo, ut ne inquinent. Vsu uero expetenda calfactum medicamentum unguibus obducitur. Aliud. Picis liquidæ,

B ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, ammoniaci thymiamatis, sulphuris uiui, aphronitri, singulorum æquales partes, ut ne inquinent. Aliud quod scabros ungues discedere facit absq; ulceratione. Bituminis, auripigmẽti, sandarachæ, sulphuris uiui, singulorũ drach. IIII. Excipe resina, & utere exoluens per septimum diem. Aliud. Farina erui felle ouillo, aut urina ouilla subacta utere. Aut calce cum oleo. Aut mastiche chia cum opobalsamo. Aut uisco atramentum sutorium, & sulphur uiuum, quod satis est excipe, & pelliculæ inductum impone. Aut staphidem syluestrem cum aceto tritã adhibe. Aut resinæ terebinthinæ drach. I. sandarachæ duplum, ad radicẽ unguis simul impone, ac diligẽter deliga. Quum uero exciderit unguis, ceratum myrteũ impone, cui parũ additũ sit de medicamento ex resina parato.

CAPITA QVARTI LIBRI.

In hoc libro, qui quartus est totius Operis, de affectionibus quæ incertis locis & sparsim, extra corpus maxime fiunt, tractatio habetur.

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER IIII. IANO CORNARIO *Medico Phyſico interprete.*

De Elephante. Caput I.

Aretæus Cappadox

Cancer eſt elephas unius partis

Elephas eſt cancer totius corporis

RETAEVM Cappadocē ita dicere arbitror, Auxiliorū facultatem morbis ſuperiorē eſſe oportere, & propterea Elephantem curari non poſſe. Non enim reperiri medicinam eo ſuperiorem. Si enim cancer qui uelut elephas quidam eſt in una parte, ex incurabilibus etiam ab ipſo Hippocrate nominatus eſt: quomodo non magis elephas qui uelut cancer quidam in toto corpore eſt, omnino incurabilis erit? Quum enim atra bilis ex qua hæc affectio conflatur, duplicem generationem habeat: Aut enim ex atrabiliario ac feculentiore humore, & uelut ſanguinis limo: aut ex flaua bile, utriſqȝ ſuperaſſatis generatur: ſubrubros quidem Elephantas mitiores quodammodo, aut ut uerius dicam, minus malignos, prima atræ bilis differentia efficit. Alios uero, qui etiam maligniores ſunt, & totum corpus exulcerāt, & extremarum partium elapſus faciunt, poſterior differentia ex flaua bile nimium aſſata generata producit. Quapropter de his qui iam morbo detenti ſunt deſperandum eſt. Vbi uero in principio eſt affectio, ut neqȝ aliqua extremarum partium decidat, neqȝ ulcerata ſit cutis ſuperficies, neqȝ etiam tumidæ eminentiæ plurimum inſurgant: Verū turpis ſolum

A pis solum sit facies, ita tamen ut non ualde indecorum aspectum præferat, curare tentabimus. Non pauci enim per solam capitis ustionem, plerosque qui ita incœperunt, prohibuerunt ne ab affectione superarentur. Statim igitur incipiente morbo, uenæ sectione utemur, cum repetita sanguinis detractione, atque hoc magis in uere, quando maxime & gignitur affectio, & exacerbatur. Paucis autem interpositis diebus, nouem aut decem, purgamus ipsos pulte ex colocynthide, non una uice, sed sæpe, iuxta rationem medicamenti quantitatem adaugentes. purgatio quoque ex hiera his commoda est. Rursus autem diebus circiter decem interiectis, serum lactis scissi ipsis dandum est, non infra trium heminarum mensuram, neque supra quinque. Sequentibus uero diebus lacte non scisso, aut recens mulcto alantur. Ex his si quidem remittit affectio, eodem alimēto utantur. Si uero perseuerat, à lacte abstineant, & ab acrium esu uomāt, itemque à raphanis & cibis. Commoda est etiam postea ex ueratro albo purgatio, bis si fieri potest in uere, semel in autumno. Cæterùm his qui à malo uicti sunt, neque uena secetur, neque ueratrū detur. Neque enim translatio à cute ad profundum contingit, neque imminutio materiæ ex his amplius fit. Verum materiam ad uentrē ac intestina deducere oportet, & ex alto euocantibus ac transferentibus humores uti, siccareque ac adstringere cutem. Leues igitur cucurbitæ ad os uentriculi, & ad præcordia affigantur. Et iisdem quoque partibus dropaces adhibeantur. Pauco autem tempore interposito rursus reflectendum est, initio à purgatione per hieram sumpto, omissa uenæ sectione, ex qua maius detrimentū, quàm utilitas ulla futura esset. Et hoc circuitu ter aut quater in anno utendum est, maxime uere & autumno. Potiones autē his conueniunt hæ. Aceti cyath. I. cum cedriæ cyath. I. & succi brassicæ crudæ cyath. II. Mixta hæc dantur mane & uesperi. Aut sideritidis herbæ folia arida drachmæ pondere, in uini cyatho uno. Aut cornu ceruini drach. I. & aceti scillini cyathi mensurā, bibendam præbe quotidie post matutinā deambulationem. Sed & alia circa hoc tempus dentur. Aut scillæ assatæ drach. V. in aqua mulsa, aut in melle ad eclegmatis modum. Aut succi cyrenaici erui magnitudinem, melle & butyro dilutam. Aut ramenti eboris drach. S. cum uini cyath. II. Aut cumini Aethiopici drach. III. cum melle uelut eclegma. His autem magis opitulatur pastillorum theriacorum drach. I. in uini boni cyatho uno trita ac pota. Similiter etiam pastillorum scilliticorum drach. I. bibatur. Sed & calaminthæ succum, uelut efficacissimum auxilium laudant, potum. Incipiendum autem esse aiunt à tribus cyathis usque ad sex. præ omnibus autem efficax est theriaca ex uiperis, & pota, & forinsecus illita. Si uero haberi possent ipsa animalcula, nihil adeò efficax est, uelut uiperarum carnes coctæ comestæ ex albo iure, facta coctura per aquam copiosiorē, & salem, & porrum, & anethum, usque ad spinarum separationem, abscissis prius capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiam interaneis ipsarum, pelleque detracta. Quin & theriaci sales idem cōpromittunt, cum obsonijs sumpti. Sic enim si ipsis utantur, contingit aliquando squamas, aut ueluti quendam corticem de cute ipsorum discedere. Cæterùm uictus ratio huiuscemodi sit. post somnos præfrictus, & aluo exonerata, gestetur, & uociferetur: deinde fricetur, & uarie exerceatur, partim saltu, partim & quidem amplius Halteribus, & follis usu. Deterso autem sudore, illinatur adipe ursino, aut uulpino, aut hircino, aut uolucrino quopiā, aut butyro recenti. Modico uero tempore intercedente lauetur, illinens succū fœnigræci, aut ptisanæ, aut modicum ammoniacum aceto dilutum. Post balneum detersus illinatur lentiscino, aut œnanthino, aut myrteo, & uino modico cum alumine, aut ammoniaco, ut strigmenti sit spissitudo. Detersus autem rursus mollibus linteis, ad dimidiam horam quiescat, post quam pota aqua, immissis digitis aut pinnis uomat. A uomitu uero uinum absinthites aut origanites bibat. Cibi sint panis ordeaceus, aut maza ex polenta. Olera

Puls ex colocynthide

Vomitus ab acrium esu

B

Viperarum carnis esus

Halterum exercitium

uero,

uero beta, lactuca, raphanus, porrum, brassicæ duabus aquis edulcatæ, & A
capparis. Ex mari uero, ostrea, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ cum be
tis coctæ, salsamentum uetus medicamenti loco. A uino autem per totum
morbum abstineant, itemq; à Venere, ita ut paucissimum solum, & tenue,
& aquosum uinum, iuxta tempus refectionis ex purgationibus sumant. In
quo etiam acria auferantur, condimẽtis exceptis. Danda autem sunt ipsis,
ptisana, oua, alica lota, lac, & mel cum pane, malua, rumex, sisatum, pisces
teneræ carnis, & ex uolucribus bono suceo præditæ. Ex fructibus, ficus, u/
ua, & uuæ passæ. Ex dulciarijs ea quæ ex nucleis pineis, aut amygdalis to/
stis, & cnico parantur. Bis autem in die alantur, graue enim his est semel in
die cibum capere. Cæterùm post curationẽ intrinsecam, smegmatis in bal
neo utantur, ex decocto betæ aut fœnigræci, cum aphronitro, aut sapone,
aut myrobalano, & quandoq; etiam psilothris. Deterget etiam portulaca
cum aceto trita, & tenue sempcruiuum, & rumicis radices aceto coctæ, &
alumen cum sale & sandaracha æquis portionibus, in uino & oleo lentisci/
no. Et id quod ad uitiligines descriptũ est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myr
ti folijs, & fici syluestris folijs aridis, cum aceto tritum ac illitum. Et quod ex
sepiæ testa usta, & pumice, nitro, cimolia tosta, gummi, & galla omphaci/
na, paribus partibus paratur, siccum inspersum, aut cum aceto affrictũ. Sed
& hoc mirificè facit. Rumicis radicũ fasciculum plenæ manus, nitri drach.
Acetum Aegyptium XL. thuris drach. XXV. sulphuris drach. XXV. cum aceto Aegyptio illini/
tur. Efficax est & hoc, Auripigmenti drach. X. sulphuris uiui drach. VIII.
costi drach. XII. calcis uiuæ drach. IIII. ceræ drach. IIII. baccarũ lauri ari/
darum drach. XII. Hæc populi foliorum succo, aut crasso decocto subigun
tur, & mellis spissitudinem habentia illinuntur. Aliud. Rumicis radicũ
fasciculi duo in aceto coquuntur, & in pila tunduntur ac conteruntur, De/
inde Alcyonij lib. I. sumis, aphronitri bessem, sulphuris uiui lib. I. testarum B
cochlearum ustarum trientem, chamæleonis nigri radicis trientem. Conte
runtur omnia ad strigmentitiam crassitudinẽ, deinde illinuntur, æstate qui/
dem in sole sępe. hyeme uero in balneo, usq; ad exsudationem. Quin & Ae/
sculapij aridum smegma bene his congruit, & omnia quæ in communi re/
ferentur defrictoria, usq; ad ea quæ ad uitiligines describuntur, quemadmo
dum etiam nunc relata illis quoq; competunt. At uero tumidæ eminentiæ
inflammatæ aut exulceratæ illinãtur lycio Indico, aut glaucio, aut aloẽ, aut
Andronio pastillo, aut polyidæ sphragide. Cataplasma imponatur ipsis ex
alica, cum succo polygoni, aut plantaginis, aut helxinæ trita. Sed & Mile/
Milesia herba siæ herbæ uiridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè opitulantur.
Rubefiunt enim inde partes, uerum facile sedantur pane imposito, aut cera/
to ex oleo amygdalino facto, & ad naturalem colorem restituuntur. Exul/
ceratis autem partibus cõueniunt emplastra, id quod ex diphryge paratur,
& Melinum ex uino, & coracium, & quod fit ex aceto mulso. Et pastillus
Andronius, & pompholyx, & cadmia. Signum porrò quòd moderatior
fiat totus morbus, est quòd prima ulcera ad cicatricem perueniunt. Cæte
rùm ad spirandi difficultatẽ in elephanticis, asellos sub uasis aquarijs quin/
que aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbe. In communi ue
ro etiam aliqua ex his quæ ad difficulter spirantes scripta sunt, ipsis conue/
niunt. Aquarum uero naturalium usum, uelut maxime necessarium eligere
oportet, aluminosarum præsertim & ferrosarum, & si fieri potest frigidarũ.
Conferunt autem ipsis eędem quoq; in potu. Eandem uim habet etiam are/
næ marinæ usus, & omnia exudatoria ac sudorifica. Quandoquidem uero
affectio ex his est quæ facile per contagionem distribuuntur, non minus
Contagio ex elephantiasi quàm pestis, habitationes ipsorũ quàm longissime remouendæ sunt ab ur/
bibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendæ, & in quibus pauci
homines, si ita fieri possit, uersentur, ita ut hinc in circunsitos locos digre/
di possint, tum sua ipsorum causa, tum etiam non minus ob eos qui ipsis
occurrere

A occurrere possint. Nam & ipsi aëre commodiore utentur, & alijs malum impertiri non poterint.

De lepra & scabie. Caput II.

VTraque harum affectionum asperitas cutis est, cum pruritu, & eliquatione, ex atrabiliario humore generationem habens. Verum lepra per profunditatem corporum cutem depascitur orbiculatiore modo, unà cum hoc quòd squamas piscium squamis similes dimittit. Scabies autem magis in superficie hæret, & uariè figurata est, & furfuracea corpuscula remittit. In his igitur uenæ sectionem assumere oportet, si corpus humorum copia redundare tibi uideatur. Sin minus, omnino tamen purgationē per ea quæ atram bilem euacuant. Forinsecus autem uteris in communi quidem uerùm utroque, & calce lota in usum sicca seposita. Vsu uero expetente, aqua diluens strigmenti spissitudine illine. Aliud. Saluiæ, oleæ Aethiopicæ lachrimæ, singulorum drach. VIII. corticis radicis capparis, gummi, singulorum drach. XIII. illine cum aceto in sole. Lepras autem priuatim remouent anemonæ appositæ, radix uitis albæ. Composita uero hæc. farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drach. IIII. spumæ nitri drach. I. atramenti sutorij drach. VIII. asphodeli radicis mediæ drach. IIII. terito in aceto, & cerati crassitudine illinito, loco ex nitro præparato: & ubi exolueris, quod per tertium diem faciendum est, & aqua frigida ablueris, rursus illine. Aliud. Succi radicum asphodeli sexuncē, sulphuris uiui, mannæ, singulorū drach. X. nitri drach. VIII. aceto diluta illine. Ad scabiem uero priuatim faciunt, simplicia quidem, staphis syluestris, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilij radix cum melle, resina terebinthina, sulphur, cicer, stercus caprinū. Composita uero hæc. Misy & chalcitidem, paribus partibus cum uino illine scabiei humidiori. Aliud. Rododaphnes folia tenera in olei sextario coquito, donec torrefiant, ipsisque abiectis ad oleum ceræ albæ quadrantem adijce, & hac soluta frigefacito, ac sulphuris uiui unciam unam insperB gito, & in sole, aut in balneo illinito. Quidam cum rododaphne etiam scillam coquunt. Aliud. Emplastri ex succis sextantem, ceræ sextantē, rosacei unc. I. spumæ argenti quadrantem, cerusæ quadrantem, picis liquidæ sexuncem, recrementi argenti sextantem, syrici sextantem, aceti quod satis est ad arida terenda. Aliud. Cerusæ unc. S. amyli unc. S. plumbi unc. I. lotariorum rubrorum aut anchusæ sextantem, ceræ sexuncem, rosacei dodrantem. Anchusam cum rosaceo probe coquito. Deinde reliqua adijcito. Aliud. Oua decem, aut quot ad usum sufficiunt, in aceto acerrimo macerato, donec putamen ipsorum molle fiat, deinde in ipso aceto uitellos ipsorum coquito, & cum rosaceo ac reliquo aceto etiam spumæ argenti parum conterito, & strigmenti spissitudine illinito. Aliud. Ouorum aceto maceratorum uitellos III. rosacei sexuncem, sulphuris uiui quadrantem. Prætritis cum aceto uitellis & sulphuri, ceratum adijcito. Quin & argenti spuma cum aceto & rosaceo trita, ut emplastri formam accipiat, acriorem scabiem depurgat. Sed & ex lapatho smegmata, & pleraque ad elephanticos descripta smegmata, in communi etiam ad lepras & scabiem faciunt.

Lepra *Scabies* *Oua aceto macerata*

De impetigine. Caput III.

VBi serosi tenues & acres humores alijs crassis succis ammixti sunt, impetigines lichenes dicti generantur, quæ breui in scabiem ac lepram transeunt. Quapropter medicamentis uehementer siccantibus opus habēt. Proinde post totius corporis, si opus habuerit, euacuationē, simplicia ipsis competent, cicer, ueratrum, erinaceus in petris degens, pix cerato ac resinæ ammixta, crocodili terrestris stercus, & sturnorum ubi solam oryzam ederint. Multi uero hoc solo impetigines in mento, aut etiam alibi curauerunt. Triticum multum incudi feruenti imponunt, & defluentem ex ipso liquorem adhuc calidum impetigini illinunt. At puerorū impetigines saliua hominis assidue confricato. Ad hos facit & pruni gummi illitum. Inueteratæ

Impetigines *Lichenes*

uero impetigini uiticis folia trita cum aceto imponito. Aut capparis folia eodem modo. Composita uero hæc, Sulphur cum thure, aut cum ammoniaco, aceto dilutum illinito. A

Pastillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drach. IIII. thuris drach. III. aceti cyathi dimidiū, aceto dissolutos illinito. Alius. Chalcitidis, gummi, singulorū drach. VIII. sulphuris uiui, misyos, singulorum drach. VI. squamæ æris, acaciæ, singulorum drach. II. cum aceto illine. Aliud. Sulphuris uiui, spumæ nitri, singulorum drach. IIII. canchryos grana LX. terito cum aceto, & solam affectam partem illinito, ita ut integram ne contingas. Resiccatum uero abluito frigida aqua. Aliud. Veratri albi drach. VIII. farinæ lupinorū, buccinorum ustorum, nitri, singulorum chœnicem. Sicca affricato. Cæterum feras impetigines uocant eas quæ ex moderatè resiccantibus nihil opis sentiunt, ab acrioribus uero exacerbantur. In his igitur medicamenta adhibere oportet multum quidem efficacia, ita tamen ut ne uehementer mordeăt, quale hoc est, Glaucij, thuris, alcyonij, bituminis, sulphuris, gummi, singulorum unciam unam, illine cum aceto. Aliud. Picem aphricanam cum aceto coctam liquefactam illinito.

Impetigines feræ

Pix Aphricana

Aliud ad impetigines & pruritum. Atramenti sutorij, sulphuris uiui, nitri, thuris, singulorum æquales partes, ad impetigines cum aceto, ad pruritum cum uino illinito. Aliud ad impetigines. Ammoniaci thymiamatis, farinæ erui, ac lupini, singulorum pares portiones, cum aceto.

De pruritu. Caput IIII.

Pruritus

PRuritum in senectute contingentem, perfectè sanare non datur, uerum subscriptis mitigare potes. Qui uero ex uitiatis humoribus in alijs oboritur, eum sanare conuenit, humores uitiatos euacuando, qui sanè fuerint biliosi, aut pituitosi, putrefacti aut salsi. Cognoscuntur autem ab ætate, temperamento, uictu, tempore, regione, & reliquis eiusdem ordinis. Si igitur in uenis unà cum sanguine redundare uideantur, à uenæ sectione incipiendum est. Si uero qualitate magis affligunt, facta per conuenientia medicamenta ipsorum euacuatione, ad externam curationem nos conuertemus. Balneo itaq; utendum est omnino ieiuno, quandoq; etiam ubi parum cibi accepit, rursus repetenda lotio est. difficulter enim humectari affectio potest. Defrictio uero fiat ex fœnigræci, aut betæ, aut furfurum, aut maluæ syluestris & fatiuæ, aut ptisanæ decocto. Insuperq; cum farina fabarum, aut lupini aut myrobalani, aut cum smegmate peponato appellato. Si uero moram trahat, similiter quidem lauandum est, fomentum autem adhibendum ex decocto saluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, radicis cucumeris syluestris, capparis: itemq; ex lixiuio, & muria acida. Deinde inspergatur nitrum siccū, aut cum fece aceti. Aut medicamentū quod recipit spumæ nitri sextar. I. thuris, sulphuris uiui, singulorum lib. I. cimoliæ libræ dimidiū. Aut hoc, Aphronitri, sulphuris uiui, alcyonij usti, æquales singulorum partes adhibe aridas, aut cum aliquo ex relatis decoctis. Si uero uoles, etiam ueratrum siccum insperge, citra pinguitudinem. Illinendum autem est oleum & acetum, contrita in ipsis staphide syluestri, aut sulphure, aut sandaracha, aut omnibus simul. Aut sinapi cum myrobalani expressæ retrimento, & oleo ac aceto. Aut cochleæ ustæ ac tritæ cum melle. Aut rumicis radices, aut smegmata ex ipsis parata, uelut capite de Elephante dictum est. Aut aliqua ex his quæ ad scabiem relata sunt. Quòd si exulcerentur partes, utendum est parygro emplastro, aut ex pompholygo præparato. Aut ceræ unciam I. in olei cyprini cyath. I. liquato, & sulphuris uiui unc. I. adijcito. Aliud ad pruritus. Nucum magnarum rancidarum unc. I. sulphuris unc. I. cum apij succo tritis utere in balneo cum multa defrictione. Hoc solum multis scabiosis, & aliàs pruriginosis sufficit. Sed & ipsum apium per se uiride tusum ac affrictum in balneo magnificè prodest. B

Peponaton smegma

Similiter

A Similiter etiam perdicium, & resina aceris cum rosaceo soluta ac illita. *Resina aceris* Aliud. Oryzæ puræ & ualde albæ quadrantem, tundito, cribrato, & aceto acerrimo ad strigmẽti spissitudinem terito, & sulphuris uiui priuatim triti unc. I. adijcito, & probe mixtis in balneo utitor cum multa defrictione. At in his qui superfluis humoribus magis abundant, si æquali pondere sulphur & oryzam miscueris, melius medicamentum effeceris.

De Leuce. Caput V.

Leuce transmutatio est cutis ad colorem albidiorem, à uiscosa ac glutinosa oriens pituita. *Leuce* Quandoquidem uero non omnis leuce curabilis est, dignotiones ipsius tales habeto. Leucen in superficie non ultra cutẽ perpungito, & si quidem sanguis fluxerit, curam recipit. Si uero humor lactosus, incurabilis est. Aut panniculo laneo aspero ipsam confricato, & si quidem *Leuce curabilis experimentum* rubicundior color euaserit, curationẽ recipit. Si uero in eodem colore permanet, non curabitur. Quin & quæ plures corporis locos occuparunt, & quæ uetustiores sunt, minus curationem recipiunt, quàm hæ quæ paucos locos tenent, & recentiores existunt. Quidam igitur ustionem per ferrum in leuce probarunt, quæ per adustionis modum solum adhiberetur. Alij uero & ex ustione dolorem, & ex hac cicatricem ueriti, quæ nõ minus quàm ipsa leuce decorem uitiaret, crustam inducentibus medicamentis usi sunt, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt. Alij etiam horũ difficultatem reprobantes, tincturas adhibuerunt, imposturæ magis quàm utilitatis studiosi, quos præ omnibus reprobare oportet, propter uelocem affectionis regenerationem. Vtendum igitur est subiectis compositionibus. Adarces, canchryos, sulphuris uiui, singulorũ æquales partes. Singula tusa ac cribrata seorsum, deinde cum aceto simul ad multos dies leuigata in sole illinito, non aceruatim, ut ne cutis exulceretur. progressu uero temporis adijcitur parum quid de ueratro, & de galla similiter. Aliud. Fici nigræ
B uirgulta aceto macerato, & leuigatis aphronitri, sulphuris uiui, myricę fructus, singulorum æquales portiones ammisceto, & nitro præfrictis illinito, ac insolato, cauendo ut ne exulcerentur. Archigenes autem calce uiua sufficienti, ad fici folia ammixta usus est: aut ubi defricueris inquit, leucas ueratro albo donec exudarint, quo reliquo corpori concolores fiant, sinopide aut meliade terra illine. Aut acubus simul innitentibus perpunctione facta donec cruorem fundarit, sinopide cum aceto illine. Aut præfrictas uelut dictum est, fici succo recenti illinito, & folia ipsius aliquantum confricato.

De uitiligine alba ac nigra. Cap. VI.

Vitiliginũ generatio eiusdem cum leucis speciei est. Verum illæ ad profundum usq; corpus mutant, ut etiam pili similes enascantur. *Vitiligo alba & nigra* Vitiligines uero in cutis superficie consistũt, præterquàm quod etiam ipsæ moram trahentes ad profundum usq; procedunt, ut etiam pilos albos producant, propter subiectum humorem. Nam ex pituitoso humore albæ fiunt, nigræ uero ab atrabiliario. In communi igitur utrisq; conuenit calx lota aqua soluta. Aut dracontij radix cum aceto imposita, Similiter ueratrum utrunq;, lupinorum amarorum decoctum affusum, & farina ipsorum imposita cum aceto aut aceto mulso. Capparis radicis cortex cum aceto. lilij radix cum melle. cepa cum aceto illita in sole. crocodili terrestris stercus, similiter etiã sturnorum ubi solam oryzam ederint, sepiæ testæ ustæ. Compositum uero hoc, Alcyonij, nitri, singulorum sextantem, ueratri albi, sulphuris uiui, singulorũ unciam unam. Quidam etiam fecis uini ustæ unciam unam addũt. Aliud. Sulphuris uiui, spumæ nitri, singulorũ drach. IIII. canchryos grana LX. terito cum aceto, & solam uitiliginem illinito, ita ut integram partem ne contingas. Resiccatum uero abluito frigida aqua. Aliud. Farinæ lupinorum, buccinorum ustorum, nitri, singulorum chœnicem, ueratri albi drach. VIII. sicca affricato. Aliud. Farinæ erui lib. II. seminis erucæ, amygdalarum amararum, radicis cucumeris syluestris, singulorũ lib. I. ui-

no mulso leuigata illinito, & post horæ spatium spongia detergito. facit & ad maculas solares, & uaros, & alias cutis maculas. A

Ad uitiligines albas experimento constans.

Sulphuris uiui sextar. II. calcis uiuæ albæ trientem, candidum ouorum quinque, olei nardini & aceti parum. Sulphur primum teritur, deinde nardinum adijcitur, & rursus teritur, atque ita acetum instillatur, ac rursus teritur. Calx aūt priuatim lota semel, & iterū atque iterū sulphuri additur, unà cum candido ouorum, & rursus teritur, & collectus humor diffunditur, ita ut modicum eius relinquamus, quo ungentum illini possit, atque sic utimur.

Aliud Archigenis. Sulphur uiuum, fici folia arida, aphronitrum, alcyonium, cimoliam terram, myrtum, cum aceto adhibe.

Aliud Archigenis. Fici foliorum in umbra siccatorum, sulphuris, aluminis, æquales singulorum portiones, cum aceto illine. Aut fici foliorum drach. IIII. nitri drach. II. alcyonij usti drach. II. cum aceto illine in balneo. Priuatim uero uitiligines nigras exactè tollit sandaracha cum dimidia sulphuris parte. Verum nitro præparatis hæc in sole illinito. At uero albis, atramēti sutorij, æruginis, æquales singulorum partes, nitri duplum, absque pinguitudine affricato. Aut canchryos, sulphuris uiui, adarces, æquales singulorum portiones, cum aceto affricato ac illinito. Quum autem resiccata fuerint, fricando abluito. Idem etiam ad leucas facit.

Ad stigmata, ex libris Archigenis. Cap. VII.

Stigmata. Matulæ quod inhæret

Stigmata eximes si id quod matulæ inhæret cum acerrimo aceto illinas. Aut calcis uiuæ partem I. nitri tosti fului partem dimidiam, cum aqua in sole illinito. Vbi uero exulcerata fuerint, uelut ulcus ad cicatricem perducito. At Crito ad stigmata inquit, locum nitro præfrictum terebinthina integito, deinde deligatum ad sex dies sinito, septima uero die soluito, & stigma acu pergungito, & deterso paulatim per spongiam sanguine, tenui sale confricato. Deinde impositum medicamentum ad dies quinque sinito, est autem hoc: Thuris, nitri, calcis uiuæ, ceræ, singulorum drach. IIII. mellis drach. VIII. postquàm enim exolueris, atramentum in medicamento reperies. Aliud ungentum. Piperis drach. II. rutæ drach. IIII. sandarachę drach. IIII. auripigmenti drach. I. Mellis quod satis est, loco nitro præparato illinito, & reliqua similiter uelut in priore facito. Soluito autem per triduum, & atramento deterso, rursus illinito. Tollit enim inquit, in diebus uiginti, citra ulcerationem ac cicatricem. B

Aliud creticum appellatum. Thuris drach. IIII. nitri drach. II. atramenti sutorij drach. IIII. ceræ drach. VI. piperis drach. III. calcis drach. III. thapsiæ drach. III. auripigmenti drach. I S. sandarachæ drach. III. mellis quod satis est. utere uelut superiore. Oribasius autem ait, Ranunculus herba imposita, aut capparis folia, stigmata eximunt. Si uero in alto sint, ac tolli non possint, & nō multā cutē occuparint, frigido cautere crusta inducta tollito.

Cauter frigidus

De pustulis. Caput VIII.

Pustulæ

Pustulæ fiunt crassis humoribus in cute impactis, & magis adhuc si summa cuticula densa est. In quibus igitur etiam in profundo humorum copia subsistit, eos prius purgare oportet. Si quis enim non prius hoc facto, discutere aggrediatur, obturabit ipsos magis quàm euacuabit per cutem. Si uero profunditas sine superfluitatibus fuerit, per cutē ipsos euacuare oportet, & non procul distrahere, quod contingat si per uentrem, aut per uomitus euacuare uelis. Cæterùm curationem humorum cuti infartorum, per fomenta & calfactoria facere oportet, & præsertim ubi latæ pustulæ fuerint. Tales enim ex abunde frigido ac crasso humore generatæ sunt. Lauri itaque folia tenera itemque rutæ, utraque pari portione terito, & mannam thuris cum oleo dilutam addito ac illinito. Aut betam teneram coctam tritam imponito. Aut ceræ drach. VIII. sulphuris tantundem, salis drach. VI. Arida terito, & olei cyatho dimidio affuso, omnia simul coquito, factoque inde emplastro utitor.

A utitor. Coctura uero assidere oportet. ualde bonum est medicamentum.

De pustulis nocturnis. Cap. IX.

PVstulæ nocturnæ ulcuscula sunt sua sponte enascentia, bullarum instar, subrubicunda, ex quibus ruptis subcruenta sanies defluit. Atque hæc quidem interdiu non ualde infestant. Noctu enim dolorosa sunt magis quàm pro ulceris ratione. Silphij itaque succum aqua dilutũ imponito. Siccat enim absque morsu. Aut cicutam leuigatam impone. Aut brassicam crudam cum aqua. Aut apium cum polenta tritum imponito. Aut hyoscyami folia cum melle trita. Aut solanum per se, & cum coriandro uiridi. Aut oleæ folijs coctis cum aqua utere. Aut uuas passas reiectis uinaceis tritas splenio infarctas impone. aut adiantum tritum cum melle. Vitare uero debent ne acria, acida ac salsa ingerant. fomenta item uitent, & balnea, & solem. *Pustulæ nocturnæ*

De papulis siue bullis. Cap. X.

QVæ non sua sponte rumpuntur papulæ siue bullæ, & tamen dolore infestant, eas acuta acu perforare conuenit ad commodum saniei defluxum. Deinde humorem leniter exprimere, ita ut cutis præposita sinatur. Et si bulla repleta fuerit uulnusculo occluso, rursus similiter perforare oportet, & exprimere, & cutem adstrictam seruare, donec ad cicatricem perductum fuerit id quod sub ipsa est exulceratum. prius quàm igitur pustulæ erumpant, lentem coctam tritam cum aqua imponito. Aut mali punicæ uirgulta calido cinere tepefacta adhibeto, & locos torreto. Si uero eruperint, & ulcus fiat, adipem suillum liquatũ, & argenti spumã tritam misceto, & linteo infarcta imponito. aut lilij radicẽ in aqua coctã ac tritã, cũ cerato imponito. *Papulæ Bullæ*

Ad pustulas nocturnas & bullas.

Spumam argenti, & sulphur uiuum æquis portionibus, cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & uino.

B Facit item & ad hæc, & ad calidas eruptiones, & ad papulas efferuentes, & ad achoras manantia capitis ulcuscula, & ad furunculos incipientes, & ad ambusta, medicamentum ex plumbagine, & quod ex ouis paratur.

Ad ambusta. Cap. XI.

AMbusta moderatè detergentibus medicamentis opus habent, citra hoc ut manifestè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terra chia, & cimolia, & cretica, & omnis leuis terra, cum aceto non ualde acri, aut aqua ammixta, illita probè facit, & bullas excitari prohibet. Item ouum totum crudum e uestigio impositum, lana molli exceptum. Nam & moderatè perfrigerat, & citra mordacitatẽ reficcat. Sed & atramento scriptorio oblinito, aut thure aqua diluto, aut lenticula cocta trita, aut eruo integito. Cæterùm ad ambustiones ex aqua calida, prius quàm bullæ excitentur, oliuarũ muria conditarum aquam affundito, & ipsas oliuas cum polenta tritas imponito. aut alumen scissum tritum cum aceto illinito. Aut fel taurinum cum aqua larga liquatum illinito. Aut lixiuium affundito. Aut garo, aut muria perfundito. aut bulbos liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi, cum rosaceo tritos, & ad strigmenti crassitudinem redactos illinito. At uero Marcellus compositum hoc tradit. Panniculum melle imbutum, & in ordeo obuolutum exurito, et conijcito cineris eius drach. VIII. cerusæ drach. IIII. butyri drach. VIII. ceræ drach. XVI. adipis caprini drach. XVI. rosacei drach. XVI. Quòd si iam bullæ excitatæ fuerint, rhoẽ & polentam tritam cum aceto impone. Aut calcem uiuam cerato ammixtam, & linteo infartam impone. Quin & sphęrion appellatum medicamentum ad hæc commodum est. Quæ uero ulcerata sunt, porro trito intege. Aut portulacam tritam cum polenta impone. aut columbinum stercus linteo inuolutum exure, & cinere eius oleo diluto utere, admirandum est medicamentum. Pinus quoque aut piceæ cortex, aut adiantum siccum tritum, aut myrti folia usta trita insperguntur. Faciũt singula hæc etiam cum cerato composita. Sed & quod anchusæ rubicundæ radicis siccæ, tusæ, tritæ trientem recipit, & ceræ albę dodrantem, rosacei un- *Ambusta* *Marcellus medicus*

cias XVIII. Itemq; quod ex cerusa cum modica medulla ceruina paratur, bonum est medicamentum. A

Ad eos qui flagris cæsi sunt. Cap. XII.

Flagris cæsi

CErusæ & spumæ argenti æqualibus portionibus, ceræ quadrupla, cum susino aut rosaceo, uelut emplastro utere. Verum prima die susino solo per se utere. Aut croci drach. I. tragacanthi drach. I. ouum integrũ absq; testis, unitis utere. pellis ouilla recens detracta, calida adhuc flagris cæsis circundata, magis quàm omnia alia in una die ac nocte curat.

Vt pili ex ambustis nascantur. Cap. XIII.

Pilos ex ambustis producētia

PIli ex ambustis nascantur, si fici folia in olla torrefacta cum cerato emplastri uice imposueris. Aut caricæ drach. VIII. sampsuchi drach. I. tritis cũ oleo cerati crassitudine utere. Aut lapidum præsegminis drach. C. squamæ æris drach. X. cum aqua in pastillos efforma, & serua. Vsu uero expetente, partem unam ad octo cerati partes ammisce ac dilue.

Lapidũ præsegmina

Ad desquamata. Cap. XIIII.

Desquamata

IN desquamatis ac superficiarijs ulceribus, primis diebus adstrictione usus, aut uino, aut aceto, aut acida muria, in sequentibus ad cicatricem inducendam utere emplastris pinguibus, & ex albis his quæ sunt delicata. Egregie uero facit hoc. Cerusæ partem unam, ammoniaci dimidiam, myrtei quod satis est. Ammoniacum in aqua terito, & cerusam ammisceto, myrteũ affundens, & utere pro pingui emplastro. Aut ad lapidũ præsegmina squamam æris ammisceto, & myrteo tritis utiror. aut cimoliam & argenti spumam, cum uino & oleo cicino & myrteo terito ac utitor.

Ad desquamata, intertrigines, & diuturna ulcera, & senilem ac teneram cutem.

Spumæ argenti chrysitidis drach. L. ceræ drach. XX. resinæ, piceæ siccæ drach. XII. olei cyath. IS. Spumam argenti & oleum coquito, ac reliqua adijcito, & spathula agitatis, aut etiam in pila mollitis utitor. Cæterum desquamatam cutem detrahere non conuenit, sed inducere & imponere medicamentum. Sic enim agglutinatur, etiamsi denigrata fuerit. Si uero denudata fuerit caro, difficile est cicatricem inducere, dum mordetur & sordidũ est ulcus. At sine inflammatione conseruat desquamata rhus ruber impositus tritus cum melle. aut lentisci coma usta, & cum melle imposita. B

Ad desquamata, & flagris cæsos, & articulorum contusiones, medicamentum dolorem eximens.

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum dextantem, ceræ sescuncem, olei puri aut rosacei lib. IS. amyli sextantem facit ad eadem etiam pelarium ex excremento argenti, & emplastrum ex ouis similiter.

De uerrucarum speciebus, formicaria, & ea quæ chordæ summæ parti similis est. Caput XV.

Verrucarum genera

Formicaria uerruca

Acrochordon.

VTraq; harum uerrucarum cutis eminentia est parua, callosa, & utplurimum rotunda. Verum formicaria latum fundum habet, & si quis conscalpet, similem sensum inducit uelut à formicarum morsibus: altera uero acrochordon appellata, angustum fundum habet, ut si assimiles, summam chordæ partem dependere putes. Has igitur extuberantias tollit elaterium cum sale impositum: thus cum aceto: grossi ficus cum aceto, farina ac nitro: Fici liquor illitus, itemq; tithymali: smaridis caput salsum ustum: ærugo cũ sulphure uiuo usta: ocymi folia cum atramento sutorio: id quod destillat à sarmentis uitis uiridibus adhuc dum uruntur: ouillum stercus cum aceto: hirci fel illitũ: heliotropij magni semen cũ uino impositũ: ruta cum nitro & pipere: nitrũ cum urina pueri impubis: stercus bouis gregariæ cum aceto.

De Ganglio. Caput XVI.

Ganglium

Polles medicus

GAnglium nerui cõtortio est, ex plaga aut lassitudine prouenięns, in pluribus quidem corporis partibus, maxime uero his quæ mouentur, uelut est summa manus, & pes. In hoc inquit Archigenes, calcem uiuam cum adipe anserino & terebinthina imponito. Polles autem medicamento ex

Achate

A Achate lapide utitur. Oribasius uero hoc, Ceruſæ, reſinæ pinus, olei ueteris, ſingulorum unc. I. ammoniaci thymiamatis, galbani, ſingulorum unc. I. ceræ trientem: aut diſcum inquit, plumbeum craſſiorem, ueluti ſunt uerticula, ganglio maiorem impoſito ac deligato. Grauitate enim diſſoluit ipſum per longius tempus. Sed & nos hoc utimur. facit etiam oxerum & maſtichinum emplaſtrum. *Plumbeus diſcus*

De inflammatione. Caput XVII.

IN communi quidem omnes calidos & doloroſos cum ardore tumores, inflammationes appellare ſolent. Verùm prout diuerſa eſt materia quæ ipſos efficit, etiam horum differentiam euariare aiunt. Nam ubi ſanguis bonus, & craſſitie moderatus, ad aliquam partem aceruatim influxit, & ob copiam impactus eſt, fieri eam quæ priuatim inflammatio appellatur. Si uero bilis flaua in aliqua parte conſiſtat, herpetem. Vbi uero ſanguis & flaua bilis ſimul influxerunt, eryſipelas ſiue ignem ſacrum effici. Quum autem influens ſanguis calidus multum fuerit ac craſſus, carbunculos producere ſolet. proinde ab ea quæ priuatim inflammatio appellatur initium ſumemus, quæ in multis ſæpe contingit. Quæ tumor eſt rubicundus, doloroſus, renitens, & calidus, ex ſanguine uelut dixi, bono ortum habens, qui quandoque ex toto corpore affertur, quandoque in ipſa parte redundat, ut à uaſis contineri non poſſit, ſed inſtar roris excidat in intermedios uacuos locos. Sed & ad uulnerationes ſæpe, & ad fracturas, ulceraque ac plures alias extrinſecas cauſas, hæc affectio concomitatur. Poſtquàm igitur derepente pars aliqua, citra manifeſtam cauſam prægreſſam, inflammata fuerit, totũ uero corpus ad partem demittit, totum euacuare oportet per uenæ ſectionem. ipſam autem inflammatam partem irrigare, ac cataplaſmatis integere, non calefacientibus ac humectantibus, ſed his quæ id quod influit repellere poſſunt: & id quod in affecta parte continetur euacuare. Cataplaſma igitur adhibere *Inflammatio in communi* *Inflammatio propriè* *Herpes* *Eryſipelas* *Carbunculus*

B oportet ex ſempertiuo, & mali punici corticibus in uino coctis, rhoëque ac polenta compoſitum. Si igitur dolor uehemens non eſt, hoc ad dolorem utendum eſt. Si uero cum maiore dolore pars fluxione infeſtetur, neque ſic calida aqua, aut oleum adhibeatur, aut ex farinis cataplaſmata. Inimica enim ſunt hæc fluidis affectionibus. Verùm mitigare oportet doloris uehementiam, eo quod ex paſſo, roſaceo, ac cera modica paratur, cum lanis ſuccidis multum œſypi habentibus. Excipiuntur autem & adhibentur hæc æſtate quidem frigida, hyeme uero tepida, ita ut etiam ſuperiores partibus affectis locos ſpongia uino auſtero imbuta aut frigida poſca, circundemus. Admiſcendæ uero ſunt etiam herbæ in cataplaſmata, quæ ad hoc commodæ ſunt. Helxinæ igitur ad omnem inflammationẽ conuenit, tum in principio, tum in augmento. Similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca & cucurbita, ad calidas impoſitæ. Faciunt quoque tribuli ambo ad inflammationes ex fluxione. Braſſica uero ad induratas. permutatione autem ex his contingente, & pure non ſubiacente, emplaſtro ex chalcitide curare oportet, aut ſimili aliquo ex his quæ ad fluxiones faciunt: lanam uero puram uino imbutam aut ſtero extrinſecus medicamẽto ſuperimponere. Atque hoc quidem modo inflammationes ex fluxione curabis. Eas uero quæ ob aliquam externã cauſam conſiſtunt, ſi humectes ac calefacias, non lædes. Et ſi quoque opus fuerit ſcarificare ipſas, cõmode hoc ipſum facies. At ſi ex fluxione obortas ſcarificatis, & præſertim in principijs, magni cuiuſdã mali ægroto autor fueris.

De abſceßibus corporis externis. Cap. XVIII.

SI fieri non poſſit ut ſuppurationem prohibeas, panem aqua & oleo coctũ impoſito. Aut ordeaceam farinam ſimiliter præparatam. Pars autẽ perfundatur aqua in qua althææ radix ſit cocta. Vbi uero tumor ægre ſuppurari, aut difficulter diſcuti poterit, cataplaſmate ex caricis uteris. Oportet autem dulces ac pingues caricas coquendo eliquare in aqua, & ſimilem facere aquam tenui melli, eique adijcere ordeaceam farinam. Et ſi quidẽ tumor *Abſceſſus externi*

 diſcutia-

discutiatur, uerum defectuosius, cum caricis coquito hyssopum, aut origanum. Et si amplius intendere uoles, salem ad decoctum adijcito, diligenti tamen animaduersione habita, ne propter uehementiorem resiccationē, pars in scirrhum induretur. Et si quando tale quid uideris, in aqua concoques cucumeris syluestris radicem, aut althææ, aut bryoniæ. Verum his fortior est, & maiore discussoria facultate prædita dracunculi radix. Sed & ipsum ex dracunculo medicamētum, talia fortiter discutit. Quandoq; igitur sola hæc decoques: quandoq; etiam caricas adijciēs, farina quoq; cū adipe ammixta. Quin & anethinū oleum discutiendi uim habet, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Pix quoq; duros ac crudos tumores omnes concoquit, si cataplasmatis adijciatur, & hoc amplius liquida facit.

Medicamentum compositum, quod concoctos iam abscessus exprimit, ut sæpe plus in splenio reperiatur: non concoctos uero penitus discutit. Lapidis pyritæ drach. XII. ammoniaci triti tantundem, farinæ fabaceæ drach. VI. excipe resina liquida, & pelli infarta impone. Splenium autem ne auferas donec sua sponte decidat. Cæterùm non longè antea præparare medicamentum oportet, cito enim siccatur. Ex his uero tumor si non sit discussus, sed pus in ipso subsit, eo secto, & pure euacuato, de cætero oleum aut aquam adhibere uitabis. Imò etiamsi ablui opus sit uulnus, aqua mulsa, & posca, & uino uteris, itemq; uino mulso. Et si inflammatio adsit, lenticulæ cataplasmate: si non adsit, alio quopiam emplastro in talibus sectionibus utendum est, & nō minime eo quod ex chalcitide paratur. Super ipsa ueto spongiam, aut lanam uino acerbo imbutam imponito. Vulneri uero nullum pingue medicamentum adhibeto, quale est id quod tetrapharmacū appellatur. Vehementer enim resiccari opus habet.

Quæ rumpant abscessus.

Abscessus quæ rumpant Quandoquidem uero aliqui non sustinent ferro abscessus secari, conandum est ut medicamentis attractorijs utamur. Narcissi itaq; radicem tritam in aqua mulsa cum irino coctam impone. Aut arundinis teneram radicem tritam cum melle. si uero dura fuerit, aqua mulsa prius coctam. Aut aristolochiam cum melle impone. Rumpit autem picis siccæ, propolis creticæ æqualis portio, & cicatricem inducit. B

Dionysia emplastrum Dionysia emplastrum ad abscessus admirandum, & ad mammas ac glandulas tumentes attractorium, per obscuros meatus discutiens. Olei ueteris, aquæ, singulorum lib. I. coquito parum, & aphronitri sexuncem adijcito, misyos unciam unam, aut sextantē, & coquito donec non inquinet. Deinde addito mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum sexuncem.

Ad neruorum abscessus.

Neruorum abscessus Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum lib. I. picis siccæ, mellis, singulorum lib. II. æruginis quadrantem, uisci quod satis est. Facit item oxerum & Masticherum emplastrum.

Aliud attractorium. Ammoniaci thymiamatis sexuncē, ceræ, terebinthinæ, singulorum trientem, sulphuris uiui quadrantem, nitri quadrantem. Quin & smilium appellatum medicamentum, & quod ex allijs paratur, uehementer rumpunt abscessus iam transmutatos. Quod uero ex seminis lini succo constat, discutit, transmutat, rumpit, iuxta aptitudinē. Verum ad mitiores abscessus, etiam conueniunt ea quæ ad parotidas relata sunt. Atque hæc quidem de abscessu ex inflammatione transmutato. Galenus autem dixit, aliquando neq; inflammatione prægressa abscessum oriri, ea uidelicet quæ ex bono sanguine generatur. Statim enim ab initio inquit, ob aliū aliquem humorem quemcunq; tandem, excoriantur, & temporis progressu à subiectis abscedunt ea quæ illum cōtinerit. Itaq; etiam secta omnigenas humorum ac solidorum corporum species intra se habere uidentur. Nam & cœno, & urinę, & sanguinis grumo, & succo melleo, ac mucoso, & ossibus, & unguibus, & capillis similia corpuscula, in abscessibus repetiuntur: imò etiam

Abscessus absque prægressa inflāmatione

A etiam animalia sæpe reperta sunt, fermè omnibus ex putredine ortũ haben tibus simillima. Sed & lapidibus, & arenis, & testis, & lignis, & carbonibus, & luto, & strigmento, & amurcæ, & feci similia, in diuturnis maixme abscessibus, ex humorum de loco ad locum impetuoso decubitu obortis, consistere dicit. Quapropter abscessuum corporis externorum maxime, notæ perfectiores tradendę sunt, & eorũ qui per medicamenta discuti nequeunt. Abscessus itaq; est corruptio ac transmutatio carnium, aut carnosarum partium, uelut musculorum, uenarum, arteriarum. Horum aliqui in tunica cõtinentur, uelut sunt Atheromata, Steatomata, Melicerides: aliqui sine tunica consistunt, generis appellationẽ habentes, de quibus nunc agamus. Abscessuum generationem plerunq; inflammatio præcedit, de qua diximus. Quandoq; uero etiam ab initio statim oritur, uelut paulò ante dictum est. Sequitur ad abscessum, ardor loci uehemens, & maior tumor, magisq; q̃ antea rubicundus & durus, cum punctorio dolore, & pulsu ac grauitate, ut quid ex parte pendere putetur. Quòd si etiã locus nobilis fuerit, febris quoque accedit, & rigor inordinatus, & noctu maxime dolent ac febriũt. quandoq; etiam inflammatio ipsis excitatur in glandulis uicinis. Vbi uero perfectus factus est abscessus, pleraq; minuuntur: puncturæ autem pruriginosę fiunt, & paulatim stupidæ: & tumor fastigiatur magis in apicem acutum, & ad tactum mollis est ac facile cedit: & superficies de apice detrahitur. dico aũt de his qui foras rumpuntur. Si igitur ex medicamentis, aut sua sponte rumpantur, linamentorũ ductu curentur, pure particulatim euacuato: sin minus, aperire oportet eo modo qui in chirurgiæ tractatione referetur.

Abscessus quid sit

Abscessus in tunica, sine tunica

De gangræna & carie. Cap. XIX.

QVum inflãmatio non discutitur, neq; in pus transmutatur, sæpe in gangrænam ac cariem transit, quare & de his dicemus. Gangrænas equidem appellant mortificationes ob inflammationis magnitudinem, nõ iam factas, sed adhuc fieri pergentes. Et si quis non cito talem affectionem sanet, affecta pars facile mortificatur, cuius pars uicinas corripit, & hominem occidit. Quum uero corpuscula ita affecta penitus sensum amiserint, non amplius gangrænam, sed cariem ac corruptionẽ, græce sphacelum appellant. Hic affectus etiam ossibus accidit, quũ circunsita ipsis caro uitiatos humores saniosos generans, his perrigauerit illa, ac putrefecerit. Perfectè itaque mortificatam partem celerrime resecare oportet, quo loco sanę parti appropinquat. Gangrænam uero curare, sanguinem quàm plurimum ex affecta parte euacuando. Aut enim uena secta corruptum sanguinẽ euacuare oportet, quum circa ipsam partẽ uena magna fuerit: aut tota cute multis ac profundis uulnusculis impactis diuisa, ita ut ubi sanguinem defluere permiserimus, aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt imponamus. Sunt autem hæc, farina erui, aut lolij, aut fabarum, cum aceto mulso. Si uero uehementius adhibere uelis, salem adijcito, aut pastillũ Andronis, aut aliquem similem. faciũt ad gangrænas etiam ueteres nuces. Repurgat autem ipsas urtica, & tithymali succus tempestiue & moderate adhibitus. prodest ipsis etiam lupinorum amarorum decoctum affusum. Quidam uero post sectionem, securitatis sectionis gratia, etiam cauterem adhibent, in quibus sale cum porri succo utendum est. postea autem ad crustam remouẽdam, cataplasma ex pane, aut hordeacea aut triticea farina; in aqua & oleo coctum imponatur. Item capitalis siccus puluillus eum melle. tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato utendum est. probe uero separat crustas, panis cum apio tritus, aut cum ocymo. Aut iris, aut panax, aut aristolochia, aut acorum cum melle, aut thus. Aufert etiam probe crustas Machærionis medicamentum, & Isis, melle excepta in linamentis. Verùm in mollibus corporibus farina erui sufficit cum melle.

Gangræna

Caries Sphacelus

Crustam remouentia

Ex Oribasij scriptis, ad gangrænas.

Aeruginis rasæ, minij, aluminis scissi, singulorum æquales partes aqua

tritas illine. Gangrænas circumſcarificabit impoſita farina loliacea, cum ra A
phano & ſale, quandoq; etiam aceto. uua paſſa exemptis uinaceis, cum cor
tice, addito ſale & aceto mulſo. Nucum regiarum nucleus. myrti folia in ul
no cocta trita cũ melle. Raphanus cum aceto etiam cruſtas ad os uſq; rũpit.

De herpete. Cap. XX.

Flaua bile citra alterius humoris ammixtionem ſecreta, in parte aliqua conſiſtente, affectio Herpes nominatur. Et ſi quidem craſſior fuerit com/page, magiſq; acris, totam cutem uſq; ad ſubiectam carnẽ exulcerat, & uocatur Herpes adedens. Si uero tenuis, & minus acris, ac calida, bullas partas in ſumma cute excitat milio ſimiles, & Miliaris herpes ex ſimilitudine dicitur. Verùm ex Oribaſij ſententia, pituitæ cum flaua bile mixtio miliarem herpetem facit. Euacuabimus igitur totum corpus per medicamentũ bilem ducens. Affectis autem locis frigefacientia ac ſiccantia medicamenta adhibebimus, ab initio quidem pampinos uitis, & rubi, ac plantaginis, in cataplaſmate apponẽtes, poſtea uero lenticulam, hiſq; aliquando etiam mel ac polentam miſcebimus. Itemq; cataplaſma deſcriptum ad inflammationes ex fluxione, citra ſemperuiui additionem. Vlcerata uero illinantur paſtillis paſſo ſolutis, aut uino tenui & auſtero non ueteri, aut poſca aquoſa. Adhibeatur etiam glaucium, & huic ſimilia ex aqua, aut hoc nihil efficiente, acetum ammiſceatur. Sed & plantaginis ſucco, aut ſolani dilutũ magnopere prodeſt. Aut lini ſemen toſtum, ac uino oleoq; coctum & tritũ imponito. Aut cimoliam ſolani ſucco dilutam illinito. Et ſpumæ argenti trientem, ſucci porri cyath. VII. ſucci betæ tantundẽ, trita illinito. Vbi uero diuturna iam ſunt talia ulcera, idoneus eſt Muſæ paſtillus & Andronis.

Herpes | *Herpes adedẽs* | *Herpes miliaris*

Aliud ad herpetem bulloſum. Recremento plumbi in uino auſtero trito ac illito, betæ folia in uino cocta ſupernè imponito. Aut ceræ trientem, myrtei ſexuncem, recrementi plumbi trientem: uino tritum recrementum, reliquis liquatis cerato excipe, ac illine. Sedata autem nome depaſcẽte, cerato ex recremento utere, aut lente cocta cum melle intege. Ad herpetẽ uero qui ſub cute eſt, recrementum plumbi rutæ tritæ ſucco excipe, aut cerato myrteo pro ruta. Aliud. Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obuolutæ ac uſtæ drach. XIIS. ceræ drach. XXV. recrementi plumbi acetabuli dimidiũ, adipis caprini curati & loti in aqua drach. XXV. olei myrtei quincuncem. Aliud ad herpetas uehementer depaſcentes. Malicorij malipunici dulcis drach. VI. ſpumæ argenti drach. VI. lanæ non lotę circum tedam obuolutæ ac uſtæ drach. III. ceræ drach. XII. ceruſæ drach. VIII. thuris, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. I. uino & myrteo excipe. B

De igne ſacro. Cap. XXI.

Vmorem ex ſanguine feruente ac tenui cõſiſtentem Galenus priuatim Eryſipelas, hoc eſt ignem ſacrum appellans, eum qui ex utriſq; ſanguine ac bile conflatus eſt, ex ſuperantis humoris nomine, ducta affectionis appellatione nominauit. Quum enim ſanguis ſuperat, inflammationem eryſipelatoſam: quum flaua bilis, eryſipelas inflammatum appellat. In communi uero, tumorem ex ſanguine ac bile calidioribus factis productum, eryſipelas nominat. Vtro autem modo appelles non multum refert, ad auxiliorum ſanè uſum. Verum illud noſſe expedit, operoſiora eſſe eryſipelata maxime circa caput. Quare ſi non efficax auxilium contingat, quandoq; etiam ſtrãgulant. Statim igitur ab initio ubi cõparuerit, uenam in cubito ſecato, maxime quidem humeralẽ: ſin minus, eam quæ inuenitur. Si uero ob aliquod impedimentum uenam nõ ſecemus, purgatione utendum eſt per bilem ducens medicamentum. Atq; hac quidem etiam in eryſipelatibus aliarum partium utendum eſt, aut infuſis per clyſterem efficacioribus, illinendaq; eryſipelata partim ut id quod influit repellamus per frigefacientia, partim ut id quod iam coaceruatum eſt diſcutiamus, per moderate calefacientia ac humectantia, prius quàm liuida ac nigra pars fiat, ita ut ea quę illinuntur ſem/

Eryſipelas | *Ignis ſacer*

per hu/

A per humida conferuemus, per hoc ut frequentius alterentur, atque illud fieri poteſt, ſi per molles ſpongias prius illita abluantur. Multus enim partis feruor cito exhalare faciens, hæc reſiccat. Opus autem habent eryſipelata ab initio uelut dixi frigefacientibus cum humiditate, abſque adſtrictione, uelut eſt ſemperuiuum, & portulaca, & pſyllium, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, hyoſcyamus, lactuca, glaucium. Inſuperque apium, & rhamni folia per ſe, aut cum pane impoſita, & cerata ex aqua ualde frigida. Miſcetur & opij quid iſtis, & ſucci papaueris, & cicutæ, & mandragoræ, & fiunt compoſita medicamenta. Fieri quoque poteſt ceratum ex cera alba, roſaceo quadruplo ammixto, quod ex oleo crudo citra ſalem ſit paratum, ita ut hæc in pila emolliantur, & aquę frigidę affundatur quantum ſuſcipere poſſunt. Si uero etiam aceti tenuis ac pellucidi parũ quid ammiſcueris, melius medicamentum efficies. Sed & polentę cum aliqua ex relatis frigefacientibus herbis, multum frigefaciunt, & palmulę pingues cum aliqua ex illis. Illini etiam poteſt pars ceruſa, aut cimolia, aut figulari terra, cum ſolano. Aut ſpuma argenti cum roſaceo. Aut chalcitide cum oleo & paſſo. Aut ceruſa cum aceto & lycio. Aut acacia cum aceto. Remittente autem feruore, utendum ſimplicibus quidem, ſulphure uiuo & menta, cum aceto & roſaceo. Aut ruta cum abſinthio, & aceto ac oleo. Aut ſpuma argenti cum porri & betę ſucco. Compoſitis autem, priuatim quidem ad caput hoc paſtillo. Spumæ argenti, ceruſæ, croci, ſulphuris uiui, opij, cum paſſo: In cõmuni uero ad omnes partes, minij ſinopici, chalcitidis, miſyos torrefacti, æruginis, atramenti ſutorij, aluminis ſciſſi, ſingulorum æquales partes, utere ex aceto.

Aliud. Sulphuris uiui, ceruſæ, opij, acacię, ſingulorum æquas portiones, cum aceto.

Cataplaſma ad eryſipelata, herpetas, abſceſſus, parotidas, & ambuſta.

B Foliorum recentis althææ tenerorum lib. I. in aceto coctam probe terito, & addito roſacei triente, ſpumæ argẽti, ceruſſæ, ſingulorum ſextante, & uncia dimidia, ruſus terito cum coriandri, aut ſemperuiui, aut ſolani ſucco. deinde adiectis micis panis ut emplaſtri formã accipiat imponito. Emplaſtro uero utere hoc. Olei cicini libram unam, myrtei libram unam, ceræ quincuncem, ſpumę argenti trientem, æruginis raſæ ſextantem. Aerugo & argenti ſpuma aceto teruntur.

Ceratum ad eryſipelata & ambuſta.

Ceræ albæ trientem, roſacei quadrantem, oua ſex, perdiciadis trientem. poſtquàm uero ceſſauit inflãmatio, aut diuturna fit, antea quàm liuida pars fiat, cataplaſma ex cruda ordeacea farina imponito. Si uero iam liuida facta fuerit, ſcarificetur, & cataplaſmata diutius imponatur, & perfundatur aqua calida dulci, aliquando etiam marina, aut muria. Quandoque etiam cataplaſmati eadem ammiſcetur. Poſtea uero relatis compoſitis utendum eſt cum animaduerſione: Nam ſi diutius permaneant, in pus aut putredinem tranſmutatio contingit. *Ambuſta*

De tuberculo, bubone, & pano. Caput XXII.

EX Galeni ſententia bubo, & tuberculum, & panus, glandularum affectiones ſunt. Bubo quidem inflammatio. Phygethlon autẽ id eſt panus, eſt glandulæ eryſipelas inflammatum, aut inflammatio eryſipelatoſa. Tuberculum uero ad ſuppurationem citò tendens glandulæ inflammatio. Verum iuxta alios quoſdam, in communi omnes qui præter naturam in quacunque parte enaſcuntur abſceſſorij tumores, tubercula appellantur. Dicit enim Hippocrates, Quibuſcunque tubercula in urinaria fiſtula enaſcũtur, his ſuppuratione ac eruptione facta, ſolutio contingit. Qui igitur ex offenſionibus, aut alijs ulceribus, aut doloribus proueniunt bubones, extra periculum ſunt. Qui uero ex febribus, qui ſanè maximè in peſte coincidere ſolẽt, peſſimi exiſtunt, ſiue iuxta fœmur, ſiue ſub alis, aut ad collum enati fuerint. Verum priores in principio, uelut omnem inflammationẽ, per frigefacientia ac *Bubo* *Tuberculum* *Panus* *Phygethlon* *Bubones in peste*

tia ac adstringentia auxilia repellere oportet, aut spongijs ex posca imposi- A
tis, aut lanis ex uino ac oleo crudo, aut rosaceo, aut melino, aut lentiscino, aut myrteo. Deinde discussorijs utendum est. Si uero etiam totũ corpus humoribus redundet, antea euacuetur. At si nihil superflui habeat, ulceris qui dem ex quo bubo factus est, curam habebimus, uelut in tractatione de ulceribus dicetur: glandula autem inflammata mitigetur lanis in oleo quopiã laxatorio imbutis. Sed & totum membrum ex ipsis obuoluendum est. Suppuratus autem tumor non prompte dissecetur, sed ceratiformibus medicamentis discutere ipsum conemur: quale maxime est id quod ex apyrano paratur, & quod ex herbis constans, botanicon appellatur. Quòd si discussio non contingat, ad ruptionem procedendum est, similiter ut in alijs abscessibus, & curandum uelut illi. Cæterùm in his qui ex febribus, aut simpliciter ex humorum copia fiunt, repellentia uitanda sunt, ut ne dum repellitur materia ad profundum recurrat, statim uero à discutientibus incipiendum est. Quòd si nihil prohibeat, uelut ætas, aut uires, uenæ sectio prius in cubito assumatur. In loco uero utendum est fomẽtis ex decocto chamæmeli aut anethi, aut alicuius consimilis. Reliqua uero medicamentorũ materia maxime quidem ex his quæ libro tertio ad parotidas relata sunt transferatur, nec minus ex his quæ paulò ante ad inflammationes dicta sunt. Queãdmodum etiam panorum curatio, tum ex his, tum ex relatis ad erysipelata, instituenda est. At uero Aster Atticus herba, quam etiam bubonium ob hoc ipsum uocant, non solum imposita, sed etiam alligata, bubonibus auxiliari creditur. Tubercula uero priuatim discutiunt in cataplasmate imposita, adiantũ, atriplex, helxine, althææ radix in uino cocta, ammoniacũ cum melle mollitum, ac impolitum, uiscum cum resina ac cera. Rumpit autẽ propolis, lupini amari cum aceto impositi, cucumeris syluestris radix terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrum cum fermento aut ficubus.

Aster Atticus. *Bubonium*

De furunculo. Cap. XXIII. B

Furunculus

ET furunculus tumor est abscessorius, ex crassis humoribus in carnosis maxime locis conflatus, mitis quidem quum in ipsa sola cute consistit: malignus autem quum ex ampliore profunditate emerserit. Discutiunt furunculos & concoquunt hæc. Triticum commansum ac impositum, mastiche Aegyptia, uuæ passæ reiectis uinaceis cum sale tritæ ac impositæ, aut diffundunt, aut rumpunt. Aut caricas coctas in aqua mulsa imponito. Aut ammixtam ad caricas resinam imponito. Aut ipsas caricas, si pingues fuerint, fissas. Aut fermentum cum nitro. Aut lini semen cum melle. Aut hyoscyami folia trita cum butyro. Composita uero, id quod ex fermento paratur, & quod ex polline, & quod priuatim dothienicum à furunculis appellatur, conueniunt. fomentum autem adhibe ex mollibus spongijs, assidue in calidam aquam tinctis, atq; sic medicamenta imponito.

De terebintho. Cap. XXIIII.

Terebinthus *Dioscorides* *Alexãdrinus*

ORibasius terebinthum tuberculi speciem esse dicit, & incumbere ipsi superne bullam siue pustulam nigram, qua rupta id quod subiacet desquamato simile uideri, hoc uero dissecto, pus reperiri. VerùmDioscorides Alexandrinus ait, terebinthi sunt eminentiæ in cute consistentes, rotundæ, cum pallido uirore nigricantes, terebinthi fructui similes. Hos igitur eodem modo uelut alios tuberculosos tumores curare oportet, auxilijs ex relatis huc translatis.

De carbunculo. Caput XXV.

Carbunculus

SAnguine magis atrabiliario euadente, ubi ebullijt, & ad partẽ aliquam irruit, carbunculos appellatos oriri contingit: qui sunt ulcera crustosa, plerunq; à pustula siue bulla ambustis simili initium sumentia, aliquando etiam sine hac. Et exscalpunt sanè affecti omnino in principio ip sam partẽ. Deinde quandoq; una, quandoq; plures pustulæ emergunt, milij speciem præferentes sua tenuitate, quibus erumpentibus similiter crustosum fitulcus, simi-

cus, similiter ueluti à ferro candente, crusta ipsa modò cinerei coloris, modò nigri apparente, unà cum hoc quòd fundo adhæret, & quodammodo affixa est, cum depastione proserpente. Reliqua uero caro, circumsita ualde flammea ac nigra colore fit, & splendicans ueluti pix & bitumen. Talis autem est exactè atra bilis. Verum carbunculi circa carnem oborti, breui circunscribuntur. Qui uero in membranis aut neruis fiunt, diutius permanēt, & affectionem per consensum subiectis locis distribuunt, ut etiam inflammationes erysipelatosæ ipsis fiant. Non paucis autem ad suppuratione̅ conuersi sunt. plerisq; etiam febres adsunt. Oriuntur etiam ex quibusdam popularibus causis carbunculi. Curare igitur ipsos oportet, nisi ualdè parui fuerint, per uenæ sectionem, sanguinis euacuatione ad animi deliquium usq; facta. Scarificare etiam post uenæ sectionem non incommodum est, profundioribus uulnusculis impactis, ob humoris crassitudinem. Ad locum autē affectum moderatè repellentibus ac discutientibus utemur. Tale autem est cataplasma ex plantagine ac lenticula cocta, cui panis clibanitæ neq; ualdè puri, neq; sordidi, micæ teneræ sint adiectæ. Super ipsum uero ulcus ex uehementibus medicamentis aliquod imponemus, uelut est Andronis, & Polyidæ, & Pasionis pastillus, diluantur autem passo ad strigmentitiam compagem. Sed & Massaliotæ puluillus siccus, aut etiam ipse similiter dilutus facit. Radix quoq; dracunculi, aut aristolochiæ, aut succus silphij aut cyrenaicus, singula cum aceto rectè illini possunt. Quæ uero ignis sacri speciem præferunt, ad erysipelata relatis illinantur. At quæ partes de affectione per consensum suspectæ sunt, lanis succidis ex uino & oleo irrigentur. Postq; uero quieuit ardor, cerata capitalia diluta, linamentis excepta, carbunculis immittantur. Maximè autem bonum est id quod ex herbis, & quod ex nitro paratur, & puluilli sicci nomis dicati, tum per se, tum cum rosaceo. Permanente uero duricia utendum est Melino Serapionis. Studendum tamen est ut quàm citissime carbunculi suppurentur, ita ut bis in die, semel noctu, cataplasmata ac medicamenta alterentur. Cæterùm ut eradicentur carbunculi, & à coniunctione cum uicinis adiacentibus exoluantur, mala punica acida concisa in aceto coquito, & flaccida terito, ac linteo infarta imponito. Vbi uero resiccantur, aceto madefacito. Carbunculos suppurat ac rumpit nucis regiæ ueteris nucleus, aut etiam non ueteris: cupressi folia ac germina, & recētes ac teneræ pilulæ cum polenta: uua passa uinaceis reiectis: caricæ in uino coctæ: papaueris cornuti flores: succus silphij cū ruta & modico melle: pix liquida cum uuis passis & suillo adipe.

Carbunculorū causæ populares

Ad carbunculos ualdè bonum.

Spumæ argenti lib. I. olei ueteris lib. I S. auripigmenti unc. I. Spumam argenti & oleum coquito donec non inquinent, & sublatis auripigmentum adijcito, ac rursus coquito donec nigrum medicamentum euadat, & in pila trito utere linamentis illito.

Ad gangrænas, ulcera uetera, chironia, chœradas siue strumas, podagram, feliciter uero ad carbunculos, & præsertim in palpebris.

Chironia ulcera
Strumæ

Opij, acaciæ, misyos torrefacti, squamæ æris, singulorum drach. II. atramenti sutorij drach. I. seminis hyoscyami drach. I. tritis in aqua utere. facit etiam probe inquit, tetrapharmacum emplastrum, quintam thuris partem habens. Ad carbunculos autem in pudendis, chalcitidis, atramenti sutorij, singulorum drach. VIII. aphronitri drach. II. cum aqua tritis utere. Facit quoq; stercus ouillum torrefactum cum melle. In Alexandria, Serapiade, quæ & orchis, & triorchis nominatur, uiridi cum micis panis utuntur, uelut cataplasmate, ad carbunculos & omnia crustosa. Crusta uero elapsa, uelut commune ulcus curato.

Serapias
Orchis
Triorchis

De cancro. Caput XXVI.

IN omni corporis parte cancer nasci solet. Nam & in oculis, & in utero, uelut in tractatione de ipsis dictum est, & in alijs pluribus partibus: Verū in mammis

Cancer.

mammis mulierum maxime abundat, eo quod laxæ sunt, & materiam quæ A crassissima est prompte suscipiunt. Ex atra enim bile efferuente cancri producuntur. Et si acrior fuerit, cum exulceratione. Quaptopter colore nigriores sunt inflammationibus, citra tantam caliditatem. Venæ ueto teplentur, & circumcirca tenduntut, ad similitudinem pedum cancri animantis. Unde etiam hãc appellationem morbus habet. Quidam uero propterea quod ita partibus adhæreat, ut ægrè auelli possit, si quas apptehenderit, nominatum aiunt, quemadmodum etiam animal ipse cancer. Verum ob humoris huius crassitudinem, etiam incurabilis est cancer, ut qui neq; repelli, neque discuti possit, neq; totius corporis purgationi cedat, quum sane etiam mitiora medicamenta imposita cõtemnat, & à fortioribus exasperetur. Fieri tamen potest ut incipientes cancros augeri prohibeamus, atrabiliarium humorem euacuantes, prius quàm in affecta parte confirmetur. Euacuabimus autem primum, si nihil prohibeat, per uenæ sectionem. deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex sero lactis aut aqua mulsa damus. postea uero ex hiera, quæ nigrum uerattum recipit. Ad locum uero affectum ulceratum, absq; offensione adhibitus facit solani succus, linteo molli duplicato in ipso tincto ac imposito. Opottet aũt forinsecus supra illud lanam teneram circundare, quæ ipsa succo sit imbuta, & diligẽter prouidere, ne illa resiccentur, ita ut frequentius succum affundamus. Poterit autem in ulceratis cancris, diuturnius quis uti medicamẽto ex pompholyge. Neq; inepta sunt ea auxilia, quæ libro tertio de uteri cancris sunt relata.

Cancer ab animante appellatus

Epithymi dosis

Ad cancrosa & maligna, & ad rugosa sedis ulcera. Itemq; ad inflammationes in pudendis, aut testibus, aut mammis.

In plumbea pila, plumbeo pistillo, terram lemniam sphtagidem appellatam, cum posca & aqua mulsa, aut lacte, terito donec nigrescat. Aut rosaceum, aut crudum oleum, aut semperuiui succum, aut cotyledonis, aut la- B ctucæ, aut psyllij, aut uuæ acerbæ, similiter terito ac illinito. Victu uero utatur æger, ptisanæ succo abunde, & lactis sero: & ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita. piscibus item petrosis, & uolucribus omnibus, exceptis palustribus.

Archigenis ad cancrosa ac maligna ulcera.

Cancrorum fluuialium ustorum, & cadmiæ, utriusque æquales portiones tritas inspergito. Aut cancrorum cinerem cum cerato imponito. Aut erysimi semen tritum cum melle adhibeto.

De tumore laxo. *Caput* XXVII.

Tumor laxus

Oedoma

QVum de tumoribus ex calidioribus humoribus conflatis tractauerimus, rursus de contrarijs agemus, initio à tumore laxo accepto. Quẽadmodum enim ex biliosa fluxione erysipelas, sic ex pituitosa œdema oritur, qui tumor laxus est citra dolorem. Nouimus autem etiam aliter tumores laxos fieri circa pedes, in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. In illis igitur tumor is laxus symptoma accessorium est ad affectionem eam quæ hominem detinet, nullam priuatam curationẽ requirens. Sufficit enim si modo quid facere uelis, confricare crura, aliquando cum aceto & rosaceo, aliquando cum oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetum & rosaceum sale iniecto. Si uero ob pituitosi humoris influxum, laxus tumor in parte aliqua cõstiterit, satis est aliquando spongiam aceto imbutam imponere, cum deligatione leniter adstringẽte, ex infernis partibus initium habente, & ad supernas desinente. Verùm nouam spongiam esse oportet. Si uero talis nõ sit, eam quæ adest expurgare oportet cum nitro, aut potius cum lixiuio. Quòd si ex his tumor non subsidat, parum quid de alumine ammisceatur. Commodum est etiam tenerrimũ ellychnium eiusmodi humore imbutum ac impositum. Bonum est etiam glaucium. Inueteratũ autem laxum tumorem curabis, si oleo parti præillito, deinde spongiam li-

Ellychnium

xiuio

xiuio imbutam imposueris, ac uiolentius adstrinxeris. Discutit autẽ & adstringit tumores laxos, omnis terra illita, & magis Aegyptia, & ilatis satiua.

De inflatione. Caput XXVIII.

SPiritu flatuoso quandoque sub cute, quandoque sub membranis ossa circundantibus, aut musculos ambientibus, congregato, inflatio oritur. Colligitur etiam aliquando circa uentrem, & intestina, & inter hæc, atque peritoneum membranam, in hydrope tympanite appellato. Et differt sane à tumoribus laxis, & quòd non in cauam ueluti foueam cedat, dum premitur, uelut illi, & quòd sonitũ edat, quemadmodum tympanũ. Ad hoc uero quòd spiritus non difflettur, corporum densitudo cooperatur, unà cum hoc quòd etiam ipse spiritus sit crassus. Vnde etiam curationis scopus est, corporũ rarefactio, & crassi spiritus attenuatio, quæ per calida ac tenuium partiũ medicamenta perficitur. In inflationibus igitur circa uẽtrem ac uiscera, oleum tenuium partium hoc efficit, in quo ruta sit incocta, aut cuminum, aut apij semen. Quandoque etiam cucurbita magna citra scarificationem, iterum atque iterum circum umbilicum apposita discutit. Si uero musculi ob contusionem, quemadmodum ex pulsationibus, inflati fuerint, partes ualdè calida & acria ægrè ferunt. Quare ab initio in mitigantibus perseuerare oportet. declinatione uero contingente, in discutientibus. Vtendum itaque est sapa cum modico oleo, lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo ammixto. Et cura adhibenda quo caliditas permaneat, nam frigiditas non conducit. Postquàm uero mitigatio facta est, acetum ammisceatur, & nitrũ aut aphronitrum. & postea etiam lixiuium. postremũ autem emplastra discussoria adhibenda sunt, usque ad perfectam mali depulsionem. quale est & subiectum. Strigmenta feruefacta primum ut pura fiant excolato, ac rursus in ollam inijcito, & tritam calcem uiuam instar farinæ inspersam incercito, donec luti spissitudo fiat, ac utitor. Hoc uero efficacius est compositum ex sycomoris medicamentum.

Inflatio

Tympanites

Ad luxata & contusa. Caput XXIX.

AD luxatos ac contusos articulos faciunt lanæ succidæ, aut spongia aceto & oleo imbuta ac imposita. Bulborum coctorum teneræ partes cum melle, uiticis folia, & sal, & nitrum tostum tritum cum cerato. Vtere item perfusione aquæ dulcis, aut marinæ calidæ. post sedatam autem inflammationem ac dolores, etiam defrictione luxatarum partium utere.

Luxata
Contusa

De carne contusis & sugillatis. Cap. XXX.

CArne ab aliqua graui re illapsa contusa, & paruis in ipsa uenulis discretis, sanguis profunditur iuxta persultationis modũ. Vnde sub cute collectus, sugillationem siue effusi sanguinis suffusionem appellatam efficit, & & cute non diuisa, uelut tumor ad contactum mollis ac cedens sequitur, liuidus ille & plerunque sine dolore. Scopus igitur nobis est, ut cõtentum sanguinem discutiamus, atque hoc breui prius quàm nigrescat. Ab initio uero etiam de adstringentibus aliquid ad discussoria ammiscere oportet, eo quòd tunicæ uenularũ contusæ densari expetant. Postea uero etiam citra adstringentia, solis discussorijs utemur. Sed & sugillata ab initio scarificantes, hoc modo deinceps curationem adhibemus. Verùm ad uetera sugillata raphanus impositus facit. Tollere autem ipsum oportet, quum mordere incipit. Aut raphani succus cũ micis panis adhibitus. Species porrò sugillationis sunt suffusiones effusi sanguinis, sub oculis contingentes, hypopia ac hyposphagmata appellata. Itemque sanguinis sub ungues decursus, ex plaga contingens. de quibus in proprijs locis dictum est tertio libro. Verũ de his quæ in unguibus fiunt, etiam in chirurgiæ tractatione dicetur.

Caro contusa

Sugillatio

Sugillata

Hypopia
Hyposphagmata

De ruptione & uulsione. Caput XXXI.

RVptiones omnino quidem cum sanguinis suffusione fiunt. Sanant aũt ipsas medicamẽta moderatè calefacientia. Tale uero est acopon ex populo alba paratum, & quæ huic similia existunt. Verum in ruptionibus in

Ruptio
Vulsio

profunditate corporis, acriora & maiore secandi ui prædita medicamenta A adhibere oportet. Commodus est talibus etiam cucurbitę usus. Si igitur statim discussus fuerit sanguis suffusus, facile concrescit cato disparata. Si uero diu durauerit, & sordes succreuerit, fieri non potest ut de cætero ruptio concrescat, sed labra solum inter se apponuntur, ita ut ex leui occasione facile rursus disparentur, & intermedius ipsorum locus humiditate quadam impleatur, & quodam modo assiduè sanguinis suffusio fiat, similis ei quę ab initio facta est, præterquàm quòd citius quàm illa discutitur, ut quę tenuem serosum humorem contineat, quum illa ab initio ex sanguine fuerit conflata. At uulsio fit, fibris quibusdam diuulsis, & sola mitigatione opus habet, usq; ad doloris sedationem. Non enim glutinari possunt. Aristolochia itaq; rotunda, si quid aliud, ruptis ac uulsis commoda est. Similiter centaurij magni radix, & ipsius succus. Rheon item, & costus, & bdelliũ, cũ aceto mulso (pota.

De scirrhis. Cap. XXXII.

Scirrhus SCirrhus exquisitus, tumor est præter naturã, sensus exors ac durus. Qui uero exquisitus nõ est, ægrum sensum habet. Et qui quidem sensus exors est, incurabilis est. Qui uero ægrum sensum habet, non quidem incurabilis est, nõ tamen facile curatur. Fit enim à uiscoso ac crasso humore, qui ita partibus scirtho affectis impactus est, ut ægre auelli possit. Aliquãdo igitur statim ab initio consistit ac augescit. *Medici scirrhos inducentes* plerunq; uero à medicis efficitur, qui inflammationes & ignes sacros perfrigerarunt ac adstrinxerũt. Si igitur quis uehementer discussoria medicamenta corporibus in scirrhum induratis adhibeat, etiamsi manifestam scirrhi imminutionem fecerit, tamen breui tempore affectionis reliquias incurabiles efficiet, tenuiore quidem humiditate discussa, reliqua uero resiccata, & ueluti lapidea facta. Opottet itaq; discussorium medicamentum habere aliquid etiam mollitorium, absq; hoc ut uehementer calefaciat ac resiccet. Tales autẽ sunt medullæ omnes, & præsertim ceruina ac uitulina. Ex adipibus uero leoninus, ex pardali item ac ursinus. B Deinde taurinus. De uolucribus autẽ ansetinus, & gallinaceus ac phasianinus. Siccior autem est caprinus ac hircinus. Et ad hæc, ammoniacum thymiama, & bdellium maxime Scythicum, & styrax liquidior ac pinguis, & mastiche Aegyptia. Si quidem igitur aliæ partes in scirrhum induratæ fuerint, semper his per se utendum est, & medicamentis quoq; ex ipsis compositis. Verum in tendinibus ac ligamentis, lapidem igne candefactum *Pyritæ candefacti usus* acerrimo aceto extinguere oportet. Sit autem lapis pyrites, si haberi potest, sin minus, molaris. In hoc affectam partem commouere oportet, quò exhalantem uaporem suscipiat. Et postea rursus mollitorium imponere medicamentum. Oleo tamen tenui ab initio, nõ aqua, partem perfundere oportet perpetuò singulis diebus, ita ut aliquando etiam althææ, aut cucumeris syluestris radicem, in oleo incoquamus. A balneo uero in totũ ipsis abstinendum est, aut saltẽ à frequenti. Vbi uero scirrhus moderatè fuerit emollitus, ammoniacum pinguissimum acerrimo aceto dilutũ parti illinimus ad multos dies. post quos rursus mollitorio utendum est, quod galbanum & opopanaca pinguissima recepit. Talia autẽ maxime sunt, id quod ex pernasit, & Amythaoni inscriptum. itemq; medicamenta ad strumas describenda.

De strumis. Caput XXXIII.

Strumæ STrumæ sunt glandulæ in scirrhum induratæ, circa collum, & alas, ac inguina maxime consistentes. In communi igitur ad relatam scirrhorũ curationem referuntur. Priuatim uero lupinorum amarorum farina ex aceto mulso cocta imponitur, quæ etiam ad tubercula facit. Aut bubulũ stercus aceto coctum imponito. Hoc etiam in scirrhum induratos tumores omnes discutit. Probe uero strumas discutit, calx melle aut strigmento, aut oleo, aut adipe porcino excepta. Aut calcis & nitri æquales partes, nasturtij & fœni græci quadruplum, cum melle uelut malagma imponito. Hoc duras discutit, in pus transmutatas rumpit. Item loliacea farina cum columbino stercore,

A stercore, & lini semine, in uino cocta. Grossi syluestres ac domestici. aut nasturtium album tritum cum pice liquida malagmatis forma imponito. Aut cucumeris syluestris radicis siccę, & lauri foliorum siccorum ustorum cinerem cum terebinthina imponito. Aut staphidis syluestris, nitri, utriusque æquales partes, erucæ duplum, cum resina imponito. Aut stercus caprinum seu bubulum in aceto coctum. Aut erui farinam in urina pueri impuberis maceratam, & pice ac cera & oleo liquatis exceptam. Aut serpentem mortuum in ollam coniectum gypso oblitam, in fornacem mittito ut exuratur, & cinerem ipsius ad æqualem fœni græci partem ammisceto, & melle exceptis utitor. Sed & ex aspidibus medicamẽtum admirandum est, & quod ex herba lanaria paratur, & quod ex cucumere syluestri, & quod ex cedria. Strumas suppurat aut diffundit hoc. Myrrhæ drach. X. ammoniaci thymiamatis drach. II. uisci quercini drach. VIII. galbani drachmas IIII. propolis drach. I. in mortario contunduntur. *Serpentis usti cinis*

Ad strumas ac duricias mammarum.

Visci elaborati, resinæ siccæ, ceræ, singulorum lib. I. galbani quadrantẽ.

Ad strumas ulceratas & non ulceratas.

Ceræ, resinæ pinus, adipis porcini insulsi, marrubij, æruginis rasæ, singulorum sexuncem. Aliud ad strumas. Olei ueteris lib. II. ceræ lib. I. colophoniæ trientem, nitri trientem, allij capita XII. Allij nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato. deinde donec torrefiant coquito, atque ipsos quidem abijcito, ubi uero ea quæ liquari possunt liquefeceris, pôstquàm ab igne ablata sunt, nitrum tenuissimum inspergito. Hoc etiam abscessus rumpit. Aliud: Cineris ficulni sextantem, aluminis scissi unciam unam, aphronitri unciam unam, picis liquidæ septuncem.

Erosiuum strumarum.

B Aluminis scissi, sandarachæ, utriusque drach. IIII. squamę æris drach. I. auripigmenti drach. I. Siccum hoc strumis inspergito. Si uero cancrosæ fuerint, rosaceo subactis bis in die utitor.

De steatomatibus & atheromatibus ac meliceridibus. Cap. XXXIIII.

Quum abscessuum generis & hæc sint, uelut in illis diximus, appellationem singula propriam adepta sunt, à similitudine contentarũ in tumoribus essentiarum. Est enim quædam ipsarum uelut adeps, quædam uelut mel, & quædam pulti similis. Scopi uero curationis communes sunt, ut id quod continetur discutiamus, aut erodamus, aut in totũ exscindamus. Quidam igitur tumores tribus scopis subiacent, qui quidem tenuiorem humorem habẽt, uelut Meliceris. Aliqui duobus tantum, uelut Atheroma. Nam ut & exscindamus, & erodamus hoc, fieri potest. Verum steatomata per solam chirurgiam curantur, quum neque erodi, neque discuti possint. Singulorũ autem horum dignotionem in chirurgiæ tractatione reperies. Eorum uero quæ discutiunt, in strumarũ tractatione materiam habes. Priuatim autem Meliceridas discutit hoc. Vuas passas uinaceis reiectis XX. squamæ æris drach. III. fomento prius adhibito impone. Aliud. Ladani, bdellij, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, singulorum æquales partes in mortario tunduntur. Facit & ad strumas, parotidas, furunculos, tubercula. Archigenes autem ad melicerídas inquit, aphronitrũ & ueratri duplum, cum cerato duro imponito. At uero erosiuorum usus circunsita cute cõtingere non potest. Oportet igitur & melicerídas, & atheromata, aut etiam strumas, prius cute nudare, atque hoc per ustoria medicamenta. Ex quorum numero simplicius est id quod recipit calcem uiuam, saponem, ac lixiuium. Variegatius autem & quod repositum seruari potest, hoc est. Calcis drach. IIII. fecis uini ustæ, nitri rubri tosti, singulorum drach. II. misij drach. I. terito cum lixiuio. & ad mellis liquidioris crassitudinẽ redacta, ter ferue facito, ut quodam modo compagem acquirant, & in plumbea pyxide reponito, lixiuium instillans, ut ne breui resiccetur. Facit & ad uerrucas sum- *Steatomata* *Atheromata* *Melicerides* *Vstoria medicamenta*

cas summæ chordæ similes, & ad formicarias appellatas, pterygia, clauos, callos, cicatrices prę minentes. fex autem utini non sit duobus mensibus antiquior. Ex hoc cutem illinito, & ubi siccari inceperit, spongijs abluito, ac rursus illinito, & ubi cutis nigrefacta fuerit, rursus abluito, ac crustam inducentibus illinito. Crusta uero elapsa, erodentia adhibeantur. A

Erosiuum mordacitatis satis exors.

Erosiuum non mordax Squamæ æris drach. IIII. sandarachæ drach. II. ueratri nigri drach. II. utere cum rosaceo. Aliud. Squamæ æris, sandarachæ, seminis urticæ tosti, æqualibus partibus singulorum cum rosaceo utere. Aliud. Erinaceorum ustorum, testæ sepiæ, auripigmenti, æqualibus partibus cum rosaceo utere. Verum circumsitas partes omnes cerusa cum oleo illine. Bonum est & hoc. Calcis non præparatæ partes duas, chalcitidis partem unam, auripigmenti partem unam.

De fauis. Caput XXXV.

Fauus Fauus tumor est in cute habens perforationes, per quas melli similis humor excernitur. Imponendæ igitur sunt ipsi uuæ passæ cum ruta, aut fici tenerrima folia cum melle. Aut nasturtium cum lini semine ac melle. Aut cucumeris satiui radix cum melle. Aut sulphur uiuum cum cerato uel terebinthina. Variegatiorem uero curationem facies, si quæ libro tertio de achoribus relata sunt huc transferes.

De simplici ulcere. Caput XXXVI.

Vlcus simplex Quandoquidem simplex ulcus diuisio solum est, si quis diuisa cōtrahat ligamento circumdato, coalescent disparatæ partes, citra ullam aliā opem. Oportet autem ubi circa alterum solum labium ulcus fuerit in obliquum euersum, illinc deligationis initium facere, & ad contraria conuertere. *Deligatio ex duobus initijs* Si uero circa ambo labia euersum ulcus fuerit, deligationem ex duobus initijs adhibere oportet, atq; ita labia adducere. Si enim nihil inter labia coinciderit, uelut est pilus, aut arena, aut oleum, aut sordes, aut eiusmodi quiddam, ulcus omnino coalescet. At si magnum fuerit ulcus, ut disparata omnino cōtrahi per deligationē non possint, futuris primū ipsa cōtrahere oportet. deinde ita deligare, & glutinatorijs appellatis auxilijs uti, quę et collectā humiditatē resiccare ac cōsumere possunt, & ne alia influat prohibere.

Quæ glutinare possunt ulcera. Cap. XXXVII.

Glutinantia ulcera Quercus folia imposita, salicis & brassicæ & chamelææ fructus, folia, & cortex. plantaginis austerioris succus. papyrus posca aut uino macerata, & circumcirca obuoluta. Recentia uero glutinant, pinus aut piceæ folia, & cortex recens uel ut ligamētum obuolutus cum aqua, aut posca, aut uino. Caseus recens tritus. Forinsecus autem imponātur folia rumicis, aut uitis, aut betæ, aut lactucæ. Caseus autem ex acido lacte etiam maiora uulnera glutinat. pira syluestria etiam fluxū reprimunt. Hippuris imposita confert etiamsi nerui dissecti fuerint. Isatis satiua in duris corporibus, etiamsi in musculorum capitibus fuerint. Cupressi folia, & germina, & recentes pilulæ ac molles, in duris corporibus. Verum ammiscere oportet tenuissimum farinæ puluillum de molæ uicino pariete acceptum, myrrha cum aqua illita, aut thus. terræ intestina etiam neruos dissectos glutinant. Quinquefolij folia cum melle. allium ustum impositum. Ad uetera uero ulcera anagallis facit cum cerato. Itemq; hordeū ustum. Sed & cerusa cum cerati myrtei tripli pondere. Cæterum ad ulcera in capite myrrham siccam inspergito, & non madefacito. Cito enim ipsa contrahit. Aut aloēn siccam, aut aristolochiam tritam, & cum melle in uino ad moderatam crassitudinē coctā, linamento illitā inde. At ex cōpositis glutinantibus sunt, emplastra barbara, & aureum, & Nicolao inscriptū, & quod ex salicibus paratur, & quod ex dictāno, & reliqua his similia, quę magna uulnera maxime glutinare possunt.

Ad dolorosa ac inflammata ulcera. Cap. XXXVIII.

Vlcera inflammata Ad dolorosa ac inflammata uulnera opus est siccantibus ac inflammationem

A tionem arcentibus medicamentis. Ex liquidis igitur optimum est uinum: facit etiam posca. Si uero etiam cum sorde inflammata fuerint, etiam aqua mulsa aquosa. Ex siccis uero in communi quidem conueniunt ad inflammationes relata, exceptis acribus ac oleosis. priuatim autem hoc. Mala punica dulcia cocta in uino, ac trita imponito. Admirandum hoc est & multi usus. Nam & ad capitis ulcera facit, & ad ea quæ sunt in pudendis, & quæ in toto corpore dolorosa, & ad oculorũ inflãmationes. Si uero etiã ignis sacer, aut tale quid, ad ulcus accesserit, auxilijs ad illa descriptis utendum est.

Ad cruda & non suppurantia ulcera. Cap. XXXIX.

Recentia, & eo quòd adhuc inflammata sunt, non suppurantia ulcera, concoquunt & suppurant, ex simplicibus quidem aqua temperata, affusa, farina triticea, aut alica, aut panis, aut glutinum librorũ, cum terebinthina imposita, cera, crocus, thus, pix, rosaceum, adeps porcinus & uitulinus. Compositum uero tetrapharmacum linamentis exceptum ac rosaceo dilutum. Vetera autem & callosa concoquunt, ex simplicibus quidem uua passa, styrax, galbanum, myrrha, ladanũ, pix, resina, burirum, mastiche ægyptia, œsypus. Composita uero emplastrum sine cera Galeni ex oleo cicino, linamentis exceptum oleo ueteri aut cicino solutum. & quod geminum colorem præfert, similiter id quod regium appellatur, & similia. *Vlcera cruda*

De cauis ulceribus. Cap. XL.

Cauum ulcus deficientis carnis expletionem postulat, Huius autem materia est sanguis moderatus ac bonus. Moderationẽ itaq; ipsius per sufficiens alimentum acquiremus. Bonum uero temperamentum per bonam ipsorum alimentorum succulentiam, &per bonum temperamentum partis in qua est ulcus. Quandoquidẽ uero superfluitas quæ euacuatur, quæ quidem tenuis est, humidius ulcus facit: quæ uero crassior, dum ipsi accrescit, sordes efficitur: ea de causa medicamentis opus habet quæ moderate siccãt B ac extergunt. Tale autem est thus, & farina triticea, fabacea, & erui, iris, aristolochia, cadmia, panax, & pompholyx. Quum uero nihil profuerit adhibitum incarnans medicamentum, sic quodam modo ad aliud transeundum est. Si enim copiosior sordes apparuerit, & humidius ulcus, hinc cognoscẽdum datur, quòd defectuosius siccauit medicamentum, & intendere ipsum oportet mellis ammixtione. Si uero purum, & magis siccum repertũ fuerit, plus quàm oportuit resiccauit, & oportet oleo copiosiore dilutum ceratum adhibere. Contingit autem aliquando dum pharmacum fortius est, colliquari quid de carne, ut sordidum ac humidum appareat ulcus, consimiliter ut illa quæ defectuosius sunt resiccata. Verum hoc quod sic colliquatur cauius fit, & labris tumidum, insuperq; rubicundum, & inflammationis particeps. Sæpius uero etiam manifestè æger mordetur. Illud autem alterum ex minus resiccantibus nihil horum consequens habet. Putredo itaq; lignorum, & maxime eorũ quæ moderatam adstringendi ac extergendi uim habent, uelut est etiam uulnus, purgat & replet pura ulcera. Aut anemonę appositæ. Aut pinus corticem derasum ac tritum cum cerato linamentis illitum, cauis ulceribus & maxime recentibus indito. Replet enim ipsa. Composita uero ubi pura sunt ulcera, id quod ex ostreis constat, & Manethonis ex uini fece usta, & quod ex aloę paratur, & siccus puluillus melitera appellatus, & id quod recipit amyli, mannæ thuris, alicæ, erui, æquales singulorũ partes. Similiter & quod ex thure fit, & Aphroditarium appellatum. Si uero quodam modo sunt sordidiora, capitales appellati puluilli sicci conueniunt. Quæ uero linamẽtis illita induntur, hæc sunt, id quod appellatur trophos, & isis, & athena, & quod ex atractylidibus paratur. Insuperq; id quod Italicum appellatur, & quæ experimento constant. *Cava ulcera* *Lignorum putredo*

Repurgatoria sordidorum ulcerum. Cap. XLI.

Sordida ulcera siue caua sint, siue plana, probe repurgat Aristolochia cũ melle, terebinthina cum pari rosaceo ac melle. Aut butyro pro rosaceo accepto. *Sordida ulcera purgantia*

accepto. Iris Illyrica cum melle. oliuæ muria seruatæ impositæ. Ad neruosa uero, terebinthina cum butyro eliquata. Verum ad ualde sordida ac depascendo proserpentia facit marrubium cum melle. Hoc etiam crustas eijcit. Composita uero hæc. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis phorimi, singulorum æquas portiones. Aliud. Serapiadis triorcheos, hoc est testicularis siccæ, iridis Illyricæ, marrubij sicci, aristolochiæ, singulorũ drachmas VIII. farinæ erui drach. X. urere sicco, & cum melle. Insuper autem ad sordida ulcera facit Aegyptium, & cerata ex sale eliquata, & Indicũ, & Athena, & emplastra uiridia diluta, & sicci puluilli ex pumice, itẽq; qui ex eruo parantur. Et pastillus Melanchlorus appellatus. Similiter'que is qui Criogenes dicitur.

Ad uermes ulcerum. Caput XLII.

Vermes ulcerum

AD uermes in ulceribus nascentes primum remedium est, ut humiditas & putredo, quæ illos generat, tollatur. Necant autem uermes, omnia in communi quæ ad uermes in auribus descripta sunt. Verum ad eos qui in ulceribus sunt, inquit Archigenes, cerusam & polium æquis partibus cum pice liquida illine.

De carne ulcerum excrescente. Cap. XLIII.

Caro excrescẽs in ulceribus

CAro in ulceribus excrescens per resiccantia uehementer medicamenta tollitur, quale est diphryges inspersum, & æris squama, & testacea omnia usta, & erinacei usti ambo cum toto corpore. Verum hæc quidem moderate tollunt ac compescunt excrescentem carnẽ. petræ uero Asiæ flos uehementius. Et hoc adhuc magis sori, & chrysocolla, & chalcitis, & Misy. Vsta uero minus mordent. Et æris flos similiter. Aerugo autem omniũ uehementissime. Sal ustus flaccidas carnes consumit. Similiter & linamenta uulsa ex linteo facta, muria acriore macerata ac resiccata, indita moderatã carnem excrescentem consumunt. Aerugo autem cum squama æris, ex his sunt quæ uehementer compescunt. Compositum uero rhodium siccum, & psaron, & flauum appellatum, citra mordacitatem compescunt. At maximas carnis excrescentias ad profundum usq; crustis obducunt, pastilli Faustiani triti inspersi, & siccum sole ustum dictum. Quod uero recipit calcis uiuæ, squamæ æris, & mannæ æquales portiones, & ad excrescentia facit, & fungis similia repurgat cum melle, & replet cum cerato. B

Fungis similia in ulceribus excrescẽtia

Siccum inspersile compescens.

Spumæ argenti, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, æquales singulorum partes. Aliud fortiter compescens citra mordacitatem. facit etiam ad nomas, & maxime excrescentem in gingiuis ab inflammatione carnem. dealbat etiam dentes. Calcis uiuæ lib. I. auripigmenti sexuncem, Auripigmentum aridum terito cum aqua, & calcem lotam uelut cadmiam adijcito, & trita siccato, ac utitor. Et ex pastillis pantolmius appellatus, & qui ad polypos descripti sunt, probe ulcera compescunt. Ex emplastris autem uiridia, & maxime id quod ex cappadocico sale paratur, similiterq; Isis carne excrescere summe prohibent ulcera.

De nomis proserpendo depascentibus, & putredinibus, ac phagedæna, Caput XLIIII.

Nomæ ulcerũ depascentes. Phagedæna

PErfusionibus utendũ est in ulceribus depascentibus ac putrescentibus, ex aceto, & posca, aut uino adstringente, aut aqua frigida, aut marina, aut lenticulæ decocto, itemq; malicorij, balaustij, lentisci, baccarum myrti, spinæ Aegyptiæ, aut alicuius de adstringentibus ac resiccantibus. Cataplasmata uero adhibeantur ex ijsdem, & ex erui farina, & alumine liquido, & panis similaginei micis. Aut gobij ueteris, aut alius salsamenti ueteris carnis illotæ, terebinthinæ liquidæ, æquales pondere partes tritas imponito. Aut aristolochiam, & ricini foliorum succum æquis partibus, æruginis dimidium, cum aqua mellis spissitudine illinito. Si uero crusta non decedat, elaterij parem portionem ad æruginem ammisceto. Verum ad putredinosa facit

Gobij salsamentum

facit fori tritum inspersum, & linamentum uulsum siccum superimpositũ.
A Aut aristolochiam rotundam, & gallas pari portione, cum oleo obline. aut cucumeris syluestris radicem, aut brassicæ, aut betæ, aut rumicis folia, linteo illigata calido cinere obrue. Vbi uero mollia facta fuerint, cum sale trita impone. ualde repurgant. Aut oleæ germina in uino cocta cum melle imponito. Aut chalcitidem imponito. Aut apij semen tritum, aut lini semen tritum cum atramento sutorio adhibeto. Aut thymum, & uuam passam, & ficus coctas imponito. Aut fici folia trita cum melle. Aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle. Aut cucumeris syluestris radicem, aut scillam coctam cũ melle. Aut soreos drach. XII. chalcitidis drach. X. misyos drach. IIII. cum acerrimi aceti hemina dimidia terito donec reficcentur, & exceptis utitor specillum intingens, & in ulcere obuoluens, superne uero duplũ linteolum ex uino & oleo imponito. Si uero inflammata fuerint, hyoscyamum cum polenta, aut brassicam cum melle adhibeto.

Ad putredines in omni loco, & nomas. Calcis uiuæ, chalcitidis, utriusque drach. II. auripigmenti drach. I. hoc etiam ad pterygia in digitis, & ad phagedænas, & ad carbunculos utendũ est, in pudendis cum melle, in reliquis sicco, superne splenio resinato imposito.

Ad nomas omnes, & eas quæ in ore sunt, & ad sanguinis eruptiones, & ad carnem super excrescẽtem, siccum panchrestum ab omnimoda utilitate appellatum, compescendo efficax. Chalcitidis, misyos, amborum crudorũ drach. XX. squamæ ferri drach. VI. gallæ omphacitidis drach. VIII. *Panchrestum siccum*

Ad nomas & putredines.

Salis drach. XII. aluminis cuiuscunq; tandem usti drach. I. squamæ æris, pumicis usti utriusq; æqualem partem. facit & ærugo rasa cum misy usto, pice liquida excepta. & squama ferri cum oleo.

Ad nomas pudendi faciunt tum hæc, tum Meliterium appellatum siccũ,
B & quod ex myrto acuta fit, & quod ex charta, itemq; ad omnes nomas. & coracion ex aceto mulso, & Andronis pastillus, & consimiles. Eadem etiam ad phagedænas conueniunt. Nam & phagedæna ulcus est proserpendo depascens ac erosum.

Ad humecta ac graueolentia ulcera, Lemnia terra signata ex aceto, aut aceto mulso, aut posca, aut uino diluta ad luti compagẽ, illita facit. Aut cupressi folia, & germina, & pilulæ teneræ. aut cucurbitæ siccæ ustę cinis. aut corticis platani usti, aut anethi usti, aut lanarum sordidarum ustarum cinis. Aut plantago, aut isatis per se, aut cum polenta. Aut peucedani radix sicca.

De ulceribus cicatrice indigentibus. Cap. XLV.

Resiccantes & adstringentes carnem ulcerum cicatrice indigentium in tantum, ut non solum id quod præter naturam superfluum est discutiamus, sed etiam id quod secundum naturam habet attingamus, superficiẽ ulceris cuti similem efficiemus, & ulcus ad cicatricem perducemus. Commoda uero ad hoc est galla omphacitis, & mali punici cortices moderate resiccantes. Sed & quęcunq; citra adstrictionem sine mordacitate siccant, ea itidem ad cicatricem ducunt. uelut est myrrha, spuma argenti, & ostrea si usta fuerint. Nam & hæc si sicca inspergantur, sæpe cicatricem inducunt. pinus item cortex cum cerato myrteo, hederæ flos cum cerato, lilij radix cum rosaceo. Item resina pinus sicca, pumex tostus, squama æris, æquis portionibus siccis utere. Hoc etiam comprimit. Aut pumici trito, mannæ ac diphrygis, utriusq; parum quid ammisceto ac utitor. Aut spumæ argenti partem I. diphrygis dimidiam, cum cerato uelut splenium imponito. Vetera uero cicatrice includit uiscũ cum thure, ærugo cũ pari diphryge ac cerato myrteo. Aut centaurium paruum recens cataplasmatis modo impositũ. Humidioribus autem cyperi radicem imponito. Cæterùm ad ea quę circa sedem ac pudenda sunt, maximè si inflammata fuerint, aloẽ utere trita sicca, aut cũ aqua. Aut squamã æris, aut chrysocollam, in sole cũ cera mollitã imponito. *Vlcera cicatrice indigentia*

Siccum cicatricem inducens.

Ostreorum drach. XII. mannæ drach. VI. cadmiæ drach. IIII. facit etiam ad nomas. Aliud. Aristolochiæ drach. VI. corticis pini drach. VI. mannæ drach. VI. pumicis drach. IIII. colophoniæ drach. IIII. iridis drach. IIII. A

Aliud. Cornu ceruini usti drach. IIII. corticis pinus drach. VI. cerusæ drach. IIII. æruginis rasæ drach. II. cadmiæ drach. XVIII. Aliud. Florum mali punici, atramenti sutorij, singulorum drach. XVI. squamæ æris, aluminis scissi, singulorum drach. VIII. gallæ drachmam unam. Aliud. Cerusæ, spumæ argenti, singulorum drach. VIII. recrementi plumbi, gallæ, myrti siccæ, singulorum drach. IIII.

Aliud cicatricem inducens.

Aluminis scissi unc. I. terito & in aquæ sextario uno macerato. dissoluto ucro illo, linamenta in aqua madefacito, & siccatis ipsis utitor.

Emplastrum simplicioribus cicatricem inducens.

Ceræ drach. XL. spumæ argenti drach. XXXV. diphrygis drach. VIII. olei myrtei dimidiam heminam. Facit ad hæc etiam emplastrum phœnicinum, & ex cadmia constans, & myrsinatum ac similia. Verùm ad ægre recipientia cicatricem, ceræ, olei, myrtei, singulorum drach. VI. cadmiæ drach. VI. plumbi, thuris, singulorum drach. II. aluminis scissi, æris usti, singulorũ drach. I. æruginis rasæ drach. II. exoluito alternis diebus.

Diuturnis & ægrè cicatricem recipientibus.

Cadmiæ drach. VIII. chrysocollę drac. VIII. aluminis scissi drach. VIII. æruginis, squamæ æris, singulorum drach. I. resinæ pinus drach. XL. ceræ drach. C. olei myrtei quod satis est. Aliud. Ceræ, resinæ pinus, singulorũ sexuncem, cadmiæ sexuncem, chalcitidis crudæ quadrantem, myrtei quod satis est. Cadmia & chalcitis uino teritur in æstu caniculari. Vtere cum splenio latiore, & supernè linamento, ac spongia ex uino. Aliud. Aeris usti sextantem, aluminis scissi sextantem, salis ammoniaci drach. II. ceræ sexuncem, colophoniæ sexuncem, olei myrtei sextantem, arida in sole terũtur ad dies XX. Quum autem mellis spissitudinem habuerint, eliquatam ac erasam ceram cum reliquis ammisceto ac emollito. Facit ad hęc etiam medicamentum ex pumice, & Isis appellatum, & consimilia. B

De malignis ulceribus, quæ & chironia, & telephia appellantur.

Caput XLVI.

Chironia ulcera. Telephia ulcera.

Vetera & ægre cicatricem recipientia ulcera, aliqui chironia appellauerunt, ueluti quæ chirone ipso opus habeant ad sanationem: quidam telephia, eo quòd Telephus ex eiusmodi ulcere diu laborauit. Considerandũ itaq; nunquid & totum corpus prauis humoribus uitiatum, tales influxiones ad ulcus demittat, & redundans humor per conuenientia medicamenta euacuandus. Si uero etiam uarix sit, qui tales humores ad crura demittat, si in his ulcus existat, etiam hic intercipiendus est, uelut in chirurgiæ tractatione dicetur. Aut etiam per uenæ sectionē ipsos euacuare oportet, sanguine frequenter detracto, & deinde localibus auxilijs uti, quæ citra mordacitatem, extirpandi mali uim habent. Simplicia igitur sunt ex pumice, & diphryge, & squama æris, æruginec; ac calce moderatè lota. Aut alumen scissum tritum insperge. Aut œsypi drach. IIII. uuæ passæ drachmas IIII. nitri drach. II. prælitis melle impone. Aut squamæ æris drach. X. aluminis drac. II. cum ceræ drach. X. in sole mollito ac imponito. Composita uero hæc.

Emplastrum ad chironia.

Cerusæ bessem, aluminis scissi sextantem, squamæ æris sextantem, salis ammoniaci, thuris, æruginis rasæ, malicorij, singulorum sextantem, calcis uiuæ unciam unam. ceræ libram unam. olei myrtei sesquilibram. arida cum uino terito. In principio hoc callos excindit, & repositum seruatur. In fine uero usus oleo myrteo emollitum cicatricem inducit. Aliud. Spumæ argenti lib. I. olei lib. II. radicis chamæleonis nigri, aristolochiæ, gallæ omphaciti-

phacitidis, singulorum unc. I. galbani, ammoniaci thymiamatis, thuris, singulorũ sextantẽ, præparato ita ut uiridium arundinũ radicibus cõmoueas.

Archigenis ad chironia, tum in tibijs, tum in mãmis, malefica, strumas, parotidas. Adipis bubuli libras III. terebinthinæ quincuncem, mannæ septuncem, terræ Sardæ appellatæ, qua pictores utuntur quincuncem. Liquatis ad sicca adiectis ac commissis utere. *Terra Sarda*

Aliud Archigenis. Ceræ trientem, olei omphacini sexuncem, mannæ, aut thuris, diphrygis, squamæ æris, singulorum drach. IIII. Arida cum aceto trita, & ad mellis spissitudinem adacta, ad ceratum ammisceto, & diluto, linamento excepto utitor. Aliud. Ad mulierum maligna ulcera, & aliorum qui tenerum corpus habent. Ceræ tyrrhenicæ, drach. VIII. adipis taurini, terebinthinæ, plumbi usti ac loti, singulorum drach. I. utere per linamenta cum rosaceo aut myrteo diluto.

Ad cicatrices nigras. *Cap.* XLVII.

Cicatrices nigras tollit oleum impositum, in quo bryoniæ albæ ac nigræ radix sit incocta, donec fuerit exsuccata. calamintha in uino cocta. Spuma argẽti lota, cum rosaceo albo. Verũ ex impetiginibus cicatrices, itemq; alias, concolores facit adeps asininus illitus, erucæ semen tritũ, & cum felle caprino, bubulo ac ouillo illitũ addita argenti spuma. talus ouillus ustus tritus cum uino austero, ammoniacum thymiama cum felle suillo illitum. Compositа uero, spumæ argenti, mentæ, thuris, æquales partes cum melle. *Cicatrices nigræ*

Aliud. Nitri, ammoniaci thymiamatis, sulphuris uiui, myrrhæ, æquas portiones cũ aceto albo, aut uino, aut aqua tritas illinito modice, ut ne fiat exulceratio. Aliud. Cimoliæ, stercoris columbini, saponis, thuris, æquales partes cum aceto.

Smegma ad cicatrices nigras.

Cimoliæ drach. VIII. aphronitri drach. V. ueratri albi drach. V. recremen ti à myrobalano expressa reliqui drach. IIII. in balneo affricato.

De sinibus. *Caput* XLVIII.

Qvum adiacens ulceribus cutis diutius inglutinata fuerit ad subiecta corpuscula, affectionem hanc Sinum appellant. Siquidem igitur ad supernam regionem extentus fuerit sinus, facile per osculum sanies effluit, & glutinatio facilis existit. Si uero ex inferna sursum spectarit, sanies intus manens aliquid ex cohærentibus erodit, & si non prius ad effluxionem feceris aliquam sectionem, nihil efficies, neq; incarnando, neq; glutinando. At si circa artus fuerit sinus, cubitum uidelicet aut fœmur, poterit etiam sine sectione ex aduersa parte, glutinari, si decliuem figuram artus facias. Etenim si in cubito circa cubiti flexuram osculum fuerit, summam manum in altum extendens, sinum ad subeffluxionem cõuertes. Si uero in fœmore ad genu, sinus finem quis habeat, decliuem figuram facies, puluino molli poplitis subiecto, ita ut inguen humiliorem positionem quàm genu habeat. Si quidem igitur Sinus incarnatione non opus habeat, statim per fistulam aliquam in directum perforatam, & uesicam alligatam habentem, aquam mulsam aquosam ita ut bibi possit, in ipsum infundes, atq; hoc ad abstergendã saniem in sinu hærentem. Verùm ad futuram glutinationem, uinum aut uinum mulsum. Et deinde ad glutinatorium medicamentũ procedendum est. Si uero cauus sit sinus, & incarnari expetat, primum siccum ex charta medicamentum cum multo rosaceo immittito. deinde linamẽto uulso osculum obturato. postea uero Isidem, aut Macharionis, aut consimile aliquod emplastrum, cum rosaceo cerato liquidiore dilutũ similiter immittes. Vbi uero moderatè subincarnatus fuerit sinus, ex agglutinantibus medicamentis aliquod impones, ueluti si recens cruentum uulnus cures. Talia autem sunt barbara, & gemini coloris, & fulua appellata. maximè uero omniũ id quod ex oleo cicino, & metallicis, sine cera paratur fuluum Galeni appellatũ con ueniet. Verùm post medicamẽti impositionẽ, spongia noua ex uino mulso *Sinus*

aut

aut uino quàm maxime molliter circundetur. Et deligatio à fundo sinus initium sumat, & ad osculum desinat. Linteolorũ uero circundationes adstringantur quidem circa fundum sinus citra dolorem, paulatim autem laxentur usq; ad osculum, ita ut emplastrum quod forinsecus sinũ ambit, iuxta osculum sit recisum, quo sanies excerni possit, & aliud quoddam paruum emplastrum ipsi osculo impositum sit laxum, ex eodem medicamento, propter eandem effluxionem. Hoc autem sines usq; ad solutionem, quam ubi tertio quoq; die feceris, hoc ipsum auferes & alterabis, eo quod toti sinui circundatum est relicto. Signum uero dignotionis, an sinus profunditas glutinata sit, hoc tibi erit, si bene effluxit sanies, modica q; ac concocta, aut si etiam omnino non effluxit. Insuperq; si iuxta ipsum sinum neq; dolor sensilis, neq; tumor sit, sed locus totus contractus est, & siccus, & doloris exors. Si uero etiam pus probè coctum modicum in osculo uideris, adhuc magis bonam spem habebis. Si uero etiam prima aut secunda die aliqua sanies excernatur tenuis ex sinu, neq; sic de glutinatione desperato. Sæpe enim medicamẽti uis humiditatem ex subiectis partibus uehementer exprimit, qua expressa, loci moderatè sicci redditi glutinantur. Tertia uero aut quarta die ab initio, si crudus saniei humor per os appareat, sinum non glutinatum esse cognosce, & in eodem medicamento perseueres. Si uero uelut uerisimile est, propter humiditatem aliquam discedat, non absurdum uidetur etiam aliquid ex ipso medicamento alterare.

De sinibus attritis.

Sinus attriti Quum tardè sectio abscessu, aut propter medici imperitiam, aut propter affecti timiditatem, cutis sinui incumbens tenuis & attrita fuerit, & fieri nõ potest ut ipsa adimatur, post relatas infusas elotiones, glutinatorio utendũ est medicamento, compage quidem liquido, facultate uero sicco. Tale autẽ est ex chalcitide constans phœnicinum appellatum, oleo antiquo dilutum, ut neq; durum ualde sit, neq; manus inquinare desierit, & postea cum uino ueteri subactum, & circumcirca impositum, cum cõuenienti deligatione. B
Conuenit etiam ita attritæ, uelut dictum est cuti, uel præcipuè mel ad emplastri compagem coctum ac impositum. Melius autem est post impositionem ipsius linteo excepti, inspergere super ipsum, per cribrum eleuatũ, myrrham in puluerem redactam, aut aloën, aut thus, aut omnia simul. Expertus etiam sum centaurium tenue admirandum ad eundem usum medicamentum. Ab hoc proximum est symphytum, & postea iridis illyricę radix, postquam etiam erui farina. Aliquando uero etiam circa cocturam hæc melli inspergimus, ubi olla ab igne est tollenda. Præstat tamen postquàm ablata est inspergere, & deinde cõmouere donec mel tepidum fiat, atq; sic ipsum sinui imponere, & uelut dictum est deligare.

De fistula. Caput XLIX.

Fistula Fistula sinus est callosus factus, ex abscessibus plerũq; conflatus, ex translatione ab arundinum fistulis appellatus. Siquidem igitur ad os desierit, fieri non potest ut curetur absq; chirurgia, nisi temporis progressu squama aut os, sua sponte discedat. Si uero ad os non desinat, per medicamenta quę callos excindunt ac glutinant sanabitur. Callos excindunt hæc. Sphondylij radix derasa & indita, fistularum callos aufert. Veratrum nigrum inditũ in duobus aut tribus diebus callum tollit. Amurca cocta & infusa. Sori crudum aut ustum cum modico uino diluto infusum. Sori & crocomagma cũ aqua mulsa. Aut elaterium terebinthina exceptum, in collyria efformato ac indito. Aut silphij radicis succum infundito. Consumit etiam hoc. Aeruginis drach. XII. ammoniaci drach. II. aceto excipe & collyria oblonga efforma. Collyrium quo ad callos excindendos utor. Ammoniaci thymiamatis, atramenti sutorij, æruginis, misyos, chalcitidis, gummi, æquales singulorũ partes excipe aceto. Aliud ex Heliodori chirurgia. *chirurgia Heliodori* Cadmiæ, misyos, atramenti sutorij, æris usti, gummi, singulorum drach. IIII. chalcitidis crudæ drach.

dæ drach. III. excipe pueri impuberis urina, & collyria efforma. Vbi uero collyrium fistulę indidisti, forinsecus panis micas aqua imbutas imponito, alterando illas donec inflammatio sedetur, & crusta excidat.

Aliud quod in Alexandria accepi. Anchusæ radicũ, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorij, aloës, singulorum unc. I. cantharidas quinq;, aceto trita in collyria efforma. Aliud. Atramenti sutorij drach. II. chalcitidis, æruginis, singulorum drach. I. excipe gummi ac utere in collyria efformatis. Postquàm uero callus excisus fuerit, ærugine cocta cum melle purissimo octuplo repurga. sed & incarnantibus post callum excisum uti oportet.

Collyrium incarnans. Aloës, myrrhæ, ammoniaci, cineris putaminum ouorum ustorum, singulorum æquales partes aqua tritas in collyria efformato ac indito. Aliud. Myrrhæ, aloës, thuris, malicorij, singulorum æquales partes excipe aqua. Quidam felle taurino excipiunt. Incarnat etiam uuæ acerbæ succus. Noui etiam quendam qui cedriam fistulis infudit, atq; hoc admirando successu. Post incarnationẽ glutinatorio utendum est medicamento, iuxta eum modum qui de alijs finibus relatus est. Si uero angusta sit simulq; longa fistula, inquit Galenus, & nondum uideatur mihi intus in se callũ habere, sed sordem solum, prius lixiuium immisi, atq; hoc tandiu in fistula manere sinẽs, donec sordes perfectè elapsas esse speraui, postea medicamentũ imposui. erat aũt id quod ex ricinino oleo cõstans superius retuli.

De ulceribus quæ refringuntur. Cap. L.

QVædam ulcera ubi cicatricem receperint, sæpe post non ita multum tempus rursus inflammantur & refringuntur. Affecto enim osse aliquo, aliquando caro incumbens facile cicatricem recipit, & perfectè sana esse uidetur. Verum sanioso humore, paulatim ex osse in profundo corruptionem perferente, ad illam rursus influente, inflammatio & pus accedũt, quæ cicatricem refricant. Quę igitur est talium ulcerum curatio? reficcatio tanta ut os affectum discedat. Facile igitur insidentia ossa emergẽt, si papaueris sylvestris & fici folia, cum polentæ polline ac uino trita, pro cataplasmate impones. Aut hyoscyami semen, & atramentũ sutoriũ paribus portionibus trita adhibebis. peucedani quoq; radix squamas ossiũ breui disparat. *Vlcera quæ refringũtur*

De ulceribus in articulis. Cap. LI.

ARticuli ficciores sunt quàm carnosæ partes. quapropter ulcerati siccioribus opus habent medicamentis. Probe igitur Polyidæ pastillus facit, cum uino tritus ad strigmentitiam spissitudinem. itemq; alia similiter ut hic reficcantia medicamẽta. Sed & aqua marina, & muria sæpe ipsos perfusos, melius affici uidimus. utendum itaq; est ad articulos his quæ magis siccant. *Vlcera in articulis*

Quæ spicula, aculeos, & spinas extrahunt, & consimilia. Cap. LII.

ACuleos & arundines, insuperq; spicula ac spinas extrahũt Anagallides ambæ, aristolochia rotunda, ammoniacum cum melle, hyoscyami semẽ tritum inspersum. Arundinis radicem contusam, & ammixto melle linteo infartam, larga copia imponito. breui educit. *Spicula & aculeos extrahentia*

De sanguinis tum ex uena, tum ex arteria eruptione. Cap. LIII.

IN partibus ex quibus sanguis erumpit, contraria finibus figura cõducit, hæc autem est ea quæ sursum spectat. Sed neq; hæc immodica existat. Periculum est enim ne dolor oboriatur, & uas rursus sanguinẽ fundat. Nihil enim magis sanguinis eruptiones mouet, & inflammationes auget, quàm dolor. Verum in partibus sanguinem fundentibus, statim digitum ad osculum ulceris circa uasculum obde, ita ut leniter innitaris, citraq; dolorẽ premas. Nam & sanguinem simul cohibebis, & grumum in uulnere congelabis. Quin & an multum in profundo situm sit uas, unde sanguis erumpit, diligentius considerare oportet, & positionem ipsius ac magnitudinem, & an uena sit aut arteria. postea uero siquidem paruum est uas, aliquo sanguinem sistente utendũ est. Optima ex his sunt obstruendi ui prædita, quæ compo- *Sanguinis eruptio ex uena & arteria* *Doloris uit.*

nuntur ex resina fricta, & farinæ triticeæ polline, & gypso, & alijs eius modi, cum oui candido subactis, & cum pilis leporinis impositis. Si uero magnum uas est, hamo ipsum distendere conare, & moderate obtorque. Suppresso autem sanguine, si quidē uena fuerit, citra laqueū, ijsdē medicamentis sanguinē sistere conare. Si uero arteria, ex duob. altero adhibito, aut laqueo circundato, aut toto uase dissecto, sanguinem continebis. Laqueū uero aliquando etiam magnis uenis circundare cogimur: quemadmodum etiam ipsas dissecare aliquando totas, per transuersum uidelicet. Verum ad hanc necessitatē deuenimus circa uenas, quæ erectæ ex magna profunditate sursum feruntur, & maxime per angustiam aliquam, aut principales partes. Sic enim utraqꝫ pars utrinqꝫ reuellitur, & uulnus ab incumbentibus corporibus occultatur ac tegitur. Tutius autem est utrunqꝫ facere, & laqueum radici uasis circundare, & inde iam secare. His autem factis, quàm citissime incarnare uulnus, prius quàm decidat laqueus de uase. Si enim non cito incarnetur, sed locus alicubi uacuus comperiatur, uasis dilatatio, quam aneurysma uocant, contingit. Cognosces autem an uena sit, aut arteria, quæ sanguinem fundit, ex eo quòd arteriæ sanguis flauior est ac tenuior, & pulsatorio modo euacuatur. Venæ uero sanguis nigrior est, & crassior, & sine pulsu prodit. Optimum igitur ex omnibus incarnantibus medicamentis, quæ sanè nos nouimus, hoc est, quo etiam ad cerebri membranarum sanguinis eruptiones tutissime uti possumus, & ad colli uulnera usqꝫ ad iugulares uenas inflicta: nam & harum sanguinem cohibet citra laqueum: recipit autē hæc. thuris pinguissimi partem I. aloës in mollioribus corporibus partem dimidiam, in durioribus tantundem: & pro thure, mannæ tantundem. Excipe oui candido ita subacta ut mellis spissitudinē habeant, & deinde cum pilis leporinis quàm mollissimis, uasi ac toti ulceri plurimū impone, & extrinsecus linteo deliga, ita ut primas quatuor aut quinqꝫ lintei obuolutiones super ipsum uas, unde sanguis profluit, facias, & hinc ad radicem ipsius procedas. Deinde solutione per tertium diem facta, si medicamentum tuto adhuc adhæreat, aliud rursus circundabis, & uelut insuper humectans rursus deligabis. Si uero sua sponte respuatur linamentum, radice uasis perdigitum leniter compressa, quo nihil influat, hoc quidem placidè tolles, alterum uero appones, atqꝫ sic curabis donec uas fuerit incarnatum, ita ut figura sursum spectans semper citra molestiā seruetur. At uero quæ crustas inducunt, nudiorem partem efficiunt, quàm pro natura habebat, crusta dilapsa, & plerisqꝫ sanguinis eruptio quæ sisti non potuit, ad crustarum dilapsionem consequuta est. Vtendum tamen etiam his, ubi necessitas magna cogit. Maxima autem necessitas est uti crustificis medicamētis, aut cauterijs ignitis, quum ex putredinosa erosione sanguinis eruptio contingit. Et sanè in talibus affectionibus, ubi quicquid putredinosum est resecuerimus, tutius est aut urere ipsam ueluti radicē, aut crustificis medicamentis uti. Hoc autem maxime in pudendis ac sede fieri solet. Scopus autem incrustam inducentibus sit caliditas cum adstrictione, uelut in misy, chalcitide, atramēto sutorio. Quæ uero ex calce uiua fiunt, uehementiora quidem sunt, sed quia calx non adstringit, crustæ ex ipsis inductæ citius decidunt: melius autem est ipsas manere. Contingit enim ut caro ad fundum ipsarū succrescat, & uelut operculum uasis fiat. Cæterùm in his unde sic sanguis erumpit, ista tis satiua inspersa probe supprimit, aut gallæ ustæ. Oportet autē ipsas igne candefactas, aceto aut uino extinguere. In summa, sanguinis eruptionem sistunt, simplicia quidem, aloē, thus, manna, samia terra aster dicta, ferrugo, lanarum ustarum cinis tenuissime tritus, stercus asininum ac equinum, bitumen modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus sicca, alumen omne, erudum & ustum, resina torrefacta, uitis cortex, aut folia sicca, pilulatū platani lanugo, maxime ubi crustam abiecerint. Priuatim uero sanguinis narium eruptionem sistit, iunci acuti semen, urticæ foliorum succus, chalcitis,

Sanguinem sistentia

Arteriarū & uenarum dissectio

Aneurysma

Incarnans medicamentum

Crustas inducentia

Sanguinem sistentia simplicia

Nariū sanguinis eruptionē sistentia

A citis, anthyllis usta, pili leporis, ferculæ medium ustum cum aceto, stercus asininum siccū aut humidum, porri succus cum thure ellychnio exceptus. Composita uero medicamenta omnis sanguinis eruptionis sunt & hæc. Spongiam nouam liquida pice imbutam, & bitumine oblitam, in noua olla exurito, & ad cineris partes II. plumbi partem I. & stibij partem I. ammi sceto. Aliud. Mannæ thuris, sulphuris uiui, æquales singulorum partes inspergito. Aliud. Chalcitidis drach. VIII. thuris aut mannæ eius drach. XVI. resinæ frictæ drach. VIII. gypsi usti drach. VIII. Aliud crustā inducens & sanguinē sistens. Chalcitidis, æris usti, atramēti sutorij, misyos tosti, singulorum æquales partes. Sed & Rhodium appellatū medicamentum, & flauum dictum, ex eorum numero sunt quæ probe sanguinē sistunt.

De neruis sauciatis. Cap. LIIII.

Nerui sauciati aut puncti

NErui sauciati aut puncti inflammationem ac dolorem excellentem habent, propter sensus subtilitatem. Quare etiam febres & conuulsiones his accedunt. Quibusdam etiam delyrium, propter neruorum cum cerebro cohærentiā. Quandoq; uero etiam circa alios locos sauciatæ parti uicinos, inflammationes ac abscessus fieri solent, ex ipso neruo sauciato, propter ipsius cōtinuitatem. Oportet igitur cutis uulnus inglutinatum seruare, quo per ipsum sanies effluant. At in punctionibus si cæcæ uideantur, etiam duabus dissectionibus se mutuo secantibus insuper concidere oportet. Verum in adhibendis auxilijs, si humoribus omnibus ex æquo redundarit corpus, & inflammatio magna sit, primum à uenæ sectione incipiendum est. Si uero uitiati fuerint in corpore humores, etiam purgatione utendum est. Ad ipsum autem uulnus medicamenta adhibeantur dolorem mitigantia, & effluxionem aperientia, præsertim si non insuper concisio facta sit. proinde aqua calida, quæ alijs inflammationibus conuenientissima est, his inimica existit, & præstat oleo tenui perfundere, quod nullam adstringendi uim habeat, & ad sensum calidum sit. Neq; enim frigidum, neq; tepidum ualde, si

Aqua calida neruis sauciatis inimica

B nenoxa adhibetur. Ex medicamentis autem cōmoda est resina terebinthina, per se in pueris, mulieribus, & tenera carne preditis, cum euphorbio autem emollita, in his qui duram carnem habent. Et si quandoq; durior sit resina, cum aliquo oleo tenuiore. Cataplasmatis uero in inflammatis ac putrescentibus neruis uti quis poterit, farina ordeacea, aut fabacea, aut erui, in lixiuio cum aceto mulso cocta. Verùm citra cocturam, ad punctiones etiam cerato huiusmodi quis utatur. Ceræ quadrantem, euphorbij unc. I. aut stercoris columbini, in durioribus corporibus, olei sextantē. Quandoq; etiam terebinthinæ unc. I. Quòd si emplastro simile medicamentum facete uoles, ad euphorbij unc. I. ceræ, & resinæ frictæ, & olei, & picis pinguis, singulorum sexuncem adijcies. Si uero pro resina, propolim pinguissimam addes, melius efficies. Quin & hoc ad punctos neruos cōmodum est medicamentum, Idem etiā ad rabiosi canis morsum facit. Aceti sextar. I. picis pinguis lib. I. opopanacis quadrantem. Opopanaca aceto dilutum amplius contetito, & ammixta pice coquito. Hoc medicamentum punctis neruis commodum est, non permittens puncturæ osculum conniuere, quemadmodū neq; in his qui à rabido cane morsi sunt, ulcus ad cicatricem peruenire. Verùm ad sola dura corpora facit. Si uero ad pueros punctos aut tenera carne præditos eo uti uoles, per aliquod discussoria ui præditū liquate ipsum potes, amaracinū uidelicet, aut opobalsamum, aut oleum uetus. Conuenit etiam regium medicamentū, quod recipit nitrum, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulphur uiuum, aut columbæ syluestris stercus, aut opopanaca, aut sagapenum, aut succum cyrenaicum, aut castorium. Ad libram autem medicamēti, uncia una alicuius ex relatis medicamētis inijcienda est. probe facit ad neruos sauciatos, & maxime punctos. Possit autem quis ruri degens in reliquorum inopia, propolim recentem ac pinguem uulneri indete. Aut fetmentum maxime uetus solum, & ptopoli ammixta, aut cum ti-

thymalli succo. Cæterùm cataplasmatis ex aceto mulso, aut lixiuio, cum farina fabarum, aut erui, aut ciceris, aut lupinorum amarorum, aut ordei, aut polentæ polline, non solum in inflammatis, sed etiam ab initio statim utendum est. At laxantia cataplasmata, in sauciatis neruis semper reprobare oportet. Si uero non punctus sit neruus, sed manifesta sectione uulneratus, præposita etiam cute dissecta, ut nudus appareat neruus, & rectus nō transuersus dissectus, relatis ex euphorbio, & ita acribus, nullis uteris. Quum enim nudus sit neruus, uim illorum uehementē non feret. Calcem igitur assumes sæpe lotam æstatis tempore, uberiore oleo subactam. Bonū est & quod ex pompholyge paratur, & quod ex melle, rosaceo uberiore eliquatū. Oportet autem nullum ex his uulnus contingere, subtili enim sensu præditus est neruus, & temperamento frigidus, & principalissimæ parti cohærens. Imò neq; oleo perfundere tale ulcus oportet. Sordes enim inde contrahit. Detergere igitur solum saniē satis est per molles lanas specillo obuolutas. Quòd si ex sententia omnia procedant, periculo uacat passo madefacere. In fortioribus autem etiam polyidæ pastillo, cum sapa calida, in linamēto uti. Postquàm uero intectus est denudatus neruus, linamenta extrinsecus circundare oportet aliquo ad angusta uulnera faciēte, uelut est id quod ex euphorbio paratur, aut quod ex stercore columbino, ita ut etiam de sanis partibus multum appræhendamus. Si uero per transuersum uulnus factum est, periculum conuulsionis maius est, curatio uero etiam hic similis, præterq; quòd dum recens adhuc est uulnus, quidam suturis usi sunt, & aliquo glutinatorio medicamento. Verùm suturas non ualde in superficie facere oportet, ut ne profunditas inglutinata permaneat, & rursus non ita profundas, ut iterum ab acu neruus pungatur. Porrò in summa id nosse operæpretium est, quòd punctiones curans medicamentum, si calidius est, nerui dissectionem curare non potest, ut qui nō sustineat ipsorum mordacitatem ac ardorem. Neq; uero id quod dissectiones curat, punctionibus conuenit. Nam facultas ipsius ad profunditatem non penetrat, quum cutis dissectio sit angusta. Victus autem assumatur tenuior, & stratum molle, & olei calidi perfusione utendum est ad alas, & caput, ac collum. Si uero uulnus in crure sit, circa inguina, ac pectinem, & eius regionis locos, oleum adhibebimus. A balneo in totum usq; ad inflammationum declinationem abstinendum est, quum nullatenus ipsis aquæ cōueniat, uelut diximus, contactus. Quando quidem uero quidam propter consuetudinem, abstinere à balneo non possunt, si uulnerata pars manus sit, conandum est quantū fieri potest, ut ea nō rigetur calida aqua, & minus adhuc frigida. Si uero in pede sit uulnus, quia fieri non potest ut non humectetur, ubi lauare uolent, super sauciatam partem emplastro aliquo imposito meatus obturante, extrinsecus rursus super ipsum iniįce linteola plura multiplicata oleo madefacta, & rursus ligamentum ex linteo forinsecus circundabis, & postea rursus in ipso balneo, oleū ligamento superfundito, ubi neruis sauciatus soliū inscendere uolet. postq; uero lauit, omnia incumbētia reijcito, & relato totius curationis ductu utitor. Quòd si contusio sola nerui facta sit, si quidem cum confusa cute, etiam ulceratio fiat, cataplasma ex fabacea farina & aceto mulso commodum est. Adįcies autem aliquando etiam erui farinam & iridem. Si uero dolor contusioni adest, picem liquidam ammisceto. Si uero citra contusionem cutis fiat, magis discussorio oleo calido assiduè perfundito, anethino uidelicet, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino. At si totus neruus dissectus est, periculum quidem nullum sequetur, pars autem mutila fit. Curatio uero similis uelut ad alia ulcera assumetur. Atq; hæc quidem per simpliciora auxilia, in neruis sauciatis medela, sufficiens est ad totam curationem. Quidam uero etiam multipliciter compositis medicamentis ad ipsos uti solent, qualia sunt, id quod ex metallicis paratur, & barbara appellata emplastra, & cissinum, & quod ex senecione fit, & melanchlorum, & Indicum, & harmonia, & Athe-

Neruus nudus

Balneum neruis sauciatis noxium

Neruus contusus

Neruus totus dissectus

& Athena, quorum & compositiones, & utendi modum, in septimo libro reperies. Quandoquidem uero aliqui diuites preciosis medicamētis ad sauciatos neruos uti expetunt, Galenus ad punctiones quidem neruorum hęc descripsit. Cinamomi unc.I. dictamni unc.I. mari unc.I. amaraci drach.II. ceræ bessem, opobalsami dextantem, terebinthinæ unc.I. Aliud. Succi cyrenaici unc.I. ceræ quadrantem, opobalsami unc.XII. Verū ad denudatos neruos hoc. Ceræ ungentariæ quadrantē, ungenti spicati, aut foliati, aut nardini unc.XII. pompholygis lotæ unc.I. spicæ nardi unc.I. amomi unc.I. folij unc.I. Atq; hæc supra spem præstantia esse Galenus dixit.

Diuitum ratio habenda

Cera ungentaria

De articulorum distortione. Caput LV.

ARticulorum distortiones, ancylas & ancyloses appellare solent, hoc est articulorum cōtractiones, ob impactos humores, aut neruorū aliquam distentionem obortas. In quibus molliendi ac laxandi facultate prædita requiruntur. In cōmuni igitur ea quæ ad induratas in scirrhum partes, & adhuc magis ea quæ ad resolutas relata sunt, his cōpetunt. Priuatim uero perfusio ex aqua & oleo, in quibus cocta sint, lini semen, fœnum græcū, althęa, laurus, cucumeris syluestris radix. Et ipsum adeo oleum Sicyonium. Post perfusionem autem adhibeantur his primum acopa simpliciora, uelut est id quod ex populo nigra paratur, & quod ex abiete. Bromium item, & Basilio inscriptum, & pyxis appellatum. Postea etiam Aristophaneum, & Azanitæ inscriptum. fortissima uero sunt, & quod Lysiponium, & quod Varium appellatur. Ex emplastris autem Amythaoni inscriptum & Anicetum appellatum. Optimum uero hoc est. Bdellij, adipis uitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, singulorum drach.XVI. opopanacis, galbani, canchryos, styracis, thuris, singulorum drach.VIII. piperis grana CLX. ceræ lib.S. resinæ terebinthinæ lib.S. olei irini fecis quod satis est, uini quod sufficit. Contunditur hoc medicamentum. Est & Acopon bonum, irino aut cyprino, aut laurino dilutum. Medium uero inter acopa & emplastra locū obtinet, medicamentum è perna multæ mixturæ. Acoporum autem usus per mollem ac perseuerantem fiat affrictum, unà cum hoc ut etiam affecti articuli flexionem ac extensionem experiaris.

Articuli distorti

Ancylæ

Ancylosés

Acoporum usus

De laxatis articulis. Cap. LVI.

LAxantur articuli sæpe, & in diuturnis febrilibus morbis, & in colicis, & resolutis, calidiore maxime ac humidiore intemperie ipsos occupante. Atq; hinc motus impeditur. In quibus acaciæ succus aqua dilutus ac affusus, aut rubi, aut myrti, aut lentisci, aut ulmi radicum corticis decoctum conuenit. Aut malicorium in cataplasmate adhibitum, aut myrti folia ceratomyrteo excepta imposita. Corroboratione enim opus habent nerui colligantes, per adstringentem ac resiccantem facultatem. Talia igitur medicamenta articulis imponenda sunt, uelut est id quod ex salicibus paratur, & oxetum appellatum, & phœnicinum, quod uinum adstringens, aut acetū insuper assumpsit. Plerię; uero præ frigiditate talem impotentiam fieri putantes, atq; ita calidioribus auxilijs usi, maiorem noxam induxerunt.

Articuli laxati

De lumbricis. Caput LVII.

TRes sunt in uniuersum lumbricorum species. una eius qui rotundus est crassitudine. altera lati. Tertia eius quem Ascarida appellant. Omnibus autem origo est ex cruda ac crassa pituitosa materia, & putrefactioni apta, qualis ferè congregari solet in pueris, & alijs crapulosis: sed non ex calida & acri, aut atrabiliaria materia. Hæ enim quum etiam nutrimenti naturam transgressæ sint, ad lumbricorum generationem ineptæ existunt. Imò uice uersa etiam corrumpendi ipsos uim habent biliosæ maxime superfluitates. Si uero aliquādo unà cum lumbricis excreta fuerit flaua bilis deorsum, aut per uomitus, illos quidem in intestinis esse scito, biliosum autem humorē, aut circa os uentris, aut in alia quadam parte constitisse. Vniuscuiusq; igitur differentiæ ipsorum, & speciem, & ortum, & locum, & dignotionem dicemus,

Lumbricorum species tres

dicemus, itemq; curationem, à rotundo initio accepto.

De lumbricis rotundis.

Lumbrici rotundi Lumbrici igitur rotūdi speciem omnibus notam habent, eo quod etiam hi magis quàm alij redundant. Consistunt autem maxime circa tenuia intestina, appropinquantes quoq; uentri, ut ea de causa sæpe per os efferantur. Quibusdam etiam per nares excreti sunt. Abundant autem magis quàm alij in infantibus, & utplurimum cum febre. Verùm circa principia febrium orientes, ex subiecta corruptione substantiam habent. Circa uigores autē, ex morbi malignitate, circa declinationes uero, ex mutatione uniuersorū in melius. nam Hippocrates ait, Bonum est etiam lumbricos rotundos pertransire, morbo ad iudicationem tendente. Hi uero etiam citius perimūtur. Sequitur in his qui lumbricos rotundos habent, intestinorū ac uentris morsus, & tusses paruæ, irritantes, siccæ. In quibusdam etiam singultus, & somni cum palpitationibus, & surrectionibus præter rationem. Quidam etiam cum clamore exurgunt: & rursus in somnum delabuntur. Pulsus inæquales sunt, & febres augescunt inordinatè inuadentes, cum extremarum partium petrifictione, & ter, aliquando etiam quater in die aut nocte, citra rationem, significationem accessionis præbent. Pueris autem manducatio, cum exerta frustra lingua, & dentium stridor contingit, & oculos claudunt, & tacere cupiunt, & excitantibus indignantur, & oculi subcruenti apparent, & malæ rubicundæ fiunt, & rursus liuescunt. Verùm hæc ad modicum tempus, & ex interuallis fiunt. Quibusdam uero ad stomachū accurrentes nausearum ac morsuum causæ fiunt, & ægroti cibum non appetunt, ad sumendum uero cibum coacti, nauseantes uix deglutiunt, aut etiam ingestum reuomunt. Multis etiam uenter defertur cum comestorū corruptione, & instar tympani inflatur. Reliquum uero corpus præter rationē eliquatur, quū neq; fames, neq; euacuatio immodica facta sit. Non tamen in omnibus omnia relata signa quærere oportet, sed quædam iuxta id quod exuperat, aliquando etiam plurima. Hæc autem contingunt, dum animalia circa intestina obuoluūtur ac mordent, & dum febrilis caliditas uapores prauos ad cerebrum affert, ex collecta in uentre putredinosa humiditate. In quibus alicubi ambobus similiter prospicere oportet, febri, & lumbricis: alicubi modica febris ratione habita, lumbricos strenuè è corpore expellere oportet. Multi enim neglecti ab ipsis corrosi sunt, & conuulsi perierūt. Alij seuidisse affirmant ipsos per inguina ægri egressos. Expelles autem ipsos prius occisos. occides autem per amarorum maxime auxiliorum usum. Quum igitur communis est febris & lumbricorum curatio, auxilia simpliciora conueniunt. Præbibendum itaq; ipsis dandum est chamæmeli & myxariorū decoctum: aut etiam ipsa myxaria cocta edenda danda. dandus etiam seridis succus, aut coriandri semen cum aqua calida tritum, aut cum posca. Aut auriculæ muris herbæ decoctum. Aut cornu ceruini ramentum. Aut rubricæ sinopica leuissime trita. Aut olei crudi amari cochlearia duo paulatim absorbeant. Nam amaritudine sua lumbricos occidit, lubricitate uero ipsos detrahens unà cum stercore egerit. Quòd si inflammatio ac distentio uiscerū sit, cataplasmate utendum est ex semine lini, & farina lupini, & absinthio, ac bryoniæ radice, cum aceto mulso. Aut etiam perfusione ex oleo chamæmelino, uino, absinthij semine, & aloë, circa præcordia adhibita. Si uero febres non uehementer exurant, menta ad myxaria ammisceatur ac exhibeatur. At ubi febris desijt, aut non est, etiam efficaciora, uelut est decoctum seriphi, aut calaminthæ, aut filicis. Aut cardamomi semen. Aut radicis mali punicæ acidæ decoctum ad tertias redactum. Aut cumini tosti, & nitri fului, singulorum scrup. III. Aut santonicum, aut abrotonum, aut ambo simul, cum melle in catapotia redacta. Aut lupinorum amarorum scrup. III. Aut brassicæ, aut erucæ semen tritum. Aut absinthium, quod etiam solum sæpe satis fuit. Dandi etiam aloës lotæ scrupuli III. Atq; hoc inter laudatissima habetur.

Mors ex lumbricis per conuulsionem

Myxaria

habetur, fortioribus etiam illota datur. Quandoquidem, uero pueri aloën non admittunt, supinis ipsis detentis, & ore per cochlearium disparato, per clysterem aliquem fistulam ualidam alligatam habētem, inuitis ipsis aloën quàm penitissime transmissam iniicimus. Atque hæc miranda methodus est in pueris ægrè admittentibus: in quibus etiam alimenta sorbilia sæpe hoc modo immisimus, ubi alioqui illa non appetentes auersantur. Sed & Cyphi, & Masuaphium rectè dari possunt, & cornu ceruinum ustum cum pipere, ex melle aut aceto mulso. Sed & reliqua ut ex aceto mulso ipsis dētur conandum est. præstat autem si scilliticum fuerit acetum, & maxime in perfectioribus. Aut sinapi cum oleo & aceto. Qui uero cū alui fluxione à lumbricis infestantur, eis plantaginis succus præbibendus dandus est, aut ipsa plantago sicca. Ex æquo enim ad utrunque efficax est, tum fluxionē, tum lumbricos. cataplasma uero his imponatur ex cruda ordeacea farina, filice, absinthio, farina lupini, santonico, & abrotono. Quin & malicorium, & acaciam, & gallam, aut balaustium ammiscere conuenit. Quandoquidem uero quidam amaras potiones auersantur, ex iam relatis danda sunt quæ non palàm amara existunt. Danda præterea etiam chamæpitys, marrubium, helenium, baccę lauri, casia, thymus, pulegium, carpesia, cyperus, polypodiū, iris, cnicus, erythrodanum, spina Aegyptia cum pipere pari, sex scrupulorum pondere, in decocto mentæ, aut mori radicis succo, aut decocto petroselini, ac reliquorum odoratorum seminum. Forinsecus autem utendum est aloē, cum melino oleo & uino. Hoc etiam appetentiam excitat, cuius magna cura habenda est. Sæpe uero ammiscendum est ad aloën absinthiū, aut felle taurino implendus umbilicus, cum aliquo ex relatis amaris. Aut oleū ex rododaphne frequenter illinendū. Aut cedria tum sola imponenda, tum addito cerato, super totum uentrem. Aut pix arida trita inspergenda. Aut menta, aut nigella cum rosaceo illinenda, aut etiam seriphi decoctū his ammiscendum. Aut mali persicæ folia contrita imponimus. Vtendum etiam ceruina medulla ungenti modo, in umbilico, pectine ac lumbis. Sed & ceratum hoc adhibebimus si opus fuerit. Aloës, absinthij, farinæ lupini, seriphi, melantij, singulorum scrup. VI. ceræ unc. I S. olei chamæmelini quod satis est. Arida cum bubulo felle terito. Sæpe uero ipsis per sedem infundenda est aqua mulsa, quo ad dulcedinem mellis, lumbrici deorsum prolecten tur. Si autem putrefacti in profundo, non excernantur, sed magis euaporationes efficiant, subeducere ipsos oportet, aut aloes, aut amari ex ipsa medicamenti potione, quandoquidem etiam aliàs non inutilis est ipsis moderata per inferna euacuatio.

Aloës usus mirandus

De lumbrico lato.

Lumbricus latus transmutatio, ut ita dicam, est membranæ intrinsecus intestinis agnatæ, in corpus quoddam animatum, atque hic excernitur sæpe totus, ita ut incredibilem magnitudinem aspicientibus exhibeat, aut etiam per partes secedit, ita tamen ut exolutus, non amplius generetur. Abundat autem quandoque etiam in non febrientibus. Sed & in febrientibus nascitur in morbis longis, mordacitatem stomachi assiduam inducens, & appetentiam ciborum incontinentem. Nam id quod animatum factum est in intestinis, adiacens alimentum abripit, ut alio statim opus sit, & si id non contingat, mordentur intestina. Consequitur in ipsis, gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate. Verū signum minime omnium mendax est, quòd unà cum excrementis quædam cucurbitæ semini similia excernuntur. Cæterum curatio superiori consona est. Conueniunt enim præpotationes ex acribus, & allij esus, & filicis aut centaurij decoctum potum, & per clysterē infusum. Itemque calaminthæ, aut dictamni, aut pulegij decoctum. Infundatur etiam ipsis muria. præbibant etiam hoc, quod neque his qui ab alijs lumbricis infestantur inutile est, præsertim si febre careant. Nitri rubri, piperis, cardamomi, singulorum æquales partes. Dantur ex hoc scrupuli III. cum

Lumbricus latus

uino aut aqua calida. Aliud eclegma. Piperis, baccarum lauri purari, cumini Aethiopici, mastiches, singulorum pares portiones, mellis quod satis est. Datur cochlearij mensura, mane & ad noctem dormituro. Si uero efficacius ipsum facere uoles, etiam nitri rubri tantundem addito. Aliud. Helenij, ammoniaci thymiamatis, piperis, in alio exemplari, filicis, singulorũ drach. V. cum aceto mulso calido. Et interposito tempore, euphorbij drach. I. aut duas perfectæ ætatis hominibus bibendas præbe. Aliud. Filicis acetabulum, nitri drach. II. dato in aquæ hemina præeuacuato. Melius autem efficitur, si parum scammoniæ additum fuerit. Aliud. Corticis taxdicum mali punicæ summa parte decorticati drach. IIII. piperis drac. IIII. cardamomi drach. VI. marrubij drach. II. Ex melle præbeto à prægresso allij esu. Verùm ad perfectam affectionis depulsionem, etiam theriacen exhibebis, uehementi febre non prohibente.

De Ascaridibus.

Ascarides Quin & ascarides, ueluti iam antea diximus, species lumbricorum sunt, uermibus similes, circa intestini recti extremas partes, & musculi adstrictorij partes primas consistentes, & horum locorum pruritum uehementẽ inducentes. Generant hanc speciem, uitiosa alimenta, frigiditas, & ciborum corruptio. Euacuare itaq; ipsas oportet, in infantibus per glandulas subditas, ex melle, modico sale, aut nitro. In perfectioribus, muria acri, aut centaurij decocto cũ nitro, & melle. Aut decocto colocynthidis, aut absinthij, aut chamæleonis, aut anchusæ, aut cnici, aut hyssopi, aut pulegij, aut calaminthæ, aut lupinorum. Post infusa per clysteres, rectum intestinum sublinatur ex simplicibus, acacia, aut hypocisthide cum nitro, aut rhoë syriaco cum alumine liquido. In his qui adstricti sunt, lemnia terra sphragide appellata cum uino. Ex compositis, pastillo Andronis, & similibus. Sed & cedria ipsis infundatur per clysterem multipliciter perforatum, quales sunt uteri fusorij appellati. Aut carne salsa quæ ad hoc apta sit, indita, deligatione utimur, quamdiu id sustinere possint, ita ut ea frequenter alteretur. In commu-

Ichneumonis pili ni uero omnes à uermibus infestatos iuuant pili ichneumonis suffiti. Alimenta ipsis sint boni succi, & quæ facile distribui possunt, & neq; efficientem lumbricorum causam augent, neq; uires imminui permittunt, quarum gratia etiam uinum dabimus aquosum. Et tum ea de causa frequẽtius ipsos nutriemus, tum ut ne alimento carentes lumbrici, morsus inducant. Tempus autem alimenti dandi tum maxime est, quum aliquanto adhuc lumbrici sunt habitiores. Si uero etiam fluxio uentris affuerit, nosse oportet magis augeri lumbricos, eo quòd alimenta non distribuuntur. Et sorbiles cibos ipsis exhibere oportet, aliquibus etiam adstringẽtibus ammixtis, uelut sunt pira, mala, mala punica præsertim acida. Forinsecus autem ad uentrẽ utendum est auxilijs adstringentibus, uelut suprà dictum est.

De dracunculis. *Caput LVIII.*

Dracunculi IN India & regionibus supra Aegyptũ dracunculi generantur, uelut lumbricis similia animalcula quædam, in musculosis partibus, brachijs uidelicet, fœmoribus, tibijs. In pueris uero etiam in lateribus sub cute consistunt, & manifestè mouentur. Deinde temporis progressu diuturniore, iuxta dracunculi aliquam extremitatem, locus suppuratur, & aperta cute, principiũ dracunculi foras procedit. Verum dum attrahitur, dolores inducit, & præsertim ubi abruptus fuerit. Quapropter aliqui plumbeã molem ex dracunculo suspendendam esse dicunt, ut ne aceruatim, sed particulatim ex plumbi mole delapsio ipsius fiat. Alij hos damnantes, eo quòd nihilo minus ex pondere plumbi dracunculus abrumpatur, & uehemẽtes dolores inducat, iubent partem demittere in aquam calidam, quo dracunculus ex caloris fomento foras procedat, atq; ita digitis ipsum particulatim extrahere. Cæ-

Nerui concretionẽ esse dracunculum terùm Soranus neq; omnino animal, sed nerui alicuius concretionem, dracunculum esse putat, qui opinionem solum inducat, quòd moueatur. Siue autem

A autem hoc sit, siue prius illud, & Sorano, & Leonidæ, & alijs uisum est, affusione calidæ & cataplasmatis cōcoctorijs in his utendum esse, quæ ex aqua mulsa, & farina triticea, aut ordeacea parentur. Sed & emplastri eiusdem facultatis usum quandoq; probant. Commodum autem fuerit & id quod ex baccis lauri, & quod ex melle constat. Nam ex horum usu, dracunculus, siue corpusculum illud contentū mortificatur, & excidit. Suppuratione uero cōringenre, si nō exciderit, dissecetur cutis, & denudatū id quod cōtinet, auferatur, & linamēta indātur, & deinceps suppuratoria curatio adhibeat.

CAPITA QVINTI LIBRI.

In hoc quinto totius Operis libro habetur tractatio de ferarum uenenatarum morsibus, & de plagis earum quæ uenenum eiaculantur, & de auxiliaribus aduersus uenena medicamentis.

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER V. IANO CORNARIO *Medico Physico interprete.*

Quae praeseruent in communi ab omnibus uenenum eiaculantibus. Caput I.

DE uenenum eiaculantibus animantibus dicturi, ab his quae in communi omnibus talibus commodant initium sumemus, ea quae praeseruant prius tractaturi. Si igitur quis in locis eiusmodi feris refertis, ex aliqua necessitate dormire cogatur, in quibus maxime salamādrę, aut phalangia, aut reptilia quędam abundant, horum quidē subterraneas latebras, allio cum aqua trito, aut aliqua ex referendis herbis, obturare conuenit. Suffire uero cornua ceruina, ungulas caprinas, aut pilos, gagaten lapidem, bitumen, bdellium, galbanū, cupressi aut cedri ramenta, melanthium, peucedanum, uiticis folia, calaminthen, sagapenum, castorium, cachryos radicem, conyzam, aut aliquid ex reliquis graueolentibus. *Culices fugantia* Culices uero priuatim fugant suffitu, atramenti sutorij, melanthij syluestris seminis, cumini, singulorum aequales partes cum stercore bubulo. Ad hęc etiam ignem frequentius accendere conuenit. Nam ferae splendorem plerunque fugiunt. Stratum substernendum est ex asphodelis, calamintha, uitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. Si uero fieri non possit, ut toto quis strato huiusmodi utatur, strato saltem haec circumcirca indantur. Animaduersionem etiam habere oportet in his quę coquuntur, & in aquis, & uasis uinarijs, & diligenter obturando. Nec uero focos sub quibusdam arboribus facere oportet, praesertim picea & pinu. In his enim salamandrae & erucae letales abundant, quae prae ignis calore calescentes, obsonijs incidunt, aut etiam alijs uasis, si non fuerint contecta. Qui uero securiores esse expetūt, hi cerato liquidiore illinantur, ex cera, rosaceo, galbano modico, & cornu ceruini ramento modico, aut etiam cumino Aethiopico. *Apes & uespae ne feriant* Priuatim uero ut ne quis ab apibus & uespis feriatur, prohibent maluae folia cum oleo trita illita.

Curatio communis omnium ab aliquo uenenum eiaculante ictorum aut morsorum. Caput II.

SI contingat ut aliquis ictus sit aut commorsus ab aliquo uenenum eiaculante, statim exuctione utendum est. Oportet autem eum qui exucturus est non esse ieiunum, sed uino os colluisse, & oleum in ipso continere. Deinde si pars admittit, cucurbitulam commorsis affigere, cum multa flamma scarificatione facta, itemque uicinis locis. Reuellitur enim unà cum sanguinis & flatus attractione, etiam ipsum uenenum. Adurere quoque oportet & crustis obducere ulcerata. *Praesectio partium extremarum* Sed & extremarum partium praesectiones adhibere commodum fuerit, si animal quod momordit letale fuerit, uelut est aspis, cerastes, uipera, & similia: quemadmodum sanè narrat Galenus, uinitorem quendam à uipera commorsum, quum feram illam cognouisset, statim digitum commorsum falce sibi amputasse, & penitus à periculo liberatum esse. Si uero uenenum prius per corpus distribui contigerit, statim uenae se-

A næ sectione utendum est, & maxime si ictus humoribus repletus tibi uidetur. Dandum autem est cum cibis edendum piper, aut allium. Vinum bibendum est forte, ut ex eo recentibus uaporibus & familiari caliditate, corporis miscella repleatur. Postea uero cataplasmata adhibeantur, quæ morsum calefacere ac lancinare possunt, uelut est brassicæ aut fici cinis, aceto ammixto, aut lixiuio, aut garo. Item cepę cum polenta aut pane, & porrum cum sale. Aut pix liquida calida cum sale, aut cedria, aut caprinum stercus. Conuenit ipsis etiam perfusio ex aceto calido, in quo cocta est calaminthà: aut ex aceto & aqua marina, aut ex aceto & muria. Imponendæ sunt locis gallinæ, & magis galli, aut alia animalia resecta calentia. nam & uenenum transsumunt, & dolores mitigant. Sed & emplastris utendum est ex sale, & eo quod ex canchry & adarce constat, & in summa his quæ acriorem facultatem habent. In communi uero omnibus à quocunque tandem uenenū eiaculante commorsis aut ictis, præterquàm si omninò non sunt læsæ partes in profundo, in potu detur feris, aut erica, aut astragalitis cum aceto. Aut bitumen, aut paliurus eodem modo. Aut paliuri decoctum. Aut mustelæ assiccatæ drach. II. cum uino. Hoc celebre est. Aut testudinis marinę sanguis. Aut castorij drac. I. cum uino diluto. Aut libanotidis drach. I. Aut sicyonię radix. Aut porri succus. Aut chamæpitys, aut smyrnium, aut cinamomum, aut aristolochia, aut uiticis semen, aut cupressi pilulæ, aut seseli, aut piper, aut trifolij semen, aut baccæ lauri, aut cancri fluuiatiles tosti aut cocti. Vtere etiam composita huiusmodi theriaca.

Theriace ad uenenum eiaculantia, & uenena, à uiperis morsos, & scorpio ictos.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drach. IIII. aristolochiæ drach. V. thuris, rutæ syluestris, singulorum drach. III. farinæ erui drach. II. cum uino pastillos formato, & obolos III.
B cum uino dato. Quin & purgatio omnibus conuenit, & exudationes facientia medicamenta, & theriaces ex uiperis assumptio.

De morsis à cane rabido, & affectione formidinis aquæ. Cap. III.

SErmonē de morsis à rabido cane reliquis proposuimus, eo quòd animal id multum est, & familiare, & frequenter rabie corripitur, & ægre caueri potest, & periculum ex ipso uitari non potest, nisi multis & cōmodis auxilijs quis utatur. Rabiunt canes plerunque in uehementioribus æstibus. Verum ut Lycus ait, quandoque etiam in ir. tentis frigoribus. Rabiosi uero facti canes & cibum, & potum auersantur. Et sitiunt quidem uehementer, potū autem non admittunt: & plerunque anhelant, & aures demittunt, & saliuam largam ac spumosam emittunt, & muti in totum sunt, adeoque uelut desipientes, ut neque familiares cognoscant. Inuadunt itaque omnes sine latratu, similiter & feras, & homines, & mordent. Mordentes autem statim quidem nihil molestii inferunt, prĕterquàm ex uulnere dolorem. Postea uero affectionem inducunt, quæ uocatur Aquæ formido, & contingit cum conuulsionibus, & totius corporis rubore, maxime autem faciei, & cum exudatione ac anxietate: & aquam fugiunt, siue uideant, siue admoueantur: quidam etiam omnem humorē. Quidam etiam latrant, uelut canes, & aggressi alios mordent, & morsu suo eiusdem affectionis causa sunt. Porrò symptomatum aliorum causa manifesta est, quum appræhenderit uenenum omnes partes. Quòd uero timent aquam, aliqui ob immodicam siccitatem fieri dixerunt, nimirum humida ipsorum essentia penitus immutata. Verum Rufus melancholiæ talem ipsis speciem oboriri pronunciauit, ueneno illum atræ bilis humorem imitante, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia atque alia timere. Quæ sane causa concurrit etiam his qui dicunt ipsos putare, quòd canis qui ipsos momordit imago in aquis obuersetur. Cæterum eorum qui hanc affectionē inciderunt, nullum sanatum esse nouimus, prĕterquàm unum atque alterum ex historia nobis cognitos, & hos ipsos non à

Canis rabidi morsus

Lycus medicus

Aquæ formido

Rufus medicus

rabioso cane morsos, sed ex aliquo commorso affectione transsumpta. Ante uero huius affectionis rentationem, multi etiam ex his qui à cane morsi fuerunt, seruati sunt. Hinc igitur curationis initium faciamus. Quando uero sæpe id contigit, ut ex eo quòd aquæ formidinis affectio hactenus nõ accessit (plerunque enim circa quadragesimũ diem irruere solet. In quibusdam post sex menses. narratur quibusdam etiam post septimũ annum accidisse) quidam canem qui momordit non rabiosum esse opinati, ulcus ad cicatricem perducere festinarunt, atque sic ipsi affectionis autores fuerunt: hac probatione usus, utrum rabiosi canis sit morsus, aut non, comperies. Nuces regias probe tritas ulceri imponito, & postridie acceptas gallo edendas obijcito, aut etiam gallinæ: & primum quidem ipsas non continget, si uero fame urgente ederit, attendito. Si enim non rabiosus fuerit canis qui momordit, uiuet animal quod edit. Sin rabiosus, postridie morietur: & tunc adulceris apertionem festinabis, & post paucos dies rursus eadem probatione uteris. Et ubi animal non morietur, ulcus ad cicatricem perduces, nimirum uelut ægro iam à periculo liberato. Hanc itaque probationem Oribasius tradidit. At si ex relatis signis canem rabiosum esse exacte cognouerimus, aperientibus statim utemur. Primum igitur ex aperientibus est id quod ex pice, aceto acerrimo, & opopanace paratur, ad sauciatos neruos relatũ. Si uero tenera cute præditus fuerit is qui commorsus est, irino aut balsamo, aut aliquo huiusmodi diluatur. Aut fomento prius adhibito, ulcera allio intergito. Hoc etiam crustam inducit.

Canis rabidi morsus cognitio

Siccum crustificum in rabiosi canis morsu.

Salis fossilis drach. VIII. chalcitidis drach. XVI. scillæ drach. XVI. rutæ uiridis drach. IIII. æruginis rasæ drach. IIII. seminis marrubij drach. I. Vtere primum sicco, ut crustam inducat deinde cum rosaceo ut crustæ excidãt. Seruentur autem partes non inducta cicatrice ad dies quadraginta duos. B

Cataplasma in rabiosi canis morsu oscula ampla conseruans.

Cepas cum sale & ruta imponito. Aut silphium cum sale. Aut salsamentum uetus. Aut cinerem sarmentitium cum oleo. Aut allium, aut sambuci folia, aut mentam, aut melissophyllon, singula cum sale. Aut nuces regias cum cepa, & sale, ac melle. Aut cinerem ficulnum cerato exceptum. Abluto autem ulcus chamæmelo in aqua cocto, & rumicis syluestris radice. Quidam etiam ferramentis ignitis ulcus urunt. Præbibenda uero ipsis danda sunt simplicia, lycium, absinthium, silphij succus, chamædrys, scordium, polium. composita hæc. Cancrorum fluuiatilium ad sarmenta uitis albæ, in cyprio aut æreo uase ustorum cochlearia II. radicis gentianæ tritę cochlea. I. cum uini meraci ueteris cyath. II. ad dies quadraginta bibenda præbe. Quidam etiam sanguinis perdicis cochlearia II. addunt. Cancros autem augescente luna capere oportet, ante solis exortum. In his uero qui eodem die non biberũt, duplam mensuram dato, aliquando etiam triplam. Quin & ex uiperis theriaca recte dari potest. Purgare uero oportet medicamẽto ex cucurbita syluestri quotidie dato, cum decocto saluię, aut sideritidis heracleę, quam sane etiam alysson uocant. quidam etiam hepar canis qui momordit edendum dederũt. Victus talis assumatur qui simul obtundat ac extinguat ueneni facultatem, simulque impediat in profundum delationem. Vtrunque autem facere potest uini dulcis meraci ueteris, & lactis potus. Similiter alliorum, ceparum, & porri esus. Si uero non à principio assumpta fuerint auxilia relata, propter aliquod impedimentum, carnis resectionem, aut cucurbitarum admotionem, aut ulceris ustionem non assumere oportet, quum iam ulcus ad profundum processerit. Verùm relato ex alto euocandi ductu utendũ est, nõ oborta uidelicet aquæ formidinis affectione. purgatio itẽ ex Hiera, & ex scisso lacte assumatur. Sudorem elicientia exhibeantur. & dropacismi & sinapismi fiant particulatim per totum corpus. efficacissimus autem omnium cognitus est ueratri usus sæpe assumptus.

Cyprium uas

Alysson, sideritis Heraclea.
Hepar canis

Adnon

A

Ad non rabioſorum canum morſus. Cap. IIII.

Canis non rabioſi morſus

CAnum non rabioſorum morſus, qui & ipſi uenenoſa aliqua eſſentia ac natura participant, ſtatim aſperſo aceto, expaſſa manu percute, inſuperq; nitrum cum aceto tritũ ex alto ſupra morſum deſtilla, & deinde ſpongiam nouam aceto imbutam, aut etiam aceto cum nitro mixto tinctam, ad triduũ impone, & deligatam ſæpe madeſacito. perfecte enim perſanat. Aut erui farinam oleo ſubactam imponito. Aut ſpongiam nouam. Aut lanã ſuccidam aceto & oleo imbutam adhibeto. Aut rubi folia contuſa cum aceto imponito. Aut cepam tritam cum melle. Aut origani comæ, & ſalis, & cepe, ſingulorum æquales portiones cum melle. Aut marrubium nigrũ, quod etiam balloten uocant, cum ſale. Cæterùm ad morſus iam ſuppuratos farinam erui melle ſubactã imponito. priuatim enim ad hos facit. Inflammatos autem ſpuma argenti trita cum aqua illinito.

Ballote

De ueſpis & apibus. Cap. V.

Veſparum & apum ictus

QVi ab apibus icti ſunt, eos conſequitur plagæ dolor, rubor, tumor, partium circunſitarũ eleuatio, & aculeus in plaga manet. Qui uero à ueſpis, ſimilia quidem, uerum magis intenta, eo excepto quòd aculeus nõ relinquitur. Ad utriuſq; morſum facit lutum, aut ſtercus bubulum illitum, aut fici ſuccus, aut mori folia trita, aut maluę folia, aut ordeacea farina cum aceto impoſita. fomentum item ex muria, aut aqua marina.

De phalangijs. Cap. VI.

Phalangiorũ morſus

COmmorſis à phalangijs ipſe quidem locus rubicundus apparet, & puncturis ſimilis, neq; tumidus, neq; calidus, ſed moderatè ſubrubicundus, uerùm perfrigeratus & pturiginoſus. Sequitur percuſſos perfrigeratio, tremor, corporis grauitas, ſudor frigidus, dolor intentus, pallor, urinarum aſſidua ad excretionem irritatio, In quibuſdam urinæ difficultas, & colis arrectio, oculi humidi, diſtentio circa inguina & poplites conuulſoria, morſus

B

ſtomachi uehemens, linguæ obſcuritas, uomitus aquarum, aut aranei telis ſimilium: quibuſdam etiam per urinas & uentrem eadem feruntur. Et ſi in calidam aquam demittantur, dolore liberantur, & rurſus uehementer dolent. Auxilium uero ſentiunt, ſi extrinſecus ipſis imponas cinerem ficulnum, cum ſale trito uino ſubactum. Aut mali punicæ ſylueſtris radicem tritam. Aut ariſtolochiam cum farina ordeacea aceto ſubactam. Perfundenda ſunt ulcera aqua marina calidiore, & meliſſophylli decocto, huius etiam folia imponenda ſunt. Oportet etiam balnea frequentiora adhibere, & prępotationibus uti his, abrotoni ſemine, aniſo, ariſtolochia, cicere ſylueſtri, cumino Aethiopico, cedri baccis tritis, platani cortice, trifolij herbæ ſemine, myricæ fructu, ſingulorum horum drach. II. bibendas præbe, cum uini hemina una. facit & uiridium cupreſſi pilularum aut foliorum decoctum, uino temperatum. Quidam etiam cancrum fluuiatilem in ſuccum redactum, cum lacte & apij ſemine exhibitum, liberare tradunt.

De araneæ morſu. Cap. VII.

Araneæ morſus

ESt etiam quoddam aranearum genus, quod ubi percuſſit intentos dolores circa medium præcordium gignit, ruborem item & urinæ difficultatem: quandoq; etiam ſuffocationem. Alleuantur autem icti ab his, ſi cuminum ſylueſtre thebaicum, aut uiticis ſemen, aut populi albæ folia in potu ſumant, aut allium ſolum ingerant, & uinum meracum inſuper ſorbeant.

De ſcorpij plaga. Cap. VIII.

Scorpij plaga

A`Scorpio ictis locus ſtatim inflammari incipit, ut qui durus & rubicundus, & cum dolote circumtentus fiat, & uiciſſim nunc feruorem, nunc frigiditatem percipiat. Et quum dolor ſequitur, quandoque leuiter affligit, quandoq; augeſcit. Concomitatur ſudor, horroris ſenſus, tremor, extremarum partium frigiditas, inguinum tumor, & membri arrectio. Sępe uero etiam flatuum cum ſtrepitu per ſedem eruptio, pilorum erectio, color fœdus doloroſus circa ſummam cutẽ, quum ſenſus ita afficiatur, uelut ab acu pun-

ctura fiat. Sed & his confestim auxiliatur fici succus uulnusculis instillatus, A & ipse scorpius qui percussit tritus ac plagæ impositus. Postea uero sal tritus imponatur, cum lini & althææ herbæ semine. Auxiliatur etiam sulphur uiuum resina exceptum, aut terebinthina. Similiter & galbanum ad splenij formam dilatatum ac impositum, calamintha trita imposita, & cruda farina ordeacea præparata cum uino & rutæ decocto. Sic etiam auxiliatur semen trifolij herbæ tritum ac impositum præbibant etiam aristolochiæ drach. II. maxime corticis cum uino. Gentianam item contusam, & pulegium satis decoctum, & baccas lauri decem tritas, & calaminthen diutius coctam cũ posca, & cyperum cum uino. Rutam eodem modo, & fici succũ, & silphiũ si adsit: sin minus, succo parthico utendum est. Facit & trifolij semen potũ, & ocymi semen. præter opinionem quoq; facit argentum statim plagæ appositum. His uero omnibus conferri potest balnei usus assiduus cum multa exudatione, & uini potus meracior, itemq; uinum aqua dilutum. Compositа præbibantur hæc: Sulphuris uiui fabæ Aegyptiæ magnitudo, cum piperis granis VIII. in uini hemina dimidia. Aut silphij succus cum cancro tritus in uino. Aut melanthij, cumini Aethiopici, uiticis seminis, singulorum æquas portiones cum uino.

Argenti efficacia

Ad graues scorpionum ac phalangiorum plagas.

Fecis uini drach. XVI. pyrethri drach. IIII. seminis rutæ syluestris drach. III. castorij, erucæ seminis, singulorum drach. II. excipiantur testudinis marinæ sanguine. Dantur oboli IIII. cum uini meraci aur aceti cyathis III. Aliud. Pyrethri, aristolochiæ, singulorum drach. IIII. piperis drach. II. succi silphij drach. I. datur fabæ Aegyptiæ magnitudo.

De scolopendra terrestri ac marina. Cap. IX.

Scolopendræ utriusq; morsus

MOrsis à scolopendra, in communi locus circumcirca morsum liuescit, & attollitur, & aliquando fœculentus, raro uero etiam rubicundus apparet. Vlceratur etiam ab ipso morsu initio facto, ulceratione quadam dolorosa ac ægrè curabili. Ad hæc etiam pruriginosus sensus per totum corpus contingit. Priuatim autem his qui à marina scolopendra morsi sunt, aquosus & pellucidus quandoq; tumor fit: qui uero à terrestri, rubicundus. Ipsi igitur plagæ salem tritum imponere oportet, aut rutam tritam, aut cinerem aceto subactũ, aut scillam. Perfundere uero muria acida oportet, aut uel ut Archigenes iubet, oleo multo calido, atq; sic relata imponere. In potu exhibeantur Aristolochia cum uino, aut serpillum, aut calamintha, aut ruta syluestris, aut trifolium, aut succus radicis asphodeli heminæ dimidiæ mensura cum uino. B

De stellione. Caput X.

Stellionis morsus

QVi à stellione morsi sunt, intentè dolent, & morsum liuidum habent. Opem autem statim sentiunt, si plaga cepis & allijs integatur. Quin & si eadem edant, insuperq; uinum meracum absorbeant, curantur. Sesamũ etiam tritum ipsis imponitur.

De mure araneo. Caput XI.

Muris aranei morsus

AD muris aranei morsum sequuntur dolores pulsatiles, rubores circa singulas dentium puncturas, pustulæ circum morsum sanioso humore plenæ, & in propinquo omnia liuescunt. Et si pustulæ cutis subexcorietur, album apparet ulcus, dilaniatis membranis neruosis. Ad hęc excidunt partes putrescentes, nome oriente similiter ut in eis quæ pascendo proserpunt. Insuper etiam tormen sequitur circa intestina, & urinæ difficultas, & frigidæ humiditatis circumeffusio. Auxiliatur ipsis ex galbano splenium, per se impositum, aut cum aceto tritum. Aut farina ordeacea cum aceto mulso imposita. Et ipse mus araneus qui momordit dilaniatus ac impositus, & pyrethrum impositum. Aut malicorium mali punici dulcis coctum. Aut malua syluestris. Aut allium tritum, aut sinapi tritum cum aceto. Et muriæ calidæ perfusio, deinde ordei usti cum aceto cataplasma. Præbibant abrotonũ cocta

A ctum cum uino, aut sisymbrium, aut serpyllum, aut erucam, aut galbanum, aut saluiam, aut cupressi pilulas teneras cum aceto mulso. Aut pyrethrum cum uino. Aut chamæleonis radicē, aut hœdi coagulum siue agni. Aut gentianæ radicem, aut uerbenacam. Hæc etiam cataplasmatis uicem præbet. Sed & ipsum murem araneum qui momordit, tritum cum uino bibendum exhibent. Facit & hoc. Myrrhę drach. VI. aristolochiæ corticis drach. IIII.

Cæterùm ad muris aranei & scolopendræ morsum, salem cum pice liquida imponito. Aut cedriam cum melle. aut allium cum fici folijs & cumino. aut calaminthæ folia, aut ordeum cum aceto.

De uipera mare ac fœmina. Cap. XII.

IN his qui à uipera tum mare, tum fœmina cōmorsi sunt, aut etiam à similibus uenenum eiaculantibus, sequitur in principio quidem dolor cōmorsi loci, postea uero etiam totius corporis. apparent autem in morsu duo foramina parum inter se distantia, & fluxio ex his sanguinis & humoris saniosi. postea uero etiam oleosi. postremum etiam æruginosi ac uenenosi, quem sane quidam ferarum illarum uenenum esse dicunt. Sequūtur quoq; tumores circa morsum subrubicundi ac liuidi, coloris circa corpus uitiatio, uertigo, stomachi exolutio, animi deliquium. In quibusdam etiam uomitus biliosus, urinæ difficultas: & circum morsum pustulæ emergunt uelut in ambustis: & nome circumcirca depascens corripit ad circumsitas partes proreptans, & gingiuæ ipsis cruentantur. Accedit ipsis etiam tremor, & sopor, & frigida exudatio. Minore uero periculo liberari uidentur qui à uipera fœmina morsi sunt, quàm qui à mare. Et ex his ipsis minus periclitantur qui cibum præsumpserunt. At in curationibus præsentissimum auxilium est allij esus, & meri potus, adeò ut si quis hæc sustineat, alio auxilio opus nō habeat. Edant etiam porrum, & cepas, & salsamentum acerrimum. Quidam etiam ranas cum iusculo præparatas edendas dederunt. faciunt quoq; hæc B singula cum uino pota, testudinis marinæ sanguis siccus cum cumino syluestri, coagulum leporis, aut hinuli trium obolorum pondere, ceruini pudendi sicci drach. I. anchusa tenuifolia tota. Hanc etiam quidam appendūt, succi porri hemina dimidia ex aqua mulsa, melissophylli foliorum succus, ruta syluestris, gallinarum domesticarum cerebrum, panacis radix cocta cum uino, agarici drach. I. baccæ iuniperi, asphodeli radix, pistacia trita, uiticis semen, mustelæ afficcatæ drach. II. echij radix & succus, cancri fluuiatiles, aut marini per se, & cum staphide syluestri, & sale, ac polio, aristolochiæ radix cū myrrha, & gentiana, & baccis lauri, singula æquis portionibus melle excepta. Sed & hoc admirandum est, ab Oribasio traditū ad uiperæ morsus. Anisi acetabulum, piperis drach. IIII. aristolochiæ corticis, opij, castorij, myrrhæ, singulorum drach. I. passo trita in pastillos fabæ græcæ magnitudinis efforma, & pro uiribus præbe, cum uini diluti cyath. III.

Viperæ morsus

Aliud ex libris Lyci, pharmacum ad uiperæ morsus accommodatum. Myrrhæ, castorij, piperis, portulacæ, singulorum drachmam I. seminis anethi acetabulum, passo trita dato.

Lyci libri

Aliud ex libris Archigenis. Cancros XX. cum sufficienti farina triticea in pila diligenter tundito, & calaminthes ac salis modicum ammisceto, & in pastillos efformato ac siccato. Vtere uero in cataplasmate cum lacte. & cum aqua mulsa unum bibendum præbeto. Si uero cancros fluuiatiles non habeas, marinis inquit, utere. forinsecus autem plagæ impositū caprinum stercus cum uino egregiè auxiliatur. Aut lauri folia cocta cum oleo. Aut lauri baccæ, aut calamintha, erica, ruta, apium, abrotonum, galbanum in splenio, origanum uiride tritum, pulli gallinacei dissecti, & calidi impositi, ac frequenter permutati, erui farina uino subacta, raphani cortex tritus. scilla cocta, cruda ordeacea farina cum aceto mulso, cucumeris syluestris folia cum polentæ polline, fex uini similiter cum polentę polline, ruta cum sale & melle, furfur in aceto coctum, cinis cum aceto, cedria cum sale, pix

Cancrorū medicamentum

liquida cum sale. Verum perfusio fiat cum trifolij decocto, aut pulegij, aut muria acida. Quum uero subcruentæ factę fuerint pustulæ, findito ipsas ita ut ne excories, deinde multa aqua perfundito, & lenticula cocta cum melle integito, donec persanatæ fuerint. Cæterùm antidotus ex uiperis priuatim in his efficax est, & pota, & morsui imposita. A

De amphisbæna ac scytala. Cap. XIII.

Amphisbæna Scytalæ morsus — CONsimilia eueniunt etiam ex horum morsibus, & eadem auxilia opitulantur. Quapropter priuatam aliquam descriptionem non requirunt.

De dryino. Cap. XIIII.

Dryinus — DRyinus uelut Galenus ait, in quercuum radicibus uitam degens, adeò maleficus est ad male perdendum, ut si quis ipsum calcet, pedes ipsius excorientur, & multus tumor per tota crura fiat: & quod adhuc magis admirandum est, aiunt quòd si quis etiam curare ipsos uelit, huius manus excoriari. Si uero quis defendendi se studio ipsam feram occidere uelit, hunc pessime olere dicũt, & nihil aliud olfacere. Percussis autem à dryino tumor eleuatur circa locum, cum rubore, & pustularum eruptione in circumsitis partibus. Sequitur etiam quandoq; aquosæ saniei excretio. Concomitatur autem oris uentriculi morsus, & tormen. Cõuenit ipsis aristolochia in uino pota, & trifolium herba, & asphodeli radix similiter accepta, & omnis quercus fructus tritus potus. Similiter etiam ilicis radices contusæ ac impositæ locale auxilium præbent.

De hæmorrhoo, præstere siue dipsade. Cap. XV.

Hæmorrhus — AB hæmorrhoo commorsis uehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus ac angustas reddunt corporis raritates, præ afflictione cõtinuitate. Ex morsu autem sanguis excernitur multus, & si ulla corporis parte cicatrix fuerit, erumpit ac sanguinẽ fundit. Alui egestiones cruentæ excernuntur, & qui defluit ab ipsis sanguis, in grumos concretus est. Dum autem tussiunt, sanguinem è pulmone educũt, & euomentes citra auxilium pereunt. At à dipsade morsos, ardor insedabilis corripit, & sitis uehementer intenta, ut neq; expleri possit, neq; desinat, & ægri potũ abundanter trahant, & ita tamen affecti sint, uelut qui omnino potum non accepissent, consimilisq; corporis totius habitus consequitur, uelut in hydropicis propter assiduam potus ingestionem. Vnde & πρηστὴρ, & καῦσος, ab ardore, aut dipsas à siti appellatur. Cæterùm apud plurimos ueterum, ab hæmorrhoo & dipsade commorsi, pro desperatis, & quibus auxilium ferri non possit, habiti sunt. Verum si his quæ proprietate quadam aduersus hanc bestiam prosunt, destituti fuerimus, communia auxilia experiri oportet, & statim scarificationes adhibere, & ustionẽ, & si locus permiserit, extremarũ partium præsectionem. Consequenter uero acrium cataplasmatum impositiones. Commodat & omnis acrium ciborum esus, maxime salsamentorũ. Meraci item uini potus. & balneũ. Hæc uero assidue, & ex paruis interuallis sæpe adhibere oportet, priusquàm irruant morbi. Nam ubi illi comparuerint, nulla penitus utilitas auxiliorum ex medicis contingit. At localia ad morsus ipsos imponenda, in dipsadis quidẽ morsu descripta reperimus, portulacæ folia trita cum aceto. polentam & rubi folia trita cum melle. plãtaginem, hyssopum, allium album, porrum, rutam, urticam. In hæmorrhoi uero morsu tum hæc, tum ad hæc, uitis folia cocta cum melle trita. Pet os uero ipsius bestiæ caput ustum bibatur, aut allium cum oleo irino. Edant etiam uuas passas. B

Dipsas

Prester Causus

De hydro siue natrice. Cap. XVI.

Hydrus Natrix — AB hydro commorsis ulcus dilatatur, & liuescẽs magnum fit, saniesq; ex ipso nigra, multa, graueolens, uelut ab ulcere depascente excernitur. curatio mali temporis progressu, & uix perficitur. His igitur Origanum tritũ cum aqua subactum, super morsum imponatur. Aut lixiuium quercinum oleo mixto. Aut farina ordeacea cum melle eliquato. Bibuntur & aristolo-

chiæ

A chiæ drachmæ duæ in uino diluto, aut poscæ cyathis duobus. Deinde mar rubij succus, aut decoctum cum uino. Aut nasturtium syluestre. Aut hastulæ regiæ semen, aut flos. aut fœniculi semen cum uino. Recens etiam fauus mellis facit, si edatur cum aceto.

De cenchrina siue miliari. Cap. XVII.

His qui à cenchrina morsi sunt, morsus similis est uiperæ morsui. cōsequitur putredo, & defluunt carnes, quæ prius uelut in hydrope intumuerunt. Lethargo corripiuntur, & in somnum profundiorem delabuntur. Erasistratus dicit ipsis affectum esse hepar, & uesicam, & intestinū crassum. Resectis enim ipsis, partes hæ corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ semen cum lini semine impositum auxiliatur. Et satureia trita, & ruta syluestris, & serpillum cum hastula regia tritum. In potu uero euestigiò dantur, centauræ radicis drach. II. cum uini cyath. III. Aut aristolochiæ radix eodē modo. Similiter item nasturtium & gentiana. Cenchrinas

De ceraste & aspide. Cap. XVIII.

Tres aspidis species Galenus esse dicit. Vnam quæ terrestris appellatur. Alteram quæ chelidonia. Tertiam quæ Ptyas, quæ etiam perniciosissima omnium existit. Nam hæc ubi collum extendit, & spacij longitudinem mensa est, collimate uenenum corporibus inspuit. Hanc reginam Cleopatram peremisse dicit, quæ ubi Augustus Antonio deuicto ipsam captiuam abducere uellet, ipsa bestiæ huic sinistram mammā admouit, & ab hac com morsa perijt. nam ita celerrimam mortem inducit. Commorsis itaq; à ceraste locus attollitur, cum duricia & pustulis. Fluit ex morsu sanies, quandoque nigra, quandoq; subpallida, & prasini coloris. Et uaricum speciem præ seferunt morsi, per totum corpus. Et pudendum quidem intenditur. Mens autem emouetur. Oculorum uero obscuratio succedit. Tandem autem pe-

Aspidis III. species Chelidonia Ptyas Cleopatræ interitus Cerastes

B reunt in anteriorem ac posteriorem partem conuulsi, uelut in terano solent. At ab aspide morsis, paruus omnino apparet morsus, similis puncturis acus, citra tumorem. Sanguis non multus, sed paucus niger destillat. Velox autem oculorum obscuratio appræhendit. Dolorq; corporis multiformis omnino leuis, & non sine uoluptate consequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander: Perimitq; uirum absq; dolore. Nicander poëta

Color permutatur & uiridis ac herbaceus fit. oris uentriculi morsus modicus est. frons assiduè reuellitur. palpebræ absq; sensu mouentur, uelut in somni accessione. Et in his mors corripit, ne tertia quidē diei parte dilatione facta. Vtrisq; igitur compendiò auxilium affert extremarū partium resectio. Quapropter citra dilationem resecanda est commorsa pars, si id fieri potest. Aut caro circumcirca euestigiò concidatur, & per profundum ad os usq; excindatur, quo commorsas parres & his uicinas uenenum non excurrat. deinde reliqua cauterijs reficcentur. Horum enim uenenū, uelut etiam Basilisci, instar taurini sanguinis, celerrime & sanguinem, & spiritum in arterijs congelat.

De Basilisco. Caput XIX.

Et hæc bestia raro in hominum conspectum uenit. Erasistratus autē dicit. Quum basiliscus momorderit, plaga subaurea fit. Et conferre ipsis dicit castorij drach. III. in potu. Eodem modo etiam papaueris succum. Nos autem nihil horum experti sumus. Basiliscus

De marina pastinaca, & muræna. Cap. XX.

IN marinis, uelut est pastinaca & muræna, dignotio conspicua est. Sunt enim noti pisces. Morsis ab ipsis opitulātur succi fici guttæ IIII. aut paulò plures, cū serpylli ramulis III. aut IIII. potæ. Itē quæ ad uiperas descripta (sunt. Pastinaca marina. Muræna

De dracone marino. Cap. XXI.

Marini draconis plagam plumbo confricato. Aut serpyllo trito integito. Aut lente cocta, aut sulphure cum aceto. Aut ipso dracone discerpto. Vrina uero humana irrigato. Absinthium uero aut saluiam cum uino diluto Draco marinus

diluto bibendum dato. Aut cremorem uini dulcis in quo fici ramuli cõmaduerunt. aut piscis cerebrum. A

De scorpio marino. Cap. XXII.

Scorpio marinus SCorpij marini plagam sanat mullus dissectus & impositus. Sulphur uiuum cum aceto affrictum. baccæ lauri tres tritæ ac potæ.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ. Cap. XXIII.

Testudinis marinæ sanguinis præparatio TEstudinis marinæ sanguis ad repositionem præparandus est hoc modo. Testudini super ligneum aut fictile uas reclinatæ supinæ caput cito amputato. Ipsum uero congelatum sanguinem, in multa frusta per harundinē diuidito, impositoq; uasi operculi uice cribrato, ad solem exponito, & resiccatum reponito, ac utitor ad uiperę morsum, uelut dictum est, drachmis II. cum aceti cyatho I. secūda die drach. IIII. cum aceti cyath. II. tertia drach. VIII. cum aceti cyath. III.

De morsis à crocodilo. Cap. XXIIII.

Crocodilus IN morsis à crocodilo, nitrum tritum cum melle, donec repurgetur ulcus imponito. deinde melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino morsum impleto. Galenus se cognouisse dicit, eos qui à crocodilo morsi essent, exacte auxilium sensisse, adipe ipsorum crocodilorum uulneribus imposito.

De morsis ab homine. Cap. XXV.

Hominis morsus NOn extra propositū opus fuerit, inter uirus eiaculantia animalia, etiam hominis morsum scribere, si quidem multò maligniora alijs ulceribus apparēt ea quæ hominum morsu sunt, & maxime si ieiunus fuerit qui momordit, & legumina, & maxime lenticulam antea comederit. In communi igitur ea quæ de alijs uenenum eiaculantibus dicta sunt, etiam in his cõueniunt, ab initio morsui forinsecus adhibita, exceptis his quæ ualde acria sunt, & urentia. propriè uero morsu ex oleo prælito, fœniculi radicem cum melle imponito. Aut fabaceam farinam cum posca & oxyrhodino imponito, & frequenter permutato. Emplastro uero utere hoc. Squamæ æris, galbani, æruginis, singulorum unc. I. ceræ lib. I. plumbaginis lib. II. olei sextario I. plumbago cum oleo præcocta, æruginē & squamam æris assumit, & ubi spissata fuerint, liquescibilia liquefacta adijciuntur. Sedata uero inflammatione, uelut commune ulcus, etiam hæc curato. B

De uenenis. Cap. XXVI.

Venena simplicia QVum de animantibus uenenū eiaculantibus compendiò docuerimus, consequenter ad tractationem de uenenis progrediemur, simplicia quidem expositurí, & horum notas, ac auxiliaria medicamenta, tum in cõmuni, tum singulis peculiaria producturi. composita uero tractanda si quis

Venena composita uolet sinemus. Nam uariorum medicamentorū occidendi uim habentium compositiones quidam exposuerunt, quæ lædere magis, quàm prodesse legentibus possunt. Neq; enim exacta signa horum in his qui ea sumpserunt comperiuntur, quo etiam conueniens auxilium quis ipsis adaptare possit. Quum uero uaria hæc appareant ex prædominante in ipsis facultate, fortassis etiam id quod aduersus illa accepta exhibetur, uariū quis efficere poterit, ita ut quandoq; ex æquo, quandoq; ex prædominante facultate, iuxta coniecturæ usum id concinnet. Rursus igitur & hic à preseruantibus initium faciendum est.

De præseruatione à uenenis. Cap. XXVII.

A uenenis præseruantia IN doctrina de medicamentis uenenosis, ea species quæ præseruationē docet maxime difficilis est, eo quòd hi qui occultè illa exhibent, ita rem moliantur, ut etiam peritissimos fallant. Nam letaliū amaritudines medicamentorum, ammixtis dulcedinibus tollunt: graueolentias uero, atomatū ammixtionibus. Aliquando uero in morbis, dum in utilitatem exhibere putātur talia, uelut est absinthium, abrotonum, opopanax, castorium, ipsis uenena ammiscent. Quin & in cibis, uelut sunt duriora, aut uaria obsonia, illa ammixta uenena offerunt. Quare si quis suspicionem habet, is condita edulia

A uitet, & omnem intentam qualitatem, dulcem uidelicet, salsam, & acidam. Maxime uero aquæ quod satis est præsumere oportet. Expleta enim appetentia, de cætero facile deprehenduntur qualitates. Sed alia quędam adhuc est præseruationis ratio ualidior. Nam eos qui tale quid suspectum habent, præsumere oportet ea quæ medicamenta hebetare ac destruere possunt, uelut sunt caricæ, cum nucibus regijs, & ruta, ac salis grano: & mala medica, cedromela appellata. Bibant etiam napi semen drachmæ pondere cum uino: aut calaminthæ folia, aut lemniam terram sigillatam, aut rutæ folia XX: & à nullo medicamento lædentur. Sed & antidoti quotidie præsumptæ cũ uino, fabæ Aegyptiacæ magnitudine, ualdè securè præseruant. Tales sunt, Antidotus ex scinco, & quæ ex sanguinibus constat, & Mithridatica. Hac quondam etiam ipse rex Mithridates usus est, præseruandi à letali medicamento gratia, quotidie ipsam sumens. Quum igitur à Romanis captus esset, bis poto letali medicamento, ubi inde uitam finire non posset, gladio se ipsum peremit. Quandoquidem uero etiam citra insidias, ex casu quandoque in desertis locis, homines in noxias res incidunt, uelut si ita contingat, ut sub arbore aliqua, pinu puta aut picea, cibum capiant, attendant ad ea letalia animalia, quæ ex his arboribus, aut etiam ex laqueáribus decidunt. Vasa item uini, & aquæ, & in quibus obsonia coquunt, operculis tegant, quemadmodum etiam in animantium uenenum eiaculantium præseruatione dictum est.

Mithridates contra uenena munitus

Curatio communis eorum qui quodcunq; uenenum sumpserunt.

Caput XXVIII.

Si qui ultrò letale medicamentum sumpserint, quo seipsos uita priuent, qualia multa in uita contingunt: aut etiam per insidias aliquorum illud datum fuerit, si quidem manifestum nobis est id quod assumptũ est, statim B ad auxilium conueniens deueniemus, uelut in tractatione horum dicetur. Si uero datum medicamentum nobis incognitum fuerit, statim ad ea quæ in communi omnibus qui medicamentum biberunt, competunt, progrediemur. Nam expectare consequentia signa, omninò incurabile malum facit, quum ob auxilij tarditatem ægrè opem sentiant. Statim igitur nulla dilatione facta, oleum calidum per se, aut cum aqua assumant, & ad uomitum cogantur. Si uero oleum non adsit, butyrum cum aqua calida exhibeatur, aut maluæ, uel seminis lini, uel tragi, uel fœni græci, uel seminis urticæ decoctum. Non enim per uomitus solum hæc euacuabunt, sed etiam aluum subducent, & medicamentorum malignitati se opponent, ut quæ acrimonias ipsorum obtundant, & præsertim oleum. Hoc autẽ euidenter inde cognosces. Si enim cutem ulcerare uolueris per cantharidem, aut calcem uiuam, aut eiusmodi acre quiddã, & oleo corpus prius illeueris, hoc nõ exulcerabitur. Imò nec adstringere corpus potueris oleo prçillitum. Et alioqui uomitus non ob id solum quòd noxium euacuat, utilis est, sed quòd etiam acceptum medicamentum ostendit, ex odore, aut grumis, aut colore. Ex odore quidem & amaritudine, papaueris succum: ex colore uero, cerussam, aut gypsum: Ex grumis, lac, aut recens mactati tauri animantis sanguinem: ex uiscositate, & qualitate ac odore, leporem marinum, & ranam rubetam, ut per hæc ad remedia unicuiq; congrua iter pateat. Ammiscendum porrò est oleo, maluæ decoctum, aut anseris adeps, aut pinguium carnium, aut gallinarum iusculum, aut lixiuium è cinere lignorum. facit etiam nitrũ tritum cum aqua mulsa, & uinum uetus multum, & potiones ex adipe, aut butyro. Cæterũ his quæ in uentre hęserunt per uomitus eductis, etiam id quod ad intestina delapsum est, acriori infuso euacuabimus. Postea uero lac bibendũ detur. Molestia enim & uis medicata ab hoc facile alterabitur. Dantur etiam medicamẽta in communi omnibus competentia, ex quorum numero est rubrica lemnia, abrotonum, agaricum, irio, eryngij radix, pastinacæ semen uel calaminthes, nardus celtica, castorium, ferulæ uitidis medulla, nerij

Oleũ uenenis aduersatur

la, nerij quod & rhododendron & rododaphne appellatur, flores, mat rubij A succus, silphium aut succus eius, sagapenon, opopanax, peucedani succus & radix, aristolochia longa, rutæ sylvestris semen, cestri quæ betonica appellatur, folia: singulorum drachmæ pondus cum uino. facit & polij decoctũ, & pix liquida delincta. Præclare auxiliantur etiam antidoti prædictæ, & magis theriaca ex uiperis. Nõ autem eandem uim habent, si ante & post letalia medicamenta sumantur. Nam quæ magnitudo præsumpta satis est ad hoc ut nihil perpetiatur, ea in quadruplum aut quintuplum aucta: si post accepta letalia pharmaca detur, prodest: & nõ semel in die, sed bis. Ita enim etiam admirando illi Galeno uidetur.

Antidotorum mensuræ ratio

Enumeratio simplicium uenenorum. Cap. XXIX.

Venenorũ simplicium numerus

EX uenenis animalia mortifera sunt hæc, cantharis, buprestis, salamandra, eruca pinus, lepus marinus, rana rubeta, & rana palustris muta, hirudines deglutitæ. Semina uero, hyoscyamus, coriandrum, psyllium, cicuta, melanthium. Succi autem, papaueris succus, opocarpason, thapsia, elaterium, mandragoras. Radices, chamæleon, aconitum, thapsia, ixias, ueratrum, agaricũ nigrum, ephemeron, quod aliqui colchicum uocãt, eo quod in colchide nascitur. Ramosa & olera, smilax, quam aliqui Thymion, Romani Taxum uocant, solanum furiosum, quod & dorycnion uocãt, Sardonia herba, quę ranunculi species est, papauer cornutum, pharicum, toxicũ, ruta sylvestris, fungi. Ab animalibus sumpta, sanguis tauri recens, lac coagulatũ, mel quod in Heraclea generatur. Metallica, gypsum, cetussa, calx, auripigmentum, sandaracha, spuma argenti, adarce, plumbum, & argentũ uiuum hydrargyros appellatum. Ex familiaribus autem, uinum multũ acer uatim à balneo potum, aut passum. similiter etiam frigida aqua.

De cantharide. Cap. XXX.

Cantharides

HIs qui cantharidem hauserunt signa grauissima adsunt. Nam ab ore ferme usq; ad uesicam, omnia ipsis morderi uidetur. In gustu uero pici aut B cedriæ simile quid percipiunt. dextrumq; præcordium inflammatũ habent, & urinam ægre reddunt. Sæpe uero etiam sanguinem per urinam emittũt. progrediuntur autẽ ipsis per aluum, qualia in dysentericis solent. Et in animi deliquia, anxietatesq; ac uertigines incidunt. Tandem uero mente mouentur. Auxiliatur autem ipsis uomitus ex oleo & aqua, & potus lactis, & cimoliæ drach. IIII. cum aqua mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen, iusculum bubulum pingue, aut anserinum, aut ouillum. carnes gallinaceæ, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorum, flaccidæ ac pingues coctę cum lini semine. uinum dulce multum, corticis thuris drach. IIII. post uomitiones autem infundere oportet per clysterẽ, succum oryzæ, aut alicæ, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut seminis lini, aut althææ, aut fœni græci. Quandoq; uero etiam aqua mulsa cum nitro, intestinum detergere oportet, & illa tutius infundere. Postea autem inflammatas partes, cataplasmatis ex lini semine & ordeo mitigare. Nam ab initio hæc lædunt. Deinde etiam balneis aquarũ dulciũ utendũ est. In potu danda sunt etiã ungenta, irinũ & rosaceũ.

De bupresti. Caput XXXI.

Buprestis

QVi buprestim hauserunt, uiroso nitro simile quid in gustu percipiunt. consequitur stomachi ac uentriculi dolor uehemẽs. Tumor item uentris, uelut in hydropicis. circuntenditur ipsis totius corporis cutis. & urinæ supprimuntur. Auxiliantur ipsis eadem quæ aduersus cantharides dantur. priuatim uero opem sentiunt, post euacuationes per uomitus, & infusa per clysteres, si ficus aridas sumant, & decoctum ipsarũ bibant cum uino. Decli nante uero acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarũ esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut uino mulso. Itemq; ex pirorum omnis generis esu, & ex muliebris lactis potu.

De salamandra. Caput XXXII.

Salamandra

A Salamandra accepta consequitur linguæ inflammatio, & mentis impedimen-

pedimentum, & tremor cum torpore quodam ac exolutione. Quędam corporis partes liuescunt in orbem, ita ut sæpe ubi intus manserit pharmacum, putrescentes decidant. In hac accepta, omnia faciemus quæ aduersus cantharides. priuatim uero ipsis exhibemus resinam pinus aut piceæ, aut galbanum cum melle, aut nucleos pini cum decocto chamępityos. Aut urticæ folia cum liliis cocta, cum oleo. Testudinis marinæ aut terrestris oua cocta. Ranarum iusculum, cum quibus cocta est eryngij radix.

De eruca pinus. Caput XXXIII.

Eruca pini hausta, statim dolor circa os & palatum consequitur, inflammatioq; linguæ uehemens. & stomachi ac intestinorum dolor, cum pruriginosæ sensu circumrensionis. Ardor item per totum corpus, & anxietas. His opitulandum est similiter uelut in cantharidibus haustis. priuatim uero pro simplici oleo, melinum in his assumemus. *Eruca pinus*

De lepore marino. Caput XXXIIII.

Lepore marino poto consequitur sapor similis piscibus uirosis. progressu uero temporis uentriculus doler, & urinæ supprimuntur. Si uero quandoq; excretæ fuerint, purpurei coloris uidentur. Aucrsantur & odio habent omnes pisces. sudorem excludūt graueolentem. comitatur etiam uomitus biliosus, aliquando sanguine mixtus. Dandum autem est ipsis lac asininū, aut passum assidue. Aut maluæ radicis & foliorum decoctum. Danda etiā cyclamini radix trita, cū uino. Et ueratri nigri, aut scammoniæ succi drach. I. cum aqua mulsa. Eranseris recens mactati sanguis adhuc calidus. Sed & cancros fluuiatiles solum in cibo admittunt. Signum porrò salutis est, piscem edere posse. *Lepus marinus*

De rana rubeta, & palustri. Cap. XXXV.

Rana rubeta, aut etiam palustris rana accepta, tumorem corporis inducit, cum pallore buxeo intento. Accedit spirandi difficultas, & oris graueolentia, & singultus. Quandoq; etiam seminis emissio inuitis. facile tamē auxilium sentiunt, post uomitum, ex multo uini meraci potu. Item radicis harundinis drach. II. aut cyperi totidem acceptis. Verum cogere ipsos oportet, ut contente ambulent ac currant, propter eum torporem quem in se habent. Lauent autem quotidie. *Rana rubeta*

De hirudinibus, Cap. XXXVI.

Hirudines cum aqua deuoratas, & deglutioni adhærētes, cognosces quidem ex eo quòd osculum uentriculi uelut exugitur & mordetur, quod sane signum est hirudinem deuoratam esse. Quandoq; uero etiam sanguinem floridum spuunt dum exscreant, hirudinibus gutturi affixis. Eijcit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus cyrenaicus, aut folia silphij, aut betę, cum aceto. Aut nix cum posca pota. Gargarissent autem nitrum cum aqua, aut attamentum sutorium cum aceto. Eas uero quæ gutturi affixæ sunt extrahes, si in solium calidum ad collum usq; desidere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas. Egredientur enim frigidiorem aquam expetentes. Quidā cimices dederunt his qui hirudines deuorarunt. Ego ueto inquit Galenus, alliis semper in his utens, cimicibus non opus habui. *Hirudines*

De chamæleone. Cap. XXXVII.

Qui chamæleonem nigrum sumpserunt, his uehemens uentriculi morsus ac dolor adest, & cum euersione totius corporis tremor. Deinde etiam cōuulsio incidit. Et uomitus pituitosi ac spumosi. Quibusdam etiam singultus cum uocis interceptione, & faciei distortio. His conuenit succus triticeus pinguis, calidus potus: & uinum dulce aquosum calidum. & uomitus, & lactis potus, & molle per clysterem infusum. & ex cataplasmatis fomenta. Ad eum uero qui strangulationem & liuorem inducit, absinthij potus facit, aut nitri cum aceto mulso, aut raphanorum. Conueniunt etiam præcordiorum fomenta. *Chamæleo*

De hyoſcyamo. Cap. XXXVIII.

Hyoſcyamus HYoſcyamus potus aut comeſtus, mentis perculſionem uelut in ebrijs inducit. facile uero curatur, ut qui opem ſentiat aqua mulſa multa pota, & lacte, maxime aſinino, ſin minus, caprino, aut bubulo: & ficuum arida rum decocto. faciunt etiam nuclei pinei, & cucumeris ſemen cum paſſo acceptum. & uinum ſalſum cum adipe ſuillo recenti ac paſſo. & urticæ ſemen eodem modo. Aut nitrum cum aqua. Conueniunt etiam intyba, & ſinapi, & naſturtium, & raphanus, & cepæ, & allia, ſingula hæc cum uino accepta. Verùm cogere ipſos oportet ut quieſcant, quo uelut hi qui uinum biberunt concoquant. A

De coriandro. Caput XXXIX.

Coriandrum COriandrum propter odorem latere non poteſt. Potum uero uocem exaſperat, & inſaniam inducit, uelut ex ebrietate. Loquuntur itaq; qui id hauſerunt turpia dictu, & per totum corpus ipſorū coriandri odor tranſpirat. Auxiliatur ipſis poſt eductionem cum oleo, aut irino, uelut dictum eſt factam, uinum meracum multum cum abſinthio, & per ſe potum. Oua etiam in unum uaſculum euacuata, trita'que ac cum muria abſorpta. Sed & muria per ſe pota, & iuſculum ſalſum ex gallina & anſere. Et uinum dulce cum lixiuio acceptum.

De pſyllio. Caput XL.

Pſyllium PSyllium potum frigiditatem totius corporis inducit, & torporem cum exolutiōe ac mœrore. Aduerſant huic omnia quæ etiā coriādro hauſto.

De cicuta. Cap. XLI.

Cicuta CIcuta pota uertigines & caligines oculorum inducit, ut eminus ne parum quidem uideant: ſingultum inſuper ac mentis emotionē, & extremarum partium frigiditatem. Tandem uero cōuulſi ſuffocantur, ſpiritu qui in arteria eſt ſuppreſſo. Ab initio igitur uelut etiam in alijs, per uomitus, eductionem ipſius facimus. poſtea infuſi euacuatorij uſu, id quod ad inteſtina delapſum eſt excernimus. Et tūc uelut ad maximum auxilium, uini meraci potū deuenimus, interuallis interpoſitis, in quibus dandum eſt lac bubulum, aut aſininum. Aut abſinthium cum pipere & uino. caſtorium item, & ruta, & menta cum uino. Et cardamomi aut ſtyracis drach. I. aut piperis, cū urticæ ſemine, ex uino. Aut lauri folia tenera. Similiter & ſilphiū, & ſuccus ipſius, cū uino & paſſo. Vinū quoq; dulce per ſe potū abundè cōpetit. B

De papaueris ſucco. Cap. XLII.

Papaueris ſuccus AD papaueris ſucci potum conſequitur delatio in profundiorem ſomnū cum perfrigeratione, ac pruritu intento, ita ut ſæpe præualente pharmaco, tantus accedat pruritus, ut ab ipſo excitentur. Odorq; medicamenti per totum corpus diſtribuitur. His auxiliatur poſt eductionem uomitus per oleum, & poſt infuſa per clyſterem acria, acetum mulſum cum ſale potū. Aut mel cum roſaceo calido. Et meracum uinum multū cum abſinthio & cinamomo. Et acetum calidum per ſe. Et nitrum cum aqua. Et origanum cum lixiuio. Et rutæ ſemen cum pipere & caſtorio ex aceto mulſo. Aut ſatureiæ, aut origani decoctum cum uino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidum ſolium immittere, & propter accedentem pruriginē fomentis mitigare. Et poſt balneū pinguibus iuſculis uti cum uino, aut paſſo. Sed & medulla, cum oleo pota ipſis opitulatur.

De carpaſi ſucco. Cap. XLIII.

Carpaſi ſuccus CArpaſi ſuccus potus, ſoporem grauiorem inducit, & repentinam ſuffocationem. Qui hunc hauſerunt, auxilium ex illis ferunt, quæ ad cicutam ſunt deſcripta.

De mandragora. Caput XLIIII.

Mandragoras SEd & mandragora poto, ſtatim grauis ſopor conſequitur, & exolutio, adeoq; uehemens in ſomnum delatio, ut affectio nihil differat ab appellato lethargo. Conuenit his antea quàm horum quid accidat, & uomitus, &

poſt

A post hunc aqua mulsa, & nitrum, & absinthium cum passo aut uino dulci sumptum. Et capitis irrigatio, cum rosaceo & aceto. Excitatio item per corporis commotionem, & per odoramenta, uelut est piper, sinapi, castorium, ruta cum aceto trita, pix liquida, & lucernarum funiculi incensi ac extincti. Quòd si ægre excitari possint, etiam sternutatoria ipsis admoueantur. Sed & alijs communibus auxilijs, etiam in his utendum est.

De aconito. *Cap.* XLV.

Aconitum statim dum bibitur linguam cum quadam adstrictione edulcat, uertiginemq; maxime in exurgendo efficit, & oculorum humiditatem inducit. Grauitatem item thoracis & præcordiorũ, unà cum hoc quòd multi flatus redduntur. In his per uomitus medicamentum educere oportet, & aluum per clysterem subducere. Propinabimus autem origanum, & rutam, aut marrubium cum uino. Aut absinthium, aut erucam, aut abrotonum, aut chamæleam, aut chamæpityn. Conueniet ipsis etiam opobalsami drachmæ unius pondus cum uino. Et coagulum hœdi, aut leporis, aut hinnuli cum aceto. Et ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum, aut argentum, in uino extinctum, ita ut uinum hoc bibatur. Et lixiuium cum uino. Et gallinæ coctæ, aut carnium pinguium iusculum sumptum cum uino. Appellatur autem chamæpitys, quæ priuatim in his competit, in Heraclea quidem pontica ubi etiam Aconitum nascitur, holocleron, Athenis autem Ionia, in Eubœa uero Sideritis.

Aconitum *Metalla uino extincta* *Chamæpityos species quædã.* *Holocleron* *Ionia* *Sideritis*

De Ixia. *Caput* XLVI.

Ixias quæ & ulophonon appellatur, in bibendo ocymi & odorem, & saporem aliquem refert: inducit autem linguæ inflammationem uehementem, & mentis perculsionem, & omnes excretiones supprimit, murmura simulq; strepitus inducens, cum animi deliquio, citra hoc ut aliquid progrediatur. Auxiliatur autem ipsis post largiorem per uomitum eductionem, &
B alui solutionẽ, absinthij cremor potus cum uino multo, aut aceto, aut aceto mulso. Et rutæ syluestris semen, & silphij radix. Similiterq; Tragorigani decoctũ cum aliquo ex prædictis, aut cum lacte. Aut resinæ terebinthinæ, aut nardi, aut castorij, aut silphij, singulorũ obolus cum uino. Conueniũt etiam nucis regiæ fructus triti cum uino. Aut resinę, & castorij, & rutæ, singulorũ drach. I. Similiter chamelææ drach. II. Aut succi thapsiæ drach. II. cũ aqua mulsa. Et acetum calidum per se potum.

Ixias *Vlophon*

De ephemero. *Cap.* XLVII.

Qui ephemerum acceperunt, quod aliqui Colchicum, eo quòd in Colchide nascitur, appellant, aliqui bulbum syluestrem, hos pruritus per totum corpus concomitatur, uelut ab urtica aut scilla excitatus. Et circa internas partes morsum percipiunt, stomachoq; uruntur cum multa grauitate. Inualescente uero affectione, per aluum fertur cruentũ quiddam ramentis ammixtis. His auxilium ferendum est uelut his qui salamandram hauserunt, & per uomitus, & per infusa per clysterem. At uero antea quàm inualescat uenenum, dandum est ipsis quercus foliorum, aut glandium, aut malicorij, aut serpylli decoctum, cum lacte bibendum. Aut polygoni succus, aut uirgultorum uitis, aut rubi, aut ferulæ tenerę medullæ, aut baccarũ myrti succus cum uino. Sed & ipsæ myrti baccæ tusæ, tritæ, & in aqua maceratæ opitulantur, cremore ex ipsis accepto. Similiter facit & castanearũ, quæ glandes Sardianæ appellãtur, media illa pellicula, cum prædictis succis accepta. Et origanum cum lixiuio potum. Exactum uero adeò auxilium sentiunt, ex lactis bubuli potu, aut eodem in ore detento, ut hi quibus eius copia est, alio nullo auxilio opus habeant.

Ephemerum *Colchicum* *Bulbus syluestris* *Sardianæ glandes*

De smilace. *Caput* XLVIII.

Smilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis autem taxus appellatur, pota frigiditatẽ totius corporis inducit, suffocationemq; ac celerẽ mortem. Auxiliantur autem his omnia quæ ad cicutam haustam relata sunt.

Smilax *Thymion* *Taxus*

De

De Solano furioso, à quibusdam dorycnio appellato. Cap. XLIX.

Solanum furiosum *Dorycnium* DOrycnio siue solano, ut quidam appellauerunt, furioso poto, in gustu uelut lactis qualitas quædã percipitur. Singultus adest assiduus, & linguæ humiditas, & sanguis aceruatim reijcitur, mucosaq; ipsis per aluum feruntur, uelut in dysentericis solet. Verum antea quàm horum aliquid consequatur, opem ferre oportet per ea quæ ad ephemerum acceptum relata sunt, per uomitum dico, & infusum per clysterem, & quæ potum medicamentum educere possunt. proprie uero ipsis auxiliatur aqua mulsa, aut lac asininum, uel caprinum. Et uinum dulce tepidum cum modico aniso potum. & amygdalæ amaræ. & pectuscula gallinarum cocta. & omne conchyliorum genus crudum & assatum in cibo acceptum. Et locustæ, & gammari, & iuscula ex ipsis pota.

De Sardonia herba. Cap. L.

Sardonia herba *Risus Sardonius* SArdonia appellata herba, ranunculi species est, quæ pota aut comesta, mentis emotionem inducit, & conuulsiones cum labiorum contractione, ut risus imaginem præ se ferat qui ipsam hausit. A qua affectione etiam Sardonius risus, non admodum boni nominis adagio, uulgò circumfertur. In his priuatim post uomitum conuenit aqua mulsa multa data, & lac, irrigatioq; ac pinguefactio totius corporis per calefactoria medicamēta. & solium ex aqua & oleo calido, ita ut post egressum ex solio abunde illinantur ac confricentur. In summa uelut ad conuulsionem, totam curationem facere oportet.

De papauere cornuto. Caput LI.

Papauer cornutum PApauer cornutum quod potum aut comestum, eadem symptomata quæ succus papaueris inducit, ijsdem auxilijs subiacet.

De pharico. Cap. LII.

Pharicum PHaricum sapore in totum nardo simile est. potum uero resolutionē inducit, cum mentis perculsione ac conuulsione. Oportet autē post eductionem ipsius, cum uino absinthite bibendum ipsis exhibere cinamomū, aut *Saliunca* myrrham, aut nardum celticam, quam aliqui Saliuncam uocauerunt. Aut spicæ nardi drach. II. & myrrhæ obolos II. ammixto passo. Aut iridem, & croci florem, cum uino. Cataplasmata uero capiti prærasо adhibenda sunt ex farina ordeacea, cum ruta trita, & aceto.

De toxico. Caput LIII.

Toxicum TOxicum ex eo nominatum esse uidetur, quòd Barbari sagittas τοξεύματα dicta, cum ipso illinerent. Consequitur eo poto, labiorum ac linguæ inflammatio, & insania quæ detineri non potest, cum uarijs imaginationibus irruens, ut etiam ob id difficulter curentur, & raro seruentur aliqui qui id biberunt. Oportet tamen uinculis continenter deligatos cogere, & per uim dulce uinum cum rosaceo ipsis bibendum exhibere, & ad reuomendū impellere. Priuatim uero rapi semē cum uino potū ipsis conducit, & quinquefolij radix, sanguisq; hircinus aut caprinus, & quercus, aut phagi, aut ilicis cortex, cum lacte tritus. Et mala cydonia comesta, aut cum pulegio trita ex aqua pota. Amomum item, & balsami semen cum uino. Quòd si periculū ex eo aliqui effugerint, longo tamen tēpore & in lectis decumbunt, & ubi surrexerint, uelut mente consternati reliquū uitæ tempus transigunt.

De fungis. Cap. LIIII.

Fungi FVngi partim genere, partim copia lędunt. Inducunt autem omnino acceptі suffocationes, strangulationibus per laqueos similes. His statim commune auxilium exhibere oportet, per oleum ad uomitum cogendo. Mirifice uero opem sentiūt, lixiuium ex cinere sarmentorum uitis, aut lignorum pirastri, cum posca, & sale, aut nitro bibentes. Sed & ipsa pira syluestria, aut pirastri folia, si cum fungis coquãtur, suffocandi uim ab ipsis auferunt. Ipsa quoq; pira edisse prodest. Commodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum. Aristolochiæ drach. I. aut absinthij, cum uino. Mel item si delinga-

tur &

tur & bibatur cum aqua. Et apiastrum cum nitro. Aut panacis radix & semen cum uino. Et fex uini usta cum aqua. Et atramentum sutorium cum aceto. Raphanus etiam, aut sinapi, aut nasturtium in cibo. Quando quidem uero quidam fungi à uenenatis bestijs arrosi, non solum suffocant, sed etiam ulcerant intestina, dandum est absinthium largum, & ficuũ & origani decoctum, & aqua mulsa. Conducet etiam uomitus, & folium calidum, & cruda ordeacea farina præcordijs imposita.

De sanguine taurino. Cap. LV.

SAnguis tauri recens mactati potus, spirandi difficultatẽ inducit, & suffocationem, & meatus circa tonsillas & deglutitionem obturans, cum uehementi conuulsione. Inueniturq; in ipsis lingua rubicunda, & dentes colore infecti, & grumi inter ipsos. In his uomitum recusamus, eò quòd grumi magis in stomacho compingũtur, dum per attractionem eleuantur. Verum danda sunt ipsis quæ congelationẽ sanguinis dissoluere possunt, & aluum subducere. Dandi sunt grossi ficus succo pleni, cum posca & nitro. Facit etiam coagulum omne cum aceto. Et silphij radix cum succo similiter, & brassicæ semen, & lixiuium ficulneum, & conyzæ folia cum pipere, & rubi succus cum aceto, oportet autem aluum subducere. Cæterùm his qui seruantur, fluida ac graueolentia per sedem reddi solent. Sed & stomachus & uentriculus ipsorum, farina ordeacea cum aqua mulsa cataplasmatis modo integendus est. *Sanguis taurinus*

De lacte coagulato. Caput LVI

QVi lac coagulatum sumpserunt, his aceruatim ingens suffocatio imminet, eo quòd in grumos cogatur. His in auxilium exhibere oportet, uelut antidotum ipsum coagulum cum aceto, ita ut sæpe hoc bibere cogantur. Calaminthæ etiam folia arida, aut succum similiter. Aut silphij radices, aut succum cum posca. & thymum cum uino. & lixiuium pileatorum, falsi uero nihil ingerant. Inde enim lac magis congelatur, & in caseum abit. Sed neq; his uomere expedit. In stomacho enim inhærens in grumos coagulatum strangulat. *Lac coagulatum* *Lixiuium pileatorum*

De melle in Heraclea. Cap. LVII.

QVi mel in Heraclea ponti nascens ederunt aut biberunt, his eadem accidunt quæ ab aconito sumpto ingruunt. Conueniunt ipsis etiam ea quæ de illo relata sunt. Facile autem opem sentiũt, ex uini mulsi assiduo potu, rutæ folijs ipsi ammixtis. *Mel in Heraclea*

De gypso. Caput LVIII.

GYpsus potâ suffocationem inducit lapidescens. unde auxilia ad fungos congrua transferre huc oportet, & in his maluæ decoctũ dare pro oleo. Quum enim id pingue sit, in reuomendo lubricitatem inducẽs, corpora deradi non sinit. Gypsum enim lapidescens hoc facit. Conuenit etiam oleum in aqua mulsa, & ficuum decoctũ, & lixiuium ficulneum, aut ex sarmentis uitis, cum uino multo. Et origanus, aut thymus cum lixiuio aut aceto, aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysterem infundere. *Gypsum*

De cerussa. Caput LIX.

CErussa propter colorem latere non potest. Vitro uero accepta palatum inalbat, & linguam, & intermediam dentium partem. Inducit autẽ singultus & tussim, & linguæ siccitatem, & extremarum partium frigiditatẽ, cum mentis perculsione, ac motus difficultatẽ. His conuenit dare aquam mulsam, aut ficuum aut maluæ decoctum, aut lac calidum, aut sesamum tritum cum uino, aut lixiuium è sarmentis uitis, aut oleum amaracinum, aut irinum. Persicorum etiam ossa cum ordei decocto. Aut thus, aut pruno, tum gummi, aut ulmi liquorem illum qui in folliculis continetur, cum aqua tepida. Vomant autem ab unoquoque. Conuenit ipsis & thapsiæ succus, aut scammoniæ succi oboli III. cum aqua mulsa poti. *Cerussa* *Persicorum ossa* *Vlmi liquor*

De

De calce, sandaracha, & auripigmento. Cap. LX.

Calx
Sandaracha
Auripigmentum
Arsenicum

CAlx & sandaracha & arsenicum siue auripigmentum pota, alui & intestinorum dolores inducunt, cum morsu uehementi. Quare exhibere ipsis oportet omnia quæ temperare & soluere possunt, & uomendi facilitatem, & ad aluum lubricitatem exhibere: qualis est hibisci & maluæ succus, & seminis lini decoctum, aut tragi, aut oryzæ. Lac item multum, & aqua mulsa, & iuscula pinguia & boni succi. A

De spuma argenti. Cap. LXI.

Argenti spuma

SPuma argenti pota, stomachi & uentris, & intestinorum grauitatem inducit, cum torminibus intentis. Quandoque etiam intestina sauciat grauitate, & urinas supprimit. Intumescit autem ipsorum corpus, & plumbi colorem induit, indecorumque efficitur. In his conuenit post uomitum, hormini syluestris semen cum uino potum. myrrhæ oboli III. Absinthium, hyssopus, aut apij semen. Aut piper, aut ligustri flos cum uino. Columbarũ item syluestrium fimus aridus, cum nardo & uino.

De plumbo. Cap. LXII.

Plumbi ramenta

ET qui plumbi ramenta, aut loturã hauserunt, similia symptomata habẽt, & similia auxilia requirunt, cum his qui spumam argenti biberunt.

De argento uiuo. Cap. LXIII.

Argentum uiuum
Hydrargyrus.

ET argentum uiuum hydrargyros appellatum, eadem quæ spuma argenti inducit. Et in his, auxilijs ijsdem uti oportet. Videtur autem ipsis prodesse multi lactis potus. uerum & hi uomant.

De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, melanthio, recentibus Cacti spinæ pappis. Caput LXIIII.

Thapsia.
Veratrũ albũ.
Elaterium.
Agaricum nigrum
Ruta syluestris.
Melanthium
Pappi quid sint
Cactos spina.

PRouidentia utendum & in his quæ ob utilitatem exhibentur, pericula uero non minora sæpe inducunt quàm alia medicamenta, qualia sunt proposita, dico autem, ueratrum album, thapsia, elaterium, agaricum nigrũ. Hæc enim suffocationem aut nimiam purgationem inducunt. In quibus suffocationes quidem, uelut de fungis & similibus dictum est, curabimus: nimias autem purgationes, his quæ excretiones cohibere possunt, supprimemus. Quin & ea quæ parum quidem lædere uidentur, aliquando autem pericula inducunt, non negligenda sunt. Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt aũt flores spinæ, quæ cactos appellat̃. In his solus uomitus adhibitus restituit eos qui illa acceperũt. B

De his quæ nobis familiaria sunt. uelut est uinum, & frigida aqua. Caput LXV.

Venena esse etiam nobis familiaria

ET frigida aqua aceruatim pota, & meracum multum, & dulce uinum, maxime à balneo, aut cursu, & ualidis exercitationibus, suffocationes & dolores inducunt. In his autem uenæ sectio, & infusi per clysterem euacuatio assumpta, imminens periculum exoluunt.

CAPITA SEXTI LIBRI.

In hoc sexto totius Operis libro, de his quæ per chirurgiam administrantur, tractatur, tum his quæ in carne, tum quæ in ossibus cõsiderantur, quæ sanè in tractatu de fracturis & luxationibus absoluuntur.

B

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER VI. IANO CORNARIO

Medico Phyſico interprete.

Proœmium de his quæ per Chirurgiam adminiſtrantur.

Caput I.

VVM totam tractationem de his quæ per Chirurgiam adminiſtrantur, bifariam diuiſerimus, tum in ea quæ in carne aggredimur, tum in ea quæ in oſſibus, quorum conſideratio & in fracturis, & in luxationibus conſiſtit: Nunc ab his quæ in carne adminiſtrantur ordimur, conſueto nobis compendio etiam hic uſi. Rurſus igitur ex ſuperioribus partibus initium facientes, uſtionem quæ in capite, et eam maxime quæ in uertice fit exponemus.

De capitis uſtione in lippientibus, ægrè reſpirantibus, & in Elephante

Caput II.

IN oculis humore ex ſupernis influente, & in difficulter ſpirantibus, obſuperfluæ humiditatis redundantiam, quæ ex capire deorſum ad thoracem demittitur, & partes quæ iſthic ſunt, ſua aſſiduitate affligit, uſtionem circa medium capitis faciunt, hoc modo. Prærafis circa uerticem partibus, cauteres oliuæ nucleos referentes immittunt, ad os uſq; cutem adurenres, & poſt cruſtam elapſum os deradentes. Quidam uero etiam ipſo oſſe uſto, ſquamã paruam excidere faciunt, quo illinc humorum in capite perſpiratio ac euacuatio facilis contingat, ſeruantq; aliquandiu ulcus, deinde ſic ipſum ad cicatricem perducunt. At uero in his qui ad Elephantiaſim incliuationem habent,

Vſtio circa medium caput.

bent, quidam quinque crustas in capite inurunt. Vnam ab anterioribus, partibus paululum supra sinciput. Alteram hac inferiorem, paululũ supra frontem, ad finem pilorum. Et aliam ad occipitium. Et reliquas duas, iuxta squamiformia dicta agglutinamẽta, paululum supra aures, ita ut altera à dextra parte, altera à sinistra fiat. Atque hoc modo per plurium squamarum derasionem, & multitudinem, & crassitudinem humorum exhalare faciunt, & ex capitis profunditate uelut per canales educunt, & per hoc ne oculi lędãtur prohibent. Sed & alium cauterem spleni adhibent, quo primariæ atrabiliarij humoris parti, per crustam in cutem factam, curatio contingat. *Squamiformia agglutinamenta.*

De Hydrocephalis. Cap. III.

Hydrocephalus affectus nomen habet ab humoris, qui essentia aquosus est, proprietate. Contingit hic pueris circa ipsum partum, capite ab obstetricibus inepte compresso, aut ex causa obscura, aut ex ruptura uasis siue uasorum, effuso sanguine in lentam substantiam commutato: aut per rarefactionem, materia persudante, et inter cutem, ac membranam caluariam ambientem delata. Nam aut inter caluariæ membranam, et cutem, humor consistit: Aut inter caluarię membranam, et os: aut inter os, & cerebri membranam. Quibus igitur inter cutem, & caluarię membranam est humor, his adest tumor ad tactum mollis, concolor, doloris exors, in altum incuruatus, perexiguum corpusculum ad digitorum innixum occurrens, facile cedens ac contra renitẽs. Quibus uero inter caluariæ membranam, et os consistit, reliqua quidem similiter haber, tumor autem solum durior est, & tarde cedens, ut qui etiam per plura corpuscula occurrat. Magis etiam dolent. Quibus autem inter cerebri membranam et os, his tumor quidem erit, sed non cedens, neque similiter ad tactum mollis, & tamen uiolenta compressione impulsus cedit. Nam os infantium quum adhuc recens compactum sit, facile cedit, et maxime suturis rarefactis si humoris transitus foras contingat. Hoc B uero facile cognoscitur, ex eo quod humor in compressione retrò redactus, in profundum decurrit. Dolor etiam his maior est, & caput totum disparatur, et frons ipsis extrà projecta est, & intentis oculis uident, & frequentius lachrymãtur. In his igitur chirurgiam reprobamus, etiamsi aliqui chirurgi terebello circumforatum os eduxerint, uelut in loco de fracturis in capite dicetur. At si inter cutem & caluariæ membranam humor consistit, & paruus sit tumor, unam diffectionem per medium transuersam faciemus. Si uero inter caluariæ membranam et os, & maior fuerit tumor, duabus diffectionibus usi sumus per medium sese mutuo secantibus. Si uero adhuc aliquãto maior tumor sit, etiam tribus literam .*x*. imitantibus. Cæterum post chirurgiam excreto humore, & linamentis inditis, commode deligabimus, & usque ad tertium diem uino & oleo rigabimus. Post quem diem solutione facta, per linamenta medendi ductu curabimus. Et si moram trahat os carne non obductum, leuiter ipsum rademus. *Hydrocephalus affectus.* *Rasura ossis.*

De arteriarum sectione. Cap. IIII.

In fluxionibus oculorũ diuturnis, et in uertiginis affectione, arterias retro aures dissecare consueuimus. Præradenda igitur est posterior capitis pars & per digitos tentanda. Nam ex pulsu eius loci, arteriæ situs facilime deprehendetur. Et postea ad os usque secare ipsam oportet, duorum digitorum longitudinem sectione habente, et atramento scriptorio antea notata. Hac uero non occurrente, trium digitorum spacium ab auribus metiri oportet, & tunc chirurgiam adhibere, & arterias per transuersum dissecare, donec & fluxus sanguinis apparuerit pulsatorius & organum contigerit os ipsum. Cæterum post moderati sanguinis fluxum, diuisa caluariæ mẽbrana, ne ob distentionem inflammetur, & osse deraso, cuneolum ex linteo inijciemus 673 uulneribus, & linamentario ductu curabimus. Si uero etiã his nudum os permanserit, similiter huius rasura utemur. *Arteriarum sectione.* *Rasura ossis.*

De uasorum exsectione, & ustione. Cap. V.

Vasorum exsectione

IN dimidiæ capitis partis affectione, & in his qui diuturna, aut etiam in acuta fluxione, calida & acri, oculos dolent, ut etiam calor circa temporum musculos cum tumore oboriatur, uasorum exsectionem omnes approbarunt. præraſis igitur circa tempora pilis per digitos tentabimus, fomento præmisso, aut etiam colli constrictione usi. Vbi uero uasa sub aspectum uenerint, ipsaque atramento notauerimus, cutem ex lateribus, & nostræ sinistræ manus, & ipsius ministri digitis leuabimus, & in ipsum uas superficiariam sectionem faciemus. Deinde penitus insectum, hamulisque distentum uas, et per instrumenta membranis detrahendis apta denudatum, undiquaque exolutum attollemus: et siquidem tenue fuerit, hamulo cæcoide extentum & obtortum per totum penitus excidemus ita ut etiam pars ipsius apprehendatur. Si uero magnum sit, duplo filo, aut lino crudo, aut alio quopiam ualido, per acum subiecto, & primum uase in directum per uenæ sectionem eandem instrumentum diuiso, & moderato sanguine euacuato, iuxta duas extremitates nudatum filo deligabimus, & intermediam partem aut statim aut solutionis tempore excisam auferemus. Quidam uero etiam citra sectionem, per cauteres oliuæ nucleos referentes uasa perurunt, ad multam profunditatem. At uero post chirurgiam linamentis siccis conuolsis inditis, & splenio supcrimposito deligabimus. Post solutionē uero, puluillis incarnantibus, & his quæ linamentis excepta induntur, & medicamentis ad cicatricem perducentibus, curationem transigemus, nimirum ubi iam computruerint ac exciderint fila ac uincula deligationis.

Venarū ustio

De hypospathismo. Cap. VI.

Hypospathismus

INstrumenti species huic chirurgiæ nomen fecit. Vtimur autem hypospathismo in his quib. multa pituita ad oculos defertur. Sed et facies ipsis rubicunda existit, et circa frontem discursum quendam uelut uermium aut formicarum percipiunt. Præraſis itaque circa frontē pilis, infernam maxillā mouere iubebimus et usitato musculorum temporaliū motu tres sectiones in fronte rectas consimiles faciemus, ita ut unaquæque duorum digitorum longitudinem habeat, et ad os usque profunditatem, et inter se trium digitorum spatio distent. Post sectionem, hypospathisterem instrumentum adhibentes, à sectione ad sinistrum tempus, usque ad mediam deueniemus, totum id quod interiacet una cum caluariæ membrana excoriātes. Deinde rursus spathulam à media sectione usque ad reliquā immittemus. Et postea cultelli acuti acie ad primā sectionē immissa, ita ut acutum ipsius latus internæ cutis carni adaptatum sit, obtusum uero ossi, usque ad mediam sectionem ipsum impellemus, omnia quidem à capite ad oculos descendentia uasa, non tamen ad summam usque cutem dissecantes. Et rursus à media sectione, ad ultimam ipsum adigentes similiter uasa dissecabimus. Cæterum post moderatam sanguinis euacuationem expressis grumis, linamenta intorta tria, singula in singulas sectiones immittemus, & linteum complicatum aqua madefactum super imponemus, ac deligabimus. Postera die non solum ulcera, sed etiam temporum musculos, & aures ob inflammationem, uino & oleo irrigabimus. Et tertia die solutione facta, multa perfusione utemur, & emplastro Basilico cum rosaceo soluto linamentis illitis ac inditis consequenter curationem absoluemus.

Formicarum discurrētium sensus

Hypospathister, idē quod spatha

De periscyphismo. Cap. VII.

Periscyphismus

IN quibus multa & profunda uasa fluxionis copiam oculis immittunt, in his periscyphismum, id est incisionem circum scyphium, id est caluariam adhibemus. Signa uero adsunt his talia. Primum inuenies ægrotorum oculos macilentos ac paruos, et ad uisum debiles, angulos autem erosos, & palpebras exulceratas, et pilos ab ipsis defluentes. Et lachryma tenuis ualde et acris cum caliditate defertur. Et dolor est in capitis profunditate acutus & uehemens, et assidua sternutatio. Præraso igitur capite, et temporum musculis,

lis,uelut dictum est uitatis,sectionem transuersam à sinistro tempore ad de/
A xtrum usq; ducemus. Habeat autem sectio terminos in partibus motus ex/ortibus,paulò supra frontem inducta,coronaria sutura à nobis uitata. Leonides in mediam frontem sectionem facit. Denudato uerò osse, cuneolis aut linamentis pluribus disparabimus,extremitates autem sectionis deligabimus,& uino ac oleo uelut antea dictum est irrigabimus. Post solutionem uero,inflammatione iam declinante,os rademus,donec carnem producere incipiat,& ductu concarnationis curabimus puluillis incarnantibus utentes. Ex quorum numero est & is qui recipit farinæ triticæ partes duas, colophoniæ partem unam, & qui priuatim puluillus capitalis appellatur. Item incarnantia ex pumice composita. Cute.n.per crassiorem cicatricem densata,etiam uasorū oscula cōclusa,priorē fluxionē ad oculos deferri prohibēt. *Concarnationis ductus*

De palpebræ supernæ futura, & alijs modis,in his quibus pili in palpebris succrescunt. Cap. VIII.

Pilorum ordo geminatus qui distichiasis dicitur, est exortus pilorū præter naturam ad naturalem pilorum palpebræ ordinem accedens, ex fluida affectione originem trahens, quum multus quidem, lenis tamen et non acris fuerit influens humor. Nam qui acrior est, aut salsuginosior, aut alioqui mordax, is sua diuturnitate etiam naturales palpebrarum pilos corrumpit. Quandoque igitur in hac affectione futura utimur. Quandoque in phalangosi,ubi palpebræ margo intrò nutat et cum ipso phalanx & acies pilorum intrò uertitur. Quandoque uero etiam in laxatis palpebris,quum naturales pili oculi bulbum compungunt. Proinde ægroto in sella collocato, aut ante nos, aut à sinistris,supernam palpebram euertemus, & si quidem longos habuerit pilos,eos indice ac pollice sinistrę manus apprehēdemus: sin breues, acum trahentem filum per mediam marginem ab interius foras transmittimus. Deinde extenta per filum,cum sinistra manu,palpebra,cum *Distichiasis* *Phalangosis*
B dextra per specilli cuspidem,retro filum,ipsam sinuatam euertemus,& paulo interius quam siti sunt pungentes pili, subsectionem in marginem à magno angulo ad paruum usq; pertingentem faciemus. Filo uerò post subsectionem extracto, sinistræ manus pollici paruum quoddam duplicatum linteolum subijcientes supercilium extendimus. Sed & alijs paruis complicatis linteolis in summos angulos iniectis, per ipsa ministrum retro stantem, palpebram distendere iubebimus. Et tunc per scalpellum suturis destinatum,primum sectionem uerutam appellatam faciemus, paulo supra naturales pilos,ab angulo ad angulum pertingentem,ea profunditate ut sola cutis diuidatur. Post ipsam uero,etiam lunarem adhibemus, inde initio sumpto,unde etiam ueruta incipiebat, in tantam autem altitudinem progressu facto,ut tota superflua cutis circumscribatur,ita ut similiter desinamus, ubi etiam illa desinebat. Postea quum circumscripta per duas sectiones cutis myrti folium referat,angulum illum ad dextram nostram hamulo transfigimus,& totam hanc cuticulam excoriamus. Deinde uibicibus per spongias detersis,tribus aut quatuor suturis, uulneris labia contrahimus à media sectione initio sumpto,& acu in ipsam subsectionem transmissa. Sit autem filum ex lana,cuius superfluum non prope suturas resecetur, sed ut trium digitorum longitudo ab ipsis supersit, quam ad frontem extentam emplastro aliquo glutinatorio agglutinabimus. At palpebræ pilos per acus aciem à suturis liberabimus. Hic igitur chirurgiæ modus communis et tutus est. Quidam uero fugiunt excoriationem. Quapropter post factam subsectionem, palpebræ tenendæ apta uolsella, hoc est ad circumferentiam palpebræ formata, distentam superfluam cutem, per scalpellum rescindunt,& suturas uelut diximus adhibent. Quod si in parte quadam palpebræ solum fiat à pilis punctura, in illa etiam solum facere chirurgiam conuenit. Postea linteis complicatis posca madefactis & impositis deligabimus, ita ut ad tertiam usq; diem posca aquosa irrigemus, qua soluemus, & recisis superfluis *Veruta sectio* *Lunaris sectio*

Collyrium croceron ex rosis filis, aut croco aut glaucio, aut aliquo inflammationem arcente collyrio, uel luti quodam ex rosis crocero, palpebras oblinemus. Si uero suturæ inflammatæ fuerint, etiã emplastrum quoddam molle ipsis imponemus, & ouis lacti ammixtis oculo infusis mitigabimus. Laxatas autem suturas recisas detrahemus. Noui porro quendam, excoriationem quidem palpebræ facientem: uelut dictum est, suturis autem non utentem, sed per medicamentum cicatricem inducens curationem perficientem. Coalescente.n.uulnere, palpebra ex parte extenta, pilos foras nutare cogebat. Quemadmodum alius quidam neq; palpebræ excoriatione, neq; duabus extrinsecus sectionibus utens, sed subsectionẽ solũ faciens, per digitos aut etiam per hamulum, laxã palpebræ rugam extendebat, & duabus arundinibus, aut folijs siue bracteis quibusdam æqualem palpebræ longitudinem habentibus, latitudinem aũt angusti uenę inciforij scalpelli, totam intermediam superfluam cutem intercipiebat, & uinculo ipsa iuxta utrosq; fines constringebat. Atq; ita tota retro cutis non nutriebatur, & propterea mortificabatur, intraq; decimum aut decimum quintum ad summum diem, unà cum arundinibus, aut folijs siue bracteis excidebat, ut ferè neq; cicatrix appareret.

De palpebrarum ustione per medicamentum. Cap. IX.

Vstio per medicamentum *Lagophtholmica affectio* PAlpebrarum equidem ustionem per ustorium medicamentum, omnes ut uno uerbo dicam, ueteres reprobarũt, tum propter medicamenti acrimoniam oculis infestam, tum quod ustione modum excedẽte, lagophthalmica oboritur affectio, in qua hiantibus palpebris, uisus à quauis occurrente causa oblæditur. At quum multi qui semper à pilis pungũtur, & neq; nomẽ suturę sæpe audire possunt, inuitos nos sępe cogãt, uelut in rebus desperatis ustionẽ per medicamentũ adhibemus. Et compositio quidem medicamenti eiusmodi est. Calcis uiuæ partes. II. saponis gallici aut cõmunis partes. II. Quidam etiã aphronitri partes. IIII. Hæc trita lixiuio excolato, aut *Lixiuium saponaricum* saponarico, aut alio ex ficulneo aut querneo cinere, urina pueri nõdum corrupti excepta, per specilli caput palpebræ iniŋcimus, myrtei folij figura tantum spacij adurentes, quantum etiam in futura detraxissemus. Adusta uero in prima aggressione cute, tãtum illud per spongiam detrahimus, & rursus iniŋcimus, tandiu medicamentum manere sinentes donec locus nigrescat. Si uero non fuerit denigratus, etiam tertio iniŋciendum est. Denigrata uero iam cute, et crusta de cætero facta, abluto medicamento, balneis & perfusionibus, usque ad crustæ casum utemur. Post quem linamentis rasis, & collyrijs teneris cicatricem inducere conuenit. B

De Lagophthalmis. Cap. X.

Lagophthalmi LAgophthalmos appellãt eos qui supernam palpebram reuulsam habẽt. Hęc autem affectio fit uel ex natura, uel ex uulneris cicatrice, & hoc aut sponte, aut ex sutura, aut ustione, uelut paulo ante dicebamus, inepte administrata, inducta: In qua etiam solum moderata correctio fieri potest, si sufficientem crassitudinem palpebra habeat. Ipsam.n. cicatricem diuidere oportet, & disparatis per linamentum labris, uinculo ad absolutam usq; curationem uti, ita ut non ualde siccantibus utamur sed magis laxantibus pinguibus, qualis est fœni græci succus affusus, & regium tetrapharmacum solutum, ac linamentis exceptum inditum.

De sutura palpebræ infernæ, & ustione per medicamentum. Cap. XI.

QVot pilorum affectionibus superna palpebra obnoxia est, totidem etiam inferna. Nam si & maior seipsa fiet, euertitur, & phalangosim, & di*Phalangosis distichia* stichian, hoc est multiplicem pilorum aciem, et geminatum eorundem ordinem sustinet. Eodem igitur etiam hic suturæ modo utendum est, immutato saltem ordine, ita ut primum Lunarem sectionem faciamus, propter impedimẽtum quod ex sanguine contingit. Deinde uerutam. Subsectio uero reprobanda est, eo quod insita grauitate inferna palpebra promptè euertitur. Sed & reliquam curationem, uelut in supernæ palpebræ sutura adhibere

re oportet, hoc excepto, ut filorum eminentia in fronte non agglutinetur. A Si uero etiam hic chirurgiam fugientes, ustionem per medicamentum magis expetunt, etiam hanc iam traditam habes.

De palpebræ infernæ euersione. Cap. XII.

Quemadmodum in superna palpebra affectio lagophthalmica, ita in inferna euersio contingit, uerum non ex natura, sed aliquãdo propter laxationem ex medicamentis, quæ hanc inflammatione prægressa efficere possunt: aliquando uero propter futuram aut ustionem inepte administratam, palpebra euertitur. Acu itaq; accepta duplicatum filum trahente, carnosam palpebræ partem transfigimus, à sinistro angulo, ad dextrum ipsam traijcientes. Deinde annexo extremitatibus ipsius utrisq; filo, carnem per acum extendimus, atq; sic ipsam scalpello excindimus, unà cum ipsa auferentes etiam acum. Et si quidem receperit figuram suam palpebra, & intrò conuersa fuerit, contenti sumus hac Chirurgia. Si uero adhuc euertatur post carnis ablationem, auersum specillum iuxta externam partem sectæ palpebræ subijcimus, et iuxta internam palpebræ partem duabus factis sectionibus, à duobus angulis sectionis prius factę initium sumentibus, has ipsas in acutum ducimus, & his in unum iam adductis corpusc ulũ. Λ. literę græcæ simile auferimus, ita ut sit quidem acuta ipsius pars infernè ad oculũ, lata uero supernè ad palpebræ marginem. Et postea disparatas partes acu laneum filum ducente contrahimus, duabus suturis contenti. Si uero propter suturã, aut ustionem palpebræ euersio fuerit facta, sub palpebræ pilis in ipsam primam cicatricem, simplicem sectionem faciemus, & disparatis labijs linamenta indemus, & reliquis uelut in lagophthalmis utemur, fomentis saltem exceptis, donec sutura conglutinetur. *Palpebræ infernæ euersio*

De illaqueatione, & ustione per ferrum. Cap. XIII.

In quibus non sunt multi in palpebra pili oculum pungẽtes, sed unus, aut B duo, aut tres ad summum, prope inter se siti, in his illaqueationem probamus. Acu igitur tenuissima accepta, per auriculã ipsius, muliebris pili, aut simplicissimi fili byssini, duas extremitates simul coniunctas trãsmittimus, ita ut id quod transmissum est duplicem sinum siue ansam habeat: & alterum eiusmodi filum aut pilum, per ansam immittimus, transmissaq; in marginem acu, ubi pili illi superflui enati apparent, & per auricularium specillum pilo siue pilis illis in ansam inditis, attrahemus. Et si quidem palpebræ pilus inclusus ducatur, ansam sursum trahimus. Si uero unus aut plures pili exciãdt, per principiũ fili inditũ, rursus ansam detrahimus, & rursus pilo siue pilis illis inditis attrahimus. Si uero unus saltem fuerit pilus oculum pungens, isq; tenuis, alterũ cum ipso ex iustis palpebræ pilis simul attrahimus, ita ut ipsos gummi, aut alio quopiam glutinoso illitos deligemus, donec simul coalescant. Quidam ustionem illaqueationi præferentes, euertũt palpebram, et exti acto per pilorum euulsoriã uolsellã pilo, siue unus is sit, siue duo aut tres, specilli bicipitis caput, aut auriculariũ specillũ, aut tale quod dam tenue instrumentum igne calefactum adigunt loco, unde pilus aut pili fuerunt euulsi. Sic. n. densata cute, neq; alius pilus enascitur. *Illaqueatio*

De uesicis siue Aquulis palpebrarum. Cap. XIIII.

Vesica siue Aquula, quæ hydatis græcis dicitur, substantia quædam est pinguis palpebræ cuti præter naturam substrata. In quibusdam uero, & maxime in pueris uelut humidioribus augescens, multorum symptomatum causa fit, grauans oculum, & ob id fluxiones inducens. Palpebræ itaq; ipsis sub superciliis aquosæ apparent, & uelut decet sursum attolli non possunt. Et si digitis disparatis eas compresserimus, id quod in medio ipsorum est inflatur. Qui uero ita affecti sunt, diluculo maxime fluxione infestãtur, neque solis splendorem intueri possunt, nisi lachrymantes. Sed & assiduas incidunt lippitudines. Aegroto itaq; commode collocato, duobus digitis, indice & medio paululum disparatis palpebram comprimemus, ita ut col- *Vesica palpebræ* *Aquula* *Hydatis*

lectio quædam aquulæ in medio digitorum fiat. Deinde retro stantem & caput fulcientem ministram, iuxta medium supercilium, moderate extendere palpebram iubebimus, & uenæ incisorio instrumēto accepto, ipsam per medium transuersim dissecabimus, non maiorē quàm in uenæ sectionibus diuisionem facientes, ea uero profunditate, ut totam cutem diuidat, aut etiā ipsam uesicā cōtingat, diligēti in hoc habita animaduersione. Multi enim profundius adacto scalpello, aut corniformē tunicam diuiserūt, aut omnino musculum palpebræ sauciarunt. Et sane si statim cōparuerit uesica, hanc extrahemus: Sin minus, etiam rursus leniter diuidemus. Hanc autem confectā, per molle linteolum digitis apprehensam, hac illac & quāq; circūcircamotā extrahemus. Et post extractionem duplicatum linteum posca imbutum imponemus ac deligabimus. Quidam uero etiam salem tritum per specilli caput in sectionē indunt, ut si quid de uesica relictum sit, id ipsum consumat. Post solutionē uero, si absit inflammatio, collyrijs quæ oblini solent, aut lycio, aut glaucio, aut croco, curationem absoluemus. Si uero inflammatio affuerit, cataplasmatis & alijs auxilijs ad hoc commodis, medebimur.

De cohærentibus palpebris. Cap. XV.

Palpebræ cohærentes

CONcretionem sustinet superna palpebra, quādoq; ad infernę marginē, quandoq; ad tunicā oculi agnatā, quāq; etiam ad ipsam corniformē tunicam. Et hic morbus oculū ad functionē suam impeditū efficit. Oportet igitur aut auriculario specillo palpebræ amplitudini subiecto, aut ipsa per hamulum distenta, concretionem per pterygijs secandis destinatum scalpellū dissoluere, cauendo ut corniformis tunica ne sauciĕtur, ut ne procidentiæ oculi occasio ex hoc detur. Post sectionem uero, liquoribus oculo infusis, palpebras per linamenta disparabimus, ut ne iterum concretio fiat, & lana ouo imbuta imposita, post tertiam diem attenuantibus & cicatricem inducentibus collyrijs utemur.

De grandinibus. Cap. XVI.

Grando palpebræ

GRando lēti humoris circa palpebrā collectio est, quæ si ante externā palpebræ superficiem occurrit, diuisa extrinsecus transuersim per scalpellum palpebra, postea specillo auriculario aut eiusmodi quodam, grandinem eximemus. Et si magna aut hians fuerit sectio, futura contrahimus labia, & emplastro utimur: Sin parua, omissa futura, similiter curationem perficiemus. At si intus fuerit grando, ut per chartilaginem transpareat, euersa palpebra, & intrinsecus transuersim diuisa, ipsam extrahemus, & muriæ infusione utemur.

De uerrucis, & carnis in magno oculi angulo incremento.
Caput XVII.

Verrucæ palpebræ *Encanthis*

VErrucas circa palpebram, & carnis iuxta magnum oculi angulum incrementum, quod encanthida, id est, carnem angularem uocant, uolsella præhensam, scalpello excidimus, & chalcitidem tritam imponimus.

De pterygijs. Cap. XVIII.

Pterygia oculi *Bulbus oculi*

MEmbrana neruosa à magno oculi angulo omnino exorsa, & paulatim intrò repente, hæc affectio contingit. Lædit autem oculum, tum quòd contractione bulbi motum impedit, tum quòd procedendo totam pupillā cōtegit. Quum igitur curatu faciliora sint tenuia & albicantia pterygia, ad hunc modum chirurgiam aggredimur. Diductis palpebris pterygium hamulo modicè incuruo exceptum distendimus, & accepta acu setam equinam, & ualidum filum in auricula sua trahente, modicèque in summa parte incurua, ipsam in medium pterygium traijcimus, & filo quidem deligatum pterygium, in sublime extendimus, seta uero partem ipsius ad pupillam, uelut serrando, ad finem usque subexcoriamus. Reliquam uero ipsius ad magnum oculi angulum partem, scalpello fururis destinato ex fundo excidimus, naturalem anguli carnem relinquentes, ne ipsa ablata Rhoeas ex decremento fluida consequatur. Quidam filo, uelut dictum est, extentum,

Rhoeas

A tum, scalpello totum pterygium excoriant, cauentes ne corniformem tunicam contingant. At post chirurgiam, modico sale trito in locum immisso, lanam ouo imbutam superimponimus ac deligamus. Verum post exolutionem, diu muriam instillamus. Si uero inflammatio consequatur, descriptis ad hanc auxilijs utemur.

De staphylomatis. Cap. XIX.

Staphyloma tunicæ corniformis incuruatio est, debilitatæ una cũ acino/formi, quandoq; ob fluxionem, quandoq; ob ulcerationem. Chirurgiam autem adhibemus, non ut uisum deperditum reuocemus: Hoc enim fieri nõ potest: sed ut moderatum decorem ægro reparemus. Acum igitur ex inferis sursum, per staphilomatis fundum traijcere oportet, & alteram acum duplex filũ ducentem, ab angulo qui ad manũ est, ad alterũ per staphilomatis fundũ transfigere, & manente priore acu, fili ansam secare, & alterã staphylomatis partem ad superna, alteram ad inferna, per fila deligare, & tũc ablata acu, lanam ouo imbutam imponere. Post solutionem uero, oculum lenibus infusionibus mitigare, donec fila unà cum staphylomate excidant. *Staphyloma*

De suppuratis oculis. Cap. XX.

De suppuratis oculis Galeni uerba apponere satis fuerit, quæ hoc modo se habent. Ex nostri temporis medicis ocularijs quidã nomine Iustus, etiam per capitis concusśionem multos ab oculorum suppuratione liberauit. Erectos enim ipsos in sella collocabat, & apprehenso utrinq; capite à lateribus, ita ipsos concutiebat, ut nos palàm pus deorsum procedere uidere/mus. Manebat autem inferne, ob substantiæ grauitatem, etiamsi suffusiones non maneant, si non ualdè accurate ipsas quis constringat. Et idem rursus in progressu, Sæpe, inquit, pus aceruatim euacuauimus, dissecta cornifor/mi tunica paululum supra illum locum, iuxta quem omnes tunicæ inter se concrescunt. Appellant autem eum locum irin aliqui, alij uero coronam. *Oculi suppurati* *Iustus medicus ocularius*

B Hæc habemus in libro curatoriæ methodi dicit. Cæterum post puris excretionem, ulcere per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœni græci addito melle, repurgato, consequenter reliquam curationem adaptabimus. *Iris quæ et Corona*

De suffusionibus. Cap. XXI.

Suffusio est lenti humoris in corniformem tunicam iuxta pupillam collectio, quæ aut uisum impedit, aut ne clare uideamus efficit. Fit autem maxime ob frigiditatem, & debilitatem spiritus uisorij, & propterea senibus magis, & qui ex longo morbo ægrotarunt accidit. Contingit etiam ex uiolento uomitu, & ex plaga, & propter plures alias causas. At uero de suffusionibus quæ adhuc fiunt, & ad chirurgiam nihil pertinent, in tertio dictũ est libro. Nunc autem de his quæ perfectam collectionem ac concretionem acceperunt tractabimus. Omnes igitur suffusi splendorem aut multum, aut modicum uidet, atq; hac ratione etiam suffusiones ab obscuratione ac glaucedine separamus, quum obscuratione ac glaucedine affecti, splendorem omnino non uideant. Rursus igitur docebit te Galenus & concretionem, & differentiam suffusionum, & quæ ex his chirurgiam admittunt. Concluso oculo suffuso, palpebrã per magnum digitum ad oculũ comprimimus, ipsamq; cum compressione hac illac impellimus. Deinde aperto oculo, inspectam suffusionem consideramus. Nam in his quæ nondũ sunt cõcretę, fusio quędã ex digiti cõpressione accedit, & primũ quidẽ latior apparet, uerũ rursus ad propriam figuram ac magnitudinẽ redit. In his uero quæ concretæ sunt, nulla mutatio neq; secundum latitudinem, neq; secundum figuram, ex compresśione occurrit. Quandoquidem uero commune hoc est indicium, & earum quæ moderatè, & quę supra modum concreuerunt, ex colore has discernemus. Quæ enim ferri colorem, aut cœruleum aut plumbeũ referunt, hæ moderatè concretæ sunt, & commode deduci possunt. Quæ uero gypsum aut grandinẽ colore referunt, supra modũ concreuerunt. Postq; igitur hæc didicimus ex Galeno, locato homine ad splendorem absq; sole, *Suffusiones oculorum*

ocu-

oculum illæsum diligēter deligabimus, & diductis alterius oculi palpebris, ab appellata iride iuxta paruū angulū, ad capitis specilli mēsuram ipsas di- A
sparamus, & tunc specilli cuspide locū perpungendū notamus, ita ut in sini stro oculo, dextra manu operemur, in dextro uero, sinistra. Et cōuersa specil li acie circa finē rotunda fortiter innitimur et per notatā prius partē usq; ad inanem locum transigimus. Modus aūt progressus in profundū ea fiat mensura, quanta est à pupilla ad iridem distantia. Ex superius igitur iuxta suffusionis apicem specillum demittentes (Nam ob corniformis tunicæ pelluciditatē æs conspicuè uidetur) per ipsum in subiectos locos suffusionē deducimus. Etsi quidē statim deducta fuerit, paululū quiescētes expectamus. Si uero redundarit, rursus ipsam deducimus. At post suffusionis deductionē, specillū punctorij educimus, sensim ipsum obtorquentes, & solutū in aqua modicum salem cappadocicum oculo infundimus, & imposita extrinsecus lana oui candido cum rosaceo imbuta deligamus, simul etiam sanum oculū deligantes, ut ne cum altero commoueatur, & reclinatū in domuncula subterranea penitus quiescere iubemus, tenuē exhibentes uictum ad septimū usq; diem deligato, si non quid impediat. Post septimum diem deligatione soluta, uisum ipsius experimur, rebus uisibilibus obiectis, id quod in Chirurgia, aut statim post chirurgiam facere improbamus, eo quòd ex uiolenta intentione suffusio promptè rursus redundet. Si uero inflammatio aliqua urgeat, etiam ante septimum diem facta solutione, huic nos opponemus.

De Aegilope. Cap. XXII.

Aegylops

AEgylops tumor est abscessui similis, inter magnū oculi angulum, & nasum. Aegrè uero curatur affectio, tum propter corporum tenuitatem, tū propter consensus ad oculum timorem. Si igitur ad summam cutem erupe rit abscessus, quicquid extuberauit ad os usque auferemus, & si ad malam subierit fistulā, totam ipsam expandemus, & si adhuc incorruptum os est, rademus. Eo uerò corrupto, per cauteria oliuaria peruremus, spongia frigi- B
da aqua imbuta oculo imposita. Quidam post carnium refectionē terebra usi, humorem aut pus in nasum traduxerunt. Verum nos ustione sola contenti fuimus, per ægilopica cauteria rantum adurentes, ut squama decedat. Et post ustionem lenticula cum melle, aut malicorio cum melle, & reliquis resiccantibus auxilijs utemur. Si uero ad angulū repit Aegilops, & omnino non ad summam cutem, tunc scalpello pterygijs destinato, aut uenæ incisorio, corpus id quod inter angulum usq; ad abscessum est exoluimus, & carnes ex profundo educimus, & tunc moderatè resiccamus. Et uitrum sanè in puluillum detritum, his inspersum mirificè siccat. Et aloe cum manna similiter. Reliquam uero ægilopum curationem libro tertio tradidimus.

Terebræ usus

De auditorijs meatibus non perforatis. Cap. XXIII.

Auditorij meatus non perforati

HAec affectio ex natiuitate consistit, membrana quadam auditoriū meatum obturante, quandoq; in superficie, quandoq; in profundo. Sed & postea superuenit, prægressa circa meatū ulceratione. Nam superenascens caro ipsum obturat. Si igitur in profundo fuerit impediens membrana, aggressio difficilis est. Conandum tamen est, ut tenui quodam instrumento illam dissecemus. Si uero in superficie, acuto cultello illam dissectam, si opus fuerit, etiam eximemus. Si uero caro superenata fuerit, etiā hanc pterygijs destinato, aut polypis excidendis apto scalpello auferemus. Deinde linamentum ex linteo obtortum, factum ad amplitudinem meatus, in aqua madefaciemus, & hoc in chalcitide trita aut eiusmodi quodam puluillo obuolutum, in meatum indemus, ut ne rursus caro enascatur. Si uero inflammatio adsit, cito ipsum extrahimus. At si sanguis ex meatu erumpat, spongiam frigida aqua imbutam imponemus, & alijs ad hoc commodis utemur.

De his quæ illabuntur in auditorium meatum. Cap. XXIIII.

Illabentia in aurem

INcidunt in aures nō solum calculi, sed etiam uitrum, & fabæ, & siliquarū ossicula. Vitrum igitur & calculi in propria magnitudine perseuerāt, fabæ uero

uero & siliquarum officula, & alia huiusmodi, ex naturali corporis humidi
A tate intumescentia, maximos dolores inducunt. Auriculario igitur specil/
lo, aut hamulo, aut uolsella, hæc eximere oportet. Aut uiolenta capitis di/
stentione ac concussione, aure circulo alicui imposita. Quin & per stipulā
sæpe hæc exigentes extraximus, quemadmodum etiam aquam in aurem il/
lapsam, cera similiter circumcirca ei stipulæ parti oblita, quæ ad aurem est,
ut nulla parte spiritui transitus pateat. At calculos & eiusmodi moles, lana
specillo obuoluta extraximus, ita ut resina terebinthina, aut glutinoso ali/
quo tinctam, leniter in auditorium meatū insereremus. Si uero non succes/
serit, sternutatorio naribus indito, os & nares obturato. At si neque sic se/
quantur illa, priusquam inflammationes, & conuulsiones, & simpliciter pe/
riculum accedat, per chirurgiam ipsa educemus. Locato igitur ægro aure
auersa, sectione parua lunari ad fundum auris retro fibram utemur, & auri/
cularis specilli concauo, insitam molem eximemus. Post extractionem uul/
nus consuatur, & cruentorum uulnerum ductu curetur.

De polypis. Cap. XXV.

Polypus moles est corpusculi præter naturam in naribus consistens, à ma/ *Polypus nariū*
rini polypi similitudine nominata. Nam & illius carni assimilis est, & ue
lut ille cirrhis suis uenantes ulciscitur, manus ipsorum appræhendens. Ita
& hæc affectio ægrorum nares obturans, medelæ adhibendæ difficultatem,
& circa respirationem, & circa loquelam inducit. Duros igitur & reniten/
tes, & subliuidos, ac malignos polypos, uelut ad cancrum tendentes uitare
oportet. friabiliores autem & laxos, & torpidos, & non malignos, chirur/
giæ subijcere. Proinde ad solis radios homine collocato, & nasi meatu per si
ni stram manum expasso, cum dextra manu per scalpellum acutum, myrti fo
lium referens, polypis excidendis aptum, polypum aut carneam illam mo/
lem circum circa ue secemus, qua parte nari adhæret ferri acie immissa. Po/
B stea uero conuerso instrumento, per concauum ipsius resectam carunculam
educamus. Et si quidem nasi meatum purum factum uiderimus, ad curatio/
nem deuenimus. Si uero aliquid de corpore polypi restet, accepto alio poly
pis eradendis apto instrumento, per aciem ipsius relictum corpusculum, cū
tensione & obtortione & rasione, strenue educemus. At uero malignos cau.
terijs oliuaribus perurimus, & post ustionem curatione ad perusta com/
moda utemur. Cæterum post chirurgiam locis per spongiam exacte deter/
sis, poscam, aut uinum, in nares infundimus. Et si pertransierit liquor per pa
latum ad fauces, recte administrata est chirurgia. Si uero non pertransierit,
manifestum est quod circa ossa coliformia, aut in supernis naris partibus ca *Ossa coliformia*
runculæ sunt, quæ polypicis instrumentis non fuerunt comprehensæ. filum
igitur mediocriter crassum, uelut funiculus, est ut in ipso duorum aut trium
digitorum distantia, nodi ligari possint, specilli bicipitis foramini inseri/
mus, & alteram bicipitis specilli extremitatem per narem sursum ad colifor/
mes meatus immittimus, ipsamq; per palatum & os transmittentes amba/ *Coliformes meatus*
bus manibus attrahimus, quo uelut per serram, nodis illis carunculæ dete/
rātur. Et post chirurgiam, meatu per lucernario funiculo simile linamentū,
disparato conseruato, tertia die postea, Musæ pastillo & consimilibus, in/
tus relicta consumemus, simulq; locum resiccabimus. Postea uero etiam pa
stillis cicatricem inducentibus utemur, plumbeis canalibus si opus fuerit,
per totam curationem naribus inditis.

De curtis Cap. XXVI.

Curta circa aures, aut labia hac ratione tractātur, ut primum quidem cu- *Curta.*
tem ex inferna parte excoriemus, postea uero uulnerum labia inter se
contrahamus, & callis ablatis deinde suamus, & conglutinemus.

De epulida & parulida. Cap. XXVII.

Epulis carnis supereminentia est in gingiuis, iuxta aliquem dētem obor/ *Epulis*
ta. Parulis uero abscessus paruus est circa gingiuas. Epulidem igitur uol *Parulis*
sella

fella aut hamulo extentam resecamus. Parulidem uero iuxta circumscriptionem excisam linamentis explemus ac dispueramus. Scio autem sæpe ipsam scalpello uenæ incisorio solum punctum, pure euacuato cessasse. Post chirurgiam uero uino colluere iubemus, postera die aqua mulsa, & post hæc puluillum floridum uulneri inspergemus, donec perfecte curetur. Si uero putredo gingiuis accedat, & per commoda medicamenta non curetur, oliuarijs cauterijs hanc peruremus. A

De dentium extractione. Cap. XXVIII.

Dentium extractio

DEntem ad locellos usque circumscarificatum, & forcipe paulatim concussum extrahemus. Si uero corrosus fuerit, tenui linamento primum cauernam explere oportet, ut ne frangatur dum ab instrumento cōstringitur. Post extractionem, sale tenuissimo caruunculas relictas conspersas consumemus. Postea uero uino aut posca colluant usque ad absolutam curationem.

Dentes superuacui

Quandoquidem autem & superuacui quidam dentes agnascuntur, eos quidem qui locellis insiti sunt, per scalpra excidemus. Qui uero locellis insiti nō sunt, eos per forcipem extrahemus. Si uero dens aliquis supra modum auctus sit, aut etiam defractus, præminentem aut superuacuam partem ipsius lima deterimus. At uero adhærentes ipsis dentibus squamas, uelut sane fieri potest, uel specilli cōcauo, uel rasorio instrumento, uel limula repurgamus.

De incuruatione linguæ. Cap. XXIX.

Linguæ incuruatio

INcuruatæ linguæ affectio aliquando ex natura fit, si detinentes linguam membranæ duriores & curtiores sint ab initio: aliquando uero ex aduentitia causa, propter cicatricem aliquam duriorem, ex ulceratiōe, sub ipsa lingua inductam. Qui igitur ex natura hanc affectionem habent, ex eo cognoscuntur, quòd & tardè loqui incipiunt, & quòd nulla prægressa ulceratione, uinculum sub lingua moderato amplius apparet. Qui uero ex aduentitia causa, cicatricem palam apparentem habent. Aegrotus igitur in sella collocetur, & linguam ad palatum eleuet, & neruosum illud uinculum transuersim secetur. Si uero ex cicatrice, ea linguæ incuruatio facta fuerit, hamulo transfixum callum sursum attrahemus, & sectione obliqua facta curuitatem exoluimus, ita ut corporum in profundo incisionem uitemus. Nam sanguinis eruptionem, quæ ægre sisti potest, sæpe induxit. Post chirurgiam aqua frigida, aut posca colluant. Et Postea laxatorio & concarnante medicationis ductu curatio perficiatur. B

De tonsillis. Cap. XXX.

Strumæ Tonsillæ

QVemadmodum glandulæ induratæ appellantur Strumæ, Sic tonsillæ inflammatæ, & ultra modum auctæ, & uelut induratæ, deglutitioniquè & spiritui, difficultatem functionis inducētes, quum ex aduerso inter se positæ sint, antiades græcis uocatæ sunt, latinis & pars, & affectio eodem tonsillarum nomine censentur. Inflammatas igitur has chirurgia non aggredimur. Sedata moderatè inflammatione, manus admouebimus, & maximè si albæ fuerint, & contractæ, & fundum angustum habuerint. Nam laxæ & rubicundæ, & fundum latū habentes, ad sanguinis eruptionem procliues sunt. Collocato itaque ad solis splendorem homine, & hiare iusso, ministro caput continente, & altero linguam per instrumentum ad hoc aptum, ad infernam maxillam deprimente, nos ipsi acceptum hamulum in tonsillam defigimus, ipsamquè quantum eius fieri potest attrahimus, absque hoc ut membranæ simul attrahantur, & postea ipsam totam ex fundo, per scalpellum linguæ incuruatæ aptum, & ad manum commodū, resecamus. Duo enim sunt eiusmodi instrumenta, flexuras inter se aduersas habentia. Quare post unius excisionem, in altera eodem modo, manu & instrumento uice uersa mutatis operabimur. Post chirurgiam, aquam frigidam aut poscam æger colluat. At si sanguinis eruptio aliqua accedat, etiam rubi, & rosarum, & myrti decocto tepido utantur. Si uero copia sanguinis feratur, etiam plantaginis & symphyti succum, & pastillum ex succino, & lemnium sigillum, ex po-

Antiades unde dictæ

sca colluendum exhibemus. Sedata uero sanguinis eruptione, postera die
A rosarum flore & croco, & amylo, cum lacte illinantur, aut cum aqua, aut ouí candido, aut hydrorosato. Quod si sordes ulceribus accedat, etiã ex melle collutionibus, ac illitionibus utantur. *Hydrorosatũ.*

De uua Cap. XXXI.

GVrgulio qui uelut plectrum quoddam uocis est; sœpe fluxionem à capite suscipit, & præter naturam auctus, ubi longus & tenuis factus est, columella appellatur: ubi uero crassus inferne ac rotundus, uua, utroq; nomine à similitudine ducto. Si igitur uniuersalibus auxilijs cedere noluerit, dico autem uenæ sectionibus, & euacuationibus per purgationem subducentibus, Item localibus adstringentibus ac repellentibus, aut etiam discutere potentibus: ad chirurgiam deuenimus: ut ne ex assiduis irritationibus tusses & uigiliæ, aliquando etiam suffocatio consequatur. Contractas igitur & rotundas uuas, & non oblongas, & sanguinolentas aut subnigras, chirurgia non aggredimur. Tenues uero & oblongas, & summa parte imminutas ac resolutas, & non ualde sanguinolentas, sed subalbicantes manu tractamus. Statim.n. hæ etiam inflammatione carent. Tantum uero de uua salutem auferendum est, quãtum naturalem excedit modum. Nam resectiones ipsius in totum, omnes circa thoracem regiones extreme lædunt, & uocem intercipiunt. Collocato itaq; ad solarem splendorem ægro, multumq; hiare iusso, uuaria forcipe aut uolsella superua cuum eius præhensum, & ad infernam partem tractum, per scalpellum uuarium, aut futuris destinatum resecabimus. Quæ uero post chirurgiam requiritur, ea uelut in uasorum exsectione dictum est, adhibeantur. Sœpe uero aut ob ægri timiditatem, aut ob sanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præstantiam, ferrũ recusantes, ustorio potius medicamento uuam consumimus. Oportet igitur medicamentum ustorium illud quod in palpebrarum ustione relatum
B est, aut aliud eiusmodi accipere, et ex hoc ustorij uuarum instrumenti cauitates implere, & ægro multum hiare iusso, linguaq; per ministrum cum instrumento ad id apto depressa, tantam uuæ partem in strumẽto quantum satis est aperto comprœhendimus, quantam alioqui excideremus. Habeat aũt medicamentũ compagem neq; liquidã, ut ne diffluens ab uua aberret, & subiectas partes comburat: quapropter monemus hominem, ut per totũ ustionis tempus non deglutiat: neq; omnino duram, quo facile uuæ adhæreat. Et si quidem ex una admotione summa uue pars fuerit denigrata, contenti sumus: Sin minus etiam bis utemur, per totum operationis tempus homine inclinato, quo saliua eliquescens, una cum medicamenti particulis, extra os effluere possit. Mortificatur enim in una hora, excidit aũt circa tertiam aut quartã diem. Post ustionem uero, indice digito molli lana aut stupa obuoluto, partes circa gurgulionem extergimus, aut etiã aqua colluere iubemus. At uero partes circa collum irrigationibus ex oleo chamæmelino, tum in his, tũ in quibus tonsillę ablatę sunt, propter affectionem per consensum, confouebimus. Gargarismis item & illitionibus similiter utemur. *Gurgulio Columella uua* *Medicamenti ustorij præstantia*

De spinis faucibus infixis. Cap. XXXII.

DEuorantur sœpe inter edendum spinæ aut piscium, aut aliarum rerum, in diuersas partes. Quæ igitur sub conspectum ueniunt, eas instrumentis spinis eximendis destinatis extrahimus. Quæ uero inferius hærent ad ipsam gulam siue deglutitionem, alio modo. Quidam.n. maiora frusta ipsis deuoranda censent, uelut sunt caules lactuearum, aut buccellæ panis. Alij spongiæ puræ ac mollis non magnã adeò molem filo alligatã deuorare iubẽt, eãq; filo prehensam rursus reuellere, atq; hoc sœpe facere, quo spina spõgiolæ infixa simul educatur. Leonides cataplasmatis concoctorijs extrinsecus uti iubet, qualia sunt quæ ex eruda ordeacea farina constant, quo suppurata spina sua sponte excidat. At si circa ipsum deglutitionis tempus, aut etiam ante concoctionem in uentre, ad affectum hominem accesserimus, & *Spinæ faucibus infixæ.* *Leonides*

quod infixum est nõ compareat, uomere iubebimus, aut digitorum aut pennarum demissione facta. Nam aliquando unà cum his quæ per uomitum reijciuntur, etiam id quod infixum est educitur.

De summi gutturis sectione. Cap. XXXIII.

Antylus.

OPtimi chirurgi etiam hãc chirurgiam descripserunt. Antylus igitur ita dicit. In anginis, uelut circa uictus modum trademus, reprobamus chirurgiam, quum inutilis fiat dissectio, ubi omnes arteriæ & pulmo affectus est. At in his qui circa os & mentum inflammationem habent, aut etiam in tonsillis, quæ gutturis osculum operiunt, arteria ab affectione immuni, rationi consentaneum est uti summi gutturis sectione, ad suffocationis periculum euitandum. Proinde opus aggressi, infra gutturis caput, sub tertium aut quartum ipsius circulum, partem quandam arteriæ dissecabimus. Totum.n. diuidere periculosum est: Idoneus autem est hic locus, tum quia carne caret, tum quia uasa procul à diuiso loco sita sunt. Reflexo itaq; retrorsum ægroti capite, ut magis conspicuum fiat guttur, transuersa sectione inter duos circulos utemur, ita ut non cartilago, sed membrana cartilagines continens dissecetur. Si uero quis circa actionem timidior fuerit, hamulo prius extentam cutem diuidat. Deinde ita ipsum guttur aggressus, & uasis si quæ occurrant disparatis, sectionem faciat. Hæc Antylus. Coniectabat autem gutturis dissectionem, tum ex spiritu per ipsam exeunte cum impetu quodam, tum ex uocis interruptione. At post prætergressum suffocationis periculum, labijs uulneris renouatis, suturis utemur, cutem solum absq; cartilagine consuentes, & medicamentum cruentis uulneribus aptum adhibebimus. Si uero hoc nõ glutinabitur, incarnãte ductu utẽdũ est. Porrò si quis nobis offeratur, qui uitæ finiẽdæ causa sibijpsi guttur incidisset, similiter curabimus.

Gutturis summi sectio.

De abscessibus Cap. XXXIIII.

Abscessuum Chirurgia

QVod abscessus corruptio sit & mutatio carnium aut carnosarum partium, & qui sint generationis ipsius modi, & quot abscessuum differentiæ, in quarto libro sufficienter dictum est. Nunc uero quæ ad chirurgiam ipsius attinent persequemur. Postquam perfecta mutatio in pus facta fuerit (Hanc autem cognoscimus, ex eo quod & dolores, & febris, quæ antea fuerũt, et rubor, & pulsus, & reliqua inflammationis signa minuuntur, et tumoris moles in acutũ fastigiatur, & ad digitorũ innixũ pus subsidit, maxime si in summa cute sit abscessus) tunc ad chirurgiã nos conuertimus. At si neq; ad tactũ subsidat ac occurrat, neq; fastigietur, eo quod in profundo cõsistit, alijs mutationis signis intẽti chirurgiã adhibebimus. Sciendũ tamẽ ꝙ etiã ante pfectã in pus mutationẽ aliquãdo crudos adhuc abscessus secamus, ubi uel articulis, uel principalib. partib. fuerint uicini, ut ne perseuerãte putrefactione simul corrũpatur ligamẽtũ, aut pars aliqua necessaria. Sed & prope sedẽ abscessus, ante perfectã concoctionẽ, crudos secare iubet Hippocrates, timẽs ne in perforationẽ procedãt. Secamus itaq; nõ in omnibus similiter sectionẽ facientes, sed lineas naturales, uelut in facie, & pilorũ exortus, uelut in capite sequẽtes, decoris, quãtũ fieri potest, curã habebimus. In artubus aũt in directum secantes, uelut in musculis & tendinibus, & neruos et arterias, et principales partes uitãtes, securitatis rationẽ habebimus, ita ut modo in directum secemus, modo transuersim abscessum diuidamus, prout res singulatim postularit. In minoribus itaq; abscessibus, unã sectionem faciemus. In magnis, plures, pro magnitudinis ratione ubiq; tenuiora & ad subeffluxionẽ commoda uulnuscula secãtes. Et qui quidẽ plurimum fastigiati sunt abscessus, & crudi, & tenues, ac mortificati, eos amputamus, iuxta triangulũ, aut myrtei folij formã, aut aliam angularẽ figurã, ablationẽ facientes, quum circularis figura inepta sit ad cicatricem inducendam. Qui uero fastigiati non sunt, eos solum simpliciter secabimus. At si magnum sinum repererimus, si quidem carnosa fuerit, & glutinari potuerit incumbẽs cutis, ad defluxionem solum utemur loci sectionibus. Si uero tenuis & ual-

Sedis abscessus

Figura circularis inepta cicatrici

de excarnis fit cutis, totum secundum longitudinem simplici sectione diuidemus. Et post simplicem sectionem, si tenuia ualde, & non carnosa apparuerint utrinque corpuscula, ipsa amputamus. Post chirurgiã, facta per spongiã detersione, si paruus est abscessus, & sectio una, simplici linamento utemur. Sin magnus & plures sectiones, etiam lemniscum qui pertrahi possit, per ipsas ducemus. Eos uero qui amputati sunt, similiter linamẽtis implebimus. At si sanguis erumpat, aqua frigida aut posca utendum est. Verum eruptione sanguinis perseuerante, chalcitidis puluillum inspergemus, quo etiam ob flaccidam putredinem sœpe utemur. Cæterum splenia hyeme, & in neruosis corporibus, uino & oleo imbuta imponemus. Aestate uero & in corporibus carnosis, aqua & oleo, aut etiam uino & oleo frigidis, & facta deligatione, postridie his ipsis liquoribus irrigabimus. Tertio uero die facta solutione, & per spongiam detersione, tetrapharmaco linamentis illito utemur. Et si inflammatio absit, eandem irrigationem ad linamenti conseruationem imponemus. Si uero adsit inflammatio, cataplasma concoctoriũ superdamus, perfusionibus prius usi. Sedata autẽ inflammatione, suppurante & incarnante medicationis ductu curabimus. Sed & sinus glutinatorijs medicamentis sanabimus, uelut in quarto de sinibus dictum est. *Lemniscus*

De strumis Cap. XXXV.

STruma est tumor induratus circa collum, & alas, ac inguina maxime cõsistens. choeras græcis appellatur, aut à choeradibus petris, aut à suibus, eo quod multiplici fœtu fœcũdum est animal, aut quia sues eiusmodi colla habent. Nascuntur autem strumæ aut circa anteriores colli partes, aut circa alteram ipsius partem, aut circa utrasque & aut una, aut duæ, aut plures. Omnes autem in proprijs pelliculis continentur, quemadmodum steatomata, & atheromata, & melicerides. Dolorose itaque, et quæ ad contactum, ac impositionem medicamenti, deteriores fiunt, malignæ sunt, quas sanè etiam canceratas quidam appellarunt & manifestum est ipsas non ita ualde chirurgijs cedere. Benignas igitur & ad tactum, & ad tempestiuum medica mentorum usum, hoc modo aggredi oportet. Quæ in summa cute consistunt, & ad cutem repunt, simplicis sectionis usu, ab incumbentibus corporibus exoluemus, et distẽta hamulis cute, labia à pelliculis liberabimus, uelut in uasorum exsectione docebamus, & paulatim auferemus. Maiores uero hamilis transfixas leuabimus, & similiter excoriantes undique à continentibus ipsas corporib. absoluemns, ita ut ubique carotidas appellatas, soporarias arterias, & recurrentes neruos uitemus. Si uero uas aliquod diuisum operi impedimento sit, laqueo ipsum constringimus, aut penitus per totum recidimus, si non ita magnum existat. Et quũ strumæ fundum ad angustiam deuenerint, industriè ipsam resecamus: Et demisso indice digito scrutabimur, an etiam aliæ strumæ adsint, ipsasque eodem modo auferemus. At si magnum aliquod uas, aut etiam plura circũ strumæ fundum suspectum habuerimus, non ex fundo ipsam recidemus, sed laqueo cõstringemus, ut particulatim citra periculum sua sponte excidat. Et tunc sanè curationis per linamenta ductum adhibebimus. Si uero illico resecetur, labia contrahemus. Omnino uerò sectiones in directum facere oportet, & si nihil superflui habuerint, statim consuemus. Si uero ex strumæ mole, aliquid de cute redundat, parte ipsius ad myrti folij figuram recisa, suturis utemur, & medicamen tum cruentis uulneribus accommodatum superimponemus. *Struma* *Choeras unde* *Carotides arteriæ* *Nerui recurrentes*

De Steatomatibus, atheromatibus & meliceridibus. Cap. XXXVI.

QVum abscessuum generis & hæc sint, in hoc differunt, quod qui proprie abscessus uocãtur, inflammati sunt ac dolorosi, acrẽque & erodentẽ humorem continent, & non in propria pellicula aut tunica continentur. Differunt autem hæc inter se, quia hoc quod in steatomate continetur: iuxta nominis rationẽ, seuo simile est: quod in atheromate, pulti ex frumento: quod in meliceride, melli. Dinosces autem ipsa hoc modo. Steatoma alijs *Steatomata* *Atheromata* *Melicerides*

durius est, & ad tactum remittitur, fundumq; solidius habet Meliceris autẽ tangẽtibus uelut corpus quoddam laxum cedit, & tardè quidem diffundi- A tur, cito autem rursus colligitur. At uero chirurgiam his similiter uelut strumis adhibemus, in sectione, & excoriatione, & suturis, ac reliqua curatione, id modo ut uitemus, ne & pelliculam sauciemus, eo quod contentus humor effusus impediat chirurgiam: & ne partem ipsius relinquamus, quæ regenerationis plerunq; causa fit, circa manuum iuncturas, & malleolos, & partes quæ secundum articulum mouentur: quemadmodum etiam struma si aut tota, aut pars ipsius relinquatur. Quod si tale quid relictum fuerit, melius est non suere, sed erodentibus medicamentis relicta consumere.

De Arteriæ dilatatione. Cap. XXXVII.

Arteriæ dilatatio DIlatatio arteriæ, tumor est ad tactum mollis, & digitis cedens, ex sanguine & spiritu generationem habens. Et Galenus de ipsa dicit, Arteriæ osculo aperto, affectio appellatur aneurysma id est dilatatio. fit etiam arteria sauciata, ubi quidem incumbens ipsi cutis ad cicatricem deuenerit, manserit autem uulnus arteriæ neq; conglutinatæ, neq; cicatrice obductæ, neq; *Aneurysma* carne obturatæ. Cognoscuntur autem huiusmodi affectiones, ex pulsu arteriarum. Imò etiam ubi comprimuntur arteriæ, tumor omnis disparet, substãtia ipsum efficiente ad arterias recurrente. Hæc Galenus. Nos autem ipsas inter se distinguimus hoc modo. Quæ ex osculi arteriæ apertione fiũt, oblongiores apparent, & in profundo consistunt, & ad digitorum impressionem, uelut strepitus quidam auditur, quum in affectionibus ex ruptione nullus sonitus audiatur, & sint quoq; magis hæ rotundæ, & in summo occurrant. Quæ igitur in alis, & inguinibus ac collo fiunt, itemq; in alijs locis, si magnitudine excedunt, eas chirurgia non tentamus, ob magnitudinem uasorum. Quæ uero in extremis partibus, & artubus, aut in capite consistũt, eas sic aggredimur. Si ex apertione tumor factus est, sectionem rectam in lõgitudinem cuti infligimus. Deinde disparatis per hamulos labijs, uelut in B uasorum exsectione dicebamus excoriantes, & per apta ad hoc instrumenta à membranis repurgantes, arteriam nudabimus, & acus sub ea transmissione, & per duo fila deligatione usi, ubi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuauerimus, suppurante curatione utemur, donec deligata filorum uincula excidant. Si uero ex arteriæ ruptione dilatatio facta est, totum ipsum quantum eius fieri potest, unà cum cutè, digitis præhendere oporter. Deinde acum infra appræhensam traijcere, quæ duplex filũ trahat: et post traiectionẽ, ipsam duplicis fili ansam dissecare, & sic per duo fila tumorem hac illac deligare, uelut de staphylomate dicebam⁹. Quod si timor sit, ne fila dilabant, etiã alia acus transmittenda est, quæ priorem per totum premat, similiterq; duplex filum trahat, & ansa dissecta, sic per quatuor fila tumorem deligabimus. Aut aperto iuxta medium tumore, post excretionem eius quod in ipso continetur, cutem amputamus, eo quod deligatum est relicto, & splenio uino ac oleo imbuto imposito, curatione per linamenta utemur.

De Gutturis ramice. Cap. XXXVIII.

Brouchocele *Ramex gutturis* TVmor fit in collo magnus & rotundus ex internis partibus, qui brouchocele græcis, latinis gutturis ramex appellatus est. Differẽtiæ ipsius duæ sunt Aliæ. n. steatomata, aliæ arteriarũ dilatationes referũt. Quæ igitur dilatationes referũt, eas ex ijsdẽ notis quibus illas cognoscemus, & uelut desperatas reprobabimus quũ omnes arteriarũ dilatationes sil'r periculosam aggressionẽ habeãt, p̃cipue tamẽ quæ circa collũ consistũt, ob magnitudinẽ arteriarũ. Quæ uero steatomata referũt, eas sil'r ut steatomata chirurgia tractabimus, discretis ac transgressis uasis, eodem modo uelut de strumis dicebamus.

De Ganglio Cap. XXXIX.

Ganglium GAnglium nerui in nodum coactio est, ex plaga aut labore oborta, quæ plerunq; circa manuum iuncturas, & malleolos, & corpuscula quæ

secundum articulum mouetur, consistit: fit tamen etiam in aliis partibus. A Consequitur tumor concolor, renitens, doloris exors. Si uero quis uiolenter comprimat, torpidum sensum exhibet, non in profundo, sed sub ipsa cute consistens, & ad latera quidem transfertur, prorsum ac retrorsum nequaquam, etiamsi quis per uim protrudat. Quæ igitur in cruribus, aut brachijs, aut extremis partibus cõsistunt, ea excidere tutum non est periculum. n. est ne mutila pars fiat. Quę uero circa caput aut frontem sunt, ea aggredimur, cutem scalpello diuidentes, & si quidem parua fuerint ganglia, uolsella ipsa prehendentes, & ex fundo recidentes. Sin maiora, hamulis transfixa excoriamus ac amputamus, & labijs per suturas contractis, medicamento cruentis uulneribus commodo curamus.

De uenæ sectione. Cap. XL.

Venæ secandæ modus etiamsi omnibus sit manifestus, tamen ut nihil quod ad chirurgiam pertinet desit, & propter artificiosas ipsius distinctiones, non erit nobis negligendus. Primus itaque uenæ sectionis scopus est redundãtis sanguinis euacuatio. Duplex autem sanguinis redundantia demonstrata est. Vna ad uires, etiamsi uenæ non plenæ appareant, ob quã cito debiles & infirmi fiunt, quum natura grauitatem, uelut onus quoddam ferre non possit. Altera ad continentia ipsum uasa, quæ in ipsa sanguinis fusura spectatur, etiamsi uires citra molestiam ipsum ferant. Ex qua dum rumpuntur aliquando uasa, sanguinis sputiones, aut aliæ fluxiones contingunt. Redundantiam igitur ad uires, ex corporis grauitate cognosces: ad uenas, ex distentione, & quod ipsæ repletæ apparent. Ambæ uero euacuationem indicant. Proinde etiam in prima morbi die aliquando uenam secabis, si necessitas urgeat, sola ciborum in uentriculo concoctione, aut etiam perfecta in hepate sanguificatione expectata. Si uero ab aliquam causam, uenæ sectio ab initio non fuerit assumpta, etiam ultra septimum diem uenam secare nihil absurdi fuerit, si & necessitas exigat, & uires non repugnent. B Considerare insuper oportet eum qui uenam secare uolet, num multum stercoris sit in intestinis retentum, quod si est, mollisprius infusoper clysterem illud euacuamus, ne uenæ ab intestinis aliquam putredinosam superfluitatum substantiam attrahant. Qui igitur ob præsentem morbum, sanguinis detractione opus habent, eis omni tempore uenam secabimus, rigore solum particularium exacerbationem in febribus uitato. Si uero continua febris fuerit, omnino matutinum tempus commodius erit. Qui uero morbo non præsente, præseruationis tamen gratia, sanguinis euacuationem requirunt, his Ver commodum est. At uero in ætatibus, usque ad annum decimum quartum, euacuatio sanguinis recusanda est, quemadmodum etiam post sexagesimum annum, si non ineuitabilis necessitas nos cogat: & in summa, qui debiliores uires habent uitandi sunt. In partibus itaque recens inflammatis, ex oppositis partibus euacuationem facere oportet. In diuturnioribus inflammationibus, ex uicinis. In multis equidem corporis locis uenam secamus, plerunque tamen in ipsa cubiti intrinsecus flexura. Verum attendendum est. Nam internæ uenæ, quæ alaris appellatur, aretia subiacet: Mediæ neruus: Superna, humeralis etiam appellata, penitus omni metu uacat. Et in morbis quidem circa caput, humeralem secabimus: In his qui sunt infra collum, alarem: Vtrisque uero conuenit media. Oportet igitur partem aliquam circa brachij musculos, angusta quadam fascia deligare, & per manuum frictionem mutuam, repletam uenam eam quæ necessitati commoda est, transuersim diuidere, secundum totam ipsius latitudinem solum. Nam maiora quam pro hoc modo uulnuscula, ægre cicatricem recipiunt: & quæ ualde angusta sunt, ad hoc quod crassioris humoris transitum impediunt, etiam inflammationem inducunt. At in quibus secunda die, aut tertia, quandoque etiam quarta, detractionem repetere uolumus, in his obliquius uenam secare oportet, quo in brachij fle-

Venæ sectio

Sanguinis redundantia duplex

Vicinæ & oppositæ partes quando secande

Venæ, III. in cubiti flexura

Humeralis.

Media.

Alaris.

xione hians, non cito cicatricem recipiat. Sic.n. Antylo uisum est. Cæterùm quantitas eius qui euacuatur sanguinis, & uirium robore, & morbi magnitudine iudicetur. Si igitur humoris multitudo subest, & materia feruet, semel ad animi deliquium usq; euacuamus, ualidis uidelicet adhuc uiribus, ægroto non propterea quod humor ad stomachum defluxit, animi deliquium patiente: Nam hac de causa multi statim ab initio, ante sufficientem euacuationem animo linquũtur: sed ratione euacuationis, his animi deliquium fieri oportet. Si uero multa quidem opus sit euacuatione, uires autem fuerint imbecilles, partiri euacuationem oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus si opus fuerit, & tertio detrahere. Euacuamus autem totum non solum in repletionis affectione constitutum corpus, uelut Galenus ait, sed etiam ob magnitudinem affectionis, toto corpore in humorum commoderatione constituto, uelut in sanguinis ex naribus, aut aliunde eruptione, quum non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus: Imo etiam in uehementibus inflammationibus, quemadmodum in colicis, & rhenibus ex calculo laborantibus, lippitudinibusq; & alijs acutis morbis urgentibus. Nam dolor, & color partis inflammatæ, causæ sunt fluxionis, etiamsi totum corpus non habeat superfluos humores. Tunc itaq; defectuosius hoc ipsum facere oportet, & ea euacuatione uti quæ conuenire uidetur ætati maxime, & ægroti naturæ, considerando insuper etiam tempus, & regionem, & consuetudinem ægroti. At uero in quibus iuxta diuisam uenam, inflammatio quædam magna est, quemadmodum in pleuriticis & hepaticis, in his optimum est expectare sanguinis mutationem in colore & compage. Alius autem est sanguis in inflammatione, ab eo qui secundum naturam est. Nam dum amplius calescit, si prius crudior erat, rubicundior & flauior euadit. Si uero talis prius erat, ad nigriorem colorem adassatus permutatur. Non tamen omni modo mutationem expectare oportet, sed aliquando etiam antea quam fiat, cessare conuenit, atq; hoc duplici de causa. Nimirum aut ob uirium debilitatẽ, quam ex pulsuum contactu cognosces. Inuenies.n. ipsos inæquales in uehementia & magnitudine, uel etiam obscuros. Et fluxionis uigor labascens, debiles iam uires indicat: aut etiam ob inflammationis malignitatẽ. Quandoq;.n. nihil remittit, sed uehementer adstricta est. Ast nihil horum impedit, & ægre in uigore ætatis fuerit, mutationem expectare oportet, & hoc eo magis si ambiens aer temperatus fuerit. Porrò si sanguis ante sufficientẽ euacuationem suppressus fuerit, id quod fit, aut ob timiditatem & animi deliquium, aut ob grumum, aut ob uiolentam constrictionem, ad singula hæc instabimus: & animi quidem deliquium, odoramentis reuocamus: constrictionem uero, remisso uinculo laxamus: grumum autem oleo affuso, aut digitorum fotu dissoluimus. Reliquus secandæ uenæ apparatus, omnibus notus est. Atq; hęc quidem in uenis flexuræ cubiti competunt. Si uero à frõte, uelut In capitis doloribus, detractio fieri debeat, fomento prius adhibito, fascia collum ipsis deligabimus, digito iuxta guttur immisso, ut suffocationẽ uitemus, & uenam in fronte repletam scalpelli uenæ incisorij, aut alterius acie secamus. Eodem modo etiam iugulares uenas in summa cute extantes, in lippitudine diuturna secamus, per specilli concauum sanguinis effluxionem facientes. Sed & sub lingua uenas, uelut in anginæ affectione transuersas incidimus, usitata constrictione. Quidam etiã in magnis oculorũ angulis conspicuas uenas, uelut in diuturnis capitis & oculorum morbis, eodem modo secant. In quibus etiam eas quæ inter nares sunt aut compressione per specilli caput, aut per asperas quasdam res irritando rumpunt. Quin & uenas retro aures, propter affectiones circa caput diuidũt. Aut eas quæ circa poplitem sunt, in rhenibus affectis. Eas uero quæ in extremis partibus sunt, ubi & superius sitarum partium uinculis, & manuum confrictione, & pedum ambulatione repleuerunt, secant, in sinistra quidem manu, in splen-

Animi deliquij causæ in uenæ sectione

Indicationes uacuandi sanguinis

Venæ frontis sectio

Venæ sub lingua

Venæ retro aures

splenicis, eam quæ inter paruum & annularem digitum est: In hepaticis autem, eam quæ eodem loco in manu dextra est. Nam extremarum partium euacuatio, quum magis è longinquo fiat, efficaciorem reuulsionem facit. In pede uero, uelut in coxendicum morbo, aut in uteri affectionibus, superiorem interno talo uenam secant.

De cucurbitulis. Cap. XLI.

Neq; in principijs affectionum, neq; dum repleta sunt corpora, cucurbitulis utemur, sed ubi totum corpus prius fuerit euacuatum, & nihil amplius influit parti, & opus fuerit aliquid mouere, agitareq; ac foras trahere. *Cucurbitularum usus* Leuis itaq; cucurbita inflationes soluit, & stomachi fluxiones sistit, & sanguinem attrahit, & eundem si feratur, rursus sistit, si oppositis partibus adhibeatur, & quod in profundo est, ad summam cutem educit. Et in summa, humorum quidem translationem, flatuum autem euacuationem efficit. Quæ uero cum scarificationibus affigitur, efficaciorem transpirationem causis præbet, ea quæ affligunt ex profundo, ita ut sensu percipiamus, educens. Non. n. sanguinis solum, sed etiam aliorum humorum euacuationem facit, & præsertim si cū largiore flamma adhibeatur. Verum si de carnosis partibus detractionem facere uolumus, primū facta scarificatione, postea cucurbitam imponimus. Si uero minus carnosa fuerit pars, leuem cucurbitam prius agglutinabimus. Vbi uero in molem eleuata pars est, facta scarificatione rursus ipsam imponimus. Et si quidem parum uacuare uolumus, una fissura contenti erimus: Si plus, plures incutiemus. Et si tenuiorem contentum sanguinem deprehenderimus, in summo scarificabimus: si crassior, in profundum, quum etiam grumos sanguinis ex plaga euacuare uoluerimus. Terminus autem moderatæ fissurarum profunditatis, crassitudo sola cutis est. Quidam instrumentum ad hoc excogitarunt, tribus æqualibus scalpellis simul coniunctis, quo una aggressione tres fissuras infligerētur. Verum nos hoc inutile ducentes, uno scalpello utemur. Alij uitreis cucurbitis utuntur, eo quod euacuati sanguinis quantitas in ipsa attractione ex ipsis pellucet, sed magis trahunt æreæ, ampliorem flammam sustinentes, quum uitreæ facile frangantur. Sed & qui per cornua ore sugentes attrahunt, minus quidem euacuant, nihil autem reficcant, quemadmodum quæ cum flamma adhibentur, si opus fuerit. At ubi iam cucurbitam affigere uoluerimus, erecta parte figurata, ex latere ipsam agglutinabimus. Si.n. iacentibus ipsis funiculum lucernarium superne admouerimus, una cum flamma in cutem illabens uehementer urit, nulla necessitate hoc exigēte. Quandoque uero etiam cucurbitæ magnitudo sit pro ratione subiectæ partis. Hac enim de causa etiam multæ sunt cucurbitarum, iuxta paruitatem & magnitudinem differentiæ: quemadmodum etiam aliquæ longiore collo, & ampliore uentre, fiunt ut magis quam aliæ trahant. Cauendum autem est ne prope mammas cucurbitam adhibeamus. Illabentes enim in ipsas, & quandoque inde intumescentes mammæ, faciunt ut ualde difficulter illæ auelli possint. Et tunc spongijs ex aqua calida cucurbitas circundare oportet. Ita enim remittunt. Si uero neq; sic remiserint laxatæ, iam perforate ipsas oportet.

De Alæ ustione. Cap. XLII.

In humeri coarticulatione contingente luxatione, in quibusdam sæpe & frequenter brachij caput excidit, aut ob redundantem humiditatem, aut quod ob assiduam eluxationē, loco huic uia facta est. Tunc igitur ad ustionem deuenimus. *Alæ ustio* Oportet itaque aut supino, aut in sanum latus reclinato ægro, interiorem alæ cutem, qua parte maxime articulus excidit, duobus sinistræ manus digitis, aut uolsella distendere, & tenuibus ac oblongis ignitis cauterijs perurere, ita ut ex cauterio quod in aduersam partem pertrudi potest, per unam aggressionem duæ crustæ fiant. Et si multū inter has fuerit spacium, specilli capite per ipsas transmisso, aliam in medio crustam faciemus,

urentes donec cauterium contingat specillum. Sed & alias duas crustas uult fieri Hippocrates, ab utraque parte mediæ relatæ, æquali interuallo ut illæ distantes, iuxta quadranguli figuram. Profunditatem autem inuremus non altiorem cute. Nerui enim & glandulæ, & alia subiacent, quæ inflammationem & operis difficultatem inducere possunt. Curare autē oportet per pori cum sale trito impositionem, & per reliquam ad crustas pertinentem curationem. Et postea caute actiones per manus obeundas tractare. A

De agnascentibus digitis, & de sedigitis. Cap. XLII.

Digiti agnascentes

AGnascuntur digiti circa manū, quandoque prope magnos digitos, quandoque iuxta paruos, raro autem circa alios digitos uisi sunt. Qui uero ita agnascuntur, partim per totum carnosi sunt, partim etiam ossa in se habent: quandoque etiā ungues. Qui ossa habent, partim ab articulo exortū habent, in commissura ad articulum cum altero digito communicantes, partim ab internodio enati sunt. Qui igitur ab internodio, siue spacio inter articulos, enati sunt, penitus immobiles sunt. Reliqui quandoque mouentur. At carnosorum facilis est amputatio. Quicquid enim superuacuum est, per totū penitus scalpello resecamus. Eorum uero qui ab articulo exortum habent, difficilior est aggressio. At eorum qui ab internodio enati sunt, carnem primū in circulum ad os usque resecamus. Ipsum uero os excisorio scalpro dissecamus, aut serra amputamus. Deinde in curatione radimus ipsa, & cicatrice obducimus, quemadmodum de uulneribus in ossibus diximus.

De chirurgia & ustione suppuratorum. Cap. XLIIII.

Suppuratorū pectore ustio

EFficacissimum auxilium pectore suppuratis ustio inuenta est. Oportet igitur aristolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipsis per ignita cauteria ustis, in crustas indere, quarum una inter claicularū commissuram inusta sit, sursum tracta cute. duæ uero paruæ, paululum ad mentum à soporarijs arterijs procedendo. duæ sub mammas grandiores aliquanto, inter tertiam & quartam costam. Aliæ duæ inter quartam & sextam paululum nutantes retrorsum. Et alia in medium pectus. Et alia supra os uentriculi. Tres aūt à tergo, una in mediū dorsum, & ab utraque spinæ parte duæ, eam quæ in dorso est crustam transgredientes, non ita in summa cute. Alij uero, uelut etiam Leonides ait, cauterio oliuari igni candefacto per intermedium costarum spacium, qua parte abscessum esse notarunt, usque ad pus ustionem fecerunt. Quidam etiam chirurgia in his uti ausi fuerunt, per medium quintæ ac sextæ costæ, transuersa sectione paululum subobliquè cute diuisa, atque ita per acutum cultellum membrana costas succingente perforata, et pure excreto. Verum & hi, & qui per ferrum in profundum usque urunt, aut statim mortē inducunt, uitali spiritu aceruatim unà cum pure euacuato, aut fistulas incurabiles efficiunt. B

De cancro Cap. XLV.

Cancer

CAncer tumor est inæqualis, asper, abominabilis, sublíuidus, dolorosus: quandoque absque ulceratione, quem etiam occultum Hippocrates nominauit, qui etiam ex chirurgia deterior euadit: quandoque uero ulceratus. Nā ex atra bile generationem habens, plerunque erosionem perpetitur. Et in pluribus quidem corporis partibus consistit, maxime uero circa uterū & mammas in mulieribus. Habet autem & uenas undiquaque extentas, uelut animal cancer pedes, unde etiā nomen ipsi inditū est. Curationē equidē ipsius per medicamēta, in quarto libro sufficiēter diximus. Eius uero qui in utero consistit, libro tertio. Quandoquidem uero corpora putrefacta, aut simpliciter à naturali statu digressa, ablationē expetunt, eos cancros qui in utero consistunt, ut chirurgia tentemus, fieri non potest, neque conducibile est. Proinde eorum qui in externis partibus, & præcipue circa mammas sunt, chirurgiā tradamus. Quidam igitur cauterijs totum id quod redundat consumūt. Alij tota mamma exsecta urunt. Galenus chirurgiam per sectionem solum assumit, hoc modo scribens. Si tamen aliquando ausus fueris per chirurgiā curare cancrum, ab atrabiliarij humoris purgatione euacuare incipe. Deinde

tota affecta parte exactè resecta, ut nulla radix relinquatur, sanguinē effluere sine, & non cito cohibe, sed etiam circūitas uenas preme, crassum sanguinem ex ipsis exprimēs. Postea similiter uelut alia ulcera cura. Hęc Galenus. Sed & reliqua maligna ac putredinosa ulcera, phagedænas, & gangrænas, & consimilia, eodem modo per chirurgiam aggrediemur. *Phagedæna* *Gangræna*

De Turgentibus mammis in uiris. Cap. XLVI.

QVemadmodum in fœminis, ita etiam in maribus, circa pubertatis tempus, mammæ aliquantulum inturgescunt. Verum plerisque rursus subsidunt. In quibusdam uero initio sumpto augescunt, adipe subenascente. Hęc itaque res quum effœminatæ naturæ opprobrium afferat, chirurgiam meritò requirit. Proinde lunata sectione in infernam mammæ partem facta, & excoriatione sequuta, pinguedineque detracta, suturis oras committimus. At si forte ob magnitudinem mamma suis partibus deorsum, uelut in fœminis, nutat, duas lunares sectiones iuxta extremitates sese mutuo cōtingentes incidemus, ita ut minor à maiore comprehendatur: & intermedia cute excoriata, ac pinguedine detracta, similiter suturis utemur. Si uero aberrantes minus resecuerimus, ea parte quæ redūdat rursus amputata consuemus, & medicamentum cruentis uulneribus destinatum imponemus. *Mammæ uirorum turgidæ*

De hepatis ustione. Cap. XLVII.

SI cum grauitate dolor fiat his qui in hepate abscessum habent, carnosa ipsius pars affecta esse indicatur. Si uero acutus est dolor, in tunica magis pus est, & ustionem sic facere oportet. Cauteria tenuia oliuaria exactè candefacta, paululum supra inguen ad finem hepatis immittimus, unam crustā incutientes: Perusta uero tota cute, & ad tunicam usque perducti, pus excernimus. Post cuius euacuationem, lenticula, cum melle usi, medicamentis ex aqua mulsa & incarnantibus speciebus, postea uero etiam cicatricem inducentibus, utemur. *Hepatis ustio*

De splenis ustione. Cap. XLVIII.

CVte spleni incumbente per hamulos distenta, longo candenti cauterio per totum ipsam penitus perurimus, ita ut una aggressione duæ crustæ fiant. Atque hoc trifariā facimus. Vt omnes crustæ sex fiant. At uero Marcellus tridente, aut cauterio tridentis formam babente utens, una aggressione sex crustas inurebat. *Splenis ustio*

De stomachi ustione. Cap. XLIX.

IN diuturnis stomachi fluxionibus Iuniores ustione usi sunt. Et alij quidem oliuaribus cauterijs tres crustas incutiunt, Vnam in cartilaginem gladiū referentem, alteras duas inferius, iuxta triangularem figuram, eà profunditate ut totam cutem perurant. Alij uero unam solum faciunt, eamque maiorē, iuxta ipsum uentriculi osculum. Quidam neque ferro urunt, sed iscis uocatis. Sunt autem iscæ spongiosa quædam corpuscula, in quercubus & nucū regiarum arboribus nascentia, quæ Barbari magis in usu habent. Vlcera uero aliquādiu sinunt, nec cicatricem ipsis inducunt, Imò magis insuper ipsa lancinant, quo ob multā per ipsa exhalationē, os uētriculi fluxione nō infestet. *Stomachi ustio* *Iscæ quid sint*

De hydrope. Cap. L.

QVum hydropis siue aquæ inter cutem constitutionē, & quot huius sint differentiæ, & quæ causæ, cognitionem item, & per medicamenta curationē, tertio libro tradiderimus, & in illo etiam antea ostenderimus, quod solus Ascites hydrops chirurgiam admittat, hanc nunc tradituri sumus. Erectum itaque statuemus hominem, sin minus id fieri possit, in sella collocabimus. Si uero neque hoc fieri possit, recusanda est nobis chirurgia in eo qui ad tantam debilitatem deuenit. Stante itaque erecto homine, iubebimus ministros à tergo ipsius stantes, ut tumoris molē per manus comprimant, & deorsum ad pectinem protrudant. Nos autem accepto cultello acuto, aut uenæ incisorio scalpello, si quidem à partibus circa intestina hydrops obortus est, iuxta perpēdiculum umbilici, tribus sub ipso digitis interpositis, abdomen ad per- *Hydropicorū sectio*

ad peritonæon usq; appellatam membranam dissecamus. Si uero hepate pri- mario affecto, ex sinistris umbilici partibus secamus. Si à splene, in dextris. A Non enim secanda est ea pars in quam æger decumbere debet: & excoriata per instrumenti aciem cute incumbente, paulùlum supra priorem sectionē, etiam ipsam peritonæum membranam dissecamus, que donec ad uacuum locū scalpellum pertingat. Postea uero æneam fistulam, quę ad calami scriptorij similitudinem exsecta sit, & per abdominis, & per peritonæi sectionem demittemus, & per ipsam humorem educemus pro uiribus moderatum, quas ex pulsus contactu cognoscemus. Deinde educta fistula humorem sistemus. Sistetur enim statim ob alteratam illam factā sectionem. Sed & nos securitatis gratia, linamentum intortū per solam abdominis sectionem demittemus & reclinato ac refocillato homine, postera die rursus parū humoris pro uirium ratione, per fistulam euacuabimus, atq; ita consequentibus deinceps diebus, donec quàm minimum ipsius undiquaq; relinquatur, aceruatam euacuationem cauentes. Multi enim ex imperitia rem bene tractare cupidi, unà cum humore etiam uitalem spiritum aceruatim euacuarunt, atq; ita hominem occiderunt. Cæterum qui magis securitatis curam habent, modica humoris per chirurgiam facta euacuatione, quo uires saltem à grauitate leuentur, reliquum per medicamenta aquam ducentia, & per arenam, solem, sitim, & siccantia alimenta consumunt. Quin & ustione quidam usi sunt, in stomachum, hepar, splenem, imum uentrem, & umbilicum, quinq; crustas inurentes, alij ferreis tenuibus cauterijs, alij per iscas appellatas, aut per aliā quandam eiusmodi materiam. Et multi sanè hac ratione magis sanati sunt, aliquando penitus nulla facta perpunctione.

De umbilici prolapsu. Cap. LI.

Vmbilicus prolapsus

VMbilici prolapsus fit aliquando rupta iuxta illum peritonæo membrana, & aut omento, aut intestino prolapso: aliquando uero lento humore sub umbilicum collecto. quandoq; aūt carne subter excrescente: & quandoq; sanguine eò collato, ob uenæ aut arteriæ ruptionem, uelut in arteriæ dilatatione: quandoq; non sanguine, sed spiritu solū illic collecto. Si igitur omentum foras prolapsum fuerit, tumor circa umbilicum concolor, ad tactum mollis, doloris exors, & inæqualis apparet. Si uero intestinum, supra relata etiam amplius inæqualis, & ad digitorum compressionem dispatens, quandoq; uero etiam strepens, & ex balneis ac distentionibus magis augescens. At si humor fuerit, mollis quidem similiter est tumor, sed ad compressionem non cedit, neq; minuitur, neq; augescit. Si uero sanguis, ad prædicta signa, tumor etiā liuidior fuerit. Carne uero subter enata, durior & renitens erit tumor, & in eadem magnitudine permanens. Qui uero spiritus inflationem illic collectam habent, his mollicies ad tactum adest, & sonitus quidā sequitur ad pulsationem, & disparet ad compressionem. Hoc igitur modo chirurgiam adhibebimus. Erectū hominem iubebimus, ut spiritu suppresso seipsum distendat. Deinde tota umbilici prominētia circū circa atramento scriptorio notata supinū locabimus, & iuxta notas factas, tumorē scalpello circūscarificabimus. Postea media parte per hamulos distēta, filū aut chordam scarificationi circūdabimus. Sic enim retinebitur non dilabens, ansato nodo connexione facta. Deinde constricto tumore circa uerticem aperto, indicem digitum demittemus, diligenterq; perscrutabimur, anne aliqua intestini conuolutio, aut omenti pars simul fuerit constricta. Et si quidē intestinum fuerit id quod constrictū est, ansato fili nodo laxato, ipsum intrò compellemus. Si uero omentum fuerit, hoc attractum quantum eius superuacanei fuerit resecamus, filo deligantes uelut par est, si quo duas intercurrat. Postea acceptis duabus acubus simplex filum ducentibus, iuxta Chiasmum, hoc est ad literæ græcæ. χ figuram, ipsas per factam scarificationem transmittemus. Et dissectis filorum ansati nodi finibus, uelut in uenæ dilatatione dicebamus, ex quatuor principijs constrictionem faciemus. Postquā uero

Nodus ansatus

Chiasmus

uero computruerint ac exciderint corpuscula filis deligata, linamentorum
A ductu curabimus, ut cautior cicatrix fiat semper studio habentes. Atq; hæc quidem omento aut intestino affectionem inducentibus adhibemus. Si uero caro, aut humor, aut sanguis, affectionis causa fuerit, media tumoris parte circum circa ablata, & quicquid extra membranam peritonæon, iuxta umbilicum insitum est, eo educto, iuxta concarnationis modum curationẽ faciemus. Cæterum affectionem prolapsi umbilici, ex arteriæ dilatatione, aut spiritus interlapsione obortam, repudiamus, uelut etiam reliquas arteriæ dilatationes.

De peritonæi membranæ uulnere. Et de intestini, aut omenti prolapsu. In quo etiam modus suendi uentrem. Ex Galeno. Cap. LII.

Quomodo quis uulneratam peritoneon membranam optime tractarit, consequenter considerandũ est. Si igitur paruũ fuerit uulnus, ut prolapsum intestinum inflatum non amplius reprimi possit, necesse est aut flatum euacuare, aut uulnus maius efficere. Melius autẽ esse puto prius illud facere, si fieri possit ut id assequamur. Quomodo uero quis hoc magis assequi possit, si causam ex qua intestinũ inflatur amoueat. Quæ igitur est hæc? ambiẽtis aeris frigiditas, quare etiam per calefactionem sanatio contingit. Spongiam igitur mollem aqua calida imbuere oportet, deinde exprimere, & per ipsam intestinum calefacere. Interim uero præpareтur uinum austerum calidum. Nam et calfacit magis quam aqua, & intestino robur indit. Si uero ab horũ usu, intestinũ adhuc permanserit inflatum, tantũ de peritoneo incidere oportet quantum opus habet id quod prolapsum est. Ad talem autem sectionem commoda sunt fistulis secandis apta instrumenta, syringotoma recta appellata. Commoda est etiam ægro, uulnere in infernis partib. facto, figura decubitus sursum uergens: in supernis, deorsum: & in dextera parte facto uulnere, in sinistram reclinari, & uicissim in sinistra, in dextram. *Peritonæi mẽbranæ uulnus*

B Atq; hoc tum magnis, tum paruis uulneribus commune est. Verum intestinorum repositiones in propriũ locum, in magnis uulneribus, ministro ad modum perito opus habent. Oportet enim ipsum suis manibus forinsecus apprehensum totum uulnus intrò contrahere ac constringere, ita ut semper exiguum quid suenti denudet, & sanè etiam id quod consutum est moderate adstringat, donec exactè fuerit totum consutum. Quis uero sit modus suendi uentrem ad huiusmodi idoneus, deinceps dicamus. Quandoquidem abdomen cum membrana peritonæo concrescere oportet, à cute initium sumendum est, acu ab externa parte intro transmissa. Vbi uero cutem & musculum rectum totum penetrarit, membrana adiacente prætерita, traijcere acum ab interna parte per reliquam membranam oportet, atq; ita hinc ab internis extra per alteram abdominis partem traijcere, & ubi penitus pertransiit, rursus ab externis intro per hanc abdominis partem transmittere, & adiacente ipsi membrana prætерita, & ad oppositam membranæ partem transitione facta, ab internis extra ipsa perpungere, & simul cum ipsa etiam proximum totum abdomen: Deinde ab hoc rursus initio facto, ipsum cum opposita membrana consuere, & postea per proximam cutem extra transmittere: illinc uero rursus intrò transfigere, & cum opposita membrana consuere, ac per proximam cutem extra transmittere: & hoc iterum atq; iterum repetitis uicibus facere, donec totum similiter consuerimus uulnus. Interuallum autem suturarum, quantum ad constringendũ subiecta attinet, breuissimum esse debet: quantũ uero ad hoc, ut cutis inter suturas infracta permaneat, breue interuallũ non est commodum. Fugiendus itaq; est utriusq; excessus, & quod moderatum est, eligendum. Iam uero & hoc commune quodammodo omnibus ulceribus est, quemadmodum etiam ipsius fili compages. Quod enim durius est, cutem rũpet: quod mollius, ipsum prius rumpetur. Eodem modo etiam propinquissime ad summa labia acum traijcere, facit ac cogit ut cutis quæ paucissima restat, pletũq; rumpatur. At si multa

sit comprehensa, inglutinata permanet. Atq; hæc quidem etiamsi omnibus ulceribus communia sunt, maxime tamen in uentris sutione uitare oportet. Et aut uelut antea dictum est facere, coniectura habita ut abdomen cum peritonæo concrescat, eo quod quum neruosum sit, uix concrescat: Aut uelut aliqui faciunt, ea quæ secundum naturam cognata sunt inter se contrahere, peritoneum cum peritonæo, abdomen cũ abdomine. Id quod hoc modo fiat. A uicino nobis abdomine acũ traijcere oportet, ab externa parte intrò, per ipsum solum, & ambobus peritonæi labijs transgressis, rursus acum conuertere, et ab externa parte intrò, per ambo peritonæi labia traijcere. Et deinde rursus conuersam, ab internis extra, iuxta oppositum abdomen transmittere. Hic modus à communi illo & uulgato, quo per quatuor labia, una aggressione acum traijciũt, differt: quòd peritonæum membranam intra abdomen exactè occultat. Cæterum medicamenta commoda sunt eiusdem materiæ cum his quæ cruentis uulneribus competunt. Quo uero nulla ex principalioribus partibus coafficiatur, lanam tenerã moderato oleo calido imbutam, per totum spaciũ inter inguina & alas, circumdare oportet. Præstat autem idem oleum calidum per clysterem intestinis immittere. Si uero etiam ex intestinis aliquod fuerit uulneratum, uinũ sit quod immittitur nigrum, austerum, tepidum: atq; hoc magis, si totum fuerit perforatum ad internum usq; meatum. Facilia igitur sunt curatu sunt crassa intestina, ægrè uero curantur tenuia. Penitus autem incurabile est ieiunum, tum propter multitudinem ac magnitudinem uasorum, tum propter tenuitatem ac neruositatem tunicę. Sed & bilem puram omnem excipit, & uicinissimum omnium est hepati. At uero infernas uentriculi partes, carnosas illas, tentare oportet ut curemus. Fieri enim potest ut succedat, non solum quia crassiores hæ sunt, sed etiam quòd curantibus medicamentis facilior sedes eo loco contingit. At uero uulnera in ore ipsius uentriculi ac stomachi, transitu solum medicamẽta cõtingunt. Sed & his quæ in ore ipsius sunt, sensus subtilitas aduersatur, quo minus curẽtur. Quum uero peritonæo rupto, omentum prociderit, & aut liuidum, aut nigrũ factum fuerit, parte ea quæ ante nigrefacta est laqueo constricta, propter eruptionis sanguinis periculum, resecare oportet eam quæ post laqueum est, ita ut ad infernũ finem consutionis, laquei initia foras propendeant, quo facile eximi possint, ubi suppurato uulnere reiecta fuerint.

Ieiunum intestinũ uulneratũ nõ curatur

De præputio curto. Cap. LIII.

Præputium curtum

IN quibus parum quid deest cuti pudendi, quidam decoris reparandi causa, duplicem chirurgiæ modum excogitarunt: quandoq; quidem circa pudendi initium superne cutem secãtes in orbem, quo soluta continuitate, cutis deorsum trahatur, quousq; glans fuerit contecta: quandoq; uero scalpello subexcoriantes iuxta internã partem, circa glandis radicẽ. Deinde deorsum trahentes. Et postea molli quodam linteo præputium obligantes: nimirum linteo quodam in medio interposito iuxta factam excoriationem, quo præputium cum glande non concrescat. Hunc modum Antylus magis probat, latius ipsum exponens. Nobis autem summatim solum attingere satis esse uisum est, eo quod in artis operibus rarò talis chirurgia requiritur, quũ neq; functionis aliquam difficultatem hæc affectio inducat, neq; ita decotẽ uitiet, ut huius chirurgiæ tormentum subire quis sustineat.

De hipospadiæis. Cap. LIIII.

Hypospadiæi
Canis pars penis
Glans non perforata

MVltis ex natiuitate glans non est perforata, sed sub appellato cane, ubi glans absoluitur, foramen est. Atq; hinc neq; mingere in anteriorẽ partem possunt, nisi ualde ad pectinem membrum refregerint, neque liberos generare, quum semen ipsos in directum eiaculari in uterũ non contingat. Et ad hæc non uulgare dedecus affert hæc affectio. Simplicissimus igitur & periculi maxime exors chirurgiæ modus fit per resectionem. Oportet itaq; affectum reclinare supinum, deinde glandem per sinistrę manus digitos for-

titer

titer extendere postea glandem scalpelli acie circa coronam amputare, non
A obliqua facta resectione, sed quæ similis sit sculpturæ circumcirca factæ, ita ut in medio eminentia quędam appareat glandi similis. Quandoquidem uero sæpe sanguinis eruptio contingit, si quidem fieri poterit, per sanguinem sistētia ipsam sedabimus: Sin minus, ustione per tenuia ferramenta utemur.

De phimo, siue præputio circa glandem constricto. Cap. LV.

DVplex phimoseos id est præputij circa glandem constricti causa est. Quandoq; n. preputium ita intexit glandem, ut rursus detrahi non possit. Quandoque retrò abductum, non amplius induci potest: quæ species propriè paraphimosis appellatur. Prima igitur differentia fit, aut ob cicatricem in præputio factam, aut ob carnis accretionem. Secunda uero in pudendorum inflammationibus efficitur, quum abducta retrò cute glans intumuit, & non amplius præputium admittit. Si igitur prima constrictionis species fuerit, chirurgiam adhibebimus, hoc modo. Postquam hominē prout conuenit collocauimus, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in summū ipsum immittemus, eosq; ministris tenendos dabimus, & quantum fieri potest, extendere ac aperire ipsum iubebimus. Postea si ex cicatrice externa contractio facta fuerit, scalpello sectioni uenarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium diuidimus, in tribus aut quatuor locis, iuxta internas partes sectiones faciētes in directum extentas, & æquali spacio inter se distantes. Est autem duplex circa glandem præputium. Osculum igitur internæ in ipso partis diuidemus. Ita enim contractione ex cicatrice oborta exoluta, præputium abducemus. Si uero caro ex internis partibus agnata, constrictionem effecerit, detracto præputio in omnem carnem scarificationes faciemus, & eminētias intermedias carnis inter impacta uulnuscula deradimus. Postea uero plumbeum canalem papyro sicca obuolutum toti glandi circumdabimus.
B Sit autem canalis undiquaque æqualiter expassus. Sic enim propter canalis circumpositionem, præputium prohibebitur, ut ne rursus inductum concrescat, ut quod præ plumbo, & obuoluta papyro, distentum conseruetur. Papyrus enim ex irrigatione intumescens, cutem adhuc magis disparat. Hoc igitur facimus, siue propter cicatricem, siue propter carnis excretionem, constrictio fuerit facta. Si uero paraphimosis dicta fiat, & inueterata fuerit, concrescit & incurabilis est, si non uelut in præputio curto curari quis uelit. At si nondum ocaluerit, in directum factis uulnusculis tribus, aut quatuor, aut pluribus, & oleo calido multo affuso, ad externam partem ipsum attrahemus.

Phimosis

Paraphimosis

De cohærente cum glande præputio. Cap. LVI.

VLceratione circa glandem aut præputium prægressa, circa utraque fit concretio ut cohæreant. Oportet igitur subexcoriare, & quantum eius fieri potest, per scalpelli, aut cultelli polypis excidendis apti aciem, retinacula exoluere conari, & maxime quidem glandem à cohærente præputio purè secernere. Si uero difficile hoc fuerit, magis aliquid de glande ad præputium assumere, quam uice uersa. Quum enim tenue sit præputium, facile perforatur. At post exolutam concretionem, tenue linteum aqua frigida madefactū, inter glandem & præputiū interponatur, ut ne rursus concretio fiat, & adstringenti uino adhibito cicatrix ipsis inducatur.

Præputium cum glande cohærens

De circumcidendis. Cap. LVII.

NOn de his qui gentilis religionis more circumciduntur, nunc nobis sermo est, sed de his quibus ex pudendi affectione præputium nigrescit. Oportet itaq; totum id quod denigratum est in ipsis, in orbem diuidere. Postea uero squama æris cum melle utendum est, aut etiam malicorio & eruo, ad modum eorum quæ linamentis excepta induntur. Si uero sanguis erupperit, lunatis cauterijs utendum est, ad utranq; rem conferentibus, ipsam inquam, sanguinis eruptionem, & uulnus depascendo proserpens. Si uero to

Circumcisi

ta glans aliquando fuerit consumpta, plumbeo canali in meatum indito, urinam per ipsum reddere iubebimus.

De thymis in pudendis. Cap. LVIII.

Thymi pudendorum

Thymi carnosæ sunt eminentiæ, quandoque in glande, quandoque in præputio cōsistentes. Et ex his aliqui sunt maligni, aliqui nō. Nō Malignos igitur scalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem inspergere. In malignis autem post ablationem ustione utendum est. Si uero alternatim oppositi in præputio Thymi fiant, alij intra ipsam alij extra: non omnes simul aggredi oportet, ne præputium quod tenue est, non animaduertentes dissecemus. Verum primum interni auferantur, & post inductam ipsis cicatricem, etiam externos aggrediamur. Quidam ex recentioribus forfice præfectos seta equina obligatos, ipsos curabant: quemadmodum alij frigido cauterio ipsos adurunt.

Cauterium frigidum

De Catheteris, & infusi immißione in uesicam. Cap. LIX.

Catheter, fistula

Svppressa urina in uesica, propter obturationem aliquam, uelut ex concretis sanguinis grumis, aut ex calculis, aut propter aliam quandam causam, catheteris fistulæ immissione utemur, ad recremēti urinę eductionem. Accepto igitur ætati, & generi congruo cathetere, ipsum præparabim⁹. Præparationis autem modus talis est. Lanam modicam per filum in medio deligamus, & filo cum iunco acuto per catheteris fistulam transmisso, lanā foramini quod ad catheteris caput est adaptamus, & extra eminentib. lanæ partibus forfice præfectis, catheterem in oleum immittimus. Aegroto uero in sede collocato, & cum fomento prius, si nihil impedit, rigato, acceptum catheterē immittimus, primum in directum usque ad colis fundū. Et postea pudendum ad umbilicum refringimus: Nam ab hac parte obliquus est uesicæ meatus: atque ita catheterem ulterius admouemus. Postquam uero ad interfœmineum prope sedem peruenerit, rursus pudendum insito instrumento reflectimus, ad figurā naturalem reducentes: Nam ab interfœmineo uesicę meatus sursum tendit: & catheterem propellimus, donec ad uacuum uesicę spacium peruenerit. Postea uero insitū in catheteris fistula filum attrahimus, quo unà cum lana attracta, urina sequatur, quemadmodum in siphonibus contingit. Talis est immittēdi catheteris modus. Quando quidem uero sœpe opus habemus ut ulceratam uesicam colluamus, si auriculares clysteres infusum transmittere possunt, ipsis utemur iuxta prædictum modum eos immittentes. Si uero per hos fieri non poterit, corio, aut uesica bubula, ad catheterem adaptata, per immissam catheteris fistulam infusum immittemus. B

Siphonum similitudo

De Calculis. Cap. LX.

Calculorum generatio

Calculorum generationis causam, & quod pueris quidem magis in uesica, ætate uero prouectis in rhenibus calculi generātur, hęc sane quum alibi docuerimus, nunc ad calculorum excisionis modum deueniemus, ubi signa prius calculorum in uesica exposuerimus. Vrinarum igitur excretio aquosa ipsis contingit, & subsidentia arenosa in ipsis: & dum assidue pruriunt, pudendum laxatur, & rursus præter rationem intenditur, eo quod ipsum assidue contrectant dum irritantur, & præsertim pueri. Si uero in uesicæ collum calculus incidat, etiam urina derepente supprimitur. Cæterum ex his quibus calculi exsecantur, pueri quidem usque ad decimum quartum annum facile curantur, propter corporum mollitudinem. Senes autem difficulter, eo quod ulcera in corporibus ipsorum ægrè sanentur. Mediæ inter has ætates, etiam in hoc medio modo se habent. Et rursus facile curantur qui maiores calculos habent, quia inflammationibus adsueti sunt: difficulter autem qui minores, ob contrariam causam. His ita se habentibus, ad chirurgiam deuenientes concussione utemur prius, per ministros quandoque, & aliquando etiam ipso ęgro ab alto quopiam desiliente, quo calculus ad uesicæ collum subducatur. Deinde collocabimus ipsum ita ut erectus sedeat

deat, & manus ad fœmora sua habeat, quo ad exiguum locum uesica decurrat. Si igitur ad contactum nostrum forinsecus iuxta interfœmineum, inter anum & pudendum calculus occutrat, pre cōcussione elapsus, tunc statim ad chirurgiam nos conuertimus. Si uero non occurrat, indicem sinistræ manus digitum, si puer fuerit ægrotus: aut etiam medium, si adultior fuerit, oleo illitum in sedem immittemus, & supinis digitis perscrutantes, ubi occurrerit, paulatim ad uesicæ collum transferentes ipsum coarctabimus, & digito aut digitis foras protrudemus ipsum impactum, iussoq; ministro ut manibus uesicam premat, alterum iubebimus ministrum, ut per dextram manum testes sursum tendat, altera uero interfœmineum distendat in alteram pattem ab ea in qua sectio est facienda. Nos autem accepto instrumento excidendis calculis idoneo, inter sedem & testes, non iuxta medium interfœmineum, sed ad alteram partem, ad sinistram natē, obliquam sectionem faciemus, in ipsum occurrentem lapidem secantes, ita ut sectio extrinsecus amplitudinem habeat, intrinsecus autem non amplius, quàm ut lapis per ipsam excidere possit. Aliquando enim per innixum digitotum aut digiti circa sedem, simul ut sectio facta est, etiam citra extractionem, lapis placide exilit. Si uero non exilierit, extractionem per instrumentum ad hoc paratum facimus. At uero post eductum lapidem, sanguinis eruptione per puluillos sanguinem sistentes, & manna thuris, & aloë, & symphyro, aut etiam misy ac similibus sedata, lanas aut lintea complicata uino & oleo imbuta imponemus, & calcularijs siue sena crura habentibus deligationibus utemur. Si uero sanguinis eruptionis tumor immineat, linteum complicatum ex posca, aut rosaceo cum aqua imponatur, & reclinato ægroto frequentius madefacimus. Tertia uero die facta solutione, & aquæ ac olei multi affusione, tetraphatmaco linamentis excepto utemur, ita ut sœpius ipsos soluamus ac curemus, propter uerinæ acrimoniam. At si inflammatio aliqua succedat, cataplasmatis & perfusionibus ad hanc commodis utemur. Et in uesicam rosaceum aut oleum chamæmelinum, aut burytum immittemus, si non inflammatio aliqua nos prohibeat. Similiter uero etiam si serpendo depascens, aut aliàs quomodocunq; malignū ulcus fiat, ad singula conuenienter instabimus. Postquam uero ab inflammatione liberum est ulcus, facta ablutione, emplastro ex succis ad lumbos ac imum uenttem, utemur. Per totum autem curationis tempus, fœmora simul uincire oportet, quo auxilijs adhibitis inseruiant. Porrò si paruus sit calculus, & in colem incidat, & per urinam eijci non possit, præputio in anteriorem partem uehementer attracto, ipsum ad summam glandem deligabimus. deligabimus etiam retro pudendum ipsum colem, ad finem qui ad uesicam est constrictionem facientes, & postea infernè colem ad ipsum occurrentē calculum secabimus. Inflexo autem cole lapillum eijciemus, & exolutis uinculis, uulnus à sanguinis gtumis mundabimus. Et uinculum quidem retto obligatur, ut ne calculus retrorsum recurrat. In anteriore autem patte, quo post extractū lapidem, dum deligatum præputium exoluitur, tecurrens cutis sectionem factam contegat.

Sanguinem sistentia
Deligationes sena crura habentes

De Corporibus circa testes. Cap. LXI.

QVum corpora circa testes, ad hernias secandi doctrinam conferant, definitiones ipsorum prius adscribemus. Ipse igitur testis substātia est glādulosa & friabilis ad gignendi seminis facultatem facta. At Adstites qui & cremasteres appellantur, neruosi exortus sunt, ex membrana medullæ dorsi, cum uenis arteriosis ad testes pertingentes, per quos seminis ad pudendum emissio contingit. Vasa uero seminaria uenæ sunt, quæ à uena caua ad testes pampinoformiter inflexæ feriuntur, per quas testes nutriuntur. Rubicunda tunica est natura netuosa, quæ iuxta gibbam partem, & ante testem absoluta est: iuxta cauas autem partes, & retrò testi adhæret, ex peritonæi mebranæ tunica ortum habens. Hanc autem partem iuxta

Testis diffinitio
Adstites, Cremasteres
Vasa seminaria
Tunica Rubicunda

Darti pelliculæ sunt

quam testi adhæret, posteriorem accretionem nominant. Darti uero pelliculæ sunt extrinsecam cutem ad rubicundam tunicam agglutinãtes, & ipsi adhærentes, qua parte etiam illa retrò testibus adhæret. A Arrugosa illa extrinsecus cutis testibus circumdata, Scrotum appellatur.

Scrotum

De Hernia aquosa. Cap. LXII.

Hernia aquosa hydrocele,

Si lentus humor circa partem corporum scrotum pertexẽtium colligitur, & tumorem sensui expositum efficit, hydrocele, id est hernia aquosa, affectio nominatur. Consistit igitur plerũq; humor in tunica rubicunda circa testem in anteriore parte, ubi maxime rubicũda tunica à teste separatur. Raro uero in partibus extra rubicundam tunicam affectio consistit. Sæpe autem in propria tunica humor continetur, & hanc affectionem chirurgi in supergenita tunica appellare solent.

Tunica supergenita

Si igitur ob prægressam causam, uelut est partium debilitas, affectio constiterit, sanguis qui alimenti ratione affertur, in aquosam aut serosam lentam substantiam transmutatur. Si uero ob plagam, sanguinea aut feculenta essentia continetur. Commune igitur signum est tumor doloris exors, durans circa scrotum, qui iuxta nullam occasionem euanescit, sed cedit quidem in his qui modicum humorem habent: non autem cedit in his qui multum. Et in quibus quidem in tunica rubicunda consistit humor, his tumor est ferè rotundus uelut ouum. Atq; his testis occultus est, ut qui undiquaq; circumluatur. Si uero extra tunicam rubicundam, sub pelliculis dartis dictis fuerit, per pauca corpora occurrit. At si in supergenita tunica humor constiterit, propter collectionem ac conglobationem undiquaq; contingentem, tumor alterius testis imaginem præsefert. Etsi quidem aquosus fuerit humor, concolor tumor pellucet. Si uero feculentus aut cruentus, rubicundus aut liuidus apparet. Si uero in utrisq; scroti partibus signa hæc comparuerint, hos geminata hernia correptos esse scito.

Hernia geminata

Cæterũ chirurgiam hoc modo facimus. Denudata pilis pube & scroto, si non puer fuerit, hominem supinum in scamnum reclinamus, ita ut natibus linteum multipliciter complicatum, scroto uero spongiam magnam B subijciamus. Et ex sinistris ægri sedentes, ministrum à dextris ipsius ægri sedentem iubemus, ut & pudendum in alteram partem distendat, & scroti cutem ad abdomen extendat. Nos autẽ accepto scalpello scrotum diuidimus, à medio exorsi secundum longitudinem, propemodum ad pubem usq;, rectam sectionem facientes, similem & appositum ei lineæ quæ scrotum in duas partes secat, diuisione ad rubicũdam usq; tunicam progrediente. Si uero in supergenita tunica sit humor, qua parte apex eius tunicæ significationẽ de se præbet, ea parte diuisionem facimus, & labijs sectionis per hamulum diductis, & dartis appellatis pelliculis detractis per herniarũ cultellum ac scalpellum, & denudata tunica rubicunda, mediam ipsam per uenarum sectorium scalpellum diuidimus, illa maxime parte qua à teste separata est, & humore toto, aut maiore ipsius parte, in uas quoddam excreto, rubicũdam tunicam per hamulos auferimus, tenuissimam præsertim ipsius partem. At hinc iam Antylus suturis, & curatione cruentorum uulnerum utitur. Recentiores autem concarnante appellato ductu. Si uero testis putrefactionẽ, aut aliquam aliam affectionem habere comperiatur, uasis quæ cũ adstite cõiuncta sunt, per laqueum disparatis, & ipso adstite dissecto, testem eximere oportet. Et in gemina hernia præditis, eodem modo dupliciter operabimur, sectiones utrinq; circa scroti ad inguina partes faciẽtes. Postea uero immisso per sectionem specilli capite, deorsum ad scroti finẽ, & scroto per ipsum specilli caput distento, acuto scalpello sectionem secundum subeffluxum facimus, quo sanguinis grumi, & pus per ipsam excernatur. Per ipsum uero specilli caput lemniscum in longitudinem implicitum linamentum, ad supernam sectionem traijcimus, & uibicibus spongia detersis, lanas oleo madidas per sectionem deorsum ad testem immittimus: & forinsecus alias lanas uino & oleo imbutas, scroto, imo uentri, inguinibus, interfœmineo, ac

Lemniscus linamentum

lumbis

labis, superponimus: & linteo triplicato insuper expresso, & deligatio/ A ne sena crura habente, & alijs ad hoc commodis facta, homine reclinamus, lanis ad lumbos subiectis, quietis gratia: & pelle molli substrata, ad irrigationes excipiẽdas. Irrigamus autem oleo calido, ad tertiam usq; diem. Post quã solutione facta, ad uulnus quidẽ tetrapharmaco linamẽtis excepto uti oportet, ita ut lemniscũ in solutione permutemus. Forinsecus aũt rursus irrigationes adhibeãtur propter inflammationẽ, usq; ad septimã diẽ. A quo medicamentũ ad conseruandum linamentũ adhibemus. At post ulceris repurgationem, & moderatam incarnationem, ubi iam de cætero lauãtur, Lemniscum auferre oportet, & reliqua curationis sequela, uelut antea dictum est, uti. Quod si inflammatio aliqua sit, aut sanguinis eruptio, aut tale quid interim accedat, conuenienti modo singulis occurrendum est, ut ne sæpe eundem sermonem repetamus. Si uero ustionem in hernia aquosa libentius adhibuerimus, uelut iunioribus placet: omnia quæ ante chirurgiam, & quæ post ipsam relata sunt, fiant, itemq; quæ in ipsa chirurgia retulimus, eo solũ relicto ut ne ferro secemus, neq; secundum subeffluxionem sectionem faciamus. Decem itaq; aut duodecim ferramentis literam Γ referẽtibus ignitis, & duobus cultratis, primum quidem scrotum per gammata illa per mediũ peruremus. Et scalpello aut cæco hamulo membranas excoriantes, cultrato cauterio uelut dissecantes uremus. Denudatam autem rubicundam tunicam, quę ex albedine & densitate facile cognoscitur, summa gãmati cauterij parte perurimus, & humorem excernimus. Ac postea totum quod denudatum est hamulis distentum cultrato cautere auferimus. *Ferramenta ustoria gammata, & cultrata*

De Carnosa & Tofacea hernia. Cap. LXIII.

SI caro circa aliquam partem corpusculorum, quæ scrotum connectunt, nascatur, carnosæ herniæ affectio oboritur. Et hoc ex obscura causa, teste fluxione uexato, aut in scirrhũ indurato, aut ex plaga, aut ex imperita post B herniæ sectionem curatione. Adest autem & his tumor concolor, cum duricia. Si uero induratus est tumor, color uitiatur, & sensus exors est. At si malignus est tumor, dolores punctorij consequuntur. Ad chirurgiam itaq; deuenientes, ęgrotum uelut prius collocamus, & similiter sectionem facimus. Et si quidem cum teste caro concreta affectionem fecerit, & darton pelliculam, & rubicũdam tunicam similiter dissecamus. Deinde extento teste unà cum tunica rubicunda, ipsum foras educemus, & discreto à uasis neruo unde testis dependet, uasa quidem adstringemus, neruum uero dissecabimus. Testem autem cum carne concretum, uelut alienum ejciemus. Si uero circa aliquam tunicam, aut uasculum, caro concreuerit, diuiso scroto & subiectis carni pelliculis, quicquid carnosum est auferimus. At si posterior accretio cum carne concreuerit, circumscitis partibus ablatis, etiam testem unà cum ipsa tollemus. fieri enim non potest ut sine ipsa testis maneat. Cæterum Tofi qui & circa testem, & circa tunicam rubicundam consistunt, ex multo tensu, & duricia, ac inæqualitate, à carnosa & aquosa hernia discernuntur. Ethi igitur carnosæ herniæ chirurgiam requirunt. *Hernia Carnosa* *Tofi circa testem*

De uaricosa & flatuosa hernia. Cap. LXIIII.

VAsa quæ circa testem, aut dartos pelliculas, uaricosa fiunt, Varices simpliciter appellant. Reliqua testem nutrientia si uaricosa facta fuerint, herniam uaricosam affectionem uocant. Signa horum manifesta sunt. Collectio enim tumidior, & obliqua, & aliquantulum racemosa, & testiculi laxatio apparet. Quædam item alia functionum impedimenta, maxime in cursu, & exercitijs ac profectionibus. Chirurgiam autem facimus sic. Post commodam locationem, cõtrectato scroto, neruum à quo testis pendet, ad infernam partem detrudemus. Est autem cognitu facilis, & renuior uasis, & solidior ac renitens, ut qui fortis sit & ualidus. Sed & æger dolet, ad ipsius compressionem, insuperq; ad colem situs est. Vasa uero per digitos tum nostros, tum ministri, in scroto apprehendimus, & fortiter distentis obliquam *Varices* *Hernia uaricosa*

scalpelli autem contra ipsas uenas cuti inducimus. Deinde infixis hamulis, ubi subiectas cuti partes excoriauimus, uasaq; denudauimus uelut in uasorum exsectione, & arteriarum dilatatione dicebamus, acum duplex filum habentem transfigimus, & secta fili ansa, uasa tum circa primam ipsorum uaricationem, tum circa infernam extremitatem, illaqueamus, sectione per medium in directum facta. Et collecto sanguine euacuato, suppuratorio ductu ipsos curabimus, quo laqueo tum uincula unà cum uasis sua sponte excidant. At uero Leonides, si quidem aliqua testem nutrientia uasa uaricosa facta fuerint, ita faciendum esse dicit. Si uero omnia, cum ipsis etiam testem euellendum esse, ut ne uasis nutrientibus priuatus resiccetur. Cæterum flatuosam herniam, quæ in genere arteriæ dilatatio est, Leonides penitus chirurgia aggredi recusat, ob præsens eruptionis sanguinis periculum, qui nullo modo sisti potest. Recentiores uero, quum duplex sit ipsius origo, altera à quatuor uasis testem alentibus exoriens, altera ab arterijs in pelliculis dartis dictis ac scroto, hanc quidem reijciunt, priorem uero chirurgia tractant. Discernimus autem ipsas, ex eo quod ea quæ ab arterijs oritur, facile ad digitorum compressionem euanescit: quæ uero à testem nutrientibus uasis, aut omnino non, aut cum multa cautione. Chirurgiam uero adhibemus uelut in hernia uaricosa dictum est, singulis uenis exceptis ac filo obligatis. A

Hernia flatuosa

De Intestini Hernia. Cap. LXV.

Hernia intestini

INtestini hernia est prolapsio intestini in scrotum. Fit aut propter ruptionem peritonæi membranæ, circa inanem laterum locum ruptę: Aut ob eiusdem membranæ distentionem. Ambo uero hæc, & ruptio inquam & distentio, ex uiolentia aliqua progressa fiunt, uelut est plaga, aut saltus, aut clamor. Quæ uero ob distentionem fit, priuatim etiam propter resolutionem, & ob alias corporis debilitates oritur. Signa communia utrisq;, cõspicuus circa testem tumor: & quod in exercitijs ac coloribus, et spiritus detentione, alijsq; incommoditatibus ipse seipso maior fit tumor: & quod dum digitis impressis notæ fiunt, tardè quidem dum comprimitur recurrit, citò uero rursus relabitur: & intestinum in figura corporũ supina, supernè in suo loco manet, donec rursus erecti consistant. Sed & stercoris in scrotum exceptio, sœpe periculum ipsis inducit. Dolore enim ex eo infestantur, quandoque etiam ad compressionem rugitum sentiunt. At uero peculiaria signa eorum qui ob distentionem affecti sunt, habentur hęc: quòd non aceruatim sed particulatim, temporis progressu, & ob quaslibet causas quandoque delapsio fit: & tumor æqualis ac profundus apparet, intestino delapso circum membranam constricto. Eorum uero qui ob ruptionem affecti sunt, signa habentur hæc: quod aceruatim ab initio fit prolapsio, & ob firmas solum causas: & tumor ingens inæqualis, & in superficie statim ad cutẽ apparet, eo quod extra membranam intestina excidunt. Si igitur membrana rupra, omentum solum in scrotum exciderit epiplocele id est omenti hernia affectio uocatur. Si uero etiam intestinum, enterepiplocele id est omenti ac intestini hernia appellatur. Si uero etiam aqua in tunica rubicunda apparuerit, composita ex tribus etiam appellatio imponitur, ut hydrepiplo enterocele id est aquæ, omenti ac intestini hernia uocetur. Neq; uero has, neque intestini proprer ruptionem herniam chirurgia aggredimur. Verum solum ob distentionem obortam intestini herniam chirurgia tractamus hoc modo. Post supinam locationem, extentam cum ministro cutem quæ ad inguen est, transuersum dissecamus, uelut in uasorum exsectione dictum est secantes: Quidam uero non transuersim, sed in directum secant: & hamulo transfixam sectionem expandimus, ea mensura ut testis educendus locum habeat. Deinde rursus hamulis infixis in intima cute tot quot uulneris magnitudo requirit, hamulo cæco aut scalpello membranas & pinguedinem excoriantes dissecamus. Denudata autem undiquaq; membrana, B

Omenti Hernia — *Omenti ac Intestini Hernia* — *Aquæ, omẽti, ac Intestini Hernia*

na, immisso indice digito ad posteriores scroti partes inter membranam, & pelliculas dartas appellatas, posteriorem accretione exoluimus: & postea dextra manu extremitatem ipsarum duplicantes ad internas scroti partes, simulq; sinistra manu membranam ad sectionem attrahentes, excipimus testem unà cum tunica rubicunda, & unum ex ministris testem extendere iubemus. Nos autem ubi posteriorem accretionem perfecte exoluerimus, digitis inuestigabimus num aliqua intestini inuolutio in rubicunda tunica sit comprehensa, atq; hanc deorsum ad uentrem detrudemus. Deinde accepta acu magna quę filum alias per se decuplum, tunc duplicatum habeat, ipsam ad extremitatem membranæ, ad ipsam sectionem in medio transfigimus, sectaq; ansa quatuor principia facimus, atq; his ex utraq; parte uicissim iuxta chiasmum id est literæ græcæ. χ. figuram implicatis, membranam uehementer constringimus, & rursus obuolutis principijs generose constringimus, ut nullum ex nutrientibus uasis, alimentum suppeditare possit, ut ne hinc inflammatio oboriatur: & alterum magis extrinsecus uinculũ, minus quàm duorũ digitorũ spacio à priore distans injcimus. At post hæc uinculeam membranæ partem, quã ad digiti magnitudinem reliquimus, totam circum circa resecamus, auferentes uidelicet simul etiam testem. Et rursus secundum subeffluxionem scrotum secantes, & lemniscum transmittentes, & irrigationes ex oleo, & deligationes uelut in hernia aquosa adhibentes, omnia reliqua quemadmodum illic dictum est peragemus. Nouimus autẽ quosdam non ineptos chirurgos, qui post rubicundæ tunicæ exsectionem, cauterijs candentibus extremitatem ipsius inurunt, ob sanguinis eruptionis timorem, uelut uerisimile uidetur. Iidem post chirurgiam statim etiam lauant affectos in solio longo ligneo aquam calidam habente, ad septimum usq; diem, atq; hoc quinquies in diei ac noctis unius spacio faciunt, & præsertim in pueris, & mirifice ipsis succedit, quum & ipsi absque inflammatione maneant loci, & uincula unà cum corporibus cito excidant. Interposito uero inter lotiones tẽpore, prædictas irrigationes adhibẽt. Sed & alius quidã supra relata, etiã pipere trito cũ oleo, spinã ipsorũ eo tempore confricabat.

Chiasmus

De Inguinis Hernia. Cap. LXVI.

Hernia inguinis

Herniam intestini quæ ob distentionẽ fit, inguinis hernia præcedit. Primum enim quum distenditur peritonei membrana, laxatur intestinum, interimq; ad inguen secedit, & inguinis herniam facit: quã ueteriores hoc modo chirurgia aggrediuntur. Post factam sectionem transuersim trium digitorum longitudine circa extumescentem inguinis partem, & post exemptas pelliculas ac pinguedinẽ, circa mediũ mẽbranæ denudatæ, qua parte fastigiatur, specilli caput adhibeatur. Ita enim intestina in profundũ detruduntur. Eminẽtes igitur mẽbranæ partes, ab utroq; capitis specilli latere, suturis inter se cõiungemus, deinde specilli caput extrahemus, neq; mẽbranã resecantes, neq; testem ejciẽtes, neq; quicquã aliud, sed ductu cruentis uulneribus destinato curantes. Quandoquidẽ uero iunioribus ustio magis probatur, merito etiam hanc trademus. Homo itaq; post moderatum motũ uiolentius tussiat, ac intendatur cum spiritus retentione. Tumore uero circa inguen apparente, atramẽto scriptorio aut collyrio urẽdus locus circũscribatur ad triangularẽ figurã, ita ut sursum ad inguinis situm transuersa linea locetur: sed & nota in mediũ trianguli injciatur. Reclinato aũt ægroto, igne candefacti cauteres in mediã notã immittãtur, primũ clauati, deinde in latera trianguli, gammati: & tertio Lateratis aut lenticulatis totus triangulus exequetur, ministro per totam ustionem panniculo saniem detergentre: atq; ita in profundum ustio fiat, donec in his qui moderatum habitum habent, pinguedo attingatur. Neq; enim in his qui macilenti sunt notam hanc obseruabimus, ob siccitatem, ut ne fallamur, & membranam inuramus: Neq; in crassioribus ac pinguioribus, in quibus etiam ante sufficientem ustionẽ pinguedo apparet. Imò potius ex artificiosa coniectura moderatam mensu

Cauteriorũ uariæ figuræ

ram comperiemus. Post ustionē uero salem cum porro tritum crustæ iniicie mus, & inguinali decussata deligatione utemur. Sequentibus autem dieb. crustam detrahentibus medicamentis utemur, quale est lenticula cum melle, & similia ad perfectam usque curationem. A

Decussata deligatio Inguinalis

Scroti laxatio

Rhacosis

De scroti laxatione. Cap. LXVII.

QVum scroti cutis laxatur, absq; his corporibus quæ intra ipsum sunt, Rhacosis appellata affectio fit, maxime indecora. Leonides igitur supino reclinato homine, superfluam cutem per scalpellum, contra subiectam tabulam, aut durum aliquod corium siue corpus, resecabat, & suturis labia cōmittebat. At uero Antylus suturis tribus aut quatuor superflua cute pertusa, forfice acuta, aut scalpello, id quod ultra suturas extabat, resecabat, & per suturas munitione facta, cruentorum uulnerum ductu percurabat.

Castratio

Medicinæ scopus

De castratione. Cap. LXVIII.

QVum nostra ars scopum habeat, ut corpora à statu præter naturam, ad naturalem reducat; castratio contrarium eius profitetur. Verum quandoquidem sæpe etiam inuiti ab aliquibus præminentibus ad castrationem faciendam cogimur, breui quadam summa aggressionis modum referemus. Est autem hic duplex, alter per collisionem, alter per exsectionem. Modus per collisionem ita absoluitur. Infantes adhuc pueri in peluim aquæ calidæ collocantur. Deinde ubi laxata fuerint in ipsa pelui corpuscula, testiculi digitis colliduntur, donec euanescant, & dissoluti non amplius cōpacti adtactum occurrant. At per exsectionem modus huiusmodi est. Supinus in scānum reclinetur castrandus, & per sinistræ manus digitos scrotum unà cum testibus comprimatur, & ubi rectū situm habuerit, duabus sectionibus per scalpellum in directum secetur, ita ut ad singulos testes una fiat. Vbi uero prosilierint testes, excorientur ac excindantur, tenuissima solum uasorum naturalium continuitate relicta. Hic modus præfertur illi qui fit per collisionem. Nam quibus collisi sunt testes, quandoq; coitum appetunt, parte quadam testiculorum, uelut uerisimile est, in collisione remanente. B

Hermaphroditi

De hermaphroditis. LXIX.

AFfectio Hermaphroditorum per compositam uocem, ab Herma & Aphrodyte, id est, Mercurio & uenere nominata est, utriq; generi ualde indecora. Quum enim quatuor sint ipsius differentiæ secundum Leonidē, Tres quidem in uiris cōsistunt, una uero in fœminis. Nam in uiris quandoque circa interfœmineum, quandoq; circa medium scrotum, muliebris pudendi pilosi situs apparet. Supra has uero tertia est in qua uelut per pudendum, per scrotum urinæ effunduntur. At in fœminis supra pudendum iuxta pubem sæpe uirilis pudendi situs reperitur, tribus corporibus extātibus, uno ueluti cole, duobus quasi testibus. Tertia igitur in uiris, in qua urina per scrotum excernitur, incurabilis est. Reliquæ uero tres curātur, si superfluæ partes auferantur, & uelut ulcerum curatio fiat.

Nymphæ præsectio

De nymphæ ac caudæ præsectione. Cap. LXX.

QVibusdam ingenti magnitudine est Nympha, ita ut indecora turpitudine occurrat, & quemadmodum aliqui narrant, aliquæ per hanc partem etiam arrigant uelut uiri, & ad coitum concitantur. Quapropter supina locata muliere, quod superfluum est in Nympha, id uolsella apprehensum scalpello resecamus, uitantes ut ne ex profundo ipsam excidamus, ne Rhyadica, id est fluida affectio, ex hoc sequatur. Sed & caudam, quæ carnosa ab uteri osculo excretio est, & muliebre pudendum replet, aliquando uero etiam ad externas partes instar caudæ prominet, similiter ut nympham resecare oportet.

Caudæ in fœminis præsectio

De Thymis, Condylomatibus, & Hæmorrhoidibus, in muliebribus locis.

Caput LXXI.

Thymi

THymus eminentia quædam est aliquando rubicunda, quandoque alba, plerumque sine dolore, Thymi herbæ corymbis siue ca cuminibus similis.

lis. Condylomata uero rugosæ extuberantiæ sunt. Quemadmodum hæmorrhoides similes illis sunt quæ in ano fiunt, quæ aliquando etiam sanguinem fundunt. Omnes itaque eiusmodi eminentias, in fœminis sub conspectum uenientes, & denudatas, uolsella apprehensas semispathulæ acie excidimus; & galla trita, aut alumine scisso insperso, ad eas utimur. Maiores enim Chirurgi obligationem per fila in his non admittunt. *Condylomata* *Hæmorrhoides*

De non perforatis, & de phimo. Cap. LXXII.

Mulieres quædam genitales partes non perforatas habent, quandoque ex natura, quandoque incremento postea facto, morbo aliquo prægresso. Et hoc aliquando in profundo, aliquando in pudendi alis, aut in intermediis locis, & aut ex concretione, aut propter obturationem. Quod uero obturat, aut caro est, aut membrana. Impedimentum autem multum inducit hæc affectio, partim in coitu, partim in conceptione, aut etiam partu. Quandoque etiam in menstrua purgatione, si sane id quod obturat, siue caro, siue membrana sit, penitus obstruat. Nam in aliquibus id in medio perforatum est. Causa itaque inuenta, aut si in promptu exposita est, aut etiam per instrumenti exploratorii immissionem: si concretio solum fuerit, recta sectione per scalpellum fistulis secandis destinatum hanc exoluemus. Si uero obturatio, hamulis infixis distentum corpus illud obturans, siue membrana siue caro fuerit, eodem scalpello dissecamus: & sedata sanguinis eruptione, siccantibus citra mordacitatem medicamentis, & postea cicatricem inducentibus utimur, priapi forma linamentum, cicatricem inducente pharmaco illitum subiicientes, in quibus præsertim non ualde in profundo chirurgia facta est, quo partes rursus non concrescant. Porro phimos quoque in uteri osculo consistens obturamentum, eodem modo per chirurgiam tractatur. *Genitales partes non perforatæ* *Phimos*

De uteri abscessu. Cap. LXXIII.

Si abscessus circa uteri osculum consistat, qui chirurgiæ subiici possit, non prompte ad excisionem festinandum est, sed absoluta iam affectione, & plurimum aucta inflammatione, & humidis corpusculis incumbentibus attenuatis, eo quod principalis pars sit uterus. At uero in aggressione locetur fœmina supina in sella, ita ut crura ad summum uentrem contracta habeat, fœmora uero inter se disparata. Subiiciatur autem ulnæ ipsius ad poplites, & uinculis idoneis ad ceruicem deligentur. Qui uero chirurgiam exercet, ex dextris partibus sedens, instrumento exploratorio dioptra appellato, pro ætate conuenienti exploret, & per specillum muliebris sinus profunditatem metiatur, ne si longior sit dioptræ fistula, uterum comprimi contingat. Et si longior sinu reperta fuerit dioptræ fistula, lintea complicata pudendi alis imponantur, quo super ipsa locetur dioptra. Oportet autem fistulam immittere ut cochleam ad supernam partem habeat, & dioptra quidem ab operante teneatur, cochlea uero per ministrum obtorqueatur, quo fistulæ laminis diductis sinus disparetur. Vbi uero occurrerit abscessus, si mollis ac tenuis sit, id quod digiti contactu cognosces, spathula aut acicula, in uertice diuidatur, & post puris excretione lemniscus mollissimus oleo rosaceo imbutus plagæ inseratur, aut potius extra plagam, in sinum muliebrem, citra protrusionem. Forinsecus autem ad alas, & in pectinem ac lumbos, lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponatur. Tertia die aquæ ac oleo calefactis insidear, aut maluæ decocto, factaque detersione lemniscus leniter in plagam indatur illitus tetrapharmaco per se, aut cum cocto melle. Sit autem dilutum tetrapharmacum ex butyro aut rosaceo. Cataplasmatisque externæ partes integantur, donec inflammatio sedetur, & purum ulcus fiat. Si uero difficulter repurgetur, per auricularem clysterem, cum iridis aut aristolochiæ decocto, aut melle eluatur, & per emplastrum ex cadmia uino dilutum, & linamentis exceptum cicatrix inducatur. At si intra uteri osculum abscessus fuerit, chirurgia uitetur. *Vteri abscessus* *Dioptra*

De fœtus immortui extractione, ac exsectione. Cap. LXXIIII.

Qvum difficulter parientium curationem libro tertio tradiderimus, si nō ad illam partus corrigatur, ad chirurgiam meritò deuenimus, signis prius collectis, an superstes euasura sit mulier, aut non. Et si euasura est, tunc chirurgiā aggrediemur: Sin minus, eam uitabimus. Quæ igitur perniciose affectæ sunt, lethargico modo in somnum deferuntur, ac resoluuntur, & ægræ excitantur, atq; si excitatæ fuerint per uociferationes debiliter respondentes, rursus in somnū deferuntur. Quædam uero etiam conuulsorio modo contrahuntur, aut neruis distenduntur, aut alimentum non sentiūt. Pulsus autem uehementer intumescens deprehenditur, uerum obscurus ac debilis. At quæ euasuræ sunt, nihil tale patiuntur. Reclinata igitur in lecto supina muliere, & magis ut deorsum uergat, mulieres aut ministræ quædam crura eleuata utrinq; teneant. Si hæ non adsint, per uincula quædam thoracem mulieris ad lectum deligato, ut ne dum attrahitur fœtus, corpus ipsius sequens, tractus uigorē exoluat. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, sinistram manum cōtractam, cum robustis ac constrictis digitis pingue factam; in uteri osculum demittito, ac ipsum dilatato, & infuso in ipsum oleo laxius reddito, & ubi commode uncus infigi possit quærito. Commodi autem sunt loci ad uncum infigendum, in his qui in caput deferūtur, oculi, occiput, os ad palatum, mentum, claiculæ, & circa costas ac præcordia loci. In his uero qui in pedes deferuntur, ossa supra pubem, & costarum inter media spacia, & rursus claiculæ. Et postea detentum dextra manu uncum, & flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter inducito, & in quodam ex relatis locis infigito, usq; ad inanem locum, & alterum huic oppositum, quo æqualis, & non ad alteram partem uergens attractio fiat. Deinde æqualiter trahito, non solum in directum, sed etiam in latera, uelut in dentium extractione fieri solet, & interim tensionem neremittito. Postea immisso indice digito pinguefacto, aut etiam pluribus, inter uteri osculum & impactum corpus, uelut si excories, in orbem circumducito. Sequente uero pro ratione unco, ipsum in ulteriores partes trāsferre oportebit, atq; sic facere, usq; ad perfectam fœtus extractionem. At si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obuoluto panniculo ut ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulum attrahere illam oportet, & ubi prodierit totam de humero resecare. Idem etiam faciendū est, si ambæ manus prominεant. Similiter etiam pedes prominentes, reliquo corpore non subsequēte, ab inguinibus resecare oportet, & postea conari ut reliquum corpus dirigatur. Si uero ex eo quod maius est caput, obstructio fiat, si quidem hydrocephalus est fœtus, spathula polypis destinata, aut acicula, aut aculeato cultello inter digitos occultato, caluaria diuidatur, quo aqua euacuata considat. Si uero naturaliter ita amplum caput habet, diuisam similiter caluariam, per forcipem dentibus aut ossibus extrahendis commodam contundimus, & si supereminent ossa, ipsa eximimus. At uero si protracto capite, circa thoracem obstructio fiat, eodem instrumento loci circa clauiculas usq; ad inanem locum diuidantur, quo humore euacuato thorax concidat. Si uero non concidat, facta dissectione clauiculas ipsas auferre oportet. Tunc enim thorax concidet. Si uero imus uenter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, eadem ratione humor euacuetur unà cum ipsis intestinis. In his uero qui in pedes deferūtur, inclinatio facile ad osculum uteri dirigitur. Quod si circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obuoluto attrahatur, & eodem modo facta diuisione, ea quæ continentur euacuentur. At si reliquis ablatis caput recurrens detineatur, sinistram manum immittito, & si quidem disparatum fuerit uteri osculum, manum in profundum demittito, & repertum caput digitis ad osculum deuoluito, deinde unco uno atq; altero infixo attrahito. Si uero conclusum sit uteri osculum ob inflammationem, nulla uis inferatur, sed pinguibus ac largis infusis utendum

Fœtus extractio

Fœtus exsectio

Hydrocephalus fœtus

utendum est, in sessibus item & irrigationibus ac cataplasmatis, quo dispa-
A rato osculo educatur uelut dictum est. Porrò qui in obliquum prodeunt fœ-
tus, si quidē dirigantur, prædictis modis utendum est. Sin minus, totus fœ-
tus intus dissecetur, & particulatim educatur, diligenti animaduersione ha-
bita, ne qua particula intus latens relinquatur. Post chirurgiam, curationi-
bus ad uteri inflammationes utendum est. Si uero etiam sanguinis eruptio
fiat, etiam huius curationem habes.

De secunda relicta. Cap. LXXV.

Sæpenumero post fœtus extractionem, secunda in utero detinetur. Paten-
te igitur uteri osculo, & ipsa secunda ab utero exoluta, ac circa partē ali-
quam uteri in sphæræ modum conglobata, facilima est eductio. Manum e-
nim sinistram calidam ac pinguefactam in profundum immittere oportet,
& occurrentem secundā eijcere. Si uero fundo uteri adhæserit, manus qui-
dem similiter immittatur, comprehensa uero secunda tendatur, neq; in dire-
ctum, ob uteri prolapsus timorem, neq; cum uiolentia uehementi, sed leni-
ter primum ad latera hac illac trāsferatur, deinde aliquantò magis intentè.
Ita enim obedit, & accretio exoluitur. At si conclusum repertum fuerit ute-
ri osculum, relatis curationibus ad hoc utendum est. Quod si uires non de-
biles fuerint, etiam sternutatorijs utatur, & suffitibus in olla ex aromatibus.
Et si hiauerit uteri osculum, immissa manu conandum ut extrahatur, ueluti
dictum est. Si uero neq; sic educatur, non oportet perturbari. Nam post pau-
cos dies, putrefacta, & in saniem dissoluta excidit. Cæterum quia fœtore ca-
put obturat, & stomachum euertit, suffimenta conuenientia ad hoc requi-
runtur: probantur autem cardamomum, & ficus aridæ.

Secūda relicta

Secunda putrefacta

De coxendicum ustione. Cap. LXXVI.

Quemadmodum humerus, ita etiam coxa, ob humoris copiam, quibus-
dam emota, ustionem exigit. Sic igitur Hippocrates ait. Quibuscunq;
B ex diuturno coxendicum morbo uexatis, coxa excidit, his crus tabescit, &
claudicant, si non usti fuerint. Oportet itaque etiam hic iuxta illum maxi-
me locum urere, ubi articulus excidit. Sic enim redundans humor resicca-
ri poterit, & locus ex cicatrice densatus, non amplius os excipiet. Quapro-
pter etiam ad multam profunditatem, ustionē hic facere oportet. Iuniores
porrò tres crustas urendo inducunt, unam retro iuxta cauitatem clunis. Al-
teram ab externa parte paululum supra genu. Tertiam paululum supra ex-
ternum talum, iuxta carnosiorem partem.

Coxendicum ustio

De fistulis & fauis. Cap. LXXVII.

Quum locus hic postulet, ut de fistulis sedis agamus, non malum fuerit
prius de fistulis in uniuersum tractare. Fistula itaq; sinus est callosus,
doloris aliquantulum exors, in plurimis partibus consistens. Fit autem ple-
runq; ex abscessibus non probe curatis. Callus autem solida quædam, & al-
ba, & humoris exors caro est, quæ dolorem non sentit, quum neq; uena, ne-
que neruus, ad ipsam pertingat. Et Sinus aliquando quidem siccus est, ali-
quando uero humectus. Et humor ipse quandoq; indesinenter fertur, quan-
doq; quibusdam temporibus remittit, dum & obturatur osculum, & rursus
aperitur. Et quandoq; ad os fistulæ terminantur, quandoq; ad neruum, aut
aliam quandam principem partem. Et aut in directum tendunt, aut obliquē
sunt, & aut unum osculū, aut plura habent. Quæ igitur ad arterias magnas,
aut neruos, aut tendines memorabiles, aut succingentem costas membra-
nam, aut ad aliquam principem partem pertingūt, his aut omnino non, aut
cum multa cautione artificiosa, chirurgia adhibenda est. Reliquas uero
hoc modo aggrediemur. Explorabimus primum, si quidem in directum ten-
dit fistula, per scalpellum: si uero obliqua est, per biceps specillum quod faci-
le flecti potest. Talia autem sunt stannea, & tenuissima ex ære facta. In qui-
bus autem duo uel plura oscula sunt, ita ut per specillum explorari nō pos-
sint, his infuso per unum osculum in sinum immisso, ex infusi ad reliqua o-

Fistula quid sit

Callus quid sit

Sinus

sculà transitu comperiemus, an una multa oscula habens sit fistula, aut plures. Et facta iam exploratione, siquidem in superficie fuerit sinus, & angustus, immisso specillo hunc expandemus, & scalpello callum iuxta propriā figuram auferemus, aut unguibus, aut acie scalpelli deradentes. Si uero etiam latitudinem habeat, superflua corpuscula auferantur. At si non in superficie sit, sed per profundum in directum procedit, quatenus id fieri potest in profundo ipso dissecto, totum callum circūcirca auferimus. Et si quid deipso relinquatur, pharmaco ustorio hoc consumimus. Si uero multum id sit, & pharmaco non cedat, cauterijs ferreis aduremus. Quod si in os desinat fistula, & sit hoc illæsum, solum ipsum rademus. Sin carie, aut alio quodā modo corruptum fuerit, totum id quod affectum est per opposita scalpra excisoria amputabimus, facta prius si opus fuerit per terebram perforatione, siue ad secundam laminam usq; solummodo, siue usq; ad medullam fuerit affectum. Si uero etiam os supereemineat, uelut caulis per transuersum fractum, ipsum resecabimus. Acceptis itaq; duobus locis, alterius medietatem præminenti ossi subijcimus, ipsumq; per ministrum sursum extendimus, alterius autem crassioris, aut etiam ex lana facti, similiter medietatem carni quæ sub osse est adaptamus, & initijs inferne præhensis, ita per ipsum locum carnem deorsum trahi iubemus, ut ne serræ dentibus caro dilanietur. Atq; hoc modo nos desectionē facimus. At uero ubi princeps aliqua pars subiacet, uelut membrana succingens, aut medulla spinæ dorsi, aut talis quædam, dū excidimus aut desecamus os, membranæ custodem laminam subijcimus. Quod si os non fuerit affectum, sed totum circum circa carne denudatum, eodem modo serra resecandum est. Fieri enim non potest ut ossa quæ circū circa flatum excipiūt, carne inducantur. Similiter autem si extremitas ossis prope articulum affecta fuerit, resecare ipsam oportet. Et si totum sæpe os, uelut cubitus, aut radius, aut tibia, aut tale quoddam corruptum fuerit, totū amputandum est. Cæterum fœmoris caput, aut coxam, aut spinæ dorsi articulum affectum aggredi uitabimus, propter imminens ex adiacētibus arterijs periculum. Hanc igitur rationem ita in singulis sequi oportet, ut ubique & situm, & uicinitatem, & cognationem affectarum partium consideremus. Itemq; morbi magnitudinem, & ægroti uirium robur. Sed & fauus, qui sinus est fistulosus mellea humiditate fluens, fistularum & aliorum sinuum chirurgiæ ac curationi subijciatur.

Fauus

De fistulis in ano. Cap. LXXVIII.

Fistulæ ani

Fistulæ in sede explorantur, quæ quidem occultæ sunt ex eo quòd non apparente osculo dolor uexat, & purulenta humiditas per sedem profunditur, plurimis etiam abscessus signa prægressa sunt. Conspicuæ uero ex specilli aut pili suilli immissione: In profundum enim ad inanem usque locum, instrumentum descendit, & indici digito in sedem immisso occurrit, perforata nimirum fistula ad internas partes. Verum in non perforatis, non sine medio instrumentum digito occurrit, sed per medium corpus id quod non perforatum mansit. Obliquæ autem & labyrintho similes fistulæ cognoscuntur ex eo quod instrumētum parum procedit, pus autem pro ratione ad proportionem multum effluit. Quę uero prope intestinum sunt, eas cognoscimus ex eo quòd aliquando lumbrici & stercus per osculum feruntur. Atq; in omnibus fermè callus quidam circa osculum apparet. Incurabilis porrò est fistula quæ uesicæ collum perforauit, aut ad fœmoris articulum cōsistit, aut ad ipsum rectum intestinum processit. Aegre uero curatur quæ osculum non habet, & occulta, & in os desinens, & multifida. Reliquę omnino facile curantur. Manum itaq; ipsis ita admouemus. Aegro supino locato, & crura sursum habente, ita ut fœmora ad uentrē uergant, quemadmodum in his quibus infusum per clysterem in aluum immitti solet, si in superficie fistulæ terminus occurrat, immisso scalpello aut auriculario specillo per osculum, simplici sectione cutem incumbentem resecamus. Si uero in pro-

Clysterem admittentium situs supinus

in profundum sedis fistulæ finis desinat, immisso per osculum specillo, si qui A dem perforatam inuenerimus, alterius manus quæ affecto cluni opposita est, indice digito in anum immisso, specilli caput apprehendimus, & inflexum ipsum foras educimus, & corpuscula specillo incumbentia simplici sectione exoluimus. At si nondũ perforata fistula reperiatur, sed solum in profundum sedis finiat, & explorantibus nobis per indicem digitum, specilli extremum occurrat, squamosa quodam ac membranoso corpusculo interposito, tunc hoc per specilli caput uiolentius perforabimus, & educto per se dem specillo, rursus incumbentia ipsi corpora exoluemus, uelut antea dixi mus: aut fundo sinus ad sedem per falcem fistulis secandis commodam perforato, ipsoque instrumento per sedem transmisso, hinc totum id quod in medio est, falcis acie resecabimus, & post sectionem, corpuscula circũsita uolsella aut forcipe uuularia apprehensa amputamus: Sunt aurem omnino caliea corpuscula: ita ut ubique musculum adstrictorium, sphincterem appellã, lum uitemus. Quidã enim minus artificiose facta in profundo sectione, uulnerauerunt illum, atque hinc inuoluntaria stercoris excretio homini accidit. Quod si quidam præ timore chirurgiã recusent, hippocratica lini ac fili deligatione utendum est. Iubet enim Hippocrates linum quincuplum crudum perforato aut bicipiti specillo insertum, per fistulam traijcere, & initia lini connectere, & quotidie adstringere, donec totum id corpus quod in medio duorum osculorum situm est, dissectum sit, ac linum respuat. Si uero exolutio protrahatur, puluillus siccus psarinomine, aut eiusmodi quispiam lino, inspergatur, atque ita traijciatur. Quidam fistulariæ falcis foramini linum inserunt, & relato modo traijciũt, quod ego minime faciendum esse puto. Nã dum chirurgiam uitant supra hanc etiam curationis tarditatem incurrunt. Cæterum de occultis fistulis Leonides hæc dicit. Quum profunda fuerit fistula quæ musculum adstrictorium perforauit, siue ab ano exorsa, siue mul- B tum progressa, in musculo tamen consistens, post relatam explorationem, instrumento sedem diducente, parua dioptra dico, sedem uelut muliebrem sinum diducito. Deinde ubi comparuerit fistulæ osculum, specilli caput per ipsum immittatur, & in profundum propellatur, & super ipsum occurrens, tota fistula per semispathulam aut spathulam fistulariam dissecetur. Nos au tem quum in eiusmodi affectionem incidissemus, hoc chirurgię modo uti non potuimus, eo quòd fistulæ antrum uisui non occurreret. Erat enim inter anum & musculum adstrictorium ad dextram partem situm: & instrumentium diductorium actioni magis tenebras offundebat. Postquàm autem per digitos facta diductione, rima quædam comparuisset, quæ iuxta unam quandam ani rugam, uelut defluxio fistulæ esset: pus enim per ipsam effluebat: constituimus sanè per hanc specilli caput ad fistulam transmittere, uelut qui ad hanc ab illa deduceremur. Deinde dextræ manus indice ad musculum adstrictorium immisso, ubi inuenissemus corpus quoddam tenue inter digitum ac instrumentum, impulso uehementius ad digitum specillo, fistulæ fundum sursum uersum perforauimus, & specilli capite per digitum foras transmisso, totum corpus inter duo fistulæ oscula situm, inter id uidelicet quod ab initio ad antrum comparebat, & hoc quod iam à nobis factum erat, scalpello resecantes, specillum solutum eduximus.

Sphincter musculus

Fistulæ occultæ

Dioptra parua

De hæmorrhoidibus ani. Cap. LXXIX.

Hæmorrhoides ani

Quum hæmorrhoides ex eo quod euacuatur se nobis manifestent, ante actionis aggressionem, plurimo per clysterẽ infuso utemur, quo simul & superflua ex intestino euacuemus, simulque sedem irritemus, ut paratior fiat ad euersionem, & ani exitũ. Locato igitur supino ægroto ad splendidam lucem, si quidem constrictione uti uoluerimus, filũ lini quincuplũ labijs ue natum circũdabimus, & singulas hæmorrhoidas cũ hoc funiculo constringemus, una relicta ad superflui sanguinis eductionẽ. Nam & Hyppocrates hoc præcipit. Post adstrictionem uero, linteo complicato ex oleo madente,

x & de-

& deligatione sedi idonea usi, ægrum quiescere iubebimus, oleo tepido & aqua mulsa uentrem curantes. Deinde cataplasmate ex micis panis ac croco utentes, & post hæmorrhoidum elapsum, uino cicatricem inducentes. A
Leonides autem fili deligatione non utitur, sed uuularia forcipe diu detentas scalpello excindit. Post chirurgiam manna thuris & amylo cum chalcitide, aut emplastro ex spongia usta cum pice utẽdum est: Sed et pastillo faustino ad perfectam adustionem quidam usi sunt. Alij cauitates uuularij cauteris ustorio medicamento explent, & queãdmodũ uuã ita etiã hęmorrhoidas urunt.

De condylomatis, extuberantijs, ac rimis in ano. Cap. LXXX.

Condylomata ani

Condyloma in ano, solum loco differt ab eo quod in muliebribus pudẽdis est. Est enim etiam ipsum rugosa sedis eminẽtia, inflammatione aut rima prægressa. Primum igitur eminẽtia appellatur. Vbi uero callescit, condyloma. Oportet itaq; ueluti illa, ita & hæc uolsella præhensa excindere, & crustam inducentibus curare. At uero Rimas præ duro maxime stercore orientes, & eo quod callosæ fiunt, cicatricem tardius recipientes, renouabimus aut unguibus, aut scalpello ipsas lancinantes, & commode ad cicatricem perducemus.

Rimæ sedis

De Ano non perforato. Cap. LXXXI.

Anus non perforatus

PVeris recens natis anus ex natura aliquando imperforatus reperitur, eo quod membrana est obstructa. Si igitur hoc fieri poterit, ipsis digitis mẽbrana diffringatur: Sin minus, scalpelli acie illa excisa, uino curabimus. Quandoquidem uero etiam perfectis sæpe propter ulcus non probe curatum, concretio in ano contingit, etiam hanc instrumento commodo diffringere oportet, & curationem accommodatam facere, fistula plumbea aut cuneolo quodam in anum indito, usq; ad perfectam curationem, ut ne rursus concrescat. Est aũt cuncolus is aliquo ad cicatricẽ perducente medicamẽto illinendus.

De Varicum sectione. Cap. LXXXII.

Varicũ sectio

VArix uenæ dilatatio est, quandoq; in temporibus, quandoq; iuxta imi uentris partem sub umbilico. Aliquãdo etiam circa testes. Maxime uero circa crura. Generationem autem ex materia atrabiliosiore omnino habet. Eorum igitur qui in testibus cõsistunt chirurgiam iam tradidimus, ubi de hernia uaricosa egimus. Sed & eos qui in crure sunt, similiter aggredimur, in internis fœmoris partibus aggressionem facientes, ubi etiam exortus ipsorum fermè in totum reperitur. Nam inferius in plures ramos fissi, magis difficilem aggressionem exhibẽt. Lotum igitur hominem, laqueo in superna fœmoris parte circumdaro, ambulare iubemus, repletam autem uenam atramento scriptorio aut collyrio, secundum situm ipsius, ad triũ aut paulò amplius digitorum longitudinem noramus: et reclinato extentis cruribus homine, alterũ laqueũ supra genu circũdamus, & eleuata in fastigium uena, scalpello in loco quem notauimus secamus, nõ altius quàm per cutẽ, ut ne uenam diuidamus: & labijs sectionis per hamulos distentis, & membranis per incuria scalpelli ad herniam aquosam parata excoriatis, nudataq; uena, & undiquaq; expassa, fœmoris uincula soluimus: & eleuato per cæcum hamulum uase, acum duplex filum trahentem subijcimus, sinumq; fili dissecamus & diuisa in medio uena per uenæ sectorium scalpellum, sanguinis quantum opus est euacuamus. Deinde uno filo superiorem uasis partem constringimus, & crure in directũ extento, manuũ expressione sanguinẽ qui in crure est euacuamus. Et postea rursus infernè uas constringimus, aut partẽ uenæ inter uincula interpositã præsectã auferimus, aut etiãmanere permittimus, donec sua sponte unà cum uinculis excidat. Et linamentis siccis inditis, & splenio uino ac oleo imbuto imposito deligamus, ac ductu suppuratorio medicamentorum quæ linamentis excipiũtur curamus. Nec me clam est ueteres quosdam uinculis usos non esse, sed quidam statim nudatum uas excindunt, quidam ex profundo extentũ ipsum, cum uiolentia extrahunt ac abrumpunt. Verũ optimus est relatus chirurgiæ modus, omniumq; B

niũq; securissimus. Quin in imo uentre consistentes uarices similiter tractamus. Itẽq; eos qui in tẽporibus cõsistũt, uelut in uasorũ exsectione dictũ est.

De dracunculis. Cap. LXXXIII.

Tractationem de dracunculis, ut qui maxime per medicamenta tolluntur, libro quarto tradidimus. *Dracunculi*

De extremarum partium præsectione. Cap. LXXXIIII.

Extremis partibus aliquando patrefactis, uelut manu aut pede, ita ut etiam ipsa ossa corrumpantur, uel ex lacessente externa causa fracta, uel etiam prægressa interna causa putrefacta, atq; sic desectionẽ postulent: ante q̃ hoc fiat, necesse est circũsita ossibus corpora primũ dissecare. Verum quia hoc primum facimus, deinde longiore tempore sectionem per ferram adhibemus, & periculum est ne sanguinis eruptio sequatur, recte proinde Leonides non omnia primum corpora dissecat, nisi omnino fuerint putrefacta, sed eã partẽ ubi nõ multas, neq; magnas uenas, aut arterias esse putat, primũ celeriter ad os usq; dissecat. Deinde os quam citissime serra desecat, lineũ panniculũ sectis corpusculis circumdans, ut ne dum trahitur per ipsa ferra, dolores inducat: & tunc reliquo resecto, candentes igne cauteres uasis adhibet, & sedata sanguinis eruptione, & linamẽtis inditis, & deligatione commode facta, curatione suppuratoria utitur. *Extremarum partium præsectio*

De pterygijs circa Vngues. Cap. LXXXV.

Pterygiũ carnis circa ungues incrementũ est, partem unguis operiens, in pedis & manus magnis digitis maxime consistens. Verum quæ in pedibus consistũt, ex offensione plerũq; fiunt. In manibus uero ex paronychijs neglectis, inflammatisq; ac in pus transmutatis. Pus enim diutius morã trahens, & radicem unguis erodit, & ipsum unguem corrumpit, & sæpe totum consumit. Plerunq; uero mediam unguis partem ad ipsas aũt radices partẽ quandam illius incorrosam relinquit. Aliquando etiã totã radicẽ illæsam sinit. Quãdoq; etiã os corrumpit, & odor grauis oboritur, & digitus in summo dilatatur, & liuidior apparet. His igitur chirurgia adhibenda est, ut omnem reliquã unguis partẽ scalpelli acie præsecemus ac amputemus, deinde præsectã ac ulceratã partem cauterijs aduramus. Est. n. nome, id est ex depascentium ulcerũ genere pterygium, & nõ sistitur hæc, nisi quis adurat, adeò ut si neglecta fuerit, digitum corrumpat. At uero si os & unguis affectione careant, & externus unguis angulus adnatam ipsi carnem subiens ac pungens, inflammationis causa fiat: tunc pungentem unguis partem tenui specillo, aut eiusmodi quopiã subiecto eleuare oportet, & scalpelli acie auferre & idq; supereminet, medicamẽto crustã inducente consumere. Et profectò plurimi hoc modo p chirurgiã curati sunt. Si uero maius fuerit id q; supereminet, prius id scalpello pręcidi, & postea ipsi medicamẽtũ adhiberi debet. *Pterygia circa ungues* *Nome*

De Vngue contuso. Cap. LXXXVI.

Qvandoquidẽ sæpe ex offensionibus unguibus cõtusis, dolores consequuntur, ad chirurgiã nos impellẽtes, Galeni uerba apponere satis fuerit. Sic igitur ait. Contusis unguibus palàm dolorẽ sedãs sauguiniũ experti sumus sanguinis euacuationem, quum & pulsationes fiunt, & dolores uehementissimi uexant. Oportet aũt obliquã facere sectionẽ, nõ ẽ directo in profundũ, superne deorsum, per acutũ scalpellũ, quo ita secta unguis pars, sanguine excreto, uelut operculũ quoddã subiectorũ fiat. Si uero in directũ secueris, ex supernis deorsum, carnis excrescentia cõtinget: nimirum per mediã sectionẽ, subiecta ungui carne aliud corpus producẽte. Atq; hinc rursus dolores corripiũt, quos in paronychijs nominauimus, dum nascẽs caro ab ungue comprimitur. Doloris itaque exortes statim in huiusmodi sectione ægros uidebis. Sequentibus autem diebus licet nobis subsectam unguis partem leniter eleuare, saniemq; unguis exprimere, & rursus subiectæ carni uelut operculum, quemadmodum dixi imponere. Reliqua uero totius digiti curatione mitigatoria ac discussoria uti conducit. *Vnguis contusus*

De clauis, uerrucis, & his quæ formicariæ uerrucæ appel- lantur. Cap. LXXXVII.

Clauus

CLauus callus est rotundus, albus, claui capiti similis, per omnem corporis partem consistens, maxime in plantis & digitis pedum, dolorem & actionis impedimentum in ambulando inducens. Circum circa igitur scarificatum clauum, & uolsella præhensum, acuto scalpello aut uenæ sectorio instrumento radicitus eximere oportet. Quidam uero ut ne rursus nascatur, cādentib. igne usi sunt ferramētis. *Formicaria Verruca* Formicaria aūt Verruca, eminētia est cutis parua, callosa, rotūda, crassa, in basi inhęrens, et si scalpatur, formicarū motibus similem sensum inducens. In omni quidem etiam ipsa corpore consistens, maxime autem in manibus. Quidam igitur, inter quos est etiam Galenus, *Pennarū usus* duræ pennæ fistula, quales sunt ueterum gallorum, & anserū, ac aquilarum, circumscarificandum esse censent, ita ut obtorqueatur per uim in profundum, & ex fundo uerruca formicaria tollatur. Alij uero enea aut ferrea fistula idem faciunt. Verum iunioribus placuit eam circumscarificare, & uolsella pręhensam, scalpello uelut clauos excindere. Atuero *Verruca Acrochordon* Verruca, quæ acrochordon græcis appellatur, eminentia est cutis parua, doloris exors, callosa, rotunda ut plurimum, basim autem habet angustam, ut pendere uideatur. Vnde et ita appellata fuit, quod summæ chordæ parti similis existat. Extentam igitur eminentiam excidimus. Sin minus, filo saltem aut pilo ipsam deligamus. Noui autem quòd & has, & relatas omnes eminentias plerique *Cauter frigidus* frigido cautere consumunt.

De Telorum extractione. Cap. LXXXVIII.

Telorum extractio

QVod ea pars chirurgiæ quæ tela extrahit, maxime necessaria sit, Poeta Homerus indicauit, dum dixit.

Medici laus

Vnus uir Medicus multis est æquiparandus.
Tela manu excindens, & mitia pharmaca spargens.

Telorū uariæ differentiæ

REcensendæ igitur primum sunt telorum differentiæ. Differunt itaque te- 8 la, materia, figura, magnitudine, numero, habitudine, potestate. Materia quidem, eo quod hastilia ipsa aut lignea sunt, aut harundinea: Ipsa uero tela aut ferrea sunt, aut ænea, aut stannea, aut plumbea, aut cornea, aut uitrea, aut ossea, aut harundinea etiam ipsa, aut lignea. Ac tot quidem differentiæ, maxime apud Aegyptios reperiuntur. Figura uero eo quod alia sunt rotūda, alia angulosa, uelut sunt triangula: alia cuspidata & lāceata appellata, uelut quæ tres cuspides habent: alia aculeata, alia sine aculeis. Et ex aculeatis alia retrò uergentes aculeos habent, ut in extractione contra infigantur: alia antrorsum, ut in impulsione idem faciant: alia opposito inter se modo instar fulminum, quo & dum trahuntur, & dum impelluntur, contra infigantur. Quædam uero etiam per cardinem mouentur, & aculeos habēt qui cōtrahuntur, quique in extractione expanduntur, & teli extractionem impediunt. Magnitudine porrò differunt, eo quòd alia sunt magna ad trium digitorum longitudinem: Alia parua unius digiti longitudine, quæ sane *Micca tela* Micca in Aegypto uocant. Alia inter hæc media. Numero uero, eo quod alia sunt simplicia, alia composita. Tenuia enim quædam ipsis inserunt ferramenta, quæ in teli extractione in profundo delitescentia manent. Habitudine autem differunt, eo quòd alia extremam partem acutam hastili infixam habent, alia tubulum habent, cui hastile insitum est. Et alia quidem firmiter adaptata sunt ad hastile, alia neglectius, quo in extractione separentur, et intus maneanr. Potestate demum, eo quòd alia sunt medicata, alia non ueneno illita. Atque hæ quidem sunt telorum differentiæ. Verum extractionis ratio à nobis tradatur, tum in his qui in bello sauciati sunt, tum in his qui extra bellum, siue uoluntariè, siue inuolūtariè, ex qualicūque occasione, ex quacūque materia facta fuerint tela. *Extractio telorum ex carne duplex* Extractionis igitur telorum ex carne duplex differētia est, altera per attractionē, altera per impulsionem. Nam in quibus leuiter telū infixū est, exemptio per attractionē fit.

Simili-

Similiter etiam extrahuntur tela, quæ profundum quidem infixa sunt, uerũ
A oppositæ partes si uulnerentur, ex sanguinis eruptione, aut consensu, periculum inducunt. Per impulsionem uero, in quibus et per profundum infixa sunt, & oppositarum partium corpora breuia sunt, & neq; neruus, neq; os, neq; quicquam horum obstat, quo minus sectio fiat. At in osse fauciato, modus qui per attractionem fit adhibetur. Si igitur conspicuum fuerit telum, statim extractionem facimus. Si uero occultum, debet inquit Hippocrates, si hoc fieri potest, uulneratus in ea figura qua erat dum uulneraretur constitui, ac exploratio fieri. Sin minus, iacens statim ad illam figuram conformetur, atq; sic exploratio per specillum fiat. Et si quidem in carne fixum est, per manus telum extrahemus, aut per additamentum quod hastile uocant, si nõ excidit id quod ligneum maxime existit. Si uero excidit, per forcipem dentibus, aut radicibus, aut telis extrahendis destinatam, aut per aliud quoddam commodum instrumentum extractionem faciemus, carnem etiam aliquando præsecantes, si uulnus instrumentum non suscipiat. Quod si in opposita eius partis processerit telum, & fieri non possit ut per eam partẽ extrahatur, per quam infixum est, oppositis diuisis per illa ipsum educemus, aut extrahentes, uelut dictum est, aut etiam per fissurã impellentes, atq; hoc aut hastili, aut si id excidit, impulsorij instrumenti immissione, cauendo ut ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquam necessariam partem diuidamus. Turpe.n. fuerit telum extrahentes grauius telo malum inducere. Et si quidem telum extremam partẽ hastili infixam acutam habet, id quod ex specillo immisso cognoscitur, impulsorij instrumenti fœmina immissa ac adaptata, telum propellemus. Si uero tubulum habet, masculo. At uero si exemptum telum arenas aliquas habere comperiatur, ita ut alia tenuia fertamenta ipsis inseri potuerint, rursus specilli exploratione usi, si illa inuenerimus, eisdem rationibus educemus. Quòd si aculeos oppositos inter se
B habeat telum, & ideò non concedat, locum uicinum incidere oportet, si nõ necessaria aliqua pars apposita sit, & nudatum telum citra uexationem appræhensum extrahere. Quidam etiam harundinem aculeis ipsis circumponunt, atq; sic telum extrahunt, ut ne carnes ab aculeis dilanientur. Et si quidem inflammatio absit à uulnere futuris adhibitis, cruentorum uulnerum curatione utimur. Si uero inflammatum sit, per irrigationes & cataplasmata, ac similia inflammationem curamus. Porrò in telis medicatis, omnẽ carnem quæ ueneno participauit, si fieri poterit amputamus. Cognoscitur autem ex eo quòd à sana carne diuersa est. Vehementer enim pallida & liuida, & uelut mortificata apparet. Ferũt autem Dacas ac Dalmatas, oblinere aculeis helenium, quod & Ninum appellatur, atq; sic hoc sanguinem uulneratorum contingens occidere. Si uero edatur etiam ab ipsis, innoxium esse, & nihil mali facere. At si telum in osse fixum sit, rursus instrumento explorabimus. Et si caro impedimento fuerit, hanc amputamus, aut dispara-mus. Si uero in profundo ossis infixum fuerit, id quod cognoscimus ex eo quod intus firmatum non cõcutiatur, etiamsi uis afferatur: excisorio cultro circumsito osse ablato, aut etiam terebris, si crassum sit, prius perforato, telũ exoluimus. At si in principem aliquam partem infixio facta sit, uelut est cerebrum, guttur, cor, pulmo, hepar, uẽtriculus, Intestina, rhenes, uterus, uesica, & lethalia signa iam apparuerint, & extractio multam uexationem in ductura sit, aggressionem recusamus, ut ne supra hoc quòd nihil proficimus, etiam conuiciandi occasionem idiotis exhibeamus. Si uero euentus adhuc dubius sit, periculo prædicto aggredi oportet. Multis enim etiam abscessu in aliqua necessaria parte oborto, salus præter omnem expectationem contigit: quum sanè etiam iecoris fibra, & omenti pars, itemq; peritonæi membranæ, & totus uterus sæpe ablatus esse cognitus sit, & tamen mors in his sequuta non sit. Sed & guttur sæpe de industria in anginis dissecamus, uelut de summi gutturis sectione diximus. In his igitur relinquere

Extractio telorum ex osse

Instrumenta masculina & fœminina

Dacæ Dalmatæ Helenium, Ninum appellatum

Partes internæ ablatæ citra uitæ damnum

telum, ineuitabilem mortem inducit, supra hoc quod artem ab omni humanitate alienam id ostendit. At eximere telum, multos uelut par est, ferua uit. Nec uero difficilis est, principalium partium fauciatarum cognitio, ut quae ex symptomatum proprietate, itemque his quae excernuntur, & partium situ reperitur. Membranis enim cerebri fauciatis, dolor capitis circum circa uehemens oboritur, & oculorum feruor, cum rubore linguae, & mentis emotio. Si uero cum cerebro fauciatae fuerint, collapsio, uocis interceptio, faciei distortio, bilis uomitus, sanguinis per nares excretio, humoris albi ac pultacei per auditoriū meatum euacuatio, si sanies per uulnus transitum reperit. Si in uacuas thoracis partes infixum sit telum, ita ut ferue tur spacij amplitudo, spiritus pertransit. At corde uulnerato, circa sinistram mammam telum apparet non in uacuum locum progressum, sed uelut in alio fixum, & quandoque pulsatorium motum praeseferens, contingitque sanguinis atri excretio, si transitum reperit, perfrigeratio item & sudor, & animi deliquium, & circa dilationem mors sequitur. Pulmone uero fauciato, si spacium sit, per uulnus spumosus sanguis euacuatur. Si non sit, magis euomitur, & uasa circa collum eleuantur, & lingua colorem mutat, & magnum spiritum habent frigidum appetentes. In septo transuerso uulnerato, telum ad spurias costas infixum apparet. Inspiratio fit magna, cum dolore & suspirio per totam humorum nexus partem. Si uero in abdomen uulnus fiat, ex his quae excernuntur manifestum fit, si spacium sit, aut etiam telo extracto, aut hastili intus fracto. Nam de uentriculo succus euacuatur, de intestinis stercus. Quandoque etiam omentum aut intestinum prominet. At uesica uulnerata, urina excernitur. Proinde cerebro & membranis uulneratis, telum per caluariae perforationem educemus, quemadmodum in capitis fracturis statim dicetur. In thorace uero, si nō sequatur, per moderatam spacij inter costas medij incisionem, aut etiam unius costae excisionem, membranae custode subiecto, telum extrahendum est. Similiter etiam in uentre, & uesica, & reliquis in profundo partibus, si quidem sequatur telum, citra curiositatem eximatur. Sin minus, rursus ampliori incisione, et cruentorum uulnerum curatione utendum est. In uentre tamen si opus fuerit, sutura adhibeatur, uelut dictū est. At si in magno aliquo uase, uelut in iugularibus in profundo aut carotidib. aut circa alas, aut inguina magnis arterijs, infixū telū, ampliorē sanguinis eruptionē, ppter exemptionē minatur, prius laqueis ab utraque parte ipsa adstringere oportet, & deinde telum extrahere. Si uero partis ad partē per telum affixio fiat, uelut si brachium thoraci affigatur, aut cubitus alijs corporis partibus, aut pedes inter se, si quidem non per totas utrasque partes telum aut hasta transierit, forinsecus eam acceptam, uelut in una parte, extrahemus. Si autem per totum penitus utrasque pertransierit, defecto in medio ligno, particulatim singula educemus, iuxta facilem figuram. Quādoquidem uero etiam lapides saepe, aut murices, aut massae plumbeae, aut eiusmodi quaedam e funda emissa infiguntur, tum ob uiolentiam, tum quod angulosa existunt, deprachendere haec ipsa oportet, ex eo quod asper & inaequalis tumor occurrit: & quod non omnino in directum diuisio tendat, sed etiam maior sit, & caro uelut contusa ac liuida: & quod cum grauitate doleant. Haec igitur emota per apta ad hoc instrumenta, aut per specilli concauam partem, aut per uulnerarium specillum eximere oportet. Si uero uulnus admittat, etiam per forcipem dentibus aut radicibus euellendis destinatam extrahantur. Multis etiam infixa tela latuerunt, & uulneribus ad cicatricem perductis, post multum tempus, abscessu eo loco facto ac rupto, telum exilijt.

De Fracturis, & ipsarum differentijs. Cap. LXXXIX.

CONsequens profecto fuerit ut post doctrinam eorum quae per chirurgiam exercentur in carne, etiam de his quae ossibus accidunt, fracturis inquam & luxationibus agamus, eo quod etiam haec chirurgiae generi subiecta

cta sunt, & primum de fracturis, atque his prius quæ in capite consistunt, tum quod hæ inter chirurgias, quæ in carne, & quæ in osse fiunt, medium locum obtinent, tum quod calvaria omnes corporis partes supereminet. Proinde Fractura in summa, divisio est ossis, aut ruptio, aut diffectio, ab externa aliqua violentia contingens. Differentiæ Fracturarum multæ sunt. Alia enim raphanatim, alia scandulatim, sive assulose, alia in unguem, alia polentæ modo, alia per defractionē fieri dicitur. Raphanatim igitur facta, est ruptio ossis in figuram transversam per crassitudinem. Quidam etiam cucumetatim, & caulatim factam nominant, ex similitudine qua cucumeres & caules franguntur. Scandulatim uero facta, est ruptio ossis oblonga. In unguem uero, eruptio est ossis parte quadam recta, ad finem autem lunaris. Eadem etiam harundinatim facta dicitur. Polentæ autem modo facta, est ruptio ossis in multas tenues partes. Eadem etiam nucatim facta quibusdam dicitur. Defractio uero, aut etiam præcisio, est ablatio partis ossis, per ruptionem superficiei, ita ut pars ablata deficiat. Atque hæ Fractura, tum differentiæ sunt.

Fractura quid sit

Fracturarum differentiæ

De Fracturis in capite. Cap. XC.

Proprie uero fractura in capite, divisio est calvariæ, quandoque simplex, quandoque multifida, ab externa aliqua violentia inducta. Differentiæ autem fracturarum capitis hæ sunt, fissura, excisio, expressio, depressio, cameratio. In infantibus etiam contusio. Fissura igitur est divisio calvariæ superficiaria, aut profunda, in qua affectum os foras emotum non est. Excisio uero est divisio calvariæ, cum ossis affecti refractione. Si uero etiam defractum sit os affectum, deasciationem aliqui affectionem appellauerunt. Expressio est divisio ossis in multas partes, una cum hoc quòd ossicula fracta deorsum ad membranam secesserunt. Depressio est divisio ossis, cum qua os affectum è naturali loco decedit deorsum ad membranam. Cameratio est divisio calvariæ, cum ossium affectorum elevatione. Aut ut Galenus ait, ad interna secessio ac cavatio, similiter ut in expressione. Sic enim ille putat. Quidam etiam pilationem his annumerauerūt. Est autem pilatio fissura angustissima & sensum latens. Quapropter sæpe delitescens, eo quòd non exacte cognita fuit, mortis causa extitit. At uero contusio non est ossis divisio, ideoque me tito neque fracturam dixerit quis hanc affectionem, sed est impulsio, & uelut flexio calvariæ introrsum, cavans ipsam citra cōtinuitatis solutionē: quemadmodum in æneis & crudis coriaceis uasis cōtingit, dum extrinsecus percutiuntur. Sunt autem & contusionis duæ differentiæ. Aut enim per totam suam crassitudinem os contunditur, ita ut sæpe etiam membrana abscedat, uel omnino per totum à calvaria prematur: Aut non per totam crassitudinē, sed circa externam solum superficiem usque ad secundam laminam. Quidam ad has differentias etiam Resonitum apposuerunt, qui ex ipsorum sententia, est ruptio calvariæ in oppositis his quæ percussæ sunt partibus. Verum hi errāt. Neque enim uelut in quibusdam uitreis uasis, ut ipsi dicūt, etiam hic contingit. Illa enim eo quòd uacua sunt, hoc perpetiuntur. Calvaria aūt plena est, & alioqui fortis. Etenim capite in multis alijs partibus percusso, uelut in cadendo contingit fissura calvariæ quæ citra solutionem continuitatis contingit, postea abscessu circa ipsam facto, & hoc secto apparens, putata est ab ipsis iuxta oppositam plagæ partem facta esse. Sed & hæc uelut primum dicta fissura curatur. Si igitur fractura in capite facta est, manifestū id fit ex eius quod ictum fecit corporis acumine, aut grauitate, aut duricia, aut uiolentia, & ex symptomatis quæ fauciato accidūt, uelut est uertigo, uocis interceptio, repentina collapsio, & maxime in depresione, aut cōtusione, aut expressione, aut ad interna cameratione, cerebro cōpresso. Quin & ex sensus significatione percipitur. Si enim memorabilis fuerit cutis diuisio, per ipsam promptè cognoscemus. Si uero omnino non sit diuisio, aut angusta quædam, fracturam tamen factam esse suspicemur, diuisa cute, per

Fractura in capite, differentias .V. habet

Fissura

Excisio

Deasciatio

Expressio

Depressio

Cameratio

Pilatio

Simile

Contusionis differētiæ duæ

Resonitus

Dissimile

uiſum,& per inſtrumẽti explorationem, hoc cognoſcemus. Si enim aliqua
ex alijs fracturis eſt,ſtatim manifeſtatur. Si uero fiſſura ſolum anguſta & pi- A
laris,ſenſum latẽs, pharmacum quoddam nigrum liquidum,aut etiam atra
mentum ſcriptorium affundimus, & os radimus. Ipſa enim fiſſura nigra o-
ſtenditur, quare in radendo perſeuerare oportet, donec fiſſuræ ſignum ob-
ſcuretur. Si uero ad membranam uſq; fiſſura tendat, à radendo abſtinemus,
& ad dignotionem progredicmur, utrum ab oſſe diſceſſerit membrana,aut
affixa maneat. Si enim manet,uulnus moderatè inflammatione deſtituitur,
& æger paulatim à febre liberatur,& pus concoctum apparet. Si uero diſceſ-
ſit membrana,dolores augentur,& ſimiliter febris, & os alium colorem in-
Perforationis usus
duit,& pus tenue ac crudum fertur. Si uero neglexerit id Medicus,& perfo
ratione nõ utetur,longè grauiora ſymptomata accedent, bilis uomitus,con
uulſio,mentis perculſio,& febris acuta,in quibus aggreſſionem recuſare o-
portet, At ſi hæc non adſint,ſi quidem membrana non diſceſſit,& fiſſura ſo-
lum fuerit,per raſorium inſtrumentum ſolum curatur, etiamſi ad profundũ
uſq; deſcenderit. Si uero ſolum ad ſecundam laminam, ad illam uſq; taden-
dum eſt,aut etiam fractum os tollendum,uelut dicemus. Si uero etiam intė
nues partes contritum ſit,etiam has diligenter auferre oportet per idoneum
inſtrumentum. Quòd ſi etiam diſceſſit membrana, & tu ab initio uulneratũ
ſuſcepiſti,hyeme quidem ante decimum quartum diem omnino oſſis abla-
tionem facere coneris, æſtate uero ante ſeptimũ, ante quàm relata ſympto-
mata accidant. Chirurgiam autem aggredieris hoc modo. Præraſis pilis ad
uulnus ipſum duas ſectiones facimus,quę ad rectos angulos ſe mutuo ſecãt,
Chiasmus
ad ſimilitudinem literæ græcæ. χ. harum tamen altera ea ſit quæ iam antea
adeſt. Deinde quatuor angulis in uertice excoriatis, ut os quod perforandũ
eſt totũ denudetur,ſi quidem ſanguinis eruptio fiat, linamẽta poſca imbuta
indemus: Sin minus,ſicca. Deinde linteo complicato, uino ac oleo imbuto
impoſito, uinculo cõuenieẽti utemur. Poſtera die ſi nõ recẽtius aliquod ſym B
ptoma impediat, perforationẽ affecti oſſis aggrediemur. Aegro itaq; in ſel-
la,aut ſupino reclinato,prout uulneri conuenit, & auribus ipſius lana obtu
ratis,propter ſonitum pulſationis,uulneris uinculum ſoluemus, & amotis
linamentis omnibus, factaq; per ſpongias deterſione, duos miniſtros iube-
bimus, ut circundatis tenuibus faſciolis, quatuor incumbentium fracturæ
corporum angulos retrahant,& ſi infirmum os fuerit,uel natura, uel ex fra
ctura, oppoſitis ſcalpris exciſorijs hoc auferemus,primũ cauis à latiore inci
pientes,& poſtea cum anguſtioribus permutantes,deinde etiam ad ſpecilli
formam habentia tranſeuntes,& malleo leniter impellentes,ita ut uitemus
capitis concuſſionem. Si uero robuſtum fuerit os,prius hoc terebellis ſe nõ
Terebella se non demergentia
demergentibus perforabimus: Talia autem ſunt quæ paululum ſupra aciẽ
eminentias habent prohibentes ne ad membranam demergãtur:& tũc ſcal
pris exciſorijs uſi,affectum os auferemus,non aceruatim, ſed particulatim,
ſi fieri poterit digitis,ſin minus,forcipe dentaria,aut oſſaria,aut uolſella,pi
laria,aut tali quopiam inſtrumento. Inter foramina autem tantum ſpacij re-
linquatur,quantum eſt maximum ſpecilli caput. Profunditas uero ipſorum
ea ſit,ut prope ad internam oſſis ſuperficiem accedant, cauendo ut ne tere-
bra membranam cõtingat. Quapropter pro oſſis craſſitudine terebram eſſe
oportet, pluribus ea de cauſa præparatis. At ſi ad ſecundam tantum laminã
caluariæ fractura procedat,ad hanc uſq; ſolum perforabimus. Poſt oſſis ab-
lationem,explanata per exciſionem inducta aſperitate, cum raſorio aut ſpe
cilli formam habente exciſorio ſcalpro,membranæ cuſtode ſubiecto,& oſ-
ſiculis aut aculeis,uelut ueriſimile eſt remanentibus, induſtriè eductis,ad li
namentorum uſum progrediemur. Hic communior ſimulq; facilis & peri-
Scalprum lenticulatum
culi exors chirurgiæ modus eſt. Sed & per ſcalprum exciſorium lenticula-
tum dictum excidẽdi modus, inſigniter à Galeno laudatur, citra perforatio
nem, poſt ſcalpturam per caua ſcalpra factam adhibitus. Sic igitur dicit. Si
uero

A uero semel unam nudaueris partem, subiecto scalpro excisorio, quod lenticulatam partem ad finem prominentem, obtusam ac leuem habet, acutā uero in longitudinem rectam, quum latam lēticulati scalpri partem supra mēbranam firmaueris, paruo malleolo impellens, hoc modo caluariam diuides. Contingūt enim ex his actionibus omnia quibus opus habemus. Nam membrana ne si dormitans quidem quis operetur, sauciari potest, latæ soli parti scalpri lenticulati occurrens. Et si alicubi caluariæ adhæreat, etiam huius appensionem citra læsionem auellit rotunda lenticulati scalpri extremitas. Sequitur autem à tergo ipsam prægeuntem, scalprum caluariam dissecās. Quare neq; qui magis periculo careat, neq; qui citius operetur, alium perforationis modum reperire licet. At uero per terebras, & modiolos, choenicidas appellatas chirurgia, à recentioribus uelut praua reprobata est. Atq; sic quidem aggressionem uelut in fissura exposuimus. Idem tamen modus eximendorum ossium, etiam in reliquis caluariæ fracturis conuenient. Sed & quantitatem ossium quæ excindi debent, Galenus nos docet, ita palàm dicens. Quātum uero affecti ossis excindere oporteat, deinceps tibi exponā. Quod quidem uehementer contritum est, totum id eximere oportet. Quòd si quædam fissuræ ab ipso amplius extendantur, quemadmodum aliquādo contingere uidetur, has ad finem usq; persequi non conuenit, ut qui probe sciamus quòd nullum damnum ex hoc sequetur, si alia omnia rectè fuerint peracta. Post chirurgiam, linteolum simplex pro magnitudine uulneris, rosaceo imbutum membranæ integemus, & lanæ floccum paruum, similiter rosaceo imbutum, prædicto linteolo imponemus. Deinde complicatum duplex linteolum uino & oleo imbutum, aut etiam ipso rosaceo, toti uulneri circumponemus, considerando ut ne membrana grauetur. Postea lato deligamento utemur, neq; per hoc constringentes, sed ut tantum conseruentur linamenta. Euictum inflammationem arcentem ac febrilem appellatū exhibebimus, frequentius interim irrigantes rosaceo membranam. Tertia uero die facta solutione, & per spongias detersione, cruentorum uulnerum & inflammationem arcente curationis ductu utemur, inspergentes membranæ aliquem puluillum capitalem siccum, usq; ad concarnationem. Quandoq; etiam radētes os, si forte opus sit, ob aliquos præminentes aculeos, aut etiam propter ipsam incarnationem. Quin & reliquam medicamentorum materiam, uelut in uulneribus dictum est, adhibebimus. Quandoquidē uero sæpe post chirurgiam membrana inflammatur, adeò ut non solum caluariæ crassitudinem, sed etiam ipsius cutem transgrediatur, cum renisu, & naturalis ipsius motus pulsatorius impediatur, ad quæ conuulsio maximè, & alia grauia symptomata, aut mors consequuntur. Inflammatur autem, siue ob acutam aliquam ossis præminentiam pungentem, siue ob linamentorū grauitatem, aut ob frigiditatem, aut multum cibum, aut uini potum, aut etiam ob aliquam obscuram causam. Si igitur ob manifestam causam inflammatur, hæc cito recidenda est. Si uero ex obscura, plus contendere oportet, adhibendo aut uenæ sectionem: si non sit quod prohibeat aut cibi abstinentiam, aut uictum ad inflammationem commodum. Sed & localibus utendū est auxilijs, uelut est calidi rosacei irrigatio, & perfusio ex decocto althææ, aut fœni græci, aut seminis lini, aut chamæmeli, & similium. Cataplasmatis etiam ex cruda ordeacea farina, & semine lini, cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo. Irrigationibus quoq; per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditorijs meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arcent. Sed neq; uiscera negligenda sunt, quo minus cataplasmata ipsis imponamus. Totius item corporis prouidentiam facere oportet, ita ut in aquam calidam ipsos inducamus ac inungamus. Si uero perseueret inflammatio, & nihil aliud prohibeat, etiam bilem educente medicamēto Hippocrates ipsos purgare iubet. Porrò denigrata membrana, si quidem in superficie sit nigricies, ex medicamento aliquo hanc uim habente inducta, mellis triplum

Modioli
Choenicides
Victus febrilis
Rasuræ ossis usus
Membrana cerebri inflammata
Mēbrana cerebri denigrata

B

triplum rosaceo ammixtum, per linamenta indemus, & sic curabimus, consequenter etiam reliqua adhibentes. Si uero spontanea nigricies fiat, & maxime in profundo, cum alijs malis signis, tunc sane de his desperandum est. A Insiti enim à natura caloris mortificationem significat. Noui quendam qui post annum ab accepto uulnere, caluariæ perforationem admisit, & superstes euasit. Erat enim in sincipite fractura ex telo inducta, & effluxionem habebat, propter quam membrana illæsa seruata fuit.

De Naso fracto & contuso. Cap. XCI.

Nasus cōtusus. *Nasus fractus.* NAsi inferna pars quæ cartilaginosa est, non frangitur, sed contunditur, & sima fit, & distorquetur. Superna uero, quæ osseæ naturæ est, quandoque frangitur. In his uero Hippocrates deligationem reprobat, ut quæ magis simitatem, & ampliorem distortionem inducit, preterquam si quæ circa medium nasum partes ob impulsionem supereemineant. In his enim conuenientem deligationem, cum medicamenti impositione assumit, quo oppressus nasus naturalem figuram recipiat. Fracto itaque naso in infernis partibus, indice aut paruo digito immisso, directionem partium foras facere oportet. In interioribus uero etiam cum specilli capite hoc faciendum est, statim in prima die, aut non multo post eam. Nam circa decimam diem nasi ossa corroborantur. Extrinsecus quoque indice & magno digito hunc conformare oportet. Quo uero conformatus figuram suam incollapsam conseruet, cuneolos ex linteolo intortos ac inuolutos duos naso indere oportet, in singulas nares unum, etiamsi altera solū nasi pars sit distorta, & hos sinere, donec *Pennarū usus.* os aut cartilago corroboretur. Quidam etiam pennas anserum, uelut calamos adaptatas, linteis insutas naso indiderunt, quo & figura cōseruaretur, & respiratio non impediretur, quod sane necessarium non est, quum per os respiratio fiat. Quòd si inflammatus sit nasus, medicamentū aliquod inflammationem arcens imponemus, uelut est emplastrum ex succis, aut ex aceto & oleo, aut tale quoddam. Aut cataplasma ex similagine triticea, cum manna & gummi cocta imponimus, tum ob inflammationem, tum ut nasus contineatur. B At si in alteram partē nasus fuerit distortus: Hippocrates post congruam conformationem, iubet lori longi, digiti latitudinem habentis alteram extremitatem, glutino aut gummi illitam, ad summam nasi partem, ex eo latere quod inclinatum est agglutinare, & postquam siccata induruit, lorum iuxta oppositam aurem ad occiput & frontem ducere, atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare, quo in latus retractus nasus ad mediam figuram dirigatur. Verum hoc nō ualde probatum est iunioribus. At uero si in tenues partes confracta fuerint nasi ossa, diuisionem facere autam pliare oportet, & tenuibus officulis uolsella pilaria exēptis, disparatas partes suturis cōtrahere, & cruentorum uulnerū ac glutinatoria curatione uti. Si uero etiam intra nasum ulcus factum fuerit, lemniscis dictis linamentis, ex medicamentis congruis illitis ac inditis curetur. Quidā etiam plūbeis fistulis usque ad cicatricē inductā usi sunt, ut ne caro ex ulceribus excresceret.

De inferna maxilla fracta, & aure contusa. Cap. XCII.

Auris contusa. DE aure contusa in tertio libro tradidimus, eo quod talis affectio ad fracturas non pertineat. Maxilla uero inferna frangitur ob multas causas. *Maxilla inferna fracta.* Si igitur extrinsecus solum fracta, non autem instar caulis, intrò cauetur, notæ expositæ sunt ad manum. Proinde alterius manus, dextræ, si dextra maxilla fracta sit, sinistræ, si sinistra, indice & medio digito ægroti ori immisso, internum fracturæ gibbum industriè foras protrudere oportet, ita ut altera manus foris illum excipiat. Maxillæ uero rectitudo, ex dentium insitorum ipsi æqualitate colligatur. At si caulatim facta est fractura, tensione utrinque retrò usus, & ministro tenente, directionem uelut dictum est facito. Cæterū disparatos circa fractam partem dentes, coniugatos uelut Hippocrates ait *Aurea fila.* colligare oportet auro, hoc est aureo lino siue filo. Verum quū hoc non omnibus promptū sit, filo lineo forti, aut bysso, aut setis equinis, aut aliquo alio huius

huiusmodi. Quòd si cum ulcere facta est fractura, explorandum specillo est, A an etiam defractio ossis facta sit. Et si hoc ita habet, & parua est diuisio, ampliata ea, defractum os siue unum, siue plura sint, per idoneum instrumentū eximere, & labia ulceris futuris contrahere, & cruentorum uulnerum medicamento adhibito deligare oportet. Si uero sine ulcere, cerato simplici maxillæ imposito, conuenienter deligare, ita ut media fasciæ pars ad occiput locetur, deligationes autem utrinque ad aures in summum mentū procedant, deinde rursus ad occiput, postea sub mentum, & hinc per genas ad sinciput, & rursus hinc sub occiput, ubi etiam finire fascia debet. Adhæc rursus superiectio facienda est, hoc est aliud ligamentum fronti circumdatum in posteriore capitis parte cōnectatur, ad omnes prædictas deligationes cōstringendas. Quidam etiam ferulam leuem, uelut alij alutam æqualis longitudinis maxillæ imponunt, & uelut dictum deligant. Alij deligatione quæ capistrum dicitur utuntur. Porrò si ambæ maxillæ iuxta summum mentum auellantur, qua parte etiā coalescunt, ambabus manibus paulutum diductas ipsas, rursus inter se coaptato, & coniugatis dentibus uelut dictum est, deligato: & congrua usus deligatione, quiescere iussi, tenuibus & sorbilibus alimentis utantur. Manducatio enim ipsis inimica est. Et si quid de figura emotum esse putaueris, tertia quaque die soluens rursus deligato. Atque ita facito donec callus obducatur. Obducitur autem callo maxilla intra tres maxime hebdomadas, eo quòd & laxa, & medulla plena est. Si uero inflāmatio quędam oboriatur, nihil irrigationum ac cataplasmatum ad hanc omittendum est, id quod in omnibus similiter tibi obseruandum est.

Capistrum, de ligatio

De clauicula fracta. Cap. XCIII.

Clauicula in naturali figura, iuxta internam partem pectori coalescit, iuxta externam ad summum humerum articulatur. Et propterea quum humerum aut etiam ipsum brachium sustineat, si fracturam pertulerit in quacunque tandem parte, ea pars quę ad humerum est plerūque magis quàm inter-B na eius extremitas deorsum fertur, ut quæ unà cum brachio detrahatur. Pręstat autem caulatim, & non scandulatim, aut harundinatim clauiculā frangi, ex multorum sanè sententia. Quod enim caulatim fractum est, per extensionem & compressionem digitorum, promptè ad naturalem statum redit. Reliqua uero eminentias habent, quæ difficulter adaptari possunt. Si igitur per totam crassitudinem quocūque tandem modo fracta fuerit, duo ministri, alter brachium id quod est ad fractam clauiculā manibus amplexus, ad externam partem simul que sursum trahens, alter oppositum humerum, aut omnino collum attrahens, sic in contraria faciant extensionem. Medicus autē suis manibus fracturā componat, prominētiora impellens, & quæ in profundo sunt extra attrahens. Quòd si ampliore opus fuerit extensione, globū satis magnum ex panniculis aut lanis, aut eiusmodi aliquā molem alę subijcito, & cubiti flexuram ad costam quæ ad ipsum est adducito, & reliquam uelut dictum est facito. Si uero extremitatem clauiculæ ad humerū, in profundum delapsam, ad superficiem attrahere non potueris, supino reclinato homine, & puluinari congruo dorso subiecto, & ministro ambos humeros deorsum deprimente, ut os clauiculæ quod in profundo est refringatur, rursus ipsis digitis fracturam componito. Si uero pars quædam à clauicula defracta, & emota, inconstans ac pungens sentiatur, scalpello in directum dissecantes, & defractam auferemus, & reliqua per excisoria scalpra explanabimus, clauiculæ subiecto membranæ custode, aut alio excisorio scalpro, ictus firmandi gratia. Et si quidem inflammatio absit, futuris: sin minus, linamentis utemur, & splenijs diuersis præparatis, ad supereminentis ossis inclinationē, maiora & crassiora apponemus, si adsit inflāmatio, oleo madentia: si nō sit, sicca. Et cōgruo ex lana globo alę subiecto propinquæ, couenientē inducimus deligationem, per alas, & affectam clauiculam, & scapulā pro ut conuenit, deligationes ducentes. Et si clauiculæ ad humerum pars, deor-

Clauicula fracta

sum

Brachij appensio

sum inclinata est, latiori slori media parte cubiti gibbo, qui ad ipsam est, subiecta, totum brachium de collo suspẽdemus, ex alia etiam fascia manu, quæ ad ipsam est, suspensa, uelut in his quibus uena in cubiti flexura secta est fieri solet. Si uero, ad supernam extremitatem uergit, id quod raro contingit, recusanda est brachij appensio, æger uero supinus reclinandus est, ac tenui uictu nutriendus. Si uero opus fuerit, etiam irrigationes adhibeantur, & reliqua secundum rationem fiant, usq; ad callum inductum. Inducitur autem clauiculæ callus ut plurimum in uiginti diebus.

De scapula. Cap. XCIIII.

Scapulæ fractura

Scapulæ spina.

SCapula circa latam & mensariam partem non frangitur. Verũ iuxta spinam suam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur, aliquando ruptionem simplicem sustinet, aliquando etiam defrangitur. Expresio tactu cognoscitur caua occurrens, torporemq; uicini brachij, & punctoriũ dolorem inducens. Ruptio uero tactus asperitate, & loci dolore cognoscitur. Ambo autem inflammationem arcente ductu curantur. At defractio, quæ etiã ipsa tactu cognoscitur, si quidem quiescit, conuenienti deligatione affigitur. Si uero innatat & pungit, per sectionem, & ablationem, & futuris uelut anteadictum est, curatur. Deligationes autem etiam hic similiter uelut in clauicula adhibeantur. Et reclinatio in oppositum latus fiat.

De pectore. Cap. XCV.

Pectoris ossis fractura

MEdia ossis pectoris pars frangitur & exprimitur. Summa uero pars defrangitur. Si igitur ruptio distorta facta est, loci dolor & inæqualitas sequitur, & ad digitorum innixum strepitus. Si uero expressio, dolor uehemens, spirandi difficultas, tussis dum membrana costas succingens pungitur. Raro etiam sanguinis eductio. Cauitas quoq; ossis fracti & cessio. Sed & nunc curatio similiter disponenda est, uelut in scapula dictum est. Verũ in expressione repositionis modus secundum Hippocratem assumatur, quẽ ille in clauicula quæ intro cessit, exposuit, per supinam reclinationẽ, & ceruicalis sub dorsum subiectionem, & scapularũ depressionem, unà cum hoc ut & costas utrinq; manibus contrahamus. Intectis autem costis cum lana, circularis deligatio assumatur, subiectis antea in directum duobus loris ex humeris dependentibus, ita ut postea amborum initia ad opposita connectantur, & circulares deligationes decidere prohibeant.

Deligatio circularis

De costis. Cap. XCVI.

Costas dici etiam spathas

EX costis, quæ etiam spathæ dicuntur, quæ quidem osseæ sunt, in omni parte ruptionem sustinent. Spuriæ uero, iuxta spinam solum. Nam hic solum osseæ existunt. In anteriore uero parte, in chartilaginem transeuntes contunduntur, & non franguntur. Signa non difficulter colliguntur. Nam loci inæqualitas digitis explorantis occurrit, & strepitus, & adductio ad partem fractam. In his autẽ quæ intro uergant, etiam dolor uehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis sentitur, eo quòd uelut aculeo mẽbrana costas succingens sauciatur: spirandi difficultas, tussis, sanguinis sæpe eductio. Et alias quidem emotiones digitis conformare licet, eam uero quę intrò cessit non item, eo quòd desperata sit tensionis facultas. Vnde quidam flatuosum & multum cibum exhibere iubent, quo per inflationem & tensionem fractura foras propellatur, id quod necessarium non est. Nihil enim commune est thoraci cum nutritorijs membris, quantum ad hoc attinet, supra hoc quod etiam inflammatio à repletione augetur. Alij cucurbitam affigunt, quod non alienum est à methodi ratione, nisi corporum ex cõtractione coaceruatio, fracturam amplius ad interna impulsura esset. Quapropter Soranus dicit. Lanis oleo calido madidis partes integantur, & per linteola complicata, intermedia costarum pars expleatur, quo deligatio secundum circularem obductionem æqualis ac plana fiat, uelut in pectore. Omnia uero uelut in pleuriticis fiant, ad magnitudinis proportionem. Si uero magna aliqua necessitas cogat, ob uehementem succingentis membranæ puncturam,

Costarum fractura

Soranus

ram, diuidere cutem oportet, & fractã costæ partem denudare. Deinde mẽ/
A branæ custo de subiecto, ut ne succingens uulneretur, industrie excindere,
& pungentia ossicula eijcere. Post hoc, ea quæ inflammatione carent con/
iungere, & uelut cruentum uulnus curare. Inflammata uero, oleo tinctis li/
namentis tegere, & nutrire ac curare his quæ inflammationem sedant. Re/
clinare autem prout illi facile tulerint.

De coxis, & pubis oßibus. Cap. XCVII.

COxarum aut ilium ossa raro franguntur. Easdem autem fracturarum dif *Coxarũ ac iliũ oßiũ fractura*
ferentias habent quas scapulæ. defranguntur enim iuxta fines, & rum/
puntur in longitudi[n]em, & exprimuntur in medio. Sequitur ad hæc loci
dolor punctorius, ac [p]ulsatorius sensus. Et cruris e directo siti torpor, si facta
est expressio. Exigun[t] eandem quam scapulæ repositionem. Solum uero re/
cusant eius quod defractũ est exemptionem per externas partes, per chirur/
giam, quum si opus sit digitis conformentur. Consentaneam etiam reliquã
curationem facere oportet, irrigationibus utendo, & cauas ilium partes cõ
plicatis linteolis explendo: quo dum circulares deligationes obducuntur,
deligatio plana fiat. Eadem dicenda sunt & de pubis ossibus. Neq; enim ha/ *Pubis oßium fractura*
bemus quicquam quod de his peculiariter dicamus.

De uerticulis, & spina dorsi, & de osse sacro. Cap. XCVIII.

VErticulorum plexus ac ambitus aliquando contusionem, Raro etiam *Verticulorum fractura*
fractionem sustinent, ob quas dum spinalis medullæ membranæ com/
primuntur, aut etiam ipsa medulla, neruorum per consensum affectiones fi/
unt, & mors cita sequitur, & magis si etiam circa colli uerticula consistat af/
fectio. Quare prædicto periculo, si fieri potest aliquid audere oportet, & per
sectionem premens ossiculum eximere. Sin minus, saltem inflammationẽ
arcente ductu hos mitigare. Si uero processus aliquis uerticulorum, ex qui
bus spina constituta est defrangatur, ita ut fragmentum ad digitorum con/
B trectationem moueatur, & uicissim recurrat, incisa cute hoc eximere opor/
tet, & facta per suturas contractione, cruentorum uulnerum curatione uti.
At uero si os sacrum fractum sit, indicem sinistræ manus digitum in sedem *Oßis sacri fractura*
demittere oportet, & altera manu fractam partem quantum fieri potest con
formare. Si uero quid defractum sentiamus, etiam hoc facta diuisione exi/
mendum est, deligatioq; ac curatio commoda adhibenda.

De brachio. Cap. XCIX.

IN brachio fracto Hippocrates extensionẽ sic fecit. Oportet inquit, lignũ *Brachij fractura*
oblongum, qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur, ab
extremis partibus funibus illigare, & transuersum de trabe aliqua suspen/
dere. Hominem uero in alta quadam sede locatum, erectiorem quàm in ea
figura qua erecta ceruice dormimus, manum suam supra dictum lignũ trãs/
mittere, ut mediam ligni partem per transuersum alæ suæ adaptet. Inflexo
autem in rectum angulum cubiti gibbo, minister flexis genibus incumbẽs
manum eius teneat: Et postea graui aliquo, uelut est lapis, aut massæ plum/
beæ pondus, aut eiusmodi quiddã, de cubiti gibbo appenso, atq; ita ut sub/
lime dependeat dimisso, fracturam dirigito ac componito. Aut pro graui il
lo appenso, minister brachium deorsum trahat. Quidam uero pro ligno
quod in foramina ligonum immittitur, gradu scalæ usi sunt. Soranus autem
sic. Homine in sella collocato, aut quòd melius est resupinato, quo minus
affligatur. Deinde manu iuxta articuli iuncturam laqueo ligata, & de cer/
uice suspensa, quo angularis ipsius figura seruetur, duobus ministris impe/
ramus, alteri ut supra fracturam, alteri ut infra, digitos apponant, atq; sic ex
tensionem perficiant. Si uero intensiore tractione opus sit, duo lora æquali/
ter secta brachio circundamus, alterum supra fracturam, alterum infra, &
ministro qui super caput ægroti stat, itemq; alteri qui ad pedes, lororum ini
tia damus, & in contrarium extendere iubemus. Si uero ad summum hume
rum fractura consistat, mediam lori partem alæ subijcimus, & ei qui ad ca/

put adstat tenendam damus, atque ita altera oppositum in contrarium trahente, extensionem in diuersa uelut dictum est facimus. Quemadmodum etiam A si ad cubiti gibbum fractura sit, iuxta illum, aut etiam iuxta manus articulum lorum iniiciatur. At uero ossibus fracturæ probe coaptatis, extensio remittatur, deligatio autem secundum Hippocraticam legem fiat. Verum si quidem inflammatio abest, & recens sit factura, lineis utendum est fasciis, oblongis quidem, latitudine uero trium aut quatuor digitorum, aqua aut posca madidis. Si uero adsit inflammatio, lanis tenuibus ac mollibus oleo imbutis. Et si in medio brachii fuerit fractura, principium fasciæ supra fracturam immittere oportet, & ubi iterum atque iterum deligaris, sursum ferre, quo sanguinis (inquit) influxiones intercipiantur, atque illic desinat. Vtendum etiam est altera fascia, initio eius similiter fracturæ immisso, & in reliquis eodem modo uelut in priore, ut tamen ex supernis deorsum tendat, atque hinc rursus ad superna recurrat, ibique ita desinat. Moderata uero sit adstrictio, & ad nostrum, & ad ipsius ægroti sensum. Si uero ad summum humerum fuerit fractura, priori fascia humerus & scapulæ ac pectus compræhendantur, quo gruina appellata deligatio fiat. Secunda autem usque ad cubiti gibbum distribuatur, illincque ad superpositas partes recurrat, compræhendens humerum, scapulas & pectus, ueluti prior. At si ad cubiti gibbum fractura sit, etiam cubitum simul deligare oportet, angulati figura seruata. Eodem modo etiam in aliis artubus, uelut sunt cubiti, fœmora, tibiæ, si iuxta partem, aut etiam prope articulum, & non in medio artu fractura est, articulus simul deligandus est. Iuniores post deligationem statim etiam ferulas imponunt, quo figura repositionis contineatur, adstringentes ipsas ad sensum, & inflammationis molem. Verum antiqui post septimum diem ferulas adhibuerunt. Nam intra hunc decrescente inflammatione, membrum tenuius redditur. Soluere porrò deligationes Hippocrates tertio quoque die iubet, ut ne operto citra resolutionem B membro, tensio aliqua aut pruritus accedat, neque diutius perspirationes impediantur firmata iam fractura, ob quas contingit, ut non solum anxie quidam pruriant, sed etiam ut erosa per saniei acrimoniam cute exulceratio fiat. Affundendum igitur est aquæ temperate calidæ tantum, quantum satis est ad saniem discutiendam. Post septimum diem, pluribus diebus interpositis soluere oportet. Nam neque partes saniei excretione amplius opus habent, & calli incrementum sic melius procedit. Ferulas autem hoc modo adhibere oportet. Splenia triplicata oleo imbuta fasciis deligatis circumdamus. Si igitur æquale fuerit crassitudine membrum, æqualiter. Si inæquale, cauiores partes spleniis explentur, atque ita æqualis crassitudinis pars, ad ferularum impositionem efficitur. Deinde ferulis lana aut stuppa moderate obuolutis, ipsas circum fracturam adhibemus, non minore quam digiti spacio inter se distantes, leniterque adstringimus, cauendo quantum eius fieri potest, ut ferulæ articulum non contingant, & maxime iuxta internam flexuræ partem. Vlcera enim in ipsis aliquando, & neruorum inflammationes efficiunt. Proinde breuiores ipsas circa articulos esse oportet, uelut sane etiam fortiores, qua parte fractura in gibbum attollitur. Præstat autem & brachium ad thoracem moderate deligare, ut ne si id commoueatur, figuram euertat. Si uero inflammatio adsit (hanc autem cognoscimus & ex circumsito tumore, & rubore, & quod nunc magis quàm primum adstringitur membrum) aut etiam fractura distorta sit, aut etiam nihil horum, sed laxæ appareant, aut rursus adstrictiores quam conuenit deligationes, soluere ipsas oportet, & deligationem corrigere. Reclinetur itaque æger supinus, super stomachum manum habens. Brachio autem subiiciatur ceruical molle, corium inductum habens, quo irrigationum influxiones suscipiat. Irrigetur autem quotidie oleo calido, & maxime si adsit inflammatio. Et nutriatur tenuiter quidem tempore inflam-

Gruina deligatio.

Ferularum usus

mationis, postea uero moderate, ad calli generationem, & quiescat usque ad callum inductum. Concallescit & brachium, & tibia, circa quadragesimum diem: post quem facta solutione, & balneo adhibito, emplastris fracturis destinatis curatio perficiatur. Atque hic aggressionis modus fermè etiam omnibus alijs fractis artubus conuenit.

De Cubito & radio. Cap. C.

Cubiti fractura

Radij fractura

CVbitus & Radius quandoque ambo simul franguntur: quandoque alter solum aut circa medium, aut circa partem ad cubiti gibbum, aut ad manus articulum. Pessimum igitur est ambos simul fractos esse. Deinde cubitum solum. facillima uero curatio est, si radius frangatur. Etsi enim maior sit cubito, illum ipsum tamen subiectum habet, in quo uehitur. Verum si quidem alter solum fractus sit, iuxta illum maximè extensionem uehementiorem facere oportet. Si uero ambo, similiter extendere conuenit, figurata manu in angularem figuram, ita ut pollex omnium digitorũ altissimus sit. Minimus contra, infimus. Ita enim continget, ut cubitus radio subijciatur. Quod si robustiore opus fuerit extensione, ambobus maximè fractis, non solum manibus, sed etiam loris facienda est extensio, uelut de brachio dictum est. Sed & omnem deligationem, & reliqua consequenter, una cum ferularum impositione, uelut in illo facere oportet, donec ossibus callus obducatur. Inducitur autem callus circa cubitum plerunque in diebus triginta. Sed & Depositio similis ei quæ brachio fracto fit, adhibeatur, exceptis his quæ subijciuntur.

De summa manu, eiusque digitis. Cap. CI.

Ossium articuli ad manum fractura

Brachiale

ARticuli ad manum, brachialis appellati, & oppositæ ei partis ossa, itemque digitorum officula, quum laxa sint & natura fistulosa, plerunque contunduntur. Raro autem franguntur. Collocato igitur ægro in altiore sella, præcipiendum est ei, ut in tabellam aliquam planam, manum pronam ponat, & extensis per ministrum fractis duobus digitis, pollice ac indice ipsa componantur. Verum appressa deligatione utendum est, quo tempore inflammatio accedit. Nam propter laxitatem, facile in ipsis calli redundantia excrescit. Si uero internodium aut simpliciter digitus fractus sit, si quidem magnus, qui & pollex appellatur, is fuerit, post idoneam deligationem, infernè ad palmam deligandus est, ut quiescat. Si uero index, aut paruus, ad uicinum deligetur. Si ex medijs aliquis, his qui ab utroque latere sunt alligetur: aut etiam omnes ex ordine simul colligandi sunt. Melius enim quiescunt, quemadmodum si fracti etiam ferulis adhibitis colligati essent.

Ossium digitorum fractura

De Fœmore. Cap. CII.

Fœmoris fractura

FOEmoris eadem est quæ brachij ratio. Priuatim uero fœmur dum frangitur, magis in anteriorem locum distorquetur, itemque in externum. Nam in hos etiam naturaliter dilatatum est. Reponitur autem per manus, & lora, ac laqueos æqualiter extentos, altera supra Fracturam, altero infra circumdato. Si uero iuxta partem facta sit fractura, si quidem ad fœmoris caput sit, mediam lori lanam obuolutam habentis partem, ut ne corpora secet, ad interfœmineum locamus, & initia ad caput adducentes, ministro tenenda tradimus. Infra fracturam autem circumdato laqueo, initia eius alteri ministro extendenda damus. At si ad genu fractum sit, lorũ supra fracturam circumponimus, & initia sursum extendenda præbemus. Ipsum uero genu uinculo adstrictum tenemus, atque sic iacente adhuc homine, & extento crure, fractam partem componimus. Ossa uero pungentia sursum tracta tollimus, uelut sæpe dictum est. Reliquam curationem in brachio diximus. Concallescit fœmur diebus quinquaginta cæterum depositionis modus post totam de crure doctrinam dicetur.

De patella genu Cap. CIII.

Patellæ genu fractura

LAxum os est genu patella, & superne ac inferne à corporibus ualide cõ/tinctur. Et sæpe quidem contunditur, raro autem frangitur. Patitur aũt ruptionem per crassitudinem, & in tenues partes fractionem, cum uulnere, aut sine uulnere. Notæ conspicuæ sunt. Solutio enim continuitatis occurrit, & cauitas, & strepitus. Componitur autem pars crure extento Ita enim quæ in duas partes diuisa est digitis contrahitur, donec labia fracturæ mutuo se contingant ac cõmittantur. Quæ uero in tenues partes fracta est, conformatur. Nam etiamsi non fiat calli obductio, eo quòd utraq; pars per conexos musculos ac neruos, à fœmore & tibia in contrarium retrahatur: tamen multum de distantia contrahetur, actionisq; difficultatem affectis inducet. Neq; enim dum laborant, diutius id genu sustinet, & in deambulando maxime impediuntur ad ascensus. Etenim ad motus in planicie, actionis difficultas occultatur. Ad ascensus autem, eo quod genu nõ flectatur, circa cruris eleuationẽ ac depositionem depræhenditur. Sed & nunc pungens ossiculum cum attractione eximimus, ac consequentem curationem adhibemus.

De Tibia Cap. CIIII.

Tibiæ fractura

Fibulæ fractura

COnsona est Tibiæ cum cubito ratio. Nam & hæc duobus ossibus constat, crassiore altero, quod codẽ nomine Tibia appellatur, altero tenuiore, quod ex similitudine fibula appellatur: easdemq; fracturarum differentias habet, ut quæ ad omnem locum distorqueatur, quum ambo ossa contrita fuerint, ad tres: quum alterũ, intrò & extra, & tibia quidẽ etiã retrorsum, Fibula uero antrorsum. Quapropter etiã similiter dirigitur ac reponitur, p manus, aut laqueos, ita ut laquei supra fracturam aliquando ipsi tibiæ circumdentur, aliquãdo fœmori. Quũ.n. robustius sit genu, articulus in extensione illæsus conseruatur. Similiter etiam loris infra fracturam utendũ est, uelut de cubito dictum est. Reliqua ueluti de brachio tradidimus, fiant.

De summo pede. Cap. CV.

Summi pedis ossium fracture

Nauiculare os

TAlus omnino non frangitur, eo quòd undiq; corporibus munitus sit per tibiam & fibulam, & os cubiforme. At Nauiculare os, & ossa pedis summi ac digitorũ pedis, & ipsum os Cubiforme, frangũtur similiter ut ossa in articulo ad manũ, & opposita eius parte, et digitis manus. Quare ne sæpius eadem dicamus, ea quæ de illis tradita sunt, illinc huc transferantur.

De Depositione Cruris. Cap. CVI.

Depositionis cruris modus

FOEmore aut tibia fracta, depositionis modus non minore diligentia, quã reliqua omnia quę ad curationem pertinent, adhibeatur. Nam fractarum partium æqualitas maxime per illam probe adhibitam conseruatur. Quidam igitur in canalẽ, alij ligneum, alij testaceum, fractum membrum deponunt, aut etiam crus ipsum. Quidam uero sola cum uulnere fracta, eo quòd hæc, inquiunt, ferulis adstringi non possint. Verum posteriores canalium usum penitus reprobarunt, ob multas causas, maxime tamẽ ob compressionem ex duricia horum oborientem. Neq; enim negatum est, etiam cum uulnere fracta membra ferulis adstringere, uelut ostendemus. Supinus itaque æger reclinetur, & crassum quoddam pallium cruri longitudine æquale, utrinq; contortum ac conuolutum, canali iuxta mediam oblongam cauitatẽ proportionis similitudine respondens, cruri, qua maxime parte fractura est, subijciatur. Expãdatur autem super illam cauitatem pallij pellis mollis, ad irrigationes excipiendas. Deinde huic canaliformi cauitati, crus in longitudinem adaptetur, & à lateribus alia pallia, aut lanæ apponantur, ut ne in obliquas partes membrum euertatur. Ad uestigium uero pedis, tabella panniculo circumdata ob mollitiem, erecta applicetur. Et maioris securitatis gratia, duorum aut trium ligamẽtorum medias partes canaliformi illi pallio subijcimus, & cum ipso simul fractum membrum leniter deligamus. Si uero non tolerans hoc æger, totum pedem contrahere conetur, hunc iuxta summum pedem obuolutum, leniter ad tabellam deligare oportet, ut ne

Canaliũ usus

ne inuitus inter dormiendum, uelut fieri possit, pedem contrahat. Qui/
A dam etiam stragula in medio lecti dissecant, ut omnino immobiles sint æ/gri, & per stragulorum hiatum urinæ ac alui tecrementa excidant, donec callus obducatur.

De Fracturis cum uulnere. Cap. CVII.

SI cum uulnere facta sit fractura,& sanguinis eruptio adsit, hāc prius sistemus. Si inflammatio, auxilijs ad ipsam utemur. Si uero carnium cōtusio, scarificabimus partem, ut de gangræna timor succidatur. Si ueto etiam hæc accedat, aut alia quædam depascendo proserpens putrefactio, prout conue nit occurremus. Habes autem singulorum horum curationem libro quarto. Quòd si nihil horum adsit, neq; multum de ossibus nudatum sit, hamulis & suturis usi, cruentorum uulnerum ductu hos curabimus, destractis officulis & pungentibus aut innatantibus prius exemptis. At si magnum aliquod os supereminet, quod ob magnitudinem in extēsione non commissum est, huic prospicere oportet. Hippocrates enim in fœmore & brachio fractis, eminentia ossa penitus reponere dissuadet, periculū futurū his prædicēs, propter inflammationem, aut etiam conuulsionem musculorū, ex tensione oborientem. Tempus tamē reperit aggressionem aliquando conducentem. In quocunq; igitur osse eminētium aggressionem facimus, nequaquam in inflammatione hoc tentabimus, sed prima statim die ante inflammationem, aut circa nonam, sedata iam inflammatione. Adaptamus autem ipsa per uectem, ferreum autem est id instrumentum longitudine septem aut octo digitorum, crassitudine moderata, ut inter agēdum non inflectatur, circa summam partem acutum & latum, et moderate incuruum. Huius acutam extremitatem incumbentis ossis eminentiæ subijcientes, & iuxta alteram partē tenientes, simulq; moderatam membri extensionem facientes, fracturæ extremitates inter se non componimus. Si uero hoc facere nō poterimus, per
B scalpra excisoria opposita, id quod eminet amputamus, aut serra defecamus, quo modo in fistulis tradidimus. Et ossium asperitate explanata, membroq; directo, linamentorum ductu curabimus. Maxime uero prouidendū est in coniugatis artubus, aut bijugis appellatis, ubi utrinq; in ipsis os ex parte defectum est, quo incontractum maneat membrum, ut etiam exacta extensione utamur. Deligatio uero ita adhibenda est. Circulates obuolutiones ab utraq; uulneris parte fiant. Obliquæ uero circa ulceris longitudinē, ita ut iuxta literæ græcæ .χ. figuram, chiasmon dictam, & latinis decussationem, à denarij numeri notæ .χ. similitudine, fasciæ expandantur. Et si quidē sordidum adhuc est ulcus, purgantia adhibere oportet. Si purum, incarnantia, linamentaq; ac reliquam experientia cognitam materiam. Hippocrates picato emplastro per lināmēta utitur: Hoc aūt dicūt esse Tetrapharmacum tegium: Post incarnationem adhibeantur ferulæ. Quidam etiam ab initio ipsas apponunt, ulceris locum uitantes, & prout necessitas urget, ipsas adstringentes, aut remittentes. In quibus porrò squama emersura est: id quod cognoscimus ex eo quòd copiosior humor tenuiorq; excernitur, et quòd caro circa ulcera uacua ac laxa euadens attollitur: in his deligatione laxiore utimur, hamulo uero aut eiusmodi aliquo instrumēto squama exempta, robustiore deligatione utemur. Per totum autē ulcerationis tempus, linamentorum custos ex aliquo inflammationem arcente medicamento, uulneri incumbat, & simplex ligamentum adhibeatur, quod in singulis curationibus soluatur, reliquis relatis manentibus uelut de brachio tradidimus.

Fractura cum uulnere

Gangræna

Vectis descriptio

Chiasmos

Decussatio

Picatum emplastrum Hippocrati est Tetrapharmacum

Ferularū usus

De callo in fracturis superincrescente. Cap. CVIII.

CAlli in fracturis superexcrescentes decorem omnino uitiant. Quādoq; etiam actionem impediūt, si prope articulum fiant. Si igitur adhuc recēs callus fuerit, ualde adstringentibus medicamentis utemur, per deligationē ea apprimentes. Aliquando etiam laminam plumbeam imponētes, id quod opus fuit petegimus. Si uero lapideus ac solidus fuerit, resectum tademus,

Callus in fracturis excrescens

scalpris excisorijs id quod supereminet tollentes, & si opus sit, etiam terebris circumcirca perforantes. A

De Callo in distortione. Cap. CVIII.

Callus in distortione obductus

QVum ex callis in distortione obductis, non modicum actionis impedimentũ consequatur, maxime si in pedibus fuerint, refractionis modus nõ est assumendus, ut qui extrema pericula inducat. Sed si recens adhuc est callus, laxatorijs persusionibus, & cataplasmatis ex caricis pinguib. et stercore columbino, & alijs medicamentis callũ soluentibus utimur. Insuperq; frictione ac confractione per manus hunc dissoluemus. Si uero lapideus sit, diuisa per scalpellum superficie, ossis continuitatem scalpris excisorijs soluemus. Deinde fracturam curabimus, uelut antea dictum est.

De fracturis sine callo permanentibus. Cap. CX.

Callus si fracturis non obducatur

FRacturæ quædam callo non obducuntur, ultrà præscriptum à natura terminum, aut propter assiduas solutiones, aut ob immodicas persusiones, aut ob intempestiuum motum, aut ob multitudinem fasciarum, aut quod totum corpus alimẽtum non sentit, in quibus etiam tenuius membrum reddi contingit. Proinde tum alias causas præsecare oportet, tum præcipue alimenti sensum interceptum, ita ut partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partem attrahamus: partim ut alimentum sufficiens suggeramus, balnea item ac reliquam animi exhilarationem. Signa uero in his quibus iam callus obducitur, tum alia adsunt, tum maxime quòd fasciæ cruentæ fiunt, etiamsi non adsit uulnus, id quod fortassis ideo fit, quod quum substantia circa callum coit, dispersas in ossium cauernis sanguinis guttas exprimit.

Calli obductionis signum

De Luxationibus. Cap. CXI.

Luxatio qd sit

LVxationum tractationem ad fracturas consequentem, par est ut deinceps aggrediamur. Luxatio igitur ut in summa dicam, est elapsio articuli ex propria cauitate ad insuetam sedem, à qua uoluntarius motus impeditur. Huius autem differentias alias dicere non possumus, nisi eam quæ iuxta maioris ac minoris rationem consistit. Si enim perfectè articulus excessit, communi generis nomine Luxatio appellatur affectio. Si uero solum emotus est, aut usque ad cauitatis supercilium delatus, subluxatio uocatur. B

Subluxatio

De inferna maxilla. Cap. CXII.

Maxilla inferna luxata

RVrsus igitur à superioribus initio sumpto, de inferna maxilla dicamus. Superna enim quum immobilis sit, luxationis affectionem effugit. Inferna uero Luxationem quidem non sustinet, eo quod capita ipsius ad supernam maxillam firmiter sunt conclusæ. Subluxationem tamen sæpe patitur, eo quod musculi ipsam continentes, præ assidua mandendi ac loquendi exercitatione molliores existentes, ob quaslibet causas facile laxantur. Nam uerbum χᾶται apud Hippocratem laxatur significat. In quibus sanè citra aliquam molestiam sua sponte articulus ad proprium locum redit. Verum de perfecta maxillæ luxatione, satis est illius uerba apponere, quæ cum compendio, & citra defectum, clara existunt. Sic igitur dicit. Luxatur quidem & excedit maxilla raro: laxatur tamen sæpe in hiatibus, uelut etiam aliæ musculorum ac neruorum emutationes hoc faciunt. Manifestum uero ex his maxime fit, ubi excidit. Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur: & ossis cornix circa supernam maxillam tumidior fit, & infernas maxillas difficulter committunt. Quæ uero repositio his conueniat, manifestum est. Oportet enim aliquem uulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinsecus ac extrinsecus ad mentum digitis appræhendere, hiante homine quantum moderate potest, & primum quidem maxillam aliquandiu hac atque illac manu abducere, & ipsum hominem iubere, ut maxillam laxam habeat, & simul abducat ac quàm maxime remittat. Deinde repente tribus figuris simul laxare oportet, diligenti

χᾶται apud Hippoc.

gentiin hoc animaduersione habita. Nam & ex distortione ad naturam de A ducere oportet, & infernam maxillā retrorsum protrudere, ita ut æger hæc sequatur, & maxillas committat, ac non hiet. Atque hæc quidem repositio est, & neq; alijs figuris fieri poterit. Curatio uero breuis sufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamento deligatur. Securius autem hæc aggressio perficitur, homine supino reclinato, & puluinari plenissime farcto capiti supposito, ut in ipsum innitente quàm minimum cedat. Insuper autem & caput uulnerati aliquis detinere debet. Si uero ambæ maxillæ luxatæ fuerint, curatio quidem eadem est, uerum hi os minus committere possunt. Nam his genæ prominentiores sunt, sed indistortæ. Quod uero distortæ non sint, maxime cognoueris ex dentium tum supernorum, tum infernorum terminis, è directo inter se correspondentibus. His confertur quàm citissime reponantur. Repositionis autem modus prius dictus est. Si uero non reponantur, animæ periculum imminet, præ febribus continuis, & torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sunt, & dum alterantur, & dum intenduntur, præter naturam. Solet etiam his aluus biliosa, meraca, pauca egerere. Et si uomuerint, meraca uomunt. Hi igitur etiam moriuntur decima maxime die. Hoc repositionis modo etiam nos sæpe usi sumus, fomentis prius ex aqua & oleo calidis, per spongiam ad luxatam maxillam adhibitis, ubi maxime ægrè cedit circa introitum: homineque in terram locato, nos retro ipsum stantes iuxta prædictum modum operamur.

De Clauicula, & summo humero. Cap. CXIII.

Clauicula interna extremitate non excidit: Coarticulata enim est pecto- (*Clauiculæ luxatio*) ri: unde neque circa ipsum mouetur. Si uero per uiolentiam ab alicuius externi acuti ictu auellatur, ad fracturæ ipsius directionem ac coaptationē reducetur. Quæ uero ad humerum articulata est ipsius extremitas, non ual B de excidit, ut quæ & à bicipite musculo, & à summo humero prohibeatur. Sed neque uiolento aliquo motu clauicula priuatim mouetur, ut quæ propter solam thoracis distentionem facta sit. Vnde solus homo inter animalia (*Clauiculam solus homo habet*) clauiculam habet. Si uero in palæstra contingat, uelut uerisimile est, ut hæc subluxetur, & per manus conformationem, & per multiplicium spleniorū appositionē, unà cum conuenientibus deligationibus reponitur. Eadem cu ratione etiam summus humerus subluxatus ad proprium locum reducitur. Et porrò cartaliginosum officulum, quod clauiculā cum scapula colligat, (*Humerus summus sublaxatus*) & in exiccatis cadaueribus latet, id si subluxatum sit, imperitis imaginationem exhibet, uelut brachij caput sit elapsum: Nam ob hoc summa humeri pars acutior apparet, locus autem unde discessit cauus. Verum inter hæc di- (*Ossiculum cartilaginosum*) scretionem facere oportet, ex signis quæ deinceps referemus.

De Humero Luxato. Cap. CXIIII.

Caput brachij ad scapulæ cauitatem articulatū sæpe quidem excidit, sed (*Humerus luxatus*) neq; sursum, ob anchoræ similem scapulæ processum: neq; retrorsum, ob eādem scapulam: neq; in anteriorem partem, ob bicipitis musculi tendinē, & ipsum summum humerum. Sed raro quidem intrò & extra: assidue autē, & maxime in infernam partem, minus carnosis. Verū his facile quidem & excidit, & rursus reponitur: Carnosis ueto uice uersa, tarde excidit, & difficulter restituitur. Quibusdam uero etiam non luxatis, sæpe ob plagā elapsus suspicio oborta est, eo quod inflammatio uehemens sequuta fuit. Cæterum eos quibus ad infernam partem luxatio facta sic cognoueris. Affectus humerus ad sanum collatus multū differt. Nam & summa humeri pars, unde elapsus factus est, cauus apparet: & summus humerus, uelut de ipso sub luxato diximus, acutior quàm pro naturali modo uidetur: & elapsum brachij caput in ala manifeste occurrit: & huius manus cubiti gibbus magis à costis discessit. Si uero cogas ipsum, cum dolore ad costas adducitur: et neq; extento cubiti gibbo, manum ad aures adhibere possunt, neq; alium multi-

formem motum per ipsam facere. In pueris igitur, aut his quibus recens & non multa facta est elapsio, etiam prominenti medij digiti flexi nodo, tũ Medici, tum læsi sanę manus, sinõ puer sit, sæpe restitutio facta est, uelut inquit Hippocrates. Verum efficaciores repositiones hæ sunt. Oportet leuum hominem, & perfusionibus magis laxantibus usum, ad terram supinum reclinare, & globum moderatum siue coriaceum, siue alium quendam, non ualde mollem ad alam adaptare, & sedentem medicum ad latus affectum, ita ut aspiciat læsum, si quidem dexter humerus affectus est, dextri pedis calcaneũ super pilam alę prius subditam accommodare: Si uero sinister, sinistri: & apprænhensam manum affectam ad pedes trahere, simulq́ calcaneo ad alam reniti, ita ut etiam minister aliquis retro ad alterum humerum renitatur, ut ne corpus circumtrahatur. Est etiam alius repositionis modus, per humeri suppositionem. Oportet enim iuuenem ægro longiorem, aut saltem altiorem, ad affectum ægri latus stantem, humerum suum illius stantis alæ subijcere, & manum illius extẽtam ad uentrem suum trahere, sicut reliquum læsi corpus retro eum qui humerum supposuit sublime pendeat. Si uero leuis sit æger, alius quidam leuis puer ex ipso dependeat. Dum enim manus, & reliquum corpus, æquali momento illa ante, hoc retro, deorsum trahuntur, contingit ut suppositus alæ humerus elapsum articulum immittat. Quin & per pistillum appellatum hoc facimus. Est aũt lignum oblongum quod erectũ in solo supra aliud quoddam primum constituitur. Huius itaq; extremitas superna rotunda, & non ualde crassa, neq; tenuis, alę ægroti aut stantis, aut sedentis subijciatur, prout longum fuerit pistillum, & manu supra pistillum extenta ac deorsum tracta, reliquo autem corpore econtra deorsum uergente, aut sua sponte, aut alio quodam trahẽte, repositio fiat. Sed & in scalæ gradu hoc fieri potest, uelut in brachij fracti extensione dicebamus. Hic uero rotundum quoddam corpus gradui alligetur, quod alæ ægroti conueniet, et brachij caput propellere poteit. Si uero ob affectionis uetustatem, aut propter corporis duriciam, repositio difficultatem exhibeat, crepidinis etiam instrumento utemur. Est autem crepido lignum longitudine bicubitali, latitudine quatuor digitorum, crassitudine duorum digitorum, quod alteram extremitatem rotundam habet, & alæ cauitatem facile subit, perinde ut pistilli extremitas. Hanc igitur extremitatem linteo obligatam quo lenior fiat, brachij capiti sub alam adaptamus, totam uero manum ad lignum extentam, ad ipsum alligamus iuxta brachium, & cubitum, & summam manum. Postea supra lignum transuersum, inter duas columnas rectas adaptatum, aut rursus supra scalæ gradum, manum cum ligno transferimus, ut ala transuersim gradui adapteiur: & manum deorsum trahentes, reliquum corpus in alteram partem sublime dependere sinimus. Sic enim articulus immittetur. Post repositionem autem, moderatam pilam ex lana, si inflammatio absit, siccam: si adsit, oleo imbutam alæ subijcimus, ac deligamus, ita ut per hanc alam, & humerum, & altram alam, fascię deligationes iuxta chiasmum ac decussationem factæ appareant, decussatione affectò humero incumbente. Brachium uero ad costas deligamus. Cubiti autẽ gibbum cum summa manu ex ceruice appẽdimus, ut ne rursus recẽti lapsu articulus excidat. Post septimum diem & tardius facta solutione, moderata frictione utendũ est, quo corpore duriore facto, articulus difficulter elabatur. Si uero sæpe excidat articulus, aut ob humiditatem, aut uia iam ex longa consuetudine facta, ad ustionem progrediendum est, uelut antea dictum est. Quum uero fœtibus in utero, aut à partu dum adhuc augescunt, pars luxata fuerit, & non iterum reposita, in humero quidem carnes nihil à naturali modo deficiunt. Neq; enim impeditur manus in quolibet opere obeundo, os autem brachij non augescens, breuius manet, & uocantur tales anci, græcis galeancones, quali mustellæ cubito præditi. In fœmore uero, & os augmentum non capit, & totum crus corrumpit. Quum enim corporis grauitatem ferre non possit

Per pistillum repositio · *Per crepidinẽ repositio* · *Chiasmus Decussatio* · *Anci Galeancones*

possit,non exercetur. Sed & in alijs artubus, si luxati maneant, & non reponantur, subiectæ partes omnino læduntur.

De cubiti gibbo. Cap. CXV.

QVantò magis uaria est articulatio circa cubiti gibbum, quàm circa humerum, tantò difficilior existit circa elapsus, & tardius elabitur, & difficilius reponitur, propter eminentiarum & cauitatum densitatem. Patitur igitur aliquãdo subluxationem solum. Sæpe uero etiam perfectè elabitur, iuxta omnem figuram, maxime autem anteriorem & posteriorem. Cognoscitur facile, & ad uisum, & ad tactũ, elapso occurrente in loco in quem excidit, & eo loco unde excidit cauo apparente. Hæc autẽ sani cubiti gibbi inspectio maxime declarat. Statim igitur repositionem facere oportet, antequam inflammetur. Quæ enim inflammatio præoccupauit, ægrè sanantur. Quædam uero etiã penitus, incurabilia fiunt, & præsertim si in posteriorem partem eluxatio contingit. Omnium enim luxationum quæ in cubiti gibbo fiunt, dolorosissima est & maxime periculosa ea quæ in posteriorem fit partem. Mediocres itaque emotiones etiã moderata intensio restituit, seruis quidem manum extentam circa brachium ac cubitum tenentibus ac retrahentibus; medico uero manus suæ uola id quod excidit in naturalem sitũ protrudente. At uero Hippocrates eluxationẽ in anteriorem partem, per aceruatam manus flexionem dirigit, uolam eius ad humerum è directo impellens. Eam uero quę in posteriorem partem facta est, rursus per aceruatam et multam extensionem: quandoquidem etiam eluxationes, quæ in anteriorẽ partem fiunt, per uiolentam extensionem maxime fiunt: quæ in posteriorẽ, per uiolentam similiter flexionem. Si uero perseueret luxatio, etiam uehementiore extensione utemur. Talis autem maxime est ea quæ in fracto brachio ab Hippocrate relata est, ubi lignũ quod in foramina ligonum immittitur, assumit. Quidam ex recentioribus repositionem sic faciunt. Duobus ministris, uelut dictum est, extẽdentibus manum, altero supernè ad alam tenente, altero infernè ad manus articulum, medicus stans ex aduerso ipsi ægroto, ambabus uolis ad articulum brachium amplectitur, & ubi iussit pallium obuolutum oblongum, aut fasciam latam, suis manibus simulque ægroti brachio circumdare, & ad externam partem ac deorsum ad summam manum retrahere, ipse sequens cum intẽsione constrictas manus trahit, donec cubiti gibbi articulum transgrediatur. Oportet autem prius ægri manũ oleo illinere, quo lubrica fiat, & medici uolis prompte deducatur. Sic enim ea quæ elapsa sunt, dum pertrahentium manuũ uiolentia premũtur, in proprium locum reuertuntur. Post repositionem uero, manu in angulum figurata, curatione per splenia & conuenientem deligationem utemur.

Cubiti gibbi Luxatio

De luxatione articuli ad manum, & digitorum. Cap. CXVI.

ARticuli ad manum, & digitorum luxatio, nullam habet difficultatem, nisi cum ulcere fiat. De hac itaque dicetur, ubi de luxationibus cum ulcere ratione agemus. Eos uero qui absque ulcere luxati sunt, moderata extẽsione, & curatione inflammationem arcente sanabimus.

Manus articuli luxatio

De uerticulis spinæ. Cap. CXVII.

SPinæ uerticula si perfectam luxationem sustineant, celerrimam mortem inducunt. Neque enim leuem compressionem spinæ medulla sustinet: quã do sanè etiam neruorum solum ex ipsa exortus, si comprimatur, ad periculũ inducendum sufficiat. At subluxationibus sæpe apprehenduntur, & quandoque in anteriorem partem, quandoque in posteriorem, quandoque in latera emotio contingit. Ex his prima Repandatio, secunda Gibbositas, tertia Obstipitas appellatur. Quum igitur multa uerticula simul paululum emota fuerint, hæc plurium simul emotio, secundum circularem flexionis circumferentiam facta apparet. Et quidam decepti, unius uerticuli multum emoti magnam emotionem esse putant, quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem, quando etiam maius periculum imminet.

Verticulorum spinæ luxatio

Repandatio Gibbositas Obstipitas

minet. Spinæ igitur ad interna emotio, nullo modo dirigi poteſt, quum ab anteriore parte per uentrem oppoſitio fieri non poſſit. Qui enim aut in ſcala extendentes ita affectos, aut cucurbitas affigētes, aut ſternutationes, aut tuſſes, aut inflationes mouentes, ſe aliquid efficere poſſe putarunt, ſatis ab Hippocrate conuicti ſunt. Quandoquidem uero ſæpe detractio quædam oſſiculorum ſpinę facta, cauum efficit locum, uelut de fracturis dictum eſt, quidam hanc affectionem repandam eſſe putauerunt. Deinde hac breui curata: promptè enim callus obducitur: facilem curatu Repandationem eſſe dixerunt, etiamſi penitus incurabilis, aut ęgrè admodum curabilis exiſtat. Nam urinarum & ſtercoris ſuppreſſio in hac cōtingit, & corporis perfrigetatio. Poſtea uero etiam inuoluntaria recrementorū excretio. Hæc autem ob neruorum & muſculorum affectionem per conſenſum fiunt, & ita affecti cito moriuntur, & maxime ſi in ſupernis ac circa collum uerticulis affectio conſiſtat. At uero Gibboſitatem ex partu maxime puero factam, & diuturnam eſſe, & non celerem mortem afferre, ſed morbum inducere, eumq; incurabilem Hippocrates pronunciauit. In recens autem facta gibboſitate ex caſu, machinamenta per ſcalam, & rectam ægri ſuſpēſionem, & utris inflationē, ridicula ſunt. Sola uero Hippocratis directio ac repoſitio ſufficiet. Oportet inquit, lignum magnum ea longitudine ac latitudine, ut hominem capere poſſit, aut ſcamnum ligno tali æquale, ad parietem apponere in longitudinem extentū, non ampliori quàm pedis ab illo diſtantia, & ſuper ipſum ueſtimenta quædam expandere, ut ne hominis corpus frangatur. Deinde hominem lotum pronum ſupra lignum illud, aut ſcamnum extendere. Et poſtea lorum bis circum pectus obductū per alas ad dorſum deligare, initiaq; lori ad lignum oblongū piſtilli forma erectum alligare, & hoc ipſum in pauimento ad finem ſubiecti ligni aut ſcamni ſtatuere, & ſuperna parte tenendum miniſtro retro ęgri caput ſtanti præbere, ita ut dum inferna extremitas renititur, ſuperna uero ſupra caput adducitur, oportuno tempore extenſio fiat. Alio inſuper loro pedibus ſimul circa partes ſupra malleolos deligatis, & rurſus alio partibus ad lumbos, ut huius connexio in lumbis fiat, rurſus horum lororum extremitatibus coniunctis, & ſimiliter ad aliud lignum piſtilli forma præditum deligatis, piſtillum hoc in fine ligni aut ſcamni ad pedes ſtatuemus, quemadmodum illud prius. Atq; ita miniſtris ut per piſtilla extenſionem in contraria faciant iubebimus. Quidam uero per appellatos Aſellos extenſionem faciunt. Sunt autem Aſelli, hi axes qui in erecto ſtatuto ligno uertuntur, & utrinq; ad magnum lignum ſiue ſcamnū, iuxta pedum ac capitis finem locantur, quibus lora obuoluuntur. Dum porrò ita ſit extenſio, nos manuum noſtrarum palma gibboſitatem deprimimus, & ſi opus fuerit, & nullus alioqui metus ſit, ſuper ipſam inſidemus. At ſi hoc modo ſpina non dirigatur, & ferat homo depreſſionem, appoſitum parietem in longitudinem inſtar canalis excauare oportet, è regione ipſius gibboſitatis. Vt ſit rima excauata longitudine cubiti, quæ neq; altior ſit, neq; humilior, quàm ægri ſpina. Imò hanc rimam prius præparatā habere oportet. Huius enim gratia etiam lignum ab initio prope ad parietem apponere iuſſimus. Et poſtea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus, altera uero gibboſitatem deorſum deprimimus, donec ſpinæ directio ſenſu percipiatur. Verū ut Hippocrates dicit, Et extenſio ſola abſq; tabula, & rurſus ſola per tabulam depreſſio, ad id quod opus eſt præſtandū ſufficit. Si uero hoc uerum eſt, nihil abſurdi fuerit etiam in repandatione & obſtipitare, ab initio facere prædictam extenſionem, citra uidelicet depreſſionem. Cæterum poſt repoſitionem, laminam ligneam trium digitorum latitudine, longitudine uero ea, ut & gibbum, & reliquas ſanas uertebras contegere poſſit, linea aut ſtupea faſcia obuolutam, uertebris imponere oportet, & conuenienter deligare, ac tenui uictu uti. Quod ſi poſtea etiam reliquiæ aliquæ gibboſitatis reſtent, curatione per laxantia ac mollientia medi-

A (margin, beside "la extendentes…")

B (margin, beside "tas renititur…")

Aſelli, axes uocantur (margin note)

medicamenta, una cum laminæ appressione utendum est. Quidam uero plumbea lamina utuntur.

De coxæ luxatione. Cap. CXVIII.

Quum reliqua hominis ossa quandoq; subluxationem, quandoq; etiam perfectam luxationem patiatur, coxæ & humeri coarticulatio soli luxationis emotioni subiacent, & magis coxæ, eo quòd profundam & rotundam cauitatem habet, altioribusq; marginum superciliis munita est. Articulo itaq; ob uehementem aliquam uiolentiam extra propriam cauitatem elapso, prout magis aut minus hoc contingit, multæ luxationis differentiæ fiunt. Et iuxta quatuor modos, aut potius locos, coxæ luxatio cōtingit. Aut enim intro, aut extra, aut in anteriorem, aut in posteriorem partem discedit. Et intrò quidem ac extrà frequenter, & multò frequentius intrò. In anteriorem autem & posteriorē partem raro. Quibus igitur intrò luxatio facta est, his affectum crus si ad sanum comparetur, longius apparet, & genu prominentius, & iuxta inguen crus flectere non possunt, & iuxta interfœmineum tumor manifestus occurrit, nimirum capite fœmoris illic firmato. Quibus uero extra elapsum est, his contraria signa adsunt. Nam & crus breuius apparet, & iuxta interfœmineum cauatur, & ad nates in tumorem eleuatur, & genu magis intus est, & crus flectere possunt. At quibus in anteriorem partem luxatum est, hi crus citra genu dolorem extendunt, sed dum ambulare conantur, neq; ad interna procedere possunt, & urinæ ipsis supprimuntur, & inguen intumescit, & nates rugosæ ac excarnes apparent, & in progressu calcaneo innitūtur. Qui uero in posteriorem partem luxati sunt, nō extendunt neq; poplitē, neq; genu, & neq; flectere possunt prius quàm inguen inflexerint. Sed & his crus breuius est, & inguen laxius, & iuxta nates fœmoris caput se ostendit. In quibus igitur ex puerili ætate, aut simplicíter multo tempore præterito, hic articulus elapsus neglectus est, & sic mansit, in his desperata est curatio, callo membro iam obducto. Quibus uero recens luxatio cōtigit, his hippocratis curatio succurret. Celeriter itaq; ad repositionem progredi oportet. Nam luxationes circa coxam moram trahentes, penitus incurabiles fiunt. In communi igitur in his quatuor luxationibus repositio conueniet, quæ secundum obuersionem ac circunductionem articuli fit, & quæ per extensionem. Si enim affectio fuerit recens, & affectus homo iuuenis, aliquādo fœmur præhendentes, & hac illac circūducentes, articulū immittimus. At uero intro facta luxatione, etiā crure solo acervatim ac fortiter ad inguen penitissime flexo, successum sensimus. Si uero his non cesserit, extensione utendum est, primum per manus, ita ut alij crus inferne circa fœmur & tibiam apprehensum trahāt, alij superne sub alis corpus apprehendant. Si uero fortiore opus fuerit extēsione, laqueis textis aut nexis, aut loris crus deligetur, omnino supra malleolum, & ut ne quid genu patiatur, etiam adhuc ipso superius. Verum partes circa pectus ligare non est necesse, sed uelur dictum est, manibus sub alas missis apprehensio fiat: & lorum molle ac forte media sui parte ad interfœmineum adaptatum, ab anteriore parte per inguen & clauiculam, à posteriore per dorsum, ad humerum attrahimus, & ambo lori initia ministro damus. Et postea omnes simul trahentes, ut ægri corpus eleuetur, extensionem faciant. Hic modus extendendi communis est quatuor luxationis fœmoris differentijs. Verum in unaquaq; priuatim modus impulsionis uariat. Dum enim homo extenditur, si quidem intrò articulus excidit, lori circa interfœmineum mediam partē, inter fœmoris caput, & ipsum interfœmineum locare oportet, & per appositum inguen ac clauiculam ipsum lorum sursum ferre. Sit autem iuuenis quidam, qui affectū fœmur crassiore sui parte ambobus cubitis amplexus, fortiter ad externam partē trahat. Hic modus repositionis alijs facilior est. Verum si huic articulus non cedat, etiam alijs utendum est magis uarijs & efficacioribus. Extēdere enim hominem oportet in magno ligno, aut scam-

no, in quo etiam gibboſitatem in ſpina habentes extendimus. Inſcalpantur
autem per totum fermè oblongæ quædam cauernæ, longitudine & profun/ A
ditate trium non amplius digitorum, quæ inter ſe diſtent ſpacio digitorum
quatuor ad ſummum, quo uectis extremitate in ipſis renitente, in utram par
tem opus fuerit, impulſio fiat. At in medio ligno ſiue ſcamno, aliud lignum
infixum ſit longitudine pedali, craſſitudine ligni quod ligonum forami/
nibus immittitur, ut dum homo extenditur, lignum hoc inter fœmoris ca/
put & interfœmineum interueniat. Nam & ſimul impediet, ne corpus his
qui ad pedes trahunt concedat, & hoc contingente, ſæpe neq; opus eſt ſu/
pernè in contrarium extenſione: ſimulq; dum extenditur corpus, lignum ip
ſum ad externam partem fœmoris caput expellet. Extenſio uero iuxta ſupe
rius dictum modum fiat, & maxime pedis. Si uero ſic non repoſitum fuerit;
lignum quidem erectum infixum tollendum eſt, à latere uero ſitus eius quē
illud habuit utrinq;, duo ligna infigantur uelut poſtes, nō minore quam pe/
dis longitudine. His autem lignis aliud adaptetur, uelut quidam ſcalæ gra/
Inſtrumentum formæ literæ π dus, ut ſit trium horum lignorum figura ſimilis literæ græcæ. π. Hoc autem
continget, ſi paululum infra ſumma duorum lignorum capita, medium li/
gnum fuerit adaptatum. Poſtea uero in ſanum latus iacente homine, ſanum
ipſius crus inter poſtes ſub illum ueluti ſcalæ gradum producimus, affectū
autem crus ſupra ipſum gradum transferimus, ut ad ipſum fœmoris caput
gradus adaptetur, inſtrato antea ipſi multiplici ſtragulo, ut ne fœmur attera
tur. Aliud porrò lignum latitudine moderata, longitudine uero ea, ut à fœ/
moris capite uſq; ad malleolum pertingat, intrinſecus ſubiectum ad crus de
ligetur. Dum autem fit extenſio, aut piſtillis, uelut antea in gibboſitate dixi
mus, aut aliquo alio inſtrumento: crus deorſum unà cum adalligato ligno
trahatur, quo per hanc uiolentiam fœmoris caput in proprium locū reuer/
tatur. Eſt præterea alius repoſitionis modus, citra extenſionem in ligno, qui
ab Hippocrate laudatur. Oportet, inquit, manus ęgri molliter ad latera deli B
gare, & pedes ambos forti ac molli loro circa malleolos & ſupra genua, qua
tuor digitorū ſpacio inter ſe diſtantes, ita ut læſum crus duobus digitis am/
pliusquàm alterum ſit extentum. Et poſtea hominem in caput ſuſpēdere, ut
à terra ad duos cubitos abſit. Quo facto iuuenis quidam peritus ſuis cubitis
læſum fœmur apprehendat qua craſſiſſimum eſt, ubi etiam caput fœmoris
exrat, & derepente ad ſuſpenſi hominis corpus ſe appendat. facile enim ita
articulus ingredietˀ. Hic repoſitionis modus prę omnib. alijs ſimpliciſſimus
eſt, ut qui non per multum apparatum fiat. Sed plerique ipſum uelut miſera
bilem repudiarunt. At ſi extra luxatio fiat, extendatur quidem homo uelut
ſuperius. Verum lorum ad interfœmineum per oppoſitas partes, inguen ui
delicet & clauiculam, ferre conuenit. Medicus autem ab externa parte ad
internam propellit, uecte iuxta conuenientem cauernam ex his quæ inſcul
ptæ ſunt renitente, & miniſtro ad ſanam natem obnitēte, ut ne cedat. Quòd
ſi in anteriorem partem facta ſit luxatio, dum extenditur homo, uir quidam
robuſtus dextræ manus ſuæ uola in affectum inguen poſita, altera manu cō
primat, ita ut deorſum, & ad genu depreſſio fiat. Si uero in poſteriorem par
tem facta eſt luxatio, non ut in ſublime eleuetur, hominem extendere opor
tet, ſed ſupra ſolidum quiddam decumbat, ſicut etiam quum extra facta eſt
luxatio. Quemadmodum autem dictum eſt de gibboſitate, ſupra lignū aut
ſcamnū pronus homo extendatur, non ad lumbos, ſed in crure uinculis in/
iectis, uelut paulò ante dictum eſt. Vtendum eſt etiam depreſſione per tabu
lam ad nates, ubi etiā articulus prolapſus extat. Atq; hæc quidem de his qui
ab extrinſecus laceſſente cauſa, coxam luxatam habent. Quandoquidem
uero etiam ob humoris multitudinem, uelut humerus, ita etiam coxa exci/
dit, uſtione ad hoc utendum eſt, quemadmodum ſuo loco de ipſa diximus.

De genu luxatione. Cap. CXIX.

Genu luxatio GEnu tribus modis excidit. Intro, & extra, & ad poplitem. Nam in ante/
riorem

riorem partem ne excidat, à patella prohibetur. Eisdẽ igitur extensionis mo
A dis, quandoq; per solas manus, quandoq; etiã per laqueos usi, prout conue/
nit deligabimus, ac reliquam curationem adhibebimus, ita tamen ut pars
diutius asseruetur, ne ullum motum faciat.

De malleoli luxatione, ubi etiam de digitis pedum. Cap. CXX.

COarticulatio iuxta malleolum si modice emota fuerit, per moderatã etiam extensionẽ curatur. Vbi uero perfecte luxata est, maiore coactione eget. Conandum igitur & hic fortiore extensione per manus uti. Si uerò repositio non fiat, homine supino in terrã prostrato, inter duo fœmora ad interfœmineum, lõgum quendam ac ualidum paxillum in altũ erectum in terram defigemus, quo ad ipsum corpus renitens, ad extensionem pedis non cedat. Imò potius antea quam homo reclinatur, defigatur. Quòd si adsit magnum illud lignum, quod in medio pedale lignum infixũ habere diximus, in hoc extensio fiat. Ministro autem fœmur tenente & retrahente, alius minister manibus aut etiam per lorũ trahat pedem. Medicus autem manibus dirigat luxationem. Sed & alterum pedem alius inferne teneat. Post repositionem deligatio tuta fiet, fascijs partim ad summum pedem partim ad malleolum obductis, ita ut uitemus ne retrò ad calcaneum tendinem adstringamus. Et homo ad quadragesimũ diem asseruetur ne ambulet. Nam nisi ante perfectam curationem ambulare conentur, parti functionis difficultatẽ inducunt. At uero si quis ex saltu, uelut contingere solet, calcanei os emouisset, aut etiam aliam quandam inflammatoriam affectionem incidisset, leni quadam extensione, & conformatione, & irrigationibus inflammationem arcentibus, & firmis deligationibus hoc corrigat, homine similiter in quiete seruato usq; ad integram restitutionem. Sed & digitorũ in pedibus emotionem, uelut in manibus diximus, non difficile est moderata extensione reponere. In omnibus porro luxationibus ac subluxationibus, post repositionem
B & quietis dies, permanentem in articulis inflammationem aut tumorem, quæ etiam diuturnas functionis difficultates inducunt, mollientibus medicamentis ad hoc paratis sanabimus, quorũ materiam nemo ex his qui artis opera tractant ignorat.

Malleoli luxatio

Calcanei ossis luxatio

Digitorum pedum emotio

De luxationibus, cum exulceratione. Cap. CXXI.

IN Luxationibus cum exulceratione multa prudentia opus est. Nam hæ si reponantur, extrema pericula, quandoq; etiam mortem inducũt. Inflammatis enim præ tensione neruis ac musculis propinquis, dolores uehementes & conuulsiones ac febres acutæ succedunt, maxime in cubiti gibbis, ac genibus, & superioribus articulis. Quanto enim principalibus partibus suntuiciniores, tanto maius periculum inducunt. Hippocrates itaq; horum & repositionem penitus reprobat, & uehementiorem deligationem, solisq; inflammationem arcentibus & mitigatorijs auxilijs in principio uti iubet. Sic enim fortassis uita ipsis cõtigerit. Quod uero ipse in solis digitis consulit, hoc nos etiam in omnibus reliquis articulis facere conabimur, & statim ab initio, parte nõdum inflammata, articulum elapsum per moderatam extensionem reponemus. Et si quidem iuxta scopum successerit, in solius inflammationem arcentis ductus usu perseuerabimus. Si uero inflammatio aliqua, aut conuulsio, aut aliquid ex prædictis accesserit, rursus eijcere ipsos oportet, si quidem citra uiolentiam remiserint. Si uero & hoc periculum reuereamur: fortasis enim non remiserint inflammati: melius fuerit in maioribus articulis repositionem differre. Vbi uero inflammatio deferbuit: hoc autem contingit post septimum aut nonum diem: tunc prædicto repositionis periculo, & quòd si non reponatur, manci omnino in posterum uiuent, conabimur citra uiolentiam facere aggressionem, uectis etiam usu, quo facilius id fiat, adhibito. Cæterum ulceris curationem, uelut in fracturis cum ulcere dictum est, faciemus.

Luxatio cum exulceratione

De Luxatione unà cum fractura facta. Cap. CXXII.

Luxatio cum fractura

Si cum fractura absque ulcere luxatio fiat, communi extensione, & per manus compositione utendum est, uelut in simplicibus fracturis dictum est. Si uero etiam cum ulcere, ex his quæ de fracturis ac luxationibus priuatim dicta sunt, conuenientem aggressionem facere oportet. A

SEPTIMI LIBRI CAPITA.

In hoc septimo ac ultimo totius tractationis libro, de medicamentorum omnium tum simplicium, tum compositorum facultate agitur, quorum maxime in superioribus sex libris mentionem fecimus. Horum ordo sic se habet.

PAVLI AEGINETAE REI MEDICAE LIBER VII. IANO CORNARIO

Medico Physico interprete.

De temperamentis quæ à gustus qualitatibus indicantur.
Caput I.

Odorum ratio

De sensilium corporum temperamento coniecturam facere, neque ex odore firmum est: Nam quæ inodora sunt, crassam quidem substantiam habent, sed nondum constat, quomodo in caliditate ac frigiditate se habeant. Odora uero, tenuia quodã modo sunt, & calida, quantitatẽ tamẽ tenuitatis, aut caliditatis non indicant: eo quod inæqualis sit ipsorum substantia: Adhuc uero magis neque ex coloribus exacte colligere licet, per singulos enim colores inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida. At uero in gustu, omnes partes corporum sapore præditorum linguæ occurrunt, & sensum mouent, ut ex ipso manifeste eti

Colorum ratio

Saporis ratio

ſte etiam facultates ipſorū in temperamentis reperiantur. Quod igitur adſtringit, id ipſum cogere, obſtruere, denſare, repellere, & craſſefacere, inſuperq; ad hæc omnia, frigefacere & ſiccare poteſt. Quod uero acidum eſt, ſecare, diuidere, attenuare, aperire & perpurgare, citra calefactionem. Quod autem acre eſt, ſimilia acido facit, attenuando & purgando. Differt autem in eo, quòd acidum frigefacit, acre calefacit. Et amplius in eo, quòd acidum repellit, acre attrahit, diſcutit, effringit, & cruſtas inducit. Sic uero etiam quod amarum eſt, perpurgat meatus, & extergit, & attenuat, & ſecat craſſos humores, citra manifeſtam caliditatem. Quod aquoſum frigidum eſt, denſat, compingit, cogit, obſtruit, mortificat, & ſtupefacit. Quod ſalſum, cogit, adſtringit, conditum aſſeruat, ſiccat, citra inſignem caliditatem, aut frigiditatem. Quod dulce eſt, laxat, cōcoquit, mollit, rarefacit. Quod oleoſum eſt, humectat, mollit, laxat.

De ordine & diſtantia temperamentorum. Cap. II.

Moderatum medicamentum, ita ut ſimilis ſit temperamenti cum eo cui adhibetur, in eo quòd neq; ſiccat, neq; humectat, neq; frigefacit, neque calefacit: hoc ipſum neq; ſiccum, neq; humidū, neq; frigidum, neq; calidū nominare conuenit. Quod uero ſiccius eſt, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, hoc à prædominante facultate appellatur. Satis autem eſt, ut in unoquoque prædominio, quatuor, quantum ad uſum attinet, ordines faciamus. Sic ut calidum nominemus in primo ordine, quod nos calefacit, non tamen euidenter, ſed ut opus ſit rationali quadam demonſtratione. Sic autem & frigidum, & ſiccum, & humidū, quod demonſtratione indiget, nondum actionem fortem & euidentem habens. At uero quæ manifeſte iam ſiccare, aut humectare, aut calefacere, aut frigefacere poſſunt, talia ſecundi ordinis eſſe dicentur. Quæ uero iam uehementer quidem, non tamen ad ſummum, tertij. Quæ uero ita calefaciunt, ut cruſtam inducant, & urant, quarti. Sic etiam quæ frigefaciunt, ut iam mortificent, quarti ordinis & hæc ſunt. Cæterum ſiccans medicamentum quarti ordinis nullū reperire datur, abſq; hoc ut urat. Nā ſi quod ſummè ſiccat, hoc omnino urit. Talia uero ſunt chalcitis, & miſy, & calx. Tertij tamen ordinis ſiccantium eſſe aliquod poteſt etiam non urens, quemadmodū quæ uehementer adſtringunt omnia, de quorum numero eſt omphacium, Rhus, & alumen.

Temperamentum moderatū

Ordines 4 temperamētorum

De facultatibus particularium ſimplicium medicamentorum. Cap. III.

Abrotonum calefacit & ſiccat in tertio ordine, eſtq; diſcuſſoriæ ac ſectoriæ facultatis, pauciſſima enim participat acerbitate, & ſi affricetur cū oleo per totum corpus, rigores per circuitū repetentes ſanat. Eſt autem ſtomacho noxium. Uſtum uero magis quàm nō uſtum ſiccans, alopecias ſanat, cum tenui aliquo oleo illitum. Agallochū lignum eſt indicum, Thyiæ ligno ſimile, odoratum, quod commanſum gratum oris odorem facit. Eſt etiam ſuffimentum. Radix eius drachmæ unius pondere pota, nimiam ſtomachi humiditatem ac exolutionem ſanat. Sed & hepaticis, & dyſentericis, & pleuriticis conuenit. Agaricum radix, eſt appendix è trunco exorta, compage laxa, ex aerea ac terrea ſubſtantia compoſita, uim habens diſcuſſoriam & ſectoriam craſſorum humorum. Et obturationes in uiſceribus maxime repurgat. Ageraton facultatis eſt diſcuſſoriæ, & leniter quodāmodo inflammationem arcentis. Agnus ſiue lygos, hoc eſt uitex, calfacit ac ſiccat in tertio ordine. Eſt autem tenuium partium, & flatus diſcutit. Uni de etiam ad caſtitatem facere creditur, non modo in cibo ac potu acceptus, ſed etiam ſubſtratus. Semen ipſius ad hepatis ac ſplenis obturationem facit potum. Si uero torreatur, minus flatuoſus eſt, & facile diſtribuitur.

Simplicium medicamentorum facultates

Thyiæ lignum

Lygos Vitex

Agroſtis, id eſt gramen, ex parnaſſo maxime utile eſt, ſiccat & moderate refrigerat, & tenue, & ſubacerbum eſt. Quapropter uulnera cruenta glutinat. Et decoctum ipſius lapides frangit. Anchuſæ quatuor non eiuſdē omnes facultatis ſunt. Quæ enim Onoclea appellatur, adſtringentem & ſub

Gramen

Onoclea

subamaram radicem habet. Vnde splenicis & nephriticis prodest. In cataplasmate cum polenta erysipclatis conuenit. folia minus quàm radix frigefaciunt ac siccant. Quapropter etiam ad alui profluuium bibuntur. A

Lycapsos At Lycapsos magis quodammodo adstringens, similiter erysipelaris cõducit. Onochilos autem quæ & Alcibiadios, uim habet magis medicatam, Alcibiadios Onochilos & à uipera morsis prodest, in cataplasmate imposita, & alligata, & in cibo accepta. Quarta uero quæ ferè sine nomine est, & reliquis minor, amatior autem quàm Alcibiadios, ad latos lumbricos conuenit, acetabuli mensura pora. Adarce uelut spuma quędam est aquę salsæ, scortis ac arundinibus circumpacta. Est autem acerrima & calefactoria, ut propemodum urat, si cum alijs foris adponatur. Nam intra corpus ut sumatur, fieri non potest.

Adiantum siccat, attenuat, discutit moderate. Verum in medio quodãmodo est calidi & frigidi. Itaque alopecias sanat, & tumores discutit, & lapides atterit potum, & ex pulmone eductiones siccat, & fluxum alui sistit. Aizoon, id est, Semperuiuum ex tertio ordine frigefacit. Siccat autem & adstringit moderate. Qua de causa etiam ad ignes sacros, & herpetas, & inflammationes ex fluxione conuenit. Aetonychon in lapidum tractatione refertur. Athera pulticula est sorbilis, ex molita Zea aut ex frumento parata, pueris conueniens. Competit etiam in cataplasmata. Semperuiuum

Auena erratica Aegilops, id est Auena erratica, discussoriam uim habet. Vnde etiam inflammationes induratas, & ægilopas sanat. Aegirus hoc est populus Populus nigra nigra, tertio quidem ordine calefacit, sed siccat moderate, & est tenuis suis partibus. Huius folia cum aceto imposita podagricos dolores sedant.

At resina ipsius quia floribus calidior est, acopis & malagmatis miscetur. Fructus autem cum aceto potus comitialibus prodest.

Pudendũ cerui Aedoeon, id est pudendum cerui masculi, siccatum, & tritum, cum uino potum, morsis à uipera auxiliatur. Miscetur etiam compositis medicamentis. Aethale, id est fuligo, quæ etiam Lignys appellatur, in litera. L. Fuligo refertur. Aethiopis folia habet uerbasco similia. Radicis eius decoctum potum coxendicibus opitulatur, pleuriticis item ac sanguinem spuentibus, & arteriæ asperitati cum melle. Aema, id est Sanguis frigidus Sanguis nullus est, sed Suillus humidus est, & minus calidus, temperamento maxime similis humano. Columbinus autem, & palumbi, & turturis, quum temperatus quodammodo sit, suffusos ex plaga oculos sanat, si calidus instilletur. Et si in perforata caluaria membranæ crassæ infundatur, inflammationem arcet. Noctuæ sanguis cum uino aut aqua potus, spirandi difficultati opitulatur. Vespertilionum mammas uirginum tuetur, & si illinatur pilorum exortum arcere dicunt. Eodem modo etiam ranarum sanguis, & chamæleontis, & ricinorum in canibus. Galenus tamen facto rei periculo, hæc ementita esse dicit. Caprinus ob siccitatem aqua inter cutem laborãtibus prodest, si cum melle bibatur: & renum calculos atterit. B

Gallinarum domesticarum sanguis, eruptiones sanguinis ex cerebri membranis cohibet. Agninus comitialibus prodest, Hœdinus recens coagulatus dimidiæ heminæ mensura cum pari aceto potus, sanguinem è thorace educentes sanat. Vrsorum & caprarum syluestrium, & hircorum, & taurorum abscessus maturare dicitur. Terrestris crocodili sanguis uisum acuit. Equorum admissariorum in compositiones erodentes miscetur.

At uero antidotus ex sanguinibus, quæ contra letalia medicamenta datur, anatis, & hœdi, & anseris sanguinem recipit. Aera, id est lolium, cal Lolium facit ac siccat prope ad tertium abscessum siue distantiam à temperatis, ut quod facultate iridi par sit. Acacallis fructus est fruticis in Aegypto nascentis, cuius cremor collyrijs ad acuendum uisum destinatis miscetur.

Acacia tertij ordinis est siccantium, primi frigefacientium. Si uero lota Vrtica fuerit, secundi. Est autem acerba & terrea. Acalyphes, id est urticæ & semen, & folia, tenuium sunt partium, & citra morsum siccant, tumoresq; discu-

diſcutiunt, ac extergunt, & uentrem ſubducunt. Moderate uero flatuoſa ſunt. Quare etiam ad uenerem concitant. Acanthus, quem alij melamphyllum, alij pæderota uocant, facultatem diſcuſſoriam ac ſiccatoriam habet. Acanthium tenui ac calida facultate præditum, conuulſis auxiliatur. Acantha leucæ, id eſt ſpina alba, radicem ſiccantem & moderate adſtringentem habet. Quare & ſtomachicos, & ſanguinem ſpuentes, & dentium dolores iuuat. Semen autem tenuis & calidæ eſt facultatis. Vnde etiam conuulſionem ſanat. Acantha Aegyptia, aut ut alij Arabica, ualde adſtringentis ac ſiccantis eſt facultatis. Vnde & ſanguinem, & alias fluxiones ſiſtit. Acinos, id eſt Ocimaſtrum, ſimile eſt ocimo, & moderate adſtringit. Vnde aluum ſiſtit & menſes pota. In cataplaſmate uero impoſita, panos & ſacros ignes iuuat.

Melaphyllon · *Pæderos* · *Spina alba* · *Ocimaſtrum*

Aconitum quod Pardalianches uocant, erodentis ac uenenoſæ eſt facultatis. Vnde intra corpus aſſumendum non eſt, foris autem in his carnibus quæ erodi poſtulant, ipſo utendum eſt. Quod uero Lycoctonon appellat, eiuſdem eſt cum ſuperiore facultatis, ſed priuatim lupos occidit, quemadmodum illud pardos. Acorum calfacit ac ſiccat in tertio abſceſſu. Vtimur radice ipſius ad ciendas urinas, & ad induratum ſplenem. Attenuat etiam corneæ oculorum tunicæ craſſitudinem.

Pardalianches · *Lycoctonon*

Acrides, id eſt Locuſtæ ſuffitæ difficultatem mingendi maxime in mulieribus iuuant. Verum locuſta quæ alas non habet, à ſcorpio ictis auxiliatur pota cum uino. Acte magna, id eſt Sambucus, & chamæacte, id eſt Ebulus, utraque ſiccatoriam uim habet, & moderate diſcuſſoriam ac glutinatoriam. Quod ſi bibantur aut edantur, aquam per uentrem ducunt.

Locuſtæ · *Sambucus* · *Ebulus*

Ales, Sal omnis multum ſiccantem ac adſtringentem uim habet. Vnde quicquid humidi in corporibus eſt, id totum depaſcitur. Quod uero reliquum eſt, adſtringendo compingit. Quapropter etiam condita aſſeruat, & B à putrefactione tuetur. At uſtus Sal maiorem diſcutiendi uim habet.

Sal omnis

Althæa ſiue Ebiſcus, ſpecies eſt maluæ ſylueſtris, diſcuſſoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigans, tubercula maturans. Radix autem & ſemen, reliqua quidem intenſa habent, Sed & uitiligines detergunt. Semen uero etiam calculos atterit. Alimon diſſimilarium partium eſt, ſalſum & ſubaſtringens. Plurima ipſius pars calida eſt temperata, cum humiditate quæ confici non poteſt. Lac itaque & ſemen gignit.

Ebiſcus ſiue hibiſcus

Alcæa ſylueſtris itidem maluæ ſpecies eſt. Cum uino autem pota dyſenterias & roſiones ſanat, & magis radix ipſius. Alcyonia omnia detergunt ac diſcutiunt, acremq; qualitatem habent. Verum Mileſium (Eſt autem uermi ſimile & purpureum) optimum eſt. Quapropter etiam uſtum alopecias ſanat, & impetigines ac uitiligines detergit. Quod uero ſuperficiem leuem habet, acerrimum eſt, non ſolum detergens, ſed etiam excorians. Quod autem lanis ſuccidis ſimile eſt, omnium debiliſſimum eſt.

Alme, id eſt Muria, ſi nullam aliam ſubſtantiam ammixtam habet, ſimilem ſali uim habet, ſed debiliorem, ob aquæ mixturam. At ſalſorum piſcium, & oliuarum colymbadum muria, magis extergentem uim habet. Itaque coxendicum morbo laborantibus, & dyſentericis infunditur.

Muria

Aloe primo abſceſſu calfacit, tertio ſiccat. Commodat ſtomacho, extergit, diſcutit, & ex aluo ſtercora expellit. Lota uero minus extergit, ſed magis ſtomacho commodat, inflammationesq; arcet, & ulcera ad cicatricem perducit, maxime quæ in ſede ac pudendo exiſtunt.

Alos anthos, id eſt flos ſalis, liquidum eſt medicamentum, magis tenuium partium quàm ſal uſtus. Satis item acre eſt ac diſcuſſorium.

Flos ſalis

Alos achne, id eſt Salis ſpuma, ſpumoſa ſalis efflorecentia eſt, magis tenuium partium ac diſcuſſoria quàm ille, ſed minus compingit.

Spuma ſalis

Alſine quæ & auricula muris, helxinæ ſimilem uim habet, frigefacientem & humectantem. Quare ad feruentes inflammationes conducit.

Auricula muris

Alypi semen atram bilem deorsum purgat, si pari copia uelut epithymum sumatur, cum sale & aceto. Verum intestina leuiter exulcerat. A

Alysson nomen ex eo habet quòd à cane rabido morsis auxiliatur. Quū autem siccantem & discussoriam ac extersoriam uim habeat, rhenes ab obturatione liberat, & maculas solares extergit. *Vulpes* Alopex, id est uulpes animal, tota in oleo uiua aut mortua cocta, discussorium efficit oleum, quod humores ex profundo ad superficiem trahit. Vnde qui in solium fuderunt, & in hoc arthriticos locarunt, ut diutius immorarentur, affectionem incipientem sedarunt, inueteratam uero moderatiorem fecerunt.

Amaracum calefacit ordine tertio, siccat secundo. Amarantum attenuat, & secat. Mēses itaq; ducit potum cum uino, & sanguinis grumos dissoluit cum uino mulso: omnes item fluxiones siccat stomacho infestum.

Ambrosia in cataplasmate imposita, uim habet adstringentem ac repellentem. Ammi tertij ordinis est calefacientium ac siccantium. Est & tenuium partium & discussorium, & urinam ciet. Semen autem maxime utile est. Amiantum in Cypro gignitur simile alumini scisso, quod flammā quidem ab igne concipit, non autem uritur. Quidam ipso in psilothrascantia utuntur. *Arena* Ammos, id est Arena, quę quidem in littoribus maris est, multum siccat. Feruefacta itaq; à sole, aquosa corpora in ipsa obruta exsiccat. Torrefacta uero siccum fomentum præbet, pro milio & sale.

Ammoniacum thymiama succus est mollientis facultatis intensę. Vnde scirrhos & tofos dissoluit. Amurca secundi ordinis est calefacientium ac siccantium intensi. Hac itaque ratione ulcera in siccis quidem corporibus curat. In alijs autem auget & exacerbat. Ampeloprason uelut syluestre porrum est, acerrimum & calidissimum ad extremum ordinem. Vnde etiam lædit. Secandi item uim habet, & ab obturatione liberat, & stomacho ingratum est. *Vitis syluestris* Ampeli, id est uitis syluestris racemi & uirgulta extersoriam uim habent. Et adstrictorij quiddam possident. At uitis satiuæ simi- *Vitis alba* lis quidem facultas est, sed debilior. Vitis albæ, quàm & bryoniā et psilo- B *Bryonia* *Psilothrum* thrum uocant, germina quidem uelut stomacho grata eduntur, & urinam cien.tRadix autem extersoria & tenuium partium est, ac moderate calida, Quapropter & splenes pota consumit, & foris cum ficubus imposita scabi- *Vitis nigra* es & lepras sanat. Vitis autem nigra, quæ & ipsa bryonia appellatur, prædictæ similis est, sed debilior. Amygdalæ amaræ attenuant, & ab obturatione à crassis ac uiscosis humoribus in profundo inducta liberant, & cutis uitia detergunt. Sed & arbor ipsarum eandem uim habet. At uero dulces moderate calidæ sunt. Amylum ex tritico fit puro, quod in aqua sub ardoribus canicularibus maceratur, quæ aqua quinquies in die diffunditur. Postquàm autem mollissimum factum fuerit excolatur, & rursus affusa aqua furfures separantur, & in sole siccatur cito prius quàm acescat. Vim habet perfrigeratoriam moderate, & siccantem, & acrium mitigatoriam.

Amomum uim acoro similem habet, sed acorum siccius est: hoc autē magis concoquit. Anagallis utraque facultatis est multum extersoriæ, habens etiam quid subcalidum & attractorium, ut & aculeos extrahat, & succus ipsius è naribus purget. Anagyrus frutex est graue olens & acris, calidæ ac discussoriæ facultatis. Semen autem tenuius est, & uomitum ciet.

Portulaca Andrachne, id est portulaca frigefacit tertio abscessu, humectat secundo. Ideò sanè & ardoribus prodest uentri imposita, & fluxiones repellit. Viscositate item sua dentium stuporem ex acidis inductum leuigat. Verum ob adstrictionem, & dysenterijs, & sanguinis eruptionibus prodest.

Ascyrron *Dionysias* Androsæmon duplex est, alterum ascyrrum uel ascyrroides nominatur, & est hyperici species: alterum dionysias. Semen ipsorum purgat. Folia uero magis siccant. Androsaces amara & acris herba est, discutiens ac siccans. Et ipsa, & semen ipsius in potu urinam ciet.

Anemonæ omnes acris & extersoriæ, attractoriæq; ac oscula uasorum

A aperientis sunt facultatis. Vnde pituitam alliciunt, & lepras remouent si apponuntur: & lac attrahunt. Anethum calfacit secundo ordine intenso, siccat propè. Hoc si in oleo coquatur, discutit, dolorem eximit, somnum inducit, & crudos tumores concoquit. Vstum autem tertij ordinis calefacientium ac siccantium euadit, & nimium humidis ulceribus inspersum prodest. Humidius uero, & minus calidum ac concoctorium, est uiride.

Anthyllis duplex est. Ambæ autem siccant ulcera. Quæ uero similis est chamæpityi, magis tenuium partium est, ut etiam comitialibus conueniat. Est etiam magis exterforia. Anisi semen acrius est, calfaciens ac siccans in tertio abscessu. Ideoq; & urinam ciet, & flatus discutit.

Antirrhinon siue Anarrhinon similē bubonio uim habet, sed defectuo florem. Ex illo igitur etiam de hoc disces. Anonis aut Ononis calidam uim habet, maxime in radice. Huius succus potus cum uino urinas ciet, & calculos atterit, & crustas rumpit, & dentes mitigat. Aparine quam alij philanthropon, alij omphacocarpon uocant, moderate detergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium. Apios, id est pirum, temperamento inæquale est, partem terream habens, partem aqueam. Quare si edatur, stomacho commodat, & sitim eximit. Si uero in cataplasmate imponatur, siccat & moderate perfrigerat. Apocynon, aut cynocrambe, id est brassica canina, dicitur etiam Cynomoron, quoniam citissime canes occidit. Est autem & hominibus uenenum. Hæc ualde grauiter olet, & calida est, citra siccitatem. Vnde etiam in cataplasmatis discussoriam facultatem habet.

Apochyma pix est quæ uetus iam nauibus deraditur. Diffundit autem & siccat ac discutit tumores. Araneum animal commolitum emplastro, & impositum fronti, ac temporibus tertianos circuitus exoluere dicit Dioscorides. Tela ipsius imposita sanguinis eruptionem sistit, & ulcera in superficie absque inflammatione consetuat. Argemone exterforiæ ac discussoriæ est facultatis. Arisaron & minus est multò quàm arum, & acrius. Habet autem radicem oliuæ magnitudine. Aristolochia omnis calida & tenuium partium est, & exterforia, & amara, & subacris, & ad medicinas utilissima. Verum rotunda magis tenuis est, & per omnia efficacior. Clematitis autem odorata quidem est, sed debilior. Longa uero in reliquis medium inter has locum obtinet, sed calida non minus quàm rotunda est. Arceuthos, id est Iuniperus calefacit ac siccat in tertio ordine. Fructus autem calefacit quidem similiter, siccat autem ordine primo.

Arcion quæ & prosopites, id est personata uocatur, folia colocynthidis foliis similia habens, sed maiora & duriora, discutit & siccat, & adstringit. Quare etiam folia ipsius uetera ulcera sanant. Arction uerbasco simile est. Radicem habet teneram & albam ac dulcem. Tenuis autem & siccantis ac moderate extergentis facultatis est. Armeniacum uim habet exterforiam, cum modica acrimonia, & pauciore adhuc adstrictione. Qua propter ocularibus compositionibus miscetur. Et pilos in palpebris auget.

Arnabo ex aromaticis est unde maxime in ungëta miscetur, ut quod calidæ ac siccæ sit facultatis in tertio ordine, cassiæ ac Carpesio simile. Vnde etiam Posidonius, cinamomo non presente, hoc usum se esse dicit. Arnoglossum, id est plãtago, frigefacit simulq; siccat in secũdo abscessu, ex aquo sa & terrea substantia mixta est, adstringens etiam quid habens. Quapropter ad maligna ulcera, & ad fluxiones, & ad putredines conuenit. Et ob temperamenti commoderationem etiam sanguinis eruptiones cohibet, et plurimis competit. Nam & siccitate non mordente participat, et frigiditate nõdum stupefaciente. Aron primi est ordinis in calefaciẽdo ac siccando. Estq; & hoc ex terrea substantia & calida ac exterforia conflatum. Radices aũt ipsius calidiores sunt. At uero Dracontion fortius est. Arsenicũ ustoriam uim habet. Vtũtur ipso etiã ad obolendos pilos. Si uero diutius adhæserit, etiã ipsam cutẽ contingit. Vstũ autem magis tenuium partium euadit.

Anarrhinon
Ononis
Philanthropos
Omphacocarpos
Pirum
Cynocrambe
Brassica canina
Cynomoron
Pix naualis
Clematitis
Iuniperus
Prosopites
Personata
Posidonius
Plantago
Dracontium

Artemisiæ ambæ calefaciunt secundo ordine, siccant primo. Sunt etiam tenuium partium, ut etiam calculos in rhenibus atterant, & uteroru fomentis conueniant. Artos id est panis si in cataplasmate imponatur, magis discutit quàm pro tritici facultate, ut qui & sale, & fermento participet. Ne que in profundo hærent fermentum attrahit. Asarum similem acoro uim habet, sed magis intensam. Asbole id est fuligo qua pictores utuntur, ex uitrarijs sumitur officinis, & facultatis discussoriæ & acris est, ut & urat, & erodat. Usta uero ad cicatricem perducit cum rosaceo cerato. Ascalabotes id est Stellio animal, ad reliqua quidem inutile est. Verum à scorpio ictis auxiliari ipsum impositum aiunt. Miscetur etiam medicamentis intendendi membri uirilis facultatem habentibus. Asclepias ualida & sicca & tenuium partium existens, torsionibus in uino pota conuenit. In cataplasmate uero imposita ad ferarum uenenatarum morsus facit, & ad maligna in utero ac mammis ulcera. Ascyrron in Androsæmo dictum est. Aspalatus facultatem partium dissimilium habet, utpote acris, & adstringens, & per utraque siccans. Quapropter ad putredines, & fluxiones utilis est. Asparagus petræus aut myacanthinus, extersorius est. Inter caliditatem & frigiditatem medius, rhenes & hepar ab obturatione liberat, & maxime radix ac semen. Dentium item dolores sanat. Asplenum tenuium partium uim habet, non tamen calidum est. Hac itaque ratione & calculos atterit, & splenes consumit. Astaphis id est una passa, satiua quidem concoquendi simulque adstringendi ac discutiendi leniter, facultatem habet. Syluestris uero acris fortiter est, adeò ut pituitam detrahat, & uehementer extergat. Aster Atticus, quem aliqui bubonium, id est inguinariam uocant, eo quòd non solum imposita, sed etiam appensa inguinum tumores sanare credita est: mixtam habet facultatem discussoriam ac perfrigerantem. Astragalus frutex est exiguus, habens radices adstringentes, non ingenerose siccans. Ulcera itaque uetera ad cicatricem perducit, & aluum sistit Radix cum uino pota. Plurimus autē in pheneo Arcadiæ nascitur. Asphaltus id est Bitumen siccat & calfacit secundo ordine Quapropter cruēta uulnera glutinat. B

Panis

Fermentum

Fuligo pictorū

Stellio

Vua passa

Bubonion Inguinaria

Bitumen

Asphodeli radix extersoriam ac discussoriam uim habet. Cinis autem ipsius ustæ calidior & siccior, & magis tenuium partium euadit. Quare etiam alopecias sanat. Atractylis siue Cnicus syluestris, ex spinosorum genere est, siccantem & moderate calidam uim habens. Atriplex humectat ordine secundo, frigefacit primo. Quapropter etiam per uentrem permeat. Semen ipsius extersoriæ est facultatis. Vnde etiam morbo regio ex hepatis obstructione oborto utilis est. Aphace adstringentem facultatem uelut lens habet. Si uero edatur, magis ægrè quàm lens concoquitur. Vehementius autem resiccat, simulque moderate calefacit. Aphronitrum discussoriæ ac extersoriæ est facultatis, ut non solum sordida extergat, sed etiam pruritum sanet. Potum uero stomacho noxium est. Apheos nitri id est Spuma nitri, similem nitro uim habet, sed substantiam tenuiorem. Quapropter etiam leuis est uelut farina. Achras id est pyrum syluestre, similem piro satiuo uim habet, sed magis intensam. Vnde etiam uulnera magna glutinat. Absinthium calidum est primo abscessu, siccum tertio, adstringentem & amaram, & acrem qualitatem simul adeptum. Quapropter etiam biliosos in uentre humores, & per uentrem, & per urinas euacuat. In quibus autem pituita abundat, his propter adstrictionem nihil prodest. Succus autem herba longe calidior est.

Cnicus syluestris

Spuma nitri

Pirū syluestre

Incipientia à litera. B.

Balani myrepsicæ id est gladis ungentariæ pars interna uelut carnosa, extersoriam simulque incisoriam cum adstrictione uim habet. Quare cum aqua mulsa pota drachmæ pondere, uomitum cieat, & infernam aluum subducit. Cum posca uero ad uiscera obstructa conuenit. Cutis etiam uitia cum aceto illitum extergit. Cortex autē ipsius ualde adstringit. Baccharis boni

Glans ungentaria

ni odoris herba est similis cinamomo, coronaria & acris. Huius radix decocta obturata reserat, & urinas ac menses mouet. Folia ipsius adstringunt, & fluxionibus prosunt. Balaustium flos est mali punicæ syluestris, uehementer adstringens, siccamque ac frigidam uim habens. Vlcera itaque superficiaria ad cicatricem perducit, & fluxiones sistit. Balsami id quod uelut lignum est, siccat & calefacit secundo abscessu. Est & tenuium partium. Succus autem eius multo tenuior est. Fructus similis quidem est facultatis, sed minus tenuis. Ballote quam Marrubium nigrum uocant, acris & extersoriæ est facultatis. In cataplasmate itaque impositum cum sale à carne morsis prodest. — *Flos mali punicæ syluestris* — *Marrubium nigrum*

Bati id est rubi, fruticosa pars multum adstringit & siccat. Quare & uulnera glutinat, et fluxiones sistit. Radix autem ad hoc quod adstringit, etiam non modice tenuium partium est. Ex quo etiam calculos in rhenibus atterit. Fructus autem si maturus est, calidior est cum moderata adstrictione, ideoque etiam editur. Immaturus autem acerbus est, & uehementer resiccat, maxime siccatus. Similiter etiam flos. Batrachium id est ranũculus herba quatuor differentias habet. Omnes autem calidæ & siccæ excellenter sunt facultatis, acrisque ac ustoriæ, ut exulcerent cum dolore. Quòd si quis moderate ipsis utatur, cutis uitia solum detergent. Radix autem sicca sternutatorium est medicamentum. Batrachi id est ranæ, aduersus ferarum uenenatarum morsus in iusculo eduntur. Vstarum ipsarum cinis siccatissimus euadit, & sanguinis eruptiones sistit, & alopecias sanat, cum pice liquida. Bdellium & Scythicum, & Arabicũ, uim habet molliendi in scirrhum indurata, maximè recentia. Arabicum uero & urinas ciet, & lapides atterit, & concoquit. Betonica herba est exiles habens ramulos, pulegij ramulis similes, & tenuiores, & qui gustantibus nullam ferè qualitatem exhibent. Nascitur maximè in locis petrosis, eaque utuntur etiam in rhenalibus compositionibus. Est autem & alia apud Romanos Betonica appellata, quam dioscorides Cestrũ nominat, alij uero psycotrophõ, eo quòd frigidis locis gaudet. Hæc nihil simile prædictæ habet, præterquam actionem. Et ad hoc ut urinam moueat, etiam alia multa facit, & maxime radix ipsius cum aqua mulsa pota uomitum concitat. Folia autem aluum subducũt. Bechium siue Bechicum id est Tussilago, dicta est ab eo quòd tusses et erecta ceruice spirationes suffitu iuuet. Composita uero est ex substantia calida & aquosa. Blitum editur, & est olus humidum ac frigidum secundo abscessu. Bulbus qui editur, amaritudine simulque adstrictione quo dammodo participat, siccatque ac glutinat uulnera, & extergit. Vomitorius autem bulbus calidior est huius facultate. Botrys quam alij Ambrosiam, alij uocant Artemisiam, planta est ualde boni odoris, quæ cum uino pota recta ceruice spirantibus prodest. Bubonium in Astere attico dictum est. — *Rubus* — *Ranunculus* — *Ranæ* — *Betonica Romana* — *Cestron* — *Psycotrophon* — *Tußilago* — *Ambrosia* — *Artemisia*

Buglossum humidum & calidum est temperamento. Vnde etiam uino iniectum letitiam inducere dicitur. Bunium quod alij arction appellant, calidum est, & urinam ciet, & menses ducit. Sed & Pseudobunium huic simile est. Buprestis animalculum est cãtharidi simile. Reponatur itaque eo dem uelut illa modo. Butyrum concoquentis et moderate discutientis est facultatis in mollibus corporibus. Inguinũ itaque & glandularum tumores, & parotidas iuuat, & gingiuas attenuat, maxime in dentientibus pueris, et humores in thorace hærẽtes delinctum concoquit. Buphthalmum florẽ chamæmelo similem habet, sed multo maiorem & acriorẽ, & ideo discusso rium, ut etiã duricias sanet cerato ammixtus. Brathy id est herba Sabina similis est cupresso, calefacit ac siccat in tertio abscessu. Est & tenuissimarũ partiũ, attenuantis & discussoriæ existens facultatis, si bibarur. Est item ad putredines simile cupresso. Britannica adstringentis & glutinantis est facultatis, similiter uelut lapathum syluestre speciem præferẽs. Succus ipsius putrefactiones in ore sanat. Bronius id est Auena similem orneo uim habet. Siccat autem & discutit moderata & citra mordacitatem. Habet etiam aliquid — *Arction* — *Herba Sabina* — *Lapathum* — *Auena*

Muscus marinus aliquid adstrictionis. Vnde & alui profluuia sanat. Bryon id est Muscus marinus frigefacit & adstringit. Quare feruentes inflammationes impositus iuuat. Est & alius Muscus, qui splanchnon appellatur, & in quercubus ac populis albis, & piceis reperitur. Hic discutit simulque moderate mollit, praesertim qui in cedris reperitur. Bryonia dicta est in ampelo, id est uite alba. A

Muscus arboreus

Splanchnon

Initium literae. γ.

Lac omne Gala id est lac omne compositum est ex tribus substantijs, caseosa, serosa, & pingui, quam plurimam habet lac bubulum, ex qua etiam butyrum fit. *Serum* Serum autem ipsius extersoriam uim habet. Vnde & aluum subducit, si quis ipsum in coctura separet. Caseosa uero & crassa magis infercitur, & propterea acrimonias obtundit. Coctum autem lac siue silicibus ignitis immissis, siue aliter, optimum medicamentum est dysenteriae, & fluxionum uentris acrium. Totum lac ad acres oculorum fluxiones, & alias acrimonias conducit. Temperatissimum autem est lac mulieris. Post hoc, caprinum. Deinde asininum, & ouillum. Postremum bubulum. Gales id est Mustelae ci*Mustela* nis multum defecit. Cum aceto itaque illius podagris & articulari morbo prodest. Sale uero condita ac afficcata, comitialibus commodat.

Galion ex eo quòd lac coagulat nomen reperit. Simile est aparinae, siccans & subacre. Flos ipsius ad sanguinis eruptionem conducit, & ad ambusta ab igne. Galiopsis quam alij galiobdolon uocant, similis est urticae, leuior tamen & graueolens. Vim habet discussoriam & mollitoriam tumorum induratorum. Facit etiam ad serpendo depascentia in cataplasmate impositum. Garum calefacit ac siccat potenter. Quapropter & ad putredinosa ulcera foris ipso utuntur, & dysentericis ac coxendicum morbo laborantibus per clysterem infundunt. Gentianae radix multum efficax est ad attenuandum, perpurgandum, extergendum, & ad obturata reseranda.

Geranion quod folia habet anemonae similia, radicem uero quae editur, eius radicis una drachma cum uino pota, inflationes uteri soluit. Alterum B
Terra omnis Geranium ad medicinam inutile est. Gea id est Terra omnis siccat. Quae uero nullam aliam substantiam ammixtam habet, etiam citra mordacitatem. Si uero ignea aliqua qualitas ipsi ammixta sit, lota etiam hanc deponit. Quae igitur colitur terra pinguis omnis, utilis est ad curationem omnium partium quae reficcatione opus habent. Itaque Aegyptiae terrae luto utuntur ad aquosas & lienosas affectiones, & ad Laxos tumores, & euidentem utilitatem sentiunt. Ex medicatis autem terris Lemnia rubrica, quae sphragis id est sigillum dicitur, ad hoc quod reficcat, etiam moderate adstringens, aduersus letalia medicamenta auxilio est, & maligna ulcera sanat cum aceto aut uino. Et sanguinis eruptiones sistit omnes, & dysenteriam serpendo depascentem *Minium Synopicum* fedat, aqua mulsa prius per clysterem infusa. Deinde muria. Minium uero siue rubrica Sinopica uehementior quàm lemnia est, & in compositiones *Rubrica Synopica* obducentes meatus miscetur. Pota etiam lumbricos occidit. Multo uerò mitior est Samia quam Lemnia terra, ut quae glutinosa est ac uiscosa. Vtendum igitur ipsa ad ea quae mitigare oportet. Sed & sanguinis sputa undecunque ueniat, sanat. Selinusia & Chia magis extersoriae sunt. Quare etiam quaedam mulieres ipsis pro smegmatis detrictorijs in facie utuntur. Vlcera item incarnant & ad cicatricem perducunt, & magis igne ambusta. At Cimolia mixtae est facultatis frigefacientis ac discussoriae, si illota est. Lota uero magis frigefacit, & ambusta cum posca curat. Ampelitis terra (Est autem ea quae uitibus illinitur, ut uermes in ipsis perdat) siccat & discutit fortiter, neque id citra mordacitatem. Cretica aërea est, & extergit citra mordacitatem. Eretria euidenter adstringit. Vsta uero etiam siccat citra morsum. Melior autem est cincrea. Pnigitis similem Cimoliae uim habet, uerum nigra est. *Bolus armeniaca* Armenia quam & bolum nominant, siccat. Vnde dysentericis, & fluxionibus per uentrem, sanguinisque sputo, & tabi, & respirandi difficultati ob humiditatem inductae, & humidis ulceribus, & pestilentibus affectionibus, generose

generose conuenit. Bibitur cum uino tenui diluto: Sin febricitent, cum aqua. Sed & Alana bolus similem Armeniæ uim habet. At ochra discutiendi ac erodendi uim habet. Vlcera itaq; carne nimium excrescentia deprimit, & caua explet cerato ammixta. Geras id est Senecta serpentis satis siccat. Aceto itaq; feruefacta dentium dolores curat. At Aspidis exuuium tritum cũ melle ac illitum, maxime uisum acuit. Ges entera id est Intestina terræ, siue uermes terreni triti sauciatis neruis impositi, statim mirifice iuuant. Gigarta, Vinacea secundo ordine siccant, frigefaciũt primo. Quũ itaq; satis acerba sint, omnibus fluidis affectionibus conueniunt. *Bolus Alana* *Senecta serpentis* *Aspidis exuuium* *Intestina terræ* *Vermes terreni* *Vinacea*

Gingidium caliditatem non adeo manifestam habet. Siccat autem in tertio abscessũ, & adstringit. Ideoq; stomacho gratum est. Glaucium adstringit cum quadam iniucunditate. Sed & manifeste frigefacit, ut etiam sacros ignes qui non sunt adeo uehementes curet. Glaux herba calida & humida temperamento est. Quare etiam lac generat. Glechon id est pulegium calefacit & attenuat uehementer: Vnde impositum rubefacit, & humores crassos ac uiscosos ex thorace & pulmone expuere facit. Gloeos id est sordes balneorum calfacit moderate, mollit, discutit, fissuris & condyloma tis tuberculis conuenit. Glycyrrhiza id est Radix dulcis tepidi ac humidi est temperamenti, habetq; aliquid adstrictionis. Vnde etiam asperitates leuigat, non solum in arteria, sed etiam in uesica scabiosa. Est etiam sitis exemptrix. Glycyside quam alij pentorobon, alij pæoniam uocant, radicem habet acrem, & subamaram, ac siccantem, quæ & aliquid adstringens habet. Vnde menses mouet, & rhenes ac hepar expurgat, amygdalæ magnitudine pota cum uino. Si uero austerum uinum fuerit, etiam fluxiones per uentrem sistit. Alligata puerorum morbos comitiales sanat. *Pulegium* *Sordes balneorum* *Radix dulcis* *Pentorobon* *Pæonia*

Gnaphalium nomen habet ex eo quod folijs ipsius, utpote teneris, pro gnaphalo id est tomento utuntur. Sunt autem alba & moderatè adstringunt. Quapropter ad dysenterias cũ uino austero bibuntur. Gongilidis id est rapi & radix, & semen, flatuosa sunt, & semen generant, & uenerem stimulant. Gordylion quod alij Seseli uocant, calidum est, & urinam ciet, & menses ducit. Radix ipsius cum melle delincta, humores in thorace educit. Gyris id est pollen, similem amylo uim habet, uerum calidiorem quodam modo. Gypsium ad hoc quod siccat, meatus obducẽdi uim habet. Vnde ad sanguinis eruptiones conuenit, cum polline, & oui candido. Vstum uero non amplius similiter meatus obducit, sed magis siccat, & repellit, maxime cum posca. *Rapum* *Seseli* *Pollen*

Initium literæ. Δ.

Dades id est Tedæ habent quid acre, & concoctorium ac extersorium. Vnde aceto coctæ dentium dolores sanant, si acetum colluatur. Si uero etiam mel ammixtum fuerit, pituitam detrahunt. Atsi in medicamenta quæ delinguntur misceantur, humores in thorace hærentes eductu faciles faciunt. Damascena in loco prunorum referentur. Damasonium extersoriam quandam uim habet. Quare calculos atterit: & quæ per aluum prodeunt, ad urinas transfert. Daucus qui & staphilinus dicitur, duplex est. Satiuus cuius radix flatuosa est, & uenerem stimulat. Sed & ipsum satiui semen quid habet quod uenerem stimulat. Syluestris autem semen penitus flatus expers est, & urinam ciet, & menses mouet. Similiter autem & herba. Daphnes id est lauri arboris folia siccant & calefaciũt uehementer. Magis tamen fructus. At radicis cortex amatus & adstringens aliquãtulum, calculos atterit, & hepaticis commodat, trium obolorum pondere cum uino odorato potus. Daphne herba quę etiam Alexandria uocatur. calida, & acris, & subamara est. Quapropter menses & urinas mouet. Sed & daphnoides eiusdem facultatis est, itemq; chamædaphne. Hæc autem etiam editur. Derma id est pellis ouilla recens detracta adhuc calida, his qui flagris cæsi sunt circumdata, mirifice ipsos sanat. At Hippopotami pellis *Teda* *Staphylinus* *Laurus arbor* *Alexandria* *Chamædaphne* *Pellis ouilla* *Pellis Hyppopotami*

Pellis uiperæ lis usta, & cum aqua trita imposita, tubercula dispergit. Viperæ uero pellis trita imposita, alopecia laborantibus mirifice pilos producit. Pelles siue A

Soleæ ueteres coria solearum ueterum ustarum, cinerem siccantem faciunt. Vnde attrita ex calceamentis curant, si non amplius inflammata sunt, itemque ambusta, & intertrigines, & extuberantia. Dictamnum magis tenuis est facultatis quam pulegium. Reliqua similia ipsi habet. At quod pseudodictamnum appellatur debilius est. Dionysias dicta est in Androsæmo. Diphryges mixtæ est facultatis. Habet enim & adstringēs quiddam, & moderate acre. Quapropter etiam ad maligna ulcera commodum est medicamentum.

Pseudodictamnum

Dipsaci spinæ radix siccat ordine secundo, Habet etiam quid extersorii. Dorycnium simile quid habet temperamento, papaueri & mandragoræ, immoderate perfrigerans. Nam modice sumptum stuporem inducit. Amplius autem acceptum occidit. Dracontium simile quid Aro habet. Sed ipso acrius & amarius est, calidius item ac tenuius. Habet etiam quid adstrictionis. Radix igitur ipsius uiscera purgat pota, & malignorum ulcerum optimum est medicamentum. Sed & folia similia sunt. Semen autem fortius est. Dryopteris dulcis est & acris, & subamara. In radice uero etiam acerba. Vim habet erodentem. Vnde etiam pilos tollit. Dryos id est quercus folia & fructus siccantem & calidam uim habent, adeo ut & uulnera recentia glutinent, & inflammationes incipientes sedent. Quod uere subglandis cortice est membranosum, circum fructus carnem, id quum magis adstringat, & ad fluxum muliebrem, & ad reliquos fluidos morbos datur.

Quercus

Initium literæ. ε.

Ebenus lignum uim habet calefactoriam extersoriam ac tenuem. Vnde etiam ea quæ pupillis tenebras offundunt extergere credita est. Sed & in alias oculares compositiones miscetur. Encephalos id est cerebrum leporis coctum, & affrictum, ac comestum, dentientibus pueris commodum esse fertur. Quidam etiam tremoribus auxiliari cerebri esum scripserunt. At Galli cerebrum cum uino potum, ferarum uenenatarum morsibus auxiliari, & sanguinis ex cerebri membranis eruptiones cohibere, dioscorides dicit. Cameli uero cerebrum siccum cum aceto potum, comitiales curare tradit Galenus. Similiter etiam mustelæ cerebrum. Verum Hirundinis cum melle ad suffusiones facere. Ouillum autem similiter præparatum, infantibus dentientibus exacte opitulari. B

Cerebra uaria

Elæas id est oleæ ramuli tantum frigiditatis habent, quantū etiam adstrictionis: Fructus exacte maturus moderate calidus est. Immaturus adstringentior est & frigidior. At oleæ Aethiopicæ lachryma similis ammoniaco tenui, extersoriam uim habet. Quare ad cicatrices, & albugines, & uisus hebetudinem ipsa utuntur, & ad dentium dolores in cauernas indita. Quidam hanc syluestrem oleam esse tradunt. Oleum porro ex oliuis drupis, dulce calidumque moderate est, & magis humectans. Verum ex immaturis, in quantum particeps est adstrictionis, in tantum etiam frigiditatis. At quod lotum est, magis mordacitatis exors est. Antiquum uero quanto est antiquius, tanto est calidius, & maiore discutiendi ui præditum, & maxime si etiam ab initio tenuium partium fuerit. Hoc cognoscitur ex puritate & pelluciditate, & si ex pauco multa corporis pars illinatur, & facile à cute imbibatur. Tale uero maxime Sabinum est. At uero quod ex syluestri fit oleas extersorium est simulque adstringens, & pro oleorum ratione siccissimum. Sed & Cicinum æqualem uim cum uetere habet. Reliqua uelut est Sesaminum, aut raphaninum, & alia, pro substantiarum ratione ex quibus facta sunt, etiam facultatis differentias habent. Elæomeli. In Syria ex trunco quodam arboris oleum fluit crassius melle ac dulcius, quod duorū cyathorum mensura, cum aquæ hemina potum, crudum & biliosum humorem per aluum ducit. Torpidi autem fiunt qui id accipiunt, quod uereri non oportet, sed ipsos excitare. Elaterium appellatur succus fructus cucumeris

Olea

Oleum

ris syluestris. Et est secundi ordinis calefacientium, mensesque prouocat, & fœtus corrumpit appositum, propter summam amaritudinem. Euacuat etiam per nares, si cum lacte in ipsas infundatur. At inferne per clysterem infusum pituitam euacuat: quandoque etiam sanguinem. Elate id est Abies arbor calfacit ac siccat similiter ut populus nigra. Verũ de resina ipsius in resinarum tractatione refereretur. Elatine herba est similis helxinæ. Frigefacit ac adstringit moderate. Elaphoboscus calidæ ac siccæ est facultatis, secundo ordine, & partium tenuium. Elelisphacus id est Saluia euidenter calefacit, & subastringit. Elenium calidum est & siccum cum humiditate superflua. Quapropter in delinctis ammixtum, humores ex pectore educit. Sed & partes per ipsum rubefaciũt. Eleoselinũ id est Apium quod in aquosis nascitur locis, eadem potest quæ apium hortense, sed maius ipso est. Elephantis ex ungue ramenta si in cataplasmate imponantur, reduuias curant. Ossium item ac dentium ipsius ramenta quum siccæ sint & exterforiæ facultatis, talibus medicamẽtis miscentur. Elcysina id est argenti recrementum. Habet eandem uim quam plumbago. Adstringit enim & attrahit. Vnde Emplastris fuscis & ad cicatricem perducentibus miscetur.

Abies arbor

Saluia

Apium palustre

Argenti recrementum

Elleborus id est ueratrum utrunque, calfacit ac siccat tertio discessu. Est etiam acre ac extersorium. Vnde etiam ad leprosam cutem conuenit. At nigrum si fistulis indatur, in tribus diebus callum ex ipsis eximit.

Veratrum

Elichryson, alij chrysanthemon alij Amarantum uocant, planta est coronaria, comam habens auricolorem, quæ cum uino pota urinæ difficultati, & reptilium morsibus, & coexendicibus, & ruptionibus conuenit. Menses item ducit, & sanguinis grumos dissoluit, cum uino mulso pota. Auxiliatur etiam destillationibus. Elxine quam alij perdicium, alij parthenium, alij sideritim, alij heracleam uocant: uim habet extersoriam & leniter adstringentem, cum subfrigida humiditate. Elxine quæ & Cissampelus, discussoriæ est facultatis. Elymos quæ & Meline id est panicum similem milio uim habet, siccans ac frigefaciens forinsecus impositum. Siccat autẽ & uentris fluxiones. Emperron aut prasoides, medicamentum est purgatorium pituitæ ac bilis. Est autem & salsum. Vnde fuerit etiam extersoriũ.

Chrysantemon

Amarantum

Perdicium

Parthenium

Sideritis

Heraclea

Cissampelus

Meline

Panicum

Prasoides

Epithymum siccat & calefacit tertio abscessu, estque Thymo efficacius.

Epimedij uis est moderate frigefaciens cum aquosa humiditate. Hæc in cataplasmate imposita mammas erectas conseruat. Pota etiam steriles facere dicitur. Epimelis quæ Vnedo apud Italicos rusticos appellatur, est ue lut malus syluestris. Cuius fructus acerbus est, stomacho malus, & capitis dolorem inducens. Epipactis quæ & Elleborine, contra lætalia medicamenta bibitur, & ad hepatis morbos. Erebinthus id est Cicer, legumen familiare flatuosum est, nutriens, aluo commodum, urinam ciens, lac & semen generans, menses ducens. Quod uero Aries siue Arietinum appellatur, magis quàm reliqua urinam ciet. Decoctum ipsorum calculos rhenum atterit, & maxime nigrorum. Quod aũt Orobiæũ id est Eruinum uocatur calidius his est, & subamarum. At agreste omni modo fortius est satiuo.

Vnedo

Elleborine

Cicer

Eria id est lanæ. Sordidæ ad irrigationes commodæ sunt. Oesypus enim ipsarum concoctorius est uelut butyrum. At non sordidæ materia solũ existunt. Vstæ uero uim habent acrem & calidam ac siccam, simulque tenuium partium, ut etiam humore flaccidas in ulceribus carnes citissime cõsumat.

Lanæ

Oesypus

Erica discussoria citra mordacitatem facultatis est. Flore autem & folijs ipsius maxime utendum est. Erinos aquatica herba est. Cuius seminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum fluxionẽ sistũt. Succus autem ad aurium dolorem facit. Ermodactyli radix purgatoriam uim habet, tũ ipsa, tum decoctũ ipsius. Priuatim aũt arthriticis in ipsis fluxionibus exhibetur. Stomacho multum noxia est. Erpylos id est Serpillum calefacit, uturinas & menses moueat. Erythrodanum rubra tinctorum radix est, acerba & amara, quæ splenem & hepar & rhenes expurgat, ut eti-

Serpillum

Rubra tinctorum radix

ut etiam cruenta per urinam expellat, & mẽses moueat. Cutis quoq; fordes
Irio extergit. Erysimi id est Irionis semen feruidum est & calfactorium instar
nasturtij. Quapropter torrefactũ in fermento, & in delinctis additũ, thoracem purgat. Verum in cataplasmate duricias mollit, & occultos cancros
Eruca iuuat. Euzomon id est eruca, similis superiori est temperamento, sed flatuosa. Quare etiã ad uenerem stimulat. Semen ipsius etiam urinam ciet. Syluestris uero satiua fortior est. Eupatorium tenuem ac incidẽtem uim habet, absq; manifesta caliditate. Vnde etiã obturatiões hepatis expurgat. Habet & quid adstrictionis. Euphorbium urentem ac tenuium partium uim habet, similiter ut reliqui spissi liquores. Ephemerum non uenenum
Iris syluestris illud, sed quod iris syluestris appellatur, mixtæ facultatis est, repulsoriæ ac
Viperæ carnes discussoriæ. Echidnes id est uiperæ carnes, calidæ & siccæ sunt temperamento euidenter, totum corpus per cutem expurgantes. Quare multi Elephãtici ex ipsarum esu aut potu sanati sunt. Quæ uero in maritimis aut alijs siccis locis degunt, etiam sitim magis inducunt. Echinus herba est acer-
Erinaceus terrestris ba, ac repulsoria, & siccandi ui prædita. Echini id est Erinacei terrestris caro asiccata, fortiter discutit ac siccat. Pota igitur Elephãticis, & malo habitu præditis, alijsq; pluribus auxiliatur. Pellis aũt ipsius usta, magis sicca ac discussoria euadit. Alopecias itaq; cum pice liquida illita sanat. At marini pars ea quæ editur, urinã ciet, et aluo commoda est. Testa uero usta, terre-
Erinaceus marinus stris Erinacei pelli similis est. Echion quam alij dotida, alij etiam hanc Alcibiadium uocant, herba spinosa est, quæ non solum à reptili bestia mor-
Doris sis opitulatur in uino pota, sed etiam præbibita eos qui mordentur illæsos
Alcibiadium conseruat. Epsema coctũ mustũ est, quod alij Siræũ, alij sapam appellant, ea
Mustum coctũ lesacit moderatè ac concoquit. Meatus etiam obducit, & morsus exors est.
Siræum

Initium literæ. ζ.

Sapa Zea similem tritico uim habet, medium obtinens inter caliditatem ac frigiditatem, leniter autem siccans. Habet etiam uim obducendi meatus.

Zingiberis radix calefacit fortiter, sed non primo statim occursu, quum inelaboratam quandam crassiorũ partium humiditatem habeat. Obquam facile etiam perforatur. Perseuerantem autem conseruat caliditatem.

Ceruisia Zythus quam ceruisiam uocant, compositam substantiam habet. Nam & acris est, uelut ex putredine factus, & frigidus, ex acida qualitate. Quare
Fermentum etiam mali humoris. Zyme id est fermentum etiam ipsum ex contrarijs componitur. Nam & aciditate frigida participat, et putredinosa caliditate, insuperq; ea quę ex sale & farina accidit. Est igitur non moderatè calidum, ac discussorium. Zomos, id est iusculum, ex recentibus piscibus aluum
Iuscula pisciũ subducit, & per se, & cum uino potum. Priuatim uero id quod ex phucis, scorpijs, iulijs, percis, & alijs teneris petrosis fit simplex, cum aqua & oleo, & anetho ac sale. Similiter etiam id quod fit ex his quæ testa integũtur, ma-
Iusculum galli xime tellinis, chamis, & conchulis. Sedet galli antiqui cum sale plutimum cocti iusculum aluum subducit. At Gallinæ uice uersa sistit.

Initium literæ. ε. hoc est. e. longi.

Menta Hedyosinum id est menta, calida est & tenuis, & acris facultate ex tertio ordine, cum semicocta humiditate, ob quam etiam ad uenerem stimulat, habet etiã quid amari. Quare etiã lumbricos necat. Verũ acerbitate sua re-
Pelecinus centes sanguinis eductiones compescit. Hedysarum aut pelecinus, amarum & subacerbum est. Vnde potum stomacho commodum est. Viscerũ
Scorpiuron autem obturationes expurgat. Heliotropium magnum quod etiam scorpiuron uocant, calidæ est ac siccæ & exterforiæ facultatis. Huius decoctum potum ducit pituitam & bilem. Semen ipsius in cataplasmate impositum, uerrucas formicarias & alia consimilia reficcat. At paruum & hæc tollit, &
Populi nigræ lachryma lumbricos occidit, si cum semine, & nitro, & hyssopo ac nasturtio bibatur. Electrum populi nigræ lachrymam, circa Eridanum fluuium diffundi & congelari aureo colore tradunt. Hoc tritum potum stomachi & alui fluxiones,

xiōnes; itemq; sanguinem sistit. Hemerocallis radix similem radici lilij
A uim habens, similiter ut illa ambustis auxiliatur. Hemionitis adstrictio-ne cum amaritudine participat. Quare etiam splenicis prodest cum aceto pota. Hepar canis rabientis assatum si edatur, ab ipso morsis auxiliari di-cunt. Capræ uero hepatis assati saniem nyctalopis instillatam prodesse. Sed & uaporem ipsius cocti oculis suscipere iubent, & ipsum in cibo sumere. Et si edatur, comitiales manifestare. Eadem etiam hircinum facere tradunt. At lacertæ iecur corrosis dentibus inditum, dolorem eximit. Lupi uero he-par in medicamentum hepaticum ex Eupatorio constans inijcitur. Asini-num assatum si comitiali laborantes ieiuni edant, opem inde sentiunt. A-prinum recens siccatum tritum cū uino ad reptilium morsus bibitur. Mer-gi uero hepar siccum potum calculos eijcit. Erigeron id est Senecio mi-xtam uim habet frigefactoriā ac moderate discussoriā. Eryngiū calefacit quidē non manifeste, siccitatis aūt non obscuræ nec modicæ particeps est. Hepar animalium Senecio

Initium literæ. Θ.

Thalassion hydor id est aqua marina acris & moderate calfactoria est, siccādiq; uim habet. Et pota quidem stomacho noxia est, aluum autem tur-bat, & pituitam ducit. At si calida affundatur, attrahit ac discutit. Aqua marina

Thalietrum uim habet siccantem citra mordacitatem. Diuturna itaq; ulce-ra ad cicatricem perducit. Thapsia acris est & fortiter calefactoria cum humiditate. Trahit itaq; ex profundo uiolenter, & attractum discutit.

Thion id est sulphur attractoriæ & ipsum est facultatis, calidumq; ac tē-nuium partium, ut ad multa uenenum eiaculantia resistat, & maxime in pa-stinaca marina, & dracone siue siccum inspergatur, siue etiam ad saliuam, aut urinam pueri, aut oleum, aut mel ammisceatur. Sed & scabiosa mirifi-ce sanat. Thermos id est lupinus qui editur, meatus obducendi uim ha-bet. Amarus autem extergens, & discutiens, & siccans citra mordacitatem, Sulphur Lupinus
B lumbricos tollit, tum in cataplasmate impositus, tum potus. Et uiscera ex-purgat cum ruta & pipere potus. Sed & cutis uitia extergit, & tumores di-scutit, cum aceto mulso impositus. Syluestris autem amarior est, & per om-nia uehementior satiuo. Thelypteron quam aliqui nymphæam, aut pter-nin id est filicem nominant, quod facultate filici similis sit. Hæc pota cum ui-no latos & rotundos lumbricos occidit. Fœtus etiam perdit. Folia uero e-ius comesta aluum molliunt. Thlaspis semen est facultate acre, ut etiam internos abscessus potum rumpat. Menses etiam mouet: & per sedem insu-sum coxendicibus prodest, cruenta euacuando. Nam & alias biliosos hu-mores sursum ac deorsum purgat, si acetabuli mensura bibatur. Nymphæa Pteris Filix

Thridax id est lactuca humidum ac frigidum olus est, non externē, sed iu-xta fontanarum aquarum temperamentum. Quare ad calidas inflammatio-nes conuenit. Sitim item eximit: & genituræ fluxum sistit pota, itemq; semi-nis per somnum effusionem. Syluestris minus quàm hæc frigefacit ac hume-ctat. Est autem succulentior. Thymus calefacit ac siccat tertio ordine. Vim habet secandi uiscosos ac crassos humores. Thymbra syluestris eadem quæ thymus potest. Hortensis autem per omnia debilior est. Sed ad esum melior. Thymelæa ex qua granum cnidium est, similem ipsi uim habet. Lactuca Granum Cnidium

Initium literæ. Ι.

Idea radix sapore ac facultate acerba, ad sanguinis eruptiones, & fluidas affectiones conuenit pota, ac foris imposita. Idrota id est sudorem per se colligere operosum est. Miscetur autem in palæstris eorum qui se exercēt ad puluerem, paton appellatum qui repulsoriam solum uim habet, & eua dit totū hoc discussorium. Inflammatis itaq; mammis efficax est auxilium, & ad extinguendum in ipsis feruorem. Facit etiam ad glandularum tumo-res. Si uero siccus id fuerit, cyprino aut rosaceo emolliatur. Sudor Patos

Ixos id est uiscum calefacit cum acrimonia. Trahit itaq; fortiter ex pro-fundo, & discutit similiter ut Thapsia. Sed longe inefficacior quam illa est. Viscum

Viola — Ion id est uiola folia habet, quæ aquosam ac subfrigidam substantiam
Aerugo — præpollentem obtinent. Ios id est ærugo, acrem qualitatem gustantibus exhibet, discutitque ac tollit & consumit, non teneram modo, sed duram etiã carnem. Si uero quis parum de ipsa ad multum cerati miscuerit, extersorium citra mordacitatem medicamentum efficiet. Ippocampus marinum est animal, cuius usti cinis cum pice liquida alopecias densat. Ippolapathum in paludibus nascitur, & lapatho id est rumici simile est.

Ippomarathrum id quod cachryi id est rosmarini semini simile est, magis siccat quàm marathrum id est fœniculum. Quare etiam aluum sistit, & calculos atterit, & menses mouet. Quod uero semen coriandro simile habet, simile illi est, sed debilius. Ippopotami id est Equi fluuiatilis testis siccus potus, aduersus reptilium morsus prodest. Ipposelinum similem Selino id est apio uim habet. Sed tamen debiliorem. Ippuris adstringentem cum amaritudine qualitatẽ habet, & propterea siccat fortiter, simulque citra mordacitatem. Vulnera itaque maxima glutinat, & intestinorũ herniæ prodest, & fluidas affectiones sanat cum uino pota. Ippophaes authippophaes quo expoliunt uestes, frutex est sarmentitius, cuius radix exsuccatur uelut thapsia. Succi autem obolus unus cum erui farina datus, bilem ac pituitam purgat. Sed & tota planta siccata purgatoriam uim habet. Iris calefactoria & multum tenuium partium est, extergitque ac concoquit. Ad tussim itaque conducit, & humores in thorace ductu faciles efficit, & tormina sanat, & ulcera sordida purgat. Pota uero cum aqua mulsa aluum euacuat.

Equus fluuiatilis

Isatis satiua qua tinctores utuntur, siccantem uim habet, itemque adstrictionem. Itaque etiam magna uulnera durorũ corporum glutinat, & sanguinis eruptioni ex ipsis prodest, & laxos tumores discutit, & omnibus malignis resistit. Syluestris autem magis mordax, & propterea magis siccans: ad humectas putredines fortius resistit. Ad alia uero peior est, utpote mordax. Verum ob fortem facultatem etiam splenicis utilis est. Isopyron aut phasiolum, semen amarum ac subacerbũ habet. Extergit itaque & secat crassos ac uiscosos humores, ita ut simul corpora contrahat ac adstringat. Quapropter etiam ea quæ in profundo sunt purgat, & sanguinem spuentibus nõ aduersatur. Itea id est Salix folia habet & florem, facultate siccandi citra mordacitatem prædita. Habet etiã quandã adstrictionẽ. Siccior aũt est cortex, cuius usti cinis ex fortiter siccantibus est. Nam & clauos & uerrucas formicarias tollit cũ aceto. Ichthyocolla id est gluten piscium facultatem meatus obducentẽ & siccantem habet. Commodat ad emplastra capitalia & glutinantia: & ad cõpositiones ad leprã paratas. facit etiã ad faciẽ erugandam.

Phasiolon

Salix

Gluten piscium

Initium literæ. K

Cacani radix siccat moderate, & citra mordacitatem meatus obducit. Quapropter etiam arteriæ asperitatibus prodest delincta cum uino, & commansa uelut tragacantha, & glycyrrhiza. Cancanum lachryma est ligni Arabici, quę myrrhę similis est, & odorata, qua etiã pro suffitu utũtur. Vim habet extenuandi obesos, extersoriamque ac ab obturatione liberantem.

Cadmiæ ambæ siccãt. Sed botryitis id est racemosa, tenuiorũ partiũ est. Placitis crassiorũ. Vsta uero cadmia citra mordacitatẽ siccat & extergit, & fit utilis ad ulcera repletione indiga, circa oculos & totum corpus, & maxime humidiora, in molioribus corporibus. Nã in durioribus efficatioribus opus est medicamẽtis. Caccalia uim & usum cacano similẽ habet.

Calamagrostis siccat. Quapropter succus & decoctũ radicũ ipsius inocculares compositiones miscentur. Semen urinã ciet, & stomacho commodũ est. Calamintha calida & sicca temperamẽto est tertio ordine. tenuiũ itẽ partiũ & acris, multoque fortior quàm mẽta. Est.n. uelut syluestris mẽta. Facile itaque ex profundo attrahit ad seipsam, ideoque sudores mouet, & totũ corpus discutit, & rigores per circuitũ repetẽtes sedat, tum si extrinsecus cũ oleo strenue affricetur, tũ si intra corpus bibatur. Sed & ad coxendicũ dolores

res impoſita,ipſos ſoluit.Et uitiatos circa cutem humores detergit.
A Calamus aromaticus calfacit ac ſiccat ſecūdo ordine.Habet etiā quid te nuiū partiū & adſtringēs, urinā que ciet,& cōpoſitionibus ſtomachicorū & hepati ac utero deſtinatis ammiſcetur.Qui uero phragnites appellatur ex terſorius eſt. Folia uero ipſius uiridia moderate frigefaciunt.Cortex aūt uſtus calefacit & ſiccat tertio ordine.Radicē ipſius cū bulbis in cataplaſmate impoſitā ſpicula & aculeos attrahere dicūt. Campæ id eſt Erucæ olerū illitæ cū oleo,à morſibus eorū quæ uirus eiaculantur tutos præſtare dicuntur. Cantharides quæ in tritico inueniūtur,luteas trāſuerſas zonas habētes,aceti calefacti uapore ſuffocatæ multū uſum ſui exhibēt. Nā & ſcabioſos ungues eximūt cū cerato,& clauos ac ſcabioſas affectiones iuuāt. Erodunt etiam ac urūt.Quidā etiā urinā cientibus medicamentis parū quid ex ipſis miſcuerūt ac exhibuerūt. Cannabis ſemen flatus diſcutit & ſiccat, adeò ut etiam geniturā reſiccet.Succus eius uiridis ad auriū dolores ex ob turatione facit. Canopum ſambuci flos eſt,de quo dictū eſt. Capnion alij Capnos,id eſt fumaria ſiue fumus terræ,nomē habet ex eo quòd ſuccus ipſius multam lachrymā attrahit. Nam uiſus acumē inducit. Acris aūt & amara eſt. Vnde etiā urinas bilioſas multas propellit: & obturationes ac debilitates hepatis ſanat:ſtomachum que corroborat,& uentrē mollit. Capparis radix extergit & expurgat,& amaritudine acredine que ſua ſecat ac diſcutit:acerbitate uero contrahit, adſtringit ac denſat. Quapropter lienes induratos iuuat pota & forinſecus impoſita. Menſes item mouet, & pituitam per os educit.Malignis quoque ulceribus prodeſt,& dentium dolores ſanat. Tumores etiam ac uitiligines diſcutit,& uermes in auribus necat.Folia itē ac fructus ſimilē quidē,ſed debiliorē uim habēt. Cardamū id eſt naſturtiū Semē habet urendi ui præditū,uelut ſinapi.Quare in cataplaſmate impoſitum rubefacit. Secat etiā craſſos humores, ſi cū alijs bibatur.Sed & herba ipſa
B ſicca quidem ſimilis eſt facultatis, humida uero moderatior. Quare etiam crudam ipſam edunt. Cardamomum acre quidem etiam ipſum eſt, ſed naſturtio debilius. Habet etiam quid amaritudinis ob quā lumbricos necat, & ſcabiem extergit cum aceto. Caris id eſt ſquilla piſcis tritus, & cū bryoniæ radice potus,lumbricos occidit. Cancrorum uſtorū cinis, ſi quidem fluuiatiles ſint,ſiccat ſimiliter ut erinaceorum & cochlearum cinis. Verum totius ſubſtantiæ proprietate,mirifice operatur potus in rabioſi canis morſu. At marinorum cinis excellentem habens ſiccitatem, ad hoc quidem nō cōuenit,ſed his qui maiore reſiccatione indigent prodeſt. Fluuiatilis certè ſi tritus, in cataplaſmate imponatur, ſpicula & aculeos eijcit. Caroi ſemen ſiccat & calfacit tertio ordine. Flatus itaque diſcutit, & urinam ciet, nō ſemen ſolum,ſed & tota planta. Carpeſium aromaticum eſt & tenuium partium. Extergit itaque uiſcerum obturationes,& urinas mouet,& rhenes expurgat calculo laborantes. Carya Nux arbor in germinibus quidē adſtringens quid habet. Verum plurimum in nucum ipſarum corticibus. Succus itaque ipſorum coctus cum melle ſtomaticum, ori commodum fit medicamentum. Putamen autem nucis uſtum, tenuium fit partium, & citra mordacitatem ſiccat. Quod uero ex ipſa editur, quum oleoſum ſit, facilè in bilem tranſit. At oleum ex ipſa,tenuium partium eſt,ac diſcuſſorium tumorū ac putredinum. Quæ uero rancidæ ſunt nuces ob uetuſtatem, exterſoriam cutis uitiorum uim habent. Cæterum nux pontica, quæ & tenuis ac parua appellatur,frigidior eſt & auſtera,in reliquis autem magnæ ſimilis.

Erucæ olerū · *Fumaria* · *Fumus terræ* · *Naſturtium* · *Squilla piſcis* · *Nux arbor* · *Nuces rācidæ* · *Nux pontica*

Caryophyllon non pro nominis ratione etiam ſubſtantiam habet, quū folium nucis illo ſignificetur: Verū ex India uelut flores quidam arboris, feſtucarum ſpeciem præferentes, nigri digiti ferè longitudine afferuntur, aromatici,& acres,ſubamari,calidi que ac ſicci circa tertium ordinem.Hi multiplicis uſus ſunt,tum in obſonijs,tum in alijs medicamentis. Caſſanium quidam balſami fructum eſſe dicunt,de quo ſupra in balſamo egimus.

Cassia calfacit ac siccat tertio ordine. Est & satis tenuium partiũ, acrisq; ac moderate adstringẽs. Secat itaq; simulq; discutit, & instrumẽtis tobur ad A dit. Ducit etiam menses. Castoreũ calfacit ac siccat cum partium tenuita te excellẽti. Ob quã supra alias actiones, etiã neruorũ ex humorũ copia af fectionibus conuenit. Et perfrigerata facile recalefacit, tum foris adhibitũ tum potũ, ita ut nullam aliã partẽ lædat, etiamsi utentes eo moderate febri citẽt, quemadmodũ in delationibus in soporẽ, & lethargis. Mouet etiã mẽ ses, & secundas eijcit. In cerebri uero & pulmonis affectionibus suffitum per inspirationẽ magnopere prodest. Caucalis quã alij daucũ syluestrem appellãt. Nã & uelut daucus calefacit, & siccat, & urinã ciet, & sale cõditus reponitur. Cenchros id est miliũ frigefacit primo abscessu, siccat secũdo. Est etiã quodãmodo parũ tenuiũ partiũ. Forinsecus itaq; in sacculis profo mento adhibitũ, & in cataplasmate impositũ siccare solet. Cedrus tũ quæ fruticosa, iunipero similis est, tum quæ arbor est, calfacit ac siccat tertio or dine. Oleum autem ex ipsis, quod Cedræã uocant, etiam quartũ ordinẽ at tingit, multũ tenuiũ partiũ existens. Teneras itaq; carnes promptè & citra dolorẽ erodit. Duras aũt & maxime mortuorũ siccat, & à putredine asser uat. Pediculos itẽ, & lendes, ac ascarides, & auriũ uermes necat, & alia plu ra facit. Cẽtaurij magni radix acris & calida, cũ terrea adstrictione est. Mẽ ses itaq; propellit, & fœtus necat ac eijcit. Vulnera itẽ glutinat, & sanguinẽ spuẽtib. prodest. itẽq; alijs circa thoracẽ affectionib. At parui cẽtaurij radix quidẽ inefficax est. Ramuli uero fortiter & citra mordacitatẽ siccãt. Vnde supra ea quæ de magno Centaurio dicta sunt, decoctũ ipsius ex coxendicũ morbo laborãtibus per sedẽ infusum, biliosa euacuat, quq; etiã cruenta, & magnopere auxiliatur. Ceras id est cornu capræ ac cerui ustũ, dentes ni tidos facit, gingiuas nimia humiditate flaccidas cõtrahit. At ceruinũ cũ ui no tritũ, deinde oblitũ, dẽtes mobiles sistit. Post ustionẽ autẽ lotũ, dysente rijs, cœliacis, sanguinis sputionib. & morbo regio prodest, duorũ cochlea riorũ mensura. Miscetur etiã in oculares cõpositiones. Taurinũ aũt cornu B cũ aqua potũ sanguinis eruptiones cohiber. Cerasia dulcia quidẽ p aluũ magis subeũt, austera uero magis stomacho cõmodãt. Acida propter secãdi uim, pituitosis & excremẽtosis stomachis conueniũt. At gummi arboris ex asperatas arterias leuigat, & calculo laborãtes cũ uino potũ iuuat. Cera tonia arbor, & fructus ipsius ceratia id est siliquæ, siccatis ac adstringentis sunt facultatis. Hæ uero etiã dulcedine quadã participãt. Cephalæ idest capita sale asseruatarũ mænarũ usta, siccantẽ acquirũt facultatẽ, non ualde acrẽ. Rimis itaq; sedis, & gurgulionibus diu induratis cõmodant. At cerri piscis caput totũ ustum ad alopecias facit cũ adipe ursino. Idem facit & mu ris caput ustũ cũ melle. Cæterũ milui caput siccũ sine plumis, quantũ tribus digitis præhendi potest, cum aqua potum, podagricis prodest. Lacertæ ue ro caput aculeos educere tradũt, & formicarias uerrucas, itẽq; alias, & cla uos. Cicis id est Galla omphacitis acerbum ualde est medicamẽtum. Vn de siccat, & fluxiones repellit, & cõtrahit, ac adstringit laxas ac debiles par tes. Omnibus itẽ fluidis affectionibus cõducit. Et fit sane tertij ordinis insic cando, secundi frigefaciendo. Altera uero flaua, ac laxa, et magna siccat qui dem, sed minus quam illa, quantũ etiã adstringẽdi ui inferior est. At inflam mationes in sede, & prolapsus sedis cocta adiuuat. Vstæ uero gallæ & ace to restinctæ sanguinẽ sistunt. Cepæa portulacæ similis est. Folia eius pota scabiosæ uesicæ auxiliãtur. Radix cum asparago myacanthino pota, urinæ stillicidiũ ex obturatione obortũ sanat. Cera quũ temperata sit, aliorũ me dicamentorũ materia est. Ipsa uero per seipsam ex leniter cõcoquentib. est. Habet. n. exiguũ quid discussoriæ & calidæ facultatis. Ceryces id est mu rices, siue buccina, restã habent, quæ usta uim ualide siccãdi citra mordaci tatẽ habet. Quapropter malignis ulceribus cõuenit. In putredinosis aũt cũ aceto, aut uino, aut aceto mulso, ipsa utendũ est. Quæ uero uelut caro ipso tum

Daucus syluestris

Milium

Cedrea

Cornua animalium

Siliquæ

Capita animalium

Galla

Murices Buccina

A rum est adhuc uiuentium, ea in oleo coquitur, oleumq; hoc auribus dolentibus prodest, si ipsis instilletur. Circeos id est ricini semen purgat, extersoriamq; ac discussoriã uim habet. Ita etiã foliũ, sed debilius. Verũ de oleo dictũ est. Cinnabaris actis moderatè facultatis est. Habet etiam quid adstrictionis. Cinamomum summè tenuium partium est, nõ tamẽ summè calidum, sed ex tertio ordine. Nihil autẽ siccat adeò, ex his quę ex æquo cũ ipso calefaciunt, propter partium substantiæ tenuitatẽ. Cinamomis uero uelut debile quoddã Cinamomũ est. Quidã ipsum Pseudocinamomum uocãt. Circææ radix calefactoria & odorata est, quæ cũ uino pota uteros expurgat. Semen cum sorbitione potum, lac generat. Cisseris, id est pumex extersorius maxime dentiũ est, nõ solum facultate, sed etiã asperitate. Iniicitur & in medicamẽta carnes in ulceribus generãtia, & in ea quæ cutis uitia extergẽt. Si uero uratur, magis tenuiũ partiũ & mordax fit. Lotus mordacitatẽ deponit. Cisthos aut Cissarus frutex est adstringens, & leniter frigidus facultate. Folia ipsius ac germina tantũ siccant, ut etiã uulnera glutinent. Flores aũt ficciores circa tertiũ ferè ordinẽ, dysenterias & alias fluidas affectiones sanãt poti. Forinsecus aũt putredinosa ulcera iuuãt. Cissos id est hedera ex cõtrarijs cõposita est facultatibus. Adstringit. n. & frigefacit, acrisq; est ac calida, aquosa ac tepida substãtia participãs quum uiridis est. Huius folia cocta cum uino uulnera glutinãt, ambustis & splenicis prosunt. Succus medicamentũ est quod naribus infunditur, & diuturnas in auribus fluxiones sistit. Lachryma ipsius ut quæ acrior sit, pediculos necat, & pilos abolet. Citriũ quod & malũ Medicũ, mediã sui partẽ acidã aut qualitatis exortẽ habet. In qua semen tertij frigefacientium ac siccantium ordinis est. Cortex siccat secundo ordine, non etiam frigefacit, sed acris est. Caro ipsius crassi succi & pituitosa ac frigida est. Semẽ aũt discutit et siccat secundo abscessu. Sed & folia siccantis ac discussoriæ sunt facultatis.

B Cichoriũ aut picris, ueluti sylueftris seris est, frigefaciens ac siccãs primo abscessu. Habet etiã quid adstringens. Vnde hepaticis dysenterijs conducit. Clematis quã alij daphnoides, alij myrsinoides, alij polygonoides uocãt, sarmẽta habet lõga, crassitudine iunci holoschœni appellati: foliũ simile lauro. Vim habet siccantẽ. Itaq; alui profluuia, & dysenterias, & dẽtiũ dolores sedat, & morsis à bestijs uenenatis succurrit. Altera clematis arbo/ rib. obuoluitur uelut smilax, acrisq; ac ustoriæ est facultatis. Huius semẽ cũ aqua potũ, pituitã ac bilẽ deorsum ducit. Folia cataplasmatis modo imposita, lepras remouẽt. Clinopodiũ calfaciẽtis ac siccãtis est facultatis, nõ dũ urẽtis, sed tertij ordinis. Cnici semine ad purgationes solũ utimur. Si uero quis foris ipso utatur, tertij calefacientiũ ordinis fuerit. Conchylia similẽ buccinis uim habẽt. Cœliã id est uentrẽ mergi aut recẽtẽ coctã, aut afficcatã, stomacho cõmodã esse dicũt, si edatur. Similiter etiã gallinarũ internã intra uẽtriculũ tunicã, si sicca bibat. Verũ Galenus facto experimẽto, ambo falsa se comperisse asserit. At palũbis uentrẽ paulatim potũ, calculos per urinã expellere, tradit dioscorides. Mustelæ uẽter potus cõtra omnes uenenatas bestias medicamentũ auxiliare dicitur. Coccus Cnidius, id est granũ Cnidiũ fructus est Thymelææ, nõ chamelææ, uelut quidã putarũt. Estq; acris ac urentis facultatis. Potũ aũt aquam deorsum purgat. Coccus baphicus id est Granũ tinctorium citra mordacitatẽ resiccat. Quapropter magnis uulneribus cõducit, & sauciatis neruis, cũ aceto aut aceto mulso tritum. Coccymeleæ id est pruni fructus aluũ subducit recens magis, sicca minus. Decoctum eius collutum gurgulionis inflammationes sanat. At gummi arboris incidẽtẽ & tenuiũ partiũ uim habet. Hoc cũ uino potũ quidam lapides attere dicũt. Cum aceto uero impetigines puerorũ sanare. Cæterum sylueftriũ prunorũ fructus euidẽter adstringit, & aluũ sistit. Nominatur autem planta hæc in Asia prumnon. Videntur autem domestica prunasiccata esse ea quæ nunc Damascena appellantur, ut dicit Galenus.

Ricinus
Pumex
Hedera
Malũ Medicũ
Picris
Seris
Daphnoides
Myrsinoides
Polygonoides
Ventres animalium
Granũ cnidiũ
Granum tinctorium
Pruna
Damascena

Gluten Colla, id est gluten, quod ex similagine & polline fit, meatus obducendi & concoquẽdi uim habet. *Cucurbita* Colocynthe, id est cucurbita humidi ac frigidi temperamenti est in secundo abscessu. Vnde tota in cataplasmate imposita calidas inflammationes refrigerat. A Colocynthis, id est syluestris cucurbita uim fortem purgatoriam habet. Ipsius uiridis succus affrictus, coxendicum doloribus prodest. *Arbutus arbor* Comarus, id est Arbutus arbor est acerba sua qualitate, unà cũ fructu, quem Memecylon appellant. *Memecylon* Est autem hic stomacho noxius, & capitis dolorem inducit. Commi, id est Gummi siccantis & meatus obducentis facultatis est. Et nimirum etiam asperitates sanat. *Lixiuium* Conia, id est Lixiuium appellatur quod uelut lotura cineris est. Quod ex ficulneo & Tithymalorum cinere fit, præ omnibus extergit ac siccat maxime, ut fere erodentem iam habeat facultatem. Si uero etiam calcẽ assumat cinis, ustoria ui præditum lixiuium facit, quod sanè etiam protostacton nominant, *Protostacton* & medicamentis quæ per clysterem in sedem infunduntur maxime miscetur. Omnium autem fortissimum est, quod ex sola calce fit.

Conyzæ ambæ siccant ac calefaciunt tertio abscessu. Vnde etiam oleum in quo coquuntur, rigores per circuitum repetentes sedant. Sed & flores similem uim habent, quorum decoctum menses mouet, & fœtus eijcit. Quæ uero in aquosis locis nascitur, graueolentior & facultate debilior est.

Stercus animalium Copros, id est Stercus omne calidæ & maxime siccantis ac discussoriæ facultatis est. Euariat autem iuxta animantis excernentis ipsum temperaturam, & uictum. Canum itaque stercus quum ossa uorauerint siccatum, cum scisso lacte potum dysentericos sanat. Item uetusta ulcera, si medicamentis ad hæc idoneis ammisceatur. At in anginis & inflãmatis tonsillis melle exceptum illinitur. His autem & puerorum non superfluo uictu usorum stercus magnopere prodest. Stercus luporum quod & ipsum albidius in quibusdam fruticibus reperitur, colicis generose opitulatur, non potum modò sed etiam appensum. Appendere autem ipsum oportet ex lana de ouicula quam lupus dilaniauit, aut ex pelle ceruina. B Caprinum stercus acrius est, & magis discussorium, & induratos tumores discutit impositum, & maximè in duris carnibus. Vstum uero, magis extersorium & tenuium partium euadit. Bubulum habet etiam uim quandam attractoriam. Vesparum itaq; & apum plagas sanat. Sed & si hydropicorum totum corpus bubulo stercore in sole illinatur, magnifice prodest. Ouillum si cum aceto adhibeatur uerrucas formicarias & alias, itemq; furunculos ac clauos sanat.

Columbarum syluestrium stercus, multò acrius quàm aliarum est, & cũ nasturtij semine rubefacit. Gallinarum domesticarum cum aceto mulso, aut aceto, aut uino mulso potum, strangulantes fungos per uomitum educit, & auxiliare medicamentum fit. Hoc etiam colicis bibendum quidã dedit. Aliqui etiã ciconiatum stercus potũ, recta ceruice spirantibus auxiliari dicunt. Murium stercus magis quàm alia extergit, alopecijsq; conuenit. Et puerorum sedi appositum, ad excretionem proritat. Sturnorum stercus ubi oryzam ederint, extersorium fit, ut etiam maculas solares exterat.

Crocodilorum terrestrium uitiligines exterit, quemadmodum Niliacorum crocodilorum stercus, albugines attenuare creditum est.

Corallium uelut arborea planta est, quæ in lapidem indurescit, non in terra nascens, sed in cœnosa maris parte. Est autem colore rubicundum, lapidi simile. Vim habet ualdè siccantem, & moderatè adstringentem. Conuenit itaq; sanguinem spuentibus, & dysentericis. *Cimices* Cores, id est Cimices animalia, acrem uim habent. Scribunt itaq; aliqui, quòd si cum aceto bibantur, hirundines eijciant. *Hypericum* Coris herba, quam alij hypericum uocant, acris est & odorata. Semen eius potum urinas & menses mouet. Auxiliatur etiam morsis à phalangijs. In opisthotonicis qui retro conuelluntur cum oleo illinitur. *Coriandrum* Corianum aut Corion, hoc est Coriandrum ex contrarijs facultatibus compositum est, tenuium quidem partium terrea, amara: aquo

sa uero

ſa uero humiditate tepida. Habet etiam parum quid adſtrictionis, ut inflam
mationibus & ignibus ſacris non ualde feruidis conueniat, & tumores mol
liores cũ aliquo ad id idoneo diſcutiat. Semen modicũ potũ cũ paſſo lum-
bricos expellit. Amplius acceptum mẽtem percellit. Corydos ſiue Cory
dalus, id eſt Galerita ſiue Alauda, auicula cocta cum ſimplici iure, colicis *Galerita*
opitulatur. Verum aſſidue & ſæpe edere ipſam cum iure oportet. *Alauda*

Coronopodis radix etiam ipſa cœliacis commoda eſſe, in cibo accepta
creditur. Coſtus modicæ ualde amaræ, plurimæ acris ac calidæ qualitatis
particeps eſt. Vnde ubi aut calfacere partem aliquam propoſitũ eſt, aut hu-
morem aliquem ex profundo ad ſuperficiem trahere, ad coſtum defugiunt.
Vrinam itaq; ciet, & menſes ducit, & lũbricos occidit. Habet etiã quid fla-
tuoſi. Quare & uenerẽ ſtimulat cũ uino mulſo potus, coxẽdicumq; morbo
laborantibus, & reſolutis, & rigorib. per circuitũ redeuntibus conducit cũ
oleo affrictus. Cotyledon perfrigerat & repellit, extergitq; ac diſcutit. Fo
lia ipſius cũ radice in cibo ſumpta, calculos atterere credunt, & urinas cie-
re. Cochleæ uſtę multũ ſiccantis ſunt facultatis, & moderate calidæ. Pro-
ſunt dyſenterijs nondũ putredinoſis, ſi ad quatuor partes harũ, ammiſcean-
tur piperis albi pars una, & gallarum partes duę. At uero nõ uſtæ totæ tritę
uentri impoſitæ in hydropicis, & articulis in arthriticis, donec ſua ſpõte de
ciderint, utiles ſunt. Et in ſumma humorem in profundo fortiter reſiccant.

Craniæ, id eſt Corni arboris fructus acerbus ſi edatur, fortiter uentrem *Corna*
ſupprimit. Sed & folia ac germina acerbitate ſua fortiter ſiccant, ut & maxi
ma uulnera glutinẽt in duris corporibus. Crambe, id eſt braſſica ſiccantẽ *Braßica*
uim habet, ſi & edatur, & foris imponatur, non tamẽ euidenter acrem. Vul-
nera itaq; glutinat, & maligna ulcera, & tumores ægrè ſolubiles ſanat. Ha-
bet etiam quid exterſorium, per quod lepras curat. Semen ipſius potũ lum-
bricos tollit, præſertim Aegyptię. Caulium ipſius uſtorum cinis urendi uim
habet. Cum adipe laterum doloribus diuturnis conducit. Sylueſtris fortior
ſatiua eſt per omnia. Vnde neq; intra corpus citra læſionem ſumitur. Mari-
na ſubſalſa & ſubamara quum ſit, uentrem mollit. Cratæogoni herbę ſe
men, acre guſtantibus eſt, & uehementer utentibus, milio ſimile. Creth-
mon ſalſum quodãmodo eſt, cũ modica amaritudine. Quapropter etiã uis
ipſius exterſoria eſt ac ſiccatoria. Crithe, id eſt ordeũ frigefacit ac ſiccat *Ordeum*
primo ordine. Habet etiam quid exterſorium modice. Magis aũt quàm fa-
barum farina ſiccat, & magis flatus diſcutit. At polenta longe adhuc magis *Polenta*
quàm ordeum ſiccat. Ptiſana uero ad hoc quod magis humectat, magis etiã *Ptiſana*
extergit. Crimnon appellatur craſſa pars farinæ ex tritico & ex zea. Ma *Farina craſſa*
gis quidem nutrit quàm polenta, ſed ægrius cõcoquitur. Crini, id eſt lilij *Lilium*
flos temperamẽto mixtus eſt, ex ſubſtãtia tenuiũ partiũ ac terrea, & aquea
quadam temperata. Vnde et oleũ ex ipſo compoſitũ, diſcuſſoriã ac mollien
tem uim habet, inflãmationib. uteri conducens. Radix & folia ſiccãt, exter
gũt ac diſcutiũt moderate. Quare ad ambuſta cõmodant. Succus liliorũ etiã
neruos ſauciatos iuuat cũ aceto mulſo. Crocodilij ſemẽ et ſuccus, calidæ
& ſiccę ac diſcuſſorię eſt facultatis. Vrinas itaq; mouet ac mẽſes. Radix aũt
expuitiones ex thorace iuuat. Ducit etiã per nares ſanguinem. Crocus ſe
cundi ordinis eſt calefacientiũ, primi ſiccantium. Adſtringit & concoquit.

Crommyon, id eſt Cepa quarti ordinis calefaciẽtiũ eſt, et craſſarũ partiũ *Cepa*
ſubſtãtia. Vnde hęmorrhoidas appoſita aperit. Eſt itẽ exterſoria. & uitiligi
nes aufert cũ aceto. Et alopecijs affricta citius quàm Alcyoniũ pilos producit.
Succus ipſius ſuffuſis oculis aut hebetib. ob craſſum humorẽ prodeſt. Cya-
mos, id eſt faba, nõ multũ à medio tẽperamẽto abeſt, tũ perfrigerãdo, tũ cal *Faba*
faciẽdo. Caro ipſius etiã exterſoria quadã facultate participat. Itaq; expui-
tionib. ex thorace & pulmone cõuenit. Quũ aũt cortex habeat quid adſtri-
ctionis, tota faba cœliacis ac dyſentericis prodeſt in aceto cocta. In cataplaſ-
mate uero impoſita inflãmatiões & tũores ſedat, et lac in mãmis extinguit.

Cyanos

Cyanos acrem uim habet, deprimentem ac consumentẽ, itemq; discus/
Cinnabari soriam ampliorem quàm est in Cinnabari, participat etiam adstrictione.
Cyclaminus uariam uim habet. Nam & extergit, & secat, & aperit, &
attrahit & discutit. Succus itaq; eius appositus hæmorrhoidas aperit, & du
ricias discutit cum alijs. Verũ cum melle suffusis oculis commodat, & per
nares purgat, & imò uentri illitus aluum subducit, & fœtus corrumpit. Ra-
dix tota succo quidem debilior est, uehemens tamen etiam ipsa, adeò ut cũ
aqua mulsa pota trium drachmarum pondere, interna expurget. Extergit e-
Cissanthemos tiam cutis uitia. At uero altera cyclaminus, quam & Cissanthemon uocãt,
quum radicem inutilem habeat, semen habet efficax, ita ut potum priori si,
milia faciat. Cyminum calefacientis est facultatis tertio ordine. Vrinã
Rubus caninus etiam ciet, & flatus discutit. Cynosbati id rubi canini fructus non inge
nerose adstringit. Folia uero moderate adstringunt. Vitare oportet id quod
Cupressus fructu uelut lanuginosum est. Nam arteriam lædit. Cyparissi, id est cu,
pressi pilulæ ac germina siccantem uim habent, cui nihil manifestæ calidi,
tatis adest, adeò ut uulnera magna glutinet in duris corporibus, & in flacci
dis putrefactionibus humiditates in profundo citra molestiam depascatur,
Iuncus quadratus & intestinorum ramici opituletur. Cyperus, id est iunctus quadratus ca
lefacit ac siccat citra mordacitatem. Vnde humidiora ulcera mirifice ad ci,
catricem perducit, & ulcusculis in ore commodat. Habet etiam uim incidẽ
Ligustrum di, calculosq; atterit, & urinas ac menses ciet. Cypri, id est ligustri folia
& ramuli mixtam habent facultatem, discussoriam & adstringentem, & ci,
tra molestiam ac mordacitatem siccantem. Vnde decoctũ ipsorum affusum
ambusta sanat, & feruidis inflammationibus conuenit. Feruidis item ulcu,
sculis oris, commansa prosunt. Et splenicis compositionibus miscentur.
Cytisi folia leniter discussoriam ac tepidam facultatem habent, quem,
Cicuta admodum, & maluæ. Conium, id est Cicuta, quòd summe perfrigeran
Conus arbor strobilus tem uim habeat, manifestum est. Coni, id est strobili arboris cortex &
folia, similem pino uim habent. Verum acriora sunt & efficaciora. Fructus
Nux pinea autem quem strobilon, id est nucem pineam nominant, quum uiridis est,
Strabilus fructus habet quid amarũ & acre cum humiditate. Quapropter affectionibus tho,
racis ad facilem eductionem commodat. Qui uero editur, in aqua macera,
tus ut acrimoniam deponat, temperatus euadit, mordacitatisq; exors est, ac
meatus obducit. Quare etiam asperitates leuigat.

Initium literæ. λ.

Lagopus siccantis est facultatis, & alui fluxiones reficcat. Ladanon
è cistho Ladone dicto fit. Nam capellæ ipsum depascentes, in barbis ac fœ,
moribus suis, id quod pinguius est & succulentũ auferunt. Id collectum La
danum existit optimum medicamentum, calidum in secundo abscessu, &
tenuium partium, moderateq; molliens ac discussorium & concoctorium.
Quapropter uteri affectionibus priuatim competit. Habet etiã quid adstrin
gens. Vnde defluos pilos corroborat. Lathyris species est Tithymalli.
Quidam tradunt succum eius similiter ut illum purgare. Verum semen hu
ius maxime purgatoriam uim habet. Lapsana si edatur malum humorẽ
generat. Si uero in cataplasmate imponatur, exterforiũ quid ac discussoriũ
Rumex habet. Lapathum, id est Rumex, discussoriam moderatè uim habet. At
Oxylapathum oxylapathum supra hanc etiam repulsorium quid habet. Semen autem præ
fertim oxylapathi adstringit, ideoq; alui profluuia ac dysenterias sanat. Cæ
terum folia contrario quodam modo se habent ad semen. Nam hæc aluum
exturbant, illud autem potum aluum cohibet. Limonij fructum ut qui au
sterus sit, cum uino dant cœliacis ac dysentericis & Sanguinem spuentibus,
& ad muliebrẽ fluxum acetabuli mensura. Lichen qui in petris nascitur,
uelut muscus est, exterforiam & moderatè frigefacientem ac siccantem ha,
bens facultatem. Curat autem impetigines lichenas dictas, & inflammatio
nes arcet. Quemadmodum autem dioscorides ait, etiam sanguinis eruptio
nes si,

nes sistit. Lichenes equorum impetigines cum aceto tritas, comitiales A & omnis uirulentæ bestiæ morsum sanare dicunt. Leontopetali radix calidæ ac siccæ in tertio ordine, itemq; discussoriæ est facultatis. Lepidi um quam etiam Iberidem uocant, ex quarto calefacientium ordine est. Et si milem quidem nasturtio uim habet, sed minus ipso siccat. Lepis, id est Squama omnis fortiter siccat & adstringit, & non ingenerose mordax est. Verum quæ ex ære est, amplius siccat, & magis tenuium partium est, habetq; aliquid æruginis, & magis ea quæ ex cyprijs clauis decutitur, quam propterea Helitim, id est clauarem nominant. At ferri squama plus adstrictionis habet, atq; hac adhuc magis stomomatis. Vnde etiam ad maligna ulcera præstantior est. Sed & carnem magis deprimit ac consumit, quàm quæ ex ære est. Leucacanthum, alij Polygonaton, alij Ischiada uocāt. Huius radix secat ac siccat in tertio ordine, calefacit in primo. Leucas calfacit ac siccat tertio ordine. Prædominatur tamen acrimonia. Leuconij, id est uiolæ albæ totus quidem frutex exterioriam & tenuium partium uim habet: Magis tamen flores, & quæ ex his sunt ficciores. Quare & menses mouent, & fœtus perdūt ac expellunt. Et si quis ipsorum uim per aquæ ammixtionem obtundat, etiam ad inflammationes conducent, & maxime eas quę in utero sunt. Radices item eandem uim habentes, crassiorum partiū sunt et magis terreæ. Hæ cum aceto induratis inflammationibus prosunt. *Iberis* *Squamæ* *Helitis* *Stomoma ferrum* *Polygonaton* *Ischias* *Viola alba*

Leuce arbor, id est populus alba, ex aquosa ac tepida & terrea substantia constans, exterioria facultate participat. Libanotides tres sunt. Vna sterilis, duæ fructiferæ. Vim habent extergendi, incidendi, discutiendi ac molliendi. Harum succus cum melle uisus hebetudinem ex humorum crassitudine obortam sanat. Eius uero quæ in coronas nectitur decoctum potū, regio morbo laborantibus prodest. Libanotus, id est Thus, calfacit ordine secūdo, siccat primo. Habet etiam modicum quiddam subadstringēs. B Cortex ipsius manifeste adstringit. Quare etiā siccat secūdo absceßu cōpleto. Est etiam crassiorum partiū quàm thus, & minus acris. Vnde & sanguinem spuentes, & dysentericos, cœliacosq; ac stomachicos sanat, & foris, et intro assumptus. Fuligo autem thuris calefacit ac siccat in tertio absceßu, habens etiam quid exterforium, quod ulcera in oculis repurgat ac extergit. *Populus alba* *Thus*

Lignys, id est fuligo, quarundam rerum dum uruntur est, uelut thuris, myrrhæ, terebinthi, styracis, picis liquidæ, cedri. Hæc siccat, & terrea ac tenuium partium existit. Differentiæ ipsius secundum speciem, iuxta ustā materiam fiunt. Vtuntur autem ipsa maxime ad compositiones ocularias, et ornandis palpebris destinatas. Prę omnibus in usu est fuligo thuris, uelut mitior. Fortior autem est pini, coni, ac piceæ. Vnde ad glabras palpebras, & putridos ac erosos & lachrymantes oculorum angulos commoda est. *Fuligo*

Ligustici & radix, & semen, in tantum calefaciunt, ut menses moueāt. Flatus item ualde discutiunt. Lithargyros, id est Spuma argenti, medij inter metallica ordinis est. Quapropter uelut materia sæpe ipsa utimur, ad alia medicamenta in compositiones ipsam ammiscentes. Siccat tamen moderate, & extergit ac adstringit. Quare etiam ad fœmorū intertrigines cō modat. Lithi, id est lapides omnes, quemadmodum etiam terra, siccāt. Verum Hæmatites adstringit & multum siccat, ut asperitudinibus oculorum conueniat, si absit inflammatio, cum aqua: si adsit, cum ouo. Conducit etiam sanguinis sputo potus, & ulcera nimia carne excrescentia deprimit. *Spuma argēti* *Lapides omnes*

Schistos, id est scissilis lapis similem huic uim habet, sed debilior est. Et post ipsum Galactites. At Melitites habet etiam quid caliditatis. Moroxus quem & Leucographidem uocant, quantò his mollior est, eo quòd nullam habet efficacem qualitatem, tantò moderatior est, magisq; dolorem eximit. Quapropter in mollibus corporibus ad ulcera cicatrice inducenda, cum cerato ipso utuntur. Iaspis subuiridis fortiorem uim habens, cicatrices & pterygia extenuat. At uiridis Iaspis stomacho prodest, et appēsus, et in digito gestatus.

gestatus. Iudaicus lapis calculos in rhenibus atterit. Vnde etiã Tecolithũ iuniores ipsum appellauerunt. Pyrites ex fortiter discutientibus est ad tu- A mores ac sanguinis grumos. Hoc non præsente, mylite utuntur. Phrygius unà cum hoc quòd fortiter siccat, etiam adstrictionis ac mordacitatis quid habet. Vnde & repellit, & discutit. Quare etiam ocularijs compositionibus miscetur. Ageratus adstringendi, ac discutiendi uim habens, gurgulionib. inflammatis prodest. Asiæ petræ flos in tantum tenuium partium est, ut flaccidas carnes citra mordacitatem resiccet. Gagates quum multum siccet, inflationibus diuturnis maxime conducit. Magnetes qui & lapis Heraclius, similẽ hęmatiti uim habet. Arabicus ebori similis est, siccat & adstringit. Alabastriten ustum quidam stomachicis bibendum exhibent. Smiris extersoriam uim habens dentes expolit. Lapides qui in spongijs reperiuntur, calculos in rhenibus atterunt. Similem his uim habent qui in Aegro Cappadociæ monte generantur. Similiter & qui Ophites appellatur, qui etiam à uipera morsis alligatus prodest. Ostraciten & Geoden multũ siccare produnt, ut etiam tumores inflammatos sanent. *Cos naxia* Cotis Naxiæ detrimentum frigefactorium esse dicunt, ut & uirginum mammas, & puerorum testes cõtrahat. *Cos olearia* Quod uero ex olearia cote deteritur, extersorium est, & alopecijs commodum. Hieraciten & Indicum lapidem aiunt appensum hæmorrhoidum sanguinem sistere. Saphirum autem potũ, à scorpio percussis prodesse. Aphroselenum uero comitialibus. Armeniacus aluum quidem deorsum purgat. Est autem stomacho noxius. Lithospermon quod alij liosporon, alij heraclium uocant, *Aetonychos herba* herbæ Aetonychi dictæ semen est, lapidosum, album. Hoc cum uino albo potum, calculos atterit, & urinas ducit. Linospermon, *Lini semen* id est lini semen, calidum est in primo ordine. Medium autem inter humectantia ac siccantia. Si edatur flatuosum est etiamsi torreatur.

Mercurialis Linozostis, id est Mercurialis aluum satis largè subducit. In cataplasmate uero apposita discutit. Nosse uero hoc conuenit, quòd mercurialis se- B men eminentijs corporis præter naturam affrictum, ipsas abolere compertum est. *Narphia* Has autem eminentias uulgò narphia uocant. Oportet autem uiride semen esse, & eminentias sæpe ipso confricare. *Nitrum* Litrum siue Nitrum in medio est facultatis aphtonitri ac salis. Vstum autem tenuiorum partium ac magis discussorium euadit. Etsi intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac uiscosos humores plus quàm sal. *Chalastræum* At chalastræum (Est autẽ locus Thessalonicæ Chalastra) acrius est & magis siccat. Quare etiam ad fluxiones è capite, & ad articulorum affectiones ipso utuntur. Lonchitidis quæ semen triangulare habet, uelut cuspis, radix similis dauci radici, urinam ciet. Eius uero quæ scolopendrio similis est folia uiridia quidem uulnera glutinant, sicca autem cum aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycapsi radicem ut quæ adstringens sit, dioscorides ignibus sacris conuenire dicit, si cum polenta in cataplasmate imponatur. Tritam uero ac cũ oleo illitam sudores mouere. Lycium ex diuersi generis facultatibus compositum est, altera calida & tenuium partium ac discussoria: altera terrea frigida & leniter adstringente, ut secundo ordine siccet. In calefaciendo uero ac frigefaciendo medium teneat. Quapropter uelut extersorio ipso utuntur, in his quæ pupillis tenebras offundunt. Verum uelut adstringente in cœliacis ac dysentericis, & ulceribus malignis. At in inflammationibus uelut discussorio. Primarium autem est Indicum. Lysimachium adstringentem facultatem prædominantem habet. Vnde uulnera glutinat & ipsa, & succus ipsius, sanguinemq; sistit, & dysentericis prodest pota, & per sedem infusa. Lychnidis quæ in coronas nectitur, semen calidum est & siccum *Triphyllon* secundo ordine completo. Lotus herba satiua, quam aliqui triphyllon *Trifolium* id est trifolium uocãt, extersoriam & moderatè siccantem uim habet. Temperata autem est in caliditate. At syluestris semen secundi ordinis est calefacientium, Habet etiam quid extẽtsorium. Verum Aegyptię semen etiam

in pa-

in panes conficitur. Lotus arbor tenuium partium est, & siccat, & ad/
A stringit moderatè. Vnde ad fluxum muliebrem, & ad alui fluxiones pota conducit cum uino aut cum aqua: aut etiam per sedem infusa defluos item capillos corroborat.

Initium literæ. μ.

Macer cortex est qui ex India affertur, siccans tertio ordine, Medius in caliditate ac frigiditate. Est etiam adstringens, tenuium partium. Vnde cœliacis & dysentericis conducit. Malabathri folium spicæ nardi similē uim habet. Malache, id est Malua, syluestris moderatè discutit ac mollit. Hortensis ut humidior, ita debilior est. Semen autem tantò fortius, quantò siccius. *Malua* Mameras uelut radicula quædam est herbæ, habens frequentes quosdam uelut nodos. Hæc cicatrices & albugines attenuare creditur: nimirum quæ exterforiam habeat facultatem. Mandragoras tertij frigefacientium ordinis est. Mala uero eius etiam caliditate aliqua participant, itemq; humiditate. Vnde etiam soporosam uim habent. At radicis cortex uehementissimus, non frigefacit solum, sed etiam siccat. Interna uero ipsius pars debilis est. *Mala Mandragoræ* Manna Thuris similem thuri uim habet, remissam tamen, & leniter adstringentem. Marathrum, id est fœniculum calefacit tertio ordine, siccat primo. Quare etiam lac generat, & suffusis oculis opitulatur. *Fœniculum* Mastiche, Chia quidem calefacit ac siccat secundo abscessu. Est autem compositæ facultatis, adstringentis simulq; mollientis. Vnde stomachi, alui, intestinorum, & hepatis inflammationibus conducit. Aegyptia uero nigrior quodam modo est, siccatq; ac discutit magis, sed minus adstringit. Ideoq; furunculos discutit. Melan, id est Atramentū, Indicum ut Dioscorides dicit, ex his est quæ leuiter frigefaciunt, & rumpunt inflammationes ac tumores laxos, ulceraq; purgant. *Atramentum Indicum* Atramentum autem quo scribimus satis etiam ipsum siccat. Verum si posca diluatur, ambustis illitum
B statim auxiliatur. *Atramentum scriptorium* Melanteria, id est atramentum metallicum multum adstringit, cum partium tenuitate. *Atramentum metallicum* Melanthium calfacit ac siccat tertio abscessu. Est etiam tenuium partium. Vnde destillationes olfactu sanat, & si intrò sumatur, flatus maximè discutit. Est etiam amarum, unde lumbricos occidit. Extergit item ac secat, unde recta ceruice spirantibus conducit, & lepras deterit, & formicarias uerrucas eximit, & menses mouet.

Meli, id est Mel calefacit ac siccat secundo ordine, & satis abundè extergit. *Mel* Coctum minus acre & exterforium est, & uentrem subducit, sed magis nutrit. At amarum mel, uelut & id quod in Sardonia fit, mixtam habet facultatem, terream ac calidam. Cæterum Saccharum quod ex felici Arabia affertur, minus dulce est eo quod apud nos est, sed æqualem eum uim habet, ad hoc quòd neq; stomacho noxium est, neque sitim inducit, uelut hoc nostrum. *Saccharum* Melia, id est fraxinus nota est arbor. Cuius folia pota morsis à uipera commodant. *Fraxinus* Cortex ustus & cum aqua illitus, lepras remouet. Ligni ramenta pota letalia esse dicunt. Melilotum mixtam uim habet, adstringentem ac discussoriam & concoctoriam. Melissophyllon, id est Apiastrum similem marrubio uim per omnia habet. *Apiastrum*

Memecylon comari, id est arbuti fructus relatus supra est in litera. κ. *Comarus* *Arbutus*

Mespila quæ alij tricocca, à tribus quæ habent granis appellant. Acerbus admodum hic fructus est & uix edi potest, uentremq; cohibet. Sed & germina & folia arboris ipsius abundè acerba sunt. Medij radix aliquantum contrariam semini uim habet. Hæc enim austera est, & fluxiones sistit, ut etiam muliebrem fluxum sistat. Semen autem menses propellit, utpote tenuium partium & incisoriam uim habens. Mecon, id est papauer multas species habet. *Papauer* Verum hortense, quod & Thylacitin uocant, in cibi usum uenit, & cum panibus comeditur, estq; moderatè somnificum. *Thylacitis* Quod autem Rhoeas uocatur, eo quòd semen ipsius citò defluat, id fortius quàm hortense est. *Rhoeas* Editur itaq; non per se, sed paucissimum ad copiosius mel mi/

ſcetur. Quod uero uelut deſidentem ac depreſſum calicem habet, id ſemen
habet nigrum & medicatum, abundè frigidum. At quod oblongiorem cali A
cem habet, & alías contractiorem, id omnium medicatiſſimum eſt, ut tor/
porem inducat uſque ad mortificationem. Eſt enim quarti frigefacientium
Opium abſceſſus, tum ipſum, tum ſuccus ipſius, quem per excellentiam opium ap/
Ceratitis pellant. Cæterum papauer Ceratitis, id eſt cornutum, exterſoriam uim ha/
bet. Quare radicis ipſius decoctum potum, hepaticis prodeſt. Folia uero &
flores ualde ſordida ulcera purgant, & cruſtas remouent. Heracleum & ſpu
moſum appellatum papauer, ſemen habet quod pituitam purgat.

Mala omnia Mela, id eſt mala omnia humiditatem ſuperfluam in ſe habent ac frigi/
dam. Verum exoluta & aquoſa, frigidiora & humidiora alijs ſunt. Dulcia
uero aquoſa quidem ſunt, non tamen manifeſte frigida. Auſtera frigidiora
dulcibus ſunt, ſed minus humida. Acida frigida quidem & ipſa ſunt, ſed hu
mores in uentre ſiccant. Acerba uelut ſunt cydonia & ſthrutia dicta, frigi-
dum ac terreum temperamentum habent, et propterea aluum ſiſtunt, & uul
nera glutinant. Ita etiam folia, & ſucci, & cortices arborum inter ſe diffe/
runt. Mali perſicæ germina ac folia manifeſtè amara ſunt. Lumbricos itaq;
occidunt, trita umbilico impoſita. Fructus ipſius, malum uidelicet hoc per-
ſicum quod editur, humidum eſt ac frigidum ſecũdo abſceſſu. Mali Arme-
Præcocia mala niacæ fructus, quem nunc præcocia uocant, eiuſdem cum perſicis faculta/
tis eſt. Mei radices calidę ſunt tertio ordine, ſiccæ ſecundo. Menſes igi/
tur & urinas cient. Quod ſi tamen uberius ſumatur, capitis dolorem indu/
cit. Milax & leuis, & aſpera, quæ arbores amplectitur, calidæ & acris
eſt facultatis. Miſy ex cruſtam inducentibus a curentibus, cum forti ad-
ſtrictione, medicamentis eſt. Minus autem mordet quam chalcitis, eo quòd
tenuium partium exiſtit. Sed & chalcitidem & Sori, ob uetuſtatem in Miſy
Plumbago tranſmutari Galenus dicit, mutatione ex ſuperficie incipiente. Molyb/
dæna, id eſt plumbago ſpumæ argenti ſimilem uim habet, à medio tempera B
Plumbum mento ad frigidius progreſſa. Molybdos, id eſt plumbum, uim habet
perfrigerantem. Habet etiam humidam ſubſtantiam plurimam à frigidita/
te compactam. Si igitur in ipſo aut uinum, aut oleum crudum, aut aliquem
frigefacientem ſuccum contriueris, ad ulceroſas inflammationes circa pu/
denda ac ſedem, optimum medicamentum habebis. Lamina porrò plum/
bea circa lumbos geſtata, feminis per ſomnum effuſiones cohibet. Sed &
ganglia, hoc eſt neruorum in nodum coactiones diffundit lamina plumbea
ipſis impoſita. Vſtum plumbum magis quidem ſiccat, ſed habet etiam quid
amari. Si uero lotum fuerit, citra mordacitatem ſiccat, & malignorum ulce/
Mora rum optimum eſt medicamentũ. Moreas id eſt mori, fructus maturus al-
uũ ſubducit, & in medicamẽta ori deſtinata, ſtomatica dicta, & ad alia quę
moderata adſtrictione opus habẽt, utilis eſt. Immaturus autem ſiccatus me
dicamentum ualdè adſtrictorium euadit. Cortex radicis arboris purgatori
us eſt cum quadam amaritudine. Vnde latum lumbricum necat. Foliorum
autem & germinum media quodam modo eſt inter aluũ ſubducentia ac ſi/
Melãpycnon ſtentia facultas. Myagros quã alij uocant melampycnon, herba eſt far
mentitia ac pinguis. Pinguedo ex ipſa corporis aſperitates explanare uide
tur. Et ſemen Myagri pingue eſt, & quod in ipſo eſt oleoſum, meatus obdu
Mituli cendi habet facultatem. Myaces, id eſt Mituli uſti eadem quæ buccina
faciunt. Magis autem proprie loti, palpebrarum craſſitudinem & albugi-
nes deterũt cũ melle. Caro ipſorũ morſis à cane utiliter imponitur. Mye/
Medulla los, id eſt Medulla uim habet indurata & in ſcirrhum coacta corpora mol/
liendi. Optima eſt ceruina. Deinde uitulina. At taurorum & hircorum acri/
or eſt, & magis ſiccat. Et quæ quidem ex artubus eſt, pinguior eſt, & magis
Fungi mollit. Quæ uero ex ſpina, durior ac ſquallidior. Mycetes, id eſt fungi, fri
gidi & humidi admodum temperamento ſunt. Quidam etiam ex ipſis in ci
bo accepti necant, & maxime qui ex ipſis naturam putredinoſa qualitate
per/

A permixtam habent. Myosote, id est auricula muris dicta est in alsine. *Auricula muris*

Myxa fructus arboris est minor primo, sed facultate similis.

Myrica secandi ac extergendi uim habet, citra hoc ut manifeste siccet. Habet autem & aliquam adstrictionem. Decoctum itaq; ipsius lienes iuuat potum. Sanat etiam dentium dolorem. Fructus autem & cortex ipsius prope ad gallæ facultatem accedunt. Cinis arboris magis siccat.

Myriophyllon, id est Millefolium siccantem adeò uim habet, ut uulnera glutinet. *Millefolium* Myrrha siue Myrrhis secundi ordinis calefacientium est, habens etiam quid tenuium partium. Radix ipsius odorata ac dulcis est, menses q; mouet, & quæ in thorace ac pulmone hærent repurgat.

Myrrhine, id est myrtus ex contrarijs substantijs constat. Prædominatur tamen in ipsa, terrea frigiditas. Vnde fortiter siccat. At myrtis, quæ in trunco ac ramis eius eminens appendix est, siccat & adstringit uehementius. Sed & folia ficciora magis quàm uiridia siccant. Fructus quoque ac succus similem uim habent, tum foris adhibita, tum intra corpus assumpta. *Myrtus* *Myrtis*

Moly quidam rutam syluestrem, alij armalan, Syri besasan uocant, tertij ordinis calefacientium est & tenuium partium. Vnde etiam crassos ac uiscosos humores secat ac discutit, & urinam propellit. *Ruta syluestris* *Armala* *Besasa*

Initium literæ. ν.

Nascaphthon quod alij Narcaphthon uocant, Indicum est aroma, quod ad uterum adstrictum suffitur. Napy, id est Sinapi calefacit ac siccat in quarto abscessu. *Sinapi* Nardostachys, id est Spica nardi. Huius radix calefacit primo abscessu, siccat secundo. Habet etiam quid adstringens, & acre, & subamarum. Proinde hepati & stomacho conuenit foris adhibitum, & intrò potum. Vrinas item ciet, & internarum partium fluxiones sistit. Indica fortior ac nigrior est quàm Zyriaca. *Spica nardi*

Nardus autem gallica siue Celtica similem relatæ uim habet, sed debilior est, præterquam ad urinam ciendam. Nam calidior est quàm illa, & minus adstringit. At montana Nardus, quæ & Thylacitis & pyritis dicitur, prædictis debilior est. *Celtica nardus* *Thylacitis* *Pyritis* Narthecis, id est ferulæ semen attenuat ac calefacit. Quod uero intus uelut medulla est, dum adhuc uiridis est, adstringit. Quare sanguinem spuentibus & cœliacis prodest. *Ferula*

B Narce, id est Torpedo marina, si caput dolentibus adhuc uiua apponatur ad caput, dolorem eximit. Fortassis ob hoc ipsum quòd torporem inducit. Sed & oleum in quo uiua cocta fuerit, illitum acriores morbi articularis dolores mitigat. Sedem etiam prolapsam, ipsam appositam reprimere ferunt. *Torpedo marina* Narcissi radix siccandi uim adeò habet, ut etiam maxima uulnera glutinet, usque ad tendines etiam dissectos. Habet etiam quid extersorium ac attractorium. Neuras quam alij poterium uocant, siccantem citra mordacitatem uim habet, ita ut & ipsa neruos dissectos glutinet. Radices autem hoc maxime faciunt impositæ et potæ. *Poterium* Nerion siue Rhododaphne, si forinsecus in cataplasmate imponatur, discussoriam uim habet. Intro sumpta occidit. *Rododaphne* Nymphæa uim habet siccantem citra mordacitatē. Proinde & uentrem sistit, & genitale semen resiccat. Verū quæ albam radicem habet fortior est, adeò ut etiam fluxū mliebrem sanet pota cum uino nigro & austero. Quę uero nigram radicem habet, extersorium etiam quid habet, quo uitiligines cum aqua illita sanat, & cum pice liquida alopecias.

Initium literæ. ξ.

Xanthium aut phasganium, id est Lappa semen habet discussorię facultatis. *Phasganium* *Lappa* Xiris siue Xyris tenuium partium uim, discussoriamq; & attractoriam habet, & nimirum siccantem, & magis ipsius semen, ita ut urinam cieat, & splenem induratum sanet. Xiphij id est gladioli radix attractoriam & discussoriam ac siccantem uim habet. *Gladiolus*

Initium literæ. ο.

664 Oē arbor, cuius fructus oā, ab aliquibus uero ųā id est Sorba uocantur, *Sorba*

adstringendi uim habet, sed minus quam mespilus. Othonnam aliqui succum esse aiunt herbæ in Arabia quæ ad Aegyptum est nascentis. Alij lapidem Aegyptium. Extergit autem & mordet, omnia quæ pupillis tenebras offundunt deterens. A Oenanthen plurimus usus syluestris uitis florem esse nouit, qui abunde adstringit & corroborat maxime partes circa uentrem. At dioscorides aliam huic facultati contrariam describit. Vnde & secundas ipsam eijcere dicit, & urinæ stillicidium ac morbum regium sanare. *Vinum* Oenos id est uinū ex secūdo ordine est eorū quæ calefaciunt ac siccant. Quod uero admodum uetus est, ex tertio. Mustum autem in primo. Oesypus in lanarum tractatione relatus est. *Grossi* Olynthi id est grossi, acrem ac discussoriam uim habent, propter eum qui in ipsis est succum. Cocti igitur duros tumores discutiunt. Crudi uero uerrucas formicarias, & eas quæ thymi appellantur eximunt. Olosteon siccantem uim habet cum adstrictione. Vnde ipso etiam ad ruptiones utuntur.

Omphacium succus est uuæ acerbæ. Adstringit abunde, & siccat tertio abscessu. Vnde fluidis affectionibus & maxime stomachicis conuenit.

Oenagra quam alij œnotheram, alij œnothurim uocant, frutex est arborosus, Cuius radix in cataplasmate imposita, fera ulcera mitigat.

Phlomitis Onosma siue onomis, aut phlomitis, aut ononis, acris & amara est. Vnde folia ipsius pota cum uino, fœtus necant ac eijciunt.

Onobrychis rarefacientem ac discussoriam uim habet. Tubercula itaque discutit, et urinæ stillicidia sanat, & sudores prouocat. *Aselli sub aquarijs uasis* Oni id est aselli qui sub uasis aquarijs reperiuntur, & in globum se contrahunt, discussoriam ac siccantem uim habent. Itaque poti cum uino urinæ difficultatem, & morbum regium sanant. Anginā laborantibus illinuntur cum melle. Et ad aurium dolorem triti cum rosaceo calefacti in mali punici putamine instillantur. *Conchylia Indica* Onyches conchyliorum Indicorum opercula sunt. Hæc suffita eas quæ ab utero strangulantur excitant, itemque à comitiali præhensos. B Pota uero aluum turbant. Ononis radicem habet calefactoriam circa tertium fermè ordinem. Cortex ipsius extergit ac secat. Vnde etiam calculos atterit. *Acetum* Oxos id est Acetum mixtæ facultatis est frigidæ ac calidæ, quæ ambæ tenuium partium existunt. Prædominatur tamen frigida calidæ. In tertio autem ordine siccat. Oxyacanthos arbor pirastro similis est specie ac facultate, habetque etiam quid tenuium partium. Fructus eius myrti baccis similis est. Opium in tractatione de papauere dictum est. *Cyrenaicus succus* Opos id est Succus: & cyrenaicus, & Medicus, & Syriacus, per excellentiam dicuntur. Sunt autem ualde calidi ac flatuosi. Verum Cyrenaicus omnem calidissimus & maxime tenuium partium est.

Origani omnes species secandi ac attenuandi, siccandique ac calefaciendi uim habent in tertio abscessu. *Apium montanum* Oreoselinon id est apium montanum similem apio uim habet. Sed fortius est. Orobanche sicci ac frigidi temperamenti est in primo ordine. *Eruum* Orobus id est Eruum calfacit ordine primo. siccat secundo. Est autem amarum. Vnde secat & extergit, & aperit obturata. Si uero amplius sumatur, sanguinem per urinas ducit.

Orminon marrubio specie simile est, calidumque ac moderatè siccum, & exterforium. Venerem itaque stimulat, & oculorum crassitudines depurgat cum melle, & tumores laxos discutit, & aculeos extrahit, Syluestre fortius est satiuo. Oryza habet quid adstringens. Quare etiam uentrem moderatè sistit. *Cynosorchis* Orchis herba appellatur etiam cynosorchis, id est Testiculus canis, habetque radicem duplicem bulbo similem. Vis maioris humida est ac calida, quare etiam ad uenerem stimulat. Minoris autem calida est ac sicca. Itaque uice uersa uenerem cohibet. *Serapias* *Triorchis* Orchis quæ & Serapias, & ab alijs triorchis, quasi tritesticularis dicitur, magis priore siccat. Tumores itaque laxos discutit, & ulcera sordida ac putredinosa purgat, & herpetas sanat. Siccata uero magis siccat. Quia uero subadstringit, inde adeo etiam

am aluum sistit cum uino pota. Osiris ex qua scopas faciunt, amara est, & hepar ab obturatione liberat. Ossa usta discussoriam & admodum siccantem uim habent, & maxime humana, uelut aiunt. Suillum certe talum ustum, inflationes & tormina sanare tradunt. Est quidam qui ossa usta bibenda exhibet, & morbum comitialem ac articularem curat. At bubulum talum ustum, mobiles dentes firmare dicunt. Idem cum melle potus lumbricos rotundos exigit. Cum aceto mulso uero splenem consumit. Illitus etiam uitiligines leucas dictas iuuat. Idem etiam uenerem stimulat. Sed & fœmora bouis usta pota, sanguinis eruptiones & alui fluxum sistunt. Ostraca id est testæ ex fornacibus tritæ, siccantem & extersoriam uim habent. Vnde dentes poliunt. Et cum aceto illitæ prurigines, & pustulas, & podagricos iuuant. Cum cerato uero strumas discutiunt. Ostreorum testa usta buccinorum testis similem facultatem habet, sed minus crassarum partium. Faciei itaque uitia extergit, & dentes dealbat. Si uero lauetur, mordacitatem amittit, & humidis ulceribus ad expletionem, & cicatricem inducendam commodat.

Talus Suillus

Tali animaliũ

Testæ uariæ

Ouron id est urina omnis calida & acris est. Sed debilissima inter animalium urinas humana est, exceptis suibus castratis. Est autem admodum extersoria, eaq; aliqui in peste pota seruati sunt. Lepras item & putrida ulcera, & manantia capitis ulcera, & furfures curat. Attritus quoque pedum ex offensione, si non fuerint inflammati. At impubium pueorum urina fortior est, ex qua etiam chrysocolla fit. Mulorum urina in articulares compositiones conuenit. Camelorum & caprarum urina aluum subducit, unde hydropicis bibenda exhibetur.

Vrinæ uariæ

Chrysocolla

Initium literæ. π.

Pancratium & specie & uiribus simile est squillæ, sed debilius.

Paliuri folia & radix adstringunt. Vnde etiam fluentem uentrem sistunt. Sed & tubercula discutiunt non ualde calida. Fructus in tantum secat, ut etiam calculos atterat, & expuitionibus e thorace auxilietur.

Panaces heracleum est ex quo oppopanax fit, qui tertio ordine calefacit, siccat autem secundo, mollit item ac discutit. At radicis cortex succo debilior est, habetq; quid extersorium ac incarnans. Semen eius etiam menses mouet. At uero Asclepium & Chironeum panaces priore sunt calidiora. Vnde ipsorum floribus & semine ad maligna ulcera ac panos utuntur. Papyrus non usta materia quædam est. Vsta uero siccat, quemadmodum etiam charta usta. Verum papyri cinis debilior est.

Opopanax

Charta usta

Paronychia herba dicta ex eo est quod paronychias id est reduuias digitorum sanet. Vis eius tenuium partium est, siccatq; citra mordacitatem. Pentaphyllos id est Quinquefolium, siccat tertio ordine, minime uero acris, ideoq; ad multos usus commoda est.

Quinquefoliũ

Peplos quē alij papauer spumosum uocant. Et hic frutex succum habet, & purgat similiter ut Tithymalli. Peplion quoque succum habet, & nascitur circa mare. Et in reliquis quidem inutile est. Verum semē ipsius feruidum, similiter ut peplos purgat. Piperis radix costo similis est facultate. Fructus autem ipsius recens germinantis, est piper lōgum, estq; humidius ac calidum. Qui uero uelut uua immatura est, piper album est, quod acrius nigro existit, quum id sit nimium assatum. Ambo autem calefaciunt ac siccant. Pepo extersoriam uim habet. Vnde caro ipsius maculas solares & similes exterit. Semen uero rhenes ab obturatione liberat. Periclymeni folia & semē, secantē simulq; calefacientē uim habent, adeo ut urinam cruentam excernant pota ad sextum usque diem: uerum si ad quadraginta dies bibantur, lienosis & difficulter spirantibus prosunt. Peristereon id est Verbenaca in tantum siccat & adstringit, ut uulnera glutinet, & sanguinis eruptionem sistat. Persæa arbor est Aegyptia, cuius folia siccant & adstringunt. Quare & sanguinis eruptionem sistunt.

Papauer spumosum

Verbenaca

Petaſites ex tertio ordine ſiccantium eſt. Vnde in malignis & phage-
dænicis ulceribus ipſo utuntur. Petroſelini ſemen calidum ac ſiccum A
eſt tertio abſceſſu, uim ſecandi habens. Vrinam item & menſes large ci-
et. Flatus quoque diſcutit. Peucedani & liquore & ſucco admodum
calefaciente, diſcutienteq́ ac attenuante utimur, tum pro odoramento,
tum in potione, ad affectiones in pulmone ac thorace, ex humorum craſſi-
tudine obortas, & ad induratum lienem. Sed & dentibus corroſis indi-
tus, dolorem ſtatim ſedat. Conuenit etiam affectionibus neruorum. Ra-
dix autem etiam oſſium ſquamas remouet, & maligna ulcera ſanat, cale-
Pinus faciens ac ſiccans ordine tertio. Peuce, id eſt picea ſimilem pino uim
Picea habet, ſed moderatiorem. Peganum, id eſt ruta, ſylueſtris quidem
Ruta quarti ordinis eſt calefacientium ac ſiccantium. Satiua uero tertij. Secatq́
ac diſcutit craſſos et uiſcoſos humores, & menſes mouet. Eſtq́ tenuium par
tium & flatus diſcutit. Vnde & uenerem cohibet. Pix ſicca ſecundo
ordine ſiccat, minus calefaciens. Liquida uero uice uerſa. Habent etiam
quid exterſorium ac concoctorium, diſcuſſoriumq́ & acre. Quapropter
& ſcabros ungues exigunt, & imperigines exterunt, & tumores conco-
quunt. Fortior autem eſt liquida, ut etiam anheloſis & pectore ſuppuratis
Oleum picinum delincta commodet. At ſicca magis uulnera glutinat. Piſſelæon id eſt
oleum picinũ ex liquida pice fit, & in ſubſtantia magis tenuium partiũ eſt
quã ipſa pix. Piſtaciorũ fructus in cibo acceptus moderatè ſtomacho
commodus eſt, & hepatis obſtructiones aperit, & maxime putaminũ ipſi-
Pinorum fructus us aromaticorum decoctum ex uino. Auxiliatur etiã morſis à uipera. Pityi-
des uocantur fructus pinorum, eſtq́ mixtæ facultatis, adſtringẽtis & acris.
Pinorũ erucæ Vnde ad expuitiones è thorace faciunt. Pityocampe id eſt pinorum e-
rucæ eandem uim habent, quam cantharis & bupreſtis. Pini cortex ad
ſtringentem uim prædominantem habet, qua intertrigines & ambuſta in-
ſperſus iuuat, & uentrem ſiſtit ſi potetur. Folia uero etiam uulnera gluti- B
nant. Pityuſam quidam tithymalli ſpeciem eſſe dicũt, quòd & ſuccum
habeat, & ſimiliter ut illi purgent. Platanus humidiorem ac frigidio-
rem uim habet. Vnde etiam folia uiridia inflammationes quæ adhuc fiunt
iuuant. Cortex autem & pilulæ magis ſiccantem uim habent, ut ille in ace-
to coctus dentium dolores ſanet: Pilulæ uero cum adipe ambuſta curent.
At uſtus cortex magis ſiccans ac exterſorius euadit, ut lepras & humida ul
Pulmo animalium cera ſanet. Pneumon id eſt pulmo agninus & ſuillus attritus ex calcea
mentis curare creditur. At uulpinus aſſiccatus ſi bibatur, anheloſis: Mari-
nus autem pulmo recens tritus, podagricis & pernionibus prodeſt.
Philetærion Polemonium quod alij philetærion uocant, tenuium partium eſt & ſic
cat. Vnde aliqui ad coxendicum morbum, & diſenteriam, & induratum
ſplenem, radicem eius bibendam præbent cum uino. Polium minus
quo etiam ad antidotos utimur, tertij ordinis eſt calefacientium ac ſiccanti-
um. Omnia itaq́ uiſcera ab obturatione liberat, & urinas ac mẽſes mouet.
Et ubi adhuc uiride eſt, magna uulnera glutinat. Siccum autem maligna
ulcera inſperſum ipſis ſanat. Polygalon folia habet moderatè auſtera.
Potum autem, lac generare uidetur, calidum nimirum ac humidum habens
temperamentum. Polygonatum mixtum eſt ex adſtrictione, & acrimo
nia ac amaritudine & quadam iniucunditate quæ nominari non poteſt.
Quapropter neq́ multi uſus eſt. At radicem ipſius quidem uulneribus im-
Sanguinaria ponunt, & maculas faciei cum ipſo exterũt. Polygonum id eſt Sangui-
naria habet quidem quid adſtringens. Verum prædominatur in ipſa frigi-
ditas aquoſa in ſecundo ordine. Prodeſt itaq́ frigida impoſita his qui ſto-
macho exuruntur, & ignibus ſacris, & inflammationibus calidis. Quum
uero tale ſit, fluxiones repellit, atque eã de cauſa ſiccandi uim habere pu-
tatur. Eſt autem maſcula fortior quàm fœmina.

Polycnemon calfacit ac ſiccat ſecundo ordine, ut etiã uulnera glutinet.

Polypodium

Polypodium ſiccantem abunde uim citra mordacitatem habet. Potum purgat deorſum. Pompholyx citra mordacitatem ſiccat, ut cancroſis ul ceribus, alijsq; malignis opituletur. Miſcetur etiam in oculares compoſitio nes. Purpuræ uſtæ ſimilem teſtis uim habent. Opercula uero ipſarum cũ oleo cocta fluentes capillos corroborant: cum aceto pota lienes tumentes ſanant: ſuffita ab utero ſtrangulatas excitant, & fecundas eijciunt.

Potamogiton frigefacit & adſtringit ſimiliter ut polygonum, ut cui ſimi lem facultatẽ habeat. Poteriũ alij phrynion uocant. Huius radices cõciſe, ac cõtuſę neruos diſſectos ac uulnera glutinãt. Decoctũ aũt ipſius potũ, affe ctionibus circa neruos opitulatur. Praſion id eſt Marrubiũ calfacit ſecũ do ordine, magis autem ſiccat. Hepar & lienem, & thoracem, et pulmonem ab obturatione liberat. Menſes etiam propellit. In cataplaſmate impoſitũ extergit ac diſcutit. Sed & aliàs exteriorium eſt, ac incidendi ui præditũ. *Phrynion* *Marrubium*

Praſon id eſt porrum mali ſucci eſt & acre. Vt uero dioſcorides ait, eti am grauia ſomnia inducit, & uentri commodat, & urinam cı̃et, et attenuat. Habet etiam quid exterſoriũ. Nam & ptiſanæ incoctũ, in Thorace hæren tia educit. At ſemen ipſius in rhenales compoſitiones miſcetur. Folia habẽt etiam quid adſtrictionis. Vnde ſuccus ipſorum ſanguinem cohibet. *Porrum*

Prinos id eſt Ilex ſimilem quercui uim habet. Sed multò fortior quam i pſa eſt. Propolis calefacit ſecundo abſceſſu, & moderatè extergit. Ha betq; uim tenuium partium, & ab obturatione liberantem. Ptarmicæ fo lia ſternutationem mouent. Totus autem frutex uiridis, ſugillata, & alios li uores ab humoribus ſub cutem effuſis diſcutit. Eſt enim calida & ſicca uiri dis quidem ſecundo, ſicca uero tertio gradu. Ptelæa id eſt ulmus, ſiccan tem & exterſoriam uim habet, ut etiam uulnera glutinet. At cortex adhuc magis, ſi quum recens eſt, uulneribus uelut ligamentum obducatur. Sanat item lepras cum aceto. Sed & radices eandem uim habent. Quare decocto ipſarum fracturæ quæ calli inductione opus habent perfunduntur. *Ilex* *Vlmus*

Pteris id eſt filix ſiccandi uim habet, & amara eſt. Vnde & fœtus necat, & latos lumbricos occidit, quatuor drachmarum pondere cum aqua mul ſa. Quia uero moderatè adſtringit, ulcera ſiccat citra mordacitatem. *Filix*

Pycnocomon diſcuſſoriam & acrem uim habet. Folia igitur panos & furunculos diſcutiunt. Semen uero ad hæc & aculeos extrahit. At radix bi lem flauam purgat. Pyrethri radix urentem uim habet, & dentium perfrige ratorum dolores mitigat: Et ante rigores per circuitum repetentes affrica tur cum oleo. Inſuperq; torpores ac reſolutos iuuat. Pyros id eſt Triticum primo ordine calefacit. Verum inter ſicca & humida medium tenet. Habet etiam quid uiſcoſum, & obturandi uim habens. Pitya id eſt coagulum omne acris & attenuãtis, ac diſcuſſoriæ, & nimirum ſiccantis eſt facultatis. Verum leporinum comitiales curare ſcripſerunt, ſi cum aceto bibatur, flu xum item muliebrem ſanare, & lac in grumos in uentriculo concretum diſſoluere. Similiter autem & ſputa ſanguinis ex thorace, ipſum cohibere dicunt. At equinum coagulum cœliacis ac dyſentericis, conuenire ſcripſe runt. Phocæ autem coagulum caſtorij uim habere. *Triticum* *Coagulum*

Initium literæ. ρ

Racos id eſt panniculus uſtus, ſi ex lana eſt, lanæ uſtæ ſimilem uim ha bet. Lineus autem panniculus dum adhuc uritur, tenuium partium fumum edit, qui & deſtillationes in capite obturatas ſoluit, & uteris ſurſum curren tibus conuenit. At ubi idem iam uſtus eſt, prope ad lanæ uim accedit. *Panniculus la neus & lineus*

Rhãnus ſiccat ſecũdo abſceſſu, frigefacit primo. Vnde herpetas et ignes ſacros ſanat non ualde feruidos. Vtendum autem eſt folijs teneris.

Raphanus calfacit tertio abſceſſu, ſiccat ſecundo. Sylueſtris efficacior eſt. Vtriuſq; autem ſemen uehementius eſt. Diſcutiunt itaq; ſuggillata & alia liuefacta. Rheon alij rha uocant, compoſitum eſt ex terrea frigida, & tenuium partium aërea ſubſtantia, calidaq; ac leniter acri. Vnde conuulſa *Rha*

 & rup

& rupta & erecta ceruice spirationes iuuat. Item liuida, discutiendo. At
adstringendo, sanguinis sputionibus, & cœliacis & dysentericis prodest. A
Vtraq; uero facultate, hepaticis. Resinæ omnes calefaciunt ac siccant.
Sed Terebinthina primas fert, quę discussoria & mollitoria, tenuiumq; par-
Larix tium ac extersoria existit. Quare etiam scabiem sanat. Larix quoq; huius-
modi est. At resina piceæ & adhuc magis strobilina, acrior quidem est, non
tamen discutit plus, neq; attrahit. Mediæ uero inter ipsas sunt, resina ex pi-
nu, & ex abiete. Rosæ compositæ naturæ sunt, ex aquosa substantia cali-
da adstringente & amara. Flos ipsarum adhuc magis adstringit. Vnde eti-
am siccat. Rhodia radix calefacit in secundo abscessu, estq; tenuium par-
Mala punica tium ac discussoriæ facultatis. Rhoæ id est Mala punica, omnia quidem
uim adstringentem prædominantem habent, propter quam frigefaciunt
ac siccant. Verum dulcia ambo hęc minus quàm alia habent. At austera ma-
gis quidem frigefaciunt, sed sicciora sunt, & stomacho commoda. Acida
uero plus frigefaciunt, & incisorium quid habent. Cæterum nuclei ma-
Malicorium gis adstringunt ac siccant quàm succus. Et his adhuc amplius putamina,
Cytini sidia & malicoria appellata. Similem autem his uim habent flores, cytini
dicti. Rhois coriarij uocati fructus maxime ac succus, medicis in usum ue-
niunt. Abundè autem adstringit, & siccat ordine tertio, frigefacit secundo.
Sordes statuarum Rhypos id est Sordes ex æreis statuis, aut uasis in quibus largum oleum
remanet, habens etiam quid æruginis, discussoriam uim habet, & modera-
tè siccantem ac mollientem. Crudos itaq; panos discutit. At uero de sorde
Patos in palæstra, quam aliqui etiam paton uocant, in sudoris tractatione dictum
est. Cæterum aurium sordes, reduuias sanare dicitur.

Initium literæ. σ.

Sagapenum succus est uelut ferulæ, calidus & tenuium partium. Habet
etiam quid extersorium, ut oculorum cicatricibus ac suffusionibus com-
modet. Salamandræ ustę cinerem aliqui ad compositiones erodentes, & B
ad lepras ac scabiem destinatas ammiscent. Sampsuchum calefacit ac sic-
cat tertio abscessu. Est autem & tenuium partium & discussorium.
Sandaracha urendi uim habet, quemadmodum etiam arsenicum.
Siricum Sandyx aut Syricum, tenuium partium & siccantem uim habet, non ta-
Caries lignorum men calidam. Saprotes id est caries lignorum, maxime ulmi, purgat & re-
plet ulcera humida. Sapo extersoriam uim habet. Sarcocolla lachry-
ma est arboris persicæ, meatus obducens & citra mordacitatem siccans. Et
Saxifraga ob id etiam uulnera glutinat. Sarxiphages hoc est Saxifraga, & urinam
Triphyllon ciet, & calculos atterit. Satyrium aut Triphyllon id est trifolium, humi-
Trifolium dum est ac calidum temperamento, itemq; flatuosum. Vnde ad uenerem sti-
mulat. Quidam etiam retrò distentos ipsum sanare dicunt, cum uino auste-
Hiacynthus ro potum. Cæterum in libro de Theriaca dicit Galenus, trifolium quæ hia-
cyntho similis est, quum ueris tempore prægnans, semen habet cnico syl-
uestri simile, tunc decoctum ipsius si ad phalangij aut uiperæ morsum affun-
datur, ipsum curare. Si uero sano loco adhibeatur, similē affectionem efficit
Lacertæ inquit, his qui ab horum aliquo commorsi sunt. Sauræ id est lacertæ he-
par & caput, in proprio loco relata sunt. Tota uero resecta et imposita ictos
Apium à scorpio sanat. Selinon id est Apium calidum est in tantum, ut & urinas
cieat, & menses. Flatus item discutit, & maxime semen ipsius. Seris sub-
amarum olus est, admodum frigefaciens ac humectans. Habet etiam quid
adstrictionis. Seriphon calfacit secundo ordine, siccat primo. Estq; simi-
le absinthio, sed minus ipso adstringit, & magis calfacit, ac lumbricos occi-
dit. Modice quoq; stomacho noxium est. Seselis radix, & magis semen, a-
bunde calfacit cum partium tenuitate. Vrinæ item ciet, & ad comitialem
morbum, & recta ceruice spirantes commodat. Sepiæ testa, ostrei testæ
similem uim habet, uerum tenuium partium est, & magis extersoria. Vnde
si usta fuerit, pterygia oculorum attenuat cum sale fossili.. Non usta uero,

sycoses

A fycofes exterit affricta. Vitia item cutis detergit. Sesamoides magnum, quod & Anticyricum ueratrum nominatur, eo quod semen eius simile, ut ueratrum purgat: hoc & reliqua facultate ueratro simile est, & extergendo, & calefaciendo, & siccando, similem illi uim habet. Sesamoidis albi semen calefacit, & extergit, & rumpit. Sesamum non exiguam habet uiscositatem ac pinguitudinem. Vnde meatus obducit, & mollit, & moderate calfacit. Seps quam aliqui Lacertam Chalcidicam uocant, in uino pota, morsos ab ipsa sanat. Sialon id est Saliua hominum ieiunorum maxime discussoriam ac extersoriam uim habet. Impetigines itaque puerorum illita exterit, & furunculos concoquit, si cū tritico commanso imponatur, sugillata item tollit. Bestijs quoque uenenatis hominem occidentibus maxime aduersatur. Sideritis heraclea quae etiam Helxine dicitur, relata est. At Achillea sideritis illi quidem similis est, sed magis adstringit. Vnde fluidis affectionibus conuenit. Sideros id est Ferrum in aqua sæpe extinctū, siccātem abunde uim in ipsam deponit. Hæc itaque pota splenicis competit. Si uero in uino ferrum extinctum fuerit, cœliacis & dysentericis, & cholera morbo uexatis, stomachoque exolutis, uinum id potum auxiliatur.

Veratrum Anticyricum

Lacerta chalcidica

Saliua humana

Ferrum

Sicys id est cucumis qui editur, dum adhuc uiridis est frigefacit et humectat secundo ordine. Et caro quidem ipsius feruentes mitigat inflammationes. Semen autem extergit & secat. Vrinas itaque mouet, & nitidum corpus efficit. At siccus primo ordine siccat, & magis extergit tum semen, tum radix. Cæterum syluestris cucumeris fructus succus, elaterium dictus, relatus est. Sed qui ex radice ac folijs est succus, similis quidem elaterio est, sed debilior. Radix extergit, discutit, mollit. Siccantem uero uim succus habet.

Cucumis

Elaterium

Sillybon planta est spinosa similis chamæleoni albo, in cibi usum ueniens. A tradicis ipsius succus drachmæ unius pondere potus cum aqua mulsa, uomitus ciet. Silurus sale asseruatus in cibo acceptus, arteriam humectā
B expurgat. In cataplasmate impositus aculeos educit. Silphæ id est blattæ, qui in pistrinis ubi panes fiunt, reperitur interanea cocta trita aurium dolores sanant. Silphium id est laserpitium calefacit strenuè. Est & flatuosum ac ægrè concoquitur. Verum extra corpori adhibitum efficacius est, & magis succus attractoriam uim habens. Habet etiam uim contrahendi ac deprimendi carnem. Sison calidus est, urinam ciet, & concoquit. Menses item ducit, & uiscera obturatione liberat. Sion calidum est, urinas ciet, & discutit, calculos item in rhenibus atterit, & menses ducit. Sisari radix cocta stomacho commodat, & urinam ciet, calidaque est secundo ordine.

Blattæ

Laserpitium

Sisymbrium tenuium parium discussoriæque ac calefacientis & siccantis est facultatis ac temperamenti, tertio ordine. At Semen quoque tenuium partium est discussoriumque ac forte. Quare etiam singultientibus datur, & his quos tormina uexant cum uino. Sisymbrium quod & Cardaminen uocāt, nasturtio simile est. Et aridum quidem calefacit ac siccat ordine tertio. Vbi uero humidum est, secundo. Stammonia calidæ est ac discussoriæ & biliosorum humorum extersoriæ facultatis, & magis succus eius, qui sane etiam panos discutit, & appositus fœtus perdit, & lepras educit. Ad diuturnos item capitis dolores irrigationis uice usurpatur cum oxyrhodino. Radix pota purgat tum ipsa, tum decoctum ipsius. Cum aceto autem & farina ordeacea cocta, coxendicum morbo in cataplasmate imponitur.

Cardamine

Scandix syluestre olus est calefaciens ac siccās secundo ordine. Vrinas etiam ciet, & uiscera ab obturatione liberat. Scinci partes circa rhenes, uelut medicamentum arrigens membrum uirile bibuntur. Verum contrarium ipsis affectum inducere uidetur lactucæ semen cum aqua potum. Itemque lentium decoctum cum melle. Scilla secandi uim habet. Calfacit autem & siccat secundo ordine. Præstat autem ipsam assatam aut coctam sumere.

Scolopendra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & cōtacta pruritum excitat. Scolopendrium est asplenon. Scolymus id est Carduus

Asplenon

uus calefacit & siccat secundo ordine. Radix ipsius copiosam graueolentē
urinam educit cum uino cocta. Sed & alarum & totius corporis graueolen- A
tias sanat. Scordium uarium est, ut quod amarum sit, & acerbum, & acre.
Purgat itaq; simulq; calefacit uiscera. Vrinas quoq; ac menses mouet. Per-
frigerata item omnia calefacit, & uulnera glutinat ac repurgat, et ad cicatri-
Allium cem perducit, si siccum inspergatur. Scordon id est Allium calfacit ac sic-
Ophioscordō cat quarto abscessu. At ophiscordon syluestre allium, satiuo fortius est.

Scorodoprason & sapore, & facultate mixtum est ex allio ac porro.

Scorpioides calefacit tertio, siccat secundo ordine. Scorpius terrestris
crudus impositus, proprie plagæ auxilium affert. Similiter etiam si assatus
Recrementa edatur. At marinus fel habet utile ad oculos suffusos. Scoria id est recre-
metallorum mentum omnis metalli abūdè siccat. Sed ferri amplius, quod coctum ac le-
uissime tritum cum aceto, aures pure fluidas mirificè sanat. Sed & his qui
Aconitum biberunt auxiliatur potum cum aceto mulso. At plumbi recre-
Taxus arbor mentum plumbo respōdet, magis tamen adstringens. Smilax aut Taxus
Myrrha arbor est uenenosæ facultatis. Smyrna id est Myrrha secundi ordinis est
calefacientium ac siccantium. Vuulnera itaq; capitis, inspersa ipsis gluti-
nat. Habet etiam quid amari. Vnde lumbricos & fœtus necat. Extergit itē,
ideoq; in ocularias compositiones miscetur. Thoracis quoq; affectiones
expurgat, citra arteriæ exasperationem. At Bœotica myrrha uim habet ca-
Hipposelinum lefactoriam, mollientem ac diffundentem. Smirnium alij hipposelinum,
Apium syluestre alij apium syluestre nominant, calefacit ac siccat tertio ordine, apio solum
fortius, petroselino uero imbecillius. Menses itaq; ducit, & urinas ciet.

Sonchus adstringit & frigefacit manifestè, & impositus, & in cibo acce-
ptus. Siccatus autem moderatè calefacit. Sparganium siccantem uim ha-
Genista bet. Spartum id est Genista, qua uites ligant. Huius semen & flos pota
cum aqua mulsa obolorum quinq; pondere, supernè purgant, uelut uera-
trum album, citra periculum. Semen uero etiam infernè purgat. At uirgul- B
ta coxendicibus prosunt. Specularīū, quidam per.ph. Sphelariū scribūt,
Lapis specularis id est lapis specularis, quo quidam pro speculis in fenestris utuntur, quare
Diaphenes etiam diaphanes à pelluciditate appellatur, gypseæ substantiæ est. Vetum
uim habet similem ustis testis siue ostreis. Spongia noua quæ adhuc ma-
ris odorem conseruat, uulneribus cum uino, aut aqua, aut posca imposita, i-
psa glutinat. Vsta uero acrem ac discussoriam uim acquirit. Sed & cum pi-
ce liquida aut bitumine si uratur, & ita ardēs apponatur, sanguinis eruptio-
nes sistit. Spodium similem pompholygi uim habet. Staphylinus id est
Pastinaca pastinaca, urinas mouet, & menses propellit, semen præsertim ipsius & ra-
dix. Folia extersoriā uim habentia, phagedænicis affectionibus conueni-
unt uiridia cum melle. At syluestris pastinaca ad omnia debilior satiua est.
Stachys similis marrubio frutex tertio ordine calefacit. Mēses itaq; mouet,
Adipes Animalium & fœtus necat, & secundas expellit. Steata id est Adipes omnes humectant
ac calfaciunt corpus humanum. Verum iuxta diuersum animalium tempe-
ramentum uis ipsorum euariat. Suillus itaq; humidissimus omniū est, pro-
pe ad olei uim accedens. Vnde etiam mordacitatem obtūdit. Caprinus sic-
cior est & cito congelatur. Quare etiam his qui in recto intestino morsum
sentiunt infunditur. Anserinus calidior et magis tenuium partium est. Me-
dium horum gallorum ac gallinarum adeps obtinet. Leoninus omnium ca-
lidissimus & maxime tenuium partium est. Vnde etiam maxime discutit.
Bubulus medium temperamētum inter suillum & leoninum habet. Vrsi-
nus alopecias sanat. Vulpinus aurium dolores. Quemadmodum uiperi-
nus pilos abolere, & oculorum suffusiones impedire ne fiant dicitur. In-
ter omnes autem semper calidior ac siccior masculorum adeps est, & ex his
eorum quæ testes habent animalium quam exectorum, & ætate uigentium
quam aliorum. Vetustate uero omnis adeps seipso calidior euadit.

Stibium Stimmi id est Stibiū ad hoc quod siccat, etiam adstrictionem habet. Vn-
de

de in oculatia collyria miscetur. Stœbes semen & folia siccant tertio or-
A dine, adstringentemq; uim habet. Vnde uulnera magna glutinant: & ipsorũ
decoctum dysenterias, & sanguinis eruptiones, & aures pure manantes sa
nat: & oculorum ex plaga confusiones, in cataplasmate imposita sanant.

Stœchas ab obturatione liberat & attenuat, extergitq; ac roborat uisce-
ra omnia, & totum animalis habitum. Stratiotes aquaticus frigidam uim
habet. Terrestris autem etiam quid adstringens. Vnde ulcera glutinat. Qui
dam etiam ad sanguinis eruptiones ipso utuntur, & ad fistulas. *Solanum*

Strychnon id est Solanum hortense & quod editur adstringit, & frige-
facit secundo ordine. Halicacabum uero horrensi simile, fructum habet qui *Halicacabum*
urinam ciet, acino uuæ similem. At somniferi solani radicis cortex eum ui
no drachmæ pondere potus, somnum inducit. Huius quoq; semen urinam
ciet, estq; tertij frigefacientium ordinis. Vnde si plures quàm duodecim co
rymbi ipsius bibantur, insaniam facit. Quartum genus inutile est ut intra
corpus sumatur. Foris autem impositum ulcera serpendo depascentia cu-
rat, estq; secundi ordinis in frigefaciendo ac siccando. Stypteria id est
Alumen omne acerbissimum est & crassarum partium. Præ alijs tamen ma *Alumen omne*
gis tenuium partium est scissum. Post hoc rotundum & astragalotũ. Cras-
sarum uero abundè partium est liquidum, & id quod placitis, & quod plin *Placitis*
thitis nominatur. Styrax calfacit, mollit, concoquit. Ad tusses itaq; & *Plinthitis*
destillationes ac grauedines commodat. Menses item propellit potus & ap
positus. Syca id est ficus, aridæ quidem calidæ sunt secũdo ordine. Ve- *Ficus*
rum pingues magis concoquunt duros tumores. Acriores autem extergũt
& discutiunt. At decoctum ipsarum ad mellis crassitudinem redactũ, quod
sanè & ipsum aliqui Siræon uocant, similem melli uim habet. Virides ficus *Siræon*
siccis imbecilliorem uim habent. Ambæ tamen aluum subducunt. Ficus
autem caprificorum acris & discussoriæ sunt facultatis, quemadmodum eti *Caprificus*
B am grossi ex ficis satiuis. Syce id est Ficus arbor temperamẽti calidi ac *Grossi*
tenuiũ partiũ est, adeò ut et liquor eius, & foliorũ succus, non solũ mordeat *Ficus arbor*
aut extergat uehementer, sed etiam exulceret, & ora uenarum aperiat, &
formicarias uerrucas exigat. Habet etiam uim purgatoriam. At syluestris
ficus, quam caprificum uocant, ad omnia plus potest quam satiua. *Caprificus*

Sycomori fructus non nutrit, et stomacho noxius est. At arboris succus
uim habet mollientem, glutinantem uulnera, discutientem tumores. Bibi-
tur autem & illinitur ad reptilium morsus, & lienibus induratis, & ad sto-
machi dolores, & ad horrores. Symphytum petræum ex contrarijs cõ-
positum est facultatibus. Habet enim & quid incisorium, quo & pus in tho
race, & rhenes expurgat. Habet etiam quid quod contrahit, quod ad san-
guinem spuẽtes, & rupta ac conuulsa, & rubicundum fluxum, & intestino
tum herniam conducit. Habet item quandam calidam humiditatem, per
quam sitim eximit, & asperitates in arteria sanat. At alterum symphytum
magnum, uiscosum quid & pruriginosum habet, scillæ simile. Vtuntur aũt
ipso ad eadem, ad quæ etiam petræo. Sphondylij semina ac radix acrem
ac incisoriam uim habent, ut anhelosos, & comitiales, & morbum regium
sanent. At radix circumrasa & fistulis indita, callum ex ipsis eximit. Succus
floris ipsius in aures instillatur, diuturnissimis ulceribus competens. *Lentiscus*

Schinos id est lentiscus per omnes partes suas secundo ordine perfecto
siccat. In calefaciendo ac frigefaciendo medius est, in tantum adstringens,
ut hypocistidis succo in adstringendo propemodum accedat.

Schœni anthos id est iunci rotundi odorati flos calefacit moderatè, sed *Iunci rotundi odorati flos*
minus adstringit, & à tenuium partium natura non alienus est. Vnde & uri
nam ciet, & menses ducit, & ab obturatione liberat, in fomentis & potioni *Iuncus leuis duplex*
bus ac cataplasmatis assumptus. Et radix quidem ipsius magis adstringit.
Flos autem calidior est. Schœnos lea id est Iuncus leuis duplex est. Sed eius *Oxyschœnus*
qui oxyschœnos id est iuncus acutus appellatur, semen somnificũ est. Qui
uero

uero holoschœnus, quasi totus iuncus dicitur, eius semen minus id potest. Capitis idem dolorem inducit. Ambo autem fricta si cum uino bibantur, fluxiones uentris siccant, & muliebrem fluxum cohibent. Sori similem Misyi uim habet, sed multò magis crassarum partium est quàm illud. A

Initium literæ. τ.

Salsamenta Tarichotum id est salsamentorum caro acrem & siccantem uim habet. A ptestere itaq; uipera morsis datur, ut quàm plurimam edant, & uinum bibant copiose, & reuomant. Conuenit etiam ad acriū esum. Vtiliter quoque in canis morsu imponitur, itemq; in aliorum reptilium morsibus.

Xylocolla Gluten Taurocolla quam alij xylocollam uocāt, gluten est quod ex bubulis coriis fit, facultatemq; habet admodum exterforiam. Vnde aceto diluta impetigines & lepras superficiarias remouet, & ambusta inflāmari prohibet aqua calida resoluta. Est etiam uulneribus cōmoda cum aceto mulso trita.

Tellinæ afficcatæ ustæ cinerem urendi ui præditum efficiunt, qui cedriæ mixtus si instilletur, pilos palpebrarum radicitus euulsos, rursus nasci

Terebinthus prohibet. Terminthos id est Terebinthus calfacit secūdo ordine, siccat aūt ubi uiridis est primo ordine, ubi siccus, secūdo. Fructus aūt siccus tertij ordinis siccantiū est. Ideoq; & urinā ciet, & lieni prodest. Tettiges id est

Cicadæ Cicadæ dantur à quibusdam crudæ siccatę tres, aut quinq;, aut septē bibendæ colicis cum piperis granis eiusdem numeri. Alij tostas ipsas bibēdas ex

Beta hibent his qui uesicam affectam habent. Teutlon id est beta nitrosa est. Vnde & extergit & discutit, & per nares purgat. Et hoc magis ea quæ alba est. Cocta uero uim habent arcendi inflāmationes, leniterq; discutiendi.

Teucrion calefacit secundo ordine, siccat tertio, incidendi ac tenuium

Cinis omnis partium uim habens. Vnde & lienes sanat. Tephra id est cinis non omnis idem exactè temperamentum habet. Sed iuxta ustæ materiæ differentiam euariat. Et acerborum quidem cinis, uelut quercuum & ilicum, nō modicam adstrictionem habet, ut etiam sanguinis eruptionem cohibeat, B nullo alio præsente. At acrium cinis, uelut fici & Tithymalli, acrior est, & magis exterforius. Telephium calefacit primo ordine, siccat secundo. Est etiam exterforium. Vnde ad putredinosa ulcera conducit, et uitiligines

Fœnū græcū tum leucas tum alphos dictas, sanat cum aceto. Telis id est fœnum græcum calidum secundo ordine est, siccat primo. Quare feruidas inflammationes exacerbat. Verum minus calidas & quæ induratæ sunt discutiendo curat. Tithymalli omnes ex quarto calefacientium ordine sunt cum acrimonia & amaritudine forti. Verum radix quum aliquo modo debilior sit, cotrosorum dentium dolores cum aceto sedat. Cæterum succi uehementiorem uim habentes, in cauernam quidem dentium induntur. Verum reliquum corpus si contingant, ipsum adurunt. Quare etiam pilos auferunt uel modice illiti. Et uerrucas tum alias, tum formicarias, & alia huiusmodi auferunt. Affectiones item circa cutem extergunt, & maligna phagedænica ulcera sanant. Quum autem septem sint ipsorum species, fortissimi sunt

VII Tithymali species characias, & myrsinites, & qui in petris nascitur arboris specie. Deinceps autem qui uerbasco similis est, & cyparissias. Deinde paralius, & postremum helioscopius. Titanos id est Calx uiua uehementer urit, ut crustam

Calx efficiat. Extincta uero, urit quidem statim, sed post dies non amplius. Contrahit tamen & consumit carnes. Si uero lota fuerit, mordacitatem amittit, sæpe ex aqua lota. At si fuerit ea aqua marina, abundè discussoria inde euadit. Tragacantha similem gummi uim habet. Tragion planta est in Creta, lentisco similis, calida ordine tertio. Vim habens discussoriam attractoriamq; ac tenuium partium. Aculeos itaq; educit, & calculos atterit, & menses mouet, drachmæ pondere pota. At aliud Tragion amarulentius quàm hoc, scolopendrio simile, ubiq; quidem nascitur, sed abundè adstringit. Quare etiam ad fluidas affectiones conuenit. Tragoriganus origano uim similem habet, assumpsitq; insuper aliquid adstrictionis.

Tribulus

Tribulus moderatè frigefacit, sed terrestris in siccando fortis est. Aquaticus etiam leniter humectat. Ambo uero ad inflammationũ generationes, aliasq; influxiones conueniũt. At terrestris fructus quũ tenuium sit partium calculos in rhenibus atterit. Tragos frumẽtaceus zeę similis est, sed magis ęgrè concoquitur, & aluum mollit. Trigla piscis, id est mullus, si assiduè edatur, uisus hebetudinem inducit. Verum crudus dissectus & impositus, draconis marini, & scorpij & aranei morsum sanat. *Mullus piscis* Tripolij radix uim calidam habet tertio abscessu. Est & acris. Trifolium, triphyllon, alij asphaltion, alij oxytriphyllon, alij menyanthes nominant. Est autẽ uis ipsius calida & sicca tertio ordine. *Trifolium* Triches, id est pili usti, lanis ustis similẽ uim habent. *Pili* Trigonis, id est pastinacæ marinæ aculeus, denti debili illisus, atterit ipsum & excidere facit. *Pastinaca marina* Tryx, id est fex uini nõ usta quidem cõposita est, abũdè siccans ac discutiens. Adstringendi uero uis, iuxta uini ex quo est speciem, ipsi accedit. Vtendum igitur ipsa in humidioribus & fluidis affectionibus. Sed & panos discutit, & in turgentibus mãmis lac extinguit. *Fex uini* Ast usta, quam etiã sphecle, hoc est fecem siue feculam priuatim appellant ustoria euadit, ut etiam urentibus medicamentis ammisceatur. *Sphecle* Vngues itaq; scabros eijcit cũ resina, & pilos flauos facit cũ lentiscino oleo per totam noctẽ illita. Lota uero exterforijs oculorũ cõpositionibus ammiscetur. Cæterum aceti fex per omnia fortior est uini fece, & magis adstringit.

Troglodytes passer est minimus omnium auicularum, regulo excepto. Versaturq; maxime circa sepes. Hic & assatus, & crudus sale asficcatus, in cibo sumptus, calculos in rhenibus atterit. Sed & usti ipsius cinis potus, idẽ facit. *Passer troglodites* Tyros, id est caseus recens compactus & mollis, repulsoriam uim habet leniter perfrigerãs, ut & uulnera glutinet impositus. At qui oxygalacti nus dicitur, ultra repulsoriam etiam discussoriam modicã acquirit, & plus glutinat uulnera. Vetus autem caseus, & magis qui pinguis est, discutit, ut etiam ad tophos arthriticorum commodet, maxime cum suillæ carnis decocto, quæ salsa sit ac pinguis. *Caseus*

Initium literæ. ῡ.

Hyacinthi radix bulbi speciem habẽs, primi ordinis est in siccando, secũdi in frigefaciendo. Proinde pueros diutius impuberes conseruare creditur, si cum uino in cataplasmate imponatur. At semen leniter extergit & adstringit. Itaq; regio morbo laborantibus datur cum uino, magis siccans, minus frigefaciens. Hyalos, id est uitrum tritum potum cũ uino tenui & albo, calculos in uesica atterere dicitur. *Vitrum* Hydnon, id est tuber terræ, substantiam magis terream habet, cum modica quadam tenuium partium facultate. *Tuber terræ* Hydrargyros, id est argentum uiuum ad medicum usum nõ ita ualde assumitur, quũ uenenum existat. Verum quidam ustum ipsum ac in cinerem redactũ, alijsq; specieb. permixtũ, colicis & uoluulosis bibendum dederũt. *Argentum uiuum* Hydropiper calida est herbula, sed nõ uelut piper. Virides aũt unà cũ semine in cataplasmate imposita, suggillata, & induratos tumores discutit. Hydor, id est aqua, optima & nullam aliam substantiam ammixtã habens, frigefacit & humectat iuxta propriam substantiam. *Aqua omnis* Verum ubi acquisititiã caliditatem susceperit, quandiu ipsam conseruat, calefacit. Vbi uero frigida fit, frigefacit. At uero quæ aliquã ammixtionem habet, uelut nitrosa, aut bituminosa, ea ammixtę substantię uim acquirit. Pluuialis autem & adstrictionis quid habet, propter quam in ocularias cõpositiones miscetur. Qualem uero optimam aquam esse oporteat, in primo libro dictum est.

Hyoscyamus qui nigrum semen habet, & qui flauũ, uenenosi sunt. Aptissimus autem ad medicinas est is cuius & semen & flos album colorem habet, ex tertioq; frigefacientium ordine est. Hypericũ duplex est, alterũ Androsæmon & quod ascyrrhon appellatur, dictum est. Alterum calefacit ac siccat, tenuiumq; partium substantiam habet. *Androsæmon* *Ascyrrhon* Vnde urinas & menses tonstus ipsius fructus mouet. Si uero cum folijs uiridis imponatur, uulnera ad ci

catricem perducit. Arida uero folia ulceribus humidis ac putredinosis in-sperfa, ipsa sanant. Datur etiam coxendicum morbo laborantibus bibendū. A

Hypecoon frigefacit tertio ordine, prope ad papauer accedens.

Hypoglossum frutex est. Huius radix & succus mollientem uim habet.

Hypocistis succus est eorū qui uelut cytini ad radices cisthi, itē cistha-ri appellati subnascūtur. Est aūt efficax medicamentū ad omnes fluidas affe-ctiones, siccando ac corroborando partes. Hypophæston species est spi-næ fulloniæ, quemadmodum etiam Hippophaes. Huius ex capite, & folijs ac radicibus succus siccatus, trium obolorum pondere cum aqua mulsa, a-quam & pituitam euacuat. Maxime autem conducit ad rectæ ceruicis spira-tiones, comitiales, & ad affectiones circa neruos. Hyssopum calfacit ac siccat tertio ordine. Est etiam tenuium partium.

Hippophaes

Initium literæ. φ.

Lentes Phaci, id est lentes siccant ordine secundo. uerum caliditatis ac frigidi-tatis medium obtinent. Habent etiam quid adstrictionis. Ipsum itaq; lentis corpus siccat, & uentrem sistit. Decoctum uero propellit. Quapropter pti-or aqua diffunditur, ubi sistendi uentris gratia lentes sumuntur. Cæterum *Lens palustris* lens palustris humectat, & frigefacit ordine secundo. Phalaridis suc-cus, & folia, & semen pota, uesicæ doloribus opitulantur, nimirum ut quæ tenuium partium quid habeat, insuperq; calidum. Phalangitis nomen habet ex eo quòd morsis à phalangio opitulctur. Est autem tenuium partiū. *Suber* Vnde & his qui torminibus uexantur, auxiliari uidetur. Phellos, id est Su-ber, & maximè id quod est è uinarijs uasis, ustum siccantissimum cinerem efficit, qui in dysentericas maxime compositiones miscetur.

Philyreæ arboris folia, similiter ut syluestris oleę folia adstringunt. Cō-modant ulceribus in ore, si manducentur, & si decoctum ipsorum colluatur. *Verbascum* Hoc autem decoctum si bibatur, urinam & menses ciet. Phlomos, id est *Thryallis* uerbascum plura genera habet, inter quæ est etiam thryallis. Omnium fo-lia siccantem & moderatè exterforiam uim habent, & maxime eius quod auri colorem refert. Quia uero acerba sunt, fluidis affectionibus conueni-*Rhus* unt. Quidam etiam ipsa ad dentes colluunt. Phœnix, quam alij rhun uo-cant, herba est lolio similis. Vim habet adstringendi. Pota itaq; in uino au-*Palma arbor* stero omnes fluidas affectiones sistit. Phœnix, id est palma arbor, fructū quidem habet iam maturum, moderate calidum & corroborantem, & sto-macho gratum, siue intrò sumatur, siue foris imponatur. Verum quod reli-quum est in ipsa abundè adstringit: unde stomachicis & hepaticis compo-sitionibus ammiscetur. Omniū autem maxime adstringit id quod enascen-tis fructus uelut inuolucrum quoddam est. Phormion tenuium parti-um exterforiamq; ac attractoriam uim habet. Itaq; albugines attenuat se-men eius cum melle, & aculeos educit. Phu nardo similem radicem habet, sed ad plurima debiliorem, urinas tamen magis quàm ipsa propellit, simili-*Fucus* ter ut celtica nardus. Phycos, id est fucus frigefacit ac siccat secundo abscessu, habens etiam aliquid moderatè adstringens. Phyllitis quum acerbam qualitatem habeat, non absq; ratione alui profluuia pota sistit.

B

Initium literæ, χ.

Galbanum Chalbane, id est galbanum calefacit propemodum tertio ordine, siccat prope secundum, ut quæ mollientem ac discussoriam uim habeat.

Chalcitis adstringentis & acris, & urentis ac crustam inducentis facul-tatis est. Tenuitate uero partium medium inter misy & sori obtinet, usta ue-*Atramentum sutorium* ro magis tenuium partium euadit. Chalcanthos, id est Atramentum su-torium, aqua est congelata in metallis in Cypro, quæ fortissimam adstrictio-nem cum caliditate habet nō ingenerosa, & præ omnibus humidas carnes afferuare ac siccare potest. uerum longiori temporis progressu in chalciti-*Aes ustum* dem transit. Chalcos, id est Aes, ustum quidem habet quid acre, & ad-strictionis particeps est. Optimum igitur est ad cicatrices ulceribus indu-cendas

cendas insiccioribus corporibus. Si uero lotum sit, teneris corporibus magis commodat. Chalci anthos, id est Aeris flos tenuium magis partium uim habet quam æs ustū, & squama ipsius. Si igitur collyrijs ammisceatur, asperitates & sycoses palpebrarū deterit. Chamædrys calefacit ac siccat tertio ordine. Lienes itaq; consumit, & urinas ac menses mouet, & uiscerum obturationes expurgat. Chamæcissi, id est hederæ terrestris flos, quum abunde amarus sit, hepatis obstructiones aperit. Datur etiam ad coxendicum dolores. Chamæleuce calfacit tertio ordine, siccat primo. *Aeris flos* *Hedera terrestris*

Chamæleonis nigri radix calefacit ac siccat propè tertium ordinem. Extergit autem uitia cutis, & discutit ac mollit duros tumores, & phagedænica ulcera in cataplasmate impositâ sanat. At intra corpus si accipiatur, uenenosa est. Cæterum albi radix similis est nigri radici, sed amarior est. Hæc cum uino austero acetabuli mensura pota lumbricos latos necat: Facit itē ad hydropicos. Chamæmelum siue anthemis calefacit ac siccat primo ordine. Est & tenuium partium, & discutit, & laxat, & rarefaciendi uim habet. Chamæpitys secundo ordine calefacit, tertio siccat. Quare uiscera & maxime hepar purgat ac extergit. Ducit etiam urinas & menses, & magna uulnera glutinat, & putredinosa sanat, & duricias discutit. Decoctū ipsius etiam ad coxendicum morbū facit. Chamædrops ab alijs item chamædrys appellatur, ab alijs etiam Teucrion, similem autē chamædryi uim habet. Chamæsyce extersoriam & acrem uim habet. Quare & formicarias, & alias uerrucas auferunt, tum uirgulta ipsius, tū succus. Exterūt item cum melle crassas in oculis cicatrices, & uisus hebetudinem & suffusiones incipientes sanant. Chamelæa extersoriæ est facultatis. Quare sordida ulcera & crustas purgat cum melle. Chelidonium magnum calfacit tertio ordine. Est & fortiter extersorium. Succus ipsius ad uisum acuendum utilis est. Radix morbo regio laborantes ab obturatione liberat, cum uino & aniso pota. Commansa dentium dolores eadem sanat. At minus Chelidonium quum quarti ordinis calefacientium sit, acrius est, ut cutem exulceret in cataplasmate impositum: scabros item ungues ejcit. uerū succus ipsius per nares purgat. Chelidones, id est hirundines si ustæ sint, cinis ipsarum cum melle illitus, anginosas inflammationes sanat. Facit etiam ad uisus claritatem. Chole, id est fel siue bilis, calidissimus est omnium aliorum animalis humorum. Differt autem colore quidem, eo quòd flaua calidior est quàm pallida, & æruginosa quàm flaua. Verū pro differentia animaliū quę ipsam habent, eo quòd suilla omniū debilissima est, ut etiam ulceribus in auribus citra mordacitatē opituletur. Hac acrior est ouilla, & hac caprina. Huic aūt similis est ursina & bubula. Taurina uero fortior est, & hac hyænarum. quā tamen callionymi piscis, & scorpij bilis superat, quę oculorū suffusionibus, & hebetudinibus ac albuginibus cōuenit, itemq; marinæ testudinis. At fel capræ syluestris etiam nyctalopibus prodesse dicitur. Porrò uolatilium fel omnea crius est, & magis siccat q̄ quadrupedum. Et ex illis ipsis gallorum & perdicum fel præstantius est. Sed accipitris & aquilæ fel acrius quodam modo est & corrodens, colorẽq; æruginosum. Quandoq; etiā nigrū. Chondrile feridis species est, & subamarum quid habet. Quare etiam magis quā illa siccat. Chondros tritico similis est. Sed magis illo uiscosus. *Anthemis* *Teucrion* *Hirundines* *Fel animalium*

Chrysocolla quædam est quæ in metallis reperitur, quædā præparatur, ita ut in æris rubri pila, pistillo eiusdem æris, urina pueri impubis teratur, in ardoribus sub cane. Hæc itaq; extergit, discussoriam ac siccantem uim habens, magis quàm ea quæ in metallis reperitur, adeo ut etiam carnem citra mordacitatem consumat. Vlceribus itaq; malignis conuenit. Sed & si illam usseris minus mordacem efficies. Chrysocome quæ & Chrysitis acrem simulq; adstringentem uim habet in radice. Quapropter neq; multi usus est. Datur tamen in peripneumonijs & hepaticis affectionibus cocta in aqua mulsa. Mouet etiam menses. *Chrysitis*

Initium literæ. ψ.

Pseudobunion specie simile est bunio. Calefacit autem & discutit, ac extergit. Tormina itaq; & urinæ stillicidia, & laterum dolores soluit. Discutit item strumas, cū sale & uino in cataplasmate imposita. Pseudodictamnum debilis dictamni uim habet. Psymithium, id est cerussa frigefacit, & meatus obducit. Psyllij semen secundi ordinis frigefacientium est. Verum siccando & humectando medium obtinet. Psoricum fit, spumę argenti si duplum chalcitidis misceatur, & hæc aceto terantur, & in nouam ollam data, fimo ad quadraginta dies obruantur. Ita enim & magis siccat, et magis tenuium partium, minusq; mordax chalcitide euadit.

Cerussa

Initium literæ. ω.

Ouum

Oui candidum & tenue ex his est quæ omni penitus mordacitate carent, moderatè frigefaciens. Vtendum itaq; ipso in oculis, & in ulceribus in pudendis, & omnibus malignis. Miscetur item sanguinem sistentibus meatus obducentibus medicamentis. Sed & luteum similem uim habens, medicamentis inflammationem arcentibus miscetur. Si uero assetur, magis quidem siccat, sed minus mitigat. At uero aceto coctum totum ouum, si edatur, fluxiones uentris reficcat. Si uero etiā addatur aliquid ex acerbis, uelut est galla, aut rhus, aut balaustium, atq; ita in sartagine frigatur, multò efficacius euadit. Sed et ambustis statim auxiliatur, totum ouum crudum impositum. At si sorbile exhibeatur, thoracis affectiones concoquit ac mitigat, & arteriæ asperitates leuigat. Præferendum porro est recens uetusto, & gallinarum ouum reliquorum animalium ouis. Ocimum ex secundo ordine est eorum quæ calefaciunt. Habet autem humiditatem superuacuam. Vnde neque utile est ut intra corpus suscipiatur. Extrinsecus autem adhibitum, discutit & concoquit. Ocimoides quam aliqui Philetærion nominant, radicem quidem inutilem habet. Verum semen tenuium partium est, & citra mordacitatem siccat.

Philetærion

B

De medicamentis simplicibus purgantibus. Cap. IIII.

Quæ bilem flauam ducunt.

Aloe mane danda

ALoes drachma una cum aqua mulsa mane detur. Qui enim uesperi dāt, aut post cibum, lædunt. Corrumpit enim alimentum: uacuat autem flauam bilem. Si uero minus detur, nimirum trium obolorum pondere, stercora solum abundè euacuat. Quū uero omnia purgantia stomacho noxia sint, sola aloe stomacho grata est. Qui autem amaritudinem eius non sustinent, his in catapotia efformata exhibeatur. Siquidē quòd purgantia medicamenta non simplici aliquo temperamento euacuēt, ueluti caliditate: oportebat enim omnia calida euacuare, uelut est piper quoq;: sed totius substātiæ proprietate, quomodo Magnetes ferrum trahit, demonstratum est. Ceterū ex purgantibus ea quæ solum molliunt, primo libro relata sunt. At efficacioribus ex ipsis utimur, aut ut materiam transferamus: aut ut affectionem induratam remoueamus, ac euacuemus: aut ut corpus transmutemus, & temperamentum ipsius euertamus: aut ut infestantem humorem ex ipso educamus. Sunt etiam quidam mixti ex relatis modis, interq; se cōnexi. Vtendum est purgatorijs, in his qui uires robustas habent, & uoluntatem constantē, & qui primas ætates excesserunt, nondum autem ad extremas deuenerūt, & qui stomachum robustum habent, & multam inutilem materiam in corpore collegerūt, nec ualdè multum sanguinem habent. Tempus porrò purgationum, si res non urgeat, maxime uernum, & autumnale est.

Purgantia medicamenta non qualitate

Purgantium scopus

Purgationum tempus

Et bilem quidem educentibus urēdum est omni tempore, excepta hyeme. In ætate autem uigoris, & declinante. In habitibus siccis, & musculosis, & nigri coloris aut rubicundi. Et in uiris potius quàm in fœminis. Et in his qui assidue cibos corrumpunt, & uentrem subadstrictum habent, & bile amara abundant, iracundiq; sunt, & paucas urinas excernunt. In his item qui siccis alimentis utuntur ac calidis. Et in affectionibus morbi regij, hepati-

cis, pleuriticis, phrenitide, angina, insania, cephalæa, lippitudine, igne sacro, lepra, febribus, & in quibus humor biliosus abundat.

Aloe quibus danda

Datur porrò Aloe, capite grauatis, lippientibus, fisticulosis, & quibus in somnis imaginationes obuersantur citra febrem. His etiam qui horroris discursum percipiunt, & qui flatus acres excernunt, & intestina morderi sentiunt, & circa stomachum feruorem, aut fastidium euersorium percipiunt: & quibus ob recrementorum copiam infusum per clysterem exhiberi non potest. Nam abunde euacuat, totum quidem corpus non euacuans, nisi ualde multa detur, sed insidentem intestinis uentriq; ac stomacho bilem educens. At ueratrum cōuenit in acutis morbis, & diuturnis, qui bilem ducente medicamento opus habent, uelut sunt insani, altera capitis parte uexati, oculos fluidos habentes, circà thoracem affecti. Maxime autem idoneum est uisceribus, utero ac uesicæ, si bilem ducente medicamento hæc indigent. Commodum est etiam in aspera arteria diutinè affecta, ad morbum regium, ad pustulas, impetigines, herpetas, ignes sacros, lepras. Nigrum ueratrum bilem ducit maxime flauam ex toto corpore, citra molestiam. Vnde etiam non grauiter febrientibus datur, & magis febre carentibus drachma una radicum in aqua mulsa tritarum aut aqua, ita ut prius ieiunarint. Aut exhibetur cum melle in catapotia efformatum. Quidam aminiscent ipsi pulegium, aut thymbram, aut aliquod ex cito transeuntibus stomacho gratis. Scammonia similiter ut ueratrum purgat, & magis flauam bilem. Verum magis quàm omnia purgatoria, stomacho noxia est. Detur itaque non febrientibus, & stomacho bene affectis pondere obolorum quatuor, cum sale aut pipere, aut zingibere, aut quodam oxyporo cito transeunte, stomacho grato: aut cum melle. Fiunt & catapotia cum gummi. Colocynthidis medulla bilem potissimum uacuat, & mucosa, non de sanguine quemadmodum ueratrum & scammonia, sed de neruis & partibus neruosis, drachmæ pondere, in aquæ mulsæ cyathis duobus, in qua rута sit incocta. Teratur autem diu, nam aspretudines ipsius internis partibus adhærentes, ulcerationes & neruorum per consensum affectiones inducūt. Danda est his qui caput affectum habent, aut quibus membrana cerebri, aut ea quæ caluariam ambit affecta est: uelut sunt uertiginosi, alteram capitis partem dolentes, à cephalæa uexati, comitiales, siderati, canino modo conuulsi, diutina oculorum fluxione laborantes, recta ceruice spirantes, anhelosi, diuturna tussi uexati, Insuperq; arthritici, & qui circa rhenes aut uesicam affectionem habent. Elaterium similiter ut scammonia euacuat. Eligendum id quod prasini coloris est, & leue, & non uetustius anno. Datur trium obolorum pondere tritum cum lactis hemina una.

Veratri exhibitio — *Scammoniæ usus* — *Colocynthidis usus* — *Elaterij exhibitio*

Tithymallus ducit bilem similiter ut elaterium & scammonia. Dantur succi guttæ quatuor aut quinque, cum polenta subactæ, ita ut cito deuorentur. Nam in ore detentæ diutius, linguam & circumsitas partes exulcerant. Lathyrides purgant bilem, sicut ueratrum & scammonia. Dentur septem aut octo, & ad quindecim usque, ita ut robusti, & ampliore purgatione opus habentes, ipsas mandere iubeantur. Debiliores autem & stomacho male affecti, totas ipsas deuorent. Peplij uirgulta quæ semper sicca sunt, octo obolorum pondere dantur in aqua mulsa. Ducunt bilem similiter ut ueratrum. Flatus item erumpere faciunt.

Tithymalli usus — *Peplij exhibitio*

Agaricum similem colocynthidi uim habet, tarde quidem operans, non autem ualde stomacho noxium. Datur tritum duarum drachmarum pondere, cum aqua mulsa. Sit autem albissimum, & maxime friabile, & non ita lignosum, neque corrosum. Iris Illyrica similiter purgat, octo obolorum pondere data, in aqua mulsa. Sit autem non uetusta, nec teredines habeat.

Agarici usus — *Iridis Illyricæ usus*

Centaurium paruum bilem & mucos purgans, priuatim coxendicum morbo laborantibus conuenit. Bibitur ipsius decoctum, sic ut centaurij sesquidrachma, in aquæ hemina coquatur, donec ad dimidiam deueniat.

Centaurij purgatio

Tragorigani usus — *Chamelææ purgatio* — *Aristolochiæ exhibitio* — *Polypodij usus*

Tragorigani flos cum semine datur duarum drachmarum pondere, in aqua mulsa, his quibus etiam ueratrum nigrum. Est autem stomacho magis gratum quàm ueratrum, sed minus purgat. A Chamelææ drachmæ quatuor, in aquæ mulsæ cyathis duobus coctę, ut ad quartans partem deueniant, similiter ut ueratrum purgant. Aliqui chamelæam cum duplo absinthij in catapotia efformant ac exhibent. Aristolochiæ clematidis seminis drachma una, in aqua mulsa data, purgat ut colocynthis. Polypodij radix sicca trita aquæ mulsæ inspersa, aut cum ipsa trita, idē ꝙ colocynthis facit.

Bilem atram euacuantia

Quæ bilem atram euacuant.

Atram bilem educentibus utendum est præcipuè in melancholicis, his qui facile exacerbantur, iracundis, homines auersantibus, aut in secessu degentibus, et in his qui ubi à morbo se recolligunt, purgatione opus habent. In autumno feruente. In habitibus siccis, ac parum musculosis.

Epithymi purgatio — *Epithymbri usus* — *Pulegium* — *Tragoriganus* — *Alypon quæ alypias* — *Parthenij purgatio* — *Alysson purgans*

Epithymum optimum est ex his quæ atram bilem euacuant. Dantur ex ipso drachmæ quinqꝫ tritæ cum seri lactis hemina. Epithymbron quod super Thymbram nascitur, similiter ut epithimum euacuat, sed debilius est. Pulegium atram bilem ducit, acetabuli mensura in aqua mulsa potum. Tragorigani heracleotici eadem mẽsura similiter ut pulegiũ uacuat. Sed ambo sicca. Alypi semen atram bilẽ deorsum purgare dictum est, si pari copia uelut epithymum sumatur cum sale & aceto. Verum intestina uelut dioscorides ait, leniter exulcerat. Est aũt ut arbitror, ea quæ nunc alypias appellatur. Datur in aqua mulsa. Parthenium similiter siccum potum eadem ducit. Alysson cum sale potum, similiter ut hæc purgat.

Pituitam euacuantia

Quæ pituitam euacuant

His quæ pituitam educunt utendum est in frigidioribus habitibus, & his qui consenuerunt, et hyeme. Item in resolutis, & sideratis, & qui laxis tumoribus intumuerũt. In his quoqꝫ qui multam pituitam in uentre, aut thorace, aut stomacho habent, & in muliebri fluxu. Conueniunt etiam multa emungentibus, B & crassa exscreantibus, cibumqꝫ fastidientibus, & coxendicum morbo laborantibus, ubi articulus subinucosus aut pituitosus fuerit. Maxime aũt conueniũt hydropicis, ex ea specie quę proprie intercus dicitur, laborantibus.

Styracis purgatio — *Crotones* — *Apios* — *Chamæraphanus*

Styracis albi drachma una, cum resina terebinthina æqualis ponderis pota, pituitam euacuat. Olcę radicis cortex drachmę pondere cum uino aut aqua. Item pyrethri oboli nouem cum aqua. Lychnidis seminis drachmæ duæ. Cyclamini radicis drach. una, cum aqua mulsa. Scordij drachmæ duæ cum melle. Chamepitys trita & in catapotijs data. Squamæ cypriæ drachma dimidia cum pari resina in catapotijs. Hæc ualidius pituitam purgat. Foliorum lauri uiridium sesquidrachma. Cucumeris syluestris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, qui crotones appellantur, decorticata eduntur, & similiter faciunt. Apij dimidium id quod ad radicem est: & ab aliquibus chamæraphanus uocatur si edatur.

Bdellij drachmæ duæ cum aqua mulsa. Priuatim uero gummi oculis fluidis commodum est.

Aquam euacuantia

Quæ aquam euacuant.

Aquam educẽtibus utendum est in hydrocipis ex ascite hydrope laborantibus, & in mulieribus à fluxu albo infestatis, & his qui fluida ulcera habent. Squamæ cypriæ drachma una cum aqua mulsa pota, aquam ducit. Verum aceti parũ insuper sorbere oportet, ut ne reuomatur. Granum cnidium decorticatum tritum cum melle cocto deuoratum, ut ne gulam siue transglutitionem contingat, aquam ducit. Danda sunt grana uiginti, aut uiginti quinqꝫ, aut triginta, fortioribus quadraginta. Euphorbij drachma una cum melle cocto deuorata, pituitam ducit. Magis tamen aquam. Lonchitidis seminis oboli octo, cum aqua mulsa aquam ducunt. Cneorum similiter aquam purgat, cum polenta uoratum. Cnici seminis drachmæ quinque contritæ cum ptisana concoquuntur addito pauco sale, & sorbentur. Am-

moniaci

moniaci Thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulsa potæ, aquam ducunt.
A quidam splenicis ipsum cum posca exhibent.

De medicamentis compositis purgantibus. Cap. V.

Catapotia ex aloë. Colocynthidis medullę partem unam, succi absinthij partem unam, aloes partē unā, scāmoniæ partes duas. Cum aqua in catapotia efformato ciceris magnitudine. Dantur ex his grana undecim. *Purgantia composita*

Acetum mulsum Iuliani. Rutæ quadrantem, origani quadrantē, comæ thymi trientem, anethi sesquiunciam, iridis unciam unā, radicis Mandragoræ sesquiunciam, agarici sextantem, tedarum pinguium unciæ. xij. grani Cnidij trientem, lathyridum quadrantem, alypiadis quadrantem, polypodij sextantem, folij unciam unam, costi unciam unam, spicæ nardi unciam unam, Rhei pontici sesquiunciam, scillæ quadrantem, sambuci uirgultorum quadrantē, canopi, qui est sambuci cortex, quadrantē, asari unciā unam, pulegij qnadrantem, epithymi sextantem, ueratri sextantē, acori sextantē, sij unciā unā, amomi unciā unā, hyperici unciam unā, cymini unciā unam, anisi sextantem, aceti sextarios decem, mellis sextarios quinq;. Herbas ad triduum in aceto macerato. Deinde facta coctura, donec plus quàm dimidiū insumatur, mel adijcito: & facta colatura, lathyridas addito, costū item & granum Cnidium, & spicā nardi tritā. Aut si uoles, postquàm acetū mulsum perfectè fuerit coctum. Dosis perfecta est uncia una, aut pro uiribus. Facit ad podagricas affectiones, & ad comitiales, & in quibus euacua re simulq; ab obturatis amouere opus crassos humores. *Acetum mulsum Iuliani* *Canopum*

Purgatorium aquam ducens ex Caryophyllo. Aloes, epithymi, caryophylli, grani cnidij, petroselini, rhei pontici, singulorum semunciam, euphorbij scrupulos quatuor. Mellis quod satis est. Datur cochlearij mēsura. *Purgatoria uaria*

Purgatorium ex Rhodomelite, Alexandri. Rosarum succi sextarios duos, mellis sextar. unum, scammoniæ trientem. Dosis perfecta cochlearia
B quinq;. Minor cochle. duo. Media cochle. tria. Aliter. Mellis librā unā, Rosarū succi lib. unā, piperis drach. duas, scāmoniæ drach. octo, mastiches drach. quatuor, zingiberis drach. duas. Aliter quo ego utor. Spicę nardi, asari, epithymi, singulorū semunciā in aquæ hemina per triduum macerato, & moderata facta coctura, rosarum succi sextarium dimidium ad aquam adijcito, & mellis sextar. dimidium, & facta ad compagem usq; coctione, scammoniæ sesquiunciam addito.

Purgatorium ex malis cydonijs. Malorum cydoniorum assatorum trientem, piperis semunciam, scammoniæ drach. j. Mellis quincuncem, ex tritis præbe cochlearium unum, aut pro uiribus.

Purgatorium ex malo citrio, stomacho gratū. Mali citrij corticis et carnis libram unam, in aquæ sextario. j. s. ad tertias coquito, & mellis sextar. s. adiecto, ad mellis spissitudinem coquito, & piperis longi unc. j. scammonię infermento tostæ unc. j. trito ac inspergito.

Buccellatus purgatorius. Scammoniæ tostæ unc. j. piperis & seminis apij, singulorum scrup. j. fœniculi, anisi singulorum unc. i. mellis libr. j. De moderate tostis dato unc. j. in condito. *Buccellatus purgatorius*

Oliuæ purgatoriæ. Scammonię unc. j. piperis unc. j. epithymi, cymini torrefacti, petroselini, foliorum rutæ, mentæ uiridis, singulorū drach. iij. silphij drach. j. palmularū quincuncē, mellis quincuncē, aceti heminas. ij. oliuarū colymbadum muriæ innatantium fissarum uidelicet, sextarium. j. Quidam etiam gari modicum addunt. Dantur ex his. v. aut. vij. aut. viij. *Oliuæ purgatoriæ*

Pastillus purgatorius. Scammoniæ drach. iiij. euphorbij drach. iiij. folij drach. ij. piperis drach. ij. Mellis libram. j. Datur uncia. j.

Posca purgatoria, & stomacho grata. Cumini, fœniculi singulorum unc. j. pulegij, apij, anisi, singulorum semunciam, epithymi, scammoniæ, singulorum unc. j. salis sextantem. Dosis perfecta scrupuli. ij. in posca. Quidam euphorbij scrup. iiij. adijciunt. *Posca purgatoria*

Vinū purgatorium Vinum purgatorium in hydropicis. Scillæ quadrantem, apij feminis sexuncem, piperis drach.j. capparis radicis drach.iiij. grani cnidij decorticati drach.j. folij malabathri globulos.ij. Vini heminas.xij. mellis sextar.iij. Scillam contusam in uino macerato. Reliqua trita ammisceto. A

Sal purgatorius Sal purgatorius. Salis communis torrefacti drach.vj. apij feminis, zingiberis, panis sicci, singulorum scrup.vj. anisi, piperis, singulorum semunciam. scammoniæ, epithymi, singulo. unc.j. Datur cochleá.j.

Purgatoria ex Hermodactylo podagrica. Hermodactyli quadrantem, anisi, cumini Aethiopici, ameos, thymi corymborum, piperis albi, zingiberis, singulo. scrup. iij. epithymi semunciam. Dosis. scrup. iiij. Aliqui. vj. dāt. Datur mane cum condito, aut aqua mulsa, aut mero fernefacto.

Aliter eadem purgatoria. Hermodactyli unc.j. cumini Aethiopici, anisi, agarici, zingiberis, singul. scrup. vj. mastiches scrup. ij. spicæ nardi scrup. ij. moschi siliquam. j. cnici scrup. ij. Dantur scrup. iiij. cum hydromelo. Scammoniam reprobamus, eo quòd stomacho noxia sit. Si uero ampliore euacuatione, opus sit, misce ad dosim scammoniæ siliquas. iij. datur loto. *Moschus*

Catapotia ex lapide Armenico, quæ in morbo articulari maxime dantur. Aloes trientem, scammoniæ sexuncem, agarici unc.j. epithymi unc. j. lapidis armenici scrup.xij. cassiæ unc.j. spicæ nardi unc.j. scillæ assatæ sexuncem, croci scrup. xij. Excipe rhodomelite. Dantur. scrup.ij.

Purgatoria ex cornopodio, faciens ad quæ etiam ea quæ ex hermodactylis, stomacho commoda. Zingiberis scrup. ij. piperis scrup. j. agarici scrup. x. cnici internæ partis scrup. iiij. cornopodij radicis scrup. vj. Datur scrup. iij. His uero qui aluum ægre solubilem habent siliquæ. xxiiij. quæ faciunt omnino. vij. aut propemodum. viij. obolos. Et post euacuatione ubi lauisti, ex ouis & pane nutrito.

Purgatorium ex cyrenaico succo, ad febres quartanas. Succi cyrenaici, piperis, zingiberis, rutæ foliorum, singul. drach. j. datur nucis ponticæ magnitudine. B

Pulticula purgatoria Pulticula purgatoria, faciens ad tumefactos, elephantiacos præcipuè, et in quibus crassum ac uiscosum humorem quis exigere uelit. Colocynthidas. ij. refectas semine euacuato, & dimissa medulla, oleo dulci ipsas expleto, impositisque refectis ab ipsis operculis, per diem ac noctem finito. Postera die euacuato oleo, colocynthidas in aqua donec flaccescant coquito. Deinde ipsas quidem reijcito, oleo uero ad aquam ammixto, ueratri nigri obolos. iij. adijcito, & scammoniæ drach. j. Cum his autem pulticulam ex similagine, aut panem siccum tritum coquito. Postea ex hac, ægro simplici antea uictu uso, dabis nucum ponticarum. viij. aut. x. magnitudinem, aut ad summum. xiiij. & aquam calidam bibendam.

De custodia eorum qui purgantur, & quid sit faciendum his qui ex sumpta purgatione non purgantur. Ex philagrio. Cap. VI.

Ieiunis exhibēda purgatoria IN omnibus efficacibus in summa purgatorijs, homini simplici antea uictu uso, ieiuno & probe facta concoctione, medicamentum dato, et ut ad perfectam usque purgationem ne dormiat prohibeto. Motum etiam moderatum, si fieri potest, faciat, & ab omni cibo ac potu tūc abstineat, ad perfectā usque purgationem. Si uero inediam non ferant, aut propterea quòd os uentriculi in ipsis facile bilem concipit, ob longam inediam prægressam, aut aliam quandam eiusmodi causam, dandus est ipsis panis ex uino aquoso: aut ptisanæ aut alicæ succus, non ubi iam euacuatio incœpit, ut ne corrumpatur, sed statim post medicamenti potum. Sic enim aliquando etiam grauitate sua, ad celerem medicamenti motum cooperatur. Si tamen quis post quocunque tandem aluum subducente medicamento, non purgetur, neque euacuetur, si quidem nihil molesti adest, nihil sollicitum esse oportet. Si uero res urgeat, ob magnitudinem morbi, aut æger lancinetur, & distendatur *Non purgatorū afflictiones*

datur, & uelut serra secetur, necessario statim infusum per clysterem adhibetur. Si uero neque sic obediat aluus, si quidem corpus morsum sentiat, & uelut euertatur, lauare & largo oleo illinire oportet: si uero repletum sit, & grauetur, uenam secare: præsertim si multo sanguine homo abundet, & oculos rubicundos ac prominentes, non naturaliter, sed aduentitio modo, ob potum medicamentum habeat. At si nihil horum infestet, sed morsus & lancinatio adsit, à balneo statim nutrire oportet, & uinum largum bibendum exhibere, & interim clysterem adhibere, si non sedetur, & rursus lauare. Sit autem oleum quod per clysterem infunditur tutaceum, aut ex alio quopiam flatus discutiente paratum.

De his qui nimium purgantur. Cap. VII.

Eorum qui nimium purgantur cutis confricetur, & calida lauetur, ante balneum dato uino tenui fuluo ac flauo: Tale enim celerrime ad distributionẽ procedit: et pane madido, ac malis punicis. Quod si perseueret euacuatio, artus deligentur, ita ut uincula ex supernis deorsum procedant, & adstringant, & quid sanguinis ac spiritus intercipiant. Detur etiam modicum de Theriaca ex carnibus uiperæ bibendum. Transsilit enim ad cutem, & humorum in uentrem lationem breui reuellit, & quod uenenosum ac medicatum est in purgatorijs medicamentis, id obtundit. Et si hæc desit, de pastillis Theriacis, & amplius de pastillis ex seminibus, & de antidoto philonio appellato dabis. Sed & cucurbitis ad stomachum utendũ est, & cataplasmatis ex polenta & uino mulso. Post hæc epithematis adstringentibus utendum. Maxime autem utilitatem sentiunt ex totius corporis frictionibus, & medicamentorum potionibus. Abstineant præterea ab aere frigido ac calido ualde. Ille enim materias ab externis intrò compellit, & fluxum auget. Hic uero discutit & exoluit uires. Si uero ob morsum intestinis irritatis euacuatio augeatur, prædicta cataplasmata imponantur, & hebetantia per clysterem infundantur, adeps nimirum anserinus, & uinum dulce, oleum nardinum & similia.

Nimium purgati

Aeris frigidi et calidi excessus nociuus

De Hieris Antidotis. Cap. VIII.

Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, colocynthidis medullæ stœchadis, singulorum drachmas. x. opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ clematidis; piperis albi, singulorum drachmas v. cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, croci, folij, singulorum drachmas iiij. Mellis quod satis est.

Hieræ uariæ

Alia Hiera. Colocynthidis medullæ drach. xx. scillæ assatæ, agarici, ammoniaci Thymiamatis, ueratri nigri corticis, scammoniæ, hyperici, singulorum drach. iij. epithymi polypodij sicci, bdellij, aloes, chamædryos, marrubij, cassiæ, singul. drach. viij. myrrhæ Troglodyticæ, opopanacis, sagapeni, piperis communis, & longi, & albi, petroselini, cinamomi, croci, castorij aristolochiæ longæ, singul. dtach. iiij. Mellis quod satis est.

Hiera Iusti. Epithymi drach. xij. marrubij, stœchadis; chamædryos, ueratri nigri, scammoniæ, agarici, piperis longi, scillæ assatæ, singul. drach. xvi. euphorbij, colocynthidis medullæ, aloes, croci, gentianæ, petroselini, ammoniaci Thymimatis, sagapeni, singul. drachmas viij. opopanacis, polij, cinamomi, myrhæ, spicæ nardi, floris iunci rotũdi odorati, pulegij, singul. drach. iiij. aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum drach. ij. Mellis quod satis est. Dosis scrup. ij. aut. iij. aut. iiij. cum aqua mulsa, & sale.

Hiera Galeni. Chamædryos, piperis longi, piperis albi, stœchadis, ueratri nigri, scammoniæ, spicæ nardi, scillæ assatæ: Quidam etiam epithymi: singulorum drach. xvi. myrrhæ, croci, ammoniaci Thymiamatis, euphorbij, singulorum drach. viij. Excipe melle.

Hiera Rufi. Sycioniæ siue colocynthidis medullæ drac. viii chamædryos drach. x. sagapeni drach. viij. petroselini drach. v. aristolochiæ rotundæ

Sycionia eadẽ quæ Colocynthis

tundæ drach. v. piperis albi drach. v. cinamomi drach. iiij. aut cassię drach.
viij. spicæ, croci, polij, myrrhæ, singul. drach. iiij. Mellis quod satis est. A
Hiera Archigenis. Marrubij, agarici, chamædryos, colocynthidis
medullæ, stœchadis, singuli drach. x. opopanacis, sagapeni, petroselini, ari
stolochiæ rotundæ, piperis albi, singul. drach. v. cinamomi, spicæ nardi,
myrrhę, folij, croci, singul. drach. iiij. Arida tundito simul ac cribrato. Opo-
panacem & sagapenum, & myrrham contusa; in pila cum aqua mulsa no-
cte una macerato, deinde terito, & arida adijcito, & melle optimo excepta,
in uitreum aut plumbeum uas reponito. Hic modus communis est omni-
Hierarum dosis bus hieris. Dosis autem ipsarum perfecta drachmæ. iiij. Assumat autem &
salis drach. j. & mellis cyath. ij. & aquæ quantum satis est. Quòd si magis
purgatorias efficere uolumus eas quæ scammoniam non habent, ad has
quoque singulas obolus. j. de ipsa ammisceatur.

Illitiones sedis & Vmbilici purgatoriæ. Cap. IX.

Illitiones sedis ILlitio sedis ad flatus prouocandos. Ruta cum melle conteritur, ut unus
succus fiat, & penitissime intra sedem illinitur. Efficacissima fit, si parum
cumini, & nitri, aut succi cyclamini assumpserit. Sed & lanæ tomento exce
pta in sedem inditur. Aut melle addito glans efformatur. Flatus enim pro-
deunt inde multi, qui alleuationem faciunt.
Chezananca Cacacoga Illitio sedis uentrem mouens, appellatur Chezananca, id est Cacaco-
ga. Alumen cum melle tritum concoquitur donec fuluum fiat. Et cum hoc
sedes illinitur. Facile enim multa quidem, sed non citra laborem educit.
Vmbilicares illitiones Vmbilicaris illitio aluum subducens. Cyclamini drach. iiij. nitri
drach. iij. ueratri nigri et albi, utriusque drach. ij. colocynthidis drach. iij. scam
moniæ drach. ij. elaterij succi drach. iiij. grani Cnidij drach. iiij. caricarum
pinguium sextantem, fellis taurini unciam. i.

Alia optima.

Elaterij, lathyridum, galbani, cyclamini, ueratri nigri, singulo. drach. B
iiij. colocynthidis medullæ drach. viij. cucumeris syluestris recentis, scam-
moniæ, grani cnidij, singul. drach. ij. Tithymalli drach. ij. terebinthinæ
drach. iij. Excipe hæc felle taurino, & uelut unguento utere. Quidam ceræ
sceptunce addito, & olei sicyonij quantũ est satis, uelut emplastrũ imposue-
rũt.

Medicamenta uomitoria, & sumendi ueratri modi. Cap. X.

Vomitus usus VOmiribus utuntur etiam sani, ab alimenti aut humorum copia graua-
ti. Sed & hi qui ex acuto morbo ægrotant, quum à pituita, aut tali quo-
Vomitoriorũ medicamentorum usus dam humore infestantur. Verum uomitorijs medicamentis ut utantur, ne-
que sanis, neque ex acuto morbo ægrotantibus permittendum est: sed in affe-
ctionibus diuturnis, & maxime induratis, & quæ forti exactione opus ha-
bent, uelut est podagra, morbus comitialis à stomacho oriens, elephas, hy-
drops, melancholia, & consimiles. Contraria autem sunt uomitoria medi-
camenta sanguinis sputis, & stomacho male affectis, & qui suffocari solēt.
Prompríssimum itaque ex uomitorijs medicamentis est oleum cyprinum, si
digiti aut pennæ in ipsum tingantur, & in gurgulionem immittantur. Sed
& nardi celticæ radicum drach. vij. in aqua mulsa potæ, fortiter sursum pur
gant. Similiter etiam cestri. v. aut. vi. drach. in aqua mulsa potæ. Et daphnoi
dis folia. iij. uiridia, trita ac comesta.
Elaterij quoque obolus. j. in aqua potus, pituitam & bilem sursum purgat.
Et staphidis syluestris grana. xv. cum aqua mulsa crassa. Ex bulbis item hi
qui consueto more eduntur, si crudi edantur, & narcissi bulbi cocti, sursum
Apioi purgant. Apij quoque radicis pars ea quæ ad aërem uergit, si edatur sursum
Chamæraphanus purgat: Quidam ipsam chamæraphanum uocant: Quæ uero ad radicē est,
deorsum purgat. Tota uero si edatur, sursum ac deorsum. Raphanides ue-
ro minus quidem prædictis purgant, sed utilius. Oportet autem ipsas dũ
acres ualde ac recentes sunt in tenuia frusta concidere, & duabus aut tri-
bus horis antea in aceto mulso maceratas quotquot possunt sumant, ita ut

ter

ter aut quater à cœna uomant, & semel ieiuni. Sæpe autem insuper sorbeat
A acetum mulsum. Vbi uero duabus horis obambulauerint, aquam tepidam bibentes, immissis digitis aut pinnis uomant.

Modi sumendi ueratri. Veratrum dandum est diutinè ęgrotantibus, & ex forti morbo, & qui ex alijs auxilijs salutem desperarunt, eo quòd morbus omnibus ipsis sit fortior. Dandum autem siue assiduè uexarit morbus, uelut hydrops, elephas, malus habitus, resolutio, & similes: siue per quosdā temporis circuitus repetat, uelut comitialis, & podagra. Quum autem multi sint sumendi ueratri modi, simplicior & potior præparatio ad sumendum ueratrum, hic modus est. Postquam raphanidas prius arundine perpunxeris, ueratri albi optimi radicum surculos festucaceos in fissuras impingito, & ubi noctem permanserint, ipsos tollito, raphanidas autem concisas cum acetomulso dato iuxta relatum modū, assueto nimirum antea ad uomitiones ægroto, & relatis horis interpositis, ut insuper ad uomendum cogātur. *Veratri sumendi Modi*

Præcipuus autem sumendi ueratri modus hic est. Veratri optimi sextantem in aquæ hemina, quinque antea diebus maceratū, coquito donec tertia aquæ pars restet. Expresso deinde ueratro, ad aquā, æqualem mellis modum ammisceto, & facta ad crassitudinē coctura, dato ęgroto antea iuxta relatum modum ad uomitum exercitato, ita ut idem sit ieiunus, & bene concoxerit, & aluum deorsum exonerauerit, aut sua sponte, aut etiam semel atque iterum infuso per clysterem immisso pro uiribus.

Efficacissimus porrò omnium modus talis est. Radices ueratri ad sesami magnitudinem concidito. Nam in puluillum redactæ, actionis efficacia strangulant: Et debilioribus quidem eum ptisanæ, aut alicæ, aut ciusmodi cuiusdam succo, ueratri summum drach. ij. minimum drach. j. coquito, et bibendum dato. Robustioribus autem cum aqua calida, aut aqua mulsa. Incipit purgatio post tres aut quatuor horas. Quibus tardius incipit, hi melius
B purgantur. Si uero uomitiones tardè prodeant, aqua mulsa bibenda data, ad uomitum cogantur, immissis item pinnis in oleum tinctis. Si neque sic uomant, in balneum abducantur. At ubi uomere incœperint, si quidem pro ratione euacuatio fiat, nihil amplius molestię exhibere oportet. Si uero lassi cinentur aut etiam conuellantur, aquam & oleum bibenda dato. Nam hinc & deorsum per uentrem subductio ipsis cōtingit, id quod etiam alias in his qui ueratrum sumunt aliquando contingere solet, & medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Quòd si animi deliquium ipsis accidat, odoramentis resocillentur. Sed & ad alia, uelut uerisimile, accedentia symptomata, similiter congrua adhibere oportet. Cæterum multa contingente euacuatione, nutriantur & dormire permittantur, aliaque uelut in his qui nimiū purgantur dictum est fiant. Si uero perseueret adhuc, cucurbitæ stomacho affigantur, & artus deligētur. At si pro ratione euacuatio fiat, aqua mulsa ipsis bibenda detur moderatè, quo superfluitates ex medicamento eluat. Et paulò post cibus concoctu facilis exhibeatur. Porrò in his qui suspecta habent per os medicamenta, & tamē omnino ueratri usu opus habent, Antyllus tali quodā infuso per clysterem utitur. Veratri albi drach. ij. in aque sextar. j. maceramus, & per diem ac noctem manere sinimus. Sequēte uero die ueratrum in aqua ad dimidias coquimus. Deinde hanc per sedem infundimus ut uomitum concitet. Sursum purgat paulò debilius quàm ueratri potio. Post sufficientem purgationem, glandula acri subdita excretionem irritamus, quo infusum reddatur, & ipsi non amplius uomant. Et post excretionem, aquam mulsam semel aut iterum infundimus, quo intestina cluantur. Idem Antyllus ita dicit. Fit etiam glandula inquit, ex ueratro albo tuso ac cribrato, deinde melle cocto excepto, similiter purgans supernum uentrem, quemadmodum infusum ex ueratro purgat. At uero probatior est hic modus. Nam in nobis situm est ut moderemur purgationem. Sit itaque ueratri pondus drachmarum duarum ipsa uero glans lanæ tomento solidiore *Infusa per sedem, sursum purgantia* *Glandulæ sursum purgantes*

GH

lidiore obducatur aut obligetur. Et caput tomenti extrinsecus per sedem propendeat, quo post sufficientem purgationem, glandem extrahere nobis liceat. Hic modus perfectissime purgat, & neque suffocationem, neque aliud quoddam periculum inducit.

De diuersis Antidotis. Cap. XI.

Præfatio à Galeno libris de Antidotis præmissa.

Compositiones medicamentorum quæ affectiones curant, & non foris imponuntur, sed intra corpus sumuntur, ueteres Medici Antidotos uocant. Tres autem sunt ipsarum differentiæ. Quædam enim letalium medicamentorum gratia exhibentur. Quædam ob bestias uenenum eiaculantes. Quædam affectionibus ex malo uictu obortis auxiliantur. Aliquæ triplicem usum promittunt, quemadmodum etiam ea quæ Theriaca appellatur.

Antidoti uaria

Hedychroi in Theriacam ingredientis præparatio.

Hedychroi præparatio

Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, singul. drach vi. carpobalsami drach. ij. Mari drac. xvi. floris iunci rotundi odorati drach. ij. cinamomi drach. xxiiij. amomi, cassiæ, Rhei, singul. viij. nardi Indicæ, folij, singul. drach. xij. myrrhe drach. xxiiij. croci drach. xij. Vino bono excipe, & pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis.

Pastillorũ scilliticorum præparatio

Pastillorum scilliticorum præparatio. Scillam luto aut farinæ massa oblitam moderate assato, & acceptis interne partis ipsius partibus duabus, & farinæ erui parte una, terito & similiter pastillos efformato.

Pastillorũ Theriacorum præparatio

Pastillorum Theriacorum præparatio. Viperas quatuor aut quinque fuluiores ac recens captas sumito, & de ipsis ad caput & ad caudã, quatuor digitorum magnitudinem amputato, & tota pelle interaneisque ipsarum ablaris, reliqua in noua olla cum anetho & sale coquito, donec spinæ de carnibus discedant. Deinde ablatis ac diligenter à spinis purgatis carnibus, puri panis æqualem portionem ipsis ammisceto, & trita similiter in pastillos efformato digitis opobalsamo tinctis, & in umbra siccato. B

Theriacæ præparatio

Theriacæ Antidoti præparatio. Pastillorum scilliticorum drach. xlviij. Pastillorum Theriacorum drach. xxiiij. hedychroi drach. xxiiij. cinamomi drach. xxiiij. piperis communis drach. xxiiij. succi papaueris drach. xxiiij. rosarum siccarum drachmas. xij. scordij, buniadis seminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyrrhizæ, opobalsami, singul. drach. xij. myrrhæ, croci, zingiberis, Rhei pontici, quinque folij radicis, calaminthæ, marrubij, petroselini, stœchadis, costi, piperis albi & longi, dictamni, iunci rotundi odorati floris, thuris masculi, terebinthinæ, mastiches, cassiæ nigræ, spicæ nardi, singul. drach. vi. polij floris, styracis, apij seminis, feselis, Thlaspis, ammij, chamædryos, chamæpityos, hypocistidis fucci, malabathri, nardi celticæ, mei, gentianæ, anisi, fœniculi seminis, lemniæ sphragidis, chalcitidis tostæ, amomi, acori, balsami, phu pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singul. drach. iiij. dauci seminis, galbani, sagapeni, bituminis, opopanacis, castorij, centaureæ, aristolochiæ clematidis, singul. drach. ij. Mellis Attici libras. x. uini falerni sextar. ij. Opium, hypocistidem, myrrham, sagapenũ, styracem, acaciam, opopanacem, in pilam mittito, & modico melle affuso, tundens dissoluito. Deinde uino adiecto ut supereemineat, ad triduum macerato. Postea reliqua rusa unito. Mel ipsum despumetur. Reponitur in argentea aut uitrææ uasa non ualdè plena. Et opercula singulis diebus demuntur.

Vsus Theriaces

Vsus ipsius est, si res urget, in morsis à bestijs uenenatis, & his qui uenenum acceperunt, post septimum à præparatione annum, nucis ponticæ magnitudine, cum uini cyath. iij. ita ut bis in die bibatur. Similiter etiam his qui ab aliqua obscura periclitati sunt causa, ut corruptio in corpore letalis medicamenti qualitatem sit imitata, quemadmodum in pestilentibus constitutionibus maxime fieri solet, semel in die datur. At in alijs affectionibus post decennium ipsius usus est, & usque ad uigesimum annum. In tussi uero, &

ro,& thoracis aut lateris doloribus, non febrientibus cum uino mulso, febrientibus cum aqua mulsa, datur ad noctem fabæ Aegyptiæ magnitudine. Sanguinem spuentibus, si recens est malum, in posca: si diuturnum, in symphyti decocto datur fabæ Aegyptiæ magnitudine mane & uesperi. Inflatis & torminosis, aut cœliacis datur mane ex aqua calida, fabæ ægyptiæ magnitudine. Appetentiam intensam excitat. A rigore, perfrigeratione, & bilis uomitu, ante accessiones pota liberat. Menses mouet, & mortuos fœtus eijcit, fabæ Aegyptiæ magnitudine pota cum aqua mulsa, aut passo, in quo ruta aut dictamnum coctum est. Facit etiam ad uocem abscissam, et per se, & cum dupla tragacantha, ex uino mulso aut passo pota, & sub lingua detenta, & eliquata. Splenicis et hepaticis datur ex posca. Si scirrhi duricia adsit, ex aceti mulsi, aut aceti scillitici sesquicyatho. Nephriticis cum aceto mulso fabę Aegyptiæ magnitudine. Dysentericis tantundem cum rhois decocto, mane & uesperi. Ad uisus quoq; hebetudinem summe facit hoc modo. Antidoti & opobalsami sextantem, cum mellis cyatho misceto, & paulatim illinito. Detergit etiam dentes. Pleriq; etiam præseruationis gratia ipsam accipiunt, in nouilunio fabæ græcæ magnitudine, ubi probe conco xerunt, cum mellis cochleario uno, & aquæ cyathis. ij. Similiter etiam in profectionibus ipsa utuntur, quum uitiatum aërem aliquem, aut aquas suspectas habent, in locis ubi iter faciunt.

Sales Theriaci.

Viperas sumito recens captas quatuor. Deinde salis ammoniaci aut communis modium Italicum. j. in pilam mittito, & cum ipso hæc in crassas partes contundito. Gentianę sesquilibram, aristolochiæ rotundæ sesquilibram, cētaurij tenuis comę lib. ij. cardamomi, marrubij, singulorum sexuncem, scordij, apij, chamædryos creticę, singul. lib. j. rutę satiuæ seminis sextar. ij. Mellis Attici mensura sufficiente hæc unito, & dimidiam ipsorum partem in ollam nouam dato, deinde quatuor uiperas uiuas adijcito, insuperq; ad ipsas, etiam scillas teneras recentes minutim concisas addito, atq; ita reliquam dimidiam partem superioris mixturæ superinijcito, & olla diligenter operta, tribus aut quatuor foraminibus operculum ipsius perforato, quo uapor per ipsa exhalans, assationis modum tibi significet. Primum enim apparebit fumus multus, exiens caliginosus ac ualde turbatus, significans quòd ignis iam feras ipsas contingat. Atq; tunc tu diligenter caue, ne quid de hoc fumo inspires, dum aër à uiperarum exhalatione inficitur. Deinde quum cessauerit uapor, & flammam quandam exilem cōspexeris per foramina egredientem, tunc sane quàm optime assatas putato, atq; sic ollā ab igne ablatam, per totam diem ac noctem perfrigerato: postea aperito, & exemptos carbones diligenter tundito & cribrato cum his mixturis. Rutæ syluestris seminis, hyssopi cretici, singul. dodrantem, seminis fœniculi, nardi celticæ, stachyos scythicæ, singulorum sexuncem, petroselini macedonici, malabathri, foliorum, singul. trientem, amomi, racemi, hormini seminis tosti, singul. quadrantem, origani cacuminum, thymi cacuminum, singul. sextantem, baccarum iuniperi, piperis albi, & longi, singul. libr. silphij radicis dextantem, seminis coriandri, zingiberis non perforati, satyrij seminis aut radicis, pulegij, seselis massiliensis, mentæ, singulorum sexuncem, cassię fistulæ sextantem, cinamomi unc. j. Cæterum ego præparaui ut bestias non exusserim, sed pastillos ex ipsis paratos, uelut in Theriaca exposui, cum his quæ cum bestijs uruntur miscui, & hoc propterea, ut quam in se habent amaritudinem, eam in ustione deponant. Tantam autem mensuram pastillorum adieci, quantam coniectura assequi potui quatuor uiperas habere. Et eua serunt reuera optimi.

Sales Theriaci

Antidotus Mithridatica ex Scinco. Myrrhæ Troglodyticæ, zingiberis, cinamomi, singul. drach. x. spicæ nardi, Thuris, thlaspeos, opobalsami, floris iunci odorati, costi, stœchadis, seselis, galbani, terebinthinæ, pi

Mithridatica ex Scinco

peris longi, castorij, succi hypocistidis, styracis, foliorum malabathri, singul. drach. iiij. cassiæ nigræ, polij, piperis albi, scordij, dauci seminis, carpobalsami, cypheos, bdellij, nardi celticæ, gummi, petroselini, opij, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorum rosarũ, singul. drach. viij. dictamni, anisi, acori, phu, singulorum drachmas. iij. mei Athamantici, acaciæ, uentris scinci, hyperici seminis singul. j. s. Vini & mellis quantum satis est. Præparato similiter ut Theriacam. Galenus dicit hanc ad eadem facere, ad quæ etiam Theriaca, exceptis his qui à uipera morsi sunt. Nam ad hos Theriaca efficacior est. A

Sanguinũ Antidotus Antidotus ex sanguinibus, Faciens ad omnia uenenum eiaculantia, & ad lętalia medicamenta. Piperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni cretici, singul drach. ij. amomi, opobalsami, seminis rutæ syluestris seminis fœniculi, cumini Aethiopici, anethi, sanguinis anatis masculi, ci, sanguinis hœdi, sanguinis anseris, sanguinis anatis fœminæ, buniadis syluestris seminis, singulorum, drachmas. iij. gentianæ radicis, trifolij, iunci odorati floris, Thuris, rosarũ siccarũ, sing. drac. iiij. cinamomi drac. ij. scordij drach. viij. petroselini, polij, myrrhæ, nardi, singul. drach. vj. cassiæ drac. iij. succi cyrenaici drach. iij. ſ. cechadis drach. v. asari drach. ij. ammoniaci Thymiamatis drach. iij. mei Athamantici drac. ij. agarici drac. ij. carpobalsami grana xx. Mellis cocti quantum satis est.

Acetum mulsum simplex Acetum mulsum simplex. Aceti acerrimi albi sextar. j. aquæ sextar. ij. Mellis sextarium. j. Coquito ad liquidioris mellis compagem, mel inter coquendum despumans.

Acetum scilliticum Acetum scilliticum. Scillæ albæ concisæ, & in umbra siccatæ ad dies quadraginta, rursusq; purgatæ, minam unam, aceti boni sextar. xij. Hæc simul in uas mittito, idq; opertum ad dies sexaginta ad solem exponito, post quas scillam expressam abijcito. Acetum autem excolatum in aliud uas transfundito. Quidam scillæ minam. j. in aceti sextar. vj. mittunt. Alij uiridis scillæ idem pondus in acetum conijciunt, & ad menses sex simul in uase esse sinunt. Et est hoc magis incisorium. Facit autem ad fluxiones circa os, si colluatur, & ad multas internarum partium affectiones, si bibatur, exceptis his quæ cum ulceratione consistunt. Facit item ad plura alia. B

Acetum mulsum scilliticũ Acetum mulsum scilliticum. Scillæ partium internarum tenerarum libr. ij. aceti acris albi sextar. xv. piperis, petroselini macedonici, singul. sextantem, dauci cretici, ammij, anisi, nardi celticæ, ligustici, asari, cardamomi, spicæ nardi, amomi, rhei pontici, singul. semiunciam, seminis fœniculi, cumini, silphij, zingiberis, pyrethri, hyssopi cretici, costi, pulegij, singul. unc. j. mentæ uiridis fasciculum. j. rutæ uiridis ramulos. v. Mellis Attici sextar. j. sapæ sextar. ij. apij uiridis fasciculum. j. Internas scillæ partes albas contusas in acetum mittito, & ad dies septem sub caniculæ ardoribus macerari sinito. Deinde exempta scilla, sicca quidem iam contusa, uiridia autem non contusa, in acetum dato, & rursus post septem dies omnibus excolatis, mel & sapam ad acetum addito, & ad cõpagẽ coquito, uitreoq; uase excipito. Vtere hoc auxilio & ieiunus uelut potione quęq; ante cibum sumi solet, & cum cibo ad intinctus. Est enim longè utilissimum.

Medicamentum Galeni ex scilla, faciens maxime ad comitiales. Scillam in tenues partes manibus confractam, in uas quod mel habuit conijce, & id probe opertum in loco ad meridiem conuerso, sub caniculæ ardoribus expone. Post quadraginta dies ab ortu caniculæ solue, & scillę corpus effluxisse comperies. Exceptum itaq; succum ipsius optimo melle condito, & his singulis diebus cochlear. j. præbeto, pueris paruum, perfectis magnum. Sed & ipsum scillæ corpus cum melle terito, indeq; cochlearium exhibeto. Est autem hoc facultate posterius succo.

Philonis Antidotus Philonis Antidotus. Piperis albi drach. xx. hyoscyami drac. xx. succi pa-

ci papaueris drac.x.croci drac.v. pyrethri, euphorbij, spicæ nardi, singul. drach.j.Mellis Attici, aut alterius boni probe cocti quod satis est. Dato per fectis nucis ponticæ magnitudinem, minoribus fabæ, pueris ciceris. Medicamentum est quod dolorem maxime sedat, & somnum inducit.

Athanasia dolorem sedans pleuritica, Oribasij. Cassiæ drach.viij. spicæ nardi, amomi, croci, opij, styracis, myrrhæ, costi, singul. drac.iiij. mellis de spumati quod satis est. Dosis est eadem quæ philonis antidoti. *Athanasia*

Antidotus ex duobus piperis generibus, similem uim habens. Cardamomi. castorij, opij, singul. drach. iij. myrrhæ, costi, piperis albi, & longi, galbani, singul. drach. iij. croci drach. iij. Excipe melle cocto, & præbe fabæ magnitudine.

Antidotus ex papaueris capitibus, & sapa. Capita papaueris uiridia non aquosa. viij. aut. x. postridie ut decerpseris, cum glycyrrhizæ unciauna, in sapæ sextario uno, ad diem unum macerata, coquito donec flaccescant, & ubi moderatam habuerint hæc compagem, ab igne ablata uase excipito, ac utitor in febrientibus qui uigilijs infestantur, & si de capite in thoracem tenuis fluxus fertur.

Antidotus ex papaueris capitibus, & melle. Capita papaueris uel ut dictum est, & glycyrrhizæ unc.j. in aquæ pluuialis aut fontanæ sextario.j. donec flaccescãt coquito ac exprimito, & ad decoctum mellis sextarium dimidium adijcito, & ad spissitudinem coquito. Datur his qui eum doloris mitigatione, & somni inductione, insuper etiã expurgatione & exter sione opus habẽt, eorũ quę in thorace, aut circa pulmonem et rhenes hęrẽt. *Antidotus uaria ex papaue rum capitibus*

Antidotus ex papaueris capitibus cõposita. Aquæ in qua capita papaueris iuxta relatum modum cocta sunt, sextar. j. uini dulcis heminas. ij. mellis libr. j. croci, hypocistidis succi, singul. drach. iiij. coquito ad compagem. Ceterum ea quæ ex melle, & capitibus papaueris, & malis cydoniis paratur, stomacho gratior est. Verum efficacior est, si unà cum papaueris capitibus, etiam melilotum & glycyrrhiza in aqua coquantur.

Eclegma ex marrubio simplex, ad tabescentes maxime. Comæ marrubij lib. j. in aquę heminis. vj. ad tertias coquito, & abiecta herba, parem mellis mensuram aquæ adijcito, & ad mellis spissitudinem coquito, indeq́ cochlear. i. præbeto. *Eclegmata uaria*

Eclegma ex marrubio compositum.

Comæ marrubij, iridis Illyricæ, hyssopi, pulegij, glycyrrhizæ, apij, singulorum sextantem, caricarum pinguium quadrãtem nucleorum nucis pineę resinæq́ quadrantem. Contundito in crassas partes sicca, & cum caricis in aquę sextar. iij. macerata, ad tertias decoquito. Deinde ad excolatam aquam mellis lib. ij. adijcito, & ad mellis compagem usq́ coquito.

Eclegma ex eruo. Amygdalarum amararum sextantem, farinæ erui trientem, hyssopi trientem, iridis semunciam, nucleorum pineorum torrefactorum sextantem, Mellis sextar. j. aut quod satis est.

Eclegma dodecatheon. Iridis Illyricę trientem, erui trientem, hyssopi sextantem, seminis urticę sextantem, glycyrrhizæ sextantem, fœni græci sextantem, bulborum trientem, seminis lini torrefacti triẽtem, melanthij scrupul. xviij. pulegij scrup. vj. nucleorum pineorum torrefactorum sextantem, piperis scrup. vj. Mellis quod satis est. *Dodecatheon Eclegma*

Antidotus Sotira. Spicę nardi scrup. xxxix. myrrhę scrup. xxvij. croci scrup. xxxvij. castorij scrup. xxxix. petroselini scrupul. xlv. anisi scrup. ix. apij scrup. vij. floris iunci odorati scrup. xxxvi. cassię scrup. xij. piperis longi scrup. xij. seminis sinonis scrup. vj. styracis scrup. xviij. amomi scrup. xij. seselis scrup. xij. hedycroi scrupulos. xviij. costi scrup. xviij. Mellis quod satis est. *Sotira antidotus*

Medicamentum ad tussim ex styrace. Amomi, cassiæ, singul. sextantem, styracis, spicę nardi, singulo. sesquiunciam, croci, piperis albi, singul.

unc.i. Mellis ſextar.i. Exhibe cochlearium unum.

Medicamentum Philoxeni, ad ſuppuratos, & fluxiones diuturnas. A

Terebinthinæ drach.xxviij. nardi drach.xvi. myrrhæ ſtactæ drach.vj. cardamomi, bulborum, ſingul. drach.vi. croci drach.xij. galbani drach.xvi. galbani drach.xvj. amygdala amara.lxxx. Mellis heminam. Bibitur ex aqua fabæ Aegyptiæ magnitudine.

Eſdræ antidotus

Antidotus Eſdræ multi uſus. Eſt enim ex his quæ ualdè ſiccant, Amomi ſcru. vi. croci ſcrup.xviij. ſeminis dauci ſcrup.j.s. fœniculi ſeminis ſcru. iij. caſſiæ ſcrup. j.s. floris iunci odorati ſcrup. iiij. s. cinamomi ſcrup.iij. hypocyſtidis ſucci ſcrup. iiij. s. ſulphuris ſcrup. v. ſeminis papaueris ſcrup. v. pyrethri ſcrup.iij. petroſelini ſcrup.j.s. iridis Illyricæ ſcrup.vij.s. hyoſcyami ſeminis ſcrup. xiij.s. ſpicę nardi ſcrup.vij.s. ſeminis rutæ ſcrup.j.s. anethi ſcrup. iij. cardamomi ſcrup. iij. roſarum ſiccarum ſcrup. iiij.s. Floris nerij (Eſt autem uelut ſiliqua, ex qua roſa rododaphnes emergit) & roſę ipſius, ſingul. ſcrup.iij. Rhei ſcrup.vj. gentianæ ſcrup. vj. hedychroi ſcrup.j.s. tragacanthæ ſcrup.xv. Lycij ſcrup.vj. foliorum citrij ſcrup. vj. ſeminis ocimi ſcrup.j.s. aniſi ſcrup.iij. coſti, myrrhę, ſingul. ſcrup.vj. bdellij ſcrup.xvi. ſucci artemiſię ſcrup.xiij. rhois ſyriaci ſcrup.xxv.s. aſari, uentris mergi, lapidis Iaſpidis, ſingulorum ſcrup. iij. piperis ſcrup.xv. caſtorij ſcrup.j.s. cimoliæ ſcrup.vj. ſiſonis ſcrup.jx. ſtyracis ſcrup.jx. opobalſami ſcrup.xij. ſeſelis herbæ ſcrup.j.s. Mellis uncias.xxviij. Vini quod ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus. Malorum cotoneorum purorum lib. iij. concoquuntur in uini ueteris ſextar. iij. deinde teruntur, & adijciuntur ipſis trita hæc, piperis, aniſi, liguſtici, ſingulo. unc.j. Quidam etiam zingiberis unciæ dimidium addunt. Qui pro uino acetum ſumunt.

Ex malis cotoneis medicamenta uaria

Medicamentum ex malorum cotoneorum ſucco. Ad proſtratam appetentiam & ægrè concoquentes commodum. Malorum cotoneorum maturorum B ſucci ſextar. ij. mellis boni ſextar.ij. aceti ſextar.j. zingiberis quadrantem, piperis albi ſextantem. Ad ſpiſſitudinem coquito. Hoc ad perfrigeratos præparat Galenus. In quibus autem, inquit, bilis abundat, citra piperis & zingiberis ammiſtionem præparato.

Meloplacunion

Meloplacunij id eſt placentæ ex malis cotoneis præparatio.

Malorum cotoneorum purorum lib.vj. coquuntur in uino donec flaccescant, Deinde ad excolata ac trita quidam adijciunt Mellis lib.viij. & ad lentum ignem coquunt, mouentes ſubinde ferula, donec totum manus nõ inquinet, & tunc contuſa hæc adijciunt, piperis quadrantem, aniſi quadrantem, petroſelini unc. j. Quidam etiam zingiberis unc. j. & maſtiches unc. j. Deinde mixta in placentas ſemunciales efformant, & cum lauri folijs componunt.

Cydonatum

Cydonatum friabile fruſta integra habens. Malorũ cydoniorũ purorum in fruſta conciſorum libræ. viij. coquuntur in uini ſextarijs. viij. moderatè, ut non diſſoluantur. Deinde ammiſcentur ipſis, mellis deſpumati lib.viij. piperis beſſis, petroſelini, aniſi, ſingulorum quadrans, zingiberis quincunx, ſpicę nardi ſeſcuncia, caryophylli uncia una. Omnia hęc contuſa, & moderatè cocta ad iuſculi ſpiſſitudinem tollito, & ubi perfrigerata ſunt, fruſta ſimul cum iuſculo componito.

Antidotus ex tribus piperis generibus. Piperis communis, albi, longi, ſingulo. drach. vij. zingiberis, aniſi, cacuminum thymi, ſingulo. drac. ij. Mellis quod ſatis eſt.

Alia oribaſij.

Piperis albi ſextantem, piperis nigri, longi, ſpicę nardi, cinamomi, ammij. caroi, hyſſopi, ſeſelis, dauci, petroſelini, ſingul. unc.j. zingiberis drac. iiij. Mellis libr.iij.

Alia.

Piperis communis quadrantem, albi unc.j. longi unc.j. petroſelini, Cinamomi

A namomi, aut cassiæ duplum, zingiberis, singul. unc. j. Mellis unc. xxi. Aut quantum satis est. Ego etiam Thymi cacuminum unc. j. ammiscui.

Diospolites. Cumini aceto macerati ac torrefacti unc. j. piperis, zingiberis singulo, sextantem, rutæ uiridis unc. j. s. nitri drac. ij. s. Excipe melle. — *Diospolites*

Medicamentum ex calamintha, Petroselini pulegij, seselis, calaminthæ, singulorum quadrantem. apij seminis unc. j. cacuminum thymi unc. i. ligustici trientem. Piperis unc. xij. Mellis quod satis est.

Medicamentum ex citrio, ad ægre concoquentes.

Aceti heminas. iij. citrij siue medici mali carnis lib. j. hyssopi, rutæ, origani, singul. fasciculum. Hæc per diem ac noctem macerata in aceto coquuntur ad tertias, et expressa abijciuntur. Ad acetum autem mellis sextar. j. ammiscetur, et rursus ad mellis spissitudinem coquitur. Quod ubi factum est, asari, mei, piperis albi singul. sextans infarcitur. Datur inde cochlear. j. mane, & ad somnum.

Picra Galeni. Aloes drach. c. xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinamomi, singul. drach. vi. Quidam etiam floris iunci odorati, & cassiæ, singul. drach. vi. addunt. Datur ex aqua mulsa drach. j. — *Picra Galeni*

Picra ex aceto mulso. Ad stomachicos, uterum, & hydropem Aloes trientem, folij sextantem, costi, casiæ, amomi, iridis, singul drach. j corticis radicis fœniculi libr. j. mastiches, nardi celticæ, zingiberis, singulorum drach. j. piperis drach. j. mei. drac. j. aceti sextar. j. s. Mellis. sextar. j. s. Fœniculum in aceto ubi prius coctum est abijcitur. Deinde mel adijcitur, & facta ad mellis compagem coctura, reliqua trita inspergantur.

Medicamentum optimum ex hepate lupino. Gentianæ, chamæpityos, petroselini, marrubij, fellis ursini, sinapis, scolopendrij, radicis panacis minij, rubiæ, seminis brassicæ, aristolochiæ longæ, piperis albi, spicæ nardi, costi, eruce seminis, eryngij radicis, polij, echij, eupatorij, baccarum Iu- — *Lupini hepatis medicamentum*

B niperi, hepatis lupini, enulæ, singulorum æquales partes melle cocto excipe. Datur nucis ponticæ magnitudo, cum uino mulso cocto.

Theodoretus ex Anacardijs. Anacardiorum unc. j. s. croci, cassiæ, folij, spicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati, rhei, epithymi, singul. drach. iiij. acori, piperis singul. unc. j. s. aloes quadrantem, saxifragæ, mastiches, iridis Illyricæ, singul. unc. j. s. myrobalanorum unc. j. Mellis libr. j. aut quod satis est. — *Theodor. tus*

Theodoretus absque anacardijs. Aloes drach. lx. agarici drach. xxiiij croci, cassiæ, rhei pontici, acori, cinamomi, mastiches, singul drach. x. costi, seminis rutæ, piperis albi, singul. drach. viij. spicæ nardi drach. iij. xylobalsami, asari, chamædryos, mei, singul. drach. iiij. Mellis quod satis est. Quidam etiam his addunt anacardia. ij. Dosis est drachmæ. ij. cum aqua mulsa. — *Anacardia*

Cyphoides. Ad Hepaticos, & thoracis affectiones. Vuæ passæ carnis drachmas. xxv. croci drach. j. calami drachmas. ij. bdellij drachmas. ij. s. cinamomi obol iij. nardi obol. iij. iunci odorati drachmas. ij myrrhæ drach. iiij. terebinthinæ drachmas. iiij. aspalathi ramenti obol. xij. Mellis drachmas. xvi. Vini quod satis est. — *Cyphoides*

Cyphoides aliter. Alexandri. Croci, cinamomi, bdellij, singul. drachmas. iiij. myrrhæ, calami, singul. drachmas ij. aspalathi, floris iunci odorati, singul. drachmas. iij. cassiæ, nardi, singul. drachmam. j. terebinthinæ drachmas. xvi. uuæ passæ carnis drachmas. clx. Mellis heminam. j. s. Vini Chij quod satis est.

Medicamentum ex Cacano hepaticum. — *Ex cacano medicamentum*

Cacani unc. j. costi unc. j. folij scrup. viij. piperis albi scrup. vi. spicæ nardi scrup. vi. Mellis quod satis est. Datur cochlear. j. cum conditi potione.

Zopyrius. Myrrhæ drach. v. croci, cassiæ singulorum drach. iiij. cinamomi drach. iij. spicæ nardi drach. ij. floris iunci odorati drach. ij. piperis al- — *Zopyrius*

bi drach.j.s.thuris drach.j.costi drach.j. Mellis quod satis est.

Peonia Antidotus

Peonia. Styracis calamitę drach.vi. thuris,amomi,croci,singul.unc. j.s.spicæ nardi drach. vi. folij drach.ij.piperis albi drach. vi. piperis communis drach.viij.myrrhæ unc.j.costi unc.j.Mellis quod satis est. A

Catapotia hepatica, dosithei. Aloes unc.j. spicæ nardi, folij, costi, singul. scrup.ij.agarici scrup.viij.mastiches scrup.xiij.epithymi scrup.iiij. Rhei scrup.j.

Acetum mulsum ad splenem. Capparis radicis corticis,scolopēdrij, spicæ nardi,asari,iridis,floris iunci odorati,floris iunci quadrati,anisi,cumini,fœniculi,acori,fructus ericæ, singulo. unc.j. foliorum myricæ,foliorum salicis, radicis apij, dendrolibani, scillæ, singulorum sextantem,aceti sextar. iij. Mellis sextar.iij.ammoniaci Thymiamatis,quadrantem.Præparato uelut scilliticum. Dato cochlear.ij.

Acetum mulsum faciēs ad calculosos. Saxifragæ, betonicæ,graminis,adianti,spicæ nardi,carpesiæ,asari,eryngij,singulorum unc.j. petroselini macedonici, rutæ seminis, singul.unc.s. fœniculi uiridis, scillæ assatæ, chamædaphnes, singul.sextantem.Capparis radicis corticis quadrantem, sij sextantem,aquæ,aceti, mellis,singul.sextantem.

Posca calculos atterens

Posca calculos atterens. Pulegij,mastiches,seminis apij, mentæ siccæ,singulorum unc. j. salis communis torrefacti, lib.j. seminis coriandri, spicæ nardi, anisi,ammij,singul. scrup. vi. folij scrup. iiij. piperis albi unc. s.aut communis unc.j.lithospermatis sexuncem,betonicę sexuncem, aceti boni sextar.v.Omnia tusa,cribrata ac leuissime trita, per triduum aceto ammisceto, & per dies xl.insolato. Vsus autem tempore,ex cicere nigro, & asparagorum radice,apioq; & adianto decoctū parato,& ad ipsius temperaturam aceti heminas. ij. adijcito, ægroq; in calido balnei solio bibendum prębeto.Quidam uero relatarum specierum pulusilli scrup.xij.cum posca ex prædictorum relatarum herbarum decocto mixta exhibent,& nihilominus efficax est medicamentum. B

Conditum Vinum Ascalonites

Conditum calculos atterens. Piperis albi.saxifragæ,spicę nardi,lithospermi,betonicę,singul.unc.j.petroselini, folij, singul.unc.j.s. seminis rutæ syluestris unc.s. Mellis sextar.j. Vini Ascalonitæ sextar.xvi.

Hircini sanguinis medicamētum

Medicamentum ex hircino sanguine. Quum uua inceperit maturescere,hirci ætate uigentis sanguinem accipe, & in sole sicca, deq; ipso cochlea.ij.præbe calculosis cum passo cretico. Quidam etiam amomi & folij singulo, quadrantem ammiscent. Alij etiam myrrhæ scrup.iiij.

Cicadarum medicamentum

Antidotus Rhenalis ex cicadis. Lithospermi, acus piscis usti, seselis,singul.unc.j.ammij,cucumeris satiui seminis,saxifragæ,uuarum passarum exemptis uinaceis,seminis, altheæ,phaseoli albi,lyncurij,singulorum unc. s.spicæ nardi, phu,mei,lapidum ex spongijs,singul.drachmas.j.adianti,seminis paliuri internæ partis,sij sicci, radicis rubi, graminis, polypodij singul.drachmas.iij.hircini sanguinis siccati uelut dictum est,scrup. vi.cicadarum siccarum, ademptis capite, alis ac pedibus, trientem, piperis albi drach.vi.Mellis cocti quod satis est.Datur nucis ponticæ magnitudine,in condito,aut decocto tribuli,aut saxifragæ aut sinonis,aut radicis asparagorum,aut graminis, aut quinquefolij,aut radicis herbæ lanariæ.

Antidotus ex lithospermo. Lithospermi,betonicæ,saxifragæ,pettoselini,piperis albi,æquales portiones.Excipe melle.

Antidotus ex semine porri. Piperis albi ac nigri, dauci cretici,cucumeris satiui seminis,fœniculi seminis,porri seminis, petroselini Macedonici,Pyrethri,zingiberis,folij singul.unc.j.Mellis quod satis est.

Antidotus ex Tecolitho. Spicæ nardi, hyssopi,tecolithi, singulorum scrup. viij.piperis scrup.xij.zingiberis,petroselini, costi,saxifragæ, singul. scru.vi.cassiæ,seminis apij sing.scru.iij.cyperi scru.vi.ramēti eboris scrup. iiij.cardamomi ligni scru.vi. lithospermi scru.iiij.Mellis quantum satis est.

Antidotus

Antidotus ex semine maluæ syluestris. Cucumeris fatiui seminis drachmas. xij. hyoscyami seminis drachmas. vi. cicutæ seminis drachmas. iiij. alij vi. habent. opij, fœniculi maluæ syluestris seminis, croci, singulorum drachmas. iij. seminis apij, drachmas. vi. cassiæ drachmas. iiij. amygdalas. x. nuces regias. x. nuces ponticas. x. asari drach. iiij. Excipe passo Cretico, & obolos. iij. præbe non febrientibus cum sapa. Quidã melle excipiũt.

Medicamentum Rhenale ex bellarijs. Ad uesicæ ac rhenum ulceratio nem. Vuę passæ albæ uinaceis exemptis, nucleorum pineorum recentium singul. sextantem, cucumeris seminis decorticati, baccarum myrti exempto osse, amygdalarum amararum, palmularum pinguium, seminis apij, seminis papaueris, croci. singulorum drachmam. j. myrrhę sextantem. Ex passo drachmam. j. ieiuno bibendam præbe. *Bellariorum medicamentũ*

Antidotus Satyriaca. Zingiberis, satyrij superioris, singulorum drachmas. viij. scinci caudæ, mei, asari, petroselini, cardamomi, seselis. singulorum drachmas. iiij. seminis erucæ, cinamomi, singulorum drachmas. iij. hormini, piperis albi, seminis cnici, singulorum drachmas. ij. floris iunci odorati, spicę nardi, singulorũ. drach. j. sanguinis hircini mystrum. Datur drach. j. cum uino, debilioribus cum lacte. *Satyriaca*

Catapotia ex xylomacere, ad dysentericos.

Xylomaceris, opij, rhei, singul. scrup. vi. gallæ, myrrhæ, singulorum unc. j. Excipe uino spathite. *Xylomaceris catapotia*

Antidotus ex corallio, podagrica. Rhei barbarici, pęonię, myrrhę Troglodyticæ, spicæ nardi, singulorum sextantem, folij unc. j. caryophylli grana. xv. anagallidis rufseum id est puniceum florem habentis, quam uocant corallium, unc. s. aristolochiæ longæ trientem, & rotundæ trientem. Datur scrupulus. j. quotidie concoctione probe facta. Incipere uero oportet ab æquinoctio autumnali, quod est circa. xxiiij. diem mẽsis septembris, & sumere deinceps ad dies quinquaginta, & intermittere diebus. xix. Atq; ita facito donec impleti fuerint dies quibus sumis. ccclxv. Sub cane porro in totum uacato, hoc est à xxiiij Iulij usq; ad Augustum completum. Abstinendum est à uenere, carnibus maxime porcinis, salsamento, garo, beta, dauco, menta, lactucis coctis, & peponibus: A' piscibus capitonibus, gobijs, mollibus & testa intectis: & ab omnibus leguminibus, & ab omnibus simpliciter crassum succum habentibus, & à uino nigro ac uberiore. Lauent autem quotidie, & exerceant se aut pedibus, aut equo, aut uehiculo. At uero qui security habitu præditi sunt, hi etiamsi pleniore uictu usi fuerint, non læduntur. *Podagricæ antidoti* *Corallium ana gallis* *Anni tempo rum ratio*

Antidotus podagrica, Agapeti.

Folij, rhei barbarici, croci, spicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, costi, chamedryos singul. sextantẽ, aloes hepaticę quincũcem, hyperici, pęonię, singulorum quadrantem, aristolochiæ longæ, phu, mei, damasonij, anagallidis, sing. trientẽ. Vtendi modus idẽ est qui eius quæ ex corallio constat. *Rheon barbaricum*

Antidotus Atactos podagrica. Folij, mei, damasonij, anagallidis ceruleum florem habentis, rubiæ, mastiches, croci, cassiæ, aloes hepaticæ, gẽtianæ, chamędryos, singul. unc. j. caryophylli, asari, piperis albi, & nigri, singul. unc. s. spicæ nardi, myrrhæ, Rhei barbarici, pæoniæ radicis, aristolochiæ longæ, & rotundæ, singul. sextantem. Vsus idem est. *Atactos antidotus*

Antidotus procli podagrica. Facit etiam ad coxendices. Chamędryos dodrantem, centaurij bessem, aristolochiæ septuncem, gentianæ sexuncem, hyperici quincuncem, petroselini Macedonici trientem, mei quadrantem, agarici sextantem, phu unc. j. Mellis Attici heminas. ij. *Procli antidotus*

Medicamentum ex. vij. rebus constans, ad eadem. Hyperici, aristolochiæ longæ, singul. unc. j. centaurij, chamæpityos, agarici, singul. quadrantem, chamædryos sexuncem, gentianæ quincuncem. Quidam etiam petroselini unc. j. Mellis heminam. j. Datur drach. j.

De Pastillis. Cap. XII.

Pastillorum 3. species

PAstilli ab orbiculari figura Trochisci nominantur. Species ipsorum iij. sunt. Quidam enim bibuntur, quidam per sedem infundūtur, quidam illinuntur. Ex his igitur qui bibuntur, quidam sistunt aluum, aut sanguinem, aut alium quendam fluxum, perfrigerando, aut adstringendo, aut meatus obducendo, aut siccando cohibentes, uelut est is qui ex spina Aegyptia cōstat, & qui ex seminibus, & consimiles. Quidā dolorem eximunt, aut quòd sensum torpefaciunt, uelut est croccus: aut quòd diffundūt, uelut hi qui ex aromatibus constant. Quidam splenem, aut rhenes, aut hepar ab obturatione liberant, uelut est is qui ex amygdalis amaris paratur. Ex his autem qui per sedem infunduntur, quidam acres humores obtūdunt, ut in dysenteria, uelut sunt qui ex pompholyge, & amylo, & terra samia constant, & perptisanæ, aut huiusmodi alicuius succum infunduntur. Quidam alui aut sanguinis fluxiones sistunt, uelut qui ex alumine, acacia, & omphacio, parantur, qualis est pastillus Philippi, aut ex spina Aegyptia constans, qui cum succo rosarum aut plantaginis infunduntur. Quidam urunt, in dysenterijs depascendo proserpentibus conuenientes, ex sandaracha, arsenico, calce, charta usta compositi, qui cum lentium aut oryzæ succo infunduntur, intestino prius muria infusa eloto, ita ut ægroti prius cibum ac potum acceperint, ut ne quid de medicamentorum facultate ad stomachum rapiatur. Viles autem sunt maxime pastilli qui infunduntur, in affectionibus infra umbilicū. Altius enim uis ipsorum non progreditur. At uero qui illinuntur similem quidem uim habent cum his qui infunduntur. Verum qui adstringunt, ad herpetas faciūt, pustulas, intertrigines, sanguinis eruptiones, ulcera fluida, quemadmodum pastillus Andronis, & polyidæ. Qui uero obtundunt, carbunculis & malignis ulceribus conueniunt, uelut est albus, & qui ex lotarijs constat. Qui uero urunt, uelut relati, & qui faustiani appellantur, in depascentibus in pudendis ac ano ulceribus, In pterygijs item, & carne excrescente conducunt.

Aster pastillus

Pastillus aster. Croci, opij, castorij, spicę nardi, cassiæ, myrrhæ, sigilli lemnij, corticis mandragoræ, singul. trientem, dauci, apij, anisi, seselis, seminis hyoscyami, styracis singul. drac. viij. Terito cum uino.

Trigonus pastillus

Pastillus trigonus. Seminis apij, seminis hyoscyami, singul. drach. ij. anisi drach. iiij. opij. drach. iij. cum aqua terito.

Pastillus ex seminibus. Anisi, ammij, fœniculi seminis, singul. drach. iiij. seminis apij, opij, seminis hyoscyami, singulo. drac. ij. Excipe aqua trita.

Pastillus croceus. Anisi, dauci cretici seminis sing. drac. iiij. myrrhæ, castorij, singul. drach. ij. croci, opij, singul. drach. iij. seminis apij, styracis, singul. drach. iiij. hyoscyami seminis drach. vj. terito cum aqua.

Pastillus ex rosis. Acaciæ, gummi, floris rosarum, balaustiorum, succi hypocystidis, gallarum, singul. drach. iij. rosarum uiridium succi, seminis plantaginis, singul. drach. j. Lycij Indici drach. j.

Pastillus ex corallio. Seminis hioscyami, thuris, singulorum drach. viij. terræ samiæ, corallij, minij sinopici, opij, singul. drach. iiij. amyli, balaustiorum, singul. drach. ij. Excipe succo polygoni.

Pastillus ex succino. Phyllij quincuncem, mastiches triētem, ramenti electri, iridis, croci, singul. trientem, opij sextantem.

Pastillus ex spina Aegyptia. Spinæ Aegyptiæ, Rhois, thuris, acacię, aluminis scissi, succi hypocystidis, gallæ, lemnij sigilli, corallij, symphyti, terræ samiæ asteris appellatæ, aloes, ladani, æquales partes, uino excipe.

Aphrodisiasticon Clidion

Pastillus quem Galenus Aphrodisiasticum Clidion inscribit.

Cytinorum mali punici, spinæ Aegyptiæ, balaustiorum, hypocystidis succi, acacię, singul. drach. vj. Lycij, rhei pontici, opij, singul. drach. iiij. myrrhæ drach. ij. Excipe uino myrtitæ, aut decocto rosarum aut myrti baccarū.

Clidion oribasij

Clidion Oribasij, Ad dysentericos, & cœliacos. Gallę omphacitidis drach

drac.viij.opij drac.iiij. cũ aqua efformato catapotia, & iij. aut iiij. præbeto:

Pastillus ex cornu ceruino, Ad dysentericos, & sanguinem spuentes. Cochlearum drach.xij.cornu ceruini usti,gallæ tostæ,acaciæ tostæ, sin gul.drach.v.obol.xij. baccarum myrti nigrarum drach.xv.opij torrefacti, ſucci hypocisthidis,singul.drach.v.œnanthes drach.vj.mandragoræ radicis succi,terræ ſamiæ alteris,singul.drac.xij. Rhois obsoniorum drac.xiiij. malicorij tosti drach.viij.thuris drac.viij.piceæ corticis torrefacti drac.xiiij. hyoscyami seminis tosti drach.x. Rhois coriarij sextar. ij. uini nigri quantũ satis est ad coquendum rhoem,quo uinum crassissimũ fiat. Hoc autem percolato reliqua excipiantur,& pastilli formentur.

Pastillus Amazonum. Seminis apij,anisi,singul. drach. vj. absinthij comæ drach. iiij.myrrhæ, piperis, opij, castorij,singul.drach. ij. cinamomi drach.vj.Excipe aqua. *Amazonũ pastillus*

Pastillus ex amygdalis amaris. Anisi, apij seminis, asari, amygdalarum amararum,absinthij comæ,equales singulorum partes aqua excipe,& pastillos drach.j.efforma.Dato non febrientibus cum uino mulso.Febricitantibus cum aqua mulsa.

Pastillus ex erica splenicus. Ericæ fructus drach.iiij piperis albi,nardi Syriacę,ammoniaci Thymiamatis,singul.drach.ij.Ammoniacum aceto dissoluitur,& siccis adijcitur, & efformantur pastilli drach. j. Datur autem pastillus unus,cum aceti cyath.j.

Pastillus ex uesicarijs. Seminis cucumeris satiui decorticati triente, hyoscyami seminis,cicutæ,singul.sextatem,fœniculi,rumicis seminis, croci,nucleorum pineorum,amygdalatum amararum,opij,singul.unc.j. Physalidum hoc est uesicariorum sextar.iij.uini quod satis est. *Physalides*

Pastillus Philippi, ad dysentericos. Balaustiorum, acaciæ, succi hypocistidis,opij,rhois,thuris,myrrhæ,croci,gallæ, aloes,rhei pontici, malicorij,baccarum myrti,singul. drac.iiij.excipe uino austero,& efforma pastillos.obol.iij.Dato non febrientib. cum uino,febrictibus, cũ aqua mulsa. *Philippi pastillus*

Pastillus Musæ. Aluminis,aloes,myrrhæ, atramenti sutorij,singul. unc.j.s.malicorij,crocomagmatis,singul.drach.vj.excipe uino. *Musæ pastillus*

Crocomagmatis præparatio. Croci sextantem,rosarum,amyli, myrrhæ,aloes,thuris,gummi,singul.unc.j.costi,spicæ nardi, singul.drach.j.excipe uino.In crocino oleo etiam alia crocomagmatis præparatio habetur. *Crocomagmatis præparatio*

Pastillus Nere,ex libris Heræ. Myrrhæ, aloes, croci, singul. drach. viij.aluminis scissi drach.c.excipe aqua. *Nere pastillus*

Polyidæ sphragis. Aluminis scissi drach. iiij. thuris drach. iiij. myrrhæ drach. viij.atramenti sutorij drach.ij.cytinorum drach.xij.fellis taurini drach.vj.alij drac.xvj.habent,aloes unc.j.uino austero excipe. *Sphragis polyidæ*

Pastillus pasionis. Squamæ æris drach. xij.æris usti, salis ammoniaci,aluminis rotundi,æruginis rasæ,thuris,singul.drach. viij. uini quantum satis est.

Pastillus Andronius. Cytinorum drac.x.myrrhæ drach. iiij. gallarũ drac.viij.aristolochiæ rotundæ drach.iiij. atramenti sutorij;croci, aluminis scissi,crocomagmatis,Misyos,thuris,singul.drachm.ij. Cum uino acerbo, aut aceto terito. *Andronius pastillus*

Pastillus faustini. Auripigmenti drac.xij.sandarachæ drach.vj. calcis uiuæ drach. viij. chartæ ustę drac.j.Cum baccarum myrti succo, aut decocto excipe,& forma pastillos;& per clysterẽ in sedem infunde, cum baccarum myrti,& lentium,& radicum rubi decocto.

Pastillus ex charta. Chartæ ustæ lib.ij. calcis,auripigmenti, sandarachæ,singul.unc.j.excipe succo plantaginis.

Pastillus thronus Marcellius dictus. Chartæ ustæ drach.x. sandarachæ,auripigmenti,squamæ æris.aluminis scissi, singul.drach. iiij. balaustij drac.iij.opij drac.ij. calcis uiuæ drac.xx.omphacij drach.j. succi hypocistidis drac.iij. uino myrtitæ excipe, & efforma pastillos ponderis drac. iiij. Et *Thronus marcellius*

ubi

ubi coxeris in uino malicorium, & myrti baccas, & rosas, ad tertiæ partis consumptionẽ, præbe in vj. cyath. uini pastillum. j. aut simpliciter drac. iij. A

Pastillus ex subere. Gallarum ustarum, chartæ ustæ, suberis usti, panis usti, singul. drac. x. In alio exemplari habentur etiam cornu ceruini usti drach. xv. auripigmenti drac. ij. sandarachæ, calcis, singul drac. xv. acaciæ, cerussæ, singul. drac. v. spumę argenti drac. iij. Vino terito.

Bithynus pastillus

Pastillus Bithynus. Malicorij drac. x. cadmiæ quadrantem, aristolochiæ, gallarum, radicis panacis, iridis, atramenti sutorij, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannæ thuris: Aliqui etiam costi, singulorum unc. j. s. Excipe aceto.

Pastillus ex castorio. Ad ulcera, & nomas depascentes, & fluxiones. Croci, aloes, thuris, singul. unc. j. cytinorum, aluminis scissi, castorij, mannę thuris, æruginis rasæ singul. unc. j. minij Sinopici lib. j. Excipe uino ueteri.

Pastillus ex castorio, ad colicos. Myrrhæ, castorij, sing. scrup. vj. croci, opij, singul. scrup. ix. anisi, seminis apij, seminis dauci, sing. unc. s. seminis hyoscyami drach. xviij.

Pastillus ex uino & oleo, Ad sedem & pudenda. Cerusę dextantem, spumę argenti quincuncem, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi singul. sextantem. Vino maris experte terito. Vsus autem tempore uino & rosaceo, aut uino & myrteo oleo dissoluito.

Pastillus ex lapide phrygio, ad pudenda. Lapidis phrygij usti & extincti ter, primum butyro aut rosaceo, secundo uino, tertio melle, sextãtem, florum rosarum trientem, malicorij unc. j.

Pastillus ex Lotarijs, Ad sedem & pudenda. Cerusę, amyli, glaucij, croci, aluminis, æquales portiones terito cum succo lotariorum, aut uino.

Pastillus albus. Terræ asteris trientem, pompholygis, cerusæ, amyli, singul. sextantem, opij scrup. iiij. Excipe aqua.

Pastillus ex Halicacabo. Spumæ argẽti drac. xxiiij. cerusæ drac. xij. aut B
xxj. halicacabi drac. viij. atramenti sutorij drac. iiij. aluminis scissi drach. iiij. Minij ad colorem quod satis est. Excipe aqua.

Pastillus ex duplici ueratro, qui idem etiam ex duplici Acacia. Acaciæ nigræ & fuluæ, glutinis fabrilis, in alio glutinis piscium, singulorũ trientem, ammoniaci Thymiamatis, glaucij, aloes, singul. sextantem, thuris masculi, ueratri nigri & albi singul. unc. j. Excipe aceto scillitico, usus autẽ tempore eodem, aut communi dissoluito. Illinitoq; ante & post balneum.

Criogenes pastillus

Pastillus Criogenes. Myrrhę, æris usti, aristolochię rotundę, ęruginis rasę, squamæ stomomatis ferri, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, singul. unc. j. Aceti quod satis est. Verbenacam colligere oportet, quum Sol est in Ariete. Fit etiam Emplastrum hoc modo. Pastilli, ceræ, colophonię, olei, ęquales portiones, aceti quod satis est ad terendum pastillum.

Melanchlorus

Pastillus Melanchlorus. Myrrhę, aloes, squamæ æris ustæ, auripigmenti, aluminis scissi & rotũdi, iridis, chalcitidis, misyos, salis fossilis, atramenti sutorij, cerusę, nitri, spumę argenti, panacis radicis, cadmię, malicorij, gallarum, aristolochiæ rotundę, squamę stomomaris ferri, ęruginis rasę, singul. unc. j. Aceti quod satis est. Fit etiam Emplastrum hoc modo. Pastilli sextantem, colophoniæ, cerę, olei, singulorum sexuncem, aceti quod satis est ad terendum pastillum.

Pantolmius

Pastillus Pantolmius. Ad chironia & maligna ulcera, Itemq; ad fluxiones. Cassię, ęris usti, cerusę, spumę argenti, ęruginis rasæ, aluminis scissi, rotundi, liquidi, & lateritij, panacis radicis, aristolochię longæ & rotundæ, malicorij, atramenti sutorij, portulacæ, iridis astragalitidis, chalcitidis, misyos, ammoniaci Thymiamatis, salis ammoniaci, rubiginis ferri, squamæ ęris, aloes, diphrygis, thuris, gallarũ, sarcocollæ, plũbi usti, foliorũ olęsoreos, myrrhæ, melanterię liquidæ, balaustiorũ, spinę Aegyptię, sulphuris uiui, nitri, rhois rubri, rhois Syriaci, chrysocollæ, rhois coriarij, acacię, salis

A spumę, omphacij, auripigmenti, æquales singulorum portiones. Cum aceto terito sub canis ardoribus, ad dies xxx.

Pastillus Nymphodoti. Aphronitri unc. j. nitri Alexandrini, sapo- nis gallici, sing. unc. j. salis Cappadocici, masticheś, gallarum, singul. drac. iiij. foliorum rosarum, amomi, amyli, singul. unc. j. folij drac. j. aluminis scis- si, costi, singul. drac. ij. uini myrtitæ quod satis est. Nymphodoti pastillus

Pastillus ex Thapsia, Ad Hemicraniam. Succi Thapsiæ drach. xvj. myrrhæ drac. viij. opopanacis, euphorbij, singul. drach. vj. nitri, succi parthe- ci, singul. drac. iiij. piperis, sagapeni, singul. drac. ij. Aceti quod satis est. Vsu expetente, aceto illinito, & post horas. vj. lauato. Si uero remissiore uti ue- lis, æquali cerato excipe, illine, & per diem ac noctem sine.

Pastillus subditirius, Ad dysenteriam, & ani dolores. Terræ Aste- ris, amyli, singul. quadrantem, croci sextantem, acaciæ, tragacanthæ, sing. unc. j. castorij, thuris, lycij, singul. unc. s. In calidioribus etiam opij. unc. s. Excipe succo psyllij, & pastillos oblongos efforma.

De puluillis qui insperguntur, & de Smegmatis. Cap. XIII.

ARida medicamenta quæ & puluilli, & catapasmata ab inspersione uo- cantur, partim ulceribus conueniunt, partim cuti adhibentur. Et ex his quæ ulceribus conueniunt, quædam caua ulcera incarnant: quædam carnē superexcrescentem deprimunt: quædam cicatricem inducunt: quædam u- runt ac erodunt: quædam sanguinem sistunt. Quæ igitur incarnant, aut sor- dida purgando id faciunt, uelut sunt quæ constant ex eruo, aristolochia, iri- de, panace, myrrha, thure, aloe: aut superfluam humiditatem reficcando, ue lut sunt quæ ex ære, diphryge, squama æris, charta usta, piceę cortice, & spi na constant. Hæc autem etiam cicatricem inducunt: aut acrimonias & mor- dacitatem obtundendo, uelut quæ parantur ex pompholyge, amylo, ceruss- sa, fece uini usta, lapide speculari, ostreis ustis, terra Samia, & similibus, & quæ ex his compositorum uires habent. At ex his quæ super excrescentem carnem deprimunt, mitia quidem sunt, quæ ex squama æris, misyi, chalciti- de ustis, & galla fiunt Fortiora autem quæ ex atramento sutorio, ærugine, misyi, chalcitide non ustis. Vrentia uero & erodentia, ex calce, & auripig- mento, & sandaracha, & fecula, quæ est fex uini usta, componuntur. Om- nia uero hæc si in tenuissimum puluillum redacta ulceribus inspergantur, minus mordacia fiunt. Qantò uero magis crassas partes habent, tantò ma- gis mordent. Quæ uero sanguinem sistunt, aut adstringendo, aut perfrige- rando, aut siccando, aut meatus obducendo, aut urendo, aut crustum indu- cendo sistunt, quorum materiam in capite de pastillis tradidimus. Porrò ex his quæ cuti adhibentur, quædam extergunt & exterunt uelut quę ex cimo li, apumice, fabæ lomento, ordeaceo fermento, peponum carne, salis flore constant: quædam attenuant ac discuriunt, uelut ex ueratro, alcyonio, sul- phure, staphide syluestri, sinapi, pyrethro, rorismarini semine, limnitide si- ue adarce, & sepiæ testa parata. Sed & hæc ubi calcem & auripigmentum assumunt cum aliquo humore, pilos abolent, & smegmata fiunt: quædam uero capiti adhibentur, ut fluxionem quæ ex ipso defertur reficcent, uelut sunt quæ ex nitro, sale, galla, malicorio & similibus fiũt. Omnia autem sme- gmata cuti non illitæ adhibere oportet. Puluilli inspersiles Catapasmata Fecula Smegmata

Puluillus Capitalis. Erui quincuncem, iridis unc. j. s. mannæ unc. j. s. aristolochiæ, squamæ æris, singul. unc. j. s.

Alius. Piceæ corticis drac. vj. thuris drach. iiij. pumicis drach. iiij. iri dis drach. ij. resinę siccæ drach. vj. aristolochiæ drach. ij.

Puluillus ex aloe. Aloes drac. vj. erui drach. viij. mannæ drac. iiij. gal- læ drac. iij. aluminis scissi drach. xij.

Puluillus ex fece uini usta, Manethonis. Cadmiæ ustæ & lotæ unc. j. terræ Asteris unc. j. fecis uini ustæ trientem, lapidis specularis trien- tem, thuris trientem. Quidam etiam amyli trientem addunt.

Melitera Oribasij Melitera. Oribasij. Chalcitidis, squamæ æris, gallæ, balaustiorum, erui, singul. quadrantem, aristolochiæ longę unc. j. malicorij, aluminis sciſsi, singul. unc. s.

Puluillus ex ostreis. Cadmiæ, thuris, singulorum unciam unam, ostreorum ustorum quadrantem.

Rhoidarium Puluillus ex thure. Spumæ argenti, thuris, squamæ æris, Rhoidarij, amyli, cerusæ, singul. æquales portiones.

Aphroditarius pastillus Aphroditarius puluillus. Thuris, squamæ æris, Rhoidarij, amyli, cerussæ, singulorum æquales partes.

Rodia sistens sanguinem Rhodia sanguinem sistens, & ad nomas, & carnem superexcrescētem: Gallæ crudæ drac. vj. gallę ustę & extinctę uino siccę drac. xij. squamę æris nigri, sin minus, rubri drach. viij. atramenti sutorij drac. xxiiij. aluminis sciſsi drach. xxvij. terito ad dies sufficientes.

Puluillus flauus. Chalcitidis ustæ drach. xl. atramenti sutorij drach. viij. Misyos usti drach. x. æris usti drac. v.

Psarus puluillus Puluillus psarus. Misyos quincuncem, gallarum trientem, chalcitidis sextantem, squamæ æris sextantem, atramenti sutorij unciam unam, æruginis rasæ sextantem.

Heliocaes Puluillus heliocaes, id est sole ustus, adurens. Auripigmenti librā j. calcis uiuæ lib. ij. terito cum aqua in diebus sub cane, deinde siccatis utitor.

Floridum Puluillus floridus. Cyperi drach. viij. myrrhæ drach. xij. sandarachæ drac. iij. florum rosarum drac. ij. croci drac. j. crocomagmatis, aluminis sciſsi, iridis Illyricę, singul. drach. ij.

Puluillus ex charta. Ad nomas oris maxime, & ulcera in pudendis. Squamę ęris, chartę ustę, singul. drac. viij. auripigmenti, sulphuris uiui, singul. drac. xij. plumbi usti drach. vj. Ad humectiores putredines utere sicco. Verum ad siccas rosaceo subacto. Quandoque etiam melle cum rosaceo.

Puluillus ex oxymyrsine, Ad eadem. Rhois coriarij sextantem, foliorum oxymyrsines, sandarachæ, singul. drach. viij. foliorum salicis siccorum, malicorij, singul. drach. vj. aluminis sciſsi, chrysocollæ, aloes, chalcitidis crudæ, squamæ æris, auripigmenti, salis communis, sing. drach. iiij. B

Puluillus Massaliotæ. Nitri tosti, chrysocollæ, lapidis Asij, sandarachæ, misyos, chalcitidis, aluminis sciſsi, diphrygis, singulorum ęquales partes. Vtere sicco.

Aesculapius puluillus Smegma aridum puluillus Aesculapius. Baccarum lauri, nitri Alexandrini, salis fricti, salis cappadocici, ammoniaci Thymiamatis, aphronitri, pumicis, sing. lib. j. ueratri nigri, herbæ lanariæ, pyrethri, feculæ, quæ est fex uini usti, staphidis syluestris, sinapis, cyperi, aluminis sciſsi, floris iunci odorati, iridis, gallarum, singul. sexuncem, sampsuchi lib. j. seminis uiticis, pulegij, farinæ fabaceæ, & lupinorum, singul. sexuncem, chamæleonis nigri, sulphuris, gummi, thuris, piperis, cucumeris syluestris radicis, marrubij, cimoliæ, pæoniæ, testæ sepiæ, fœni græci, folij, costi, cumini, euphorbij, spicæ nardi, singulorum quadrantem. At Alexander etiam hæc addit.

Alexander medicus Salis ex nitri fontibus, salis tragasij, sing. lib. j. adarces unc. j. aluminis liquidi, celticæ, cnici, grani Cnidij, graminis sicci, bryoniæ siccæ, sing. quadrātē.

Peponaton smegma Smegma peponaton. Thuris, masticnes, ammoniaci thymiamatis, singulorum unc. j. tragacanthæ unc. j. s. succi uuæ acerbæ, dodrantem, peponis seminis recentis, quadrātem, semidalis sextar. v. ouorum albumina. xxi. iridis trientem. Quidam etiam ueratri nigri sextantem.

Aliter, Critonis.

Lomenti modium. j. similaginis sextar. iiij. trifolij, myrobalani, iridis Illyricæ, singul. lib. iiij. ammoniaci Thymiamatis lib. j. costi. lib. j. ouorum albumina. vij. peponum carnis sextar. ij. succi uuæ acerbę sextar. ij. Misce & efformatos pastillos sicca. Deinde tusis cribratis utere.

Aliter. Tragacanthę, thuris, mastiches, ammoniaci Thymiamatis, singul.

singulorum drach.x.succi uuæ acerbæ drach. v. semilaginis sextar. v. albuminis ouorum unc.j.peponum carnis dextantem. Præpara ut dictum est.

Smegma caput fluidum resiccans. Nitri Alexandrini fului quincuncem, salis communis tosti unc.j. S. salis cappadocici unc.j. Hæc aceto acerrimo subacta in sacculum lineum mittito, & urito in camino, donec ad carbones redigantur, deinde refrigeratis ac tritis affricando utere, uinum adstillans in balneo.

Sapo Constantini. Rosarum siccarum, aloes, gallarum, malicorij, marabathri, sarcocollæ, singulorum, quadrantem, balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ, spicæ nardi, singul. sextantem, costi unc.j. saponis Gallici lib. unã. Excipe decocto lupinorum. *Sapo Constantini*

Puluillus depilatorius, podagricus. Mastiches, thuris masculi, staphidis syluestris, ueratri albi, spumæ argenti, singul. quadrantem, folij, amyli, ueratri nigri, floris lapidis Asij, singul. unc.j. halcyonij, punicis tosti, cimoliæ, sampsuchi, singulorum quadrantem, spicæ nardi unciam unam, Quidã etiam aloes unciam unam. His cõtusis, puluillum in uase adseruato. Usu autem expetente, oryzæ & ptisanæ succum in ollam mitte, & postquam efferbuerint inijce puluilli unc.j.S. saponis Gallici unc.j.S. auripigmenti, aluminis scissi, singul. unciam unã, S. sandarachæ unciam unam, S. calcis uiuæ recentis libram unam; Utatur illitione ter in mense, die lunæ nono, decimo nono, & uigesimo nono, per annum unum. Post hunc semel in mense, xxix. lunæ die. *Podagricus puluis depilatorius*

Illitiones oris. Cap. XIIII.

QUanto rarior ac mollior cute, est superficies tunicæ in ore, in tantum etiam stomaticorum quæ ori illinuntur medicamentorum usus euariat. Ab initio igitur inflammationis, medicamentis id quod influit repellentibus opus est, qualia sunt arida quidem, omphacium, galla omphacitis, rhois succus & hypocystidis, alumen, piceæ & thuris cortex, balaustia, & in summa omnia adstringentia, excepta iniucunda & uenenosa facultate. Liquida uero, succus mororum tum rubi, tum eorum quæ sycamina appellantur. Nucum item uiridium corticis succus, & malorum punicorum maximeacidorum, & malorum cydoniorum, & mustum aminæum. Mel autẽ in principio, ut permaneant ac durent solum medicamenta miscetur. Quũ uero constiterit humor, concoquentia & moderate discutientia ammiscenda sunt, qualia sunt crocus, & myrrha, & radicis dulcis succus. At per totũ hoc tempus quod inter uigorem ac declinationem intercedit, mixto quodã ex ambobus opus est, quod & repellat, & discutiat, ac primum quidem præualeant repellentia, deinde discutientia. Uerum in declinatione solis discutientibus citra adstrictionem utendum est, qualia sunt nitrum, & aphronitrum, origanum, hyssopum, Thymus, calamintha, iris, besasa, & similia. Liquor autem tunc sireon, id est sapa sit, tum quæ ex musto cocto, tum quæ ex caricis & palmulis fit, & ipsum mustum dulce cum melle. Quum uero uelut reliquiæ superfuerint inflammationis, etiam sulphur uiuum ammiscendum est. Coquere aũt primum oportet liquorem cum melle, ad mellis liquidioris spissitudinẽ. deinde sic arida leuissime trita inspergere, & postea moderate coquere, donec oĩa exacte unita fuerint, & tũc uitreis uasis excipere. *Stomatica quæ sint* *Mellis usus ratio* *Sireon, sapa duplex*

Illitio stomatica ex moris, simplex. Mororum succi sextar. iij. præcoquito ut tertia pars consumatur, & mellis sextari. j. adijcito, ac coquito ad crassitudinem mellis. *Stomaticæ illitiones uariæ*

Stomatica ex moris, composita. Mororum succi heminas vj. coquito ad strigmentitiam spissitudinem, deinde trita ammisceto, croci drach.j. myrrhæ drach.ij. succi uuæ acerbæ drach.j. aluminis scissi obol.iij. mellis heminam.j. Et ad spissitudinem coquito.

Stomatica ex moris rubi. Sed & ex rubi moris illitio stomatica similiter præparatur, & magis adstringit.

Stomatica ex nucibus simplex. Nucum uiridium corticis cōtusi succi hemi. v. Mellis hemi. j. Coquitur uelut ea quæ ex moris fit.

Stomatica ex nucibus composita. In principio quidem & uigore inflammationum in ore, ad prædictas mensuras succi ac mellis, ammiscere oportet croci & aluminis, singul. drach j. myrrhę drach. ij. Verum in declinatione ad discutiendum nitri drach. j. sulphuris drach. j.

Stomatica ex succo mali punici. Malorum punicorum nucleos non habentium dulcium succi sextar. iiij. malorum punicorum acidorum succi sextar. ij. mellis sextar. j. myrrhę Minnęę drach. viij. crocomagmatis, gallæ, singul. drach. viij. aluminis scissi drach. iiij. iridis Illyricæ drach. viij omphacij drach. vi. præpara uelut eam quæ ex moris fit.

Eadem aliter. Malorum punicorum unà cum putamine contusorū succi sextar. vi. Mellis boni sextar. j. aluminis scissi unc. unam, myrræ unc. s.

Stomatica ex musto. Musti sextar. vj. gallę, aluminis scissi, sing. drac. ij. croci, myrrhæ, singul. drach. j. Siquidē mitigare uoles, dulce sit mustum. Si uero repellere, austerum. Quod uero medium est, mediam quodammodo inter hæc uim habet.

Stomatica Aegyptia. Mellis lib. j. olei bessem, terebinthinæ sextantem, croci drach. iiij. in duplici liquantur uase.

Besasa quid sit / Harmala — Stomatica ex besasa. Seminis anisi, seminis apij, floris iunci odorati, seminis ammij aluminis scissi, iridis Illyricæ, besasa quod aliqui harmala uocant, Est autem ruta syluestris, cinamomi, myrrhæ Troglodyticæ, croci, gallæ, sing unciam unam, aristolochiæ longæ, cassiæ, crocomagmatis, rosarū siccarum, sing. unciā unā, costi, cineris hirundinū recentis, sing. quadrantē, nardi Indicæ, amomi, sing. unc. s. Mellis quantum satis est.

Iucundæ & utiles potiones. Cap. XV.

Potiões utiles & iucundæ — IVcundæ simulq; utiles potiones, partim ex uino componuntur, iniectis in ipsum speciebus quibusdam, uelut pipere, absinthio, cassamo, & pluribus alijs ex quibus etiam aliquādo appellationes accipiunt, quandoq; melle ammixto, quandoq; non: partim ex aqua, in qua decoquuntur mala aut rosę, cum quibusdam succis, uelut uuæ acerbę, malorum punicorum, myrti baccarum. Ammiscetur his mel optimum despumatum, & conseruationis, & iucunditatis gratia, quandoq; etiam utilitatis. Excepto austero & uinoso hydromelo, quod in paruis uasis à Cebyra affertur. Hoc enim noui etiam citra mel parari, quemadmodum rursus Apomeli ex melle solo & aqua, citra aliam aliquam substantiam. Sed & quæ ex uino componuntur, quæ sane propomata appellantur, mellis despumati sextar j. ad quatuor uini sextarios accipiunt, & componuntur ita ut non coquantur. Quę uero ex aqua & succo parantur, si quidem coquantur, unum mellis ad tres liquoris accipiūt cuius duę ferè partes in coctura consumuntur. Si uero non coquātur, unum mellis ad duos liquoris accipiunt. Quę uero non coquūtur, eas omnino insolare satis diu oportet, & maxime omphacomeli. Coquere porrò eas quæ ex aquis fiunt conuenit, eo quòd propter debilitatem facile mutantur. Omnes aūt testaceis uasis paruis picatis excipere oportet, eaq; probe cooperta reponere in locis supra terrā, usq; ad concoctionē. Vtendū aūt est attenuantibus, et aqua probe permixtis. Omphacomeli uero postq; efferbuerit uelut mustū, & rursus quieuerit, tunc operire oportet. His igitur quę ex uino cōponuntur, in non febricitantibus utimur maxime, aut solius uoluptatis gratia: exceptis his quę ex scammonia, aut grano cnidio, aut huiusmodi purgatorijs parantur: aut etiā gratia affectionū eiusmodi, in quibus etiam medicamenta ipsis iniecta per os sumere quis possit. Quæ uero ex aquis aut succis quibusdam, in febricitantibus: quandoq; uelut iucundis condimentis, quū morbus non permittat ipsis ut uino utantur: quandoq; etiā prout affectioni conuenit, quemadmodū Apomelite, ad educendum sputū, aut mouendum urinā, aut molliēdam aluum, aut attenuandū humorem: hydromelo &

Hydromelum ex cebyra — Apomeli — Propomata — Apomelitis utilitas

hydro

hydrorosato, in siticulosis & febre ardẽte, & exolutis ac stomacho male ha
A bentibus: omphacomelite & myrtite, & rhodostacto, & rhoite, in cœlia-
cis & dysentericis, uomentibus item ac alijs fluidis affectionibus. His autẽ
etiam pro collutionibus sœpe utimur in oris affectionibus.

Hydromelon ex succo malorum. Malorum cydoniorum purorum contusorum succi sextar. ij. Mellis sextar. iij. aquæ sextar. vj. Coquito despumans ad tertiæ partis consumptionem. *Hydromelon*

Aliud. Malorum cydoniorum concisorum purorum lib. v. in aquæ fontanæ sextar. x. coquito donec flaccida fiant, & ablata ab igne Vbi frige-facta fuerint colato, & expressa mala abijcito. Aquam aũt mensurato, & ad ipsam mellis dimidium mensuræ amisceto, rursusq; coquito despumãs, donec octaua pars fuerit consumpta. Quidam etiam ex dulcibus malis similiter componunt hydromelum.

Hydrorosati compositio. Rosarum ablatis unguibus lib. iiij. aquæ sextarios. v. Mellis sextar. ij. *Hydrorosaton*

Rhodomeli præparatio. Succi malorum cydoniorum sextar. j. rosarum lib. iij. Mellis sextar. iij. aquæ sextar. v. Quandoquidem uero mala eodem quo rosæ tempore non inueniuntur, oportet ipsas rosas suo tempore cum melle componere, & ubi mala apparuerint, totã compositionẽ facere. *Rhodomeli*

Omphacomelitis præparatio. Succi uuæ acerbæ sextar. iij. mellis sextar. j. permixta insolato ad dies quadraginta, aut coquito. *Omphacomeli*

Myrtitæ præparatio. Succi baccarum myrti sextar. iij. mellis sextar. j. Coquito donec tertia pars fuerit consumpta.

Apomeli ex philagrio. Fauorum melle plenorum alborum lib. j. aquæ fontanæ lib. iij. s. Confracto fauo aquam cum melle unitam coquito, donec spuma ipsius, & quod uelut cerosum super natat, particulatim ablatum fuerit, & tunc refrigerata diligenter nasis excipito. *Apomeli*

B Rhodostacti compositio, Rosarum ademptis unguibus succi sextar. ij. Mellis sex. j. Coquito despumans ad quartæ partis consumptionem. *Rhodostacton*

Rhoitæ præparatio. Malorum punicorũ succi sextar. iij. Mellis sextar. j. Coquito ad tertiæ partis consumptionem.

Collyria & adglutinatoria. Cap. XVI.

VAria est medicamentorum ocularium materia. Nam & spissi & liquidi succi, & semina & fructus, & plantarum partes, & metallica his inijciuntur. Ex quibus quædam acria mitigant, & uelut meatus obducunt, ut est pompholyx, spodium, amylum, plumbum, samius aster, cadmia, omnia lota, & oui candidum, quibus præeuacuato capite utendum est. Si enim repletum fuerit, periculum est ne præ distentione rumpantur tunicę oculorũ. Quæ uero his contraria, & acris naturæ sunt, ea ab obstructione liberant, & diu adstricta euacuant, quemadmodum succi, Cyrenaicus & Medicus, & sagapenum & Euphorbium, & similia. Quædam uero sordida ulcera extergunt, uelut squama æris, æs, chalcitis, misy, sori, flos æris, & stibium, usta omnia. Quædam his uicina extersoria appellantur, uelut est auripigmẽtum, sandaracha, lapidis Asij flos. Quædam adstringunt. Et quæ quidem moderatè hoc faciunt, multiplici usu lippitudinibus, & ulceribus, & fluxionib. conueniunt, uelut rosarũ folia, & flores, & semen, spica nardi, foliũ, crocus, glaucium, & hypocisthis. Quæ uero adstrictionem fortiorem habent, in compositiones uisum acuentes maxime miscentur, uelut omphaciũ, acacia, balaustia, cytini, gallæ. Quædam concoquunt & discuciunt, uelut myrrha, crocus, castorium, thus, fœni greci succus. Ex compositis porrò ocularibus medicamentis, quędam effinguntur, et plasta simpliciter appellantur: quędam arida collyria, quædam liquida existunt. Quæ igitur in massas coacta effinguntur, omnes prædictas materias suscipiũt, & omnibus affectionibus conueniunt. Præparanda igitur sunt maxime uere, Aestate enim uis ipsorum transpirat, hyeme uero dum horridæ ac rigidæ sunt species, non permiscen *Collyria uaria oculorum* *Plasta ocularia* *Collyria arida* *Collyria liquida*

tur. Conterere autem oportet affuso humore non aceruanti, ut ne metallica
subsidant, aromata autem supernatent, sed paulatim ut ad strigmentorum A
Aqua pluuialis
modum conterantur. Sit autem aqua pluuialis, tum ob partium tenuitatem
tum ob moderatam ipsius adstrictionem: li non uino aut succo quodam te/
runtur. Et rursus conterere oportet metallica quidem multo tempore. Quæ
uero ex succis constant, modico. Postremum uero post sufficientem leuiga
tionem, adijciendum est gummi, & efformatæ massæ reponendæ in æneis
aut uitreis uasis. Vtendum autem his quæ ex succis constant statim. Metalli
ca uero temporis tractu meliora fiunt. At uero arida collyria quædam con/
sumunt ac extersũt callos, ficus, pterygia, & scabricias, quæ ex chalcitide &
ærugine, & misy cõponuntur. Quædam lachrymas ducũt, obturationibus
& hebetudinibus uisus conueniẽtia, quæ & ex his, & ex pipere ac spica nar
di constant. Quædam præseruant, eo quòd influxiones ab oculis arceãt, ue/
lut sunt quæ ex phrygio lapide, & sarcocolla, glaucio, aloe, cadmia, stibio
& croco parantur. Atq; hęc omnia in tenuissimum puluilum trita ac leuiga
ta oculis adponantur. Cæterum liquida collyria parantur quidem ex melle
Attico, opobalsamo, oleo quod tenuium partium est ob uetustatem, foeni/
culi succo, felle diuersorum animalium, succo cyrenaico, & pluribus alijs.
Commodant autem ad uisus hebetudinem, & suffusiones incipientes, atte/
nuantia, calefaciẽtia, & purgãtia. Vtendum aũt & his, & omnibus acribus,
capite nõ repleto, in sereno, puro, boreali, non ualde frigido, neq; minus
Agglutinatoria
calido aere nos ambiente. Porò quæ agglutinatoria appellantur, parantur
quidem ex meatus obducentibus, & glutinantibus, & cõstringentibus, aut
frigefacientibus, aut adstringentibus, aut siccantibus, uelut est pollen, man
na, terra samia, mirrha, cochleæ, acacia, opium, cum oui candido. Aggluti/
nantur aũt fronti, in quibus nõ sub caluaria humor, sed extrinsecus cõsistit.

Collyrium Monohemeron, Ad incipientes & ueteres lippitudines.
Acaciæ drach. xxxvi. gummi drach. xxxij. cadmiæ drach. xxiiij. æris usti & B
loti drach viij. opij drach. j. Vino austero terito, discutit & siccat.

Collyrium Chiacum. Minij sinopici, gallæ omphacitidis, croci, rosa
Thylax in rosis
rum nouarum exunguiũ floris, quem thylaca uocamus, gummi, singul. qua
drantem, opij, unc. i. Vino Aminœo aut phalerno, aut chio austero terito.
Sit autem uinum maris exors.

Collyrium Cygnarium. Cadmiæ ustæ & lotæ sexuncem, ceruſsæ lotæ
trientem, pomphyligis trientem, amyli sextantem, tragancanthæ, opij torre
facti, gummi singul. sextantem. Aqua pluuia terito.

Cygnus Fuluus. Cadmiæ ustæ & lotæ sextantem, terræ asteris sextan-
tem, ceruſsę trientem, pompholygis bessem, amyli sextantem, opij sextantẽ
acaciæ, tragacanthæ, singul. unc. j. gummi trientem. Aqua pluuia.

Cignus albus. Cadmiæ unc. xv. ceruſsæ unc xvij. opij drach. viij. thuris
drach. vij. amyli septũcem, gummi drach. xiij. Aqua pluuia.

Pelarion
Pelarion ad ulcera. Cadmiæ, ceruſsæ, singul. drach. xxiiij. acaciæ, opij,
singul. drach. xviij. gummi, tragacanthæ, amyli, singul. drach. ix. amyrrhæ,
drach. iij. ęris, croci, singul. drach. j. s. Aqua terito.

Collyrium Fuscũ Ad suppuratos oculos, & magnas affectiones. Cad/
mię tenerę drach. xxiiij. ceruſsę drach. xvi. ęruginis rasę drac. xij. stibij drac.
viij. aluminis scissi drac. iij. chalcitidis ustę drach. iij. nardi Indicę drach. iiij.
omphacij drach. ij. æris drac. j. squamæ æris drach viij. fructus ericæ drach.
xiij. succi papaueris drach. xxiiij. croci drach. iiij. castorij drach. ij. mirrhæ
drach. vi. lycij Indici, acacię, gummi singul. drac. iiij. rosarum recentiũ drac.
ij. s. Vino Falerno aut Surrentino, aut Amineo, aut Chio austero terito. Illi
nitur ter in die, aquosum cum fœni gręci succo dilutum, deinde cũ ouo aut
lacte. Postremò cum aqua, craſsius.

Collyrium ex decoctis. Cadmiæ unc. xvi. ceruſsæ bessem, amyli, o/
pij, tragacanthæ, acaciæ, singul. sextantẽ, gũmi sexuncẽ, Terito cũ decocto
rosarum

rosarũ siccarũ, meliloti, capitum papaueris, glycyrrhizæ, pari sing. mẽsura.

A Collyrium ex hydria, id est uase aquario, Repulsorium. Tosi qui in uasis calefactorijs æneis reperitur liib. iij. cadmiæ ustæ & lotæ lib. j. cerussæ lotæ, pompholygis lotæ, terræ asteris lotę, singul. sexuncẽ. thuris unc. j. myrrhæ unc. j. succi seminis lini, psyllij, ptilanæ, fœni græci, singul. lib. j. tragacanthæ, sexuncem. gummi libr. j.

Collyrium Nilamonis. Cadmiæ unc. j. pompholygis trientem, cerussæ lib. j. tragacanthæ, gummi, opij, singul. trientem. Aqua pluuia.

Collyrium Spodiacum. Ad inflammationes, fluxiones, & Chemoses, Thuris, stibij, singul. drach. c. cadmiæ, cerussæ, singul. drach. xxiiij. terræ Samiæ, succi papaucris, singul. drach. iij. gummi drach. xv. Terito cum oleę ramulorũ succo. Hunc autem succum sic facito. Teneriora oleæ folia lota, in mortario moderata aqua effusa tundito, & per linteolum exprimito.

Collyrium ex oleæ ramulis tenerum. Thuris drach. iiij. stibij drac. xv. cadmiæ drac. xxviij. cerussæ drac. xlix. terræ Samiæ drach. xviij. opij drac. vi. gũmi drac. j. plumbi usti & loti drach. viij. Excipe succo ramulorũ oleæ.

Collyrium ex oleæ ramulis fuluum. Aeris usti drach. xij. sandycis unc. xxiiij. Foliorum oleæ sextantem, opij sextantem, gummi dextantem. Vino spathite aut Aminęo excipe.

Collyrium ex myrrha Claudiacum. Glaucij, sarcocollæ, singul. drach. xlviij. croci drach. xxiiij. opij, myrrhæ, lapidis hematitæ, singulorum drachmas. vi. tragacanthæ drachmas xlviij. gummi drachmas xvi. Vino Italico excipe. Vsus est cum ouo. *Claudiacum collyrium.*

Aliud ex myrrha. Ad Rhyadas & Aegylopas. Cadmię lotæ, lapidis hæmatitæ loti, singul. drach. xxviij. myrrhæ, spodij cyprij, singul. drachmas. xxiij. opij drach. viij. croci drach. iiij. Alij drach. viij. habent. Piperis albi grana. xxx. gummi drac. xvi. Vino Italico excipe. Vsus est cum ouo. In recentibus aquosum adhibetur.

B Collyrium Stacticon, profechij. Cadmiæ, gummi singul. drach. xx. stibij. atramenti sutorij, singul. drach. viij. opij drach. xiiij. æruginis rasæ drach. x. piperis albi drach. vi. croci drach. viij. mysios crudi drach. viij. opobalsami drach. iiij. Aqua. *Stacticon collyrium*

Collyrium Hygidiũ, Ammonij. Cadmiæ, æris singulorũ drach. xvi. cerussæ, castorij, aloes, croci, singul. drach. iiij. squamæ drac. v. rosarum floris, plumbi usti, singul. drach. viij. lycij drach. ij. lapidis scissi drach. iiij. opij drach. x. acaciæ drach. xl. gummi drach. xlviij. Aqua. *Hygidium*

Collyrium Olympiacum, aut Olympus. Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singul. drach. viij. æris usti ac loti, stibij usti ac lotæ, cerussæ ustæ ac lotæ, cadmiæ, singul. drach. xij. myrrhæ, opij torrefacti, singul. drach. iiij. croci drach. v. æruginis rasæ drach. ij. lapidis schisti, squamæ rubræ, licij Indici, omphacij, singul. drach. j. castorij, floris rosarum, singul. drach. ij. palmularum drac. iiij. ossa palmularum usta numero. v. gummi quincuncem, Aqua pluuia. Verum ita aqua macerentur per tres dies ac noctes, calami aromatici, seminis hyoscyami, rosarum siccarum, singul. drach. iiij. folij drac. j. *Olympiacum collyrium*

Collyrium Nardinum. Cadmiæ, croci, gummi, singul. drach. xxxvi. æris usti drach. xviij. stibij, acaciæ, singul. drach. xxx. nardi Syriacæ drach. xij. opij, myrrhæ, singulorum drach. xvi. Aqua.

Collyrium Theodotium p artuum. Stibij, acaciæ, singul. drach. xx. æris usti drach. viij. cerussæ drach. iiij. myrrhæ drach. iiij. æruginis drac. ij. aloes, succi papaueris, lycij singul. drach. j. Aqua pluuia. *Theodotion*

Collyrium Rhinarion. Lapidis hęmatitę, lapidis schisti, singul. drac. xvi. æris usti, cadmiæ, æruginis, singul. drach. viij. opij drach. v. chalcitidis drach. ij gummi drach. viij. Vino. *Rhinarion*

Xyster. Pumicis usti, misyos usti, ostreorum ustorum, singul. sexuncem, cadmiæ, opij, chalcitidis ustæ, croci, aloes hepaticæ, castorij, folij, sin *Xyster collyrium*

 gul.

gul.drach.ij.stibij,acaciæ singul.unc.j.æris usti trientem, myrrhæ Troglodyticæ drach.iiij.spicæ nardi drach. j. cerussæ drach. viij. gummi drach. iiij. Aqua pluuia. Quidam etiam uinum miscent. A

Hecatombe Hecatombe. Ad cicatrices crassas. Cadmiæ ustæ & lotæ, æris usti ac loti,singul.drach.viij. stibij usti,acaciæ fuluę,gummi.singul.drach.xv. aloes, gallæ, æruginis uermiculatæ, castorij, lycij,spicæ nardi, croci, opij, myrrhæ,cerussæ,ramenti obeni,chalcitidis,singul.drachmam.j.rosarum drach. lx. Aqua pluuia.

Collyrium ex cornu. Ex Galeno. Plumbi usti,cornu ceruini usti, singul.sextantem, cerussæ,squamæ æris,amyli, thuris, testæ sepiæ ustæ,æruginis,myrrhæ,gummi,singul.unc.j. Aqua pluuia.

Collyrium ex thure. Thuris sexuncem,cadmiæ,pompholygis, terræ asteris,amyli, gummi,singul. quadrantem,cerussæ sexuncem,squamæ æris trientem,tragacanthæ trientem, opij sexuncem, Aqua pluuia.

Libyanum Collyrium Libyanum. Cadmiæ lotæ,amyli,singul.drach.xij. cerussę drach.xij.spodij,pompholygis, terræ asteris, plumbi usti ac loti,tragacanthæ,singul.drach.viij.opij drach.xij.gummi drach.iiij. Aqua pluuia & ouorum.xx.albumina. Quidam etiam myrrhæ drach.iiij.addunt.

Aster Collyrium Aster, Magni. Pompholygis,cadmię,cerussę,singul.drach.xvi,plumbi drach.viij.amyli drach.xviij.thuris drach.x.terræ asteris drach. xij. myrrhæ drach.ij.tragacanthæ,gummi,singul.drach. viij. Aqua.

Vranium Collyrium Vranium. Terræ Asteris lotæ quadrantem, spodij loti, unc.j.gummi trientem,stibij usti ac loti sextantem,squamæ lotæ unc.j. opij drach.vi. cadmiæ ustæ & lotæ drach ij. Aqua pluuia. Incarnat & repellit.

Collyriũ ex fœni græci succo. Cadmię, Tragacanthę,singul. bessem, cerussæ unc.xxx.amyli unc xxx. opij unc.j.cum succo fœni græci terito.

Collyrium Cleonis. Pompholygis, plumbi singul. quincuncem, croci unc.j.S.squamę stomomatis ferri unc.j.gummi sextantem. Aqua pluuia. Illinitur aquosum. B

Collyrium ex rosis unciarum.lxxij.

Rosarum uiridium unc.lxxij. cadmię ustæ & lotæ drach. xxiiij.æruginis rasæ drach.ij.spicæ nardi drach.j.squamæ æris lotæ drach.ij.stibij usti ac loti,opij,myrrhæ,singul.drach.iij. croci drach. viij. amyli drach. ij. gummi drach.xxiiij. Aqua pluuia.

Collyrium album ex rosis. Cadmiæ ustæ & lotæ,cerussę lotę,singul. lib.j.amyli,opij tragacanthæ,singul.quadrantem,aloes unc.j.S.gummi quadrantem,croci unc.j.S.rosarum exunguium sexuncem, Aqua.

Collyrium ex aloe. Cadmiæ,cerussę,aloes singul. dextantem, rosarum uiridium sexuncem,amyli quadrantem,opij unc.j.tragacanthę sextantem, gummi quadrantem, Aqua pluuia.

Crocinum collyrium Collyrium Crocinum ex rosis. Spicæ nardi,rosarum siccarum,aloes.singul.drach.ij.hyoscyami albi drach.j.S.croci drach.iiij.S glaucij sexuncem, sarcocollæ sexuncem, opij drachmas ij. tragacanthæ unciam. j. Aqua pluiua.

Collyrium Nili ex Rosis. Rosarum tenerarum drach.iiij. croci drach. ij.papaueris obol.j.gummi drach.iiij. Aqua pluuia.

Lynceus Lynceus uisum acuens. Cadmiæ,æris usti, ammoniaci Thymiamatis,opij Thebaici,singulorum drachmas.xij.myrrhæ,lapidis hematitæ,opij Thebaici,singulorũ sexuncem, aloes hepatitidis,fellis taurini,galbani,sagapeni,singul. drach.iiij. æruginis rasæ, opopanacis salis ammoniaci, singulorum drach. j.gummi drach. vi Aqua pluuia.

Proteus Proteus ad eadem,& cicatrices attenuat. Cadmiæ, cerussæ, chalcitidis crudæ,singul.drach.xl.piperis drach.j.S.succi Cyrenaici drach.viij.croci drach.xij.opij Thebaici drach. x. sagapeni drach. xij.oleæ Aethiopicæ drach.xij.auripigmenti,aluminis scissi,singul.drach. viij.myrrhę drach.xij. ammo-

ammoniaci Thymiamatis drach. xx. opopanacis drach.xvi.opobalsami
A drach.x.gummi drach.xx. Aqua pluuia.

Collyrium ex succo fœniculi. Cadmiæ drac. xviij. atramẽti Indici drac. xvi.piperis longi drach.xiij.& albi drac.xij.succi cyrenaici drach.viij.opobalsami drach.vi.spicæ nardi drach.vi.sagapeni,opopanacis,singul.drach. v.opij drach.iiij.euphorbij drach.j.gummi drac.j. Terito cũ succo fœniculi.

Collyrium ex opobalsamo. Cadmiæ,cerussæ,singul. drach. viij.omphacij drach.iiij.piperis albi drach.xvi.opij drach. iiij. opobalsami,gummi singul.drach.xvi.Aqua pluuia.

Thalasserus. Cadmiæ bessem, æruginis sextantem, atramenti Indici bessem,piperis albi trientem, succi Medici unc. j. opobalsami sextantem, gummi sexuncem. Aqua. *Thalasserus*

Collyriũ Harmatiõ.Ammoniaci Thymiamatis, æris usti, corticis thuris,singul.drach.iiij.æruginis drach.j.gummi drachmas.iiij.Aqua pluuia.. *Harmation*

Collyrium Malabathrinum,quod & Isothéon. Cadmiæ drach. xvi. æris usti & loti drach.xiiij.opij,licij Indici,malabathri,nardi Indicæ,croci, aloes,singul.drach.ij.castorij drach.viij.mirrhæ drach.iiij.acaciæ stibij,singul.drach.xl.Aqua. Vsus cum ouo est. *Isotheon Collyrium*

Collyrium crassius ex uino. Cadmiæ,lapidis hæmatitæ & schisti,singul.drach.iiij.æris usti drach.xxx.chalcitidis drach.xxxij.seminis papaueris drach.xiij.papauer aqua feruefacito,& expressum succũ adijcito,& uino spathitæ aut Amminæo terito.

Aliud ex uino. Aeris usti,cadmiæ placitidis,singul.drodrantem,lapidis hæmatitæ loti sexuncem.croci,mirrhæ, aloes, ammoniaci Thymiamatis singulorum quadrantem. lycij Indici,spicæ nardi,singul.unc.s.piperis albi grana. cl.acaciæ fuluæ drodrantem, gummi quadrantem, Vino falerno aut Aminæo terito.

Collyrium ex duobus lapidibus, ad aspritudines. Lapidis hæ-
B matitæ, & schisti, cassiæ,sing.drach.xviij.æris, cadmiæ,opij,æruginis rasæ, singul. drach.ix.gummi drach.ix.chalcitidis ustæ drach.vj.Aqua.

Collyrium aridum præseruatiuũ,Galeni.Lapidis phrygij in tenues partes concisi,& usti in ollula donec partes ignescant,& butyro non ueteri extincti,deinde rursus similiter usti & uino falerno extincti:& tertiò usti & melle extincti ac siccati lib.j.æris usti,piperis albi,folij,singulo. unc.j.stibij unc.j.s.Et ubi omnia leuigata fuerint,& reponere pharmacum uoles,succi balsami nõ crassi:prohibet enim hic aridũ fieri medicamẽtũ:sed lucidissimi unc.j.adijcito. Vtendum autem est ipso,solis palpebris inducto specillo,ita ut tunicæ non attingantur,sed solas palpebras apertas medicamentum contingat. Sublinendumq; est non semel,sed sæpe,ante & post cibum,& magis ubi iam sensu percipitur lippitudo. Mirũ enim est quomodo præseruet præ omnibus alijs medicamentis. *Collyrium ex lapide phrygio,Galeni*

Collyrium aridum ex croco.

Sarcocollæ drach. viij. croci drach. iiij.glaucij drach. iiij. Sæpe in die illinito. Quidam etiam aloen addunt.

Aliud aridum. Ad lippitudinem siccam, sycosin, putredines & super excrescentem carnem. Cadmiæ drachmas.x. chalcitidis drachmas. xx. piperis grana xv. nardi celticæ drachmam .j. Cadmiam & chalcitidem terito cum uino, & ubi resiccata fuerint, reliqua adijcito, & in tenuissimum puluillum redigito.

Collyrium liquidum ex Caucalide. Succi caucalidis,chamædryos, coronopodis,quandoq; etiam othonnæ,æquales singulorum portiones. Est autem othonna chelidonium magnum. *Othonna quid sit*

Aliud Ad Sycoses,& ulcera in angulo oculi magno,& carnẽ excrescentem. Misyos tosti drach.vi.atramenti sutorij drach.iiij.mellis Attici sextar.j. *Panchrestos Erasistrati*

Collyrium liquidum panchrestos Erasistrati, admirandam uim habẽs

ad oculorum affectiones,tonsillas,pudenda,& aures pure manantes. Aeris drach.vi.misyos tosti,myrrhæ,singul.drach.iij.croci drac.j.S.piperis drac. j. Vini chij & passi cretici,singul.heminam.j.S. Omnia cum uino terito donec arida euaserint,& infuso passo coquito ad mellis spissitudinem. A

Adglutinatoria oculorum fluxione infestatorum. Terræ Samiæ, mannæ,thuris,myrrhę,æquales partes oui candido exceptas; & linteolo in ductas, fronti imponito.

Aliud. Hyoscyami seminis drachmam.j.opij drachmam.j.myrrhæ drach.ij.croci drach.j.pollinis drach.iiij.ouorum assatorum uitellos duos. Oui albumine excipito.

De Emplastris,& his quæ in cocturas ipsorum mittuntur,Ex Antylo:& de cera ad oleum addendæ modo. Cap. XVII.

EX medicamentis quæ in emplastra mittuntur,quædam sunt Terrea, uel uti sunt metallica,& lapidũ ac terrę species,feces,cinis,cõchylia. Quedam oleosa: quædam lachrymæ,quædam liquabilia: quædam succi,partim spissi,partim liquidi. Semina uero, & herbas, & radices paucas recipiunt. Ipsa autem Emplastra partim sunt uulneraria,quæ inde quòd cruentis uulneribus competunt, cruenta appellamus, itemq; glutinatoria, & fracturaria. Hæc ex siccantibus non summè, sed secundi ordinis completi, & tertij incipiẽtis componere oportet. Qualia sunt salix,quercus, cupressus,piceæ ac pini cortex,myrrha,thus,bitumen,aloe,aristolochia,cinis sarmentorum uitis,cerussa, spuma argẽti,& plura ex metallicis. Coquũtur aũt ad cõpagẽ manus non inquinantem,partim uero cicatricem inducunt,quæ etiam ipsa ex siccantibus componuntur,efficacioribus quàm glutinatoria habent,uelut sunt æs ustum,& squama ipsius,& ferri ærugo,chalcitis, flos æris ustus, alumen,galla,plumbago,cadmia,pumex,& ostreacea. Partim discussoria, ex calefacientibus ac siccantibus moderatè,uelut est Aristolochia,thapsia, oleũ uetus & raphaninum,mel,opobalsamum,pix,terebinthina,galbanũ, sal ustus,salis flos. Partim mollitoria,ex spuma argenti,& adipibus,medullis,oleo ueteri,propoli,ammoniaco,styrace,galbano,bdellio,mastiche,terebinthina,altheæ & cucumeris syluestris radice. Partim siccantia, ex sulphure,nitro,sale,cinere,et bitumine. Partim attractoria,ex sale,nitro,propoli,ærugine,fermento stercoribus,sulphure,terebinthina. Partim concoctoria,ex cera laudano,uua passa,amomo,croco,thure,pice,mastiche Aegyptia,styrace, myrrha, galbano, butyro, œsypo,adipe, ærugine. Partim suppuratoria,ex aqua & oleo,polline,pane triticeo,alica,butyro,adipe suillo ac uitulino,thure,pice,resina. Partim mitigatoria,ex spuma argenti, cerussa,oleo, anetho, chamæmelo, amylo,cera alba. Porrò cruenta emplastra recentibus adhuc uulneribus ac fracturis imponere oportet,ita ut auxilium insuper ipsis feramus, spongijs posca madidis supra ipsa splenia deligatis:& tertio quoq; die soluamus,rursusq; eadem splenia, & non alia imponamus. At mollitoria, attractoria, discussoria, insuperq; concoctoria, & suppuratoria, post cataplasmatum & ceratorum usum adhibentur. Mitigatoria uero etiam ab initio statim in summis doloribus commodant. Cæterum de coctura ipsorum consequenter dicemus. B

Emplastra uulneraria.

Cruentorum Emplastrorũ usus

Tetrapharmacum

Emplastrum Regium Tetrapharmacum. Ceræ colophoniæ, picis, adipis taurini, singulorum pares portiones.

Emplastrum ex semine lini. Discutit & rumpit.

Olei ueteris lib. ij.ceræ unc.xx.colophoniæ,adipis porcini,singul.lib. j.S.spumæ argenti lib.j. cerussæ sexuncem, succi seminis lini sexuncem,pollinis unc.j. Thuris trientem.

Emplastrum ex melle. Spumæ argenti,cerę,olei,singul.lib.iiij. terebinthinę,lib.ij.mellis,adipis taurini,singul.lib.i.

Aliud. Spumæ argenti lib.vi.olei lib.v.S.colophoniæ lib.vij S.ceræ lib iij.S.mellis lib.iij.

Emplastrum ex succo. Spumæ argenti lib. vi. Olei æstate lib. vij. hye-
A me lib. ix. fœni græci sextar. s. seminis lini sextar. s. altheæ lib. iij. Althæam
& semina coquito in aquæ sextar. xx. donec parum restiterit, & ex ipsa lib.
iiij. ad oleum misceto ac coquito donec bullæ quieuerint. Deinde argenti
spuma leuissime trita inspersa, lēto igne coquito donec manus nō inquinet.

Empl. ex polline. Pollinis ammoniaci Thymiamatis, sing. lib. j. resinæ
piceę, ceræ, adipis porcini, singul. lib. ij. succi seminis lini quantum satis est.

Emplastrum ex herbis. Rumicis, olei strigmentitij, anchusæ quæ cho-
ros pelethrum uocatur, id est iugerum porcinum: Est autem Onocleæ se-
ptem neruos habentis plantaginis, singul. quadrantem, olei lib. vi. adipis
porcini lib. vi. Herbæ in oleo coctæ abijciuntur, Reliqua cū oleo eliquātur.

Anchusa Choeros pelethrum

Emplastrū ex asphodelis. Radicis asphodeli succi li. j. rosacei, chamę-
mclini, adipis anserini, sing. sextantē, adipis porcini quadrantē, ceræ triētē.

Emplastrum ex fermento, rumpens abscessus. Fermenti, axungię, sin-
gul. sexuncē, salis triētē, resinę piceę quadrantē, cerę trientē, aphronitri unc.
j. ammoniaci Thymiamatis sextantem, mellis sexuncem, saponis sextantē.

Dothiene Emplastrum. Ammoniaci Thymiamatis lib. j. nitri Ale-
xandrini sexuncem, aphronitri sexuncem, adipis taurini lib. ij. ceræ lib. ij. te
rebinthinæ lib. j. olei ueteris unc. j. aceti quod satis est.

Dothiene emplastrum

Emplastrum ex Struthio, discutiens strumas. Spumę argenti, struthij,
aristolochiæ, singul. trientem, galbani, squamę ęris, aloes, singul. unc. j. man
næ sextantem, ammoniaci Thymiamatis sexuncem, resinæ piceæ unc. xvi.
aceti scillitici sexta. iiij. ad sica terenda.

Emplastrum Smilium, ad Abscessus. Olei ueteris lib. j. s. spumæ ar
genti, nitri rubri, salis ammoniaci, lixiuij ficulnei protostacti, resinæ singul.
lib. j. galbani, ammoniaci Thymiamatis, singul. quadrantem, atramenti su-
torij trientem, ceræ sexuncem, æruginis, opopanacis, singul. unc. j. Aceti
B quod satis est. Spumam argenti & æruginem in oleo coquito donec non in
quinet. Deinde ita reliqua adijcito.

Smilium Emplastrum

Emplastrum ex allijs ruptorium. Ceræ sexuncem, colophoniæ trien-
tem, resinæ piceę quadrantem, adipis taurini trientem, nitri fului unc. j. s. al-
lij capita pura. xx. Olei sextar. s. Alliū in oleo coctū abijce, & reliqua misce.

Emplastrum ex Apyrano discussorium. Adipis anserini & phasianorū,
sing. quadrantē, olei ueteris unc. xxvi. psylli quadrantē, seminis urticæ, radi
cis apyrani uiridis, sing. lib. j. ceræ albæ dextantē, emplastri ex succo sextan
tē, terebinthine unc. j. Radicē in tenuia frusta cōcisam, cū psyllio in oleo ma
cerato, itemq; urticæ semen per diem ac noctem, & tunc ubi coxeris, ipsa
quidem abijcito, liquabilia uero resoluta ad oleum ammisceto.

Apryani radix

Emplastrum Pyrinon idest Triticeum, Ad duricias & scirrhomata.
Althææ, palmularū siue Nicolaorum, singul. lib. ij. fœni gręci, seminis
lini, sing. sextar. s. chamæmeli, meliloti, elates, sing. sexuncem, uini Aminęi
sextar. vi. spumæ argenti lib. j. cerusæ, colophonię, singul. lib. ij. ceræ terebin
thinæ, singul. lib. j. olei ueteris lib. v. aquę lib. ij. panis sicci tusi & cribrati li.
v. Herbę in uino coctæ exprimuntur, & in expresso succo panis maceratur.
Sequenti die spuma argenti & cerussa in aqua teritur, deinde adiecto oleo
donec non inquinet coquitur. Postea adijciuntur reliqua. Ablatis ab igne
adijcitur panis, & fortiter spathula agitatur. Additur insuper & æruginis
rasæ, & floris salis, singulorum sexunx, iridis, aristolochiæ singul. sexunx,
terebinthinæ lib. j.

Nicolai palmulæ

Pelarium ex recremento argenti. Ad desquamata & alia similia. Ce-
ræ, adipis taurini, singul. quincuncem, recrementi argenti sexuncem, colo-
phoniæ trientem, picis, olei, singul. sextantem, Argenti recrementum siccū
teritur cum uino aut fœni græci succo. Quòd si recrementum argenti non
adsit, plumbagine utimur.

Pelarium

Emplastrum ex althæa. In podagricis & alijs duricijs. Succi fœni græ
ci

ci, & seminis lini, & althææ, singul. lib. iij. olei lib. ij. Coquito donec succus fuerit consumptus, & adijce colophoniæ lib. j. terebinthinæ lib. j. lachrymæ hederæ quadrantẽ, Postq̃ uero hęc soluta fuerit, ablatis ab igne, inijce ceræ lib. j. galbani trientem, ambo simul contusa, & dissoluta sphatula agitato.

Emplastrum cissinum id est hedcraceũ. Ad sauciatos neruos, & punctuas maxime diuturnas. Squamæ rubræ trientem & unc. s. thuris unciam. j. mysios unc. j. s. chalcitidis drach. iiij. aceti heminas. vi. Terito in Sole æstiuo, donec acetum fuerit consumptum. Deinde soluta ammisce, ceræ bessem olei unc. xviij. lachrymę hederę, galbani singulorum quadrãtem. Si uero diuisus & nudus sit neruus, pro galbano terebinthinæ sextantem adijce.

Melanchlorũ Emplastrum Melanchlorum, Ad eadem, & ad cruenta uulnera.

Malicorij, æris usti, gallæ, aristolochiæ rotundæ, salis ammoniaci, squamę æris, aluminis scissi & liquidi: Alij pro liquido rotundum habent, iridis, misyos, atramenti sutorij, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, thuris, radicis panacis, spumæ argenti, cerusæ, omnia æquis portionibus teruntur æstate in Sole cum aceto ad dies sufficientes, & in pastillos effinguntur. Emplastrum autem fit hoc modo. Medicamenti huius sumitur sextans, ceræ sexunx, olei bessis. Si saucitati sunt nerui, oleum sit uetus. In aliis autem commune.

Emplastrum ex Senecione. Succi senecionis lib. ij. olei ueteris lib. j. s. olei cyprini trientem, axungiæ ueteris lib. j. terebinthinæ unc. j. galbani unc. s. resinæ piceæ unc. s. æruginis, thuris, œsypi medicamenti, singul. unc. j. squamæ æris scrup. viij. cerę dextantem, picis naualis unc. xiiij. Oleum cũ succo ad strigmentitiam compagem coquito, addito etiam adipe porcino. Arida uero cum cyprino terito. Galbanum cum cera tundito, & in ollam adijcito. Picem naualem si arida fuerit, tritam ac cribratam ponderato ac inspergito. Si uero conteri non possit, cum parte olei dissoluta soletur, & tunc omnia misceantur.

Emplastrum Mnasææ discussorium. Ceræ, axungiæ porcinæ singul. lib. j. colophoniæ sexuncem, spumæ argenti lib. ij. Vini boni lib. iiij.

Ariobarzaniũ Emplastrum Ariobarzanium, ad easdem affectiones. Spumæ argenti unc. j. s. cerussæ lib. j. & quincuncem, aquæ marinæ unc. xxv. olei ueteris lib. j. s. buccinorum ustorum septuncem, & unc. s. cerę fuluę dodrantẽ, terebinthinæ sexuncem, thuris quadrantem, & scrup. iij. s.

Emplastrum ex dracunculo. Ceræ colophoniæ, picis siccę, axungię, resinæ, singul. lib. iiij. ammoniaci Thymiamatis lib. ij. radicis dracunculi li. v. Radix arida trita, reliquis dissolutis inspergitur.

Psittacium emplastrum Emplastrum psittacion. Ceræ, colophoniæ, adipis porcini, hyoscyami foliorum tenerorum, aut succi eorundem, singulorum æquas portiones. Verum in Alexandria sumuntur cerę lib. ij. s. hyoscyami lib. ij. axungiæ lib. ij. s. colophoniæ lib. j & magis discutit.

Empl. Myrsinatũ. Argẽti spumæ, cerussæ, sandycis, plumbi usti & loti, singul. unc. j. ceræ sexuncem, olei myrtei lib. j. uini quod satis est.

Emplastrum ex cerussa aut ex ouis. Ceræ albæ sexuncem, rosacei lib. j. s. spumæ argenti sextantem, cerussæ sextantem, amyli quadrantem, albumina ouorum. v.

Parhygron Emplastrum parhygron, Oribasij. Spumæ argenti unc. j. s. cerussæ unc. j. s. ceræ trientem, pinguedinis suillæ septuncem, colophoniæ dodrantem, succi seminis lini, olei, singul. dextãtem, Mirifice facit ad calcaneorum rimas. In ulceribus autem inquit, uitant, Nam graueolens euadit.

Emplastrum ex cadmia, Cicatricem inducens. Chalcitidis ustæ sextantem, cadmiæ mannæ, singul. unc. j. ceræ, colophoniæ, olei myrti, singul. lib. j. Vini quantum satis est.

Emplastrum phoenicinum id est palmulatum. Axungiæ ueteris lib. ij. olei lib. iij. spumę argenti lib. iij. chalcitidis crudæ sexuncem, Chalcitis primum

mum cum oleo præleuigetur in pila commoda, aut etiã in Sole. Postquàm autem frigmenti spissitudinem acceperit, etiam spumæ argenti prius trita adijciatur. Postea etiam adeps, & ubi probe contriueris, ad lentum ignem coquito, donec non inquinet, palmarum ramis uelut sphatula agitans.

Emplastrum ex Anchusca, ad ambusta. Ceræ albæ dodrantem, rosacei unc. viij. His liquatis anchuscæ purpureæ radicis siccæ leuissime tritæ triens inspergatur.

Aliud.

Anchuscæ radicis uiridis, marrubij comæ, singul quadrantem, Coquito in olei dodrante, & abijcito, Ad oleum autem ceræ albæ quincuncem adijcito, ac dissoluito.

Emplastrum pompholygerum. *Pompholygerum*

Pompholygis sextantem, spumæ argenti quadrantem, cum succo seminis lini terito, & ad hæc liquata ac frigefacta, ceræ sexuncem, adipis anserini aut gallinari sextantem, olei chamæmelini sexuncem adijcito.

Emplastrum phycotyche, dolorem eximẽs, ad sedem destinatum. Thuris unc. xvij. myrrhæ septuncem, opij drac. iiij. aluminis scissi drac. ij. butyri drac. iiij. ouorum assatorum uitelli. iij. cadmiæ ustæ & lotæ drac. iiij pompholygis drach. vi ceræ Tyrrhenicæ drac. viij adipis anserini drac. xvi. medullæ ceruinæ drac. xi. plumbi usti & loti drac. viij. lapidis hæmatitę drac. j. œsypi liquidi drac. iiij. Arida terito cum uino Italico, & liquata misceto. *Phycotyche*

Emplastrum Amythaonis, Ad distortos ac conuulsos articulos. Est etiam attractorium. Ammoniaci, ceræ bdellij, singul. drach. viij. terebinthinæ iridis Illyricæ, galbani, singul. drach. xx. *Aristophaniũ*

Emplastrum Aristophanium, Mollitorium. Picis lib. iiij. picis naualis lib. ij. ceræ lib. j. opopanacis unc. j. Aceti heminam. j.

Emplastrum ex plumbagine, ad calidas affectiones. Plumbaginis trientem, spumę argenti sextantem, cerussæ sextantem, ceræ bessem, olei myrtei lib. ij. Arida cum uino terantur.

Empla. Coracum ex aceto mulso ad pudenda destinatũ, & ad nomas Gallæ sextantem, squamæ unc. j s. chalcitidis, thuris, singul. unc. j. Terito cum aceto ad dies sufficiẽtes, deinde mellis quincuncem misceto. Seorsum autem ceratum parato, ex myrtei aut rosacei sextante, & adipis taurini bessę ceręt triente, terebinthinæ unc. j. Misceto ac simul conterito & utitor, uelut eo quod ex charta constat, tum per instrumentum ad pus trahendum apparatum, tum per linamentum. *Coracum Emplastrum*

Emplastrum ex aceto & oleo. Spumæ argenti partem. j. olei, aceti, singul. partes. ij. Quidam uero. iij. accipiunt.

Emplastrum ex Achate discutiens ac molliens: Lapidis Achatæ semiusti. unc. j. s. ceræ quincuncem, resinæ frictæ quadrantem, olei unc. j.

Emplastrum Isis, ad cruenta uulnera, glutinans, incarnans, & purgans. Squamæ ęris, ęris usti, aristolochię rotundę, singul. drach. viij. aluminis scissi drach. vi. salis ammoniaci drach. viij. thuris drac. viij. ammoniaci Thymiamatis drac. viij. myrrhę drach. xij. aloes drach. xij. galbani drachmas. xij. succi radicis dracunculi drach. viij. ceræ lib. j. colophoniæ lib. ij. olei ueteris quadrantem, aceti quod satis est. *Isis emplastrum*

Emplastrum Athena, ad ulcera sordida, impacta & neruos sauciatos. Malicorij, æris usti, gallarum, aristolochiæ rotundæ & longę, salis ammoniaci, ammoniaci Thymiamatis, squamæ ęris, aluminis scissi & rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorij, chalcitidis, ęruginis rasæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, propolis, galbani, singul. unc. j. ceræ drach. ęc. picis drach. cc. colophoniæ drach. c. olei sexuncem. Aceti quod satis est. *Athena emplastrum*

Emplastrum ex dictamno, glutinans, ad canum morsus, & ulcera omnigena. Spumæ argẽti lib. ij. squamę eris unc. j. s. olei ueteris sextar. ij. diphrygę quadrantem, gentianæ. unc. j. s. aristolochię, æruginis rasæ, sing. unc. ij. s. dictamni, ęris usti, singulorũ. unc. ij. s. colophonię lib. j. mannæ galbani, aloes,

singulorum

singulorum quadrantem, ammoniaci Thymiamatis sexuncem, propolis sextantem, ceræ sexuncem & unc.s. Oleum cũ spuma argenti primũ coquere oportet, donec non inquinet, deinde ab igne ablatis inijcere æruginem & squamam æris, & rursus coquere donec non inquinet, & rursus ablatis resinam & ammoniacum cribratum adijcere, & mouere donec feruere desinat, ad ignemq; apponere, & ubi parum efferbuerint, æs & diphryges immittere, & rursus coquere donec spissentur. Deinde ceram indere, eaq; donec non inquinet cocta, propolim adijcere, & paulò post aloen, mannam, dictamnum, aristolochiam, gentianam, singula trita inspergere, ubi parum sunt perfrigerata. A

Barbarum Emplastrum

Emplastrum Barbarum, ad cruenta uulnera, & fracturis callos obducit. Bituminis Iudaici, picis siccæ, ceræ, resinæ, singul. lib. j. terebinthinæ sextantem, spumæ argenti unc. j. cerussæ unc. j. s. mamnę sextantem, opopanacis sextantem, myrrhæ sextantem, olei quadrantem. Aceti quod satis est.

Emplastrum ex salicibus, glutinatorium, & quod sanguinem spuentibus, & pectore suppuratis in thoracem imponitur. Misyos, chalcitidis, cerussæ æruginis, gallæ, aluminis scissi & rotundi, melanteriæ, singul. sexuncem, ceræ lib. ij. resinę picee lib. ij. picis lib. ij. malicorij sexuncem, bituminis lib ij. foliorum salicis lib. ij. olei rosacei trientem, atramenti sutorij sexuncẽ, Aceti quod satis est. Quidam etiam terebinthinæ dodrantem.

Emplastrum Nicolai, ad cruenta uulnera, sinus glutinans. Squamę æris trientem, æruginis rasæ unc. j. spumę argenti unc. j. s. aristolochiæ longæ & rotundæ, singul. unc. j. aluminis scissi & rotundi, singul, unc. j. atramẽti sutorij unc. j. sulphuris uiui unc. j. gallæ omphacitidis trientem, salis ammoniaci unc. j. misyos unc. j. origani unc. j. chamæleonis unc. j. cadmiæ racemosę unc. j. ueratri albi unc. j. peucedani quadrantem, feminis apij sextantem, radices symphyti unc. j. s. cerussę unc. j. s. succi Mandragorę unc. s. chalcitidis. unc. j. s. samij asteris unc. i. Thuris masculi unc. j. aloes unc. j. bdellij sextantem, opij Thebaici sextantem, myrrhæ Troglodyticæ unc. s. ammoniaci Thymiamaris unc. j. fœni græci sexuncem. succi perdiciadis sexuncem, ceræ flauæ lib. iij. colophoniæ lib. ij. resinæ piceæ lib. j. bituminis lib. j. mastiches sexuncem, picis nigræ lib. ij. olei ueteris lib. j. styracis unc. j. opopanacis unc. j. s. Aceti quod satis est. B

Icesiũ emplastrum

Emplastrum Icesium, ad strumas, & abscessus, & splenem, & articulos, & ad coxendicum morbum Spumæ argenti drach. cxx. olei ueteris sextar. ij. aceti sextar. j. ęruginis drach. j. s. corticis picee drach. viij. chamęleonis cum radice drachmas. xvi. euphorbij drach. xvi. succi hypocisthidis drach. xvi. propolis drach. xvi. myrrhæ drachmas. xvi. helenij drach. xvi. pyrethri drachmas xvi. ceræ lib. iij.

Neronis emplastrum

Emplastrum. Neronis. Ad plagas, & omnem carnosarum partium dolorem. Olei ueteris lib. j. s. spumæ argenti lib. j. ceræ, resinæ piceæ, singul. septuncem & unc. s. ammoniaci Thymiamatis trientem, cerussæ trientem, galbani, mannæ thuris, myrrhæ, thuris, sing. unc. j.

Emplastrum oxerum multiplicis usus. Picis siccæ lib. ij. ceræ lib. j. ammoniaci Thymiamatis unc. j. terebinthinę lib. s. galbani sextantem, mannæ sextantem, Aceti sextar. j. s.

Aceratum

Emplastrum aceratrum id est sine cera, Galeni. Glutinat & concoquit, suppurans ulcera, cum ricinino aut ueteri oleo dissolutum, uelut medicamentum quod linamentis illinitur. Spumæ argenti lib. iij. olei ricinini aut ueteris lib. iiij. aceti acerrimi lib. ij. squamę æris nigræ, chalcitidis, æruginis, singul. sextantem. Spumam argenti cum oleo coquito ad strigmenti spissitudinem. Deinde metallica pluribus diebus cum aceto trita adijcito.

Emplastrum ex Metallicis. Chalcitidis unc. j. misyos sextantem, squamæ ęris quadrantem, thuris quadrantem, colophonię sextantem, galbani unc. j. s. cerę lib. j. olei unc. xv. Aceti quod satis est.

Emplastrum Harmonia, ad fracturas Chalcitidis trientem, squamæ A æris sextantem, & unciæ. s. æris usti unciam. j. Thuris sextantem, olei lib. j. Aceti lib. j. Coquito metallica in aceto & oleo donec non inquinent. Deinde thus adijce. *Harmonia Emplastrum*

Empla. Melinū, Serapionis. Spumæ argēti lib. j. ceræ septunce, am moniaci Thymiamatis quadrantē, & unc. s. galbani, æruginis, singul. drach. ix. colophoniæ septunce. myrrhæ drach. j. olei heminā. j. s. Spumam argenti coquito cum oleo, donec nō inquinet. Deinde reliqua adijcito.

Emplastrum Anicetum, glutinans discutiens, squamas separans, & ad distortiones. Baccarum lauri, iridis siccæ, thuris, singul. drach. lx. æris usti drach. xx. nitri, salis, ammoniaci Thymiamatis. singul. drach. xx. pyrethri, staphidis sylvestris, feminis Rosmarini, grani Cnidij, sinapis, stercoris columbini, aristolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, seminis erucæ, singul. drac. viij. Aceti heminas. xij. Terito sub canis ardoribus donec acetum fuerit consumptum. Deinde decocti caricarū crassissimi dodrantem adijce, & ex permistis pastillos finge & exsicca. Usu uero expetente ex ipsis pastillis sextantem cum aceto tere, & resinæ quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei sextantem ammisce. *Anicetum*

Emplastrum ex lolio. Picis lib. ij. resinæ piceæ dodrantem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, olei quadrantem, bituminis cribrati sextantem, farinæ lolij sextar. j. Aceti quod satis est.

Emplastrum ex succo Sycamini. Spumæ argenti, picis aridæ, adipis, singul. bessem, terebinthinæ quadrantem, ceræ quincuncem, æruginis rasæ, opopanacis, galbani, singul. unc. j. olei ricinini, aut susini, aut ueteris ualde, heminam. j. picis liquidæ hemin. j. succi sycamini cuius fructus sycomora uocantur hemi. j. *Sycomora fructus Sycamini*

Emplastrum duplicis coloris. Aeris usti, aluminis scissi, ammoniaci B Thymiamatis, singul. unc. j. ceræ lib. j. colophoniæ lib. j. adipis porcini lib. j. Aceti quod satis est.

Emplastrum Indicum. Ad nomas & sanguinem spuentes. Ceræ, resinæ frictæ, picis siccæ, bituminis, liquidi zacynthij, singul. lib. j. cerussæ, chalcitidis, misyos, melanteriæ, aluminis scissi & rotundi, gallæ omphacitidis, malicorij. singul. sexuncem, Aceti quod satis est.

Emplastrum ex cinere Aspidum. Discutit strumas & podagras. Terebinthinæ, lapidis Asij, bituminis Iudaici, singul. drac. ccclx. ceræ, baccarū lauri, ammoniaci Thymiamatis, aphronitri, adipis uitulini, singulorum drach. cccxl. lapidis pyritæ, calcis uiuæ, singul. drach. cxl. cineris Aspidum drach. cxl. olei ueteris heminas. ij. Medicamento perfrigerato cinerem inspergito. Paratur etiam sine cinere, eo quòd aliqui ipsum auferentur, & nihilo minus efficax est propter Asium lapidem.

Emplastrum Leæna siccans & discutiens. Ammoniaci Thymiamatis, plumbaginis, singul. drach. c. sinapis drac. viij. radicis chamæleonis drac. xvi. colophoniæ drach. c. squamæ æris, radicis herbæ lanariæ, euphorbij, æruginis, singul. drach. viij. aristolochiæ drach. xvi. pyrethri drach. viij. Olei ueteris hemi. j. & raphanini quod satis est. *Leæna Emplastrum*

Aliud, Leæna ex alto euocans, & humores euacuans. Atramenti sutorij sextātē, auripigmēti unc. j. ueratri nigri, Thoracū cantharidū, sing. drac. j. s. sandarachæ quadrantem; ceræ lib. j. s. resinæ frictæ lib. j. olei hemi. ij.

Emplastrum Macedonicum. Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, sing. æquales partes liquefacito, & ab igne ablatis thus inspergito.

Emplastrum Sphærion. Ad Feruida. Cerussæ, spumæ argenti, calcis uiuæ, singul. quadrantem, ceræ unc. j. s. nitri Berenicarij, rosacei, singul. unc. j. Liquefacta aridis affundito & pilulas formato. Usu uero expetente, olei sexuncem cum ceræ sextante liquefacito, & medicamenti unc. j. addito, & spathula agitato. Frigefactum autem cum aquæ dodrante collidito. Ego ue- *Sphærion Emplastrum*

ro etiam rosacei quadrantem addo.

Emplastrum ex ochra, Inflammationes arcet, tum his qui sua sponte,
tum qui in iudicio torti sunt. Ochræ Atticæ lib. ij. cretæ lib. j. spumæ ar- A
genti, bessem, uino terito, ceræ, colophoniæ, picis, resinæ piceæ, singul. lib.
j. terebinthinæ bessem, olei lib. ij. Hæc simul in massas formato. Resoluun-
tur autem hoc modo. Ceræ lib. j. olei ueteris lib. iij. medicamenti lib. j. cum
uino conquassato.

Emplastrum ex cedria, glutinans, discutiens, exterens. Ceræ, picis sic-
cæ, singul. lib. j. colophoniæ bessem, cedriæ sexuncem, liquefacta simul co-
quito donec non inquinent.

Aliud mollitorium. Ceræ, picis, singul. bessem, colophoniæ drach.
xxv. propolis drach. xviij. cedriæ drach. xx.

Emplastrum e pumice cicatricem inducens. Olei myrthei lib. ij. ceræ
lib. j. pumicis usti & uino extincti drach. vi. squamæ stomomatis drach. vi.
æris usti, cimoliæ, singul. drach. v. Supra linamenta adhibetur, & spongia
ex aqua superimponitur.

Paula Empla. Emplastrum paula id est Quies, ad strumas & inguinum tumores. Ce-
ræ, colophoniæ, nitri singulorum lib. j.

Emplastrum ex nitro, ad carbunculos. Nitri torrefacti qnadrantem,
ceræ, olei, colophoniæ, sing. unci. j. s. succi cyrenaici aut Medici drach. x.
imponitur linamentis exceptum dilutum.

Emplastrum ex Anemona. Anemonæ exunguis sextantem, ceræ quin-
cuncem, olei trientem, resinæ quincuncem & unc. s. colophoniæ lib. ij. s.

Macharionis emplastrum Emplastrum. Macharionis, Viride. Ad coxendicum morbum, articu-
los compactos, abscessus. Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis,
ammoniaci Thymiamatis, aristolochiæ, singul. unc. j. terebinthinæ, ceræ,
olei omphacini, singulorum septuncem.

Aliud uiride simplex. Resinæ lib. iij. ceræ lib. j. æruginis rasæ lib. s. thu- B
ris drach. xxv. Aceti quod satis est.

Aliud Viride. Faciens ad ulcera humecta, et carnem superexcrescentē.
Colophoniæ sexuncem, æruginis rasæ unc. j. s. ceræ sextantem, salis Cappa
docici unc. j. rosacei sextantem. Aceti quantum satis est.

Empl. Rutaceū, ad pleuriticos. Rutæ uiridis lib. j. butyri li. j. s. terebinthi
næ unc. xv. opopanacis quadrantē, galbani quadrantem olei anethini lib. j.

Emplastrum ex Lixiuio. Ad coxendicum & articulorum morbum, &
ad tumorem laxum. Ceræ, olei ueteris, lixiuij per calcem excolati, sing.
lib. j. resinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi, terebinthinæ, singul. sexun-
cem, Nitra cum lixiuio terito.

Empla. ex nitro. Ad abscessus, & tumores induratos. Olei ueteris, ceræ,
aphronitri, saponis, lixiuij. singul. li. j. terebinthinæ sexuncem, galbani, pro
polis, ammoniaci Thymiamatis, singul. unc. j. præpara uelut præcedens.

Emplastrum ex sale. Ceræ trientem. olei lib. j. salis communis trien-
tem, aphronitri trientem, cerussæ bessem, aceti sextantē ad arida conterēda.

Aliter Salis communis, nitri singulorum trientem, ceræ, olei ueteris,
singul. sexuncem, aquæ marinæ quod satis est.

Empla. ex perna. Soluit tophos. Pinguedinis pernæ, suillæ ueteris,
ammoniaci Thymiamatis, casei ueteris bubuli aut caprini, adipis taurini,
picis naualis quæ de nauibus deraditur, & apochyma appellatur, singu. lib.
j. medullæ ceruinæ bessem, œsypi cerati quadrantem, olei cyprini sexun-
Apochyma cem. Vini Aegyptij quantum satis est.

Empla. ex Cinnabari. Ad rophos & alios omnis generis induratos tu-
Cinnabarinū Emplastrum Pamphates mores. Appellatur pampathes. Spumæ argenti lib. j. olei ueteris sextar.
j. squamæ æris unc. j. æris usti unciam. j. cinnabaris scrup. xviij. magnetis
uiuentis unciam. j. lapidis phrygij drach. vi. lapidis pyritæ, cadmiæ, æru-
ginis rasæ, thuris, singul. unc. j. diphrygis sextantem, aloes. unc. j. s. galbani
in

ni unc.j.s.lapidis onitę Schythici ſcrup.xviij.lapidis hęmatitæ unc.j.ptopo
A lis lib.j.ſcrup.xxviij.ceræ unc xvij.lapidis perdicitæ unc j. Aliud exemplar perdiciatæ habet: betonicæ unc.j.ſcrup.viij.gentianæ uuc.j.ariſtolochiæ lõgæ & rotundæ,ſing.drach.iiij.chameleonis nigri unc.j.dictamni ſcrup .xlij reſinæ ſiccę lib.j. adipis ſtruthocameli lib.j. lapides cum ſpuma argẽti terito, adijciens floris ſalis lib.ij. particulatim, donec totum fuerit leuigatum.

Emplaſt.ex nucibus auellanis. Ad tophos articulorum approbatum.

Lixiuij per calcem excolati ſexuncẽ, nuclei nucũ auellanarũ ſextantẽ, aphronitri ſexuncẽ,olei ueteris lib.j. ſaponis gallici trientẽ,mellis beſſem, candida ouorũ.vi.cerę dextantẽ, terebinthinæ ſextantẽ. Terito cũ lixiuio.

Ceratum ex Torpedine. Ad podagram,dolorem eximens,admirandũ. Quinto menſis Martij die, in domo ſubterranea,in ollam olei communis ſe tar.ij.mittito, & cum lignis uitis coquito, ubiq; ebullierit,torpedinis piſcis marini lib.j.inijcito, & ſanguinis talpæ animalis, quod à quibuſdam aſphalax,ab alijs Madaniudan dicitur, trientem. Et ſimul coquito donec carnes piſcis diſſolutæ fuerint aut frictæ. Deinde ad excolatum oleum, adijce ceræ moderatum modum, quo ſpiſſitudo quàm tenerrima cerati fiat, quod in linteolum infractum imponito.

Torpedinis Ceratum
Aſphalax
Madaniudan

Emplaſtrum ex urina muli podagricum. Vrinæ muli maſculi ſextar. iiij.ſpumę argenti lib.ij.olei ueteris minam.j. Diu omnia terito ut ſtrigmentitia euadant, & coquito donec non inquinent.

Emplaſtrum ex lapidis Aſij flore,philagrij. Ad tumores duos. Peutedani radicis,floris lapidis Aſij. qui non ſi non adſit, ſalis, ammoniaci Thymiamatis,lanarum ſuccidatum uſtarum,ſingul.unc.j.ariſtolochię rotundę, pumicis,ſtercoris canini, æruginis raſæ,ſquamæ æris,miſyos,ſingul.ſcrup. xviij.caſtorij ſcrup.xviij.myrrhæ quadrantem,aceti acerrimi quadrantem, ceræ unc.xij.s.reſinæ piceæ,picis brutiæ,ſingul.unc. xviij. s. ſcrup.vi. Olei ueteris quantum ſatis eſt.

B Aliud ex eadem Galeni. Ceræ, terebinthinæ,ſingulorum libram.j. lapidis Aſij,mannæ,ſingulorum quadrantem,olei cyprini ſextantem,aquę pileatoris quantum ſufficit.

Aqua pileatoris

Emplaſtrum ex flore ſalis. Ad arthriticos in declinationibus. Terebinthinæ,reſinæ frictæ,reſinę piceæ,ceræ,ſingul.lib.j.picis ſiccę,aluminis ſciſſi,floris ſalis,ſingul.lib.s.Coquito in duplici uaſe.

Emplaſtrum nutrix,carnem in ulceribus generans. Roſacei, terebinthinæ, mellis ſingulorum ſextantem,ceruſſæ,butyri,ſingulorum unciam.j. Alij etiam thuris unc.j.

Nutrix emplaſtrum

Emplaſtrum Italicum,purgans ſordida ulcera,& incarnans. Fici ſylueſtris tenerum corticem in oleo coquito & abijcito, & in oleo ceræ fuluæ quantum ſufficit liquato. Vtete,linamentis illito.

Italicũ empla.

Emplaſtrum arrigendi uim habens. Satirij pudendi ceruini, caudæ ſcinici,ſingul.drach.ij. ſeminis erucæ,pyrethri,ſeminis roriſmarini,cerę ſingul drach.ij.terebinthinæ drach.j.oua paſſerum trogloditarum tria,ſtellionestres,olei laurini aut irini quod ſatis eſt. Stelliones uiui in aceto macerantur ad dies. xl.uaſe infimo defoſſo.

Emplaſtrum aureum,ad cruenta uulnera. Thuris,aluminis ſciſſi, ſingul.ſextantem,colophoniæ,reſinæ,ſingul.lib. j. olei quadrantem,auripigmenti ſextantem, Auripigmentum cum aceto teritur.

Emplaſtrum ad Fracturas, Oribaſij. Picis brutiæ lib.j.& trientẽ,Spumæ argenti libram.j.& trientem,thuris beſſem,terebinthinę quincuncem, adipis taurini lib.j.& trientem.galbani,opopanacis,ſing.unc.j.ceræ trientem,olei ueteris lib.j.Aceti quincuncem.

Empla.ad Fracturas,& cum uulnere,& ſine uulnere. Ex heraclida. Picis aridæ minam.j.ſpumæ argenti minam.j.mannæ minam.s.adipis uitulini minam.j,ceræ Tyrrhenicę unc.xxvi.opopanacis drach.viij.æruginis ra

se, æris cyprij, singul. quintam & decimam minæ partem, Terebinthinæ minam.j.S. olei ricinini aut ueteris heminam.j. Aceti hemi.s.

Oesypi liquidi præparatio

Oesypi liquidi Medicamenti præparatio. Meliloti trientem, cardamomi sextantem, lanarum ualde sordidarum sexuncem, In uini sextar.ij. ad triduum macerata coquito donec parum supersit, & facta collatura, adui num olei quadrantem misceto, et coquito donec parũ de uino restet, & tũc injice colophoniæ dextantem, terebinthinæ dextantem, Quidam etiam ceræ dextantem miscent, & hyssopi herbæ unc.j. cum alijs coquunt. Alij lanas uino lauant, & uinum cum sorde, quã etiam pinon uocant, siccant. Vsu uero exigente, ex ipso quadrantem conijciunt, & reliqua uelut dictũ est.

Pinos

De Ceræ ad oleum addendæ modo.

Ceræ & olei in compositionibus modus

Si uelis unguenta præparare uelut ea quæ acopa uocãtur, quadruplum oleum ad ceram immittes. Si uero quemadmodum in fracturis, mollé ceratum efficimus, duplum. At si medicamentum emplastri forma facere uolue rimus, tunc æqualem olei modum ad ceram miscebimus, si aer ambiens mo deratus fuerit. Sin cera uetus sit aut squallida, & aer ambiẽs frigidus, paulò plus olei sit quàm ceræ: quemadmodum ubi cera pinguis fuerit, & aer ambiens calidus, paulò copiosior cera quàm oleum sit. Hoc autem paulò plus, duodecima pars sit, in utramq; à medio & æquali modo partem. Nam tunc. xi.aut.xiij. olei uncias, ad ceræ lib.j. miscebis.

Ex antylo, de coctura medicamentorum, quæ in Emplastra mittuntur.

Spuma argenti in medicamentorum cocturis cum oleo coquitur. Oportet autẽ ipsam tritam, rursus cũ oleo leuigare, ut strigmentitia euadat. Et postea sic coquere ad lentum ignem indesinenter mouendo. Principio igitur intumescit, & in bullas exurgit. Vbi uero prope accesserit ad sufficientem cocturam, colore feculentior fit. Modũ aũt cocturæ accipit, quũ ex tumore considet, et non amplius manus inquinat. Plumbago similiter ut spuma argẽti coquitur. Modus cocturæ ipsius est nõ solum ut non inquinet, sed etiam ut ex igneo colore, in fuluum & ualdè floridum transeat.

Aes ustum coquitur nõ à principio immissum, sed ubi semicoctum iam est emplastrum. Modus cocturæ est, si non ualde modicum immittatur, ut colore præualeat, & emplastrum fuluum efficiat.

Squama æris coquitur ut æs, & eodem tempore immittitur, & eandem cocturæ ratione habet. Nisi n. color eius præualuerit, & emplastrũ fuluũ effecerit, nondum iustam cocturam habet. Sed & ferri Squama eodem tempore injicitur, & fuluum colorem inducit. Sori & diphryges immittuntur etiã ipsa in medio cocturæ. Modus aũt diphrygis idẽ est qui squamæ æris, ut colore præualeat. Sori uero nullum proprium habet modum. Omnibus autem communis modus est, ut non inquinans fiat emplastrum.

Chalcitis similiter ut æs coquitur, & cocturę ipsius modus est ut fuluius quodammodo & magis puniceum faciat emplastrum. Flos ęris similiter ut æs coquitur. Modus autem cocturę communis est. Atramentum sutorium in media coctura immittitur. Et dum coquitur, liuidiorem emplastri colorẽ facit. Si uero non sint alia quæ ipsi reluctentur, nigrũ emplastrũ facit.

Misy in fine injicitur. Proprium autem modum nullum habet.

Auripigmentum & Sandaracha in fine cocturæ immittuntur.

Plumbum ustum in media coctura injicitur. Cerussa in alba emplastra in fine inditur. Sic enim colorem conseruat, & magis albefacit. Verum in nigra à principio. Dum enim amplius coquitur, nigrum euadit.

Aerugo in uiridia emplastra post cocturam injicitur. In quibusdam uero omnino non in ollã immittitur, sed ad ipsam in pila leuigatam & manentem reliqua euacuantur. At in melini coloris emplastris, ubi semicocta est preparatio injicitur. Moderatam enim cocturam adepta, melinum colorem inducit. Verum in his quæ duplicem faciem, ac geminum colorem præferunt, statim ab initio æruginem incoquimus. Perseuerans enim in coctura primum

primum melinum colorem inducit. Deinde duplicem faciẽ repræsentans,
A postremò fuluum colorem efficit.

Alumẽ plerũq; post coctură iniicitur. Propriũ coctura modũ nullũ habet. Minium immittitur in fine. Cadmia & Pompholyx iniiciuntur in principio. Sal & Nitrũ in medio coctura. Sulphur in fine. Coctura uero ipsius emplastra nigrefacit. Terra omnis & lapides immittũtur plerũq; in fine. Pumex itẽ in fine. Conchylia quoq; usta in fine iniiciũtur. Oleũ si in principijs iniectũ fuerit ad resinã aut picẽ liquidã, emplastrũ nõ spissat, Oportet igitur ubi spissata fuerint quę coquũtur, ita oleũ iniicere. Pinguedines reliquas nõ salsas circa mediã cocturã immittere oportet. Ex unguẽtis Irinũ cocturã fert, Cyprinũ & Rosaceũ minus. Reliqua penitus nõ. Quare in fine cocturę immittẽda sunt. Cera nõ coquitur per se sola. Cõburitur.n. Neq; cũ resina liquida, aut pice liquida. Inspissata.n. manet. Sed aut oleo puro, aut oleoso alicui, cũ quodã metallico cocto super iniicitur, aut resinę, aut pici præcoctæ, & prius spissatę cũ alijs quæ iniici debẽt. Resina sicca cũ cera iniicitur. Liquida uero præ omnibus alijs ipsa per se ipsam coquitur, si nõ ualde modica assumatur. Pix prę alijs omnib. immittitur. Modus aũt liquidæ est, ut dũ coquitur spissetur. Siccæ uero maxime cũ aceto, ut nõ amplius bullas emittat, neq; intumescat. Pix naualis trita, & superfluitatib. quę in ipsa sunt per cribrũ separatis, cocto emplastro inspergitur. Si uero mollis fuerit, cũ oleo dissoluitur. Verũ prior ratio exactior est, eo q; in posteriore põdus nõ seruetur. Bitumẽ coquitur à principio immissum. Nõ aũt oportet ipsum leuigare, quoniã aspretudines ficus granis similes habet. Quare in crassas partes frãgatur, & in aceto coquat, ita ut ne moueatur, donec nõ amplius bullas emittat. Ego uero inquit Timocrates, in oleo coxi, & successit.

Propolim mollire oportet & coquere. Nã ex coctura penitus nõ confunditur. Si uero etiã cerã Emplastrũ suscipiat, cũ cera propolim, quẽadmodũ
B etiã Galbanũ cõtusim iniicere oportet. Ammoniacũ circa mediã cocturã iniicitur. Oportet aũt, si teri ac cribrari potest, tenue hoc inspergere. Sin minus, cũ humore aliq̃ leuigare, & sic iniicere. Si quidẽ ad cruẽta uulnera idest natũ sit emplastrũ, cũ aceto aut uino. Si uero fistulare sit, aut strumis dicatũ omnino cũ aceto. Si uero molle, qualia sunt ea quę ad annum parãtur, cũ aqua. Deinde ita leuigatũ alijs perfrigeratis affũdere, ut ne efferuescãt. Opopanax iniicitur lõgẽ posterius ammoniaco. Omnino uero modica coctura opus habet. Galbanũ cocturã omnino nõ fert. Sed ubi nõ inquinãs factũ fuerit emplastrũ, tolle ab igne oportet, & ipsum mollitũ iniicere. Sagapenũ in mortario tũditur, & ubi tenerũ fit cũ emplastro emollitur, postq̃ ab igne fuerit ablatũ. Aloe inspergitur post cocturã. Papaueris succus pridie in modica aqua maceratur, Deinde in pila teritur, atq; sic ad ipsum infunditur etiam Emplastrũ. Thapsia postrema inspergitur, Aut cũ humore aliquo teritur. Bdelliũ leuigatũ inspergitur. Postq̃ ab igne ablatũ est emplastrum. Si uero pinguesit, & leuigari nõ possit, similiter ut sagapenũ cõtusum ipsum, & ad emplastri formã redactũ, cũ emplastro molliemus post cocturã. Thus & Manna in fine cocturæ inspergũtur, trita cũ modico melle, aut aceto, aut aqua, aut uino, si humorem suscipiat emplastrum. Myrrha perfecta iam coctura iniicitur. Semina, Radices & herbæ nullam cocturam sustinent. Ad trita igitur, & in pila permanentia, liquata affunduntur.

De Malagmatis & Epithematis. Cap. XVIII.

Malagmata

MAlagmata appellata partim medijs corporis partibus imponuntur diu iã inflãmatis, aut induratis, aut feruẽtib. aut perfrigeratis, aut fluxione laborãtibus: partim articulis cõpactis, aut neruis perfrigeratis, aut etiã alijs in scirrhũ induratis partibus cõueniunt. De his igitur & in capite de emplastris dictũ est, & in capite de Acopis dicetur. Ex his aũt quæ medijs partibus conueniũt, quæ sanè etiã propriè Epithemata appellantur, ea quidem quę stomacho et hepati adhibẽtur, qualiacũq; tandẽ fuerint, etiã corrobran- Epithemata

te facultate per adstrigmentia opus habent. Nam sine his periculum uitæ sequitur, quum illa communia ad uitã conseruandã opera habeant. Vnde ex aromatibus maximè conponuntur. Stomacho igitur aut non concoquẽti, aut debili, aut inflato, epithemata ex seminibus, & meliloto, & aloe, & absinthio, & sampsucho, & nardo, & mastiche imponuntur. Hepati uero, ex myrobalano, ammoniaco, adipibus, & chamæmelino. Spleni autẽ, quæ ex calce, auripigmento, cappari, salicibus, cardamomo, ęrugine, ammoniaco, & aceto parantur. Quòd si fluxione laborent partes circa uentrem, quæ ex œnanthe, alumine, melino, et alijs adstringẽtibus componũtur. Nam et hęc per abusum in cõmuni Malagmata appellant, etiamsi contrariam his quæ mollire possunt facultatẽ habeant. At ubi feruẽt uiscera, uelut in febribus ardentibus malagmata ex croco, rosaceo, succo seminis lini, aut sordis aut polygoni, adipe suillo, & spuma argenti cõueniunt. Perfrigeratis uero quæ ex opobalsamo, folio, cassamo, pipere, parantur. Thoraci aũt in sanguinis reiectionibus, adstrigmẽtia & siccantia, ex alumine, melino, & salice, & bitumine cõposita cõueniũt. In tabe uero, ea quæ ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & calce fiunt. Malagma ex Meliloto. Croci, nardi celticæ, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, singul. sextantẽ, meliloti lib. j. ammoniaci Thymiamatis lib. j. ceræ lib. iij. terebinthinæ lib. j. cyprini lib. iij. gleucini lib. ij. bdellij sexuncem. Quidam etiam cypheos sextantem, Vini quod satis est. A

Polyarchium Malagma polyarchion, ex libris de compositione medicamentorum secundũ locos Galeni. Ceræ, terebinthinæ, bdellij, ammoniaci Thymiamatis, cardamomi, cyperi, singul. minã. j. meliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhę, thuris xylocinnamomi, sing. drac. xxv. olei cyprini hemi. j. Vini Italici quantum satis est. Præpara & utere qñqꝫ meraco, qñqꝫ resoluto cũ cerato cyprino Polyarchion aliter. Xylobalsami, costi, iridis, cyperi, myrrhæ, floris iunci odorati, cardamomi, thuris, spicę nardi, mastiches, styracis, bdellij, amomi, folij, croci, cassiæ, pyrethri, aristolochiæ longę, singul. unc. j. ammoniaci Thymiamatis unc. j. s. resinæ frictæ quadrantẽ, terebinthinæ li. j. medullæ ceruinę sextantẽ, cerę lib. ij. opobalsami sexuncem, Vini bessem. B

Phylagrianũ Malagma Philagrianũ. Croci unc. j. s. aloes, ammoniaci Thymiamatis. bdellij styracis singulorum. unc. j. adipis anseris sextantem, œsypi medicamenti trientem, palmularum sextantem, libram. j. nardini sexuncẽ, melini sexuncem. Vini quantum satis est ad arida terenda. Malagma odoratũ. Croci, aloes, mastiches, absinthij, styracis, œnãtes, cassami, caryophylli, sing. quadrantẽ, nardini li. j. ceræ lib. j. melini sexuncẽ, palmulas. xij. Vini qꝫ satis est. Malagma Baion. Cardamomi, cassiæ, œnãthes, celticæ,

Baion malagma balaustiorũ, propolis, singul. scru. viij. herbæ sabinæ, cassami, amomi, sing. scrup. vi. floris iunci odorati scru. xviij. iridis scru. iiij. caryophylli scrup. j. s. suffimẽti liliacei sextantẽ, thuris, myrrhæ, sing. unc. j. ladani sexuncẽ, bdellij, mastiches, aloes, nardini, lẽtiscini, sing. unc. s. resinæ aceris, resinæ piceę, terebinthinæ, sing. quadrantẽ, opobalsami unc. j ammoniaci Thymiamatis scru. vi. ceræ sextantẽ. Succulẽta & arida cõtusa oleo œnãthino terito. In alio exẽplari etiã piperis scru. xviij. habẽtur. Quidã etiã moschi scru. j. habẽt.

Malagma Galenium. Croci unc. s. aloes unc. j. mastiches quadrantem, seminis absinthij scrup. viij. œnanthes scrup. viij. palmulas magnas. iij. ceræ quadrantem, olei melini sexuncem.

Masucha *Masuaphiũ* Malagma Brythrion. Styracis quincuncem, malorum cydoniorum unc. xx. masuchœ aut masuaphij, croci, singul. drach. x. micarum panis, cypheos, singul. drach. v. œnanthes sextantem & unc. s. cassami, absinthij, singulorum drach. x. caryophylli scrup. xv. ammoniaci Thymiamatis scrup. x. opobalsami scrup. vi. s. nardini quincuncem, colophonię, gleucini, melini, singul. dextantem, rosacei drach. x. propolis quincuncem, terebinthinæ dextantem, mellis cochlea. x. folij drach. x. spicæ nardi drach. x. ceræ septuncem & unc. s. Vino falerno aut Aminæo terito.

Malagma

Malagma Nili Splenicum. Et ad omnem duriciam. Cerę lib. j. am A moniaci thymiamatis lib. j. olei cyprini lib. j. croci unc. s. Alij unc. j. habent. Aceti quod satis est.

Malagma Citrinũ. Ceræ, colophoniæ, sing. li. j. ammoniaci thymiama is, auripigmẽti, calcis, aluminis, aceti, sing. cyath. viij. Arida terito cũ aceto.

Malagma Tonsoris. Picis siccæ libram. j. ceræ, resinæ piceæ, ammoniaci Thymiamatis, nitri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, singulorum. libras. ij. farinæ fœni græci sextar. j. pollinis sextar. j. radicis chamæleonis nigri aridæ libram. j. *Tonsoris Malagma*

Malagma ex stercore caprino, Oribasij. Ad splenicos, hydropicos, hepat induratum. Cyprini aut uetustissimi olei lib. iij. ceræ lib. ij. s. Pilularum stercoris caprini, baccarum lauri decorticatarum, iridis Illyricæ, sing. sextar. x. terebinthinæ lib. j. sinapis, nitri, cyperi, seminis raphani, corticis radicis capparis, singul. quadrantem, colocynthidis medullæ sextantem, fœni gręci unc. j. Quandoq; arida excipiuntur liquatis. Quandoq; aceto subacta. Si uero fluat uenter, colocynthis non addatur. *Stercoris caprini malagma*

Malagma ex stercore caprino, Spongiola, Ad hydropicos. Picis bru tiæ lib. ij. s. nitri lib. j. colocynthidis medullæ, pyrethri, opopanacis, grani, Cnidij, singul, quadrãtẽ, corticis radicis capparis, thuris, iridis, adipis taurini, elaterij, squamæ æris, seminis apij, lathyridum, singul. sexũcem. baccarũ lauri, sextar. s. farinæ fœni græci, unc. s. fellis taurini sextantem, olei cyprini sextar. s. ceræ lib. j. resinæ frictæ lib. iij. caprini stercoris montani, seminis rosmarini, cyperi, cardamomi, singul. sexuncem Malagma ex baccis lauri. Ceræ, resinæ, picis, baccarũ lauri, adipis taurini. singul. lib. j. nitri, ammoniaci Thymiamatis, singul. sexuncem, Aceti quod satis est. Malagma ex seminibus. Cardamomi, cyperi, herbæ sabinæ, nitri, baccarum lauri, cassiæ, meliloti, fœni græci, nardi celticæ, seminis apij, sampsuchi, anisi, radicis panacis, thuris, ammoniaci Thymiamatis, terebinthinæ, singulo. B quadrantem, mellis, ceræ, nardini, singul. lib. j. adipis taurini lib. j. *Spongiola*

Malagma fœtidum, pleuriticum. Resinæ pice ę lib. j. ceræ, rutæ, uiridis, cyprini, singul. sexuncem, sulphuris uiui opopanacis, sagapeni, singul. drac. iiij. Quidam etiam galbani drac. iiij. Malagma ex Sampsucho. Ceræ lib. j. terebinthinæ lib. ij. sampsuchi, baccarũ lauri, fœnigręci, singul. sextar. j. Nardini quod satis est. Malagma Apollophanis. Ad hepaticos. *Fœtidum malagma*

Ceræ drach. lxxx. terebinthinæ, mannæ, singul. drach. xl Irini fece conquassato, & pilam illinito. Malagma Copton, id est quod contunditur. Ad stomachi & heparis duriciam. Propolis sexuncem, styracis sextantem, mastiches unc. j. terebinthinæ unc. s. fecis nardini quantum sufficit. *Copton Malagma*

Malagma ex œnanthe. Oenanthes, aloes, croci, acaciæ, aluminis scissi, rosarum siccarum, succi absinthij, gallæ, omphacij, rhois Syriaci mannæ, singul drac. j. olei myrtei, ceræ, singul. lib. j. palmulas magnas. v. uini am minœi quod satis est. Malagma Antylium. Aluminis scissi unc. s. aloes unc. j. mastiches scrup. j. œnanthes scru. vi. omphacij. scrup. viij. rosarũ siccarum scru. viij rhois Syriaci scrup. x. spinę Aegyptiæ scrup. x. balaustio rum scrup. xx. gallarum scrup. xv. ceræ quincuncem, olei melini quod satis est. Malagma ex uinaceis. Croci, sandicis, œnanthes, singul. unc. j. aluminis sicci trientem, balaustiorum, omphacij, rosarum floris, baccarũ myrti aridarum, singul. sextantem, ceræ albæ lib. j. olei melini lib. ij. malorũ cydoniorum trientem, palmulas Nicolaos. x. uini Aminœi quod satis est, Vinaceorum aridorum bessem. In usu medicamenti quadrantem, cum cerę unc. j. permisceto. Malagma Anethinum. Anethi uiridis sexuncẽ, meliloti sextantem, chamæmeli sextantem, papaueris capita uiridia. x. Coquito, & decocti lib. iij. & totidem olei misceto ac coquito. Et ubi consumptum fuerit decoctum, adipis porcini recẽtis li. ij. adijcito. et seorsum scillæ assatæ internæ partis sextantem, & medullæ ceruinæ sextantẽ terito, ac omnia *Antylium Malagma* *Nicolai, palmulæ*

lnia misceto. Malagma Ambrosia, finiens febrem. Spumæ argenti lib.j. adipis porcini recentis sexuncem, succi seminis lini sexuncem, ceræ albæ dodrantem, rosacei lib.j. mellis quadrantem, croci unc.j. Quidam etiam uitellos ouorum crudos .x. A

De Acopis, illitionibus, dropacibus ac Sinapismis. Cap. XIX.

Acopa unde dicta

ACopa dicuntur ex eo quod primariò ad lassitudinis sensum inuēta sunt, uelut est Tensiuus, ulcerosus, & is sensus qui ossa lassare uidetur. Verum etiam alijs pluribus conueniunt. Quædam enim ex ipsis calfactoria sunt: quædam mollitoria: quædam lancinantia. Calefactoria igitur ex pipere, pirethro, rorismarini semine, & similibus parantur, neruorumq́; affectionibus conducunt, & perfrigerationibus uehementibus, & quæ difficulter recalescunt. Mollitoria uero ad duricias & scirrhos, & compactos articulos, quorum materiam in capite de emplastris indicauimus. At lancinantibus, quæ ex adarce, & rorismarini semine, & euphorbio, & grano Cnidio similibusq́; componuntur, in diuturnis affectionibus, & quæ ægre exigi possunt, & in quibus Sinapismus etiam conuenit, utimur. Cæterum omnia Acopa spissitudinem inter cerata & emplastra mediam habere conuenit. Sed & Illitiones acopis consimiles, liquidiorem quodam modo compagem habent. At Dropax duplici modo præparatur, altero uelut emplastrum, altero uelut malagma. Quidam etiam calidum ipsum illinūt. Verum materiam acopis & emplastris similem recipit. Vsum autem exhibet catasplasmatis, diuturnis conueniens affectionibus, ijsdem quibus & Sinapismus. Sed & ante Sinapismū adhibetur, ut corpus ad sinapim præparet: & post Sinapismū, ut affectionis reliquias excindat. Sinapismus porrò materiā nō habet uariā, sed efficacissimus est in diuturnis maxime affectionib. post deuictam aliorum auxiliorum facultatem competens. Commodat autem maxime Cephaleæ, alterius capitis partis affectioni, comitiali morbo, uertiginibus, insaniæ, capiti adhibitus. Verum in anhelatione, rectæ ceruicis spiratione, & tussi ueteri, thoraci. At in diuturna destillatione, etiam caput cum thorace sinapismo integendum est. Sed & stomachum & uentrem, in diuturnis ipsorum affectionibus, sinapismo integimus. Est & conueniens auxilium coxendicibus & podagris, & omni parti resolutę, aut alias perfrigeratæ, ut ægre recalfieri possit. Modus autem operationis medicamenti sit, ut æger quidem uehementer doleat, caro uero liuidior ac altior fiat, & ut post balneum leniter pustulæ erumpant. Si uero etiam sensus perierit, animaduertere oportet, & frequentius retegendo consyderare. Nam non percipientes, immodice se uri ignorant. Quin & in acutis morbis lethargicos, & alias in profundiorem somnum delatos, & sopore detentos, sinapismis integimus, in principio in cruribus. Vbi uero materia statum acceperit, in capite. At in perfrigeratis ut recalfieri non possint, crura & cubitos sinapismo integimus. Porrò uitandus est Sinapismus in his qui febre continua laborant, & his qui ulcus habent. Itemq́; in cartilaginosis & ex carnibus partibus. Comburuntur enim & denigrantur aliquando partes excarnes, dum sinapismo integuntur. B

Illitionum ratio

Dropacis præparatio & usus

Sinapismi materia

Bromium acopon

Acopon Bromium. Cerę, colophonię, resinę, sing. lib.j. adipis porcini trientem, butyri sexuncem, althęæ fœni græci, seminis lini, singul. lib.ij olei lib.j. galbani sextantem, & unc.s. Succum cum oleo coquito, donec multa succi pars fuerit consumpta, & reliqua cum cera & galbano adijcito.

Acopon Varium. Succi althææ, fœni græci, & seminis lini, rutæ, cumini, singul. lib.ij. medullæ ceruinæ libram.j. olei ueteris lib.j. adipis anserini, opobalsami, nardini, singulorum libram.j. ceræ, colophoniæ, resinæ, singul. lib.j.s. euphorbij, terebinthinæ, opopanacis, singul. sexuncem, castorij quadrantem. At herbarum, ex quibus succus fit, singularum libra una sumatur, & coquatur uelut præcedens.

Azanitæ acopon

Acopon Azanitæ. Adipis porcini lib.ij. adipis taurini, resinæ, colophoniæ

phoniæ, œſypi medicamenti, ceræ ſingul. lib. j. galbani quadrantem.

A Acopon Baſilij. Althææ, chamæmeli, meliloti ſeminis lini, ſingul. unc. ʃ.s. ammomi quadrantem, Hæc macerantur in uini Aſcalonij aut cilicij ſextar. viij. ad triduum, & ad mellis ſpiſſitudinem coquuntur. Deinde ſucci lib. v. cum olei ueteris lib. iiij. s. coquuntur, donec modicum ſucci ſuperſuerit, & adijcitur butyri ſexunx, terebinthinæ triens, adipis anſerini unc. xv. medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ quincunx, ceræ albæ lib. iij.

Acopon Lyſiponion. Piperis, ſtyracis, caſtorij, maſtiches, aloes, elenij, iridis, ſingul. triente, euphorbij, coſti, ammoniaci Thymiamatis, myrrhæ, ſampſuchi, thuris, cyperi, caſſiæ fiſtulæ, ſeminis roriſmarini, ſingul. quadrantem, adarces, amomi, bdellij, xylobalſami, ſingul. ſextantem, malabathri, ſpicæ nardi, pyrethri, croci, ſingul. unc. j. opobalſami lib. j. nardini, cyprini, gleucini, ſingul. lib. ij. ceræ lib. j. *Lyſiponion*

Acopon fœtidum, Ex opere Galeni de compoſitione medicamentorũ ſecundũ genera. Ceræ, terebinthinæ, ſingul. drach. xxiiij. galbani, ammoniaci Thymiamatis, ſingul. drach. vi. olei hemi. ij. medullæ ceruinæ drach. viij. Vtere meraco & reſoluto. Aliud fœtidũ Terebinthinæ drach. lvi. ceræ drac. xxviij. œſypi, mellis, ſingul. drach. vi. medullæ ceruinæ drac. vi. ammoniaci Thymiamatis, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſing. drach. vi. olei ueteris ſextar. j. Vini cyath. ij. Quidam etiam caſtorij drach. iij. *Fœtidum Acopon*

Acopon Barbaricum ex Euphorbio, Ad coxendicum morbum, et multa alia. Opopanacis unc. j. ceræ Tyrrhenicæ lib. j. terebinthinæ lib ij. s. galbani unc. j. ammoniaci Thymiamatis ſextantẽ, euphorbij, caſtorij, piperis albi, ſing. ſextantẽ, medullæ ceruinæ trientẽ, œſypi trientẽ, limnitidis (eſt aũt adarce) unc. s. olei ſtyracini, laurini, irini, amaracini, ſing. ſexuncẽ, olei ueteris lib. ij. hedychroi ſexuncẽ. Acopon pyxis appellatũ. Colophoniæ lib. j. s. terebinthinæ beſſem, ammoniaci Thymiamatis quadrantẽ, thuris B dodrantẽ, olei ueteris lib. ij. ſucci ſeminis lini lib. j. lactis bubuli lib. j. adipis anſerini ſexuncem, butyri beſſẽ, albumina ouorũ, xxiiij. pręparata reponito in uaſe buxeo. Acopõ ex Abiete, Galeni. Seminis abietis maturi modiũ Italicũ. j. hoc eſt ſextar. xvi. olei lib. xv. ceræ lib. iiij. reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ trientẽ, Semẽ abietis cõtuſum in oleũ inijce, & ubi permiſeris in ipſo. xl. diebus, expreſſum reijce, & reliquis ammixtis utere, & ad ſpõtaneas laſſitudines, & reſolutiones, et articulorũ perfrigerationes. Si uero uſus neceſſitas urgeat, ſemẽ abietis cũ oleo coquere oportet, admixtis ut ne cõburatur, etiã aquæ ſextar. iiij. In podagricis & articularibus affectionibus. Aliter Idem. Olei hemi. xxv. hoc eſt ſextar. xij. s. ſeminis abietis modiũ. j. hoc eſt ſextarios. xvi. reſinæ abiegnę quadrantẽ, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ quadrantẽ, ceræ lib. j. Acopon ex populo nigra. Ad eaſdem affectiones. Pro Abietis ſemine, parẽ menſuram ſeminis populi nigræ conijcito, & reliqua ſimiliter ut illud præparato. *Limnitis eſt adarce* *Pyxis acopon*

Illitio zoſimi, ad tremores celebris. Reſinæ piceę ſexuncem, ceræ trientem, olei ueteris lib. j. opopanacis ſextantẽ, adarces unc. j. euphorbij unc. ʃ. nitri trientem, aphronitri teneri trientẽ. Nitrũ, euphorbiũ, adarcen cũ uino terito, deinde opopanacẽ adijcito ac ſimul leuigato. Seorſum uero liquabilia cũ anchuſa liquato, quo inde colorẽ ſumant, & perfrigerata excipito. *Zoſimi illitio*

Dropax Gallus. Oribaſij. Colophoniæ thus redolentis, reſinæ piceæ & lignoſæ appellatæ, quæ in ſola Italia prouenit, picis naualis, picis ſiccæ, ſingul. lib. iiij. ceræ lib. iiij. reſinæ frictæ unc. xv. picis brutiæ lib. ij. nitri lib. j. bituminis, galbani, adarces, pyretri, ſingul. ſexuncem, opopanacis, euphorbij, ueratri albi, piperis, ſingu. trientem, ſulphuris uiui quadrantem, caſtorij, ammoniaci, ſtaphidis ſylueſtris, ſingul. ſextantem, olei Sicyonij lib. j. opobalſami ſexuncem. *Dropax Gallus* *Reſina lignoſa Italica*

Aliter Simplex. Ceræ lib. j. picis ſiccæ lib. j. s. picis brutiæ lib. j. reſinę piceę. li. j. s. reſinæ frictę lib. j. & trientẽ. Loco ex nitro præparato imponito.

Sinapiſ-

Sinapifmi præparatio. Sinapifmi præparatio. Caricas pridie in aqua tepida macerare oportet, & poftera die probe expreffas fortiter tenere. Deinde acre Sinapi, quale eft Siriacum & Aegyptium, per fe terere, cremore ficuum affufo, & permixta in maffas cogere: Ita ut fi uehementem finapifmum facere uelimus, duas partes finapis, ad unam caricarum mifceamus. Si debilem, uice uerfa. Si uero moderatum, æquales partes. At fi anteaquàm teraturfinapi aceto macetetur, uelut quidam faciunt, debilius euadit. Cæterum poft ablatum finapi, & poft balnei ufum, fi dolor uehemens aut rubor fuccedat, & bullæ ac puftulæ erumpant, maluę aut fœni greci fuccum cum rofaceo, linteolo in his imbuto, imponemus. Deinde cerato rofaceo cum ceruffa utemur. At in refolutis, in quibus fenfus oblæfus eft, frequentius animaduertere oportet, detegereq; ac infpicere. Nam non percipientes fæpe immodice combufti funt. Sed & caprini ftercoris pilulæ cum aceto impofitæ, efficaciores funt quàm Sinapi, & maxime in coxendicum morbo laborantibus.

Atramẽti fcriptorij illitio. Illitio ex atramento fcriptorio. Rubificans proprie, & maxime hos quibus dimidia capitis pars dolet. Ex Alexandro.

Euphorbij, atramenti fcriptorij, fingul drach. iiij. myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, fingul. quadrantem, croci drach. ij. Aceti quantum fatis eft, ut hæc probe terantur, & craffitudo fimilis ftrigmento fiat: Et tunc illinito, initio fumpto ab intermedia fuperciliorũ parte ufq; ad totũ tẽpus, maxime fi locus pilis nudus fit. Et ubi ficcata fuerint rurfus illinito, & quũ bene opus fuũ peregerit auxiliũ hoc, in balneũ hominẽ deducito.

Oleorum & Vngentorum præparationes Variæ. Cap. XX.

Olea & unguenta uaria. EX Vnguentis & oleis unguentofis quædã funt fimplicia, in quibus una fpecies oleo inijcitur: quædam præparantur, & ex pluribus compofita funt. Et ex fimplicibus, quędam ex floribus in oleum pofitis fiunt, uelut eft rofaceum, chamæmelinũ, fufinum: quædam ex fructibus & feminibus: quędam etiam ex germinibus quibufdam, uelut rutæ, quæ etiam cum oleo coquuntur, quum nullus flos cocturã admittat. Quapropter magis infolantur. Verum fi quidem fortem & durantem odoris iucunditatem habeant, fi pluribus diebus infolentur, magis renuium partium & magis utilia, fiunt, uelut rofaceum & chamæmelinum. Qui uero flores debiliores funt, & facile difcutiuntur, hi minus ferunt infolationem, ut qui prompte tranfpirent, uelut lilium & uiola. Ex his autem quæ ex fructibus & feminibus fiunt, quædam ipfis totis in oleum coniectis fiunt, uelut melinum: quædam contufis aut molitis, & oleofo quod in ipfis eft feparato, aut expreffis ipfis in cochleis, aut per aquam calidam, fic ut feparatio fiat, uelut quod ex nucibus fit, fefaminum, amygdalinum, lentiffinum, laurinum, ricininum, raphaninum, & huiufmodi. Quæ uero ex plantis aromaticis fiunt, potiffimum ita pręparantur, ut illæ in oleo coquantur, cum uino, aut mufto, aut aqua, & excolentur, ad oleum uero ammifceantur fucci quidam, quandoq; etiam adipes, aut medullæ. Ex talibus autem quæ exacte oleofam compagem habent, fimpliciter unguenta aut unguina dicuntur, uelut gleucinum, nardinum, ficyonium, cyprinum. Quę uero acoporum compagem habent, ceram aut uefinam, aut tale quid affumentia, Myracopa appellantur, quemadmodũ eft decamyron, & Amaracinum, & his fimilia. Et quædam fane una uice coquũtur, quæ materiam non ita uariam habent, quemadmodum metopium, maftichinum, ficyonium. Quædam per duas, aut tres, aut quatuor iniectiones, ita ut primũ contumaciora coquantur, uelut eft afpalathus, fpathe, arbor thuris, laurus. Deinde aromata, folium, fpica nardi, amomum, herba fabina. Poftremũ fucci, adipes & medullæ: & fi ita contingat, cera & refina inijciantur. At Opobalfami fuccus omnino non coquitur, fed poft perfectam cocturam, refrigerato mediocriter unguento immittitur. Sed & ex ipfis unguentis quædam omnino non admittunt cocturam, fed folum permifcentur, uelut Mendefium. Quidam porrò uiride ungentum facere uolentes, tingunt ipfum poftquàm

Myracopa.

Viridia ut fiãt unguenta.

quàm ab igne ablatū est, in v. olei sextarios, æruginis rasæ tritæ probe, unc. j.s. immittentes, uelut in cyprino & amaracino. Ceterum simplicia ungenta uim habent specierum quæ in ipsa injiciuntur, aut ex quibus contusis facta sunt, quum oleum uelut materiæ rationem in ipsis obtineat. At eorum quæ, uaria sunt, tota natura ad caliditatem uergit. Verum quædam uehementer calida & mollitoria sunt, ut etiam articulis distortis ac compactis conueniant, uelut est Metopiū, Mendesium, Marciaton. Moderatius autem est pentamyron, quemadmodum rursus decamyron fortius, ut etiam superficiem radat. Quædam uero moderate quidem calida sunt, sed tenuium partium, ideoq; & mitigant & concoquūt, uelut est Susinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum. Quædam ad hoc quod calefaciunt, satis abunde siccāt, & secandi uim habent, uelut cyprinum & Sicyonium. Quædam uero calida quidem satis sunt, uerum magis corroborant, Vnde stomacho maxime, & uisceribus exolutis conueniūt. Talia sunt mastichinum, nardinum, gleucinū. Magis tamē corroborat quod fit ex uuæ acerbæ succo, omphacio appellato. At quibusdā ungentis propter odoris iucūditatem solū, mulieres utuntur, ut est foliatū, spicatū, commagenū, & ex moscho facta, moscholea dicta. *Moscholea.*

Rosaceum. Rosarum rubrarum exunguium & per diem ac noctem siccatarum quadrantem, olei omphacini sextar. Italicum j. Vase diligenter constricto ut ne transpirent, insolato sub dio ad dies xl. Et tunc reponito non in pauimento, sed in tabula. Quidam pro insolatione, uas in puteum demittunt ad dies xl. eo quòd ex frigiditate conseruetur odoris iucunditas. Alij ipsum uas in terra defodiunt.

Chamæmelinum. Floris chamæmeli, citra alba folia, per diem ac noctem siccati sextantem, olei sextar. Italicū j. Vas linteo simplici contegito ut trāspiret & hoc quoq; ad dies xl. insolato post quas secure opertū reponito.

Anethinum. Comæ anethi uiridis siccatæ unc. j. olei dulcis sextar. Ital. j. Similiter insolato. Fieri etiam poterit pro temporis occasione Anethinum, si insolatum non adsit. Sicci enim anethi comam cum oleo in duplici uase coquimus, & utimur. Fit etiam Chamæmelinum similiter. Verum debiliora hæc sunt illis quæ ex uiridibus fiunt, & insolantur.

Liliaceum, quod alij Susinum. Fortassis ideo quòd in Susis repertum sit, foliorum liliorum alborum similiter siccatorū sextans, in sextar. olei Ital. j. mittitur, & exacte constringitur ut ne transpiret, & per triduum insolatur. Post quod tempus primis excolatis ac abiectis, alius sextans injicitur ad aliud usq; triduum, atq; sic reponitur. *Susinum à Susis.*

Susinum compositum. Olei sextar. iij. calami aromatici quincūcem, myrrhæ quincuncem, cardamomi quadrantem, foliorum lilij exunguiū & siccatorum lib. j. cinamomi quadrantem, croci Cilicij quincuncem, Tota præparatio in tres injectiones diuidatur. Et primum quidem myrrham & calamum uino ad dies quinq; maceramus, ac ter in die mouemus, & tunc cum oleo ad breuissimum tempus coquimus. Deinde Cardamomum ad triduum aqua maceramus, similiterq; mouemus, & rursus coquimus cum oleo ad unam horam. Postea colantes, ad oleum purum tertiam liliorum partē injicimus: & post triduum excolantes, alteram tertiam liliorum partem injicimus: & rursus post triduum excolantes, & priora abjicientes, postremam tertiam liliorum partem cum croco trito immittimus. Post aliud autem triduum, excolato oleo cinamomum contusum injicimus, aut pro ipso, Arnabo, aut cassiæ duplum, aut carpesium, atq; sic reponimus.

Violaceum. Violaceum præparant alij purpurearum, alij crocinarum, alij albarum uiolarū foliorum exunguium quadrantem injicientes, in olei omphacini sextar. Ital. j. Et adstricto uase exacte ut ne transpirent, insolant ad dies x. ter ipsas uiolas post triduum semper, uelut lilia permutantes. Sed & ad repositionem paucas uiolas exacte siccas injiciunt. *Violæ triplices.*

Melinum. Hoc paratur ex malis cydonijs, forinsecus panniculo de- tersis,

tersis, & unà cum corticibus in frusta concisis, deinde libris . iij. ex ipsis, in sextar. x. Italicos olei omphacini iniecto, & insolato ad dies. xl. A

Sesaminū. Oleū fit, cõtusis aut molitis sesamis, aut p fiscellas in cochlea expressis, aut in aqua calida oleo ipso separato, & in uitreis uasis reposito.

Raphaninum. Et hoc eodem modo in Aegypto fit, ex semine raphanorum tenues radices habentium tuso, & oleo separato.

Ricininū. Et hoc eodem modo in Aegypto fit, ex semine ricini quod croton uocatur, similiter tuso, aut molito.

Croton, ricini semen.

Aegirinum ex populo nigra. Circa ueris tempus hoc fit, quum multa circa semen est resina. Nam grana populi nigræ contundunt, & horum trientem in sextarium j. olei dulcis iniiciunt, & ad dies xl. insolant, aut in duplici uase ad horas. iij. coquunt, & sic excolatum reponunt.

Amygdalinum. Fit & hoc uelut prædictum, tusis amygdalis amaris puris, & modica aqua instillata, & oleoso separato uelut dictum est. Quidam tusorum amygdalorum sextantem, in olei dulcis sextar. Italicum j. immittunt, & in duplici uase coquunt.

Metopium.

Amygdalinum quod & Metopium. Aegyptij qui hoc oleum inuenerunt, Metopium ipsum appellauerunt, eo quod galbanum recipit. Planta autem ex qua fit galbanum, Metopium uocatur. Recipit hæc. Olei omphacini sextar. xx. amygdalorum amarorum lib. ij. cardamomi lib. j. floris iunci odorati, calami aromatici, carpobalsami, singul. lib. j. myrrhæ, galbani, singul. sexuncem, terebinthinæ lib. ij. Vini odorati ad maceranda in ipso arida sextar. iiij. Mellis Attici lib. iij. Resinam & galbanum cum parte olei trita ac dissoluta, reliquis coctis iniicimus, & tunc mel addimus. Quum uero omnia exacte permixta fuerint, dum leuiter calidum adhuc est medicamentum ab igne tollimus & excolamus. Frigescens enim crassum fit.

Vnguentariæ glandes Myrobalani.

Balaninum. Sed & Balaninum similiter ut simplex amygdalinum fit, non ab his quæ in quercubus nascuntur glandibus, sed ex his quæ ungentariæ glandes & myrobalani appellantur. B

Quod ex nucibus fit oleum, itidem uelut relatū, ex ueterib. nucibus fit.

Laurinum. Purum quidem laurinū simili modo ut relata, ex lauri fructu fit. Verum quod mixtum est, hoc modo paratur. Ad oliuarum maturarū sextar. v. baccarum lauri sextar. j. iniicitur, teruntur q́; omnia ac exprimuntur. Quidam æqualem ex ambobus mensuram sumunt ac miscent.

Lentiscinum. Et hoc similiter ut laurinum paratur ex lentisci fructu, duplici modo, & per se, & cum oliuis non maturis, sed acerbis.

Masthichinum. Simplicissimum quidem fit, mastiches chiæ unc. j. in olei omphacini sextar. j. iniecta, & in duplici uase cocta. Quidam etiam absinthij & styracis singul. unc. j. iniiciunt.

Masthichinum uariegatius. Olei sextar. l. elenij lib. v. xylobalsami lib. x. floris iunci odorati lib. v. cardamomi lib. vij. mastiches lib. v. xylomastiches lib. viij. terebinthinæ lib. iij. comæ absinthij lib. j. Vini odorati sextar. v. aquæ sextar. x. Arida uino triduo antea macerata, ad oleum & aquam miscentur, & coquuntur horis vi. & tunc mastiche & terebinthina iniicitur, & exacte permixta excolantur, & refrigerata uasis excipiuntur.

Sicyonium simplex. Hoc fit radicis cucumeris syluestris sextante, in olei sextar. Italicum. j. coniecto, & in duplici uase coctura facta.

Sicyonium uarie paratum.

Sicyonium compositum. Olei sextar. x. radicis cucumeris syluestris derasæ lib. j. serpylli, meliloti, singu. sexuncem, tedarum pinearum pinguiū, althææ, singul. quincuncem, scolopendrij sexuncem, fœni græci sextar. ij. fœnumgræcū die una in aqua præmaceratur, deinde excolatur, & prædicta iniicitur unà cum oleo, & uini sextar. ij. Et ad omnia cocta, medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ triens immittitur, & adipis gallinacei triens. Et excolatū oleum uasis excipitur. Quidā post coctură insolant ipsum ad dies xl.

Sicyonium aliud efficacius. Succi elaterij sextar. iij. aristolochiæ rotundæ

tundæ & longæ, ſtyracis, elenij, hyſſopi, iridis, colocynthidis, pulegij, origa ni, cyperi, dendrolibani, centaurij, foliorum lauri, ſingul. ſextantē, olei ſex tar. v. Mixta coquito donec parum ſucci ſuperſit.

Cyprinum ex Poſidonio. Olei ſextar. xxv. cyperi, elenij, iridis, ſing. lib. j. ſampſuchi, hyſſopi, ſeminis uiticis, ſaluiæ, ſing. quadrantem, floris cy pri ſiue liguſtri lib. j. Reliqua omnia in uino die una macerata coquũtur cũ oleo ad horas vj. Ad excolatum autem oleum liguſtrum inijcitur, ſi quidē adſit, uiride cum teneris ramulis non contuſis, ſin minus, ſiccis cum modica aqua contuſis, & coquitur ad ſeſquihoram. Si uero uelis ipſum tingere, ubi abigne ademptum eſt, æruginis puræ unc. j. S. inijce. At Poſidonius acri moniam æruginis fugiens, poſt cocturam inquit, dimittito oleum in cacabo non oblito ſtanno per triduum, & tingetur facultate ipſius non læſa. *Aerugo in unguentis*

Cyprini alia deſcriptio. Foliorum liguſtri, foliorum lauri, iridis, cype ri, ſaluiæ, ſingul. quadrantem, dendrolibani, ariſtolochiæ longæ, ſeminis ui ticis ſingul. trientem, elenij, aſpalathi, ſingul. ſexuncem, rutæ ſextantem, cu preſſi ſextantem, olei ſextar. x. Hæc in uino præmacerata cum oleo coqui to, & excolato oleo rurſus xylobalſami, xylocaſſiæ, ſing. trientem inijcito, ſampſuchi, cumini, myrti, ſtyracis, maſtiches, ſingul. quadrantem, opopana cis ſextantem, floris liguſtri ſexuncem, æruginis unciam unam.

Amaracinum. Elenij lib. x. xylobalſami lib. xx. cyperi lib. viij. floris iunci odorati, aſpalathi, herbæ ſabinæ, ſingul. lib. viij. opopanacis, ſeminis amaraci, ſingul. lib. ij. Olei primarij ſextar. lxxx. Vini odorati ſextar. v. Reli qua omnia uino præmacerata primam habeant iniectionem, ſecundam her ba ſabina. Et illa quidem horis vj. coquantur, hęc tribus. Quidam etiam hoc tingentes æruginis quadrantem inijciunt. *Oleum primarium*

Irinum. Iridis, aſpalathi, cyperi, ſingul. lib. v. opopanacis quadran tem, anchuſæ ſextantem, olei ſextar. xxx. Aquæ ſextar. xv. Quidam etiam floris iunci odorati ſexuncem adijciunt, & caſſiæ quadrantem, xylobalſa mi ſexuncem, celticæ ſexuncem. Omnia contuſa, aqua & oleo prēma ceren tur ad dies v. & in duplici uaſe coquantur ad horas. vj. & Reponantur.

Crocinum. in quo etiam alterum Crocomagma. Olei omphacini odo rati libram unam, calami aromatici quincuncē, myrrhæ troglodyticæ quin cuncem, cardamomi ſeptuncem, croci cilicij ſexuncem. Primæ iniectionis ſit calamus & myrrha, quæ trita uino macerantur per triduum, & ter in die palmacea ſpathula agitantur. Deinde cum oleo coquantur. Secundæ carda momum pridie aqua maceratum. Tertiæ crocus uino maceratus. Quidam cum croco etiam alium myrrhæ quincuncem adijciunt. Et excolatum oleũ purum reponunt. Specierum autem fecem ſubſidentem totam in paſtillos efformãt ac ſiccant, habentq́ medicamentum illud quod Crocomagma uo cant. Mendeſium. Inde dictum eſt, quòd in Aegypto inuentum ſit, ubi & Mēdes colitur. Recipit olei balanini lib. x. In alio ſunt ſextar. x. myrrhæ, caſſiæ fiſtulæ, ſingul. quadrantem, terebinthinæ lib. x. In alio ſunt ſexta. x. Cinamomi quadrantē. Hoc non coquitur, ſed arida iniecta per dies lx. mo uentur. Deinde liquata in olei parte terebinthina immittitur, & poſtea rur ſus per alios lx. dies mouetur. Atq́ ſic reponitur. *Crocomagma* *Mendeſium*

Marciaton. Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingul quandrantē, œſipi me dicamenti unc S. opobalſami unc. j. S. nardini, gleucini, olei omphacini, ſin gulorum quadrantem, medullæ ceruinæ unc. j. S. terebinthinæ unc. j. *Marciaton*

Vnguentum ex uua acerba. Iniectio. j. Aſpalathi, ſpathæ palmula rum, meliloti, iridis, floris iunci odorati, xylobalſami, roſarum ſiccarum, ca lami aromatici, ſingulorum quadrantem, olei omphacini libras. x. ſucci u uæ acerbæ ſextar. x.

Iniectio. ij. Folij, amomi, ſpicæ nardi, coſti, caryophyli, caſſiæ, caſſami, ſingul. quadratem. In alio etiam arnabo quadrantem. Vini quod ſatis eſt.

Iniectio. iij. Thuris, ammoniaci thymiamatis, ſtyracis, bdellij, myrrhæ,

mastiches, singul. quadrantem, uini quod satis est, ceræ albæ quincuncem, opobalsami sexuncem. Quidam bessem. Primæ iniectionis medicamenta in succo uuæ acerbæ & oleo, die una præmacerantur. Secundæ uero iniectionis in alia pelui, in uino Aminæo, aut alio ueteri & odorato. Moueto quotidie spatha palmacea ter, in dies tres. Post quos in cacabo stanno oblito coquito. Primum primæ iniectionis medicamēta donec parum de uuæ acerbæ succo supersit. Deinde statim quæ secundæ iniectionis sunt cum uino immittito. Melius autem est facta prius colatura, sic ipsa ad purum oleum iniicere, & postquam cocta fuerint, donec paucissimum uini restet, ut ne comburatur oleum, ablatum ab igne excolato: & rursus ad oleum purū, tertiæ iniectionis medicamenta sacculenta prius cum uino, quale dixi, in mortario trita iniicito, styrace excepto: Hic enim cum alijs iniectus facile soluitur: & ad prunas coquito, donec bene habere uisa fuerint, & ablata ab igne refrigerari sinito. Postridie ad oleū diligenter excolatū, & sufficienter calefactum super ignem, ceram iniice, & ablata spathula commoue, & ubi refrigerata fuerint, opobalsamum adijce, & in uasis uitreis repone.

Gleucinum Gleucinum. Iniectio. j. Olei sextar. x. musti Aminæi sextar. vi. aspalathi trientem, spathæ palmaceę sexuncem, floris iunci odorati sexuncem, meliloti trientem, rosarum unc. j. myrrhæ quadrantem, foliorum lauri sextantem, dendrolibani sexuncem, xylobalsami sexuncem, elenij sexuncem, aristolochiæ longæ quadrantem, iridis quadrantem, Hæc in musto macerato.

Iniectio. ij. Celticæ trientē, cassami sextantē, cyperi, cassiæ, spicæ nardi, asari, amomi, costi, sampsuchi, sing. quadrantē. calami aromatici, caryophyllorum, folij singu. unc. j. cardamomi trientem, uino odorato macerato.

Iniectio. iij. Mastiches trientem, myrrhæ troglodyticæ, bdellij, singul. sextantem, ladani quadrantem, styracis liquidi, thuris masculi, singul. trientem, opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci sextantem. Præparato uelut id quod ex uua acerba fit, excepta cera. Verum hic per. vij. dies, duarum iniectionum species macerare oportet. B

Nardinum Cizicenum Nardinū Cizicenum. Iniectio. j. Olei primarij sextar. x. aspalathi, cyperi, elenij, iridis, xylobalsami, aristolochiæ, cardamomi, floris iunci odorati, sing. sexuncē, sampsuchi trientē, herbæ sabinæ sextantem. Quidam etiam calami aromatici sextantem. Hæc in uini odorati sextar. iiij. macerato.

Iniectio. ij. Cassiæ, Cassami, arnabo, sing. sextantē, spicæ nardi quadrantē, caryophylli unc. j. costi, amomi, sing. sextantē. Quidā etiā celticæ sextantē. Et hęc in uino macerantur. Iniectio. iij. Myrrhæ troglodyticæ, aloes, thuris, sing. sextantē, styracis quadrantē, mastiches trientē, opobalsami sexuncē. Quidā etiā croci uino triti unc. j. Præparato & hoc uelut dictum est.

Decamyron Decamyron. Spicę nardi, folij, euphorbij, piperis, costi, adarces, sing. unc. j mastiches unc. j. s. opobalsami sexuncē, nardini lib. j. ceræ sexuncem.

Pentamyron Pentamyron. Styracis unc. j. mastiches sextantem, ceræ albę quadrantem, opobalsami trientem, nardini quincuncem.

Foliatum Foliatum. Folij quadrantē, amomi unc. j. cassiæ sexuncē, ladani unc. j. piperis albi grana. xl. myrrhæ troglodyticæ drach. j. Contusa & cribrata rursus in pila leuigato, olei nardini lib. j. adiecta. Quo uero nigrius pharmacū reddatur, nucum iuglandium cortices ustos ac tritos in mortario, adijcito. Deinde opobalsami cochlearia tria ammisceto, ac utitor.

De œnantharijs. Cap. XXI.

Oenantharia unde appellata NOn quòd œnanthen recipiant hæc, œnantharia appellata sunt: Quædā enim œnanthen omnino non recipiunt: sed propter uinum, & florem liliorum, hanc appellationem adepta sunt. Vsus œnanthariorum apud quosdam iucundi odoris tantum, & deliciarum gratia assumitur, qui ipsis utentes post balnea eis profunduntur, & spongijs his imbutis mensas detergūt. Verum apud rectè utentes etiam auxilia fiunt, in his qui exoluuntur, & syncopem incidunt, si ad cataplasmata stomachum corroborantia admisceantur,

tur, & in his qui ex morbo febrili maxime se recolligunt, qui post egressus
A è balneis perfunduntur ipsis, & naribus adhuc ualde inspirantibus ipsa admouent. Trahuntur enim in profundum, & animalem ac uitalem spiritum corroborant. Commoda sunt etiam his qui se præseruant, ne in pestilentes morbos incidant, quum aeris mutatio huiusmodi apparet. Est autem Posidonij tale quod Mesopotamenum uocat.

Oenantharij Mesopotameni præparatio. Cassiæ, myrrhæ, thuris, folij, amomi, mastiches, costi, carpobalsami, opobalsami, singul. quadrantem, styracis pinguis trientem, uini odorati Aminæi Italici sextar. x. Omnia contusa & cribrata, styracem uero in tenues partes diuisum, in uas amplioris componito, cum lilij folijs pridie siccatis & exunguibus alternatim locatis. Sint aūt lilia numero. ccc. Deinde adijce uinum & opobalsamū ante iniectionem mixta ac commota, & obturato osculo uasis insolato ad dies. xl. Et utere à balneis, post refocillationem ex morbis, & respergito ex ipso domum & uasa. Tingito item in ipso spongias, & ad faciem apponito.

Aliud. Sicut nos parare solemus. Costi quadrantem, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, singul. unc. j. amomi quadrantem, cassiæ, œnanthes, calami, singulorum dodrantem, styracis opobalsami, singul. trientem, lilia. ccc. Vini falerni sextar. x. præparato simili modo.

De Suffimentis & Cyphi. Cap. XXII.

CYpheos materia media est inter pastillos qui bibūtur, & antidota. Vtimur ipsis quandoq; ad suffitus, iucūdi odoris gratia, quemadmodū etiā Thymiamatis ac suffimentis. Quandoq; uero olfacimus ipsa ad cōcoquendas destillationes, et grauedines remouendas, & ad cerebrum perpurgandum, & ad præseruationē à pestilentibus affectionibus. Sed & per os sumuntur, tum ob eadē, tum ut quæ circa thoracē hęrent cōcoquant, & ad frigidiores in hepate affectiones. Vnde etiā Cyphiformes antidotos dictas uereres inuenerūt. Miscētur etiā in cōposita medicamenta, maxime epithemata & antidotos. Thymiama id est suffimentū rosatū. Costi, amomi, myrrhæ, cassiæ, sing. unc. j. styracis, mastiches, chiæ, bdellij, onychum, musci, ladani, sing. drach. ij. rosarum purarum unc. xxix. opobalsami, Vini quod satis est. *Suffimenta uaria*
B

Suffimentum Liliaceum. Liliorum exunguium lib. j. styracis primarij dodrantem, spicæ nardi quadrantem, costi, caryophylli, amomi, mastiches, onychum ustorum, mellis sing. unc. j. s. opobalsami quincūcem, Vini quod satis est. Terito ac efformato in pastillos.

Cyphi magnum quod Solare uocant, ex rebus. xxxvi. Styracis, myrrhæ, bdellij, ladani, aspalathi, elenij, singul. sexuncem, nardi celticæ, folij cupressi seminis, ammoniaci Thymiamatis, nucis pineæ, splanchni, aut pro ipso onychum magnorum. ij. carpobalsami singu. quadrantem, cassię, iridis, seselis, sphagni, cyperi, cardamomi, calami aromatici, singul. quincuncem, rosarum siccarum, croci, spicæ nardi, herbæ Sabinæ, radicis asphodeli, alij succum habent, singul. trientem, lacaphthi (est autem pini, aut alterius, cuiusdam arboris cortex) dodrantem, costi, floris iunci odorati singul. sextantem, baccas iuniperi magnas. xl. & paruas. l. amomi, terebinthinæ, palmularum purarum, singul. lib. j. caricarum exemptis granis, uuarum passarum exemptis uinaceis, singul. lib. ij. Mellis despumati lib. v. Posidonius etiam uini odorati sextar. iij. *Cyphi Solare* *Lacaphthum quid sit*

Aliud. cyphi Lunare appellatum, ex rebus. xxviij. Bdellij, elenij, singul. septuncem, iunci rotundi sextantem, sphagni quincuncem, baccas iuniperi paruas. l. cardamomi quincuncem, aspalathi septuncem, cassiæ fistulæ quincuncem, spicæ nardi sextantem, cyperi quincuncem, asphodeli radicis, sabinæ, singul. trientem, seminis cupressi, nardi celticæ, malabathri cū folijs, rosarum siccarum, singul. quadrantē, costi, croci, singul. sextantē, ladani, myrrhe, singu. septuncē, caricarū pinguium, uuarum passarum exemptis uinaceis, singul. lib. ij. nucum pinearū bessem, terebinthinæ lib. j. styracis septuncem *Cyphi lunare*

ptuncem, palmularũ pinguiũ lib. j. Mellis lib. v. Vini odorati quod satis est.

Masucha

Præparatio Masuchæ quam aliqui Masuaphium uocant.

Masuaphium

Caput. XXIII.

MEliloti dextantem, xylobalsami, aspalathi, herbæ sabinæ, myrrhæ, amomi, floris iunci odorati, foliorum lauri, stactes, stytacis, calami aromatici, sampsuchi, singulorum sextantem, iridis quincuncem, folij, croci, singulorum unc. j. opobalsami unc. S. gummi lib. j. rosarum siccarum sexuncem, Vini quod satis est.

De pessis, ex Antylo. Cap. XXIIII.

Pessi siue tali triplices

PEssi siue Tali, utero adhibentur. Differentiæ ipsorum secundum genus tres sunt. Quidam enim molliunt. Quidam adstringunt. Quidam oscula uenarum aperiunt. Mollientibus igitur in uteri inflammationibus, ulcerationibus, perfrigerationibus, recursibus sursum uersus, auersionibus & inflationibus utimur. Parantur autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino, adipe anserino aũt gallinaceo, butyro insulso, resina usta, medulla ceruina, fœnograeco, & quæ eiusdem generis sunt. Aperientibus autem oscula uenarum, quum purgationem suppressam reuocare uoluerimus, aut uteri conclusionem aut contractionem corrigere. Parantur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassicæ succo, radice dulci, porri succo, ruta, scammonia, & similibus. At uero adstringentes contrarium his qui aperiunt, usum exhibent. Nam fluxum muliebrem cohibent, & expassum uterum contrahunt, & prolapsum repellunt. Verum materia adstringentium antea indicata est in tractatione de collyrijs & pastillis. Oportet autem strigmentitiam &

Pessi forma

paulo crassiorem facere pessi spissitudinem. Deinde lanam linamento angusto similem duplicatam in medicamentum tingere, & ad uteri osculum apponere, ita ut filum oblongum habeat annexum, quo pessus facile extrahi possit, ubi id uisum fuerit.

Pessus Croceus, ad inflammationes, & auersiones, duriciasq; ac inflationes. Ceræ albæ, medullæ uitulinæ, singulorum drachmas, xvi. medullæ ceruinæ drachmas. xi. adipis anserini drachmas. viij. adipis gallinacei drachmas. viij. mastiches drachmas. iiij. œsypi medicamenti drachmas. iij. mellis drachmas. ij. croci drach. viij. Rosacei quod satis est. Crocum cum lacte muliebri terito. B

Pessus Areus molliens optimus. Croci drach. j. œsypi drach. j. medullæ ceruinæ drac. ij. terebinthinæ, ceræ, adipis anserini, singul. drach. iij. ouorum assatorum uitellos. xvi. irini & rosacei ex æquo quod satis est.

Pessus Libanius, menses ducit, & ad uterinas affectiones egregie cõducit. Vnguenti nardini sexuncem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, unguenti susini trientem, adipis porcini recentis quadrantem, adipis anserini, gallinacei, medullę ceruinę, unguenti amaracini, singul. sextantem, adipis taurini, terebinthinæ, œsypi, singul. unc. j. Liquatur in duplici uase, quemadmodum etiam omnes alij pessi.

Enneapharmacus

Pessus Enneapharmacus. Vnguẽti rosacei, ricinini, terebinthinę, ceræ, mellis, adipis anserini & bubuli, medullę ceruinæ, butyri, sing. ęquales partes. Pessus Titianus emolliens. Ceræ sexuncem, colophoniæ trientem & unc. S. adipis taurini trientem, ammoniaci Thymiamatis trientem, Ammoniacum cum aqua terito.

Pessus Aegyptius. Mellis, terebinthinæ, butyri, rosacei, aut susini, croci, singulorum partem. j. Verum in non inflammatis & sordidis, etiam æruginis dimidia pars additur.

Pessus Genitura appellatus, Ad concipiendum. Butyri sexuncem, œsypi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, terebinthinæ, aloes, singulorum quadrantem, ceræ Tyrhenicæ sexuncem, rosacei libras. ij. myrrhæ, cassiæ, singulorum sextantem, spicæ nardi unciam. j. Mellis quantum satis est.

De

De medicamentis inter se uicißim succedaneis. Ex Galeno. Succedanea

Caput XXV.

IN Alexandria, inquit, quum mulier cula quadam periclitante quæsiuissem lychnidem, nec reperissem: si nō statim pro lychnide, acanthij semine comperto usus essem, perijsset mulier. Quare rogatus à sodalibus, ad hanc succedaneorum inter se uicissim medicamentorum descriptionem iuxta ordinem literarum deueni, ab hoc ipso initium facturus.

A

ACanthij semine, lychnis.
Abrotono, origanum.
Agallocho, calamus aromaticus.
Agarico, epythymū, aut euphorbiū.
Agriostaphide, palmulæ Syriacæ.
Anchusa, hyacinthus.
Acacia, lentisci succus.
Acantha, acanthi siliquæ.
Acanthi siliquis, Acantha.
Aconito, iridis syluestris radix.
Acoro, asari radix.
Alumine, sal fossilis.
Alumine scisso, malicorium.
Actæa, glaucium aut fimus ouillus.
Acte, e sambuco, acantha.
Alicacabo, Solani fructus.
Aloe, ibidis fructus.
Aloe Indica, aloes uiridis folia, glaucium, Lycium, aut centaurion.
Ammio, anisum.
Amianto, aphroselenon.
Amylo, pollen siccus.
Amygdalis amaris, absinthium.
Ammoniaco Thymiamate, propolis.
Adipe uulpino, ursinus
Adipe ceruino, anserinus.
Adipe uitulino, adeps porcinus uel tus.
Adipe hyænæ, adeps anserinus, aut uulpinus.
Adipe crocodili, adeps canis marini
Amomo, acorus.
Aniso, Daucus.
Araco, sesamum.
Argemona, seriphium.
Aristolochia, clematitis sicca.
Aristolochia rotūda, aristolochia lō (ga.
Armala, nasturtiū Babylonicū.
Armenio, Atramentum Indicum.
Asaro, zingiber.
Asio lapide, lapis gagates, aut sal ammoniacus, aut sandaracha.
Aspalatho, ericæ fructus, aut uiticis semen.
Asphodeli radice, betæ succus.
Absinthio, abrotanum.
Auripigmento, sandaracha.

B

BItumine, pix liquida aut terra ampelitis.
Balaustio, hypocistis aut Cytini.
Balsamo, myrrha stacte.
Bdellio, sphagius aromaticus.
Besasa, semen rutę syluestris, aut hor
Buprestì, blattę cap. detracto. (tēsis.
Butyro, lactis bubuli concrementū.
Buccinis, ostrea.

C

CAdmia, leucographis Aegyptia
Calamo aromatico, sphagnus.
Calamintha, syluestris menta.
Cantharidibus, phalangia. (dix.
Capparis radice, ericę aut myricę ra
Cardamomo, cyper⁹ xylocarpasum.
Casia, cinamomi dimidium aut herba sabina.
Castorio, silphium.
Canchry, lauri baccæ aut pyrethrū.
Cedria, baccæ cedri.
Cedri baccis, ladanum.
Calce uiua, adarce.
Ceraunio, leucographis.
Cera, faba fresa cum propoli cocta ac trita.
Cerussa, plumbi recrementum, ad plumbum ustum.
Chamædri, rumicis syluestris radix.
Cicuta, psyllij semen.
Chamæmelo, anthemis.
Chamælionis succo, salicis succus.
Chalcantho, squamæ æris.
Cinnabari, Rhodoides.
Cinamomo, cassiæ duplum, aut herbæ sabinæ duplum.
Clinopodio, heliotropium.
Cnici semine, uiticis semen.
Colocynthide, Ricini semen.
Colophonia, pix naualis.
Corallio, Moly, aut symphitum.
Costo, ammoniacū, cedri baccę, ele
Cotyledone, Onocardiū. (niū.
Chrinanthemo, aphrodysias.
Croco, crocomagma.
Crocomagmate, Aloe Indica.

Cumino Aethiopico, Melanthium.
Cynosbato, Solani fructus.
Cypero, Iuniperus magna aut cardamomum.
Cyphi, carica usta.
Cornu cerui, cornu capræ.

D

DAmasonio, Carpesium aut calamintha.
Dauci semine, laureis semen.
Dictamno, pulegium, aut saluia.
Diphryge, misy torrefactum, aut lapis phrygius, aut æs ustum, aut lapis pyrites.
Dorycnio, hyoscyami semen.
Dracunculo, aron.

E

EBeno, loti arboris lignum.
Ebisci radice, radix papyri.
Elaterij succo, porri succus, aut eiusdem herbæ succus.
Elleboro nigro, struthij radix.
Enneaphyllo, potamogiton.
Epithymo, colocynthidis semen.
Ericæ fructu, galla omphacitis.
Erysimi semine, struthium.
Erinei folijs, folia mori.
Erucæ semine, erisimi semen.
Eupatorio, chamæpitys. (stris.
Euphorbio, stercus columbæ sylue-
Eruca pini, Vespæ cum cedria.

F

FEce uini usta, sandaracha.
Fellæ uiperæ, fel Ichneumonis.
Felle cameli, fel stellionis.
Felle mustelæ, fel simiæ.
Felle hyenæ, fel perdicis.
Filice, Vrticæ semen.
Folio, spica nardi, aut Iris Illyrica.

G

GAlbano, Sagapenum.
Galla, myricæ fructus.
Gentiana, Elenium.
Gentianæ radice, apij aromatici radix, Est autem petroselinum.
Glycyrrhizæ succo, succus mori.

H

HEderæ succo, succus persicus.
Hyacintho, Flos Isatidis. (ctus.
Hyoscyami semine, cynosbati fru-
Hypocistidis succo, acaciæ succus.
Hyperico, anethi semen.
Hippuride, chamæpitis.
Heliotropij semine, rapi semen.
Hormini semine, semen lini.

I

IRide Illyrica, Elenium aromaticū. A
Iunco aromatico, cardamomū aut
Iunco, polygoni radix. (cinamomū.
Iuniperi baccis. Oysterus.

L

LAdano, sampsuchus.
Lathyride, granum Cnidium.
Lapathi radice, radix pyrethri.
Lauri baccis, serpyllum aridum.
Lapide Asio, gagates lapis.
Lapide phrygio, lapis argyrites aut pyrites.
Lapide pyrite, lapis pirobolus.
Lapide Magnete, lapis phrygius.
Lentisco, terebinthus.
Lepidio, erythrodanum.
Lepidij radice, folia capparis.
Lepore marino, concha marina.
Lennio sigillo, sandaracha.
Leucoij Flore, struthion.
Lini semine, fabarum succus.
Loti semine, betæ semen.
Lygustici semine, radix eiusdē, aut pastinacæ, aut laureis semen.
Lychnide, acanthij semen.

M

MAlabathro, cassia, aut cupressus pilulas ferēs, aut spica nar B
Malua, fœnum græcum. (di.
Mandagrora, dorycnium.
Malis cydonijs, melilotum.
Manna, thuris cortex.
Masticke, lentisci succus.
Medulla cerui, adeps ceruinus, aut medulla uituli.
Medulla uituli, œsypus, aut medul-
Meliloto, lotus sylueſtris. (la cerui.
Melle, sapa. (tum.
Melle Attico crudo, Mel despuma-
Meo, myrobalanus
Mendesio uino, uinum Italicum
Misy torrefacto, diphryges.
Misy cyprio, ochra cypria.
Menta, calamintha.
Molybdæna, spuma argenti.
Mori succo, rubi folia.
Myrobalano, peucedanum.
Myrteo uino, Mori succus.
Myrteo oleo, lentiscinum aut melinum.
Myrrha troglodytica, calamus aromaticus.
Murium stercore, muscæ pari mensura.

Napi

N

NApi semine, rapi semen. (cus.
Nardo Syriaca, iuncus aromati
Nardo Indica, Nardus celtica.
Nucleis pineis, cucumeris semen.

O

Ochra, Misy cyprinum.
Ocimo, sisymbrium.
Ocimoide, menta sylvestris.
Oenanthe, omphacium siccum.
Omphacio, Rhois succus.
Oleę lachryma, hypocistidis succus.
Oleæ Aethiopicæ lachryma, acaciæ partes duæ.
Oleo ricinino, laurinum aut uetus.
Oleo ueteri, Sicyoniū, aut duplū olei coquito cū adipe suillo ueteri.
Onocardio, psyche herba.
Opopanace, castoriū, lac sycamini idest mori, pix liquida.
Ornithogalo, Anthyllis.
Oryza, farina hordeacea.
Ostreis, buccina. (ui.
Ouorum uitellis assatis, medulla cer
Oesypo medicamēto, medulla uitū lina.

P

PAnacis radicis uncia una, opopanacis drach. j.
Pipere, zingiber.
Pipere albo, nigrum duplicatum.
persææ folijs siccis, rosas siccas.
Peucedano, glycyrrhizes succus.
Picelæo, pix liquida.
Pice brutia liquida, bitumen, pix uernacula abunde, aut cōmunis pix cocta cum aceto.
Pice liquida, oppanax.
Polij semine, crucæ semen.
Polygoni succo, succus Plantaginis
Polypodio, chamælæa.
Polytricho, absinthium.
Pompholyge, cadmia usta.
Potamogitone, serpillum.
Populę nigræ ramulis, sampsuchus.
Propoli, ladanum ammoniacum.
Psyllio, lens palustris. (dix
Pyrethro, zingiber aut lapathi ra-
Phu, sphagnos.
Phyco id est fuo, anchusa.
Pulegio, hyssopus.
Pumice, terra cretica.
Plumbo usto, cerussa.

R

RApo, heliotropium,
Raphanino oleo, ricininum
Rheo, centaurinum. (argenti
Recrementum plumbi, recrementū
Recremēto cyprio, melanteria Aegyptia.
Resina colophonia, pix naualis.
Resina pini, terebinthina.
Resina piceasicca, sagapenum.
Resina terebinthina, resina pini.
Radice lapathi, radix cinnaræ.
Radice cinaræ, radix asphodeli.
Rosis siccis, folia persęæ siccæ.
Rodoide, sinopis rubrica.
Rhoe syriaco, lapathi radix.
Rhoe culinario sicco, sampsuchus.
Rubigine ferri, recrementum ferri, aut squama ferri, aut spuma argēti.
Ricino, sordes è palestra.

S

SAgapeno, galbanum, aut resina picea sicca.
Sabino oleo, ricininum oleum
Salamandra, lacerta uiridis
Saluia, calamintha.
Sampsucho, thus culinarius.
Santonico, abrotonum.
Satyrio, erucæ aut saluiæ semen.
Scrapiade, pæoniæ radix.
Serpyllo, potamogitō, aut pyrethrū
Sēperuiuo, folia aut succus lactucæ.
Sepiæ testa, pumex.
Sesamo, semen lini,
Sesamoide, quod ab amarantho ex presso restat.
Scammonia, colocynthis, ricini seminis pars interna, lathyris.
Scinco, satyrium.
Scilla, bulbus.
Sinapi, nasturcium.
Sio, id est lauere, asparagi aut ligustici radix.
Sisone, anisum.
Sisimbrio, ocimum.
Spodio, pompholyx.
Spodio cyprio, cinis foliorum oleæ
Sribio, squama æris.
Stæcade, chamedrys.
Sori, diphryges, aut melanteria.
Struthij radice, elleborus niger aut euphorbium.
Sale ammoniaco, sal cappadocicus
Salis flore sandaracha.
Styrace, castorium.
Symphyto, centaurium. (nicū.
Sinone syriaco, petroselinū macedo
Syrico, spuma argenti.

Sphagno, iuncus odoratus, herba Sabina.
Sphondilio, ſpodium cyprium, aut cinis foliorum oleæ.
Suſino oleo, oleum fœni græci.
Succo balſami, myrrha ſtacte, ſuccus carpaſi, fructus balſami.
Succo Thebaico, ſuccus papaueris
Succo ſalicis, ſuccus hederæ nigræ.
Succo carpaſi, ſuccus myrrhæ.
Succo cyrenaico, ſuccus Syriacus, laſer, aut ſilphij ſuccus.
Succo papaueris, Mandragoræ ſuccus.
Succo mori arboris, hederæ ſuccus.
Succo perſico, hederæ ſuccus.
Succo peucedāi, glycirhizæ ſuccus.
Succo Rhododaphnes, uiſcū quercinum.
Succo fici, ſuccus mori.
Succo ſyriaco, ſuccus mori.
Sulphure uiuo, ſandaracha.
Stercore felis, ſtercus Ichneumonis.
Stercore uulturis, columbæ ſtercus.
Stercore lupi, ſtercus caninum.
Stercore turturis, ſtercus columbæ.

T

Terebinthina, maſtiche, aut reſina ſtrobilina.
Terra tenera, plumbago.
Terra aſtere, terra Cimolia.
Terra eretriade, calx Thebaica.
Terra cretica, terra Erethria.
Terra Samia, leucographis Aegyptia.
Terra Megara, ſpuma ſalis.
Thapſia, naſturtij aut erucæ ſemen.
Thapſiæ ſucco, chamæleonis nigri ſuccus.
Thermuntiade, lycopſis.
Troxinus id eſt intubis, maiulium appellatum ſiue lactuca.
Thure, terra ampelitis.
Thuris cortice, manna thuris.

V

Verbenaca, chamæleuce.
Vino Italico, uinum Mēdeſiū.
Vino Rhodio, uinum auſterum.
Vino Syriaco, uinum Rhodium.
Vua acerba, malicorium, aut galla omphacitis.
Vua paſſa ſatiua, palmulæ Syriacæ caro.
Viſco quercino, chamæleo albus.

X

Xylobalſamo, Radix leucoij.
Xylocarpaſo, cinamomum.

Z

Zingibere, pyrethrum.

De ponderibus & Menſuris. Cap. XXVI.

Pondera Menſuræ Pondus grauitatis menſu indicatur: Menſura autem uaſculi capacitate. Vaſculum uero tum aridæ, tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: Vna quidem ponderis: altera uero rerum aridarum, utpote quæ uelut in aggerem accumulatur: Tertia autem liquidorum. Cæterum quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorum, tum pro eorum qui eis utuntur conſuetudine, exiſtant: de his ſaltem quæ omnibus maxime familiaria ſunt, nobis ſermo erit.

De ponderum ac Menſurarum notis.

Notæ ponderum ac menſurarum Verum quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte ueteres imitari, atq; primum characteres ipſos declarare. Primum igitur litera. χ, ubi. a. literam habuerit incumbentem, chalcum id eſt aereum ſignificat, hoc modo. χ̃. Si uero. o. ipſi. χ. incubuerit, choa id eſt congium demonſtrat, ſic. χ̊. Si. οι. chœnicem, χ̃. Si. x. cheman, χ̃. K. uero litera ſi incumbens. ε. habeat, & linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquum ſecet, ceratiō, id eſt ſiliquā ſignificat, hoc modo. Ꝃ. Quod ſi. υ. ipſi. x. incumbat, cyathum ſignificat, ſic Ꝃ. Si uero. o. cotylam id eſt heminam, Ꝃ. Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circumſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum denotat. ∽. Si uero duæ ſunt lineæ, quas nihil circumſtat, duos obolos ſignanr, ∽∽. Qui gramma, hoc eſt ſcrupulum faciunt, quod per literam. r. quæ. ρ. adiectum habet, denotatur, recta amplius linea ipſum. ρ. ſecante, hoc modo. rρ. Duæ autem linæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulumq; conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum, qui in ipſius. K. literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, drach. ſignificant, quæ & Holca cognominatur, hoc modo. ∠. Proprie autem hol

ca per λ. literam notatur, ο. litera medium eius occupante, hoc modo ⅄. Quod si ι. litera ad λ. apponatur, libra significatur, λι. Aliqui tamen alte/
A tam ipsius λ. lineam per obliquum alia linea secantes, libram denotant sic, ⅄. At uero litera γ. intra angulum suum ο. literam habens, unciam significat, γ̊. μ autem iuxta medium ipsius ν. habens, minam denotat, Μ. Si ue/ to υ. habeat, mystrum, Μ. Si ε. medimnum, μ'. Si ο. modium, μ'. Porrò τ. literam ρ. complectens, & υ. incumbens habens, Tryblium significat, τρ. ξ. au tem supra se ε. habens, xesten, id est Sextarium designat, ξ. Si uero ο. habeat supra scriptum, oxybaphum, id est acetabulum, ξ. Aliqui tamen Xesten per ξ. denotant recta linea diffectum, hoc modo ξ. κ. autem incumbens μ. habens, heminum indicat, μ. Κ. uero cum ρ. connexum, incumbente ipsis litera μ. cetamium signat. Κρ.

De ponderibus.

Mna, id est Mina Attica & Aegyptia habet uncias	xvj.
Mina Romana habet uncias	xx.
Libra Vncias	xij.
Vncia drachmas	viij.
Drachma scrupulos	iij.
Scrupulus obolos	ij
Obolus siliquas	iij.
Siliqua æreos siue æreolos	ij. duasq; tertij partes.

Ita ut obolus æteolos viij. complectatur.

De Mensuris liquidorum.

Mensuræ liquidorum

Italicum Ceramium habet, Choas viij.
Chus siue Congius, Sextarios vj.
Sextarius cotulas ij. quæ & Tryblia appellantur.
Cotula siue Tryblium, magna mystra. iij. Acetabula uero. iiij.
Magnum enim mystrum continet Acetabulũ. j. & tertiam ipsius partem.
B Acetabulum uero sesquicyathum habet.
Cyathus chemas paruas, aut mystra parua ij. habet.

Quod si uelis liquidorum iuxta pondus scire dimensionem: Multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum existunt: idipsum ex olei, uini, & mellis exemplo docebimus. Mel igitur uino grauius est quarta ampliusq; decima parte, quod fere totum tertiam eius partem facit. Habet enim eadem mellis ad uinum mensura, totum uini pondus, accedente insuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimensum, dimidia eius parte ponderosius existit. Habet enim totum olei pondus, atq; insuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum uero nona parte oleũ excedit. Habet enim põdus ipsius totũ, ampliusq; nonã eius põderis partẽ. Quæ res ut magis euidẽs et manifesta fiat, omniũ mensurarũ põdus sigillatim subiecimus, uelut in tabella depictũ: ita ut manifestè cõstet, quòd per põdera quæ singul. mensuris subiecta sunt, oleum, Vinũ, & Mel, ex ordine demõstrãtur.

Olei	Vini	Mellis
	Ceramium Italicum habet	
Libras lxxij.	libras lxxx.	libras cviij.
	Chus siue Congius habet	
Libras ix.	libras x	libras xiij. & dimidiam.
	Sextarius habet.	
Vncias xviij.	uncias xx.	uncias xxvij.
	Cotula siue hemina habet	
Vncias ix.	uncias x.	uncias xiij. & dimidiam.
	Magnum Mystrum habet	
Vncias iij.	uncias iij. scrup. viij.	uncias iiij & dimidiam.
	Acetabulum habet	
Drach. xviij.	uncias ij. scrup. xij.	uncias ij. scrup. ix. Drach. xij.

Cyathus habet

drach. xij.	sesquiunciam, scrup. iiij.	uncias. ij. drach. ij.

Paruum Mystrum habet

drach. vj.	scrup. xx.	drach. ix.

Oribasius autem iuxta Adamantium, Sextarium Italicum, uini quidẽ iuxta mensuram, uncias. xxiiij. habere ait: iuxta pondus uero, lib. j. unc. viij. sextarium autem mellis, libratum duarum & dimidiæ pōdus habere tradit.

Mensuræ aridorum

De Mensuris Aridorum.

Aegyptia Artaba continet Modios. iij.
Modius Aegyptius & Italicus habet chœnices. viij.
Chœnix Sextarios. ij.
Sextarius semisextarios ij. qui & Heminæ appellantur.
Hemina autem habet cyathos. viij.
Atticus Medimnus continet Hemiecta. xij.
Hemiectum autem seu Semodius, chœnices. iiij.
Quo fit ut Medimnus habeat Modios vj. chœnices. xlviij. sextarios. xcvj.
Cæterum pondus harum mensurarum non facile est proferre, quòd immensa diuersitas rerum aridarum, iuxta lancis inclinationem existat.

Finis librorum 7. Pauli Aeginetæ, Iano Cornario Medico Interprete.

Pondera Latina ab interprete usurpata.

Libra	habet	Vncias xij.
Deunx		Vncias xi.
Dextans		Vncias x.
Dodrans		Vncias ix.
Bes uel Bessis		Vncias viij.
Septunx		Vncias vij.
Sexunx uel Semissis.		Vncias vj
Quincunx		Vncias v.
Triens		Vncias iiij.
Quadrans		Vncias iij.
Sextans		Vncias ij.
Vncia		Drach. viij.
Semuncia		Drach. iiij.

S. hæc nota dimidium pondus cuiusq; ponderis significat, hoc est Semis. Reliqua pondera ac Mensuræ iuxta Pauli traditionem usurpata sunt.

